

PAX

ČASOPIS PRO PŘÁTELE
BENEDIKTINSKÉHO ŘÁDU.

VYDÁVÁ
OPATSTVÍ EMAUZSKÉ V PRAZE.

I. ROČNÍK.

LEDEN—PROSINEC 1926.

TISKLA ARCIBISKUPSKÁ KNIHTISKÁRNA V PRAZE-I,
KLEMENTINUM.

Obsah I. ročníku časopisu „PAX“.

	Strana
P. Sigismund Bouška O. S. B.:	
Ukolébavka, báseň	7
Nouvě	18, 88, 157, 204, 255, 323
P. Benedikt Coekoll O. S. B.:	
Zjevení Páně	8
Kartusiánův sen mladosti	128
P. Wolfgang Czernin O. S. B.:	
Liturgické myšlenky Vánoc	304
P. Method Habáň O. Pr.:	
Při posvátných obřadech	238, 302
P. Jindřich Hänsler O. S. B.:	
Východ z Egypta	58, 143, 196, 232, 288
P. Jan Nep. Kamarýt O. S. B.:	
Ve škole lidí	77
P. Majolus Klanc O. S. B.:	
Benedikt hory miloval	80
Neúnavný	178
Fr. Cyril Petr O. S. B.:	
Hudba liturgie	101
P. Václav J. Pokorný O. S. B.:	
Klášter Rajhrad	22, 70, 134
První český překlad života sv. Benedikta a jeho řehole	308
P. Marian Schaller O. S. B.:	
Za zdi kláštera	39, 104, 218
Meditace	57, 113, 169, 225, 281
Velikonoční jitro Mariino	94
Panna Maria	137
Liturgické umění	153, 192, 275, 311
P. Anselm Sedláček O. S. B.:	
Chorál v novodobém hnutí liturgickém	29
Chorál liturgickým zpěvem lidu	139
Liturgické slovo v posvátné hudbě	251
P. Bernard Velíšek O. S. B.:	
Návštěvou v Anglii	14
Země Benediktinů	123

	Strana
Opat Arnošt Vykoukal O. S. B.:	
K dějinám Nového roku	2
Květná neděle v Jerusalemě roku 390	65
Liturgické hnutí naší doby	114, 170
Za Ježíšem — Králem	186, 226, 282
Fr. Jeroným Wenzel O. S. B.:	
Řád svatého Benedikta	242
P. Cyril Záruba O. S. B.:	
Nad „Vojtěšskou“ v Břevnově	35
Světec vyčítaný	95
Hodiny	240
Naším přátelům! Redakce	1
Z našeho hřbitova	43
Řeč svatého Ambrože, biskupa milánského, kterou měl na svátek svatě Anežky, panny a mučednice římské, roku 377.	47
Z řádu svatého Benedikta	49, 109, 166, 276, 333
Jubilejní odpustky v roce 1926	107
Světec vyčítaný. Dodatek. Redakce	166
P. Savinien Louismet O. S. B. (Přeložil P. B. Velíšek O. S. B.):	
O poznání Boha	183
O mystickém poznání Boha láskou	270
Svědectví Boží o poznání Boha láskou	299
Péče o zemřelé. Z knihy svatého Augustina.	315
Opat C. Marmion O. S. B. (Přeložil P. Marian Schaller O. S. B.):	
Vira v Ježíše Krista — základ křesťanského života	316
Posudky o knihách	54, 111, 221, 277, 334

Seznam autorů, jejichž knihy byly posouzeny:

Argus . . (viz stranu) 224	Oberhammer (viz str.) 335
Bardenhewer 279	Pannonhalmi szemle . 222
Bazin 336	Pinamonti 55
Bihlmeyer 278	Pokorný 56
Bödiker 334	Przywara 226
Dederich 280b)	Raab 336b)
Dimmler 56	Richstätter 223
Drbohlav 336b)	Rybák 112, 336b)
Fahsel 280	Řehoř Veliký 111
Gredt 277	Schaller 54
Hense 56	Simerská 112
Herder 112	Štok 280b)
Hluchaň 223	Šorm 223, 334
Chesterton 223	Terezie Ježíškova . . 336
Jaroš 336b)	Thomas von Celano . 334
Kümmel 222	Vermeersch 335
Lang 55	Weinhart 280b)
Maria-Laach 221	Wolpert 335

Našim přátelům!

Předstupujeme před Vás s českým benediktinským časopisem. V jeho čelo stavíme benediktinské heslo „PAX—MÍR“. Jest míru tak málo v rozčepřených vlnách dneška! Konají se sice mírové konference, ale svět v mír nevěří, neboť si ho sám nedovede dáti. Poctivý a upřímný mír Vám podá pouze Kristus a jeho Církev.

Tlukot srdce Církvě odposlouchávají od prvých dob křesťanských Benediktini a přenášejí jeho rytmus do svých monastýrů. Benediktinské kláštery svou stabilitou staly se majákovými ostrovy v rozkymáceném moři lidstva. Je-li kolem nich všecko v nervosním pohybu, panuje v domech svatého Benedikta činnost tiché píle. Venku ve světě hledání blaženosti, uvnitř klášterů kochání se jí. Tam tápání ve tmách, zde slunění se v lahodném světle. Před zdí klášterní ryk a jek a hlozoznění, za ní ticho, klid, M í r — P a x.

Benediktini Vám budou v tomto časopise podávati doušky ze svého duchovního života, ze života Církvě, jejího učení, ze všeho, co jest ve spojení s Bohem. Seznámí Vás se svou askesí, která jest evangelní askesí Církvě, která ukládá povinnost svatosti nejen vzdělanci, ale i prostému člověku. Ukáží Vám, jak cudně pohybuje se Církev v obřadech před svým božským Snoubencem, jak uctívá a sladká slova lásky pro Něho má ve svých modlitbách a jak nyně andělsky Mu do-

vede v chorálu vyzpívati svoje touhy. Srdce Církve svaté bije v liturgii — v bohoslužbě. Kdo z Vás tedy chce naslouchat mystickému tepu tohoto srdce, které jest kolébáno Duchem Svatým, pojd' k svatému Benediktu, který na svých synech a dcerách Ti ukáže, jakým způsobem musí tvor uctívati svého Stvořitele.

Svatý Benedikt ve své zlaté Řeholi odkázal svým synům a svým dcerám tajemství souladu v poměru člověka k Bohu: Operi Dei nihil praeponatur — ničemu nebudiž dávana přednost před bohoslužbou!

Bohoslužbou nemá býti pouze chvilka Tvého přímého spojení s Bohem, nýbrž bohoslužbou musí býti v Tvém životě všechno: myšlenka, slovo i skutek, každá činnost a zaměstnání. K tomu Ti chce napomáhati náš časopis. Pak-li se dáš věsti, pocítíš i Ty, jak už na této zemi rozdává Bůh svůj přesladký Mir—Pax!

Redakce.

K dějinám Nového roku.

V občanském životě a jednání jest začátkem roku první leden. Život církevní a liturgie mají rok jiný, který začíná počátkem života Spasitelova, to jest původně svatvečerem Narození Páně; tak nám to dosvědčují liturgické prameny od 5. století. Později, když byl vytvořen advent a přičleněn jako přípravná doba, doba touhy po příštím Spasiteli, ke svátkům vánočním, byl posunut též začátek církevního roku na první neděli adventní. Na občanský Nový rok neběře nynější liturgie žádného ohledu, ale v dějinách liturgie uplatňoval i on značný vliv. A podivuhodnou shodou událostí a působením Ducha Svatého při vývoji liturgie stává se 1. leden i v církevním životě dnem tak významným, posvátným a konečně i svátkem zasvěceným, že si pro rok občanský nemůžeme lepšího začátku ani přát. V liturgii 1. ledna se uplatňují tři složky.

1. Oktáv Narození Páně.

To jest nejstarší církevní a liturgický význam 1. ledna. Jako svátky velikonoční se světily podle starozákonního příkladu po osm

dni, tak obdržela také slavnost Narození Páně záhy svůj oktáv. Liturgické knihy, představující nám v podstatě stav římské liturgie 6. a 7. století, nazývají den 1. ledna „in Octavas Domini“ — oktávem Narození Páně. Pokud se slavilo Narození Páně dne 25. prosince, jak tomu bylo v Římě jistě od roku 535., připadal oktáv nejčastěji na všední den a minul tak méně povšimnut. Zsvěceným svátkem byl 1. leden v Římě teprve na začátku 9. století, v Galii snad již dříve.

Dvě vůdčí myšlenky zaujímají Církev svatou o oktávu Narození Páně. První jest: nová, vděčná vzpomínka na příchod Spasitelův, na východ „Slunce spravedlnosti“. „Den posvátný vzešel nám, pojd'te, národové, a klanějte se Pánu; neboť dnes sestoupilo světlo veliké na zemi. Toť den, který učinil Hospodin; plesejme a radujme se z něho“, tak zní jedno z responsorií novoročního matutina. Proto jsou také mešní části vzaty většinou z třetí mše vánoční.

Druhým předmětem oslav o oktávu Narození Páně jest výslovná úcta Bohorodičky. Spasitel a Panna Maria se nedají od sebe odloučiti. A proto již v den vánoční byla v oficiu často něžná zmínka o Matce Páně. Ale velikost tajemství Narození Spasitelova nepřipouštěla takřka, aby pokorná služebnice Páně vystoupila více do popředí. Proto již před 7. stoletím oslavuje Církev svatá o oktávu Narození Páně tajemství panenského a božského Mateřství. Mají-li prvomučedník svatý Štěpán, panenský apoštol a evangelista svatý Jan a Neviňálka čestné místo vedle jesliček, bylo zajisté důstojno, aby také Matce Boží byla věnována zvláštní pozornost. Po roce 610 byla v Římě statio čili shromáždění v den 1. ledna v chrámu Panny Marie ad Martyres (Pantheon) a to sesílilo v liturgii ještě více vzpomínku na nejláhodnější Pannu Marii. Liber antiphonarum — kniha mešních zpěvů — udává na ten den mši „Vultum tuum“, to jest votivní mši k Panně Marii. Bývaly i dvě mše svaté: jedna o oktávu, druhá ke cti nejláhodnější Panny Marie. Nyní se koná v Římě dle záznamu dnešního misálu statio ve svatyni Panny Marie za Tiberem, zářící nádhernými mosaikami. V kolektě a modlitbě po přijímání odporoučí se Církev výslovně mocné přimluvě Matky Páně. Ale pravým hymnem na Pannu Marii jsou liturgicky zajímavé a dogmaticky hluboké antifony či předzpěvy Nešpor a jitřních Chval. V nich oslavuje Církev starozákonnými předobrazy Bohorodičku a její neporušené panenství. Jako rosa se snesla na rouno Gedeonovo, aniž je porušila, jako keř, z něhož mluvil Hospodin

k Mojžíšovi, zůstal ohněm nedotčen, tak se stala nejblahoslavenější Panna matkou bez porušení svého chvályhodného panenství. „Vypučel kořen Jesseův, vzešla hvězda z Jakoba, Panna porodila Spasitele — Tebe chválíme, Bože náš — Te laudamus, Deus noster“. Tak končí tyto krásné antifony.

Ostatně oslava Panny Marie ve spojení se slavností Narození Páně má též dějinný důvod. Když se cařihradský arcibiskup Nestorius opovážil upíratí Panně Marii název Bohorodičky — Theotokos, tu povstal celý východ i západ proti němu, neboť útok na Matku Páně byl považován za útok na jejího Syna. Není-li Panna Maria Matkou Boží, pak není Kristus Synem Božím. Všeobecný církevní sněm v Efesu roku 431 zavrhl slavnostně a za jáсотu lidu tento blud, a křesťané nyní závodili, aby odčinili urážku Nejsvětější Panně učiněnou. V Římě vystavěl již papež Liberius (kolem roku 360.) basiliku ke cti Panny Marie, napodobení to konstantinské basiliky Narození Páně v Betlemě. Zvláště to byl ale Sixtus III. (432—440), který právě po sněmu efesském vyzdobil tuto římskou basiliku krásnými mosaikami a učinil z ní velkolepý památník, jemuž se dodnes obdivujeme. Pro svou velikost a nádheru byla basilika ta nazvána Sancta Maria Maior (Maria Maggiore), největší mezi ostatními mariánskými svatyněmi. Jelikož tam bylo zřízeno i napodobení jeskyně betlemské, byla úcta Matky Spasitelovy s úctou tajemství vánočního i zevně nerozlučně spojena.

2. Obřezání Páně.

Podnět k oslavování této události ze života Spasitelova jest dán zřejmě svatým evangeliem, kde nám svatý Lukáš (2, 21) vypravuje: „Když se naplnilo dní osm, aby dítě bylo obřezáno, nazváno jméno jeho Ježíš, kterým bylo nazváno od anděla, prve než se počalo v životě“. A přece to trvalo dlouho, alespoň v Římě, než se začala slaviti zvláštní slavnost Obřezání Páně. Nejstarší známé svědectví o této slavnosti Obřezání Páně obsahuje 17. kánon druhého koncilu Toledského z roku 567. Od 7. století se množí zprávy o této slavnosti, zvláště v Galii. V Římě se vyskytuje 1. leden s označením „Circumcisio Domini — Obřezání Páně“ určitě teprve na počátku 9. století a jest již dnem zasvěceným. Latinská kázání na Obřezání Páně máme z mnohem dřívější doby, ale z toho nelze odvoditi, že se konala také zvláštní slavnost. Nicméně tato slavnost, která připadá na osmý den po Narození Páně, zatlačila oktáv pomenáhu do pozadí.

Nynější liturgie mešní věnuje této události jenom evangelium. Obširněji o ní jedná oficiem, zvláště v lekcích matutina, kde jest podán historický původ a dogmatický výklad obřizky. Bohočlověk nebyl vázán zákonem daným lidu israelskému, ale On se mu chtěl dobrovolně podrobiti, aby „byla vyplněna veškerá spravedlnost“ (Mat. 3, 15). Proto přijal též obřizku, neboť ona byla znamením zavězení se Hospodinu a příslušnosti k lidu vyvolenému; s ní zároveň přejímal každý Israelita povinnosti zákona. Ze všech těchto důvodů se podrobil Kristus obřizce. Neboť On byl ten veliký Svatý a Zsvěcenec Boží, obětní Beránek, který měl sejmouti hříchy světa. On byl pravým synem Abrahamovým dle těla; jinak by mu bývalo bylo nemožno působiti mezi Židy. A přece „spása měla přijíti z Židů“ (Jan 4, 22). Proto také Kristus nepřišel, aby zákon zrušil, nýbrž aby jej vyplnil a zdokonalil (Mat. 5, 17). Ač tedy Spasitel lidu svého ani zde nezapřel, On stál přece nad nízkým pojetím národnostním, On pravil již ústy svého předchůdce, že Bůh může stvořiti i z kamení díky Abrahamovy (Mat. 3, 9), přinesl přece spásu všem: Židům nejprve, ale pak též všem pohanům. On obmyl Církev svou, v níž není rozdílu mezi Židem, Římanem ani Řekem, krví svou a učinil ji svatou a bezúhonnou (Ef. 5, 27). On nedbá již obřizky těla, nýbrž žádá obřezání srdce, to jest sebezápor, odumírání „starého“ člověka. Zvláště svatý Pavel to zdůrazňuje (Řím. 2, 28). A tak oblékáme „nového“ člověka, stvořeného podle Boha ve spravedlnosti a svatosti pravé (Ef. 4, 25).

S obřizkou bylo spojeno dle starozákonního zvyku pojmenování pacholetě. Syn Boží a zároveň Syn Panny Marie obdržel od Boha již před početím jméno, které jest nad veškeré jméno, jméno Ježíš, to jest Spasitel nebo Vykupitel. Jak významné a útěšné jest, že toto přesvaté jméno září na veřejích začínajícího roku! Jest tak vznešené, mocné, sladké, že zbožnost věřících si vytvořila zvláštní kult a Církev svatá ustanovila zvláštní slavnost nejsvětějšího Jména Ježíš. Svatý Bernard v 11. století a svatý Bernardin Sienský v 15. století hlásali slávu Jména Ježíšova nadšenými slovy. Papež Klement VII. († 1534) dovolil nejprve řádu Františkánů slaviti zvláštní svátek nejsvětějšího Jména Ježíš. Papež Innocenc XIII. rozšířil svátek ten na prosbu císaře Karla VI. (1721) na celou církev a ustanovil pro něj druhou neděli po Zjevení Páně. Nyní se slaví, po reformě kalendáře papežem Piem X., v neděli po Obřezání Páně.

3. Začátek občanského roku.

Julius Caesar opravil roku 46. před Kristem římský kalendář a ustanovil den 1. ledna za začátek roku a svátek. V Římě bylo zvykem světit první den každého měsíce; zvláště hlučně byl však oslavován první den roku, zasvěcený Janusovi, podle něhož se nazývá latinsky první měsíc Januarius. Pohané si dávali navzájem dary, pořádali maškarní průvody, oddávali se rozpustilým radovánkám a i hrubým nevázanostem. Bylo to něco podobného jako pozdější karneval.

Křesťanům, kteří žili se svými pohanskými spoluobčany, bylo toto oslavování Nového roku nebezpečným příkladem. Vskutku mnozí se dali zlákatí těmito mravy a slavili Nový rok s pohany. Nářky na tyto nepřístojnosti, nehodné jména křesťanů, se ozývají na koncilech a v kázáních ze všech končin. Bojují proti nim nejen svatý Maximus v Turinu a svatý Petr Chrysologus v Ravenně, nýbrž současně také svatý Jan Zlatoústý v Antiochii, svatý Augustín v Hipponu, svatý Caesarius v Arlesu, svatý Isidor v Seville a svatý Martin v Braze. Slova však vždy dosti nepomáhala. Proto se chopila Církev dvojího prostředku: jednoho takřka záporného a druhého kladného.

Pro pohany nejhlučnějším svátkem, byl vyhlášen 1. leden pro křesťany v některých krajinách dnem pokání a postu jako v kvadragesimě; jinde, jako v Toursu a Angers, se konaly kající a prosebné průvody, ve Španělsku se vynechávalo Alleluja při mši svaté. Ano, aby věřící byli účinněji odvráceni od lákavých pohanských radovánek a rozpustilostí, byla zavedena na 1. ledna zvláštní liturgická slavnost, zvaná Ad prohibendum ab idolis, to jest na odvrácení od pohanství. Mešní formulář na tento úmysl se nalézá skoro ve všech římských i mimořímských liturgických knihách. Někdy se konaly i zvláštní nešpory a vigilie ad prohibendum ab idolis. Pohanský ráz novoročních slavností sice pomalu mizel, ale jejich nevázanost urážela ještě v 8. století římské poutníky. Nejdéle se udržely ty zlozvyky ve Francii a ve Španělsku, a jejich dozvuky se projevovaly po celý středověk v tak zvané slavnosti bláznů, při kteréž byla někdy i církevní zařízení sesměšňována, takže i zde musily církevní úřady leckdy zakročovati.

Lepším prostředkem k zatlačení zbytků pohanského oslavování Nového roku do pozadí bylo ustanovení Církvě, aby den 1. ledna byl zasvěceným svátkem a předmětem jeho aby bylo Obřezání Páně. Tím byl dán Novému roku ráz naprosto křesťanský, a událost ze života Spasitelova, připadající právě na osmý den po Narození Páně,

skytala jak liturgii tak posvátnému řečnictví velmi vhodný a působivý námět. Tím byl dokončen vývoj církevního významu 1. ledna.

Vidíme zde, jak úctyhodny jsou naše svátky, na jejichž vytvoření a myšlenkovém prohloubení pracovala sta, ba i tisíc let.

Emauzy.

Opat Arnošt Vykoukal.

Ukolébavka.

Svatá Panna zadumána
chová v klíně Krista Pána,
andělové naslouchají,
jak si zpívá z rána :

»Spi, mé dítě, v matky klíně,
jeskyně se halí v stíně,
chudá stáj je větší slávou
nad královské síně.

Po daleké, trudné cestě
nenašlo jsi místa v městě,
zrak můj vidí zlobu lidí,
zafaté jich pěstě.

Ač jsem muže nepoznala,
přece jsem se matkou stala,
a to Dítě nadpozemské
z rukou Božích vzala.

Sestoupil jsi, milý Bože,
na jesliček bídné lože,
a mně bolest srdce trýzní
jako ostré nože !

Ā zas radost beze hrází
v srdci žhne a tělem mrazí,
že tou stáji opuštěnou
Bůh sám k lidem vchází.

Ó můj Bože, ó mé Dítě !
dřimej sladce na úsvitě,
ó můj Bože, nevýslovný,
ó jak miluji tě !

Všecky hvězdy ve tvém zraku
spojily se ve zázraku,
a teď na mne tiše hledí
jako slunce z mraku.

Āch, můj Bože, jak to snesu ?
jak se chvěji, jak se třesu,
až v ta očka otevřená
hlédnu v svatém děsu ?

Stokrát žiji, stokrát zmírám,
když v ty oči Boží zírám,
matkou jsem a Boží Dítě
na svých řadrech svírám«. —

Dítě oči otevírá,
na Matku je poupírá,
usmívá se . . . Proč pak náhle
Panna slzy stírá ?

Broumov.

P. Sigismund Bouška.

Zjevení Páně.

„Otevřevše poklady své, obětovoali mu dary:
zlato, kadidlo a myrrhu.“ Mat. 2, 11.

Vánoce ukazují světu dojemnou idylku: bellemskou stáj, nejjednodušší, nejmenší, od trhů a silnic nejvzdálenější místo, nejjednodušší stvoření — vola a osla u jeslí, nejnižší lidskou třídu — řemeslníky a pastýře, ubohé světélko, které vrhá svou zář na toto jeviště. A přece se slala tato idyla společným majetkem celého křesťanského světa. Ještě stále ubírá se o vánocích vítězoslavně rodinami, městem i venkovem, a získává věřící srdce pro základy křesťanství — pro chudobu a pokoru.

Ten, kdo lidstvo schválně prohledává, aby v něm našel odlesk onoho chudobného výjevu bellemského, ještě stále v Církvi katolické nalézá zapadlé kouty, chudobné jeskyně, malé, temné kaple, kde sídlí chudoba a chudí se scházejí, které však jsou naplněny leskem vtěleného Syna Božího, jenž tam ve svatostánku trůní a vévodí chudým a vyvrženým tohoto světa.

Jaký docela jiný obraz poskytuje Zjevení Páně! Zářivý lesk, proudy světla na nebi i na zemi! Nové souhvězdí, které vrhá kmitající se paprsky světovým prostorem a před nímž slunce bledne — *Quem stella, quae solis rotam vincit decore ac lumine* — pohybuje se vznešeně na obloze. A jaký život, jaký shon dole na zemi! Pyšný Jerusalem se svým světovým divem, chrámem, v pohnutí a rozčilení! Chvat a chůze, běhání, úsnění a hledání! Král a kněží

Klanění se svatých Tří králů. (Z mariánského cyklu v Emauzích.)

spěchají a rozčileně se pohybují. Na jevišti se objevují nejvíce dojem vzbuzující jezdecká zvířata, královští velbloudi. Okázalost a nádhera jsou v průvodu. Zástupcové lidstva, tři králové, blíží se k novorozenému králi židů a kladou před něj na uvítání jakožto dary to, co východní svět tehdy pokládá za nejdrahocennější — zlato, kadidlo a myrrhu — nejvzácnější dary pro tělesný, duchovní a mystický život.

Celý výjev jest však vyzvednut a zahalen v mesiášské světlo. Na něm leží prorocká zář, kterou Isaiáš rozprostírá slovy :

„Vstaň a sviň, ó Jerusaleme,
 vzešlot' tvé světlo a velebnost Boží jest nad tebou!
 Neboť, hle, temno zemi přikrývá,
 mráкотy zahalují národy,
 ale nad tebou vzešel Hospodin,
 a jeho slávu lze v tobě viděti.
 Pohané chodí ve tvém světle,
 i vládci v lesku, kterým jsi zazářil.
 Pozdvihni vůkol oči své a viz :
 všichni ti pospolu přišli k tobě.
 Synové tvoji z daleka přibylí,
 a tvé dcerky z klínů vstávají.
 Pak budeš hleděti a rozplývati se,
 diviti a šířiti se bude tvé srdce,
 až k tobě zaměří bohatství moře,
 až přijde zámožnost pohanů k tobě.
 Zápłava velbloudů tě zatopí,
 dromedáři z Madjanu, z Efy ;
 všichni také ze Saby přijdou,
 zlato, jakož i kadidlo přinesou
 a slávu Páně budou zvěstovati“ (Is. 60, 1—6).

To jest první slavnost Zjevení, oproti obrázku u jesliček plná královského lesku a zářící jasnosti. Také tento obraz prošel světem a zanechal svůj odlesk v katolické Církví. Ona vábí k sobě národy a vládce, v ní ještě stále lidstvo před králem nebe i země, před ležíšem, obětuje zlato, kadidlo a myrrhu.

To chceme v nejbližších řádcích podrobněji provésti a tím podati nejnázornější a každému přístupný důkaz, že jenom katolická Církev jest pravá, neboť pouze ona v sobě chová veškerý obsah Vykoupení.

Zde však budíž pouze na to poukázáno, že uplynulé Milostivé léto bylo pro katolickou Církev opravdovým rokem Zjevení. Kdo by v něm zřetelně a jasně neviděl vyplnění proroctví Isaiášova, ba skoro zřetelněji ještě, nežli ve Zjevení Páně, jak se o tomto svátku slaví! Řím jest pravý Jerusaleme! Jest to pozorovati na lidech. Zdálo se přece v Milostivém létě, že si tam celý svět dal dostaveníčko. Všecky díly světa, všichni národové proudili sem k tomuto světlu. Tam klečeli před Králem světa, před Vykupitelem v osobě jeho zá-

stupce, svatým Otcem. Tam obětovali svoje dary: klanění, modlitbu a umrtvování, myrrhu života víry.

„Surge, illuminare, Jerusalem!“ Ó světe, povstaň a sviť! Jak jinak nežli zázrakem se může toto hnutí, které v uplynulém roce zachvátilo celý svět, vysvětliti? Kdysi volala hvězda krále k jeslím. Toho není dnes už zapotřebí. Světlo, které vychází z Říma, které stojí nad Vatikánem a ode všech národů jest viděno, označuje dnes právě tak jasně, jako hvězda betlemská, kde jest Ten, o němž Církev svatá v O-antifonách pje: „Ó Východe, lesku svělla věčného a slunce spravedlnosti, přijď a osvět' ty, kdož sedí ve tmách a stínu smrti! Ó kořene Jesse, jenž stojíš na znamení pro národy, před nimž králové mlčeli a národové klaněli se budou, přijď nás osvoboditi a neprodlévej déle!“

To, co u samého Ježíše nechává vyplnění často v temnu, to se ukazuje zde jakož i v jiných výrocih Písma svatého v úplné jasnosti. Po celou dobu, co trvá křesťanství a, s ním světlo a pravda, usazuje se v lidstvu také jeho protivník: blud a lež. Kde jest pravé náboženství, Církev a Vyznání? Spor o tom už odjakživa lidstvo až do jeho hlubin rozvířoval. A ještě ani teď není toho sporu konce. Důkazy jsou podávány se všech stran, od nejučenějších mužů a s největší bystrostí. Avšak mají valného úspěchu? Nejjasnější rozumový důkaz náboženský může býti odmítán, není-li srdce přístupno. Toto však mluví docela jinou řečí, nežli rozum, docela jiné věci jim hýbají, nežli závěry a vývody. Často jediný obraz nebo jediná píseň, posvátná nálada katolického chrámu pohnula k obrácení, kde nejučenější knihy a kázání selhaly.

Ruville nalezl pravdu položiv si otázku: „Která církev miluje Ježíše nejvíce? Ta musí býti pravou!“ Tak můžeme také katolickou Církev poznati lehce a jasně jakožto pravou, jestliže zkoumavě patříme na to, co svému Pánu a Bohu k uctění přináší: to nejlepší, co lidské srdce má — lásku, podle příkladu svatých Tří králů znázorněnou zlatem, kadidlem a myrrhou, symboly to pro pozemskou drahocennost, klanění a modlitbu, pro umrtvování a odpírání.

Může býti ta církev nebo to náboženství pravé, které neobětuje také hmotně? Lásku dává, co má nejdrahocennějšího. Svatí Tří králové obětovali zlato. V katolické Církví uvidíš také zlato a drahokamy, které jsou Bohu obětovány. Avšak její duch neponechává toto v hrubé hmotě, nýbrž ona je přetvořuje v umělecká díla, která takřka činí tento svět teprve krásným. Katolická Církev obětuje svému Bohu umění, nejkrásnější na světě. Veškeré umění mimo katolickou

Církev nestojí za řeč, a ještě k tomu odvozuje svůj vznik z církevního umění. Nejsou-liž katolické dómy to nejkrásnější na zemi, jako hvězdy to nejkrásnější na nebi? Jest něco většího, krásnějšího a nádhernějšího nežli naše, německé, francouzské, rakouské, anglické, španělské nebo italské katedrály? To jest zlato Církve, které již samo jest s to ji projevit jakožto pravou.

Známý jeden spisovatel líčí svoje vytržení při pohledu na velechrám ve Frýburku a končí: „Mohl jsem si skoro představit, že tímto, abych tak řekl, zduševnělým a zživotnělým pomníkem mohl by být člověk obrácen na katolictví“. To jest ale jeden chrám; vezměme k tomu všechny ostatní chrámy v katolickém světě, potom sochy a obrazy, především sladké a překrásné obrazy Madony, a řekněme si, zda-li toto pravé zlato, toto pravé umění mohlo povstati z něčeho nepravého a falešného? Kostely Církve katolické nejsou však němými, pustými příbytky. Církev je naplnila a vyzdobila svým výmluvným, strhujícím kultem a bohoslužbou, které z nich teprve činí to, co jsou: výraz její oddanosti a lásky k Stvořiteli, její pravý zlatý poklad.

Pontifikální mše, papežská mše u sv. Petra, jest jistě to nejkrásnější na světě. To přiznávají beze všeho i samotní nekatolici. Čím jsou vedle toho vychvalovaná světová představení, tělocvičná, vojenská cvičení? Nic neznamenající, dětinské hraní! — O bohoslužbě katolické Církve píše protestantský univ. profesor Dr. Karel Sell: „Musí zde stačiti poukaz na umělecké vypravení katolických kostelů všemi prostředky výtvarného umění, na církevní hudbu a obdivuhodné kouzlo dekorací, což všecko poutavou a přemáhající silou předčí účinky wagnerovské slavnostní hry divadelní.“ Krásou liturgie katolické Církve byl získán opět Církvi Huysmans. Od něho také pocházejí slova: „Není možno, aby ona víra byla bludná, která stvořila takovou hudební jistotu!“

Nazveme všechny tyto nádherné věci zlatem, abychom označili to nejkrásnější pozemské. To všecko obětuje Církev, a sice jenom katolická Církev, svému Bohu.

Kadidlo jest již něco mnohem jemnějšího, tajemnějšího. Stravuje se v ohni a vysílá takřka to nejvniternější, svou duši, jako vůni k nebi. Tak se stalo kadidlo symbolem pro to nejvniternější lidské duše, pro modlitbu. „Dirigatur, Domine, oratio mea sicut incensum in conspectu tuo“, modlí se kněz z žalmu u oltáře, vysílaje při Oběti kadidlové obláčky k nebi. „Modlitba má se vznes jako vůně kadidla před obličej Tvůj, Pane!“ Katolická Církev — a jenom ona sama —

přináší Bohu modlitbu v oběť. Soukromé modlitby jest hojně ve světě a ve všech náboženstvích. Avšak kde jest společná, chórová modlitba? Nikde jinde. „Domus mea, domus orationis vocabitur. Dům můj má být domem modlitby.“ To se shoduje jenom u katolické Církve: kněžstvo při katedrálách, kněžstvo většiny řádů tráví větší a lepší část svého života tím, že se ve svých kostelích v chóru modlí. V nejlepších časech středověku střídalo se dokonce více chórů v nepřetržité chórové modlitbě — *laus perennis* — takže tyto domy byly neustále naplněny oblaky kadidla modlitby a chvály Boží. Středem této modlitby byla mše svatá, ve spojení se sv. Přijímáním. Kde se modlí, obětuje více jak v katolické Církvi? V každou denní dobu na celém světě vystupuje libovůně Oběti a modlitby k nebesům. To je klanění, modlitba katolické Církve, její kadidlo, které svému Pánu a Bohu obětuje. Vezměme k tomu zážitek denního sv. Přijímání, jak se to zvláště za našich dnů děje ve všech katolických kostelích světa. Ó, jakou lásku, jakou oddanost, jakou obět přináší tím katolická Církev svému Stvořiteli! Jenom ten, kdo je duchovně úplně slepý, může se této jasné řeči pravdy uzavřít. Srovnajme s tím tance mohamedanismu s vyjícími derviši nebo známé, bez ustání opakované „*Om many pad me hum*“ lamaistů, nebo zívající němotu protestantských kostelů, které se zvláštní oblibou se nazývají modlitebnami, čím jiným jsou nežli odpuzujícími zjevy, tupostí nebo v nejlepším případě márnici?

Svatí Tři králové obětovali také myrrhu. Pro naše pojmy zvláštní dar! Na Východě byla myrrha nejvýš důležitou a nepostrádatelnou věcí v kultu mrtvých. Tři čtvrtiny koření, jímž zbožné ženy balsamovaly tělo Kristovo, byla myrrha. Jest symbolem „hořké smrti“ a potom v mystickém smyslu všeho, co vede k duchovní noci, k duchovní smrti nebo umrtvování. Myrrha značí umrtvování, duchovní umírání, vzdání se pozemského, světského života, odevzdanost Bohu.

Jen katolická Církev zná tu myrrhu; a to jest nejdokonalejší důkaz, že jest pravou Církví Kristovou. Obětuje se Třemi králi myrrhu! Která Církev mezi křesťanskými vyznáními odvažuje se ještě svým příslušníkům ukládati postní příkázání? Žádná, jen katolická Církev! Obětuje myrrhu. Jiná náboženství a církve, na př. mohamedánská, řecká církev ukládají přísnější posty, ale všechno jest jenom něco zevního, zevní tvar bez duchovního obsahu. Katolická Církev žádá umrtvování a zdrženlivost, ale jenom jakožto výraz duchovního obsahu. Její požadavek jest pro mnohé křesťany podle jména důvodem k odpadu. A přece jsou její postní příkázání, na něž Kristus zvláště

ukazuje, jenom tím nejmenším z jejich požadavků. I v manželství žádá určité sebeovládání a zdrženlivost. Neúprosnými jsou v tom její požadavky. Nepoznal na tom slavný Angličan Chesterton pravou Církev? Řecká a anglická církev zvrátily se u této diskrétní otázky, reformovaná vyznání neodvažují se vůbec v tomto nějaké požadavky klásti. Jenom katolická Církev je klade a od nich neodstupuje, i když celí národové odpadají. Non licet — nedovoluje se! Obětuje svému Bohu myrrhu umrtvování a zdrženlivosti.

Které náboženství dále zná myrrhu, umrtvování, jak vznikla v klášterním životě katolické Církvě? Jest umíráním život zde na světě! Proto v mnohých řádech ti, kteří skládají řeholní sliby, jsou pokrýváni přikrovem a umíráček k tomu zvoni. Všechny ty statisíce — ba miliony řeholníků zřikají se svého přirozeného života a umírají mysticky pro Krista. Které jiné náboženství zná toto mystické umírání, tuto tajemnou smrt? Králi světa jsou ti, kdo tuto oběť přinášejí. To jest myrrha katolické Církvě. V kterém jiném náboženství nebo církvi jest něco podobného známo? Jejich služebníků je v celém světě na 300.000. A ode všech žádá Církev myrrhu celibátu, odřikání a zdrženlivosti. Velkou většinou těchto služebníků jest tato oběť přinášena radostně a dokonale. V poslušnosti a lásce přináší katolické kněžstvo svému Bohu tuto hořkou myrrhu zdrženlivosti.

Kde jest církev, která tuto oběť od svých služebníků žádá, žádati může? Jenom katolická Církev se toho odvažuje a žádá to. Ona by to nemohla bez Ducha Božího. Jest si jakožto pravá Církev vědoma své síly.

Krátký konec zní: zlato, kadidlo a myrrha jsou ještě podnes dary katolické Církvě. Proto jest v ní, jako při objevení se Tří králů, Kristus vtělený, Spasitel světa, a ona jediná jest pravá Církev Kristova. Držme se tedy pevně této svaté katolické Církvě a po jejím příkladě obětuje Králi-Kristu to, co naše srdce ukrývá v sobě jakožto nejdrahocennější:

Lásku, Klanění, Oddanost.

Emauzy.

P. Benedikt Coekoll.

Návštěvou v Anglii.

Uslyšíme-li slova „Anglie“, vybaví se snad v naší mysli představa o zemi, či velikém ostrovu, s vyvinutým průmyslem a obchodem, o zemi s ohromnými koloniemi ve všech dílech světa, také snad

o zemi, často zachmuřené nebo zahalené v hustou mlhu a „last not least“ (čti: lást not list), o zemi, v které vládne protestantism a katolíci tvoří nepatrnou menšinu. Všechny tyto představy jsou buď docela anebo skoro docela správnny. I ta představa o zachmuřené nebo v hustou mlhu zahalené Anglii je správnna v tom smyslu, že v Anglii je zamračeno nebo mlhavo častěji než u nás, ale mýlil by se, kdo by myslel, že tam není nikdy krásně. Pravdou je, že i v té zachmuřené Anglii dovede slunéčko nejen svítit, nýbrž i pražit. Pisatel těchto řádků může mluvit ze zkušenosti, neboť byl v Anglii dvakrátě návštěvou, a byla to pokaždé dlouhá návštěva; poprvé trvala čtyry leta a podruhé osm let.

Co pak se týče představy, že Anglie jest převahou země protestantská, a katolíci jsou tam v slabé menšině, to je zase docela správné. Velká Britanie, t. j. vlastní Anglie, Walessko a Škotsko, má více než čtyřicet milionů obyvatel, a z těch jest jen asi půl třetího milionu katolíků.

Ale o tuto katolickou menšinu v Anglii je tak dobře postaráno, že bychom mohli katolíkům Velké Britanie záviděti. Mají šest arcibiskupů a devatenáct biskupů kromě několika světicích biskupů. A jak dobře je o katolickou výchovu mládeže postaráno! Mají své katolické národní (obecné) školy a o vyšší vzdělání pečuje velký počet klášterních škol. Mají tu školy Benediktini, Jesuité, Oratoriáni a Školští bratři. Ženská mládež se může vzdělati v pensionátech Benediktinek, řeholnic Nejsv. Srdce Ježíšova, Uršulinek, Františkánek a jiných řádů. Že z takových škol vycházejí uvědomělí katolíci, není třeba zvlášť poznamenávat. Mladí lidé takto vzdělání neodcizí se víře své ani na anglických universitách. Ostatně anglické university si vytkly za cíl přivésti své posluchače k vrcholu vzdělání v ohledu nejen vědeckém, nýbrž i společenském, nikoliv však učiniti z nich bezvěrce. Kromě toho mají všichni posluchači na universitách v Oxfordu i v Kambridži příležitost zúčastniti se služeb Božích a slyšeti kázání.

Tažme se: která mládež bude věrněji a svědomitěji plniti své povinnosti k vlasti: anglická, která se i na universitě učí, že je třeba báti se Boha a jeho přikázání zachovávat, nebo ta, ze které nevěrečtí, proti katolické Církvi a všemu zjevenému náboženství krajně zaujatí profesori udělají v náboženském ohledu pochybovače, skeptiky nebo čiré nevěrce? Není-liž Anglii daleko lépe při jejím náboženském konservatismu, než jiným zemím, dle jména katolickým, v kterých se pod záštitou vlády propaguje nevěra? Co prospělo

Francii, že tam vláda vyháněla řeholní kongregace a zlaicisovala školu? Měla z toho jen škodu. V Itálii, zdá se, už svítá. Za Mussoliniho zavedeno ve školách zase vyučování náboženství a také kříže se vrátily do škol. — Bohužel, často lidé, kteří rozhodují o veřejné výchově, se dostali do slepé uličky protináboženských a protikatolických předsudků.

Ale vraťme se do Anglie.

Jak nahoře vzpomenuto, mohutní katolická Církev v Anglii stále více. Ale byla to dlouhá cesta křížová, kterou museli angličtí katolíci projít, než nabyli opět plné svobody a stejných práv s ostatními občany.

Když přání Jindřicha VIII., aby jeho manželství s Kateřinou Aragonskou bylo papežem prohlášeno za neplatné, nebylo vyhověno, prohlásil se král r. 1534 za nejvyšší viditelnou hlavu církve anglické a vymáhal si uznání od svých poddaných krutými tresty. Brzy byli vedeni na popraviště svatý biskup Rochesterský, Jan Fisher (Fišer), stařec 77 letý, a slavný kancléř, Tomáš Morus. Ani staříčká matka kardinála Pole, který sám byl mimo dosah královny moci, nebyla ušetřena. Císař Nero nezuřil krutěji proti křesťanům, než král Jindřich VIII. proti svým poddaným, kteří nechtěli uznati za platné jeho manželství s Annou Boleynovou a jej za nejvyšší hlavu církve anglické.

Pro kláštery nastaly ovšem také smutné časy. Šmahem byly zrušeny, jejich statky konfiskovány, členové, kteří se podrobili, obdrželi hubené odškodné, a ti, kteří se nechtěli podrobiti, pocítili hněv králův. Nejvíce zuřil král proti londýnským Kartusiánům. Nejprve dal popravit věšením a čtvrcením tři převory, totiž londýnského a dva z jiných kartouz, kteří právě meškali v Londýně k vůli řádovým záležitostem. Pak byli odvléčeni do žaláře tři mnichové z londýnského kláštera. V žaláři byli skoro po čtrnáct dní spoutáni řetězy na krku, rukou a nohou, že se nemohli ani hnouti. Posléze byli také oni vlečeni na jakýchsi saňkách (anglicky „hurdle“) na popraviště, věšení, jejich vnitřnosti vyvrženy a naposled byli čtvrceni. To byl trest ustavený pro vlastizradu, ale tehdy byl vinen vlastizradou, kdokoliv neuznal krále za nejvyšší hlavu církve v Anglii.

Ještě dvanáct jiných Kartusiánů skončilo tímtež způsobem na popravišti. Také jiné řády měly své mučedníky: Benediktini, Augustiniáni, Františkáni i řád sv. Brigity.

Na Benediktiny přikvačila bouře r. 1539. Tři opati: Richard Whiting z Glastonbury, Hugo Faringdon z Readingu a Jan Beche (Bič) z Colchestru byli ukrutně popraveni. S opatem glastonburským

sdíleli mučednickou smrt dva z jeho mnichů, totiž pokladník kláštera a sakristán, oba kněží.

Majetek těchto připadl ovšem pokladně králově. „Všechno bohatství světa by nestačilo, aby byla nasycena jeho (t. j. Jindřicha VIII.) žádost.“ Tak psal tehdejší francouzský vyslanec u anglického dvora svému pánu, králi Františkovi I.

Král Jindřich se však nespokojil tím, že dal nepoddajné opaty a mnichy vězniti a ukrutně popravovati a že se obohacoval majetkem jejich klášterů, on namnoze vyléval hněv svůj na klášterích tím, že kázal klášterní budovy a kostely proměnit v rozvaliny. Takový osud stihl mimo jiné klášter Glastonbury. Tento vynikal nad všechny jiné starobylostí a nádhernými budovami. Měli tu keltští mnichové své sídlo již před příchodem Benediktinů do Anglie, tedy před rokem 594. Později se ovšem stal benediktinským jako všechny ostatní irské kláštery. K tomuto místu posvátného Avalonu pojí se prastará legenda o svaté misce, zvané „Sangral“, jakož i pověst o hrdinném králi Arthurovi. Zde se také vzdělával slavný anglo-saský světec desátého století, mnich, biskup, státník a posléze arcibiskup kanterburský, sv. Dunstan. Hodláme o něm napsati později více.

Opatský chrám v Glastonbury byl opravdovým divem svou velikostí a nádherou. Také klášterní budovy vynikaly výstavností a uměním. Klášterní knihovna byla skutečnou pokladnicí a naplňovala rozkoší milovníky knih. Ale ani svaté památky ani věda ani umění nebyly s to zadržeti svatokrádežnou ruku chlipného krále. Když dal popraviti opata a oloupil klášter, nešetřil ani kostela ani budov klášterních, nýbrž vše kázal proměnit v rum. Dnes se tam dělají vykopávky a zvědaví cizinci se chodí dívat na zbytky zřícenin.

Po smrti Jindřichově nastoupil jeho syn (od nezákonné manželky) Eduard VI. Ten odstranil, co ještě zbylo v bohoslužbě zdánlivě katolického, a zaváděl protestantism. Od něho pochází anglická bohoslužebná kniha: „Book of common prayer“ (buk ov komen pré, t. j. kniha obecné modlitby).

Po Eduardovi následovala královna Marie, dcera krále Jindřicha VIII. od jeho první, t. j. zákonné manželky. Marie zůstala věrnou katoličkou jako její matka, Kateřina Aragonská, a za své vlády znova zaváděla katolické náboženství. Její pětileté panování nepostačilo však na vykořenění herese, a když po její smrti ujala se vlády Alžběta, nastaly opět pro katolíky zlé časy. Alžběta byla naplněna záštim proti katolickému náboženství, i jala se hned pronásledovati

katolíky a zaváděti protestantism. Katolíčtí kněži byli vypovězeni, a který by se byl opovážil vrátit se do Anglie a konat katolickou bohoslužbu, tomu hrozil ukrutný trest, ustanovený pro velezrádce. Značný je počet mučedníků z doby dlouhého panování „panenské“ královny Alžběty.

Ukrutné zákony proti katolíkům zůstaly v platnosti ještě skoro po celá dvě století, ačkoli ve století osmnáctém jsou jen ojedinělé případy, kdy jich bylo použito. Ke konci pak právě zmíněného století byly tyto zákony, tak zvané „penal laws“ (pínl lóz), zrušeny. Ale zůstaly ještě některé výjimečné zákony, které bránily katolíkům vstoupiti do státní služby a studovati na anglických universitách. Tyto výjimečné zákony padly teprve roku 1829 tak zvaným emancipačním zákonem („act of emancipation“). Ihned přibývalo katolíků a neuplynulo ani dvacet let, když se v letech čtyřicátých přihlásil slavný konvertita a pozdější kardinál John Henry Newman (Džon Henry Ňumen).

Dílo obnovení Církve katolické v Anglii bylo korunováno ustanovením katolické hierarchie dne 29. září 1850. Zatím bylo založeno jedno arcibiskupství a dvanáct biskupství. Jak se od té doby Církev katolická v Anglii zmohla, ukázali jsme hned na začátku této statě. Dnes je počet diecézí víc než trojnásobný, značný počet protestantů se vrací rok co rok do Církve katolické, a nemalý počet klášterů se věnuje vyššímu posvěcení duší a výchově mládeže. Tak se i v Anglii ukázalo býti pravdivým staré heslo: Sanguis martyrum, semen christianorum, krev mučedníků je semenem křesťanů, t. j. katolických křesťanů.

Emauzy.

P. Bernard Velišek.

Nouvè.

Známý tyrolský básník lidový Reimmichl *) vypráví svým malebným realistickým pérem o svatém Josefu v Bellemě.

„Když svatý Josef a Matka Boží zcela znaveni do Bellema přišli, byla již noc a Matku Boží tolik záblo, že se třásla mrazem. Tu vešel hned svatý Josef do krásného, bílého domu, o němž mu lidé řekli, že tam zůstává paní Spiegelgansová, kteráž jest z rodu

*) Pseudonym Šebastiana Riegra, dříve faráře v Griesu u Brenneru, nyní redaktora „Tiroler Volksbote“. Vydává rozkošný, klasický lidový „Tiroler Kalender“.

krále Davida. Jakmile svatý Josef zaklepal, ukázala se hned veliká paní, která vypadala jako kramářský výklad: všecko plné krajek a stužek. Tvář měla přikrytou závojem, nejspíš proto, že vůbec nebyla na divání. Nos nosila vysoko zdvižený, jako by se na měsíci vysmrkati chtěla. „Jsme chudí lidé z rodu Davidova“, počal svatý Josef, „milá teto, pusť nás dovnitř, jinak musíme tu zimou zahynouti“. Tu zčervenala ta paní jako vlašský kohout: „Cože, já že jsem vaše teta?“ rozkřikla se na něho, „klid'te se odtud!“

Ist an Euch nicht viel verloren,
sind schon bessere Leut' erfroren!

Šel svatý Josef na druhou stranu k bohatému penězoměnci Šalomounovi, o němž lidé vyprávěli, že spí každou noc ve své truhle, v níž peníze uschovává. Jakmile svatý Josef svoji prosbu přednesl, počal Šalomoun skoro plakati. „Ó, moji milí příbuzní, jak mě to bolí! Koukej, jak ta ubohá paní pláče! Vám jest asi zima a jste jistě také hladoví, ale já jsem ještě chudší než vy, dnes jsem ještě neměl teplého sousta v žaludku a sám nemám ani postele, ani noclehu pro vás! nevím, zda ještě dnes někdo nepřijde, aby mi dům vzal, a já pak musím přenocovati venku.“

Smutně šli Maria a Josef dále, ale Šalomoun díval se ještě dlouho za nimi, zda-li již opravdu odešli. Ale Matka Boží tak sladce naříkala:

O, Josef mein!
wie müssen wir verlassen sein,
kein Mensch will sich erbarmen
über uns Armen!

Na to svatý Josef odpovídá:

O, Jungfrau rein,
nach dein' Begehren kann's nit sein:
zu spät sind wir gekommen,
die Herberg ist schon eingenommen.

A tak došli oba svatí lidé k velikému domu opodál; tam byl nápis nahoře: „Hospoda u sedmi tučných krav“. Jak svatý Josef zaklepal, přišel hned šenkýř, který se ale spíše podobal sedmi hubeným kravám. „Ó, milý muži“, prosil svatý Josef, „smilujte se nad námi, chudými lidmi! Jen pro dnešek nám aspoň poskytněte nějaký kout za přístřeší.“ Tu začal hospodský klít. „Nic než žebrácká sebranka!“ křičel, „a tamhle naproti v hospodě „U slunce“ sestoupilo

nejnoblejší panstvo z Egypta a Babylonu a „U medvěda“ purkmistr z Jerusalema a perníkář z Jericha a u Morgensterna dokonce se ubytoval leštič bot krále Herodesa a holič císaře Augusta — jen mně posílají takovou sběř.“ A zcela sežloutl a sezelenal závistí, a téže noci mu z čisté závistí i vole narostlo. —

Zaklepal znova svatý Josef na jiné dvěře. „Kdo je to?“ ozvalo se zevnitř. „Dva lidé z královského rodu Davidova“, řekl Josef. Tu bylo slyšeti otvíratí dvěře a vyšel tlustý muž, který tak způsobně smekl svou čepičku a tak hluboce se uklonil, že by se byl vykulil ze dveří. Ten dobrý muž myslil totiž, že vznešené panstvo z královského domu Davidova chce u něho bydleti. Jakmile však chudické roucho Mariino a Josefovo spatřil, otevřel tak ústa dokořán, že by mu tam kočka skočiti mohla. Hněvem zcela zčervenal. „Zde jest žebrota zakázaná“, rozkřikl se, „můj dům jest už plný poctivých lidí! Ostatně jmenuje se náš císař Augustus a král Herodes! Kdo mluví o Davidovi, bude zavřen! hned zavolám policii!“ — Maria a Josef zděšení utíkali odtud, ale pes z domu běžel ještě za nimi a roztrhl svatému Josefu plášť. Ještě u jiných dveří zakleпали, ale všude marně. A tak vyšli zase druhou branou městskou a venku v poli našli starý chlév. Ve své nouzi vešli tam, stulili se do slámy a sena a ještě Bohu milému děkovali za to nuzné místočko.“

Četl jsem loni o vánocích toto místo z tyrolského básníka a rozpomínal se na naše české koledy lidové a provençalské koledy, zvané Nouvè (francouzsky Les Noël's, provençalsky Li Nouvè).

Není země, kde by koledy vánoční byly v takové oblibě u lidu, jako v Provinci. Psal jsem o té věci před léty jinde *) a zmínil jsem se tam o klasickém zpěváku koled, básníku a hudebníku, jímž byl Micoulau (Mikuláš) Saboly.

Roku 1856 vydal Roumanille s Mistralem populární novè Sabolyovy, k nimž připojili některé své i koledy felibrů. (Felibrové jsou básníci, spisovatelé nové provençalské literatury, sdružení ve spolku literárním, zvaném Felibrige.) Kniha ta zvala se Lou libre Calendau (Kniha Vánoční) aneb Li nouvè de Micolau Saboly e di Felibre.

V úvodu píše Frederi Mistral, pozdější velmistr literatury provençalské, zvaný „Kráľ Provence“ :

„Kdo byl onen Saboly, o němž se tolik mluví? Chci vám to několika slovy říci, neboť k čemu dlouhého vykládání o skromném

*) Obzor 1891: Jousè Roumanille (básník a buditel provençalský, skladatel umělých koled).

životě varhaníka u Svatého Petra? Jest správnò, ba nutno důkladně studovati a znáti život těch, kteří svými činy krásnou neb ohyzdnou cestu člověčenstvem vykonali, jako jsou králové, dobyvatelé, zákonodárci, dobrodinci lidu, — ale život člověka, jako byl Saboly, netřeba právě tak znáti, jako život slavíka nebo cikády. Život jeho leží v jeho písních, neboť, jak oni, ztrávil jej zpívaje“.

Poslyšte jednu ze Sabolyových nouvè, kterou zná každý Provençal z paměti, koledu o svatém Josefu a šenkýři, na niž mi připomněl lidový básník Reimmichl:

Svatý Josef a šenkýř.

Svatý Josef:

Hej! šenkýři, slyš! zde jsou hosté!
 hej, paní, sluho! Kdo se skryl?
 já bouchám přece ze všech sil,
 a nikdo nejde! jak to sprosté!

Šenkýř:

Už po třetí jsem musil vstát!
 to' hrozné, to se vyspím málo!
 kdo bouchá mi tu napořád?
 Kdo jste? co chcete? co se stalo?

Svatý Josef:

Můj milý, měj mne omluvena
 a sestup chvíli dolů sem,
 nech nás tu přespat v domě svém,
 jsme pouze já a moje žena.

Šenkýř:

Tys klidu rušitel a zde
 jen tulák z darmošlapů sběře,
 jež myslí jen, kde tropit zlé!
 Jdi s Bohem! zavřené máš dvěře.

Svatý Josef:

Jsme z Nazaretu poutníkové.
 Jsem jiný, než si myslíš sám;
 jsem tesař, Josef jméno mám,
 má žena Maria se zove.

Šenkýř:

Mám hostů dost a nechci víc,
ať Pán Bůh sám vás lépe hýčká!
Mně věřte, nenajdete nic,
než leda nocleh u Měsíčka.

Svatý Josef:

Nech nás tu, ať to, co chce, stojí,
nám na půdě přej koutek tvůj,
my zaplatíme nocleh svůj,
tak jak by za hostinu tvoji.

Šenkýř:

Tvá večere jest bídná moc,
věř, že jste smutní hodovníci,
neb, to ti říkám, tuto noc
vy budete spát na ulici!

Svatý Josef:

Proč se nám pranic neuvěří?
hleď, jaký zlý je venku čas!
a otevři, sic najdeš nás
zde zítra mrtvé u svých dveří!

Šenkýř:

Tvé manželky mně líto jest
a pro ni zmírním se v svém hněvu,
tož uložím vás, na mou čest,
zde v maličkém a bídném chlévu. (Pokračování.)

Broumov.

P. Sigismund Bouška.

Klášter Rajhrad.

I.

(Přehled dějepisný.)

První zmínka o rajhradském klášteře děje se k r. 1045, kdy český vévoda Břetislav vydal listinu, již na památku blah. poustevníka Vintíře (Gunthera), prý svého křestního kmotra, věnoval benediktinskému klášteru břevnovskému kapli, kterou na Moravě ke cíi sv.

apoštolů Petra a Pavla již dříve byl založil v nyní pustém knížecím hradě, jehož jméno Rajhrad, spolu s rozsáhlým obdarováním na polnostech, lučinách a lesích v okolí. Staří benediktini až do polovice 18. stol. byli přesvědčeni, že vévoda Břetislav užil na zbudování kaple v knížecím hradě části kořisti, již r. 1028 při dobývání Moravy odňal Maďarům.

Vlastní dějiny Rajhradu počínají rokem 1048. Toho léta dne 26. listopadu uvedeni do něho benediktini z Břevnova a nový kostel klášterní na starý titul sv. Petra a Pavla posvěcen pražským biskupem Šebířem za přítomnosti zakladatele vévody Břetislava, jeho syna Spytihněva, břevnovského opata a četných duchovních i světských hodnostářů z Čech a Moravy.

Tehdy vyhotovena byla také fundační listina, podle které nový klášter obvěněn byl majetkem v osadě Rajhradě, Popovicích, Opatovicích, Ořechově a újezdu Domašovském. Užitek ze vsi Rajhradíc a Loučky určen byl výhradně pro mnichy v Břevnově. K obdarování náležel dále obilní desátek a desátý díl všech zeměpanských daní a dávek v kraji brněnském a část výnosu z mýta u přechodu na řece Olšavě blíž Uh. Brodu.

Dle výslovné vůle zakladatelovy měl býti nový klášter v úplné závislosti jak v ohledu hmotném tak také duchovním na mateřinci břevnovském.

Zbožnými odkazy, dary a koupěmi klášter rajhradský na majetku časem mohutněl, časem zase na úkor původního obvěnění Břetislavova pozbyval. Proto, aby se stálému uchvacování církevního jmění světskými velmoži, zvláště pak údělnými knížaty moravskými, učinila přítrž, poručil r. 1144 papež ochranu rajhradského kláštera biskupu pražskému Otovi, kterýžto úkol později převzal sám český král Vladislav II.

R. 1174 věnoval klášteru vladyka Miroslav za pokoj své duše dvorec v Začanech, 1175 nabyto vsi Rebešovic, které daroval Ondřej, bývalý vojn českých knížat, jenž sám vstoupil potom do kláštera jako bratr laik. V letech 1169—1201 náležel rajhradskému proboštví kraj kolem nynějšího města Hranic nad Bečvou, kde mnich Jurik z Rajhradu po léta mýtil lesy a půdu zúrodnoval. Državu tu Rajhradu odňal r. 1201 markrabí moravský lindřich Vladislav a přivtělil ji praemonstrátskému klášteru na Hradisku u Olomouce. Poustevník Jurik odešel poté do lesů na Královéhradecku, kde kol nynější Poličky půdu vzdělával. R. 1258 zaměněny vzdálené Sebranice na Kun-

štátsku, které ze zboží kláštera břevnovského předány byly Rajhradu za blízké Sobotovice.

Před válkami husitskými klášter měl majetek v Rajhradě, Čeladicích, Holasicích, Opatovicích, Dunajovicích (zanikly), Rajhradcích, Rebešovicích, Louče, Popovicích, Sobotovicích, Ostrovačicích, Domašově, Hlubokém, Radoškově, Přibyslavicích; v Brně patřil mu dům. Proboštu rajhradskému náležely vinice v Žילוšicích, u Židlochovic a na „staré hoře“ u Rajhradu; konvent měl tři vinohrady v Židlochovicích a rajhradský farář čtvrt vinice u Bračic.

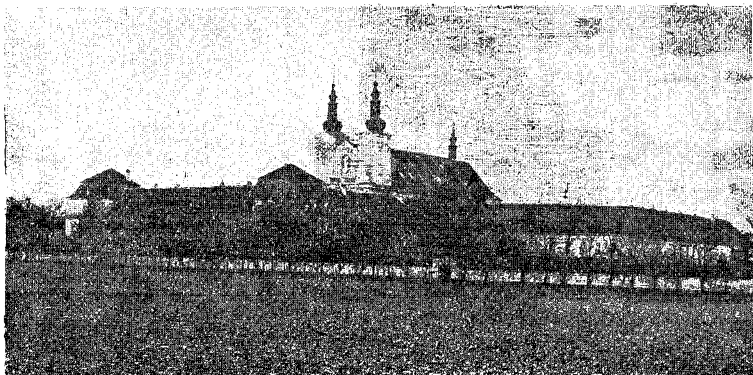
Jak veliký byl v prvních dobách v Rajhradě počet řeholníků a jak se nazývali jejich představení, pro nedostatek listinných zpráv určití nelze. Bývalí probošti rajhradští namnoze pouhými převory, začasť jen administrátory anebo vikáři, bez nějaké zvláštní hodnosti, kteří bývali opatem břevnovským ustanovováni, jim také odvolávání nebo opět po čase v dřívější hodnost dosazováni. Ještě r. 1647 probošt Augustin může bezpečně stanovit posloupnost toliko šesti svých předchůdců.

O jisté vážnosti a postavení Rajhradu v zemi nasvědčuje to, že jeho představení byli bráni za svědky nebo rozhodčí při různých záležitostech. Tak r. 1071 rajhradský probošt dělal smírce mezi biskupy pražským a olomouckým. V Rajhradě samém domlouval se r. 1136 biskup Jindřich Zdík s údělnými knížaty moravskými o stavbě kostela v Blansku; r. 1311 král Jan Lucemburský s vévodou Bedřichem Rakouským potvrdili na Rajhradě smlouvu ujednanou v Chebu. Slavnostnímu aktu tomu byla přítomna také česká královna Eliška Přemyslovna a kronikář Petr Zbraslavský.

Mohutnění kláštera napomáhalo také udělování rozličných privilegií a výsad se strany zeměpanské. Král Přemysl I. osvobodil klášterní poddané od placení mýta v Čechách a na Moravě, 1234 uděleny Rajhradu svobody, jaké měl klášter velehradský, 1327 propůjčeno mu právo hrdelní. Karel IV. potvrdil Břetislavovo nadání a všechna privilegia. Patronát a právo obsazovali fary v Rajhradě, Sebranicích, Domašově, Ostrovačicích a Sdebořicích (Šitbořicích?) výslovně přiznány byly opatům břevnovským, kteří r. 1391 dosáhli od papeže potvrzení práva, dle své vůle ustanovovati a sesazovati představené v proboštví rajhradském.

Nepřátelskými vpády a za válek klášter mnoho trpěl. Sotva se zotavil ze škod, jež mu neblahé spory mezi údělnými knížaty moravskými z domu Přemyslova a domácí nepokoje z nich pošlé, přivodily, přišly pohromy mnohem těžší, když tatarské hordy r. 1241

jej vyplenily a když brzy poté (1253) následoval neméně zhoubný uhersko-kumánský vpád na jižní Moravu. Vojska Rudolfa Habsburského, táhnoucí r. 1278 z Moravského Pole, zpusťovala a vypálila Rajhrad do té míry, že ještě po několika letech byl v rozvalinách. V té době zmocnily se opuštěné klášterní zříceniny loupežné rotý Gerharda z Obrán, které odtud podnikaly odvážné výpravy na lup a plen do okolí. Řádění tomu učinil konec Závíš z Falkenštejna, jenž poslán českým králem Václavem, loupežnické hnízdo to vyvrátil a na 400 lotrů popravil dal. Za takových vpádů řeholníci obyčejně se rozutekli a klášter lehl popelem. V jediném století 13. kostel musil býti třikrát znovu posvěcen.

Celkový pohled na klášter v Rajhradě.

Války husitské přečkal klášter rajhradský beze škod a v klidu, takže mohl poskytnouti ještě útulek uprchlým benediktinům břevnovským, kterým Husité zničili jejich klášter. V bojích českého krále Jiříka z Poděbrad s uherským Matyášem Korvinem přiznával se Rajhrad k svému zákonitému králi, začož jej Matyáš potrestal tím, že mu r. 1469 odňal a městu Brnu za 2000 dukátů zastavil Domašov a Ostrovačice, které teprv po 30ti letech mohly býti vyplaceny.

Koncem stol. 15. zdržoval se v Rajhradě konvent benediktinů vilémovských, který za husitských bouří svůj klášter v Čechách opustiv, uchýlil se na své proboštství Uherčice na jižní Moravě, odtud pak za váleku česko-uherských utekl se do Rajhradu, kde po pět let poskytnuto uprchlíkům přístřeší. Za to vilemovští zvolili rajhradského probošta Šimona svým opatem (1481). Stejně poskytl Rajhrad útočiště také v pozdějších neutěšených dobách žďárskému

opatu Ambrožovi († 1540) a poslednímu opatu vilémovského klášteera Petrovi († 1541).

Náboženské zmatky stol. 16. neprospěly klášteru ani v hmotném, ani v duchovním ohledu. V té době možno znamenati, jako ostatně v církevních poměrech v Čechách a na Moravě vůbec, všestranný rozvrat a úpadek. Klášter několikrát byl nucen před zemským právem hledati zastání proti škůdcům svého majetku, finanční tíseň, jejíž příčinou namnoze byly značné vojenské berně, přiměly jej k zcizení, některých hospodářských objektů, mezi lety 1543 a 1549 dvakrát i s kostelem vyhořel, r. 1557 vojsko uherské, vracející se z Němec, vyplenilo sýpky a sklepy, r. 1572 klášter opět strávil požár. Počet mnichů klesl někdy až na tři, koncem stol. 15. uvádí se v domě dokonce probošt sám, bez konventu. Mezi členy řádu, zvláště pak u jmen proboštů, shledáváme v té době nápadně mnoho Poláků; zjev vysvětlitelný tím, že za nedostatku katolického duchovenstva přicházelo do našich zemí hojně kněží polských. Náboženské nesnášlivosti té doby padl za oběť r. 1529 probošt Blažej; houf ozbrojených „pikardů“ ho zabil a klášter vydrancoval. V témže neblahém století zavraždění byli brzy po sobě také dva duchovní na klášterní faře v Domašově.

Za panování Rudolfa II. usilovali jesuité o zabrání rajhradského klášteera pro šlechtickou kolleji nebo svůj missionářský dům. Jenom osíražitosti energického probošta Kryštofa Soběkurského z Lipice (1575—1607), kterého v jeho snahách podporovali také moravští zemští stavové — přede všemi pak olomoucký biskup kardinál Dietrichštejn — se podařilo, že rozhodnutím císaře Rudolfa r. 1602 klášter rajhradský zůstal benediktinskému řádu zachován.

Za povstání stavovského proti Ferdinandu II. utekl se známý opat broumovský, Wolfgang Selender, do Rajhradu, odtud pak odešel na klášterní faru v Domašově, kde brzy zemřel. V listopadu 1619 byl z vůle odbojných stavů moravských také rajhradský klášter vzdvižen a jeho statky 2. července 1620 prodány. Panství rajhradské koupil za 41.000 zl. Jiří Ebenberger, Ostrovačice s Domašovem sv. pán Zigmund Tiefenbach na Drnoholci a Veveri za 20.000 zl. Probošt se třemi konventuály uchýlili se do cizopanských Syrovic. Po bitvě na Bílé Hoře vrátili se řeholníci do svého klášteera, statky jim sice připadly znovu, než musili si je vyplatiti.

Hrabivostí a vyděračstvím vojenských tlup, toho času Moravou stále procházejících, trpěl klášter nevýslovně. Loupeživými rotami sedmíhradského knížete Bethlena Gabora 1623 byl i s kostelem téměř

v ssutiny obrácen, drancování pak dokonala roku následujícího císařská soldateska, která celé panství vyplenila tak nemilosrdně, že klášterníci po celý rok neměli ani chleba. Zničený klášter teprve po několika letech byl řeholníky z Břevnova znovu osazen a z příspěvků dobrodinců dlouho opravován.

Opatský chrám v Rajhradě.

Během války třicetileté za nedostatku kněží uvolili se rajhradští benediktini vykonávat v okolí duchovní správu a vésti opuštěné fary. Tak r. 1626 připadly jim trvale blízké Syrovice.

Švédové za obléhání Brna 1645 zpusťovali klášter a jeho vesnice tak, že škoda jenom zhruba odhadnuta byla na 32.566 zl. Jenom na dobytku pozbyl tehdy klášter 30 koní, 55 krav, 900 ovcí a 92 kusů veprového dobytka. Ze 305 domů na rajhradském panství stálo ještě po 12 letech pusto 154. Za císaře Leopolda I. vpadli z Uher na jižní Moravu hordy Tatarů a Turků, kteří strašně zloupili také rajhradský kraj a mnoho obyvatelstva odtud odvěkli do zajetí; klášter po jejich odchodu byl 10 měsíců opuštěn a kostel po několik roků zůstal kryt slamou. Také Poláci, táhnoucí r. 1683 na pomoc Vídně proti Turkům, způsobili klášteru škod na 4000 zl.; konvent před nimi uprchl do Ostrovačic, kde pro případ ohrožení Rajhradu nájezdy nepřátel, povodní nebo nemocemi klášter již v nepamětných dobách zařídil si zvláštní útočiště. Tamtéž uchýlili se řeholníci také v l. 1703—4 ze strachu před chystaným vpádem vojska Rákóczyova z Uher na Moravu.

Bullou papeže Innocence XI. r. 1687 přiznáno bylo rajhradským proboštům právo pontifikálií. Na moravském sněmu zemském jako preláti zasedali již od r. 1540.

Dobrou správou posledních proboštů stol. 17. povznesl se jmenovitě hospodářský blahobyt kláštera do té míry, že probošt Antonín Pirmus (1709—44) mohl se odvážiti dalekosáhlého podniku, jakým bylo znovuvystavení kláštera i chrámu. Za první války slezské r. 1742 Prusáci a Sasové vykradli klášter, v kostele udělali si konírnu, sochu starobylé Panny Marie Rajhradské, již strhali roucho a usekali hlavu a ruce, zneuctili shozením do kalu.

Otmar Konrad (1764—1812), nástupce učeného Bonaventury Pitra, za svého dlouholetého proboštvání, jež připadlo do doby velkých sociálních oprav a převratů kulturních, pokusil se řešiti otázku poddanskou na klášterním panství ještě několik let před vydáním poddanských patentů tereziánsko-josefinských. Dohodnuv se, jeden z prvních velkostatkářů na Moravě, již r. 1765 se svými poddanými o výkupu z roboty, rozparceloval podle hospodářského systému Raabova statek v Ostrovačicích, vzdálený dvůr v Příbyslavicích přeměnil na familie, rovněž pozemky „dunavské“ u Měnina rozdělil mezi německé familianty, přibylé většinou z Opatova (Abtsdorf) v Čechách. Tak koncem stol. 18. vznikly na klášterských gruntech dvě nové kolonie, nazvané proboštovým jménem: Otmarov u Měnina (úplně se počestil) a Otmarov u V. Byteše. Odvážné podnikání proboštovo v hospodářských věcech, stavby a opravy, jakož i hrozná drahota r. 1771, kdy lidé z hladu jedli trávu a kůru se stromů,

vedly k odprodávání mnohých vrchnostenských realit, ano zatížily klášterní finance tak hrozivě, že konvent, ušetřený zrušením za Josefa II., sám r. 1793 nabízel prodloužený dům a panství státu. Horší poměry nastaly ještě, když po bitvě u Slavkova 2. prosince 1805 klášter byl upraven na nemocnici pro francouzské raněné, zajatí Rusové pak po měsíc zavření v kostele, a když za druhé invaze 1809 byl obsazen Francouzy od července do listopadu. Škody způsobeno tím bezmála na 200.000 zl.

Otmar Konrad byl posledním rajhradským proboštem. Po jeho smrti (1812) zahájil konvent, vedený převorem P. Řehořem Sázavským, úřední jednání ve Vidni, aby klášter vyvázán byl ze závislosti na mateřinci břevnovském a dána mu práva samostatného opatství. O toto vymanění usilováno již po více než 200 let. Císař František I. rozhodnutím ze dne 22. března 1813 povýšil proboštsví rajhradské, dosud závislé na Břevnově, na samostatné opatství.

Prvním opatem zvolen 18. května 1813 dosavadní správce fary v Ostrovačicích Augustin Koch (1813—31), po něm následovali: Viktor Schlossar (1832—54), Gunther Kalivoda (1854—83), Benedikt Korčian (1883—1912), Prokop Šup (1912—21), Petr Hlobil (narozen v Kroměříži 1854, opatem zvolen 8. února 1922). Konvent čítá nyní 15 členů. (Pokračování.)

Rajhrad.

P. Václav J. Pokorný.

Chorál v novodobém hnutí liturgickém.

Herder nazývá Wagnerovo „umělecké dílo budoucnosti“ vespolek související lyrickou stavbou, v níž poesie, hudba, mimické umění a vnější ozdoba jsou jedno a totéž. Wagner pozbyl naděje, že jeho snaha po tomto „uměleckém díle budoucnosti“ dojde šťastného výsledku. My je máme.

Jest ovšem mnohému ukryto. Wagner měl pravdu, když napsal: „Uskutečnilo se toto umělecké dílo, poznáme, že právě ono publikum, které je umožnilo tím, že ho potřebovalo, a právě touto svojí potřebou mocně spolupůsobilo při jeho tvoření, jemu neporozumí“). Ovšem, veliká část veřejného světa jde jinými cestami a nemá pro naše umělecké dílo porozumění. Ti však, kteří se povznegli nad

*) Sebraná díla Rich. Wagnera (něm. vydání) IV, 279.

materielní úroveň naší doby, jejichž duševní zrak jest zdrav a dostatečně bystrý, aby rozeznal drahokamy od bezcenných broušených skel, ti znají a dovedou oceniti ono umělecké dílo nikoli budoucnosti, ale všech věků, pokud Církev Kristova od svého rozkvětu trvá a trvati bude — ono vznešené drama, v němž hlavní postavou jest Syn člověka, jehož jeviště tvoří velebné oltáře úctyhodných chrámů, jehož mimickou úlohu konají posvátné obřady a jehož dramatickým slovem a zároveň hudbou jest náš gregoriánský chorál — vznešené drama katolické liturgie. Úzký rámec našeho thematicu nám dovoluje všimati si jen chorálu. Proto pokusíme se odůvodniti ono čestné místo, které gregoriánské zpěvy v liturgii zaujímají, a tím ukázati, že novodobé liturgické hnutí, je-li jeho úmysl opravdu ryzím a nese-li se k dílu jednolitému každým směrem jako jasný, průzračný křišťál, musí přivesti chorální zpěvy svatého Řehoře Velikého k dřívější dokonalosti.

Chorál jest integrující částí velkého uměleckého dramatu katolické liturgie; on tvoří s ní neporušené, jednolitě umělecké dílo. Tím jsme vyslovili jeho nejvyšší ocenění. Necht' jest cena gregoriánských chorálních melodií sama o sobě značně velikou — ukážeme ji průběhem dalších pojednání — přece leží jejich nesporná přednost před ostatními druhy církevní hudby v jejich poměru k liturgii, ba řekněme spíše, v jejich organické souvislosti s ní. „Liturgie a chorál“, praví nejlepší německý znalec církevního zpěvu, Petr Wagner *), „jsou dvojčátka Církve. Oba rostli pospolu během staletí, a v oné době, kdy liturgie dospěla k definitivním formám, byl uspořádán i chorální zpěv. Misál-sakramentář a zpěvní kniha-antifonář jdou sředověkem ruku v ruce. Dějiny mluví o Sacramentarium Gregorianum, ale též o Antiphonarium sancti Gregorii. Obě knihy nastoupily v 7. století cestu do církevních obcí latinského ritu a všude, kde slyšíme o přijetí římské liturgie, jest doloženo též zavedení chorálního zpěvu.“

Tento dějinný vývoj liturgie a gregoriánského chorálu — gregoriánským se nazývá chorál proto, že byl uspořádán a doplněn papežem Řehořem Velikým (590—604) — dá tušiti, že chorál této spojitosti, této stejnorodosti s liturgií i obsahově a formálně plně odpovídá a tvoří s ní ve smyslu Wagnerova ideálu dokonalý, umělecký celek. Jen mimochodem zaznamenáváme krásná slova přední

*) Der Choral als liturgisch-musikalisches Kunstwerk, přednáška v chorálním kursu v Kolíně nad Rýnem ve dnech 27.—29. prosince 1910.

autority chorální kláštera emauzského, zvěčnělého opata Benedikta Sautera: „Gregoriánský chorál jest specifickým liturgickým zpěvem římské církve; jedině on plně vyhovuje všem těm podmínkám, které její liturgická bohoslužba od posvátného zpěvu vyžaduje. Pokud trvá římský ritus, jest stejně jako latina nejvhodnější jeho řečí i gregoriánský chorál nejprůměrnější formou jeho bohoslužebného zpěvu“ *). To, co chorálu dává charakter liturgičnosti, jest jeho duch. Tytéž zásady, pod jejichž vlivem se tvořila liturgie, řídily i skladbu jeho písní, a mezi nimi na prvním místě jmenujeme její zásadu podstatnou — sloužit Bohu, Jej velebiti a oslavovati. Liturgie jest v podstatě bohoslužbou; bohoslužbou jest i gregoriánský chorál, a to již svým vznikem.

Co jiného měli oni úctyhodní, svatí skladatelé gregoriánských zpěvů v úmyslu, než Boha velebiti? Plni svatého nadšení a úcty před vznešenými mysteriemi křesťanských bohoslužeb neloužili po jiném, než věnovati jim celé své umění, všechny své síly — to, co měli nejlepšího a nejkrásnějšího. A tento jejich svatý úmysl zračí se v jejich písních tak jasně, tak čistě, jako boží obloha v tiché lesní studánce. Píseň, která křišťálovým zdrojem jim prýštila ze srdce, mluví ještě dnes úchvatnou a zase tklivou, dojemnou řečí o moci Stvořitelově, o vznešenosti Slova, které se Tělem stalo, ale též o jeho péči, dobrotě a lásce. Ještě dnes vypravují gregoriánské zpěvy o naší nízkosti, o našich povinnostech Bohu se klaněti a jemu za dobrodiní děkovati, ještě dnes jsou výmluvnými svědky naší odvislosti od všemohoucího Tvůrce — ještě dnes jsou bohoslužbou a jí zůstanou.

A jako jest gregoriánský chorál bohoslužbou svým vznikem, tak jest jí i svým obsahem: textovým i melodickým. Textem jest mu slovo Boží, části Pisma svatého, Duchem Svatým vnukuté a Církví ověřené. Obsírněji o něm pojednáme v jednom z příštích článků; zde se pouze dotkneme jeho textového významu v dramatu katolické liturgie. „V něm“, praví opat Sauter, „má chorální zpěv stejně vynikající jako důležitou úlohu dramatického slova. Brzo vypravuje a líčí dějinné události, brzo názorně podává vysvětlení a

*) Sauter, Der liturgische Choral, str. 41 násl., 2. vydání, Freiburg i. Br. (Herder), 1903. Podobně Benediktini: Kienle, Choralschule, 3. vyd., tamtéž 1899; Vivell, Der Gregorianische Gesang, Št. Hradec, Styria, 1904; Birkle, Der Choral, tamtéž 1906; Molitor, Choral als Liturgie und Kunst (Frankfurter Broschüren), sv. XXIII., seš. 6.; Johner, Neue Schule des Gregorianischen Choralgesanges, 5. vydání, Řezno, Pustet 1921, a jiní.

činí nesnadná místa srozumitelnými, brzo teskní a žaluje; teď ve vítězném plesu se vznese až pod samé klenutí gigantických katedrál, teď v láskyplné oddanosti se koří před Spasitelem na oltáři a Jemu děkuje, teď zase lej předvádí, jak mluví k milované duši; nyní samojediný zamyšleně se hrouží v tajemné, mystické hlubiny, a nyní zase mohutní jeho hlas a on nadšeně volá celé tvorstvo ke společnému plesání ve chvále Nejvyššího. Liturgický chorální zpěv jest jedním slovem při vlastním obětním ději živé slovo a v rozdělení nebeských, z oběti plynoucích darů řeč, kterou se dorozumívá Bůh se svým lidem a lid se svým Bohem^{*)}.

Vstupme však opět na naši hudební půdu a věnujme pozornost oněm vlastnostem gregoriánského chorálu, které mají rozhodující vliv na jeho bohoslužebný výraz, pokud nám stačí pro první orientaci. Jest to charakteristická tonalita chorálních zpěvů, jejich ryze melodický postup a volný, přirozený rytmus.

Toniny, v nichž jest gregoriánský chorál komponován, jsou našemu sluchu sice cizí a s počátku zarážejí, ale právě v nich leží ono mocné kouzlo jejich velebné, svaté působnosti. Kdo poprvé slyší vážné, ukázněné zpěvy svatého Řehoře, má pocit, jako by byl přenesen do jiného, nadzemského světa. Jejich závěr v celých tónech — naše moderní hudba tvoří závěry půltonové, proto působí na nás gregoriánský chorál tak nezvykle —, časté, ba převládající užívání hlavního tonu, zvaného proto dominantou (dominare = převládati), zachovávání určitých typických postupů a nepatrný objem chorální stupnice nedovolují, aby se do gregoriánských zpěvů vloudil jakýkoli vášnivý projev. Naše durové a mollové toniny otevírají naproti tomu lidským vášním dvěře dokořán. Pátý a šestý tonus chorální jest ovšem podoben naší tonině durové, ale ony toniny jednak se vyskytují v gregoriánském chorálu jen zřídka, jednak pocházejí z pozdější doby a postrádají melodické rozmanitosti tonin ostatních. V těch několika málo klasických, vzácných zpěvech páteho a šestého tonu jest nadšený projev skladatelových citů vážností a vznešeností výrazu tak zmírněn, že nerozrušuje, ale vlévá do duše naslouchajících zbožný, posvátný klid. Nezávislost chorálních nápěvů na harmonii a s tím spojené ryze melodické postupy bez ohledu na podkládání akordů — hudební útvary našemu sluchu úplně cizí — jsou stejně nemožným prostředkem k tonomalbě lidských vášní a nezřízených citů, právě jako nedělitelnost chorálních not

^{*) Sauter, tamtéž, 7 násl.}

v ohledu rytmickém^{*)}). Moderní hudba jest schopna využitím dalekosáhlé dělitelnosti časové jednotky v půle, čtvrtiny, osminy, šestnáctiny atd. stupňovati citový výraz neobyčejnou měrou, ba hnáti jej úplně až do krajnosti, takže se může státi zrcadlem nejdivočejší vášně. Toho chorál nedovede — ale také to není jeho úlohou. Ne v divoké, světské lehkovážnosti a bravurní virtuositě perlicích se koloratur, ale ve vážném, důstojném klidu plynou jeho velebné nápěvy, v plném souhlase s vážným, důstojným klidem, který pohyby kněží u oltáře tak zušlechťuje a věřící lid povznáší. Svým volným, nemensurovaným rytmem předvádějí gregoriánské zpěvy svatý text našemu duševnímu zraku v tak čisté průzračnosti a tak neodolatelně působící prostotě, že vychází z duše stejně jasně, stejně proslě jako ryzí, vroucí modlitba. A tuto krev Bohu oddané duše, tuto svatou modlitbu unášejí měkké, lahodně se měnící vlnky chorální melodie dále a dále, nesou ji výše k mohutným vlnám velikého, svatého nadšení, až stává se sama zdrojem, tryskajícím do života věčného (Jan 4, 14), tam, kde sbory blažených pějí Všemohoucímu své velebné, nikdy neustávající Sanctus.

Gregoriánský chorál jest v pravdě vznešenou liturgickou modlitbou; jí bere věřící lid nejvnitřnější účast na křesťanské bohoslužbě, na nejsvětější Oběti, a s ní se i spojuje. Však tu by nám někdo mohl namítnouti: „Což není bohoslužba výsadou a výhradným úkolem kněžstva? Proč tedy vyžadovati také od věřícího lidu, aby se účastnil liturgickým zpěvem tohoto bohoslužebného dramatu? Vždyť tím přestává býti pojem kněžství omezen na jeden určitý stav a rozšiřuje se i na ostatní věřící!“

Ovšem, to jest právě naším úmyslem — pokud jen nevidíme v tomto slově „kněžství“ svátost, nýbrž duchovní vlastnost celého křesťanstva jako mystického těla Nejvyššího Velekněze, Ježíše Krista. Což nenazývá svatý apoštol Petr ve svém prvním listě křesťanské obce „svatým kněžstvem — sacerdotium sanctum“ a „královským kněžstvem — regale sacerdotium“^{**)} Je-li oběť úkonem, který kněze charakterisuje, pak musí též křesťanský lid, má-li býti zván kněžstvem, býti lidem obětujícím. A kde jest ona oběť, kterou má přinést Bohu toto všeobecné křesťanské kněžstvo? Necht' odpoví kníže apoštolů sám: „Vzděláváte se v kněžstvo svaté, abyste podávali duchovní

^{*)} Chorální noty samy o sobě znamenají stále tutéž jednotku časovou, měnící se ovšem při zpěvu do jisté míry akcentem textu a seskupením melodie.

^{**)} I. Petr 2, 5. 9.

oběti příjemné Bohu, . . . abyste zvěstovali slávu toho, který z temnosti vás povolal ke světlu svému“ *). Ještě srozumitelněji praví svatý Pavel: „Přinášíme tedy Bohu vždycky oběť chvály, to jest ovoce rtů velebicích jméno jeho“ **). A David, královský pěvec dle srdce Hospodinova, tlumočí vůli Boha slovy: „Oběť chvály mne uctí; a tať jest cesta, kterou ukáží jemu spasení Boží“ ***). A zde přicházíme k nejvznešenějšímu významu našeho liturgického zpěvu. Chorál svatého Řehoře jest obětí, kterou přináší v chrámu Páně shromážděná a zbožně zpívající křesťanská obec svému Pánu a Bohu. Nikoli modlitby soukromé — vždyť svatý Petr mluví zde o jednom velikém, společném kněžstvu a jeho obětech —, nýbrž veřejná liturgická modlitba, kterou jest chorál per eminentiam, má tento svatý obětní charakter.

Úzký rámec tohoto článku nám nedovoluje, abychom z oboru hudebního vstoupili na pole mystiky a křesťanské askese, proto dotkneme se pouze jediného bodu. Oběť přináší s sebou vždy jisté sebezapírání — a chorál rovněž. Nazíráme na posvátnou hudbu chrámovou, jako na hudbu vůbec. Posuzujeme dle estetických teorií její krásu a ceníme ji tím výše, čím více lahodí našemu hudebnímu sluchu nebo nás unáší svojí monumentální velkolepostí, jako Beethovenova Missa Solemnis. Taková hudba však nikdy nemůže býti uměleckou složkou onoho ideálního „díla budoucnosti“, jak si to Wagner představoval, poněvadž touží po tom, aby strhla celou naši pozornost, celý náš obdiv jedině na sebe — hledá sama sebe. A my jsme zvyklí dáti jí v této snaze za pravdu. Má-li však liturgie býti vskutku oním ideálním dílem uměleckým ve smyslu Wagnerově, musí i její hudba přinéstí tomuto uměleckému celku, lépe jeho vůdčí ideji, jistou oběť, musí do jisté míry zapřítí sebe samu. Katolická liturgie jako sdružené umělecké dílo vyžaduje od svých částí, aby ani obsahem ani formou nerušily hodnoty celku a v první řadě sloužily Bohu. Hlavním cílem jejím jest uskutečnití duchovní styk mezi Bohem a člověkem, dáti mu ušlechtilou, smysly poznatelnou zevní formu a nikoli vynucovati obdiv, a tak musí i její hudební složka, posvátný chrámový zpěv, v první řadě býti liturgickou bohoslužbou a teprve v druhé prostředkem k povznášení náboženských citů věřícího lidu a ohlasem jeho uměleckých tužeb. A tomuto úkolu vyhovuje jedině chorál svatého Řehoře, a právě z toho důvodu vy-

*) I. Petr 2, 5. 9.

***) Žid. 13, 15.

***) Žalm 49, 23.

žaduje do jisté míry sebezapírání našeho hudebního citu, vyžaduje obětí. Snad proto mu přinesly pozdější doby tolik neporozumění, že soudily pouze dle jeho vnějšího účinku. „Jest šedý jak popel a mrazí duši“, psal o něm Alban Stolz; ale v tomto popelu a mrazu jest skryta božská jiskra Prometheova ohně, která srdce zapaluje a roznítlí je v plamen vroucí lásky, díků a oddaností vůči Spasiteli, v plamen, který sežehne na chvíli s lidského čela trnovou korunu strasí a hořkých béd a rozleje se v duši sladkým teplem nebeského míru.

Emauzy.

P. Anselm Sedláček.

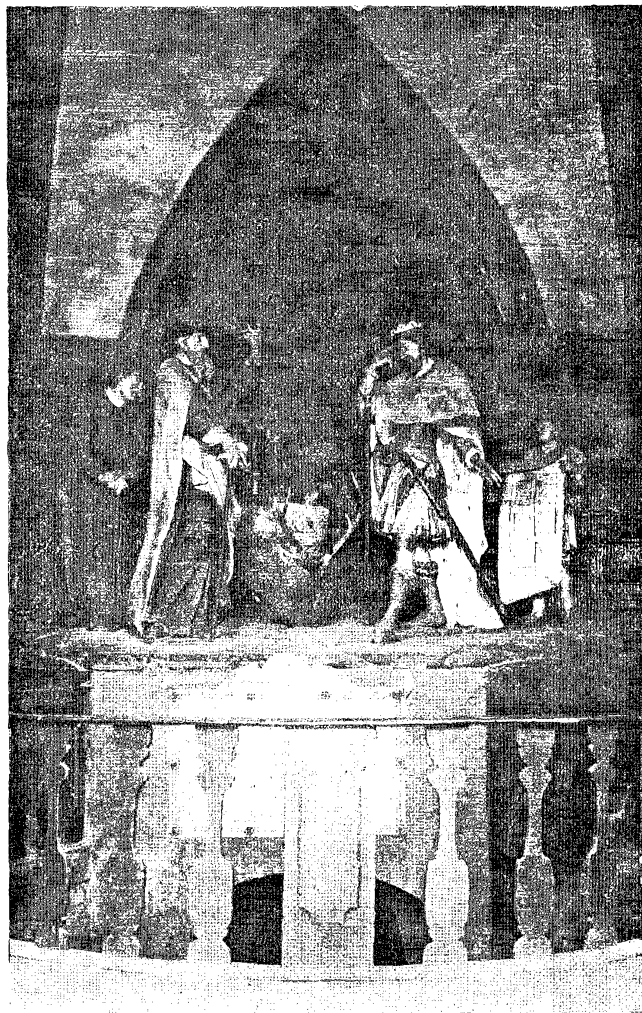

Nad „Vojtěškou“ v Břevnově.

Zahrada kláštera břevnovského chová ve svém lůně hluboko pod zemí nepřeborný poklad, skutečný thesaurus absconditus in agro: pramen živé vody. Nejen živé t. j. pramenité, protože celá staelí napájel svou zdravou ba léčivou vodou obyvatele kláštera i celého okolí, ale živé zrovna jako v pohádkách, kde „živá voda“ má moc vraceti život mrtvým. Tak tato voda, opravdová „aqua viva“, oživila celý ten kraj pod Bílou Horou, dříve pustý a hustě zalesněný, proměnil ji v bohumilý koutek věd, umění a právě zbožnosti.

Ona to byla, „Vojtěška“, jak ji lid později po jejím slavném objeviteli nazýval, která v noci ve snu jako dobrá víla přišla ke sv. Vojtěchovi, když byl zmítán starostmi, nevěda kde nejlépe vystavěti klášter pro několik bratří řádu sv. Benedikta, které s sebou z Říma přivedl, aby byli lidu českému výbornými rádci a pěstouny, jemu pak pomocníky v těžkém úřadě pastýřském a zvala ho k sobě za Prahu, dobrá studánka pastýře, doporučujíc mu místo tiché a u pramene, jako stvořené pro život řeholní. Na úsvitě druhého dne vydal se sv. Vojtěch na cestu a našel vše, jak sen mu naznačil; studánku, z ní pijícího jelena a opodál ležící dubové břevno (dle něhož snad Břevnov má své jméno) a k velkému překvapení setkal se tu s knížetem Boleslavem II., jemuž Prozřetelnost v tutéž noc vnukla týž sen. Tak pomohla studánka rozřešit problém stavebního místa a v život uvedla dávný úmysl sv. Vojtěcha: zřízení benediktského kláštera v Čechách. Dobře vědouc, že nově zakládaný monastýr bude potřebovali k svému životu a rozvoji též zabezpečení

hmotného, přivolala Boleslava, jehož „propter sanclimoniam vitae atque in res sacras amorem — pro svatost života a pro lásku k věcem svatým“ zovou Zbožným, který nadšen vznešenou myšlenkou Vojtě-

Skupina soch nad „Vojtěškou“.

chovou daroval „ad sustentationem monachorum — k vydržování mnichů“ celý Břevnov i s okolím. Stalo se to roku 993, kdy slavně a na věky památné selkání „supra fontem — nad pramenem“ dalo

podnět k založení prvního a nejstaršího mužského kláštera v naší vlasti.

Malá rodina zbožných a pracovitých mnichů pustila se ihned do práce, provázena a posilována zurčivou písní pramene a sv. biskup Vojtěch nevzdaluje se žádné námahy, dobrým příkladem předcházal a sám kameny ke stavbě nosil a maltou spojoval. Res piissimi spectaculi plena! Volá k tomu starý kronikář. Což tedy divu, že nadchla pozdějšího neznámého umělce, aby obdivuhodně selkání obou knížat skupinou soch v životní velikosti věrně svým rezbářským nožem zpodobil a nad studánkou umístil, stejně jako promluvila k duši nejvzácnějšího malíře doby barokové, Petra Brandla, aby pamětihodnou událost svým dokonalým štětcem na plátně zvěčnil a tak ozdobil postranní oltář sv. Vojtěcha v nynějším opatském chrámu břevnovském.

Zdravý živý pramen bystřil ducha i tělesné síly vzrůstající bratřiny břevnovské a kostelík (pravděpodobně ve slohu románské basiliky) při něm spolu s klášterem vystavěný a ke cti svatého Otce Benedikta, svatého mučedníka Bonifáce a vyznavače Aleše zasvěcený, nedával zapomenout na cíle věčné, takže záhy stal se Břevnov „doctrinae et sanctitatis domicilium — domovem učenosti a svatosti“. Rodina mnichů, původně snad jen dvanáctičlenná, vyrostla přijímajíc nové a nadšené učedníky a následovníky řehole sv. Benedikta do té míry, že opat Pavel Bavor (1290—1332), v řadě opatů devatenáctý, musil rozšířit klášter znamenitými přístavbami, aby v něm mohlo zůstat na pět set mnichů (smíme-li věřit domácimu kronikáři) zaměstnaných v choru, studiem a v rozmanitých dílnách, jak to soudobý básník vyslovuje.

Tenkrát byl Břevnov na vrcholu své síly, v květu svého života. Bratři z vděčnosti k živé vodě, která jim značila místo, kde ponejprv rozbili své stany, překlenuli studánku osmihrannou klenbou (dodnes zachovanou nejstarší kamennou památku z doby předhusitské), jako drahý klenot kryjeme nedobytnou schránkou. Tenkrát blahé paměti Karel IV., vraceje se r. 1355 z Říma, kde byl — první císař z královského rodu českého — korunován, přišel se poklonit k prameni svatovojtěžskému a podivil si dílu tak bohumile rozkvetlému.

Však přišly i doby zlé. Roku 1416 po celou noc a ještě dopoledne 23. února krví se barvila jindy tak křišťálově čistá hladina Vojtěšky. Jako když srdce lidské svírané úzkostí vháni krev do tváří, tak zarudlou hladinou v obavách připravovala studánka bratry na blížící se nebezpečí. To se začínaly bouře husitské. A 22. květen

1422 ukázal, že tušení po lidsku cílicí vody neklamalo. V ten den vichřice náboženských válek vyvrátila všechno, co předcházející století postavila a zde shromáždila, nešetříc ani posvátné budovy ani bratří.

Tedy vzalo za své mnoho památek uměleckých i historických a spousta knih ručně psaných. Břevnov pustl a osud jakoby neměl na této zkáze dosti, slíhal ranou za ranou posvátná místa Benediktinů českých, kdykoliv trosky znovu vyzdvihli nebo nový domov si postavili. Roku 1545 za Ferdinanda I. vystavěný klášter zpusťován a ohněm zničen při bitvě na Bílé Hoře. Ferdinandem II. opět obnoven, padá právě v den sv. Markéty 13. července 1678 nenadále vzniknuvšímu požáru za oběť. Teprve roku 1708 dne 30. května, klade opat Otmar Zinke základní kámen k novému důstojnému slánku Božímu a sídlu svých spolubratří, na místě tolika osudy dějinnými pronásledovaném, tolikrát vydrancovaném a vypáleném, kde neporušen zůstal snad jedině památný pramen svatovojtěšský, podivuhodně trpělivý a tichý svědek zašlých dob.

Ten přivítal nové bratry a ukazuje na svůj nikdy nevysýchající, ale v dobách dobrých i zlých stejně klidně plynoucí tok, posílil jejich naději a důvěru v lepší budoucnost. Bez té věru nehlásala by mohutná baroková stavba, hodna svého vznešeného poslání i slavného stavitele (Dienzenhofera), vši zlobě času i vzdoru nepřátel jako Fenix ze žároviště vystoupivší: „Ex cinere orior — z popela vyvstávám“.

A dnes? Až se jednou zastavíš u té Vojtěšky, kolem níž kráčely dějiny mohutnými kroky, která vyslechla tolik rozhovorů osob slavných i svatých, slova tklivých modliteb a zbožných proseb pronášených nad ní k sv. zakladateli Vojtěchu i třeskot válečných zbraní a nářky raněných, všechnu hrůzu a běs války, a až nahlédneš pozorně na její starostivou hladinu — vodní tvář — uziš v rozčeření vln neobyčejně vážnou starostlivost ba úzkost. Chvěje se o své, sobě svěřené, starodávné archisterium, s nímž poutá ji málem tisícileté, přátelské pouto, a kteréž nyní dík poválečné kultuře hyne nedostatkem sil, mladých, nadšených adeptů, kteří by s radostnou ochotou daly své schopnosti tělesné i duševní do služeb řehole sv. Benedikta.

Obavy Vojtěštiny jsou tedy odůvodněny. Já však věřím, že živý stále a životodárný pramen vzbudí takové jinochy a omladí svou bystřinou jejich krev infikovanou lichým pokrokářstvím a že břevnovský klášter bude zase tím, k čemu ho papež Jan XV. svou bullou

zakládaci povolal a čím také po celá staletí byl: „Caput et magistra in correctione et reformatione disciplinae regularis — hlava a učitel při nápravě a obnově řeholní kázně“.

Břevnov.

P. Cyril Záruba.

Za zdí kláštera.

Slovo „klášter“ působí na dnešní lidi různými dojmy. Mnohému zdá se to býti nesmírně nečasovým, aby lidé v době elektřiny, automobilů a aeroplánů uzavírali se do tichých zdí a zde trávili celý svůj život. Obyvatelé klášterů jsou pro ně podiviny, kteří nedovedou pít z číše radostí a rozkoší, které svět přece kdekomu nabízí. — Jiní pokládají řeholníka a řeholnici za lenochy, kteří straní se práce a žijí pohodlně z almužny dobromyslných dobrodinců. Tuto výtku musili slyšet i křesťané prvních dob, neboť také oni stranili se veřejného života zhýralého pohanství. — I na dobrého křesťana působí slovo „klášter“ zvláštním dojmem, neboť okamžitě si představí něco tajemného — ba posvátného, co jest zakryto neproniknutelnou rouškou, a pln nevinné zvědavosti snaží se alespoň pohledem vklouznouti do klášterní klausury.

Není divu, že se tak málo ví o životě v klášteře, neboť ti, kdož by o tom mohli nejlépe povídati, nemají obyčejně žádné příčiny ukojiti zvědavost lehkomyšlného a vratkého světa. Šli do kláštera, aby se zde cele oddali Bohu; o jiné věci a jiné zájmy se nestarají.

Tohoto tajemného ticha zmocnili se pak básníci, romanopisci a umělci, kteří se pustili se svou Fantasií do krajů, v nichž nedovedou létat. Jejich tvorbou povstaly postavy mnichů a řeholnic, které bledé, smutné a se skrytým bolem v srdci přecházejí klášterními chodbami, uklouznutým vzdechem ruší ticho své cely nebo se zasněným pohledem zírají do nepřítomné dálky. Jest sice pravda, že leckteré to srdce pod řeholním šatem kdysi krvácelo; stejně pravda jest však, že jich pouhá bolest nepřivedla ke klášterní fortně a ještě méně je nějaký smutek dovede udržeti v klášterních zdech! Tu moc má pouze milost Boží, která zavolala a drží vyvolenou duši ve svém tajemném otroctví lásky. —

Následující obrázky z mnišského života mají pouze jeden účel — prospěti vnitřnímu a vnějšmu životu těch, kdož mají v srdci ukrytu

alespoň jiskérku křesťanství. Kéž by ji na mých prostých slovech dovedli rozdmýchat v mocný plamen! Vždyť klášterní život nechce býti ničím jiným, než křesťanským životem v celé jeho čistotě. Klášterní rodina má podle přání Církve svaté býti vzorem pro křesťanskou rodinu, ba pro křesťanský stát vůbec. — Tyto prvky vzorného křesťanství chovají v sobě kláštery všech řádů; jeden řád však jasněji představuje uskutečnění některého určitého ideálu, druhý snaží se pak opět na jiném poli téže dokonalosti prospěti svaté Církvi, která jako mystické tělo Kristovo má rozličné údy, které konají různou práci. Práce všech jest však pro blaho celku.

Vylíčím život, jak plyne ve zdech klášterů, které jsou řízeny řeholí svatého Benedikta. Tento světec to právě byl, jenž svým duchovním synům a dcerám dal pravidla pro dokonalý rodinný život, v němž všechno má chváliti Boha: Ut in omnibus glorificetur Deus — nechť ve všem oslavován jest Bůh! *).

Benediktinské kláštery, jejichž členové zavazují se po celý život dlíti v jedné a téže rodině klášterní, zastavily kdysi nebezpečné stěhování národů. Byly pevnými ostrovy v rozkymáčeném moři národů; kolem nich se nejprve vlny lidstva utišily. Duchovní synové svatého Benedikta učili barbarské národy vzdělávati duši bohoslužbou, vědou a uměním a ukazovali svým vlastním životem, jakým způsobem může se Bůh ve všem oslavovati.

1. Palác Míru.

V hollandském městě Haagu stojí nádherná budova paláce, k jehož vybudování a výzdobě přispěli národové celého světa. Jedni darovali pozemek, druzí stavivo, jiní vnitřní úpravu. Každý z nich snažil se alespoň něco dodat, aby jméno jeho zůstalo spojeno s tou budovou na věky.

Sem scházejí se zástupcové národů, aby urovnávali rozpory mezi svým lidem a obyvateli jiných států a aby radili se o prostředcích, jak zachovati světový mír a prožívat v klidu vymoženosti kultury. Tolikrát se zde už sešli, aby vyměnili navzájem přátelská slova — a světová válka zdá se býti hrozným výsměchem všech těch mírových frází!

Vážný člověk zamyslí se nad touto nesrovnalostí. Proč není mír možný na světě? Proč vyznívají všechna slova o světovém míru

*) Tato slova stala se heslem Benediktinů; zkráceně lze je často v klášteřích tohoto řádu čísti: U. I. O. G. D.

na plano? Čím musí zaručiti národové platnost svých slov v paláci Míru? Co musí přinést ke schůzkám svých zástupců, aby se jim uvěřilo?

Svatý Pavel mluví ve 13. kapitole prvního listu ke Korintským nadšenými a jasnými slovy o tom, co jedině má platnost a věčné trvání. Jest to láska! Láska a vzájemná úcta! — Chce-li svět věděti, jakým způsobem musí se pracovati v paláci Míru, ať se jde podívat do těch mírových paláců, které postavila Církev Kristova — do klášterů!

O svatém Benediktu říká staré přísloví, že „miloval hory“. Skutečně — většina jeho klášterů stojí na horách nebo alespoň kopcích, které hlavy svoje zvedají k modravé obloze a boky koupají v mlze. Sem zřídka zalehne hluk neklidného a svárlivého světa, jenž na každého chce přenést svou rozháranost a nespokojenost. Takého klidu potřebuje duše, aby mohla postřehnouti, co k ní mluví a čeho od ní žádá Duch Boží.

Mnohému snad prolétne hlavou myšlenka: to jest ovšem snadno zachovávatí mír duše v takové odlehlosti, pod azurem nebe, pod kobercem hvězd, na poduškách luk, za šumění hvozdů a plesu plácát a při doušcích čerstvého vzduchu! Jiní smrtelníci jsou však nuceni žítí v dusném ovzduší měst, ve zběsilém hluku lidských hlasů, vozů, pouličních drah, automobilů a v unavujícím hlomozu továren a dílen.

Nepovedu tě tedy, čtenáři, do nějaké idylické samoty, abych nemusil slyšeti tvůj vzdech, že dokonalý život lze vésti pouze v krásném okolí, v němž široko daleko není člověka, který by ti připomínal opak tvých vysněných ideálů.

Také v městech stojí paláce Míru podle vzoru Církve. — Pojď se mnou do benediktinských klášterů velkoměsta. Přejdeme rušné ulice, plné hemžícího se davu lidstva, jenž spěchá za prací, zábavou nebo nekalými skutky. Jen zřídka v tom davu uzzíš spokojenou a klidnou tvář, a jestliže se tak dnes stane, sotva potkáš zítra tutéž tvář se stejným výrazem. Vzdor té nádheře, která se kolem tebe pohybuje, a toho lesku, který tě oslepuje, cítíš, že všem těm lidem schází jedno — skutečné a trvalé štěstí.

Však hle! Řada nádherných výkladů, které chovají za ohromnými skleněnými tabulemi všecko, nač si srdce lidské vzpomene, pojednou přerušena jest prostou zdí. Železná prolamovaná vrata v ní jsou otevřena; stojí u nich několik chatrně oblečených ubožáků. Tady jsme u cíle; zde vede cesta k jednomu mírovému paláci, v němž žije se podle řehole svatého Benedikta.

Trávníkový pás s kruhy barevných květů odděluje stěny kláštera niho kostela od chodníku, který stojí kolmo k hlučné ulici za železnou branou a vede nádvořím kolem kostela k vlastní bráně kláštera. Zde na tom chodníku potkáš také lidi; jedni vycházejí z kostela, druzí byli asi u klášterní fortny. Jest to skoro nápadné, že většina těch, kdož tato místa navštěvují, vnucuje pozorovateli dojem jiného druhu lidí, který nemá nic společného se světáckým a nervosním člověkem velkoměstské ulice. A přece nalézají se mezi nimi nejen chudí, ale i boháči a zřejmě urození.

Brzo tebe samého zmocní se pocit něčeho nového a uklidňujícího, co musí vězeti v ovzduší tohoto okolí. Cesta, na níž jsi se právě ocitl, jest čistě ometena a prosta hřmotících vozů a netečných, drzých obličejů. Zdá se ti, že ti někdo prokázal nějakou úslušnost a laskavost, třeba že nevíš, kdo by to byl. Barevná okna kostela působí na tebe nějak nezvykle a slavnostně, ačkoliv nerozeznáváš zvenčí, jaké obrazy jsou z těch barevných skvrn sestaveny. Z otevřených vrat chrámu vychází právě dav lidí a za nimi jako slova loučícího se přítele, linou se měkké a vážné zvuky varhan.

Nechce-li se ti jíti proti proudu lidí, kteří zrovna odcházejí z nějaké bohoslužby, zahněme za roh k budově kláštera. K fortně vede ještě pár schodů; na nich sedí několik žebráků. Maně vzpomeneš na slova Kristova: „Chudé máte vždycky s sebou!“

Zde jest tedy vlastní vchod do našeho paláce Míru. Abys měl jistotu, že jsi sobě nespletl cesty, pohleď na železné ozdoby vrat, mezi nimiž nalezneš slovo „Pax“, t. j. Mír. Toto slovo ještě často kmitne se před tvým zrakem, až budeme procházeti klášterem. Dostaneš-li snad do rukou nějaký dopis některého z obyvatelů tohoto domu, uziš v čele dopisu toféž slovo: Pax!

Psaná a malovaná slova by ovšem znamenala málo! To svět už se namluvil a napsal hodně o míru, doposud ti ho však nedal. Až si se mnou v klášteře všecho důkladně prohlédneš, odneseš si dojem, že obyvatelé jeho mají toto slovo vryto přímo do srdce. Řekneš si pak se spokojeným oddechnutím, že přece jen jsou na světě ještě místa, kde vládne skutečný Mír!

Emauzy.

P. Marian Schaller.

Z našeho hřbitova.

Hřbitove, hřbitove, zahrado zelená,
do tebe sázíme nejdražší semena . . .

Náš milý P. Benedikt, který píše kroniku našeho kláštera, netušil zajisté, jak smutný bude jeho poslední zápis v roce 1925.

† P. Ondřej Taschler z Emauz.

Zemřel náš Pater Ondřej Taschler, o jehož horlivosti ve správě duchovní by se daly celé knihy napsati. Kmet jedenaosmdesátiletý sotva že se vrátil z Tyrol, spěchal hned zase do Bystřice ke Karmelitkám, aby tam dával exercicie. Vrátil se zdánlivě zdrav a čilý. Ale v oktávu Ne-poskvrněného Počelí přepadla jej horečka — ulehl. Těžký zápal plic se dostavil a vyčerpal síly nemocného tak, že ještě téhož dne žádal o svatě svátosti. Vyhověli jsme mu.

V následujících dnech dostavila se jakási úleva, horečka klesla, nemocný dostal částečně chuť k jídlu, ale neušlo nám, že jiskřička života jeho dohasíná. Síly ubývalo, srdce zastavovalo činnost svou a blahodárny spánek nesnesl se již na mdlá víčka těžce nemocného. O čtvrté neděli adventní byl náš nejdůstojnější Otec zavolán z konventní mše svatě k nemocnému. Dostavil se smrtelný zápas. Nemocný sice ještě poznal nejdůstojnějšího Otce, brzy však nastalo úplné bezvědomí. Poslední slova nemocného byla: „Domine, miserere mei — Pane, smiluj se nade mnou!“ Při tom zrněčka růžence probíhala mezi prsty jeho. Poznenáhlu i tyto poslední známky života přestaly a P. Ondřej vypustil ducha svého v přítomnosti nejdůstojnějšího Otce a několika spolubratří. Bylo $\frac{3}{4}$ 3 odpoledne.

Hned na počátku nemoci tušil náš milý spolubratr, že zemře, neboť již druhého dne, jak ulehl, dal si do postele přinést inkoust a pero a psal několik dopisů do klášterů řeholních sester. Loučil se s těmi, kterým klesl cestu k nebi. Všecky tyto dopisy, skorem již nečitelné, obsahovaly to jediné: „Zítřa nebudu již mezi živými!“

O životě zesnulého není nám mnoho známo. Kdo jej znal, ví, že o sobě nikdy nemluvil. Z listin, které po zesnulém zůstaly, dovidáme se, že se narodil 29. listopadu 1844 v Sartheimu (Sarentino) v Tyrolích a že byl ještě téhož dne pokřtěn jako syn nádeníka Josefa Taschlera a Magdaleny, rozené Holzmannové.

Vzdor jeho čteným pracem ve světě, které, zcela podle povolání jeho otce, byly často v pravém slova smyslu opravdu nádeníckými pracemi, a vzdor jeho velikému umrtvování bylo jeho zdraví úplně dobré. Malé nevolnosti a nemoci zaháněl svou energií. Přece však musil se dvakrát podrobili velice těžkým operacím, které jej nemálo pokořovaly a dovedly po dvakrát až na kraj hrobu. V listopadu roku 1906 byl operován na průtrž a roku 1922 podstoupil, skoro osmdesátiletý, přes zrazování mnoha lékařů operaci měchýře, která se výborně zdařila. Až k jeho úmrtí zůstala jeho nepoddajná tyrolská povaha čilou a statnou. Jenom zrak a sluch časem trochu utrpěly. To mu však nevadilo ani ve čtení ani ve zpovídání, což činil ještě na smrtelném lůžku. Nejnovější asketická literatura byla vždy v jeho cele. — Jedna listina, z roku 1902, podepsaná nejdůstojnějším panem Opatem-primasem, obsahuje dovolení Kongregace Obřadů, že dp. P. Ondřej smí o podvojných svátcích (duplex) sloužiti votivní mši svatou k Panně Marii; pokud víme, P. Ondřej až do své smrti nikdy této plnomoci nepoužil.

Pocházeje z nižší společenské třídy dopracoval se přece veliké duchovní a neobyčejně jemné kultury srdce. Ačkoliv syn nádeníka, hodil se i do paláce a salonu, když se tam musil ukázati, a ke zpovědi k němu chodily kněžny a hraběnky.

Svátost birmování mu byla udělena světcem — arcibiskupem z Tridentu, Janem Nepom. Tschidererem.

V našem archivu nalézají se vysvědčení, která svědčí o studiích zesnulého na katolické fakultě v semináři tridentském. Všecka mají známky prima cum eminentia. Přípravná studia vykonal — jsa synkem rodičů nemajetných — v diecézním chlapeckém semináři. Máme v archivu vysvědčení o vysvěcení na subdiakonát a diakonát jeho. Jest tam také listina, která má v čele knížecí-arcibiskupský znak a

začíná těmito slovy: Nos Benedictus Riccabona de Reichenfels, Episcopus Tridentinus, dáváme celému světu věděti, že jsme diakona Josefa Taschlera posvětili na kněze dne 10. ledna 1869.

Své stříbrné kněžské jubileum slavil zesnulý ještě ve světě, zlaté jubileum v roce 1919 již v Emauzích; při něm naposledy zpíval při slavné mši svaté. Výtečným zpěvákem zvěčnělý nebyl; vždyt' by těch darů bylo bývalo tuze mnoho, když měl již tolik předností ducha i povahy.

Mnoho jurisdikcí, které dostal od různých biskupů, leží v našem archivu; bohužel, čteme tu vždy jen sacerdos Josef Taschler, ale nikde není udán úřad jeho, a proto víme jen, že byl v prvním desetiletí svého života kněžského venkovským kaplanem a potom prefektem v biskupském semináři.

Roku 1879 stal se spirituálem Benediktinec v Säben (Sabiona), kterýžto úřad zastával po 16 let. Čím se za tu dobu stal sestřám o tom by dovedly jen ony vyprávěti. Byl jim všim nejen v duchovních, ale i ve světských záležitostech.

Při novostavbách, které tu za jeho pastorače vznikly, byl nejen stavitelem, ale i nádeníkem. Možná, že při budování tohoto hradu posvátné kontemplace připravoval se pro své budoucí povolání v řadě svatého Benedikta, neboť když brzy potom náš † opat Benedikt navštívil Säben, prosil tehdejší spirituál Benediktinec za přijetí. Prosil nesměle a plaše, neboť se obával, že pro svůj pokročilý věk nebude přijat. Tím větší byla jeho radost a tím hlubší jeho vděčnost, když jej † opat Benedikt přece přijal; a ještě dva dni před smrtí děkoval nejdůstojnějšímu Otci za to, že byl přijat do svatého řádu našeho. Roku 1895 zazvonil poprvé u brány klášterní a ještě plných 30 roků sloužil věrně Pánu svému jako řeholník.

Tato doba jeho života jest starším členům kláštera již známa, a proto stačí vypsati z ní jen to nejdůležitější.

Celá povaha † P. Ondřeje dá se vylíčiti slovy: Homo justus et simplex — Muž spravedlivý a prostý. A chceme-li zvědět, který úřad v klášteře zastával, ptejme se raději: „Kterého úřadu nezastával?“ Bylt' zvěčnělý náš spolubratr převorem, podpřevorem, novicmistrem, instruktorem bratří, rektorem školy oblátů a na začátku války byl spirituálem řecké koleje v Římě. Ve válce nebál se žádných obtíží a jezdil jako duchovní rádce s vlakem, který klášter náš pro nemocné vojíny vypravil. Za to se dostalo zvěčnělému čestného významání.

Měla-li se někde v klášteře mezera vyplniti, vzpomenu to v prvé řadě na P. Ondřeje. Jeho ušlechtilá povaha, jeho duch a jeho ctnosti razily mu cestu do popředí a k prvním místům.

Nejhlavnějším zaměstnáním zvěčnělého spolubratra byla však přece duchovní správa u řeholních sester. Byl neúnavným jako řádný i mimořádný zpovědník, exercitátor a kazatel Benediktinek, řeholnic Nejsvětějšího Srdce (Sacrè-Coeur), Voršilek, Karmelitek, Dcer křesťanské lásky, Dcer božské lásky, Chudých děveček Kristových, Anglických panen atd. Ještě ve svém 80. roce projel celou provincií Anglických panen a krátce před smrtí cestoval do vzdálených končin, aby vyhověl naléhavým prosbám řeholních sester a konal jim exercicie. Veliký byl proto také zármutek jich všech, když se dozvěděly, že P. Ondřej zemřel.

Zvěčnělý měl však také často exercicie pro kněze a cestoval za tím účelem do mnohých klášterů naší kongregace. Mnoho dobrého vykonal též nenápadně v klášteře našem, jakož i v rodinách u lůžka umírajících, kamž byl často volán. Tu prý stalo se jednou toto: P. Ondřej měl navštívit nemocného v odlehle čtvrti pražské. Neznal čísla domovního a protože špatně viděl, dalo mu hledání mnoho práce. To zpozorovala jistá vznešená paní, která P. Ondřeje znala. Prosila, aby směla býti jeho průvodkyní. Nejprve se nevrle od ní odvrátil, potom si ji však prohlédl a pravil: „Jsem starý a vy nejste mladá, jsem ošklivý a vy nejste hezká, a proto můžeme jíti spolu“. — Mnohé opuštěné babičce přinesl k lůžku svátost Oltární. Mnohého význačného a učeného člověka připravil na smrt a jeho duši získal pro nebe.

Zvěčnělý arciopat Ildéfons vážil si P. Ondřeje velice a pravil jedenkrát o něm jednomu členu našeho kláštera: „Nač potřebujeme rozuměti jeho slovům? Pouhý jeho svatý, umrtný zjev jest nám dlouhým kázáním“.

Každý, kdo P. Ondřeje znal, považoval ho za svěťce. Ani to nejkritičtější oko nemohlo nalézt na něm nějaké chyby. Všude, kde se objevil, vzbuzoval úctu a lásku, a to nejen u lidí světských, ale i u všech svých spolubratří.

Pokora byla jeho hlavní ctností. Veliká byla jeho kajícnost a umrtnost. Když se modlil, podobal se spíše andělu než člověku. Všude, ať v kostele či kapli nebo v chodbách klášterních, bylo slyšeti jeho tiché modlitby a vzdechy. Na P. Ondřejovi se vyplnila slova Písma svatého: Kdo se neprohřeší jazykem, jest dokonalý. —

On byl dokonalý. Nikdy nemluvil o cizích chybách, neposuzoval jiných, mlčel však zvláště o sobě.

Již před svou smrtí dostal mnoho proseb, aby se v nebesích přimlouval za své svěřence. Několik vyslyšení těchto proséb bylo nám již hlášeno.

V úterý dne 22. prosince 1925 byl pohřeb P. Ondřeje. Zúčastnilo se ho veliké množství věřících přes to, že bylo velmi špatné počasí; zvláště mnoho řeholních sester kráčelo za rakví.

Když se pohřební průvod ubíral k posvátnému Vyšehradu, přidružil se k němu jistý lékař ze všeobecné nemocnice, kdež se P. Ondřej podrobil roku 1906 a roku 1922 dvěma těžkým operacím. Lékař ptal se jednoho z účastníků pohřbu: „Kdo to umřel v Emauzích?“ „Pater Ondřej“, odpověděl tázaný. „Nebyl to ten hubený, shrbený stařeček, kterého jsem tak často potkával?“ ptal se dále lékař. „Ano“, zněla odpověď. „Tomu půjdu na pohřeb, ač jsem ho blíže neznal. Víím jen, že to byl světec“, řekl lékař a doprovázel pozůstatky našeho milého spolubratra až na Vyšehrad.

Když jsme dospěli na památný Vyšehrad, celá tamní kapitula očekávala tělesnou schránku našeho drahého v Pánu zesnulého, což nás velice dojalo.

My, bratři jeho, pevně věříme, že † P. Ondřej zůstane i dále naším bratrem, ne-li in verbo (slovem), tedy exemplo (příkladem) et intercessione (přimlouvou).

Odporúčujeme duši zemřelého spolubratra svého modlitbám těch, kteří jej znali a jej ctíli.

Requiescat in pace!

Řeč sv. Ambrože, biskupa milánského, kterou měl na svátek sv. Anežky, panny a mučednice Římské, roku 377.

(Ke dni 21. ledna.)

Dnes slavíme památku křesťanské panny: následujme její čistotu. Jest svátek mučednice: přinášejme též my své oběti. Jest den svaté Anežky: muži, hleďte k ní vzhůru s obdivem, ale nebuďte malomyslny, vy dítky; žasněte zasnoubení, napodobte ji svobodní!

Než co mohu o ní, z jejíhož jména již nám září jas slávy, co mám říci hodného takové svěťice? Zde vidím oddanost Bohu, daleko nad její síly; — ctnost, daleko schopnost přirozenou přesahující! Ano, zdá se mi, že obdržela své jméno nejenom jako název lidský, nýbrž jako proroctví svého mučednictví, aby předem hlásalo, čím později měla býti. „Agnes“ praví co latinské „agnus“, „agnus“ však znamená „beránek“.

Jméno panny jest označením čistoty: nazvu-li ji mučednicí, oslavuji ji zároveň jako pannu. Snadna jest chvála, již není třeba hledati, nýbrž která již ve jménu jest obsažena. Nikdo není hodnější chvály, než kdo ode všech chválen býti může. Neboť kolik lidí její jméno vysloví, tolik hlasatelů, kteří chválu mučednice vyhlásují.

V třinácti letech — tak se nám vypravuje — podstoupila mučednictví. Jak ohavná ukrutnost, která ani tohoto věku nešetřila! Ale jak veliká byla též naše víra, která od tohoto věku žádala svědectví a je obdržela.

Bylo na těle tohoto dítěte místa k ranění? Ach, vskutku neskýtalo trýznícímu železu takřka možností k mučení, a již byla duše její dosti silna, by přemohla veškerá muka. Dívky jejího stáří snesou sotva zamračený pohled rodičů; píchnou-li se jehlou, naříkají jako kdyby byly těžce raněny. Ona však stála neohroženě uprostřed krvelačné roty katanů, nepohnutě pod těžkým břemenem okovů. Sotva chápe, co jest to umřítí, a jest již ochotna vydechnouti svůj mladý život pod mečem divokého vojína. Ano, ať jí táhnou násilím a proti její vůli k oltářům, přec zasvěcuje i uprostřed plamenů své ruce Kristu, dělajíc i u modlářských oltářů kříž, toto vítězné znamení svého Pána a Mistra. Pak sklání i šíjí a podává ruce v železná pouta; — ale žádné pouto nemůže tyto tak útlé údy sevřítí.

Není to nový druh mučednictví? Sotva schopna mučení, jest již zralá k vítězství; sotva s to, boj podstoupit, vydobývá již hravě korunu vítěznou. Tak se stává učitelkou křesťanské statečnosti, od jejíhož věku toho nikdo nečekal. Nevěsta nespěchá tak vsťříc svému snoubenci, jako tato svatá panna plesajíc, rychlým krokem utíká k místu své smrti. Vše pláče — její oko neslí. Kolem ní se diví, že se vzdává života, jakoby jej byla již plně užila, ačkoliv jej sotva okusila. Všickni žasnou, že vydává již svědectví o Bohu, ježto dle věku svého nemohla ještě ani o sobě rozhodovati.

Jak jí vyhrožuje kat, by ji zastrašil! jak jí lichotí, by ji přemluvil. Svůdně jí našeptává, jak mnozí touží vésti ji ke svatbě. Ona stále jen odpovídá: „Potupou bylo by snoubenci, jemuž jsem se za-

vázala, čekati na jiného, jenž by se mi zalíbil. Ten, jenž si mne nejdříve vyvolil — nechť mě má. Co otálíš kate? Ať zhyne tělo, kteréž by se mohlo zalíbiti očím, jejichž láskou pohrdám“.

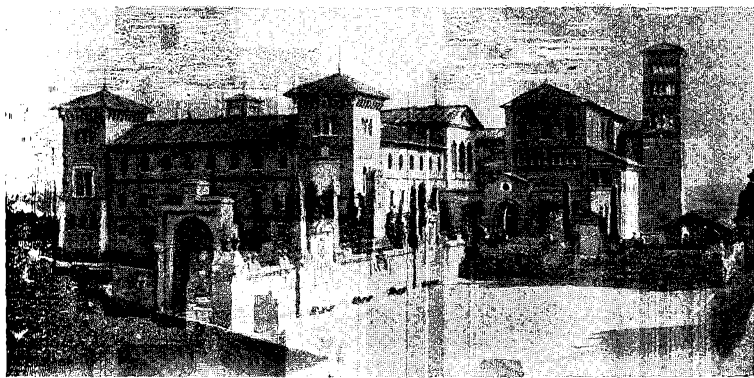
Tak stojí vysoko vzpřímena, modlí se, — pak sklání šiji. Tu byste viděli, jak se třese kat, jakoby sám byl odsouzen. Ruka se mu chvěje, bledé jsou jeho rty; on se bojí nebezpečí, jí hrozícího, kdežto ona hledí svému nebezpečí s klidem vstříc.

Takto jest v jedné oběti spojeno mučednictví dvojí: mučednictví čistoty a věrnosti oproti Bohu. Zůstala pannou a zemřela jako mučednice.

Z řádu svatého Benedikta.

Řím. — První říjen minulého roku byl památným v dějinách řádu svatého Benedikta. Bylo na ten den svoláno shromáždění všech opatů řádu do mezinárodní koleje sv. Anselma v Římě. Devadesát opatů se dostavilo, přes dvacet, nemohouce se zúčastniti osobně jako opati z Korey, Manily, Kanady, jmenovali za sebe prokuratory.

Benediktinská kolej svatého Anselma v Římě.

Byli jsme všickni ubytováni v nádherné koleji sv. Anselma. Znalci označují tuto budovu za nejkrásnější stavbu, která byla v posledních 50 letech v Římě pořízena. Trůní opravdu majestátně na vrcholu Aventinu, obklopena rozsáhlou zahradou, v níž se houpají ve vlažném italském vzduchu široké vějíře palm a kvetou a zároveň zrají citrony a mandlovníky. V atriu před vchodem do basiliky a ve velkých nádvořích šumí ve dne v noci vodotrysky, pro něž dodává vodu Aqua Marcia, starý římský vodovod, obnovený Plem IX., jehož pramen tryská mezi Subiakem a Tivoli. V otevřených arká-

dách jsme měli po obědě společnou rekreaci, jak jest to klášterním zvykem. Osm řečí tu bylo slyšet, a skoro z každé země jsme zde někoho našli. Byli tu opat z Nové Nursie v Australii, čtyři opati z Brasilie, dlouhá řada opatů ze Severní Ameriky a pak ze všech končin Evropy. Československá republika vyslala dva opaty: p. opata Petra Hlobila z Rajhradu a pisatele této zprávy. Pan opat z Břevnova-Broumova nemohl pro churavost a nutné záležitosti přijet, taktéž p. opat Kohlbeck z českého kláštera sv. Prokopa v Chicagu, čehož jsme velice litovali. Naše obrázky ukazují mezinárodní benediktinskou kolej a celé to shromáždění. Vidíme tam mnoho bílých hlav. Opat Leo Treuinfels z Marienbergu v Tyrolích třímá již po 41 rok berlu opatskou, seniorem dle stáří byl lovaňský opat Robert z Kerchove, kterému jest 80 let. Bylo nás však též několik, kteří byli zvoleni teprve před několika týdny opaty a posvěcení, byli tam i někteří, jimž nebylo mnoho přes 30 let.

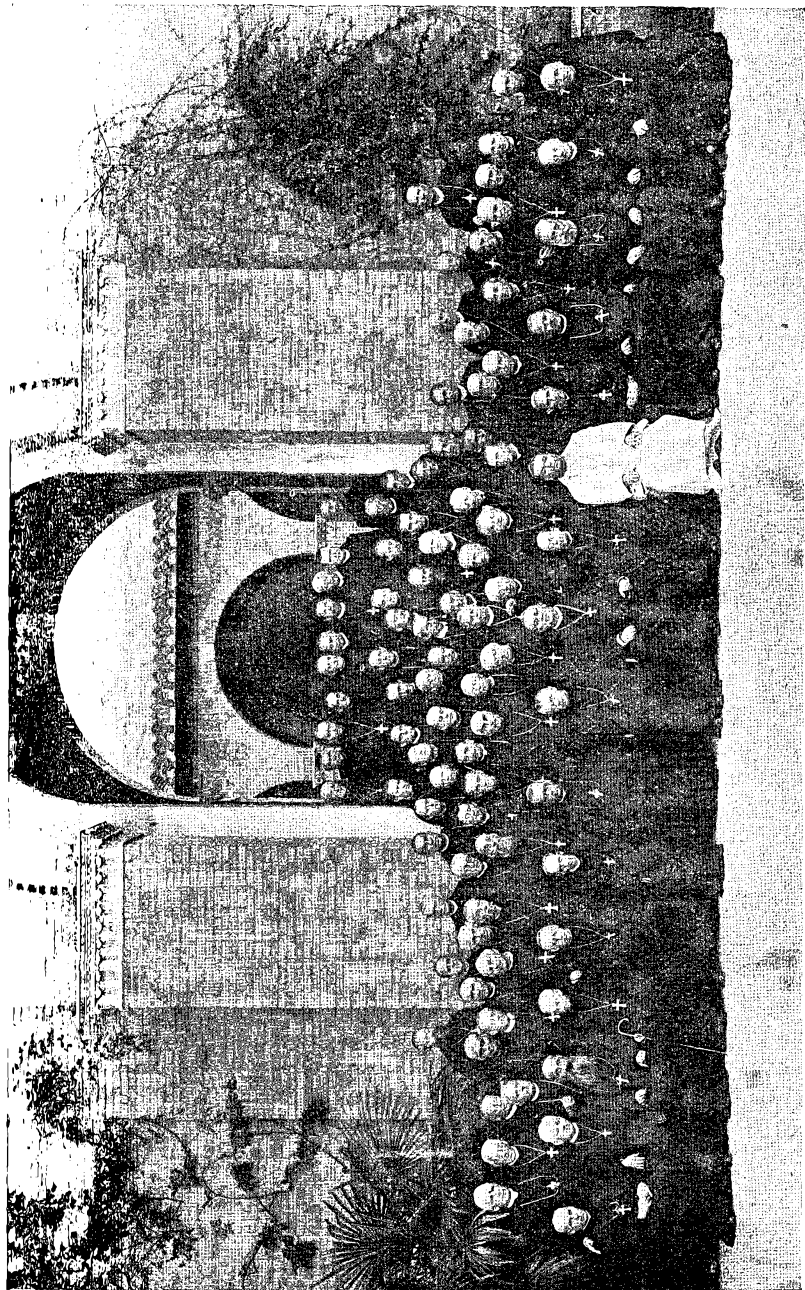
Toto shromáždění, zajímavé již svým složením, rokovalo celý týden, v úmorných někdy sezeních, o záležitostech řádu. Jednací řečí byla latina. Po ukončení porad složil dosavadní opat primas řádu benediktinského, Fidelis ze Stotzingen, svůj úřad, který zastával po dvanáct let, a rozloučiv se, opustil shromáždění. Arciopat z Monte Cassina se ujal předsednictví a řídil novou volbu opata primasa. Ihned v prvním tajném skrutiniu byl jednohlasně znovu zvolen dosavadní primas. Jest to důkaz pro neobvyčejné vlastnosti zvoleného, ale též pro obdivuhodnou jednotu a svornost v řádu sv. Benedikta, který sáhaje svými začátky až do 5. století, byl vůdcem a učitelem všech evropských národů a proto nedbaje denních hesel, pracuje všude a pro všechny dle hesla: Ut in omnibus glorificetur Deus — aby ve všem Bůh byl oslaven.

Fidelis ze Stotzingen, nyní v plné síle pětapadesátníka, složil řeholní sliby v Beuronu dne 25. ledna 1892, vyučoval tamtéž po několik let teologii. R. 1901 byl zvolen opatem z Maria Laachu na místo opata Wilibrorda Benzlera, který byl jmenován biskupem v Metlách. R. 1913 byl opat Fidelis zvolen primasem řádu. Neunavný pracovník, zná dokonale pět moderních řečí a těší se veliké vážnosti u Svatého Otce. O úřadu opata primasa a zřízení řádu sv. Benedikta povíme našim čtenářům brzy více.

V neděli 12. října byli opati přijati v slavné audienci Svatým Otcem Piem XI. V konsistorním sále představil primas několika slovy Svatému Otci shromáždění. Sv. Otec na to odpověděl delší promluvou, v níž označil toto shromáždění za nejvýznamnější snad v milostivém roce a pochvalně zdůraznil zásluhy, jež si řád benediktinský získal za tolik století o společnost lidskou na poli vědy a umění, na poli posvátného apoštolátu a na poli modlitby a ctiností.

Polom se odebralo shromáždění opatů společně ke hrobu sv. Petra, aby tam v tiché ale vroucí modlitbě poděkovali za všechny milosti, jichž se dostalo jim a celému řádu v těchto památných dnech ve Věčném městě, aby doporučili celý řád a jeho veliké úkoly, sebe a všechny sobě svěřeně ochraně knížat apoštolských, a aby vyprosili též milostí a posílou zástupci řádu u Svaté Stolice, opatu primasovi, jemuž z hloubi srdce přejeme: Ad multos annos!

Opat Arnošt Vykoukal.

Shromáždění benediktinských opatů v koleji svatého Anselma v Římě.

Noví opatí. — Opat Laurentius Zeller, až do loňského roku opat v Sekavě ve Štýrsku, byl apoštolským brevem jmenován opatem kláštera sv. Matyáše v Treviru. Toto opatství bylo založeno před rokem 707, zrušeno r. 1802 a obnoveno 18. dubna 1922 právě opatem Zellerem. 8. září 1925 byl nový opat starobylého monastýru uveden ve svůj úřad u sv. Matyáše. — Tím osiřelo opatství Sekavské. 15. září byla volba a jednohlasně byl zvolen P. Suitbert Birkle a 21. téhož měsíce posvěcen. Nově zvolený jest narozen r. 1876, sliby složil r. 1895, byl převorem ve svém klášteře, od roku 1901 profesorem dogmatiky v koleji sv. Anselma v Římě, tamtéž vicerektorem a r. 1913 rektorem. Po válce byl superiorem u sv. Josefa ve Štýrském Hradci. R. 1921 byl povolán do Rio de Janeiro, aby tam řídil theologická studia v kongregaci brasílských Benediktinů. Vrátiv se den před volbou domů jako volič, byl sám zvolen. Kéž se mu podaří přivésti své opatství, které válkou mnoho utrpělo, k novému rozkvětu. — Skoro současně byl volen opat v našem klášteře emauzském. Byli jsme vlastně od převratu r. 1918 bez opata. Stavěli se tomu v překážku různé okolnosti vnitřní i zevní, které byly konečně překonány a my máme zase nad sebou Otce, který na sebe vzal všecku zodpovědnost a starosti o naše blaho věčné i časné. Opatem byl zvolen dosavadní převor našeho kláštera, P. Arnošt Vykoukal. Narodil se 7. května 1879 v Žernovce. Navštěvoval jako hoch naši oblátskou školu, odkud vstoupil do noviciátu a 11. listopadu 1901 složil svoje řeholní sliby. Filosofická studia konal v Emauzích a na pražské universitě, theologická v arcioopatství v Beuronu. 22. září 1906 přijal z rukou kardinála Skrbenského svěcení na kněze. Jako kněz cestoval do Palestiny, později strávil několik let studií na universitě v Lovani; za účelem studií navštívil též Anglii. Roku 1920 byl jmenován převorem v Emauzích, které spravoval od 12. května 1922 jako volený převor-administrator. 18. září 1925 byl emauzskými mnichy zvolen opatem a 27. t. m. vysvěcen nejd. p. arcibiskupem Mgre m Kordačem. Přejeme mu dlouhá léta spokojené vlády a klášteru našemu nový rozkvět. Liturgické vzdělání našeho opata zaručuje, že Emauzský chrám bude svými bohoslužbami nadále vabíti všechny duše, které touží po silné a duchovní hlad tišící stravě, jak nám ji podává liturgie Církve katolické.

Nové kláštery. — V Belgii, nedaleko od kláštera Benediktinů v Saint André-lez-Bruges, kteří mají misie v belgickém Kongu, byl zřízen klášter Benediktinek, jež chtějí dle svých sil spojovati život modlitby v klausuře s apoštolátem v misiích. 9. srpna m. r. byla uvedena družina 20 Benediktinek konečně do definitivního kláštera, jehož větší část jest již dostavěna. J. E. kardinál Mercier, známý přítel Benediktinů, posvětil sám novou klášterní budovu a měl v kapitolní síni k řeholnicím hlubokou a láskyplnou promluvu. — V důsledku světové války povstal v Irsku první klášter Benediktinek v nové době. Ve flámském městě Yprech v Belgii byly od roku 1665 klášter a škola irských Benediktinek — Irish Benedictine Dames. Šlechtné irské ženy, toužící po vyšším duchovním životě se utíkaly v neblahých oněch dobách irských dějin do Yprů; tam hledaly též irské dívky katolickou výchovu, která jim byla doma odpírána. Za světové války byl klášter s celým městem úplně zničen. Řeholnice se uchýlily do Irska a tam získaly v poslední době jeden z nejkrásnějších zámků, který si upravily

na opatství, na něž byla Svatou Stolicí veškerá dřívější práva přenesena. Jest to Kyllomore v provincii Connemara. Okolí je jedinečné krásy: hory, oceán, jezero, řeka, báječná vegetace tvoří zlatou obrubu pro skvost stavitelství, jímž klášter jest. Řeholnice řídí pensionát a dívčí školu dle stoletých zkušeností benediktinského vychovatelství a zároveň dle nejlepších moderních method.

Nový opat v Emáusích — nejdůst. pán Arnošt Vykoukal.

Činnost řádu. — První zmínka, již „Pax“ přináší o činnosti v řádu sv. Benedikta, budiž věnována našim spolubratřím, českým Benediktinům u sv. Prokopa v Chicagu. Na sklonku uplynulého roku slavila farní osada sv. Prokopa své zlaté jubileum. Zvláštní „Památník 1875—1925“, skvěle vypravený po stránce knižní i literární, nám ukazuje celý vývoj farnosti. Je to kus práce opravdu „americké“. Již před chicagským požárem roku 1871

bydlel značný počet Čechů v Chicagu a to hlavně v osadě sv. Václava. V obvodu nynější farnosti sv. Prokopa byly roku 1868 jen tři české domky. Brzy se však okolí Čechy zalidňovalo. Obětavý kněz dp. Čoka začal organizovali duchovní správu, farníci pomáhali, sbíralo se, zřídil se prozatímní kostel z dřívější modlitebny metodistů, otevřela se primitivní česká škola se 14 dílkami a povolal se učitel z Čech. Jeho výtečným působením školních dítek rychle přibývalo, takže již r. 1876 farní škola měla tři třídy. Za několik roků měla osada tři učitele a sedm Školských Sester řádu sv. Františka. V říjnu 1876 dostala osada samostatnou duchovní správu, která vyžadovala rychle tolik práce, že bylo třeba ohlížeti se po vydatné pomoci; zvláště když byl postaven nový kostel r. 1882. V roce 1884 konali čeští Benediktini z kláštera sv. Vincence misie v osadě sv. Prokopa. To dalo podnět k založení českého benediktinského kláštera v Chicagu r. 1885. Důst. p. Čoka odstoupil a duchovní správu převzali prozatím tři čeští Benediktini s vdp. P. Nepomukem Jaegrem, pozdějším opatem, v čele. Klášterní družina se množila a stejným krokem pokračovalo vybudování farnosti sv. Prokopa, duchovní i hmotné. Roku 1886 vystavěna nová farní budova, r. 1889 nová větší škola, brzy pořízeny zvony, založena kolej sv. Prokopa, na níž učil též známý a vážený v naší republice vdp. P. Prokop Neužil. Nej památnějším dnem však byl 4. červenec r. 1905, v kterýž den byl posvěcen první český opat nejdůst. p. Jan Nepom. Jaeger. Tím byl položen pevný základ pro další vývoj osady sv. Prokopa v Chicagu. Klášter rozvíjel utěšenou činnost. Ještě r. 1905 byla postavena benediktinská tiskárna na Allport Street. Později rozšířena škola na osmi třídku, postaveny klubovní místnosti a kaple P. Marie. R. 1911 otevřeny dvě školní zahrádky a „High School“, jakýsi to typ dvoutřídní školy obchodní. R. 1909 byl zvolen bývalý farář sv. Prokopa a dlouholetý ředitel tiskárny nejd. p. Valentin Kohlbeck koadjutorem chura vého p. opata Jaegra, po jehož smrti r. 1924 se ujal samostatné správy kláštera. Faru po něm spravovali vdp. P. Prokop od roku 1897—1914, vdp. P. Methoděj Voneš od r. 1914—1916 a od tohoto roku jest farářem vdp. P. Josef Chvátil, kterýž dle loňského roku v české vlasti a několik týdnů v Emauzích. Dodáme-li, že ve farnosti sv. Prokopa jest činn 15 spolků mužských a 19 spolků ženských, pak žasneme právem nad veškerou tou prací našich spolubratří a blahopřejeme jim z hloubi srdce k jejich opravdu zlatému jubileu.

Posudky o knihách.

Římský misál. Přeložil a poznámkami liturgickými opatřil P. Marian Schaller, Benediktin v Emauzích. V Praze 1923. Nákladem dra Antonína Podlahy ve prospěch „Dědictví Svatojanského“. Tiskem arcibiskupské tiskárny. Stran 32 a 744. Cena výtisku vázaného v plátně Kč 40.—, vázaného v kůži Kč 55.—.

Nejdůležitější publikací v české náboženské literatuře uplynulého roku jest vedle Stejskalova „Svatého Václava“ nepochybně Schallerův Římský misál. Slycháme-li častěji o nové knize, že vyplnila stávající mezeru v některém oboru, platí to jistě o českém překladu misálu. Dlouhá léta

bylo po něm voláno. Vydání, které pořídil v roce 1891 náš zesnulý spolubratr P. Prokop Baudyš, bylo dávno rozebráno a nevyhovovalo již úplně ani po vnitřní ani po zevní stránce moderním požadavkům. Pozorností a zájmem, které věnuje naše doba liturgii, se stala tato potřeba přímou nutností. Konečně ta vytoužená a potřebná kniha přišla.

Nestraním nikterak svému spolubratru, pravím-li, že i přísný kritik a odborný znalec liturgie může býti s jeho vydáním víc než spokojen. Překládati římský misál není lehkou úlohou. Podívejte se jen na ty latinské mešní orace! Patnáct nebo dvacet slov, vybroušených klasickým duchem římským a naplněných theologickou hloubkou křesťanskou, stačí Církvi, aby z nich utvořila slohově ucelenou a obsahově bohatou modlitbu. A při tom pozoruje snad jen odborník ladnou symetrii a hudební spád (cursus) slov, dle nichž jsou tyto kratičké orace uměle stavěny, tak že každá jest malým architektonickým klenotem. P. Schaller se vžil s láskou Benediktina v tyto vlastnosti římských mešních textů a snažil se vystihnouti je i v překladu. Podařilo se mu to, pokud to v moderní řeči možno. To jest jedna vzácná přednost tohoto českého misálu.

Další zásluhou jsou stručné, ale obsažné vysvětlivky ke každému církevnímu období a ke každé mši a jejím částkám. Každý, kdo se zajímá o liturgii, má zde dokonalý úvod do jejích pokladů. Kéž by těchto milovníků liturgie stále přibývalo! Pak by byli věřící při mši svaté, vyzbrojeni misálem, ve stálém spojení s úkony kněze; a to znamená samo sebou spojili se co nejlépeji s obětí našeho Velekněze, Ježíše Krista, to znamená čerpali z nejčistšího zdroje základní učení pro život křesťanský a zároveň prostředky posvěcení, jak si to přál Svatý Otec Pius X.

Bylo by nevděkem, nezminiti se, že zásluha o uskutečnění tohoto díla a o jeho skvostnou knižní úpravu přísluší též nejdůstojnějšímu panu biskupu dru Antoninu Podlahovi. Tento neúnavný vědecký pracovník a štědrý mecenáš všech prací literárních, vzal celý za nynějších tiskových poměrů nemalý finanční náklad na sebe a obstaral si jej tím, že se i větší obnos vypůjčil. Čistý výtěžek má připadnouti zase literárnímu podniku — „Dědictví Svatojanskému“. Odvděčme se tedy jemu i panu překladateli tím, že se postaráme, aby celé vydání bylo co nejdříve rozebráno a mohl vyjít ještě dokonalejší — Římský misál celý. Opat Arnošt Vykoukal.

Alois Lang: Cherubínský poutník. Výbor. — Úvod do německé mystiky, zvláště do Cherubínského poutníka. Cena nevázaného výtisku 36 Kč, vázaného v plátně 56 Kč, v polokožené vazbě 66 Kč. — Na skladě má Ladislav Kuncíř v Praze-II., Voršilská ulice č. 3.

Máme před sebou výbor mystických (duchovních) průpovědí z knihy slezského německého mystika Jana Schefflera, která byla vydána roku 1657 pod jménem: Domini Angelii Silesii Geistreiche Sinn- und Schluss-Reime.

Po prvé vyšel tento výbor roku 1910 a v druhém, rozšířeném vydání roku 1922. Odporučujeme nicméně knihu nyní těm čtenářům našeho časopisu „Pax“, kterým se snad ještě nedostala do rukou.

K výboru průpovědí připojen „Úvod do německé mystiky, zvláště do „Cherubínského poutníka“, t. j. do jmenované knihy Angela Silesia (Jana Schefflera). P. Bernard Velišek.

J. P. Pinamonti S. J.: Město velkého krále. — Přeložil P. Holý. Upravil V. H. Brunner. — Cena 13 Kč, vydání na ručním papíře 16 Kč. — Na skladě má L. Kuncíř, Praha-II., Voršilská 3.

Jsou to překrásné úvahy o přechísté, milostiplné Panně Marii a vroucí modlitby k ní.

„De Maria nunquam satis“, o nejbhahoslavenější Panně Marii nelze nikdy napsati nebo říci dosti, a proto tuto knížku vřele doporučujeme. Malá, ale obsahem bohatá knížka. P. Bernard Velišek.

Emil Dimmler: Jüngerschaft. Handbüchlein des christlichen Lebens.
2. Auflage. M. Gladbach, Volksvereins-Verlag, 1925. Cena M. 1'80.

V šedesáti kapitolkách s vábnými nadpisy pojednává autor o možnosti, povaze a povinnostech učennictví („Jüngerschaft“) Kristova. Kapitulkám podkládá citáty z Písma svatého. Jsou to jako polůčky plynoucí z pramenů živé vody, a knížečka se stává studánkou, ze které se každý, kdo si také německy rád něco přečte, mile občerství.

P. Bernard Velišek.

Dr. Friedrich Hense: Geheiligtés Jahr. Lehren und Beispiele der Heiligen in kurzen Lesungen für alle Tage des Jahres. Nach dem Italienischen frei bearbeitet. Freiburg i. Br., Herder. Cena M 3'40, vázané M 4'80.

Obsah knihy jest naznačen v titulu: Učení a příklady svatých. Na každý den podává autor krátké naučení o některé ctnosti ze spisů některého světce, pak povzbuzuje ke cvičení se v této ctnosti příklady svatých a končí případnou modlitbou. Kniha vyšla v Herderově „ascetické knihovně“ („Ästhetische Bibliothek“) a dočkala se již osmého vydání, což jistě svědčí o její oblíbenosti. Odporučujeme ji, ačkoliv jest trochu drahá, těm, kteří bez obtíže čtou německy a chtějí poznati aspoň něco z bohaté ascetické literatury v německé řeči.

P. Bernard Velišek.

P. Václav Pokorný O. S. B., klášterní archivář: Klášter Rajhrad, jeho dějiny a památnosti. S ilustracemi. Nákladem vlastním, tiskem Občanské tiskárny v Brně, 1925. Cena Kč 6'50.

To mají málem jen kláštery starých řeholí, že žijí od věků už netoliko s lidem, k němuž náleží, nýbrž přímo i z duše jeho. A proto vítám každý projev historický, jako právě jmenovaný. Zejména, když se při tom ukazuje tak skvělá minulost a požehnaná dosavadní činnost. Jelikož poukazuje autor na to, že doposud bylo jen něco málo podáno pro nejširší vrstvy, činíme si právem naději, že vzhledem na veliký význam Rajhradu dostane se nám brzy ještě obsáhlejšího díla, než jest tato práce pana P. Pokorného, ačkoliv při každém takovém díle si budeme celkem vždycky přát ještě více zvědět i a vždy budeme při tom nuceni jaksí mezi řádky čísti. Ale jsme povděční i za to, čím nám teď poslouženo: přehledem dějin, popisem konventu a ukázkou literární činnosti. P. Vojtěch Riedlinger.

I. Ročník.

Březen—Duben 1926.

Číslo 3.—4.

Meditace.

*„Pro Sebe jsi nás stvořil, a nekldno jest
srdce naše, dokud nespočine v Tobě!“*

Svatý Augustin.

Na počátku bylo pusto a prázdno. —

*Ničeho nebylo, jenom Bůh byl. Bez ustání předávaly si
Tři Božské Osoby vzájemně svou nekonečnou lásku.*

*Bůh dovede pouze milovati; jiné činnosti nezná. Všecko,
co dělá, jest z lásky a pro lásku, neboť jest to od Něho a
pro Něho — a On jest Láska.*

*Láska Jeho vyvolala z ničeho myriady vznešených duchů,
kteří se chvějí blažeností, že jsou stvořeni od tak milostné
Bytosti — a jenom pro Ni.*

*Láska Jeho vytvořila z prázdna nádherné světy, které
kolotají podle Jeho vůle a rozpadly by se opět v nicotu, kdyby
Mu vypověděly svou službu.*

*Láska Jeho posypala zemi květy a prosytila vzduch jejich
uňní. Rozbrázdila vodní hladinu rybami a nebeskou modř
ptactvem. Do lesů, lučin a skal vpustila zvěř.*

*A všecko bez vzpírání podřizuje se Jeho láskyplným
zákonům.*

*Láska Jeho vymyslila člověka, uměleckými prsty vykouznila
z prachu jeho postavu a vdechla mu svou podobu, která jej
oživila. Do Ráje ho postavil a k nohám mu složil všechny své
poklady, které mu už předem nachystal. V svobodnou moc mu*

dal srdce, které měl až po okraj naplniti láskou a podati je z vděčnosti Lásce, která jej do takové krásy stvořila.

A člověk? —

Odepřel Bohu tento dar. Rozdává číši lásky tvorům a nedotýká se ani krůpějí láskyplných rtů Božích.

Tvorové mu ssají ze srdce všecku sladkost, takže ono úzkostlivě patří na svou ustavičnou prázdnotu. Vždyť pro ně samé po tomto rozdávání nezbývá ničeho ze sladké vláhy lásky.

Pro Sebe nás Bůh stvořil, pro Sebe učinil onu studánku lásky v našem srdci. Jenom On dovede z ní pítí tak, že nevyšychá, nýbrž naopak — Jeho božské rty jí dodávají výměnou křišťálové praménky, které vytékají z Jeho srdce. —

Vložím tedy srdce své do rukou Božích, aby nabylo klidu a nebeského míru.

Emauzy.

P. Marian Schaller.

Východ z Egypta.

Bylo to kolem roku 1447 před Kristem. Slunný zimní den ulehal na výšinách sinaiských. Hojně deště bouří minulých týdnů vykouzlily bujné rostlinstvo v údolích a úzlabinách vznešeného granitového pohoří. Mnohé hluboké údolí bylo proměněno v dravou řeku, k níž se závratné skalní výšiny bouřně stékají četné potůčky, jež ve vodopádech přes rozsedlé skalní útesy přivádějí svou křišťálovou vodu. Libá vůně, již vydechují rozličné odrůdy doušky a jiné vonné byliny, koření vánek, jenž tichounce vane na spletitých stezkách sinaiského pohoří. Zdálo se, jakoby vůně kadidla stoupala k nebi s oltáře, jež sama ruka Boží byla si zde v pravěku postavila! Posvátné ticho halilo čarou vysočinu. Toto slavnostní mlčení bylo rušeno toliko šuměním vln, k jehož hlubokému základnímu tónu pěly bublající potůčky obměnné melodie. Do toho zazníval též bekot ovcí a mekot koz, které těšíce se tučné pastvě skotačivě pobíhaly po stráních, směšně skákajíce.

Na skalním útesu v údolí Šuwaib sedí muž pokročilého věku v hlubokém zadumání. Vlněný, silnou šňůrou připevněný závoj, jenž v nenucených záhybech splývá mu přes plece a záda, zastiňuje jeho čelo, husté obočí a tmavé řasy, zpod nichž vyzarují výrazné oči

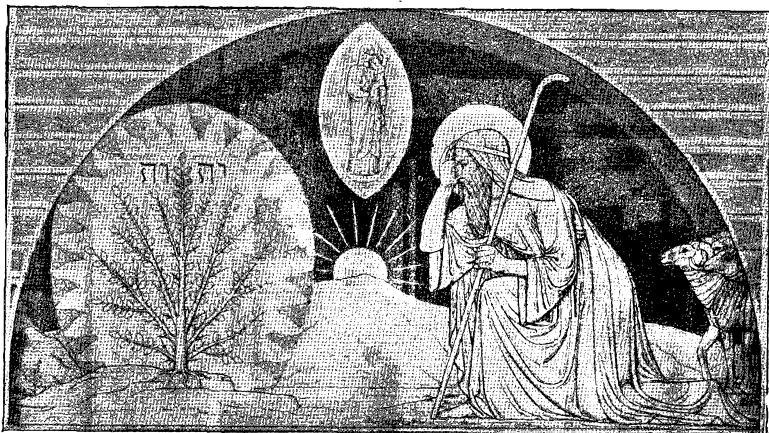
plny duševního ohně jako stkvící se diamanty. Silně modelovaný, skoro aristokraticky vznešený obličej jest ovrouben bujným plnovousem, v jehož čern vplella starosti plná léta mnohý šedý vlas. V celé postavě prostě oděného muže, jehož hrubě předený plášť, celý kroj a výzbroj charakterisuje jako pastýře, zračí se jistá vznešenost, jež nezdá se býti naprosto přirozenou jeho povolání. Spíše by se zdálo, že tajemná hádanka zahaluje tohoto poustevníka, kol jehož tváře jakoby se rozlévala záře nadpřirozené posvátnosti. Pustina propůjčuje svému obyvateli výraz okolní přírody a k tomuto charakteru patří jakási vážnost, hluboká zamýšlenost, sebeusebranost s výslovným sklonem k melancholii. Avšak hluboké vrásky na vysokém čele a slabý nádech tichého bolu, jenž se chvěje kol rtů pokojného pastýře, zajisté mají svou příčinu v duševním utrpení tohoto obdivuhodného muže, na němž jest vidno, že zvláštní osud zavedl ho na tuto pustinu ze zcela jiných poměrů.

Slunce skoro již se ukrylo za obrovskou granitovou skupinou sinajského pohoří, jednotlivé paprsky ještě bloudily přes divokou rozsedinu a ozařovaly rozličnými barvami fantastické výzubce a zářezy, podle toho zda zelenokámen, křemen, živec, jinoraz, či slída převládaly v dotýčných vrstvách skalnatiny. V pohádkovém lesku stkvěl se porfýrový Djebel Feri (Freá), když poslední záblesk červenánek zrcadlil se na příkrých stráních. Tu a onde mihne se ještě kradmo světelný pruh spletilou skalní rozsedinou, potom fialové a ultramarinové stíny padají níže a níže, a přes hluboké údolí klade se lehký závoj soumraku.

Tajemný muž, jakoby z hlubokého spánku probuzen, zvedá se, chápe se své hole a jakéhosi kyje, jenž mu slouží za zbraň proti divoké zvěři, vlkům, hyenám a pardalům, kteří při soumraku opouštějí svá doupata, aby vyšli na lov. Tichým údolím opětně zaznívá vábné volání, jemuž ozvěnou odpovídá zdáli a z blízka mekot koz a bekot ovcí, jež následující svých vedoucích skopců se všech stran shlukují se kol svého pastýře. Pokročilá již hodina nutí k návratu. Asi 2 km dále v údolí staříčků tchán našeho pastýře, madianský kněz Raguel, též Jetro zvaný, postavil si se svou rodinou zimní obydlí, zatím co v létě, kdy vysoká parna všecko rostlinstvo spálí a prameny vysuší, přebývá obyčejně na pobřeží elamitského zálivu, v palmových hájích, na jihovýchodě poloostrova — mezi Šermem a Nakbem — kde již od věků madianské prarody založily svá obydlí.

Pastýř i stádo pomalu dali se na pochod. Sotva však učinili několik set kroků, náhle se zarazili. Vysoká postava zůstala pojed-

nou státi jako jata a upřela pohled nehybně na podivné zjevení, ukazující se v neveliké vzdálenosti udiveným zrakům . . . Uprostřed rozšířeného údolí na malé výšině, odkudž stranou úzká úžlabina se zahýbá, vidí jasnou zář vycházeti z keře. Zdá se jakoby keř stál v šlehajícím plameni a přec neslyšeti praskotu ohně, aniž lze viděti pohyb plamenů. Keř stojí nedotčen, zatím co výheň jej obkličuje jako gloriola. Co to znamená? Sotva věří svým zrakům. Jest to sen, jest to skutečnost? Či jest to klam smyslů? Nemožno! Ani klamná záře to není. Či snad fata morgana? Nikoliv, žádný podobný podivný úkaz nešálí jeho smyslů! Zvědavost žene ho, aby přišel na

Mojžíš před hořícím keřem.

stopu zvláštního zjevení, ale přes to mrazivá hrůza ho prochvívá, jak to pocituje i nejstatečnější, když se vidí tváří v tvář událostem, pro něž nenalézá přirozeného vysvětlení. Zatím co nepohnutě hledí na tajemné zjevení, sotva dechu popadá, tuše blízkost Boha; též i stádo se zdá, že pocituje cosi, co spadá mimo řád přírody.

Jen s námahou jest s to pokročiti pro vnitřní slůsněnost a vzrušení, aby v bezprostřední blízkosti mohl pozorovati záhadné divadlo. Tu slyš! „Mojžíši, Mojžíši!“ Tajemný hlas volá ho z prostřed hořícího keře jasně a zřetelně jeho jménem a přec daleko široko nelze spatřiti lidskou bytost. Trne hrůzou, sotva může v odpověď zakoktati: „Zde jsem“. A poznovu slyší: „Nepřiblížuj se sem; zuj obuv s nohou svých, neboť místo, na němž stojíš, jest půda svatá.

Já jsem Bůh otce tvého, Bůh Abrahamův, Bůh Isákův a Bůh Jakubův“.

Oslovený není nikdo jiný než Mojžíš, omilostněný syn Amramův a Jocharabedy z kmene Levi, jehož prazvláštní kolébku houpaly kdysi vlny nilské.

Boží oko bdělo již nad bezbranným kojencem a jeho podivuhodná prozřetelnost vedla svého miláčka na kromobyčejných cestách, aby ho připravila pro jeho budoucí povolání. V době nejtěžších zkoušek dítek Israele za panování tyranova tento potomek vyvoleného národa byl vychován jako schovanec na dvoře dcery faraonovy a vycvičen ve vši moudrosti egyptské. Vražda, již spáchal v návalu spravedlivého hněvu na jednom krutém utiskovateli svých soukmenovců, nutila ho k útěku, takže od té doby byl nucen žít ve vyhnanství. Nyní přišla nejvyšší důležitá chvíle celých světových dějin, kdy Hospodin jej zcela netušícího zasvětil v jeho vznešený úřad pastýře a vůdce vyvoleného národa.

Když chvěje se svatou bázní uslyšel hlas a naslouchal zjevení, zahalil svou tvář závojem a padl na zem, neboť neosmělil se vzhlednouti na Toho, Jenž k němu mluvil z keře. Smrtelná bledost rozlila se po jeho obličejí, takže se domníval, že zemře vnitřním pohybem.

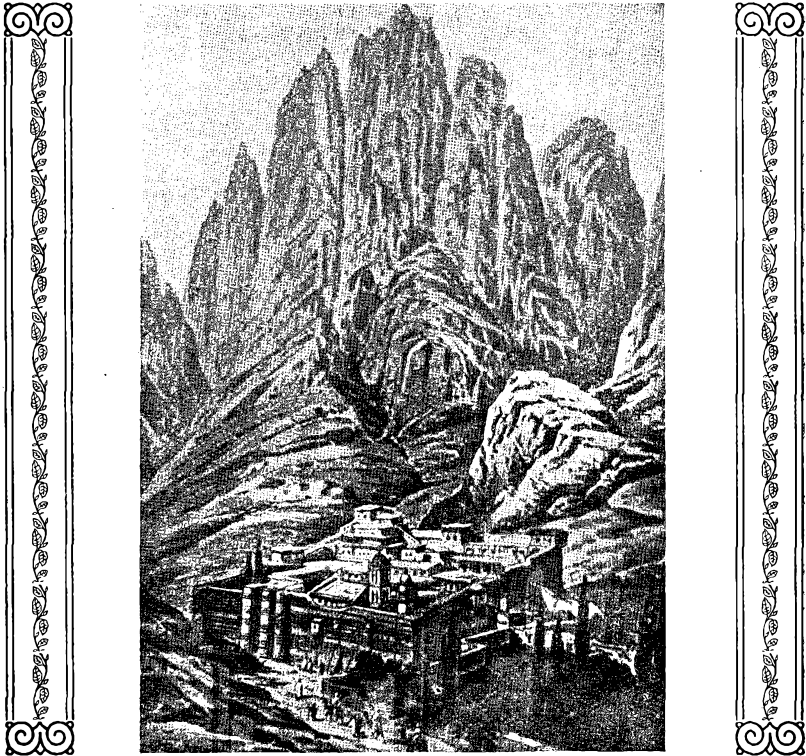
Po chvíli mdloby a mrákot rozvaha a klid naplnily jeho srdce a on vnímal následující slova: „Viděl jsem utrpení lidu mého v Egyptě a slyšel jsem jeho křik pro krutost dozorců nad pracemi; ano, znám jeho bolest. Sestoupil jsem, abych ho vysvobodil z moci Egyptanův a vyvedl z té země do země krásné a prostranné, do země, která teče mlékem a medem, do sídel Kananejských, Hetejských, Amorrhejských, Ferezejských, Hevejských a Jebusejských. Ano, křik synův Israeleových přišel ke mně, a viděl jsem jejich útrapy, kterými je Egyptané utlačují. Pojď tedy, pošlu tě k faraonovi, abys vyvedl lid můj, syny Israeleovy, z Egypta!“

Jakkoli bylo potěšující příslibení z úst Božích, jež znělo jako vyslyšení jeho neunavných proseb, přec necítil se schopen vykonati daný mu rozkaz.

Mojžíš v tomto okamžiku takměř přemožen pocitem vlastní neschopnosti k takovému poslání, osmělil se namítnouti s ostychem a kóktaje: „Kdo jsem já, abych šel k faraonovi a vyvedl syny Israeleovy z Egypta?“ Avšak Pán ho potěšil podotýkáje, že bude jen pouhým nástrojem v jeho všemohoucí ruce, aby se uskutečnil plán božského spasení. „Já budu s tebou; a znamením, že jsem tě poslal,

bude ti toto: Až vyvedeš lid můj z Egypta, budeš Bohu na této hoře obětovati.“

Oslovený přes svou rozpačitost a zdráhání nemohl odírat božskému poslání k tomuto kromobyčejnému úkolu; sklóní se v poslušnosti a s důvěrou. Avšak jeho lidský úsudek v jediném okamžiku uváží skoro nepřekonatelné obtíže, jež mu budou kladeny nejen se strany faraonovy, ale i též se strany jeho vlastního národa. Kdo

Sinaijské pohoří s klášterem svaté Kateřiny.

dce vystoupili jako vyslanec boží ve věci tak důležité a odvolává se na Boha, že jej poslal, ten jest nucen též stvrditi své poslání zvláštními znameními, aby jako líp prorok nezakusil nejtrpčích pronásledování. Proto obrací se ve své pochybnosti opět skromně na Pána: „Hle, já půjdu k synům Israelovým a řeknu jim: Bůh otců vašich posílá mne k vám. Budou-li se mne tázati: „Jaké jest jeho jméno?“ Co jim odpovím?“ Nato slyšel slova: „Já jsem ten, který

jsem. Toto řekneš synům Israelovým: Ten, který jest, posílá mne k vám. Ten, který jest, Bůh vašich otců, Bůh Abrahamův, Bůh Isákův a Bůh Jakubův posílá mne k vám; to jest jméno mé na věky a to jest název můj pro všechna pokolení.“ *)

*) Jméno Jahveh, povstalé z hebrejského h a j a h = býti, to jest „Jsoucí“, jest naprosto tímléz jménem, jakým řecká filosofie označovala božskou bytost, a není novým pojmenováním Boha israelského, poněvadž již patriarchům se zjevoval pod tímto jménem. Avšak Hospodin vysvětluje nyní budoucímu vůdci národa vyvoleného hluboký jeho smysl. Jméno vůbec má vyjadřovati podstatnou vlastnost osoby nebo věci, již jest charakterisováno. Žádné jiné jméno neoznačuje bytost božskou jasněji než výraz „Jsoucí“, to jest ten, který absolutně a sám od sebe jest od věčnosti jako základ všeho bytí, vznešený nad všechno jiné bytí a dění, nezměnitelný a dokonale nezávislý. Všechny božské vlastnosti jsou v tomto krátkém označení obsaženy, které již svým abstraktním pojmem znemožňuje, aby božská bytost byla pojata v smyslový svět. Tedy již význam samého jména byl záštitou proti nebezpečí modlářství. Jest známo, že Israelité měli takovou uctivou bázeň před tímto jménem, že nikdy ho nevysslovovali, nýbrž užívali místo něj výrazu „Hospodin“.

Zjevení jeho nevysslovitelného jména mělo býti jemu a národu israel-skému zárukou všech příslibení spásy.

Podle nejnovějších sinaiských badání jest od starodávna v této krajině jméno Boží Jahveh (Jahu) užíváno. Toto božství jest svým charakterem a bytím totožné s božstvím Sapdu, které rovněž se ujalo na tomto poloostrově. Toto pojmenování opět odpovídá v semitské výslovnosti biblickému výrazu elšaddai, pod kterýmžto jménem se zjevil Bůh úmluvy israelské v Exod. 6, 3. 8. Hláška „p“ spodobila se v hebrejštině s následujícím „d“, jak v podobných případech se děje, právě tak jako v řečtině Sopdu (hvězda Sirius) bylo přeměněno v Sothis. Tomuto bohu Sopdu byl zasvěcen trnitý keř, jenž jest charakteristickým symbolem jeho kultu. Jde o Zizyphus spina Christi (egyptské Nbš = hebrejskému Seneh); v sinaiských nadpisech setkáváme se s nápadným spojeným výrazem „Senehšemo“, což znamená „trnitý keř jest jeho jméno“ = způsob jeho zjevení, k čemuž můžeme přirovnati příjmení Jahveho „přebývající v trní“, jak v Deuter. 33, 16 jest psáno. Jak byly dány zákony Israelitům, vymizelo toto jméno z jejich vytříbeného kultu, aby se zamezilo všemu zmatku. Bezděky vzpomínáme na onen keř na hoře Morea, z něhož praotec Abraham osvobodil berana, aby ho obětoval podle rozkazu Božího místo svého jednorozeného syna Isáka.

Hospodin zjevil se zde Mojžíšovi v symbolu světla, které v náboženském kultu lidstva zaujímá zvlášť významné místo, neboť v podstatě a vlastnostech světla odjakživa spatřoval člověk tajemné a hluboké vztahy k světu duchů. V záhadné podstatě světla poznával nejskvělejší a nejvznešenější symbol samého prapůvodce, onu tvůrčí moc, kterou duše tuší a takřka cítí, která však uniká smyslům a představivosti jest nedosažitelná. A vsutku volba toho symbolu není nevhodná. Dík nevystihlé jemnosti světla, jeho tajemné podstatě, která všechno proniká, jest tento symbol duši nejjasnější a proto nejvhodnější vyjadřuje pojem čistě duchový v materiální formě. Poznání podobnosti a vzájemných vztahů mezi světlem a světem duchovým bylo též příčinou, proč člověk spojil v obrazném výrazu právě pojmy činnosti poznávací s jevy světla. Tento symbol jest ve Starém i Novém Zákoně slovem Božím potvrzen, a Kristus sám nazývá se „Světlo světa“. Pro svou čistotu a svou osvětlující, oteplující, oživující, vše pronikající a očišťující sílu hraje oheň v náboženském kultu tak velikou úlohu jako žádný jiný živel, a Písmo užívá s oblibou v symbolické mluvě pojmu ohně a světla, aby přirovnalo a zobrazilo bytí a činnost boží.

V horícím keři poznávají církevní učitelé tajemné mystické vztahy k Mesiáši a jeho panenské Matce. Myšlenky toho druhu jsou též vyjádřeny v liturgií svátku Očišťování Panny Marie.

„Jdi, shromáždí starší Izraelovy a rci jim: Hospodin, Bůh otců vašich, Bůh Abrahamův, Bůh Isákův a Bůh Jakubův, se mi ukázal a pravil: „Ano, navštívil jsem vás a viděl jsem všechno, co se vám v Egyptě děje, rozhodl jsem se, že vás vyvedu z utrpení egyptského do země Kananejských, Hetejských, Amorrhejských, Ferezejských, Hevejských a Jebusejských, do země, která teče mlékem a medem.“ Oni poslechnou tvého hlasu.“

Bůh zná srdce lidská, jejich smýšlení a snažení, a od věčnosti předem určil cesty jednoho každého člověka. V jeho ruce leží osud všech dítek země a proti jeho vůli ani vlas s hlavy nesejde; jeho prozřetelnost všechno řídí, a celé dějiny světové před jeho zraky se šíří nad slunce jasněji ve všech podrobnostech, neboť u Něho tisíc let jednomu dni se rovná. Vztažením své všemohoucí ruky mohl by zastavit veškeren pohyb vesmíru a změnit průběh dějin, než On nezasahuje vždy viditelně a hmatatelně do běhu věcí, nýbrž používá ubohých tvorů jako nástrojů své všemohoucnosti, takže se zdá, že všechno se přirozeně vyvíjí. Tak i v tomto případě oko Boží vidí předem všechno, co se bude dít v důsledku poslání jeho vyslance, též i všechny další následky až do konce světa.

Potom tedy Hospodin dále poučoval svého dětinně prostého, ale nezapného vyslance: „Pak vejdeš ty a starší Izraelovi k egyptskému králi a řekneš mu: Hospodin, Bůh Hebreův, nás volá; vykonáme cestu tři dnů na poušť, abychom obětovali Hospodinu, našemu Bohu. — Vím však, že vás král egyptský nepustí, byste mohli jít, leč silnou rukou (jsa donucen). Vztáhnu proto svoji ruku a bítí budu Egypt rozmanitými svými zárkami, které budu činili mezi nimi; potom vás propustí. A získám u Egypťanů přízeň tomuto lidu, takže nevyjdete prázdni, až budete vycházeti, nýbrž každá žena vyžádá si od své sousedky a spolubydlící zlaté a stříbrné šperky, jakož i šat, kteréž oblečete svým synům a dcerám, a tak jaksi oloupíte Egypt.“

Stěhování Israele nemělo se tedy podobati návratu obtížného národa příživníků, jehož se posléz šťastně zbyli, nýbrž mělo se dít ve znameních vítězství. Jako vítěz kořistí obtěžkán měl opustit místo svého ujařmení, aby byl předobrazem Toho, Jenž ve Veliké noci po těžkém utrpení přemohl kníže tohoto světa a kořist mu uloupil. Toto oloupení egyptských sousedů, jež se dělo na výslovný pokyn Boží, zdá se již tím ospravedlněno, že vystěhovalci ustupující násilí svých utiskovatelů zanechávali jim své jmění, to jest statky a obydlí, které po jejich odchodu samy jim připadly.

Nicméně Mojžíš zdá se pochybovali o šťastném výsledku svého poslání, poněvadž nevidí dostatečně urovnánu cestu k srdci svého lidu a nemá ve svých rukou nepopíratelných důkazů oproti správně tušené jeho pochybovačnosti. Proto znovu odvětil: „Neuvěři mi a neuposlechnou mého hlasu, nýbrž řeknou: ‚Neukázal se ti Hospodin‘“. Též tato námitka byla odůvodněna a Pán ji připustil, ochoten jsa dáti mu ověření zcela makavého způsobu, jež by každou námitku umlčelo. Proto pravil Pán, Jenž trpělivě uznal i opatrný úsudek ubohého člověka: „Co jest to, co držíš v ruce?“ „Hůl,“ odvětil Mojžíš. I řekl Hospodin: „Hoď ji na zemi!“ Když ji hodil, stal se z ní had, takže se dal Mojžíš na útěk.

Vpravdě Mojžíš nejeví se nám ve svém jednání jako titánský nadčlověk, jak později často vystupuje — spíše se chová jak pošetilé děcko. Avšak Hospodin, jenž jej vzal do učení a vychovává ho jako trpělivý učitel, volá zbabělého utečence zpět a poroučí mu: „Vztáhni ruku svou a chop se jeho ohonu!“ Zdráhaje se vykonává s odporem pokyn; avšak místo hada třímá hůl ve své ruce. „Aby věřili,“ — pravil — „že se ti ukázal Hospodin, Bůh jejich otců, Bůh Abrahamův, Bůh Isákův a Bůh Jakubův.“ A zase pravil Hospodin: „Vlož svou ruku za ňadra.“ Když ji pak za ňadra vložil a vyňal, byla malomocná jako sníh. Tu pravil: „Vlož zase ruku svou za ňadra. Když ji vložil a zase vyňal, byla podobna ostatnímu tělu. „Jestliže ti neuvěří“ — pravil — „a neposlechnou-li hlasu prvního zázraku, uvěří hlasu zázraku druhého. Jestliže však neuvěří ani těmto dvěma znamením a neposlechnou-li hlasu tvého, naber vody z řeky a vylej ji na suchou zemi, a všechna voda, kterou z řeky vezmeš, promění se v krev“, ujišťoval jej Hospodin. (Pokračování.)

Emauzy.

P. Jindřich Hänsler.

Květná neděle v Jerusalemě roku 390.

Božský Spasitel vložil svým apoštolům při poslední večeři důrazně na srdce: „To čiňte na mou památku!“ Přímou se vztahovala tato slova ovšem na nekrvavou oběť, kterou Kristus právě byl vykonal, proměniv chléb a víno v Tělo a Krev svou. Ale dovedeme si představit, s jakou věrností a pietou chovali svatí apoštolové, kteří měli „zvěstovati smrt Jeho, až opět přijde“ (I. Kor. 11, 26), v živé vzpomínce vše, co smrti té předcházelo a ji doprovázelo —

všecky činy, všechna slova Spasitelova, a jak rádi si vkreslovali každý děj vykoupení, zvláště z posledních dnů utrpení, v ta místa a v ty okolnosti, kde a za nichž se udály. Pravil' sám Spasitel, že „až On, Snoubenec duší, od nich odejde“ (Mat. 9, 15), tklivě naň budou vzpomínati, a v evangeliu vidíme, jak živě a do detailu dovedou vypravovatí učedníci, jak se jim na cestě do Emaus zjevil Spasitel, co mluvil a činil (Luk. 24, 13).

Proto si nelze jinak mysliti, než že i církev v Jerusalemě chovala všechna místa, posvěcená životem a utrpením Páně, v největší úctě, a že bohoslužby oslavující jednotlivé momenty vykoupení volily rády místa dějů za velkolepé pozadí. Nejsme však odkázáni na pouhé domněnky. Šťastnou náhodou se nám zachoval v knihovně v Arezzu a byl roku 1885 objeven rukopis pořízený na Monte Casinu, v němž nám vypravuje jedna zbožná poutnice dopodrobna svou cestu do Svaté Země. Jest to abatyše z Galicie ve Španělsku jménem Eucherie, dříve mylně zvaná Silvie. Vydala se na pouť kolem roku 390. a byla tři léta na cestě. Prošla Egypt, Sinai, Arabii, Palestinu, Syrii a Malou Asii a popisuje svým spolusestrám vše, co viděla. Zvláštní pozornost věnuje liturgii v Jerusalemě a porovnává ji často s bohoslužbou doma. Tak máme na příklad o svatém týdnu v Jerusalemě zprávy, jakých nám žádný jiný pramen nepodává.

Liturgie jerusalemská, kolébka to našich bohoslužeb, působila v mnohém na liturgii západní i římskou. V některých liturgických zvycích ji v Římě i jinde prostě napodobili. Věc jest zcela zřejmá u průvodu na neděli Květnou a při uctívání svatého Kříže na Veliký pátek. Vyslechněme dnes, co nám neocenitelný pramen, poutní zpráva Eucherie, o Květné neděli v Jerusalemě na sklonku 4. století vypravuje.

1. Noční bohoslužby.

Květnou nedělí, tak nás Eucherie poučuje, začíná týden, jenž se jmenuje u nás velikonoční, zde týden veliký — septimana maior. Noční bohoslužby se konají jako jindy v neděli. Účast jest větší než ve všední dny; přišli nejen mniši a panny, ale též mnoho věřících, jimž jest radostí zúčastniti se vigilií. Již před půlnocí se scházejí v prostorných sloupových síních Anastase, to jest basiliky Vzkříšení. Lamy září, shromáždění sedí a recitují žalmy a antifony; po každém žalmu a antifoně následuje modlitba, kterou říká kněz nebo jáhen, kteří jsou přítomni, aby řídili shromáždění. Není to

oficiální liturgie, nýbrž pobožnost, aby lid byl zaměstnán, než se otevrou dvěře ke svatému Hrobu.

Jakmile zazní první kůropění, to jest kolem jedné hodiny po půlnoci, otevrou se dvěře, které vedou ke kruhové svatyni svatého Hrobu — dříve se totiž neotvírá — a biskup přichází osvětlenou basilikou a vstoupí do svatyně svatého Hrobu. Lid spěchá za ním všemi ostatními branami k Anastasi, kde hoří již nescítná světla. Ihned začíná officium. Jeden z kněží recituje žalm, na nějž shromáždění odpovídá tak, že opakuje jeden verš jako refrén; následuje modlitba. Podobně říká jeden z jáhnů druhý žalm, a po něm jest zase modlitba. Konečně třetí žalm předříkává jeden klerik, a po něm následuje modlitba za všechny (commemoratio omnium) jako při chválách a lucernariu dnů všedních.

Po těchto modlitbách se okuřuje svatá jeskyně, takže celá basilika jest naplněna libou vůní. Biskup přistoupí ke vchodu do jeskyně a stojí mezi dveřmi, předčítá z evangelia vypravování o vzkříšení Páně. „A tu“, praví Eucheria, „při čtení všeho toho, co náš Pán za nás vytrpěl, jest celé shromáždění, ano i nejlhostejnější z něj, tak mocně dojata, že hluboce vzdychá a nemůže se ubrániti slzi.“

Po přečtení evangelia vyjde biskup z jeskyně a doprovázen věřícími ubírá se za zpěvu žalmů ke kapli svatého Kříže. Tam se zpívá ke cti svatého Kříže jeden žalm a modlitba; pak udělí biskup požehnání a propustí lid. Odcházejícímu biskupovi políbí všichni ruku. S biskupem odejde většina věřících, jen mniši a někteří zvláště horliví laici se vrátí k svatému Hrobu a tam konají dále officium až k úsvitu; říkají se žalmy s antifonami a po každém pronáší modlitbu jeden z kněží nebo jáhnů, kteří se střídají dle turnu denně při vigiliích. Tyto bohoslužby se zdají býti oficiálními a odpovídají snad našim chválám — laudes.

2. Mše svatá.

Na úsvitě (cum luce) jest druhé shromáždění, a to, poněvadž jest neděle, ne u svatého Hrobu, nýbrž ve větší basilice na Golgotě, která jest hlavním chrámem; vystavěl ji Konstantin a jest zvána Martyrium, poněvadž stojí na místě, kde trpěl Pán. Toto druhé shromáždění — asi kolem osmé hodiny ranní — jest liturgická synaxis čili mše svatá. Při ní se děje, praví Eucheria, všecko dle pořadu, jak jest v neděli všude zvykem. Podrobněji postupu mešní liturgie ne-

popisuje, nýbrž praví krátce, že se koná dle obyčeje ve větší basilice. Avšak nedělní liturgie zakončila se vždy u svatého Hrobu, kamž věřící biskupa po svatém přijímání doprovázejí. Tam vzdává nejprve biskup, stojí uvnitř za mříží jeskyně, Bohu díky za svaté přijímání (Postcommunio), v nichž byly též prosby za všechny věřící. Potom se koná obřad propouštění (missae fiunt), to jest: na vyzvání jáhna skloní věřící hlavy a biskup jim udílí zvláštní modlitbou požehnání. Tak volá dosud v římské liturgii kvadragesimální jáhen: „Humiliate capita vestra Deo — Skloňte hlavy před Hospodinem“, a celebrant se modlí nad věřícími modlitbu „Super populum“. O Květné neděli však, než jsou přítomni tímto obřadem propuštění (antequam fiat missa) oznamuje archidiakon: „Dnes o sedmé hodině (v 1 hodinu po poledni) budme všichni připraveni na hoře Olivetské — in Eleona“. Služby Boží končily v neděli asi kolem 11. nebo 12. hodiny. Proto všichni pospíchají domů, aby se najedli a brzy po poledni byli zase v kostele na hoře Olivetské; „tam jest“, poznamenává Eucheria, „jeskyně, v níž učil Spasitel“.

3. Průvod s ratolestmi.

V 1 hodinu, jak archidiakon ohlásil, se shromáždí veškerý lid ve svatyni na hoře Olivetské, in Eleona. Též biskup jest přítomen. Zpívají se žalmy a antifony a čtení, vybraná pro ten den a místo. Toto officium sestává asi ze stejných částí jako vigilie, ale nemá obdoby v žádném z nynějších liturgických officí. Bylo nepochybně zvláštností v Jerusalemě jako příprava na průvod o Květné neděli.

Po 2. hodině se ubírá celé shromáždění za zpěvu hymnů k chrámu na místě, kde vstoupil Pán na nebe, zvaném Imbomon (nyní Viri Gallilaei). Tam si lid usedne, což prý činí, praví Eucherie, vždy, kdy jest biskup přítomen; jen jáhni stále stojí. Opět se zpívají hymny a antifony a mezi nimi příhodná čtení a modlitby. O 11. hodině, to jest podle našeho času k 5. hodině odpolední, se čte z evangelia stať vypravující nám vjezd Spasitelův do Jerusalema. Biskup vyjde z chrámu a s ním sestupuje s vrchu hory Olivetské celý zástup lidu a tvoří mohutný průvod. Lid zpívá hymny a antifony a opakuje stále jako refrén slova: „Požehnaný, který přichází ve jménu Páně“.

Porovnáme-li, píše Cabrol, s těmito obřady naše, kterými slavíme dnes v římské liturgii neděli Květnou, postřehneme ihned četné analogie: Čtení z 2. knihy Mojžíšovy, modlitby, stejná stať z evangelia svatého Matouše, zpěv žalmů a antifon, průvod za zpěvu: Pueri

Hebraeorum . . . Benedictus, qui venit in nomine Domini — vše to se jeví jako celek velmi starobylého útvaru. A vzpomeneme-li si na druhé straně, že celý tento obřad má svůj původ v církvi jerusalemské, pak není ukvapena domněnka, že jak v liturgii Květné neděle, tak i v nápěvech, které doprovázejí slova, slyšíme věrnou ozvěnu anlifon a responsorií, jak je slyšela Eucherie ve 4. století na hoře Olivetské.

Naše poutnice se nezmiňuje, že by ratolesti byly bývaly žehnány. Svěcení zdá se pocházeti z doby pozdější. Ale ona nám popisuje dopodrobna průvod. Všechny dítky z celého okolí i ty, které neumějí ještě choditi a které proto nesou matky na ramenou, mají v ruku ratolesti palmové nebo olivové. Biskup, který představuje Krista, sedí jako kdysi Spasitel na oslíku, a průvod jej doprovází s hory Olivetské do chrámu Vzkříšení. Celým městem se rozléhá radostné „Hosanna“. Všichni jdou pěšky, jen vynikající osobnosti, muži i ženy, jedou podobně jako biskup na oslících. Průvod se pohybuje velmi zvolna, aby se lid příliš neunavil — lente et lente, ne lassetur populus. Když přijdou do chrámu Vzkříšení, jest již večer.

Vzdor té pozdní hodině se koná ještě celé lucernare čili večerní officium, obdobné našim nešporám. V jiné dny začínalo pravidelně kolem 4. hodiny odpolední, kdy bylo brzy třeba rozsvěcovati ve svatyni světla; odtud též jeho jméno lychnikon. Lucernare se koná u Anastase. Od lampy, která uvnitř jeskyně ve dne v noci hoří, se rozsvítí všechny lampy a svíce, takže jest celá svatyně zaplavena světlem — lux infinita. Zpívají se žalmy a antifony pro tu dobu určené. Mezi oficiem přijde biskup a zaujme místo v apsidě jeskyně a kolem něho v polokruhu se posadí kněží. Zpívá se dále. Po ukončení pokročí biskup před mříž jeskyně a jeden z jáhnů předčítá z dyptich jména těch, za které se děje zvláštní vzpomínka; po každém jménu nebo prosbě (na př.: za katechumeny, kajícíníky, klerus, věřící atd.) volá lid a zvláště sbor dítek: „Kyrie eleison“. Biskup shrnuje všechny ty úmysly v modlitbu. Potom žehná zvláštní modlitbou katechumenům a jinou věřícím. Než se rozejdou, táhnou všichni v průvodu a za zpěvu hymnů a antifon na Golgotu do kaple svatého Kříže. Zde pronese biskup před ostatky svatého Kříže opět modlitbu za katechumeny a věřící, žehná jedněm i druhým a všichni mu políbí ruku. Totéž se opakuje ve velkém pro lid určeném prostoru za svatým Křížem. Konečně se rozcházejí za pozdního již večera.

Tak se slavila Květná neděle před patnácti stoletími v Jerusalemě. Jak mocně musila působiti vzpomínka na věřící, když kráčeli toutéž cestou, kterou vjížděl božský Spasitel slavnostně do města. S jakou vroucností volali svému biskupu „Hosanna“, kterým zdravil lid věčného Velekněze. Chápeme jejich nadšení, kde okolí tak k srdci mluví, a přece se zároveň obdivujeme jejich náboženskému zanícení, které se nelekalo tělesné únavy, kde šlo o slávu Boží a prospěch duše. Až budeme my o Květné neděli třímáti ratolesti v rukou, nadchněme se zbožností těchto prvotních dob, a naše „Hosanna“ budíž výrazem podobné obětavosti. Pak naplní též netušená radost naše srdce, jak ji dovede dáti jen Král a Spasitel náš a jeho Církev svatá.

P o z n á m k a : Drahocenný dokument, zvaný „Peregrinatio Silviae Aquitanae“ nalezl a vydal poprvé Jan František Gamurrini v Římě roku 1887. Nejnovější kritické vydání pořídil Pavel Geyer ve sbírce Církevních latinských spisovatelů — Corpus scriptorum ecclesiasticarum latinorum, sv. 39., Vídeň 1898. První vydavatel nazval poutníci a autorku vzácného cestopisu Silvií a ztotožnil ji s příbuznou Rufina akvitánského. Benediktini Férotin a Wilmart však dokázali, že pisatelka pochází z Galicie ve Španělsku a jmenuje se Eucheria. Archeologické a liturgické údaje zpracoval Benediktin Ferdinand Cabrol ve spise „Etude sur la Peregrinatio Silviae. Les Eglises de Jerusalem, la discipline et la liturgie au IV siècle“. Paříž 1895.

Emauzy.

Opat Arnošt Vykoukal.

Kláster Rajhrad.

(Pokračování.)

II.

(Popis klášteřa.)

Rajhradský kláster na rozdíl od jiných benediktinských klásterů, stavěných tradičně na kopcích, rozkládá se na nížině, v dřívějších dobách vodami řeky Svatky zaplavované a proto velmi nezdravé. Nynější jeho budovy pocházejí z první polovice století 18. Starý kláster, značně menších rozměrů, stržen byl úplně a materiálu z něho použito k novostavbě, jejíž plány nakreslil pražský architekt Jan Santini-Aichel. Stavbu započal roku 1722 probošt Antonín Pirmus, jejího dokončení v letech 40tých minulého století — tedy bezmála po 120 letech — dočkal se teprve šestý jeho nástupce, opat Viktor Schlossar.

Chrám svatého Petra a Pavla, spočívající, jako ostatní budova klásterní, na pilotách, zaražených do bažinaté půdy, byl roku

1739 hotov do té míry, že jej olomoucký kníže-biskup Liechtenstein mohl vysvětit. Má v průčelí dvě štíhlé věže, dosahující i s kříži na báních výšky asi 65 metrů. Věže pocházejí z let 1691—1692, loď kostelní byla k nim teprve později přistavěna. Poněvadž se roku

Vnitřek opatského chrámu v Rajhradě. Pohled k hlavnímu oltáři.

1728 od ostatní budovy odkloňovaly, bylo třeba celé průčelí chrámové podezdít opěrnými pilíři.

Štít mezi věžemi, zakončený benediktinským křížem, ozdoben jest rozměrným mosaikovým obrazem Neposkvrněného početí Panny

Marie, zhotoveným roku 1895 v Inšpruku dle obrazu prof. Kleina a návrhů pražského sochaře Seelinga. Sochy svatého Vojtěcha a svatého Vintíře ve výklencích průčelí pocházejí od sochaře Břeňka z Brna. Portál tvoří skupiny sloupů, nesoucích balkon, nad nímž umístěn jest kamenný dvojitý znak kláštera rajhradského: růžice břevnovské a svatý Petr a Pavel s moravským znakem.

Chrám jest jednododní s klenbou rozvrženou na 4 kopule a podle údajů architekta Aug. Prokopa jest dlouhý 70·5 metrů, z čehož 40 metrů připadá na loď, která zužováním a rozšiřováním se hlavních zdí tvoří dvě elipsovité prostory o šířce 9·5 a 16·5 metrů.

Vnitřní výzdoba a zařízení chrámu slohově odpovídají celkovému rázu stavby. Pracovali na nich řemeslníci a umělci, před tím většinou zaměstnaní na moravských kostelích a zámcích.

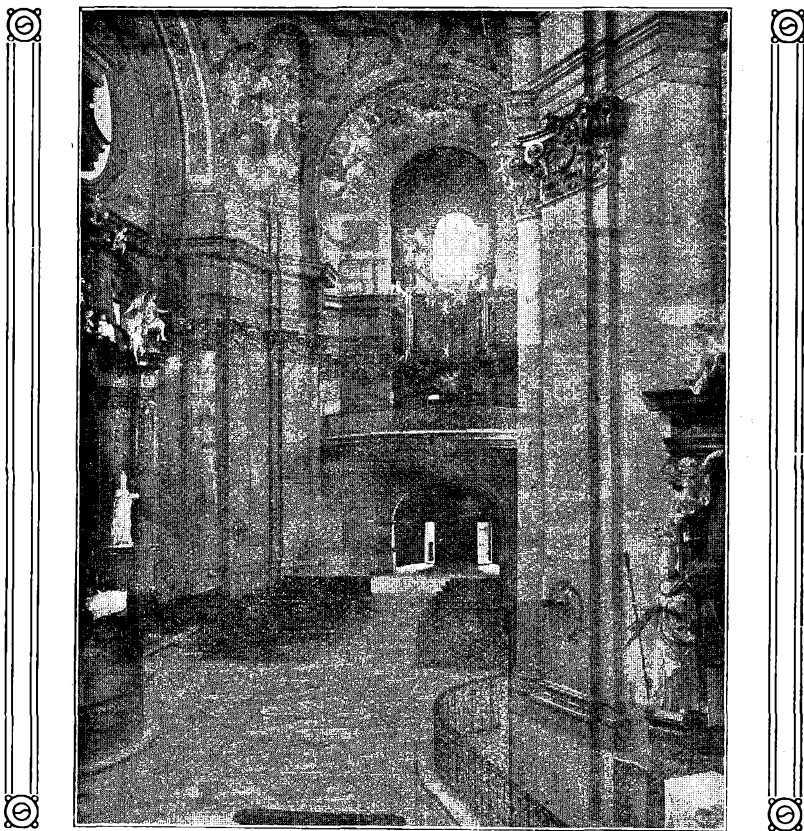
Freskové malby v kopulích provedl v letech 1726—9 brněnský malíř Jan Jiří Etgens. Představují oslavení řádu benediktinského a jeho rozšíření po světě v prvních třech stoletích jeho trvání. V kopuli nad presbytářem, po zřícení se roku 1767 znovu vystavěné, vymaloval Josef Winterhalter z Brna „Proměnění Páně na hoře Tábor“. Výzdoba za hlavním oltářem se sochou Panny Marie Rajhradské, sochy svatého Petra a Pavla, basreliefy, představující Zvěstování Panny Marie, ukřižování svatého Petra a stěti svatého Pavla, kazatelna a řezbářské práce na kůru pocházejí od dietrichsteinského dvorního sochaře Ignáce Lengelachera.

Mramorový hlavní oltář s baldachýnem zhotovil roku 1898 brněnský sochařský závod Tomolův za 32.000 K. Obrázky na plechu od Šichana po stranách svatostánku znázorňují: založení monte-cassinského kláštera svatým Benediktem, uvedení Benediktinů do kláštera břevnovského svatým Vojtěchem, smrt svatého Vintíře, poustevníka, hold rajhradských Benediktinů svatému Josefu, jakožto patronu druhé rakouské kongregace benediktinské, k níž Rajhrad náleží.

Pobočných oltářů v lodi chrámové jest osm: svatého Ondřeje, svatého Benedikta, svatého Jana Nepomuckého, svaté Rodiny, svaté Gertrudy, svaté Scholastiky, svaté Barbory a Všech Svatých benediktinského řádu. Obrazy na nich, nestejně hodnoty, pocházejí od Etgense, Winterhaltera, Šťastného a Preise. Nejcennější jsou obrazy Führichovy, představující „Smrt svatého Benedikta“ a „Svatý Benedikt se svou sestrou svatou Scholastikou“. Sochy po stranách oltářů zhotovili brněnští řezbáři Schweigl a Edele. Pro některé oltáře opatřil probošt Pirmus sošky z proslulých Mariánských svatých při benedik-

tinských klášterích. U oltářů svatého Benedikta a svaté Scholastiky zazděny jsou skleněné rakve s ostatky svatých mučedníků Defendenta a Felicissima.

Podél zdi chrámové lodi jest ohoz, jehož železné zábradlí ukovali v 18. století v klášterních dílnách bratří-laici.

Vnitřek opatského chrámu v Rajhradě. Pohled k varhanám.

Varhany jsou dvoje: menší v presbytáři a velké, předělané roku 1909 firmou bratří Paštiků z Prahy na soustavu pneumatickou, o 2 manuálech, 28 rejstřících znějících a 6 spojkách.

Z lodi chrámové odbočuje kaple Mariánská, postavená v letech 1748—9. Nynější její úprava pochází většinou z let 80tých minulého století a jest dílem Ignáce Bergmanna z Rajhradu, který také restauroval sochu „staré Matky Boží Rajhradské“.

U vchodu do kaple stojí vzácná cínová křtitelnice zvonovité podoby s polovypuklými, kolorovanými postavami Krista a apoštolů. Zhotovil ji snad v polovici 16. století moravsko-třebovský zvonář Jan Benešovský. Naproti křtitelnici postavena jest krásná mramorová socha zakladatele rajhradského kláštera, českého vévody Břetislava, zakoupená roku 1863 od Em. Maxe za 3000 zlatých.

Pod presbytářem a lodí chrámovou jsou zazděné krypty.

Blíže oltáře svaté Rodiny vsazen jest do zdi náhrobní kámen Jiřího Jakuba svobodného pána z Ogilvy, obhájce brněnského hradu Špilberku proti Švédům roku 1645 († 1661), jehož tělo jest pod kostelem pohřbeno. Zvenku jest do severní zdi chrámové zazděn náhrobek žďárského opata Ambrože, který roku 1540, jsa na útěku před nepřáteli, v Rajhradě zemřel.

Ze čtyř zvonů na kostelních věžích zůstal po rekvizicích za světové války (v roce 1917) jediný „svatý Pavel“, ulitý v Mikulově u zvonáře Jana Krause roku 1728. Váží 595 kilogramů a má nápis: „Sancta Trinitas unus Deus libera nos a fulgure et tempestate — Svatá Trojice, jeden Bože, vysvobod' nás od hromobílí a bouře“.

Konvent — obydlí řeholníků — tvoří jednopatrovou kvadraturní budovu, která jest vklíněna mezi kostel a prelaturu. V přízemí jest sakristie, kostelní depositáře, byty pro služebnictvo, kapitolní kaple s oltářem svatého Kříže, refektář se štukovými ozdobami na stropě, s obrazy Raabovými a s rozměrným obrazem „svaté Rodiny Ježíše Krista, syna Davidova“ se skupinami staro- a novozákonních světců od neznámého umělce, knihovna a museum. V poschodí jsou byty kněží, menší knihovna a oratoř s obrazy Ignáce Raaba a Josefa Zeleného.

Knihovna umístěna jest v hlavním sále a v několika přilehlých místnostech. Veliký, prostranný, do jednoho poschodí vysoký sál s galerií má na klenbě freskové malby od Etgense, opravené roku 1776 Winterhalterem, představující zásluhy benediktinského řádu o vědy, umění a vzdělanost vůbec. Ve skříních, jimiž stěny sálu jsou cele obloženy, umístěno jest ohromné knižní bohatství. Bohosloví se všemi svými odvětvími, církevní právnictví, především pak historie, zastoupeny jsou tu děly opravdu vzácnými, někdy v našich zemích i jedinečnými. Co do počtu tištěných knih (přibližně na 100.000) jest rajhradská knihovna uváděna na Moravě na druhém místě, hned po olomoucké knihovně studijní. Má značný počet inkunábulí (prvotisků), přes 700 rukopisů, z nichž nejstarší a nejvzác-

nější jest t. zv. „Martyrologium Odonis“, kniha o křesťanských mučednicích, na pergamenu z 10. století, s úryvkem ze svat. Jana Zlatoustého, psaným kyrillicí. Z rukopisů 14. století, většinou liturgického obsahu, vyzdobených iniciálkami, ornamenty a miniaturami, za nejlepší jsou pokládány antifonář a breviář královny-vdovy Elišky Rejčky z roku 1317.

Návštěvníky rajhradské knihovny upoutá veliká zeměkoule o průměru 1'7 metru, sestavená přesně dle matematicko-zeměpisných pouček, která pomocí hodinového stroje otáčí se kolem své osy. Dílo toto, svědčící o vpravdě benediktinské pili a vytrvalosti, sestrojil v letech 1860—1876 samouk P. Vojtěch Slouk, činný v duchovní správě, dovedný mechanik a kartograf. Pracoval na něm plných 16 let, za kteroužto dobu nejen že sestavil mechanické části globu, ale zvláštění pili věnoval i kreslení map, velmi uměle provedených — někde od tisku sotva lze je rozeznati — jimiž pak kouli polepil. Touto úmornou prací valně si poškodil zrak, takže byl již odhodlán dílo zanechat nedokončené. Neučinil toho však na příkaz opatův, který mu za to na jiné straně hleděl uleviti, a tak roku 1876 mohl na dokončený globus ve své skromnosti napsati (latinsky): „V tomto, jakož i ve všem, veleben budiž Bůh“.

V pamětní knize, založené roku 1827 pro návštěvníky kláštera a knihovny, nacházíme podpisy mnohých významných osobností (Dobrovský, Palacký, Šafařík a jiní).

Dvě světnice vedle knihovny zařízeny jsou na museum. Mimo obrázky a rozmanité předměty, vztahující se ke klášteru samému, a památky po jeho členech, jsou tu uloženy především starožitné nálezy z doby předhistorické, vykopané v Rajhradě a okolí, sbírka zbraní z válek švédských, tereziánských, napoleonských a pruské roku 1866, ethnografické předměty z cizích zemí od cestovatele Emila Holuba, sbírka nerostů, dřívě pro některé moravské unikáty vzácná, dnes už valně přebraná, preparáty z říše živočišné, fysikální přístroje starších soustav a pod.

Obrazy po chodbách rozvěšené byly koupěny ze zrušené jezuitské koleje v Brně.

Klášterní archiv uložen jest v klenuté, bezpečné místnosti a jest bohatý na historický materiál, jak vzhledem k dějinám domu, tak také k dějinám země. Chová se v něm stará klášterní registratura, listiny některých moravských klášterů a měst a rukopisné pozůstatosti literárně činných rajhradských Benediktinů (Pitra, Habricha, Volného a Dudíka).

Prelatura jest výstavná budova o jednom poschodí s dvěma pavilony, s konventem spojená traktem, před kterým na nádvoří postavena jest jeskyně lurdská. Stěny chodeb ověšeny jsou podobiznami rajhradských proboštů a opatů. Železná vrata prelatury, uměle kovaná, pochází z domácí dílny kovářské a zámečnické, kterou ve století 18. řídili dovední bratři-laici Fr. Gunther Sperl a Fr. Gunther Markgraf, oba ze Švábska přišli.

Zařízení komnat odpovídá duchu druhé polovice 18. a prvních let 19. století. V pokojích jsou dosud stojatá, kachlová kamna, v jednom uchoval se ještě starodávňý krb; vzácný vykládaný nábytek pochází ze zrušených moravských klášterů a z různých šlechtických domů. V sále vedle obrazů panovníků a osobností o Rajhradě nějak se zaslouživších a sádrového poprsí „druhého zakladatele“ kláštera, probošta Antonína Pirma, spatříme t. zv. „světové hodiny“, sestrojené P. Vojtěchem Sloukem, které určují čas na různých místech světových, ukazují proměny měsíce a stanoví datum. Písmena na číselnících znamenají: „Jedna z těchto hodin bude hodinou poslední“.

Ve sbírce obrazů a rytin jsou zastoupeni malíři školy hollandské, vlámské po Rubensovi, norimberské, české kolem roku 1420, Cranach, Petr van de Laer, Gillemanns, Hartmann, Škréta, Brandl, jesuita Raab (zemřel v Rajhradě roku 1781), Salvatore Rosa, Willmann, Feistenberg, Green, Piteri, Cochín, Millian, Zelený (rodák rajhradský, prelátem Schlossarem podporovaný), Šichan a jiní. Kolik zaručeně hodnotného galerie obsahuje a kteří význačnější mistři jsou v ní zastoupeni, to ukáže teprve odborné zkoumání, které jistě tradiční označování v leccěms opraví.

Z jiných cenných uměleckých předmětů uvedeny bud'tež ještě tyto: berla ze zlacené mědi s řezbou ze slonoviny, kladená do 14. století, gotická monstrance, pacifikály, relikviáře a kalichy v renaissancečním, barokovém a rokokovém provedení. Roku 1919 při vloupání se do sakristie kostelní bylo odcizeno také několik kalichů. Starší bohoslužebné paramenty z drahocenných látek, vzácně vyšívané, koupeny byly ze zrušených moravských klášterů koncem 18. století.

(Pokračování.)

Rajhrad.

P. Václav J. Pokorný.

Ve škole lidí.

Již delší dobu projevuje se ve světě snaha Boha odstraniti a náboženství nahraditi vědou, osvětou. Povstaly samé rozluky a otázky. Tak co Bůh spojil a upevnil, člověk rozlučuje a dělá nejistým. Je rozlučka manželská, je rozlučka církve od státu, rozvrat v rodině, rozvrat ve státě, pak ty nespočetné otázky, počato školou až k té palčivé otázce dělnické a sociální. Všude rozklad, nejistota. To co měl a má člověk již dávno věděti, to se teprve nyní hledá. Hledá se názor životní, světový. Najednou člověk neví, proč žije a proč byl do světa postaven. To lidstvo před námi také nevědělo? Tedy marně žilo? A my se to dozvíme? Dosud jsme ale marně žili? Z takové životní rozháranosti zrodil se moderní pessimismus, celá nejistota a rozervanost moderní doby. Moderní člověk nedovede se upřímně, čistě radovat, protože si není své věci jist.

Nestojí to více za to žítí, to byl závěr antického světa, a poslední jeho čin byla sebevražda. Stala se denním zjevem. I v moderním světě rozmrzelost nad životem se vzmáhá, sebevražda a vražda se všedněly. Stejně zjevy, stejné příčiny. A přec tváří se naše doba tak, jakoby teprve ona prožívala, co dosud žádná doba neprožila. Záhadný zjev! Odkud to přichází, že se člověk z dějin tak málo učí? Odkud to, že jedna doba není svým úpadkem odstrašujícím příkladem pro druhou, že jeden člověk není odstrašujícím příkladem pro druhého? Zřejmě řečeno: Jak je to možným, že se děje vždy znova pokus řád světový budovati bez Boha a život bezbožně prožívatí? Nemluví sociální rozvraty minulých dob a rozervané životy v každé době dosti výstražně? Dobře bylo na to poukazováno, že pro mnohé — a zrovna pro ty největší zjevy v životě lidském — obyčejný výklad nestačí. Nestačí proto, poněvadž nesporně vyšší moci zasahují do běhu tohoto světa a do osudů lidstva. A nejsou to vždy vlivy dobré a moci člověku přátelské. Naopak. Tímto názorem naráží ovšem křesťanství na moderní materialismus, který znáti chce jen to, co vidí. Křesťanství ale učí, že více je toho, co člověk nevidí. A tak proti tomu předstíranému sebevědomí a sebevěře moderního, materialistického člověka staví křesťanství výstražná slova apoštola: „Bděte, neboť protivník váš ďábel obchází jako lev řvoucí hledaje, koho by pohltil“ (I. Petr. 5, 8).

Zle je, když obléhaná pevnost má nepřítel v sobě. Nepřítel venku a nepřítel uvnitř snadno se dohodnou. Byl by to pak přirozeně zázrak, kdyby pevnost přece obstála. Co nutno říci o pevnosti,

to třeba říci o člověku. Pevné povahy jsou řídkým zjevem. Máme snad právem říci přirozeně zázrakem? Macedonský král Filip to vyzkoušel a věděl, že zlato přes každou hradbu se dostane, každou pevnost, každou pevnou povahu zdolá. Jak vlastenecky, neohroženě počínal si proti králi Filipovi slavný Demosthenes. Ty ohnivé řeči, ta nežístnost jeho filipik! Když ale poslal k němu král Filip svého důvěrníka, aby mu domluvil a při svém odchodu zanechal na stole zlatý pohár zlatem naplněný, přestal být Demosthenes vlastencem, stal se najednou sobcem. Hradba padla, nestála pevně. Ovšem pevné povahy se nerodí, nestane se také nikdo hned charakterem, jakmile se dostane do vyššího postavení. Slavný státník, slavný řečník, učenec, umělec, nikdo není sám sebou charakterem, ideálním člověkem, ne, pevná povaha, charakter, člověk v ideálním slova smyslu se musí teprve vytvořit, vychovat. Jedno pak, zda se ten charakter halí v dělnickou halenu nebo v šat z brokátu a zlata.

Má-li něco pevným být, má-li něco pevně stát, musí to v něčem být pevně založeno, o něco opřeno. Sám o sebe se člověk opřít nemůže, jako si sám ve všem nestačí. Tedy oddat se Bohu, obětovat se jemu, to znamená pro mravní život tu největší morální sílu.

Trojí obtíž stává se ale v cestu, jakmile se o tom stane zmínka, že se má člověk oddat Bohu, „neboť co jest ve světě, žádost těla a žádost očí a pýcha života“ (I. Jan 2, 16). Proto o zdolání těch tří velikých překážek musí se především mluvit v náboženství, v mravouce: o používání státek tohoto světa, o sebepřemáhání, o zdolání náklonnosti k samolibosti, pýše. Bohu budiž žalováno, člověk je rozeným egoistou, sám chce vším být a sám chce všechno mít. Hle, jak dítě již křečovitě svírá svou hračku, aby mu ji nikdo nevzal, a křikem, pláčem snaží se prosadit svou vůli proti svému celému okolí. Je tak malé, nejmenší, ale chce být více než ostatní, nejvíce. Konečně to sobectví, ten egoismus v dávání, lze výchovou poněkud překonat. Naučí se snadno již dítě, aby dávalo, když se mu řekne, aby dalo. Rovněž dorostlý člověk vychová se společensky snadno k humanitě, k lidumilství, tedy že se pro jiné zdánlivě namáhá, ze svého dává. Avšak při všem tom dávání může dítě i dorostlý člověk zůstat egoistou. Či nemůže člověk dávat též k vůli sobě? Co všechno člověk k vůli sobě neudělá! I život dává, jen aby nad jiné vynikl. Vrchol egoismu, když k vůli sobě člověk všechno i sebe obětuje? A konečně, proč by nedělal člověk k vůli sobě všechno, když nemá jiný motiv, jinou pohnutku než sebe. Ale jaká to záhadná zvrácenost, člověk si chce prospět a ničtí se. Vidno,

na té největší oběti zakládá se ta největší dokonalost lidská, lidské štěstí, avšak to není ta pravá oběť, to není ta největší oběť, když obětuje člověk všechno — sobě. To si odporuje.

Přirozeně v náboženství nepřinášel člověk nikdy své oběti sobě, nýbrž vždy jen Bohu je přinášel. Proč to nedělal a nedělá v mravouce, v mravním životě? Záhadná věc! Vysvětlení podává tu jen tajemná nauka křesťanská o milosti. Přirozeně je totiž možno nako-mandovati zevnější poslušnost, může se člověku i poručiti, aby na smrt šel, přirozeně je dokonce i možno obdivovali dokonalou poslušnost srdce, ale více přirozeně možným není. Poslouchati hlavou i srdcem, obětovati bez výhrady svůj názor a svou náklonnost, to co dává člověku celou morální hodnotu, to dovede jen křesťan, člověk, který má k dispozici nadpřirozené síly.

Nauka o milosti a naše doba! Jaké protivy! Vyhodily se kříže ze škol, měly se zákonem všechny náboženské projevy na venek zaméziti. Zakrytě vydalo se heslo: Pryč od Říma, myslelo se ale: pryč od Krista. Vším úsilím pracuje se na tom, aby názor křesťanský mizel víc a více. Ne, co Bůh, co Kristus stanovil, učil má býti základem náboženství a morálky, ne, co si lidé ujednávají. Tímto moderním neobjektivismem ztratil moderní člověk všechno porozumění pro vyšší život, pro víru a milost nadpřirozenou. Odkud mají tedy přijíti v naší době pevné povahy, když egoismus ovládá vše? Naříká se na vzrůstající korupci, úplatnost, prospěchářství. Moderní člověk se dá koupiti vším a za všechno, z čeho má výhodu, prospěch. Horuje se pro vlast, pro blaho lidstva, pro lid práci zatížený, pro blaho každého, ale při tom ti na sebe nezapomínají, kteří se pro jiné namáhají. Vůdcové pracujícího lidu stali se a stávají se brzo boháči. Proč by na sebe zapomínali, vždyť znají jen sebe, nic vyššího a nikoho vyššího nad sebou neznají. Či odváží se někdo tvrditi, že je možná oběť bez Boha, že je možná čirá obětavost bez náboženství? Něco neslýchaného ve světě!

Moderní doba vzala lidu víru v Boha a Krista, jakým právem žádá pak od lidu úctu k autoritě a poslušnost? Proč by měl člověk svou vůli ustoupiti před jinými? Veliká otázka naší doby, palčivá otázka v moderním státě! „Nikdo mi nemá co poroučeti, já jsem pánem a všechno je stejně tak moje jako jiného“, to je důsledek nevěry. Popřením křesťanského názoru dospěje člověk nutně k anarchismu a komunismu.

Heslo doby může tedy jen zníti, jak zníti musí heslo každé duše: zpět ke Kristu, kupředu za Kristem! Nauka o následování

Krista, jak byla vždy nutná, jak jest vždy časová. A snadná jest. „Já jsem cesta a pravda a život“, dí Spasitel, „nikdo nepřichází k Otci, leč jen skrze mne“ (Jan 14, 6). Jak ale přijdeme ke Kristu? „Amen, amen pravím Vám“, odpovídá, „kdo přijímá toho, koho-li pošlu, mne přijímá; kdo však mne přijímá, přijímá toho, jenž mě poslal“ (Jan 13, 20). — Všecko blaho a štěstí člověka závisí tedy od odpovědi na tu otázku, kdo a kde jsou ti, jež Kristus posílá, poslal. Jsou to patrně ti, na něž se vztahují jeho slova: „Jako mě poslal Otec, i já posílám Vás!“ (Jan 20, 21.) Jsou to ti, jimž dal Duchu Svatého, jimž dal moc odpouštět hříchy, jimž rozkázal: „Učte všechny národy, učíte je zachovávat všecko, co jsem přikázal Vám“ (Mat. 28, 19-20).

Člověku lépe by se zamlouvalo, kdyby s ním Bůh přímo obcoval, kdyby mohl sám svou cestou jít do nebe. Ne, zákon milosti Boží zní, že se má každý do nebe nechati vésti, od těch a prostřednictvím těch, které Bůh a církev svatá jménem Božím k tomu ustanovila. Všeobecným pravidlem je tedy v říši Kristově, že učedníkem Kristovým stane se člověk teprve ve škole lidí. — Památná slova svatého Augustina (Ep. 193, 4, 13)! Světci jim rozuměli, a jen ten, kdo jim porozumí, stane se světcem.

Emauzy.

P. Jan Nep. Kamarýt.

Benedikt hory miloval.

(Ke dni 21. března.)

Bernard údolí miloval — Benedikt hory,
Dědinky František — Ignác pak světová města.

Tento veršik latinského původu podává názorně rozlišující známky čtyř velikých řádů Církve svaté. Podle toho, kde stála kolébka toho kterého řádu a jaký byl způsob života a činnosti zakladatelů, utvářel se zvláštní ráz jejich. Není nahodilým, že duchovní synové svatého Františka obývají nepatrné kláštery vedle chudých kostelíků, že jsou tak rádi viděni ve svém prostém řeholním oděvu od věřících, všude vítáni jako misionáři; žije v nich chudý misionář mezi lidem — svatý František z Assisi. Není rovněž nahodilé, že potkáváme se s vojíny čtyř Ježíšovy hlavně ve velikých městech, kde se život země soustřeďuje, že tam měli a mají anebo si znoyu dobyli silných posic, kde jsou na stráži, pohotově utkali se v boji pro Krista a jeho svatou věc, jakmile nepřítel v šíky se staví. Boji

a práci ve velkoměstě zasvětil svatý Ignác svůj život, a v jeho šlepičích kráčeji četné zástupy jeho vojinů.

Jsou však duše, kterých neláká válečný vavřín, kterých nevábí přednášková síň s množstvím dychtivých posluchačů. Pracují a dovedou své vlohy zcela uplatnit ve službě bližním, ale duše jejich lační a žízni po tom nejvyšším, nejdokonalejším — po Bohu.

Jsou to duše, které nejraději zasedají s Marií k nohám Mistrovým a unešeny naslouchají slovům Božské moudrosti a lásky. Malým a nepatrným zdá se jim býti svět, vše, co světem hýbe, co svět cení; dívají se na vše viditelné se stanoviska Božího, jaksi očima samého Stvořitele.

Však kontempace ve víru života a ve spěšném shonu nekvete, jest přímo nemožna, a proto duši tak mocně nulí v ústraní. To vysvětluje útek ze světa do odlehlé, mlčící pouště a skalních slujů již v prvních dobách křesťanských na východě — a v západní Církvi založení řádů kontemplativních. Průkopníkem a příkladem byl tu patriarcha mnichů západních — svatý Benedikt.

Benedikt hory miloval. Těmi slovy má však býti více vyjádřeno, nežli že stranil se měst a styku s lidmi.

Člověk se přizpůsobuje svému okolí, podléhá více méně jeho vlivu. A to nejen tělesně, i duševně. Proto mluvíme o typu pravého námořníka, vojína, profesora, umělce. A naopak. Proč právě každý si volí ten a ne onen stav? Protože odpovídá jeho zálibě, jeho vlohám, že doufá v něm zcela se uplatnit, státi se šťastným, že výše se neodvází nebo že vyšších ideálů nezná.

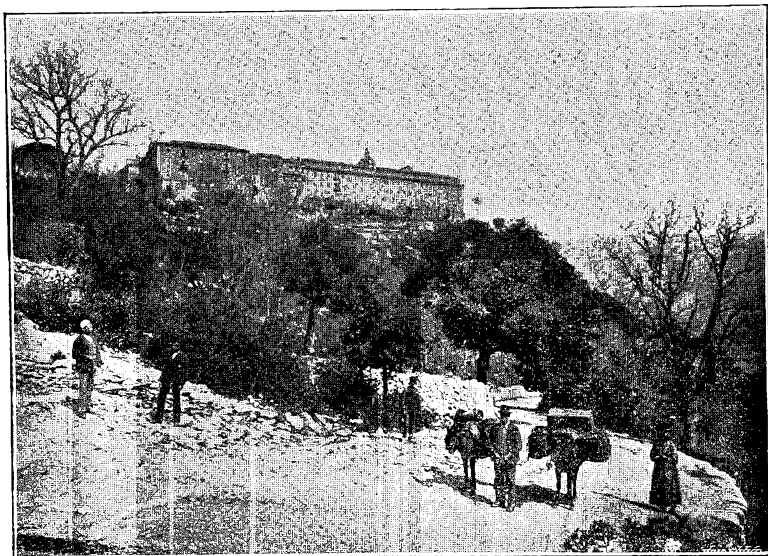
A není zrovna hora obrazem duše ideální, spějící za nejvyšším, čeho jest schopna, kdežto již ten výraz: plazí se v prachu, neznačí duši nízkou, podlou, otrockou?

Benedikt hory miloval, na nebetyčném Monte Cassinu vybudoval hlavní klášter svého řádu. Měl ideály, šel za nimi, stal se sám ideálem mnicha hledajícího po celý život jen to nejvyšší dobro, nejdokonalejší krásu: věčného Boha. Ano, sám se stal velikánem, k němuž s úctou vzhlížíme, a to svým dílem, jemuž dějiny světové skvělé dávají svědectví a solidnost, pravost jeho díla dokazují; pak ale i svým svatým životem, který ukazuje mravní dokonalost a vyspělost, to nejvyšší, co může býti pouhému smrtelníku údělem.

Benedikt hory miloval. Jeho život byl stálým vzestupem, ovšem ne přímým. Na vrchol horských velikánů, jakým jest Mons Cassinus, nestoupá se přímo. Jen rovina zná cesty přímé jako na výkresu měřiče. Jdeš stále, odhaduješ, kolik ještě zbývá, ale konec stále

nedohledný. Tak kráčíš s povzdechem dále, sotva pozoruješ, jak pomalu míjíš pole za polem, jediné tím se liší, že tu ječmen, tam brambory nebo řepa se zraku tvému jeví.

Na hory vede cesta točitě. Každý krok tě vede výše, obzor se rozšiřuje, stále nové rozhledy ti otevírá. Však náhle obrací se cesta, nutí změnit směr, ba, kráčíš přímo opačně — ne zpátky — poněvadž zase stoupáš výše, a pod tebou se ztrácí cesta, kterou jsi právě vykonal. Čím větší hora, tím více mívá výstup na ni ostrých

Klášter Monte-Cassino (jižní strana).

zatáček. Čím větším duchem člověk, tím více najdeš náhlých obrátů a změn dráhy v životě jeho.

Chceš pozorovati vzestup velikého mnicha z Monte Cassina? Podivně ho vedl Bůh, však jistou cestou k vytčenému cíli — k výšinám svatosti.

V území starého kmene Sabinů, tam, kde srázné Apeniny vybíhají v rovinu, ověnceno věncem pahorků leží prastaré město Nursia, které měkkou mluvou italskou se nyní Norcia zove. Tam stál rodný dům svatého Benedikta — snad menší palác, jaký šlechticové na venkově mívají. Tam se narodil kolem roku 480 a od rodičů byl vychován v duchu zdatném, jenž zdobil staré Řimany a příslovecným byl co „virtus Romana — ctnost, zdatnost římská“, ale prohlouben

a zušlechtěn křesťanstvím. Doma též položil svatý Benedikt základ k svému vzdělání; další výzbroj pro život mu měly poskytnouti školy římské.

Jako jinoch byl poslán do Říma, bystrý, vnímavý, avšak se zralostí, která zdobila by muže. S chutí věnoval se studiu, vpravoval se do nových poměrů, pozoroval své okolí, zvláště život souvěkoců, s nimiž se stýkal na školách. Viděl tu snaživé a ctnostné, viděl též oběti nejhnusnějších neřestí a hříchů; a těch bylo více. S hrůzou pozoroval, kam ta cesta vede nebo může vésti; všudy jinam, jenom ne k výši ideálu, který viděl on jasně před sebou. Duchaplně naznačuje to svatý Řehoř líče jeho život slovy: „Ježto viděl při nich (při studiích v Římě) mnohé řítili se do propasti neřestí, sotva nohou do světa vkročiv, vztáhl ji nazpět, aby snad také sám, z jeho moudrosti okuse, náhlým pádem nezahynul. Opovrhnuv tedy zanášením se vědami a opustiv dům a věci otcovské, jedinému Bohu touže se líbiti, hleděl dosíci oděvu svatého obcování“ *).

Benedikt hory miloval — a zde máme druhý náhlý obrat v jeho životě.

Opustil studie „vědomě nevědom a moudře neučen“ **). Však domů se nevrátil. Doprovázen svou věrnou, starou pěstounkou uchýlil se do biskupského sídla Enfide, aby tam získal vědomostí pro stav duchovní potřebných. Zasvěcení svých vloh Bohu v kněžství, ve službách Církve svaté, to bylo zatím velikým, vznešeným cílem, za nímž kráčel. Miloval hory.

Jako dlouho podržel ten směr, vyzbrojoval ducha svatou vědou a vzdělával srdce na příkladech velikých světců, to nezaznamenal nám popisovatel jeho života, jeho duchovní syn na trůně papežském: svatý Řehoř Veliký. Snad nepřikládal váhy této době, protože na venek nic zvláštního pozornosti nebudilo. A přece i ta doba, ztrávená v Enfide, nebyla bez činnosti vnitřní, bez duševního rozkvětu.

Jen jednu událost z té doby svatý Řehoř vypravuje: jest to spravení rozbitého řeseta jeho modlitbou. Nepatrná událost, ale významná. Jasně prozrazuje budoucího muže modlitby a důvěry v Boha, výsledek jeho duchovního stoupání. Benedikt hory miloval.

Tento zázrak měl v zápětí velikou změnu v Benediktově běhu životním. Byl zase bodem, kde cesta zahnula se ostře jiným směrem.

*) Dialogi, I. II.: Vita s. Patris Benedicti; viz „Posudky o knihách“ v tomto čísle!

**) Vita s. Benedicti, Prolog.

Pozornost a chvála, jimiž lidé Benedikta pro očividný zázrak zahrnovali, znemožnily jeho pobyt v Enfide. Na pozornosti lidské a přízni jejich mu nezáleželo. Té nehledal. „Raději toužil po útrapách světa, nežli po jeho oslavách; pro Boha do únavy pracovati spíše, než štěstím tohoto života oplývat.“ *) Tato slova platila již tehdy o něm. Proto opustil vše: rodný dům, vyhlídky na skvělou budoucnost ve světě — jen dvojí maje na mysli — Boha a svou duši. —

Tajně opustil Enfide a obrátil se k horám. Hledal odlehlou samotou, skrytou sluj, kde by se mohl nerušeně životu rozjímavému oddati. Po delším bloudění a namáhavém putování dospěl do divokého údolí, jímž protékal Anio, horská bystřina. Tenkrát tvořil jakési jezero. Odtud název onoho místa „Subiaco“ (staré „Sublacum“ = pod jezerem). Tam se uchýlil do jedné z jeskyň. Mnich Roman, jemuž se svěřil, předal mu roucho mnichů — prostou suknicí, zhotovenou z kůže zvířecí. Zároveň dodával mu denně chleba, jež si sám od úst utrhoval.

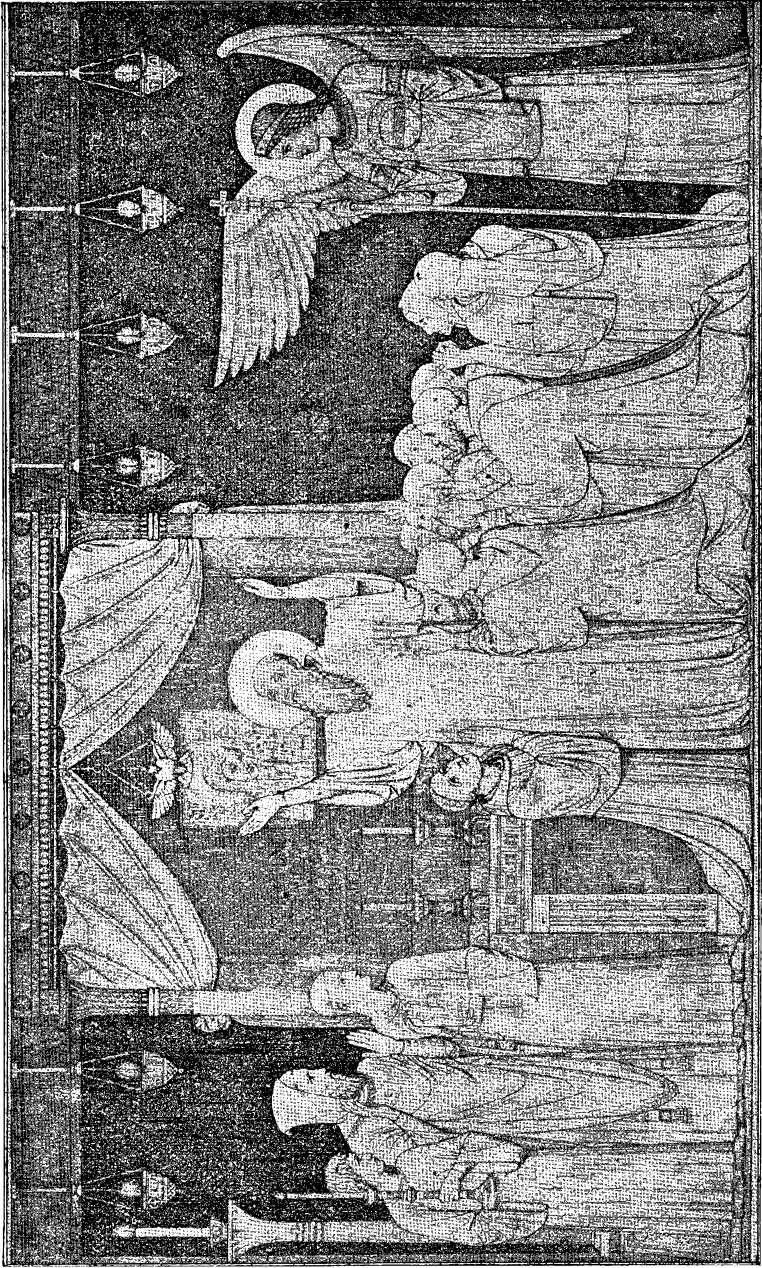
Tak stal se svatý Benedikt poustevníkem, a sice, jak sám myslil, doživotně. Ten význam mělo tehdy převzetí mnišského oděvu. To byl alespoň na čas nejvyšší bod jeho duševního obzoru, ta výše, ke které stoupal. Miloval hory.

Tři léta tam dlel. Čím se zabýval? Zmizel svět, směs lidí tísnících se jak v městech, tak v dědinách a jednotlivých chatrčích, lidí titěrných ve své domyšlivosti, hašteřících se pro malicherné celky. Jeho duše volná a prostá všech starostí pozemských, zcela ponořila se do oceánu dobra, krásy a moudrosti v zosobněném Bohu.

Tři léta v Subiaku znamenala pro svatého Benedikta školu, v níž učitelem byl Bůh sám. Na konci toho období podrobil božský Mistr svého žáka veliké zkoušce. Měl ukázati, jak daleko pokročil ve vypěstlosti, měl dokázati svoji schopnost v boji proti ďáblu a vlastnímu tělu.

I na nejlepšého chodce přijdou během vystupování na vysoký vrch okamžiky únavy a skleslosti. Před ním veliká překážka — stojí tu zcela sám — a dole v údolí, jaký to čarovný pohled! Pole a lesy, zelené koberce lučin, města a osady, jednotlivá stavení. — Vše malebně seskupeno v jeden celek, jenž se jeví právě z té výše, z té dálky osamělému poutníku co zemský ráj. A maně vyslovují rty otázku: „Proč jsem nezůstal dole? K čemu se tu namáhám?“ Lidská přirozenost hlásí se k svému právu. Běda, jestliže chodec

*) Vita s. Benedicti, c. 1.

Smrt svatého Benedikta. (Nástěnná malba v kostele kláštera Emauzského.)

tu povolí — dole jest brzy, ale všechna předcházející námaha zbytečná, vysokého cíle nikdy nedojde.

Podobná zkouška čekala i svatého Benedikta. Hlásí se mládí, přirozená touha po štěstí rodinného krbu, po útulné domácnosti. Ideál družky, která po jeho boku mohla kráčet životem, stojí před ním. Ještě není pozdě, ještě návrat možný, návrat k lidem vřele jej milujícím. Pryč z té skalní kobky, zpět k životu!

Tak volá tělo, duše se vzpírá. Hrozné okamžiky, boj ve vlastních prsou. On pak tu sám bez rádce, bez pomocníka!

Sám? Bez pomoci? Což shasla všechna světla v jeho duši, což Ten, k Němuž jako k Otci světel volával, ho zcela opustil? — Ach, jak mohl jen se tak zapomenouti. Jen jeden paprsek zasvítíl jeho duši; byl rozhodnut. Pohled na blízké houštiny kopřiv a trní — tam dusí plamen vášně zhoubné, prost všech pokušení smyslných pro celý život.

Vstal krvácející z tisíce ran, však pln duševního klidu. Obstál ve zkoušce, zůstal věren svému ideálu. Jest schopen dalšího vzestupu.

A božský Mistr byl spokojen se svým žákem. Povýšil jej na mistra, aby jiné učil, jiné vedl cestou k výšinám. Jeho život dostal tím nový, nenadálý směr; zase jedna zatáčka, a ne ta nejmenší, ve vývoji jeho duše. Bůh přivedl mu první žáky, prosté, nevzdělané pastýře. Jim stal se rádcem, těшитelem, spolehlivým vůdcem k životu vpravdě křesťanskému.

Pak přicházeli jiní z dálky, k nimž došla zvěst o zbožném poustevníku. Přinášeli srdce plná nadšení a zápalu pro život odříkavý v tiché samotě, puzeni podobnou touhou jako on sám, když před léty svět opouštěl.

A mladý mistr všecky vlídně vítal. Poznával v tom vůli Boží, před níž v pokoře se skláněl. Opustil své působiště — úzkou sluj — a začal stavěti pro sebe a žáky chatrče.

Však počet žáků stále rostl, stále noví přicházeli, dokonce až z Říma, a svěřovali sebe nebo svoje syny jeho vedení. Aby všem vyhověl, zduoval pomocí bratří více menších monastýrů, z nichž každý byl určen pro 12 mnichů. A každému takovému klášteru dal za vůdce opata, kterého sám vyškolil. Tak povstala v okolí Subiaka kolonie duší nadšených pro Boha. Všichni vzhlíželi s úctou a obdivem k svatému Benediktu, jenž všem byl vzorem, pravým otcem.

Však ani tato dráha, byť trvala řadu let, neměla býti poslední. Benedikt hory miloval — měl stoupati ještě výše.

Zloba lidská, podlá závist kněze Florentia velela mu v zájmu bratří opustiti zkvétající kolonii.

Zase hledal vhodné místo, kde by mohl založiti nové útočiště pro duše hledající Boha.

V půli cesty mezi věčným městem a čarokrásnou Neapolí vypíná se příkře z údolí do výše 500 metrů Mons Cassinus. Svatý Benedikt při svém putování rozhodl se po krátké úvaze zbudovati na jeho vzdušném temeni, tak blízkém nebi, Bohu nový stánek, zaříditi novou školu křesťanského života.

Neměla to však býti kolonie malých klášterů jako v Subjaku. Duch Boží a zkušenosti z posledního místa vnuknuly mu šťastnou myšlenku. Jeden měl býti klášter. Sbor mnichů má tvořiti rodinu, již jest opat otcem. Všichni vlohy své a síly celku mají zasvětit: v chudobě a poslušnosti, by klášter sobě dostačoval, nezávisle v ničem od světa.

To jest v hlavních rysech geniální plán spořádaného kláštera podle srdce svatého Benedikta, který uskutečnil na hoře Cassinské.

Chceš-li dopodrobna poznati a oceniti veliké dílo svatého Benedikta, vezmi do ruky jeho Řeholi, v níž zanechal svým žákům pravidla životní plná moudré přísnosti a velikých směrnic, prostá malicherných předpisů, a přečti si také životopis jeho, jak nám jej zanechal svatý Řehoř. Jest nutným doplňkem a ilustrací k svatému Řeholi. Vždyť „nemohl svatý muž ten jinak žiti a jinak učiti“.

Tak žil svatý Benedikt na Monte Cassinu věren svému úkolu co otec mnichů, spolehlivý vůdce duší hledajících cestu vzhůru k nebi. Sám dospěl šťastně vrcholu a čekal se stále větší toužebnosti, kdy přijde Pán a odvede jej, aby odpočinul v Jeho náručí.

A Pán se blíží. Benedikt to tušil, pak věděl s jistotou a předpověděl některým bratřím. Poslední doba postní nastala: doba kající, doba modlitby, a pomalu se blíží svému zakončení. Vzkříšení, den Páně přede dveřmi. Smavé jaro chystá propůjčiti k tomu všechny svoje půvaby.

Muž Boží jest myšlenkami více v nebi než na zemi. Vetché tělo zachváčeno horečkou. Jest to nemoc nebo žhavá touha duše?

Bratřím prikazuje otevřiti hrob, kam před několika týdnů pochovali tělo jeho rodné sestry Scholastiky, Bohu zasvěcené panny.

Naposledy pozdravuje východ slunce, loučí se krátce se svojí celou. Více nesen nežli podpírán kráčí naposledy do svatyně Boží. V choru naposledy pozdravuje řady milých synů. Naposledy zvedá —

stoje — svoje ruce k nebesům ke společné modlitbě. Velebně nese se chorál při slavení nejsvětější Oběti: Gloria, Sanctus, Agnus Dei — a naposledy svatý Benedikt zvadlými rty opakuje pokorná slova setníkova: „Pane, nejsem hoden . . . “. Pak přijímá svátostného svého Boha naposledy . . .

Hlava klesá, oko však prozrazuje radost, důvěru a sílu. Duše v sladkém objetí božského Mistra pocítuje již předchuť blaženosti nebes. Pak s pomocí bratří — stále ještě stoje — ruce maje vzhůru v touze nataženy, hlasem sotva slyšitelným opakuje slova žalmu, jimiž mnich se Bohu zasvěcuje: „Přijmiž mne, Hospodine, podle slova svého, a živ budu; a nezahanbi mne v očekávání mém!“ *)

Neslyší již „Sláva Otcí . . .“, které sbor bratří tiše pěje, neboť jeho duše pospíchá vzhůru po dráze zářivé, k hvězdnatému nebi, k Bohu, kterého po celý svůj život hledal, k němuž po celý svůj život neúnavně stoupal.

Benedikt hory miloval a šťastně vystoupil až k hoře Boží — k Srdci Stvořitele svého.

Emauzy.

P. Majolus Klanc.

Nouvè.

(Pokračování.)

Micoulau Saboly narodil se 30. ledna 1614 v Mountèu (francouzsky Monteux) v Provinci (Vaucluse). Mountèu jest též rodištěm svatého poustevníka Genta (Sans Gèns provençalsky); žil v letech 1104—1127, a dosud Provençalé pijí s důvěrou vodu z jeho studánky, říkajíce: La font de sant Gèns garis li fèbre = Studánka svatého Genta hojí horečku.

Příjmení Saboly vyskytá se v Provinci v mnohých variantech dialektických: Saboly, Sobolis, Saubol, Seboul, Sibour, Saboury, Saboy, i v katalánštině se jeví: Sabors a vyšlo z latinského soboles, francouzsky lignée, rod, pokolení. Ve slovníku připojeném k J. Wlčkovského Homérově Iliadě (překlad z roku 1842) čtu: „Praštěd, potomstvo, soboles“. Mistral prepisuje ve svém slovníku: Sabòli.

*) Žalm 118, 116.

Otec Mikulášův jmenoval se Jan, byl váženým občanem a radním v městě, matka byla Felicie, rozená Melioratová. Jakkoliv byl otec Mikulášův Hugenotem, přece dal syna svého na studie do proslaveného učení jezuitského v Avignonu a později na jezuitskou kolej do Carpentrasu, aby tam studia svá dokončil. Mikuláš stal se horlivým katolíkem, vrátil se do lůna církve a byl pak vysvěcen na kněze. Tehdejší biskup carpentraský monsignore Alexandr Bichi zamiloval si mladého Sabolyho, oceňuje veliké jeho nadání, udělal ho oltářníkem svaté Anny při kathedrále svatého Sifřena (Sifřen = latinsky Siffrinus, Siffredus, německy Sifrit, Siegfried. Svatý Sifřen byl biskupem v Carpentrasu a Venasce a zemřel roku 569). Saboly pobyl tu pětadvacet let. Že vloh svých věrně používal a pěstoval, prokázalo se roku 1658, kdy universita avignonská jej přijala za bakaláře. Za odměnu svých zásluh jmenován byl druhým beneficiátem při kolegiálním kostele u svatého Petra a spolu ředitelem kůru a varhaníkem.

Zde stal se záhy proslaveným hudebníkem, známým široko daleko mezi vzdělanci i prostým lidem, neboť každoročně vycházely z jeho péra nové a nové koledy, které se tak líbily, že šly rychle od úst k ústům po celém kraji. Teprve roku 1668, kdy Saboly byl už čtyřiapadesát let stár, rozhodl se, že vydá první svazeček svých Nouvě tiskem. Úspěch těchto koled byl tak neobyčejný, že Saboly až do své smrti každoročně před Vánoce vydával sešit nových koled, šest, osm až i dvanáct nových písní. Na sešity koled nedával nikdy svého jména, vždycky vycházely anonymně, což svědčí o jeho skromnosti a nedostatku veškeré literární ctižádosti. Nepřikládal svým koledám žádné umělecké ceny a netoužil po slávě; skládal je svému Bohu ke cti a lidu k radosti. Správně dle hesla andělského: „Sláva na vysostech Bohu a na zemi pokoj lidem dobré vůle!“ Ale každý občan avignonský věděl, že tyto nouvě složil Saboly, a každoročně těšil se na nové koledy, neboť ty staré už každý znal z paměti od častého přezpívání. Když o nešporách 17. prosince ozvalo se první vyzvánění zvonů k vánoční bohoslužbě (campano dóu nougat), zpívajíc velikou antifonu O sapientia (Ó moudrosti), vánoční trubadur Saboly ozval se již zase novými koledami. A varhany u Svatého Petra, rozehrané jeho prsty mistrovskými, zpívaly všemu lidu provençalskému své melodie nových koled, jichž se lid ihned chápal, a celé hrabství avignonské ozývalo se ozvěnou jejich.

Slavný koledář avignonský zemřel ve věku jedenašedesáti let 25. července 1675, když byl vydal osmý svazček svých bellemských koled. Od té doby jeho nově otiskovaly se znovu a znovu, rozšiřovaly se mezi lidem do poslední chaloupky provençalské, až staly se písněmi národními.

Mé vydání z roku 1887 (Avignon, J. Roumanille) má motto :

Jamai mourra,
Toujours sara
Saboly, Saboly!
Dins dous cènts an,
Lei gènt voudran
Saboly, Saboly!

(Nemůže mřít, vždy bude žít Saboly, Saboly! Za dvě stě let lid bude tě chtít, Saboly, Saboly!).

Proto básník Mistral prohlašuje: „Kde jest nějaký kout v Provinci, ať jest zastrčený jakkoliv, kam by nebyly pronikly jeho nově? Přiveďte mi muže, ženu nebo dítě, které by neznalo ani jedné vánoční koledy Sabolyovy, a já vám modré s nebe snesu . . .“

Odkud tato veliká obliba koled u lidu v Provinci? Lid provençalský jest většinou pastýřský nebo rybářský. V každé zemi, kam křesťanství proniklo, kde evangelium Kristovo srostlo se srdcem věřícího lidu, světi se narození Páně různým, zvláště slavnostním způsobem, odlišným od jiného národa dle řeči, mravů a celého způsobu života. V Provinci jsou Vánoce nejen svátkem náboženským, ale i slavností ryze národní. Provençalské koledy jsou světoznámy a národ jest na ně stejně bohat jako na písně milostné. Provençal pyšní se svými olivami, svými vinicemi, košatými břestovci, svými rozsáhlými stepmi: písčitou a kamenitou Krau s nesčetnými stády ovcí a skotu, o rozloze 35.000 hektarů (srovnej řecké *κραῦρος*, suchý, vyprahlý), a slanou stepí Kamargo při ústí řeky Rhòny (75.000 hektarů) s proslavenými býky a divokými oři, veletokem Rhòny, poutnickým místem Li Santo (Světlice), kde odpočívají ostatky tří svatých Marií, a svými nově, vánočními koledami. Francie prohlašuje se za prvorozenou dceru Církve, a jest to právě Provence, jižní Francie, kam nejdříve přišlo křesťanství přímo z Judska třemi svatými Mariemi (Magdalenou, Salome a Marií Jakobovou), které s Martou, služkou její Sarou a svatými: Lazarem, Maximinem, Kleonem, Trofimem, Saturninem, Marcelem, Eutropem, Martialem, Sidonem a Josefem Arimatejským kázáno bylo. Mistral použil podivu-

hodně starých tradic ve svém eposu *Mirèis*, kde tři svaté Marie zjevují se hrdince Mireji u vidění nebeském a vyprávějí, jak z vůle Kristovy do Provence bouří zaneseny byly. Tyto staré legendy, v něž Provençalé skálopevně věří, spojují prarodiče jejich s nejbližšími přáteli Kristovými a nejhorlivějšími jeho učedníky, tvoříce tak důvodný podklad k jakémusi užšímu příbuzenstvu mystickému se samým Spasitelem. Kristus Pán nejvíce obcoval s pastýři a rybáři, a Provençalé počítají se k nim. Proto také v koledách jejich Betlem jakoby stál kdesi v Provenci, pastýři se tam vypravují a stýkají se důvěrně se Svatou Rodinou, ba i s tradicionelním volem a oslem ve stáji betlemském.

Největší básník Provence Frederi Mistral vyzývá na počátku svého eposu *Mirèis* nikoliv Musu po způsobu jiných básníků křesťanských (!), nýbrž Spasitele.

„Ó Bože, v mojí vlasli ctěný,
 ty, u pastýřů narozený,
 má nadchni slova v žár, dej zpěvu vzlet a dech!
 Ty víš to: Pod zelenou snětí
 na slunci, v rose, v ladné změti
 když fíky zrají, ve zápětí
 vlk chtivý, člověk, jde, plod strhá na stromech.

Však na stromě, z nějž větve láme,
 svět zdvihneš vždycky, jež ho zklame,
 by nenasyta ten dosáhnout nestačil;
 to krásný výhon, zralý časně,
 má panenský plod, vonný krásně,
 na Magdalenu uzrá šťastně,
 kam slétá s nebe pták, hlad aby utišil.

Já vidím větvičku tu svěží,
 mé laskominy po ní běží,
 ji vidím ve vánku se na obloze chvět,
 plod nesmrtný i list, jenž raší . . .
 Dej, Bože, ať mne perut' vznáší
 té provenčalské řeči naší,
 dej, abych vysáhnul až na tu ptačí snět!

— — — — —
 vždyť zpívám, pastýři a rolníci, vám zvlášť!“

Svátky vánoční slaví Provençalé neobyčejně slavně. Již jazykově mají pro svátky ty, obřady, předměty, jídla a nápoje, pro vše, co se výlučně Vánoc týče, množství zvláštních názvů. Počítáme-li k tomu všechna provenčalská nářečí v Provinci a Languedoku, je to celý slovník vánočních terminů. Mistral ve svém ohromném slovníku vši řeči provenčalské s péčí věru posvátnou sebral toto bohatství lidové liturgie, udává u každého hesla různá znění ve všech nářečích a podřečích jižní Francie, etymologii latinskou, znění řeči sousedních: franštiny, katalánštiny, španělštiny a italštiny, a příklady z řeči lidu, písní, přísloví, z literatury staré i nové.

Provençalé zvou Vánoce Calèndo (Kalèndo), od lat. calendae, jež znamenalo první den každého měsíce. Narození Páně slavila Církev až do IV. století spolu se svátkem svatých Tří Králů. Calendae Januarii byl svátek pohanský a mnohé zvyky staré zachovaly se tím, že reminiscence na dobu pohanskou v lidu stále doutnaly. Církev moudře dala všemu smysl křesťanský a tak odstranila pohoršení.

Calèndo znamená také dobu dvanácte dní před Narozením Páně, jež se v Provinci slaví v lidu, někde i veřejně noční hudbou kapely hudebníků, jež prochází městem na způsob našeho vyhrávání časně z rána o prvním máji. Provençalé zvou ji aubado de Calèndo (čti aubádo, nikoliv obádo! ranní zastaveníčko). V Languedoku po devět dní před Vánocemi vyzvánějí.

Prapůvod slavností těch hledati dlužno ve staré římské Provinci z dob pohanských. Doba vánoční spadá skoro do zimního slunovratu a do změny roční. Křesťanství mistrovsky dovedlo nalévatí nového svatého vína do starých nádob a tak lidstvu pohanstvím vyžilému vlévatí nový život. Dnes vidíme, že naši pokrokáři o Vánocích píšou v novinách jen o slunovratu a světle slunečním, opovrhující Světlem věčným, které přišlo na tento svět, aby osvětlilo každého člověka, a Němci zase obnovují své starogermánské, všenněmecké zvyky, pálice hranice a řečňující do omrzení. Lid stojí kolem, dívá se na tu komedii — a nechápe nic z učených sermonů. Je to vše násilný blud a klam, vnucují se dnešní modernisté do smýšlení všemu světu cizího. Nelze dnes po 1926 letech vhněti lidstvo do starého pohanství. Vánoční strom bez Krista neznamena ještě Vánoce, i kdyby sebe vyšším byl a zastíňoval celé náměstí!

Staří Římané slavili Saturnalie 17. prosince. Na foru blízko Kapitulu stál chrám Saturnův. Časně ráno před lidem konána obět a

po ní voláno všude radostně jako pozdrav: Jo Saturnalia! Jo bona Saturnalia!, tak jako dnes slyšíme: „Prost Neujahr! Šťastný Nový Rok!“ nebo jak Rusové o Velikonocích se zdraví na potkání: „Kristus voskres! Kristus vstal z mrtvých!“

Druhá část oficielních Saturnalií pozůstávala v hodování senátorů a rytířů a trvala až do noci. V domech privátních je napodobili.

Všecky soudy a úřady byly zavřeny. Žádný zločinec nesměl býti během slavnostního týdne odsouzen, žádná záležitost úřední se nevyřizovala. Školy měly prázdniny. Mnohá policejní nařízení v týdnu tom ztrácela moci, veřejná hra v kostky byla dovolena, otrok nemusil se báti policejního aedila, jenž mu hazardní hru promíjel. Otroci byli toho týdne svobodní, ba dovolena jim byla práva, jež zdála se nadprávím. Nebylo pánů a otroků, všude lidstvo snilo o mytické rovnosti z dob Saturnových. Otroci oděni v nejlepší roucha, ověnění, plni radosti a žertu, vcházeli do triklinia a byli od svých pánů hoštěni a obsluhováni! Mnohá rozpustilost a zbuynost se dovolovala a ochotně promíjela.

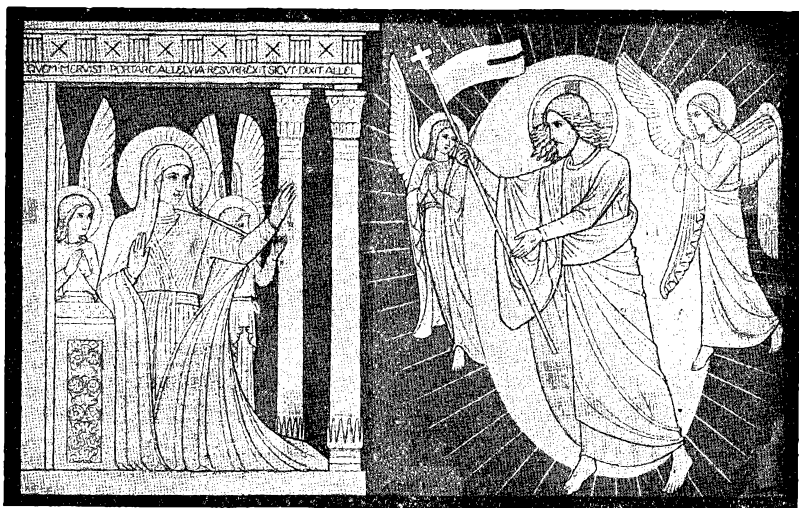
V tomto faktu vidím jakési předobrazení křesťanské doby příští. Kristus přišel, aby zrušil otroctví, prohlásil všem lidem synovství Boží, všecky učil nové modlitbě: „Otče náš, jenž jsi na nebesích.“ Vánoce jsou dnes všude svátky v roce nejradostnější, všude se pamatuje na chudinu, žebráky, pocestné, vítají je radostně, zvou ke stolu, často nepočnou večeřeli, dokud prvotiny štědrovečerní neobětovají nahodilému žebráku. Ve své knize Vánoce líčím zvyky štědrovečerní v mém rodném městě Příbrami. Dokud pastýř, obcházející celou ulici, nezastavil se v domě našem a nezatroubil nám zamilovaný motiv vánoční, dokud nebyl obdařen štědrovečerní vánočkou a bohatě nalíčenými vdolky a jablky, nesměla počítí naše domácí patriarchální slavnost, při níž tatínek jako velekněz úřadoval. Tak jest i jinde v Čechách, tak je dosud i v Provinci.

(Pokračování.)

Broumov.

P. Sigismund Bouška.

Velikonoční jitro Mariino.

Nejkrásnější jitro v životě Panny Marie nastalo. Bylo proto tak rozkošné, že následovalo bezprostředně po přemíře bolesti. Jest sice pravda, že nejvyšší míru rozkoše obsáhlo panenské Její srdce tehdy, když se octla tváří v tvář Nejsvětější Trojici a přijala diadém královny Nebes a země, ale tato blaženost byla pouze náplní těch radostí, které okoušela po Vzkříšení svého syna. Dnešní ples Jejího srdce však vystřídal hořké slzy bolesti.

Ještě jest úplná tma. Panna Maria klečí a svou duší dlí u Boha. Tato neviditelná síla drží Její zemdlené tělo, které by se jinak vyčerpáním a unavením zhroutilo. Tolik v posledních dnech vytrpěla! Však ne Ona — na sebe nemyslí — nejkrásnější ze synu lidských, jenž patří Nebi a Jí, byl umučen z lásky k lidem. Svolila k tomu neboť milovala i vůli Boží i nás hříšníky.

Ví, že syn Její opět vstane vlastní mocí, jak to byl předpověděl. Avšak toto vědomí nikterak neuměňuje soustrasti s Jeho mukami.

První rozbřesk světla nesměle rozlévá se po obloze, která viděla umíratí Bohočlověka a doposud není schopna tváře své vyjasnit. Slunce jakoby svým pláčem zrudlým okem neodvažovalo se pohlédnouti na trpící Marii.

V tom srdce Její pocituje, že jest konec hoře, duše chvějící se dosud bolestí, začíná se chvěti blahem! Syn Její láme pouta

smrti, zvedá se z hrobového lůžka svého a vítězoslavně vychází z temné jeskyně.

Ó Bože, ó Ježíši! Jak jest Vám neposkvrněná Panna vděčna za tuto chvíli! Přes Její cudná víčka vyhouply se blažené slzy a smývají s nebesky krásné Její tváře všecken smutek.

Raduj se, nebes Královno, aleluja,
neboť ten, jež Jsi byla hodna pod srdcem nésti, aleluja,
vstal opět, jak byl řekl, aleluja!

Přesvatá Panno Maria, my se radujeme s Tebou, neboť milujeme Ježíše i Tebe! Pros za nás Boha, aleluja, aleluja, aleluja!

Emauzy.

P. Marian Schaller.

Světec vyčítaný.

Na zevnější zdi kostela svaté Markéty v Břevnově zazděna jest mezi dvěma pilíři, pěkně umístěná v rámci fresky gotického chrámu, kamenná deska z hrobu svatého Vintíře, starobylý to náhrobní kámen, snad nejstarší vůbec z doby předhusitské. Kdykoliv cizí návštěvníky při prohlídce našeho kláštera upozorním také na tuto starou památku a promlouvám o světci Guntherovi čili Vintířovi, vždycky zaslechnu výtku, nepravdivou sice, ale hodně rozšířenou: „To byl ten, který vodil německá vojska do Čech“. — Chci se pokusiti v těchto řádcích načrtnouti život světcův a pronésti několik slov k obraně, byť jen chudé, vyčítaného.

Čím byl a jak žil, prozradí ti, máš-li sebe menší obrazivost, již sám pohled na kamennou postavu Vintířovu. Spatřuješ poustevníka, an se chystá či jest právě na cestě, neboť drží v pravé ruce hůl, jako mívají poutníci, a levou rukou pevně k srdci tiskne knihu. Jakou knihu, tážeš se? Inu, vypravil se asi eremita na cestu dalekou a vážnou a dobře věda, že na takové cestě nelze se obejít bez spolehlivého vůdce, vzal s sebou knihu, „průvodce na cestu“. Knihu jemu asi hodně milou a drahou (jak se musíš dohadovati, když ti o tom staré záznamy ničeho nepovídají), poněvadž jí nedrží jen tak ledabyly v ruce, nýbrž vroucně na prsou ji chová, aby i ukázal, kam si její moudré rady a svaté pokyny na vždy vštípil — hluboko do srdce. Tak ti napovídá již pouhý zběžný pohled, a doplníš-li jej důkladnějším nahlédnutím do staré kroniky, dovíš se, že svatý Vintíř byl poustevníkem a že cestou života, kterou mu ukazovala „Řehole

svatého Benedikta“, věrný průvodce, kráčel k cíli nebeskému, jehož, jak to i naznačil tvůrce náhrobního kamene svatozáří kolem hlavy

Kamenná deska s hrobu svatého Vintře v Břevnově.

světcovy, také šťastně došel. Ovšem trvalo to dlouho, než tuto cestu blaženství života řeholního a spásy věčné našel a jako jedině spolehlivou si zamiloval. Nešel po ní od malička a zvláště ne v dobách

svého mládí, kdy jako voják a šlechtic (pocházel z knížecího rodu durynského) chodil po všelijakých nespolehlivých cestách, srázných i kluzkých, jsa rozkoší světských milovníkem.

Vyšším vniknutím však poznal, že tyto cesty nevedou k dobrému cíli, a dal se na cestu vážnější, po níž přišel k svatému Godehardovi, opatu kláštera Altašského v Dolním Bavorsku, jemuž v kající zpovědi o celé své minulosti otevřel mužně a úplně svoje srdce, aby ho zbavil všeho, co tíží, očistil a naplnil šlechetným odhodláním, povzbuzen opatem-zpovědníkem, nevraceti se nikdy do starých kolejí. Životopisec jeho o tomto obrácení jeho obrazně praví: „Ejhle, kterak velbloud odloživ břímě hrbu svého, skrze úzké ucho jehly prošel!“ Aby ukázal, že dovede překonávati i obtíže cest bohumilých, a aby zahladil všechny stopy po cestách, kudy kráčel dříve krokem rozpustilým, vydal se na pouť do Říma. S radostí vnitřní a se svolením Godehardovým spěchal cestou přímou touže dohoniti, co dříve zameškal na křivolakých zátočinách cest vířivého života, a od svatých apoštolů Petra a Pavla vyprositi si požehnání a sílu k vytrvání na nové cestě, cílevědomě započaté v klášteře Altašském.

Šťastně se navrátil bez pohromy a duchovně ozdraven, byl schopen a velmi ochoten odepnouti v Allahu u oltáře svaté Rodičky Boží a svatého Mořice vojenský opasek a přijmouti v náhradu zaň z rukou Godehardových benediktinský habit. Teď teprve věděl, že jde dobře a nezbloudí, když směr i cíl udávala mu bezpečně a spolehlivě svatá Řehole; také lehce se mu šlo za podpory harmonického života klášterního, ba, tak lehce, že se mu zdála až nezaslouženou odměna slíbená všem takto vytrvale krácejícím. Proto z vděčnosti, že nezbloudil a našel posléze cestu, a také z větší lásky k Bohu chtěl přinášeti v oběť trampoty cesty ještě klopotnější než jest cesta života klášterního a odešel za souhlasu opatova do samoty na horu Rancinga, odkudž, nejsa ani tady dosti samotěn pro zástupy lidí přicházejících jemu se podívovali, prchal dále, až našel útočiště v hustých lesích na hranicích česko-bavorských. Zde, shromáždiv několik druhů stejně smýšlejících, vystavěl kostel podřízený opatství altašskému a tichou poustevnu, kde oddán cele službě Boží v modlitbě, provázené tlumeným šumem hlubokých hvozďů a zurčivou písni skotačivého potoka Rinchnachu, usiloval, přešed již tolik cest a tolik zkušeností získav, o cestu nejlepší a nejdokonalejší, protože rovně a nejspíše k cíli vedoucí, ale také nejnedosažitelnější, o cestu duchovního sjednocení s Bohem.

Toto svaté úsilí a přísné krocení těla neumdlévající po dlouhá léta vyneslo mu pověst svatosti, která se široko daleko roznesla.

Svatý Vintíř, ač nebyl učený a neuměl ani čísti, přece chápal hluboký smysl svatého Písma do té míry, že místa svým významem pro neučeného nejasná a záhadná vykládal žasnoucím spolubratřím tu lehce a s úsměvem, tu vážně a s důrazem. Ba, stávalo se, že posluchači proudy slz vylévali, dojatí jeho řečí. Přicházival i opat z Altahu s mnichy a přechytlými hostmi kochali se mlouvou toho, jenž jako svatý Benedikt byl „scienter nescius et sapienter indoctus — vědomě nevědomý a moudře neučený“, přicházival i vrstevník a životopisec Vintířův, jež starý, rukou psaný kodex jmenuje Wolfherrem, a protože, nejsa mnichem, nemohl se zúčastnit kapituly bratří, skryl se alespoň pod okny cely Vintířovy a tajně naslouchal.

Přední tohoto světa přicházeli k Vintířovi o radu, a svatý Štěpán, jemuž roku 1000. opat břevnovský Anastasius vložil na hlavu zlatou korunu jako prvnímu králi uherskému, pozval Vintíře na svůj dvůr, hoře touhou viděti tvář v tvář muže ve ctnostech a přísnosti života tak dokonalého a zároveň, jak někteří praví, svého pokrevního příbuzného. Muž Boží však, ne nepamětliv obrácení svého, odvětil, že mu nelze splniti, čeho král si přeje. Leč král podruhé (a znovu odmítnut), potřetí vysílá posly snažně prose, aby světce přání jeho vyhověl. Přemožen horoucími a opětovanými prosbami svoluje posléze Vintíř a přijav požehnání od opata i bratří, dává se provázen legáty na cestu již mu skoro neznámou — ze samoty do světa, z poustevny do paláce. Král se zaradoval nesmírně spatřiv svatého příbuzného, a když zasedli ke stolu, předložil mu jídlo hodné i vzácného hosta i královského hostitele: pečeného páva.

Svatý Vintíř boje se porušiti slibovanou jednoduchost a prostotu řeholní, jídla se nedotekl. Král mu zprvu důvěrně domlouvá, pak důrazněji ho pobízí a konečně jako vladař mu rozkazuje pokrmem se nasytiti. Těžko bylo pro Vintíře vzdorovati králi, hříšno ale bylo přestoupiti míru řeholní. Co tedy učinil? Obrátil se k Bohu, spoléhaje na jeho pomoc, a s takovou vroucností a důvěrou hlavu hluboko skloniv se modlil, až slzy mu zalily oči. A hle! Pečený páv k úžasu všech přítomných a před udivenými jejich zraky (jak to umělecky vystihl bavorský malíř K. D. Asam ve fresce na stropě největšího sálu v opatství břevnovském) silou svaté modlitby ožil a uletěl s mísy. Tak vysvobodil Bůh z nesnází světce a zázrakem potvrdil jeho svatost.

Vintíř vrátil se pak zase do své samoty, aby tam dnem i nocí věrně Bohu sloužil, svým bratřím slovo Boží hlásal, postil se, i vody skromnou měrou požívaje, a horlivě plnil benediktinské heslo: Ora et labora — Modli se a pracuj!

Modlitba a práce navzájem se střídající a doplňující, byly jako dvě křídla, na nichž se Vintíř vznášel k nebesům; v modlitbě a práci tkví tajemství jeho svatosti. Modlitbou získával k práci potřebného pozehnání, prací získával duši nutného občerstvení k modlitbě. Obojí pak splynulo v jednotnou službu Boží, že pracoval modle se a pracuje se modlil. Pracoval těžkou tělesnou prací, jsa pamětliv slov svatého Benedikta, že zahálka jest nepřítelkou duše (Otiositas inimica est animae, Řehole, kap. XLVIII.), a snad dodnes jsou znáti stopy této práce v šumavských hvozdech.

Jsou to cesty. Na nich vyčerpal všechnu svou tělesnou sílu. Vzpomínal, jak mu bylo tenkrát, když sám tápaje ve tmách nemohl dlouho naléztí světlé stezičky, na které by byl jist a věděl, že jde dobře k cíli. Proto z vděčnosti k Bohu, že mu dopřál cestu přece naléztí, a z lásky k lidem nemajícím dosud na svou cestu bezpečného spolehnutí, prosekával v houštinách černých borů bílé cesty, v neproniknutelném porostu upravoval volné pěšiny uvolňuje namáhavě přechody lesní spleť a umožnil prokletěním t. zv. zemské brány přestoupení hranic bavorsko-českých pohodlným průsmyskem z údolí Černé Řezny od Rinchnachu k Březnici u Hartmanic. Stal se tak milosrdným samaritánem a všem, kteří putující v těch místech zbloudili, ukázal cestu z pravé křesťanské lásky, zemdlené občerstvoval a opatroval nezapomínaje jistě nikdy poukázati s cesty pozemské na cestu nebeskou a poučili tak ty, kteří se potáceli na křížovatkách vášní o spasitelném směru života.

Tato Vintířova oddanost k cestám a celoživotní touha vyhledati sobě silnici ústící v blaženost věčnou a jeho vytrvalá, úmorná práce i jiným, za ním kráčejším, usnadniti námahu, uvolniti přístup a ukázati cestu nejenom rukou, ale i zářivým příkladem odříkavého života, odměněna byla v nebi korunou slávy, v Čechách však nepřizní lidu.

Stalo se totiž, že 15. srpna 1041 použil těch cest také císař německý Jindřich III. a vpadl se svým vojskem do Čech. Nelze ovšem nikterak tvrditi, že tento vpád a pozdější ústup Čechů zavínil Vintíř vojsko německé převáděje, vždyť žádná ze starých kronik o takovém přičinění se nezmiňuje a ani Palacký ve svých dějinách nepotvrzuje viny Vintířovy, vyslovuje domněnku toliko o spoluúčasti Vintířově z té okolnosti, že „německý poustevník . . . v Šumavě již

po třicet let poustevničiv, znal všechny její prosmyky a zakládal byl sám stezky na mnohých místech“. Tato znalost „prosmyků“ a „stezek“ nedokazuje ještě zrady Vintířovy, a ti, kdož mu ji vyčítají a historickou nepravdu rozšiřují, neprávem činí z něho v Čechách světce proskribovaného. Nezaslouží si toho svatý samotář, jenž neměl Čechů nikdy v nenávisti a jenž si přál v české zemi pochován býti a mezi Čechy očekávati den posledního soudu.

Když roku 1045 přiblížila se chvíle, kdy Vintíř po devadesátiletém putování po cestách zemských měl odložití hůl poutnickou a odpočinouti odpočinulím věčným, chtěl Bůh, aby příkladný jeho život nezůstal skryt, ale svítil lidem jako světlo postavené na svícen na cesty jejich pozemských poutí, na cesty tolik Vintířem milované a ctnostmi i rukama ražené, a poslal knížete Břetislava na lov do lesů pohraničních v okolí Práchně a zavedl jej, pronásledujícího jelena neobyčejné velikosti a ztepilosti, před skrytou jeskyni.

Břetislav stanul bez pohnutí jako omráčen, neboť spatřil v jeskyni vznešeného starce s úctyhodnými šedinami, jehož tvář jako andělova zářila, hluboce pohrouženého v modlitbu.

Po chvíli, probrav se z rozjímání pozdvihl hlavu muž Boží a zahleděv se zbožným pohledem na knížete, prozradil mu, že sluje Vintíř a že jest kmotrem jeho, nesa ho kdysi na rukou svých k posvátné nádrži vody křestní. Rozhovořil se pak vliďně s Břetislavem tolik překvapeným a rozradostněným zároveň, mnoho budoucího mu vyjevil i svou smrt předpověděl. „Nezapomínej, milý synu“, tak pravil, „na Břevnov, kde chci, aby tělo mé odpočinulo, a podpory mu neodmítej pro blahou památku svou i pro mé lehké odpočinutí! Chceš-li pak býti svědkem mého odchodu se světa, přijď zítra v hodinu třetí, kdy ukáže konec tohoto křehkého života, co se mnou Bůh zamýšlí.“

Dojat těmi slovy bohatýrský kníže se slzami v očích líbal stříbrnou hlavu svého duchovního otce tolik let neviděného a přijav od něho ještě požehnání smutně odcházel. Druhého dne povolal biskupa Šebíře a šli spolu z rána k jeskyni. Vintíř se modlil, na posled s nimi rozmlouval vzpomínaje cest, kudy ho Bůh vodil, a slábnoucím hlasem šeptal slova o životě věčném. Přijav pak po mši biskupově Tělo a Krev Páně, za zpěvu žalmů odevzdal devátého dne měsíce října roku 1045 svou neposkvrněnou duši Bohu.

V té chvíli plnila se jeskyně zázračnou vůní, dokud nevyzdvihli těla zemřelého. Naložili pak svaté břímě na nezrocené oře a nastoupili s mrtvým Vintířem poslední cestu. Sám si ji za živa klestil

šumavskými pralesy do Břevnova. Posvátný pach v jeskyni i nevyšvětlitelné, náhlé zkrotnutí divokých koní, kteří jako beránkové mírně opatrně klusali, dávaly tušiti všem, jakých zásluh došel v nebi ten, jehož teď sám kníže země české doprovází k slavnému pohřbu. Tušení jejich potvrdilo i množství zázraků, jimiž Bůh oslavil světcův hrob pod oltářem prvomučedníka Štěpána, kamž tělo Vintířovo uložili a náhrobní deskou s jeho podobou přikryli.

Však ani takhle nebyla ještě jeho cestou poslední. Před vypuknutím bouří husitských sebrali bratři svaté jeho ostatky a tajně s nimi prchali do Police, odkudž byly pravděpodobně za opata Otмара zase do Břevnova přeneseny a roku 1726 pod oltářem svatého Vintíře k novému odpočinku uloženy.

Náhrobní desku v sutinách při kopání základů nalezenou zaslal roku 1761 opat Bedřich Grundmann na vnější stěnu chrámu. Proč ne uvnitř? Snad pro nedostatek vhodné plochy, ale spíše, myslím, proto, aby tento kámen s podobou Vintířovou všem, kteří spěchají tudy cestou a nemají ani chvilky k zajiří do chrámu, byl kamennou výzvou, aby se zamyslili ve spěchu cesty své nad cestou Vintířovou: z přepychu knížecího do prosté jizby kláštera, odtud do poustevny v lese s několika mlčelivými druhy, pro zbytek života pak do úplné odloučenosti v jeskyni a — do Nebe.

Poznámky:

Nejnověji zmiňuje se o svatém Vintíři dr. Karel Hostaš v časopise Společnosti přátel starožitností (ročník 1925), při čemž rovněž hájí světce proti výtkám o zrádném převádění německých vojsk do Čech dokládaje, že „vzhledem k přátelskému poměru Vintíře ke knížeti (Břetislavovi) třeba podezření vrhané na Vintíře, jako by byl zrazoval knížete Břetislava, posuzovati s jistou opatrností“.

Životopisná data pro tento článek čerpána jsou z knihy, kterou pod názvem „Thesaurus“ vydal rajhradský Benediktin a moravský prelát Bonaventura Piter v Brně roku 1762.

Břevnov.

P. Cyril Záruba.

Hudba liturgie.

Liturgie sama jest, abych tak řekl, dnes vzácnou specialitou, živoří téměř, do několika málo svatyn jsou uzavřena; a přece má liturgie skvělou historii. Tím řídkěji zaznívá její hudba, ta hudba, která jest jednou z nejvznešenějších, nejsvětějších. Hudba liturgie jest jasná, nebeské krásy, jest mocná a slavná, jest prostá a pů-

vodní, vyjadřující vše, uchvacující přímo srdce posluchačstva, unášející je k nebi. Jest to hudba plná duchovního kouzla, vynikající velikolepou jednoduchostí a dojemnou mohutností, hudba, jejíž životní síla jest tak veliká, že zjednala si náproště platnosti bez nejednodušší harmonie, ba, ona hudba stala se kritériem hudby polyfonní vůbec. Z ní se braly, běrou a nutno brátí perikopy pro pravý sloh církevní, jakožto z hudby, která jest a zůstane klasickým základem té pravé hudby posvátné. Hudba nejduchovnější, svatá, vyjadřující ty nejsilnější a nejcitlivější emoce lidského srdce, když zaznívá tak často jako echo z jiného, mystického, skrytého světa. hudba ve svých melodiích úžasné a krásné náboženské naivity, přednosti čistě hudební i čistě umělecké, mistrné dílo umělecké, kterým nejdokonaleji a nejúplněji se vyjadřuje, hudba v nejkrásnější způsobě, slavnostní bez hluku, hudba umělecky dokonalá — klasická.

Gregoriánský chorál jest onou klasickou hudbou liturgie. Jakou zbožnost budí v duši jeho lyrické nápěvy, nádherným vzletem se vznášející k oblakům!

Jest očičenášem hudby chrámové — klasická půda pravé hudby posvátné.

Gregoriánský chorál prožil ve svém životě vzrůst, květ i úpadek. Znovu se vzchopil a jeho melodie, které zůstanou reminiscencí zpěvu křesťanské dávnověkosti a na nichž Pierluigi da Palestrina stavěl své tónové katedrály, žijí podnes a budou žítí — dá Bůh — in saecula saeculorum.

Svatý Řehoř byl skladatelem milostí Boží nadaným a mocným. Složilť melodie přímo básnické, vytrysklé z hlubokých, nádherou překvapujících visí jeho duše. Najdete v nich vše: jímavost, lehkou eleganci, chvějné, hýčkově melodické tóny, křehké a sladké vůně žhavého rytmu. V chorálu nemůže býti nic chtěného, vyumělkovaného; melodie musí býti prostá, důvěrná.

Kdo viděl a na vlastní uši slyšel přednáseti chorál, přesvědčil se zajisté, jak úzce souvisí s liturgií; vždyť krásnou stává se bohoslužba chorálem, jako se chorál nejlépe uplatní v bohoslužbě. Kdo jednou opravdu slyšel jubily v překrásných gradualech, zpívané přízvukem Ducha Svatého, a viděl v souhlase se zpěvem celý liturgický aparát, ten zajisté dokonale se přesvědčil, že zdánlivě chudý chorál dostačuje i k největší a nejslavnější liturgické oslavě.

Takový chorál opravdu k pobožnosti uchvacuje. A jaká svornost víry při pohledu na dav, kterak pozoruje a jak cítí! Srdce mnohdy prázdné před vstupem do svatyně naplňuje se posloucháním sytou,

vroucí láskou k svému Stvořiteli. Člověk mnohdy zapomíná, že se zpívá, a slyší jen modlití se. Melodie ustupuje, až mizí, a duše naslouchá jen slovům. A zdají se vám ty nebeské harmonie při bohoslužbě plné záře a jasu, světél a vůně kadidla — zaznívati prostorami katedrál jako ozvěny z jiného, neviditelného světa. Zavřením chrámových dveří zavřel se za vámi i svět, celý, se vším, se starostmi, myšlenkami i vášněmi, a vy vcházíte z domů svých do svatých hledati něco zcela jiného, než hledáte na ulici nebo v divadle. Vy oddáváte se zde zcela Bohu a sobě — své duši. Proto přicházíte. A v posvátných okamžicích liturgie osvětlených Božích svatostanů padají na ráz s vašich beder všechny strasti a trampoty, duch váš cítí se býti prostým vazeb, které ho tíží mnohdy jako balvan, mysl se vyjasňuje, duše se těší, vznáší se za její hudby a chtěla by vzlétnouti až tam — tam — k Němu.

Amoroso zní vám „o clemens“, con anima silnější „o pia“, dolcissimo nejkrásnější „o dulcis“, con gracia svaté „Virgo Maria“.

Jaká velkolepost! A velkolepost stkví se obyčejně prostotou. Pravé umění bývá prosté a přirozené.

Hudba liturgie jest prostá; jest však vznešená.

Jak krásná jsou andělská „Kyrie“ s nádhernou architektonikou slavnostních tónů, zvukových nádher syté „Gloria“, jehož finale zdá se otřásati klenutím chrámovým, a pevné, nezdolné „Credo“, obsahující jasné dějiny zjevení Božího, nauku o Nejsvětější Trojici, život Kristův od narození v Betlemě až do slavného zmrtvýchvstání a nanebevstoupení, dějiny světa, člověčenstva — s rozhodným, monumentálním „Amen“. A ty hymny, psané středověkou latinou mystiků! Jejich duch, jejich život, jejich zápal. Jak vnikají svatou melodií svou do srdce posluchače, ale obzvláště do srdce pěvcova, jak ho posvěcují!

Při tom pak zase ona bohoslužba, ještě plnější záře a jasu, světél, vůně kadidla — a člověk téměř omámen tím vším, tím skvostným divadlem, tou hudbou nebeskou — upadá do zvláštního stavu extaze; člověk se modlí očima i ušima. Cítíte to posvátné? To nadpřirozené?

Tóny v těch melodiích stojí jistě, jako žulový sloup vedle sloupu v prostorách chrámů; vše jest jakousi přísnou jednotou provanuto.

A nemyslete si, že chorál jest pouhým přívěskem k dosažení krásy, monumentálnosti a vznešenosti liturgické; nikoliv, chorál se účastňuje přímo na nejvnitřnějším a nejduchovnějším způsobu boho-

služby a nemohl by proto býti nahrazen tichou modlitbou nebo rozjímáním. Vždyť v těch melodiích jest veliká hloubka citů a bohaté zásoby duchovního života. Křesťanská radost s jásotem, křesťanský bol s výrazem smutku jeví se v těch melodiích tak výrazně.

Melodie této hudby nejsou však nevyčerpatelnými jen v líčení citů a nálad duše, jimiž vnitřní život se nese, ale zhusta malují barvami žhavých tónů i to, co jest vnější, co se děje zevně. Chorál tedy jako hudba liturgie svými nápěvy účinkuje výhodně na život a zvláštěni, opravdu duchovní ráz chórové modlitby.

Zdála se vám ta hudba liturgie tak chudou? Přece zní tak sytě a zvučně! Stáli jste snad mnozí z vás někdy s hlavou skloněnou naslouchajíc napjatě jejím melodiím? Tajemství té hudby zdálo se vám zajisté býti tak velebné, že rty vaše, když spolu chtěly zpívatí, úžasem bezhlasně jen se pohybovaly. Jak zněly ty melodie jemně, jako ševelení jarního listí, tiše, něžně. Cítili jste kolikrátě vůni té hudby, která se šířila jejím zavanutím. Hluboko nořili jste se do tajů její melodie, učili jste se jí naslouchatí. A čím jest duše, která poslouchá, mohutnější, tím bystřeji chápe.

Liturgii zůstane vždy integrující částí její hudba — chorál gregoráinský — oslavující nejsvětější tajemství vyšším, vznešenějším modlením. Taková liturgická hudba měla vždy, má a bude míti rozhodný vliv, aby věřící uschopnila k dokonalejší, hlubší pobožnosti.

Jest třeba proto tuto hudbu znáti, v ní stále a stále bádati, ji meditovali, nořiti se zcela v hloubky její melodie. S touto hudbou pochopíme pak důležitý význam liturgických částí.

Emauzy.

Fr. Cyril Petr.

Za zdí kláštera.

(Pokračování.)

2. U brány.

Zatáhni bez obavy za železnou rukojeť zvonku; má podobu kříže, aby každý, kdo se jí dotkne, věděl, že do tohoto domu jest zapovězen přístup všemu svěskému, co nehledá Boha. Ten kříž jest mečem v ruku neviditelného anděla, který stráží klášter jako Ráj a hrozí každému, kdo by nepřicházel s úmysly dobrými.

Těžká vrata se ti pootevřela, ale marně bys hledal, že za nimi stojí ten, kdo ti otevřel. Vzdor tomu to však nebyl žádný duch, jenž tě vpustil přes práh, neboť rozhlédneš-li se pozorně, spatříš, že

klika vrat má zařízení, pomocí jehož se může otevřít z vnitřku místnosti, do které vidíš malým okénkem ve zdi.

Za sklem se objevila vousatá tvář mnicha, který tě vážně, ale přívětivě zdraví, neboť svatý Benedikt nařizuje svým synům a dcerám, aby každého přichozího hosta vítali jako Krista, který řekl: „Cožkoliv jste učinili jednomu z nejmenších mých bratří, mně jste učinili!“

Hned tady u samého vchodu do paláce Míru pocítíš, jak blahodárně na člověka působí, když mu někdo vyjde vstříc s bezelstnou a nepředstíranou laskavostí. I kdybys přišel s nekalými úmysly, vyrazila by ti tato upřímná laskavost zbraně z rukou, a ty bys musil doznati, že není nad ni účinnějšího prostředku k „odzbrojení“. Vždyť Kristus zmocnil se nás také láskou!

Bezelstnost ovšem neznamená hloupost. Proto svatý Benedikt poručí, aby ke klášterní bráně byl dán „moudrý stařec“, který by dovedl přichozím odpovídati, který by zabránil, aby klášteru byla způsobena nějaká škoda, který by odmítal nepovolané a přijímal ty, které sem Bůh přivádí. Takovým „moudrým starcem“ nemusí býtí vždycky jenom bělovlasý mnich, nýbrž každý člen kláštera, jehož vyzrálá povaha zaručuje obezřetnost a úctyhodné chování.

Přívětivost toho mnicha ti rozváže jazyk, a ty mu bez rozpaků řekneš, že bys rád seznal, jak to v takovém klášteře vypadá. Neboj se, že se ti vysměje, neboť nejsi jistě první, který s podobnou žádostí přichází. Obyvatelé kláštera ti rádi ukáží, oč se zajímáš, pak-li poznali, že přicházíš s dobrým úmyslem a s přáním získati něco pro svou duši.

Vidíš ještě, jak mnich za okénkem odkládá na stůl nějaký šat a nůžky, a dohaduješ se, že to bude asi krejčí. Hned se otevrou jedny z několika dveří, které jsi už před tím spatřil, a v nich stojí táž postava, která se nacházela před okamžikem za okénkem. Zve tě dovnitř a nabízí ti židli žádaje, abys chvíli posečkal, než ti přivede někoho, kdo by se tě ujal a klášteřem provedl.

Místnost, ve které jsi se octnul, není liduprázdná. Už zde sedí nějaký návštěvník, s nímž rozmlouvá jiný mnich v kapuci. Skleněnými dveřmi, které vedou do vedlejší místnosti, spatříš, že tam hovoří nějaká dáma také s jedním mnichem.

Nalézáš se v hovorně. Sem přicházejí obyvatelé kláštera, chce-li s nimi někdo mluvití, buď aby si vyžádal od nich rady pro život nebo pomoci v úzkostech duše. Tady sedávají mnichům tváří v tvář lidé nešťastní, smutní, plačící, zoufalí. Zde kající hříšníci líčí své

bludné pouti a očekávají slova povzbuzení pro namáhavou cestu pokání.

Klášterní hovorný jsou totéž, co v nemocnicích nebo u lékařů „ordinační síně“. Lidé sem přicházejí se všemi nemocemi duše a srdce a hledají zde pro ně lékaře a léků. A oběho také nalézají! Sotva uvidíš tutéž smutnou tvář odcházeti, která sem před krátkou chvílí vstoupila, a sotva totéž zaslzené oko opouštějí tato místa. Odchází-li snad přece smutná tvář, není její smutek už bezedný, nýbrž pokorně odevzdaný do vůle Boží. A odchází-li klášterní branou zaslzené oko, pak jeho slzy jistě ztratily hořkost a proměnily se snad dokonce v sladkou rosu, která blahem chvěje se na řasách oka. —

Čekáš a hledíš na dvěře, za kterými jsou dosud pro tebe skryta tajemství, která se chystáš právě prozkoumati. Dvěře nemají rovněž kliky. To jest znamení, že tam není vchod pro každého. Čteš nade dveřmi slovo „clausura“, což jest po česku „uzamčení“. Na tomto místě se odděluje nebe od země. Světu a hříchu jest klášter uzavřen, a naopak, také mniši jsou uzavřeni láskou Boží a slouží Bohu v tomto nebeském zajetí. Církev svatá sama tyto dvěře zapečetila hrozbou, že bude každý z jejího středu vyobcován, kdo by se odvážil bez jejího svolení překročiti práh klausury.

Jak budeš asi přijat do kláštera? Chystáš se poprositi, abys směl v něm prožítí den a noc a pozorovati život mnichů. Přání tvé bude jistě vyplněno, pak-li nejsou dosud obsazeny všechny pokoje pro hosty. Tito „nikdy v klášteře nescházejí“, jak ti ve své Řeholi povídá svatý Benedikt. Ba, on dává svým synům i pokyny pro případ, že by hosté přišli snad uprostřed samé noci.

Pohostinnost klášterů byla příslovečná, takže pro hosty bylo spotřebováno často mnohem více, nežli pro vlastní obyvatele klášterů. Tak čteme o pařížském klášteře St. Martin-des-Champs, že byl za opata Matouše ve 12. století „více nežli kterýkoliv jiný klášter pokládán za společné útočiště biskupů, opatů, šlechticů, mnichů, kněží a chudých. Dům byl stále plný hostů, a každý člověk byl laskavě přijat, i když nával byl sebe větší“ (Biblioth. Cluniac. 554). V Hirschau bylo denně syceno na 400 chudých, v Clugny (Cluny) ročně asi 17.000. V posledně jmenovaném klášteře nebylo po nějaký čas vůbec žádného fortnýře u brány, neboť tato byla po celý den otevřena pro každého, a cizinci mohli pouze vstoupiti, vše ostatní

už bylo pro ně připraveno (Petri Ven. epist. I., 28). Kde však byl fortnýř, měl zvláštní předpisy, které mu hlavně kladly na srdce, aby ke všem přichozím byl přívětivý. V klášteře Villers nebyl obyčejně ani uschováván klíč od sklepa, nýbrž byl poblíž sklepa vkládán do skalní štěrbiny, aby každý, kdo potřeboval vína, mohl si otevřít (Hist. Monast. Villar. ap. Martène). To jest ovšem věc, která praví velice mnoho. Aby se mohlo pěstovati takové pohostinství, musilo býti v klášteřech mnoho zásob. Není to přehnáno, slyšíme-li, že ve sklepech opatství Cîteaux bylo roku 1202 na 20.000 mázů vína, které bylo v sudech a urovnáno podle stáří 10, 15, ano i 20 let (Comptes Mss. de l'Abb. Cîteaux ap. Capefigue).

To všecko připravovala láska mnichů pro hosty, v nichž vítali Krista. Moderní sobecká doba ovšem nemůže pochopiti této pohostinnosti mnichů a sarkasticky srovnává tyto zásoby s „odříkavým“ životem řeholníků. Leckterý host, jenž užil dobrodiní kláštera, vypráví pak, jak pohodlně a rozkošnický se tam žije. Buďto neviděl nebo nechtěl viděti, že jídlo mnicha bylo mnohem skromnější a jednodušší, nežli jídlo hostí.

Jak přísně se toho dbalo, aby kláštery byly pohostinné, dosvědčuje i anekdota o opatovi, který byl sesazen jen pro špatně umístěnou čárku v průpovědi, kterou dal vytesati nad branou klášterní. Chtěl totiž napsati: „Porta patens esto, nulli claudatur honesto — brána zůstaň otevřena, žádnému poctivci nebudiž uzavřena“; místo toho se však nad branou objevilo: „Porta patens esto nulli, claudatur honesto — brána nezůstaň pro nikoho otevřena, nechť zavře se i poctivci“.

(Pokračování.)

Emauzy.

P. Marian Schaller.

Jubilejní odpustky v roce 1926.

1. Jubilejní rok 1926 počal prvními nešporami svátku Obřezání Páně (31. prosince 1925) a končí 31. prosincem 1926.
2. Kdo může jubilejní odpustky získati?
Každý, i ten, kdo je získal již minulého roku.
3. Kolikráte mohou býti jubilejní odpustky získány?
Dvakrát, a to: a) jednou pro vlastní osobu nebo pro duše v očistci,
b) podruhé jen pro duše v očistci.

4. Podmínky pro získání odpustků jsou tyto:

a) Svatá zpověď a svaté přijímání (nesmí to však býti zpověď a přijímání velikonoční),

b) Návštěva chrámu Páně.

Kostely (nebo je-li pouze jeden kostel nebo veřejná kaple v místě) určí pro svou diecézi biskup. — Tam, kde jest více kostelů, nutno navštívit čtyři kostely: hlavní chrám a tři jiné kostely, a to pouze jednou za den po pět dní za sebou jdoucích nebo i odděleně. — Výjimky ustanoví biskup.

c) Modlitba na úmysl svatého Otce.

Tento úmysl jest: 1. Rozšíření víry,

2. Mír mezi národy,

3. Uznání pravomoci Církve svaté na posvátných místech v Palestině.

Papežem samotným ustanovené výjimky jsou:

1. Cestující, kteří jsou téměř celý rok na cestách, mohou získati jubilejní odpustky tam, kde se zdržují. Podmínky: Svatá zpověď a svaté přijímání, modlitba a návštěva hlavního chrámu pětkrát v jednom dnu.

2. Biskupové mohou buď sami nebo svými děkany, určenými zpovědníky nebo faráři — řádoví představení pak svými podřízenými — povoliti mimo zpověď rozličná ulehčení:

a) Sloučiti a zkrátiti návštěvu kostelů nebo též dovoliti, aby návštěvy byly vykonány dle možnosti.

b) Místo návštěvy kostelů mohou dovoliti vykonati jiné dobré skutky nebo je mohou přeměnit v účast na zbožných cvičeních (nikoliv však takových, ke kterým jsme pod hříchem zavázáni).

Kdo může býti považován za toho, který nemůže vykonati návštěvy chrámů:

Řeholnice se slavnými i s jednoduchými sliby, terciárky žijící v klášteřích, zbožné ženy a dívky, jakož i jiné osoby v dívčích a ženských ústavcích a školách žijící.

Poustevníci, Trapisté, Kamaldulští a Kartusiáni.

Dále: zajatci, trestanci, nemocní, kteří se nacházejí v domácím nebo nemocničním ošetřování, všechny osoby chatrného zdraví, jakož i ošetřovatelé nemocných.

Všeobecně všichni ti, kteří pro důležitou překážku nemohou vykonati předepsané návštěvy kostelů.

Konečně všichni ti, kteří překročili 70. rok věku svého.

Z řádu svatého Benedikta.

† Opat Suitbert Birkle.

Úmrtí. — V prvním čísle našeho časopisu jsme psali o volbě a svěcení nového opata sekavského Suitberta Birkleho. Jako blesk z jasného nebe působila proto telegrafická zpráva, že týž opat dne 27. února náhle zemřel. Pro opatství v Sekavě jest to rána přímo zdrcující. Opat Suitbert dokonával teprve 50. rok svého věku. Byl to muž velice nadaný a vzdělaný a ujal se svého úřadu s neobyčejnou energií. I za těch pět krátkých měsíců, po které stál v čele klášterní družiny, určil opatství sekavskému dráhu k novému rozvoji, zřídil tam zvláště nižší gymnasium. Prvního března měl slaviti poprvé jako opat své jmeniny. Vračeje se ze Štýrského Hradce, kde měl přednášku, byl v Knittelfeldu, když chtěl vstoupiti do klášterního po-

vozu, raněn srdeční mrtvicí. Přivezli jej mrtvého do Sekavy, kde bylo vše k oslavení jeho jmenin připraveno. Se všech stran přicházela blahopřání k svátku, a zatím opat ležel v rakvi a v úterý, dne 2. března, měl pohřeb. Projevy soustrasti a osobní účast při pohřbu byly neobyčejně četné. Přítomen byl zemský hejtman ze Štýrského Hradce dr. Rintelen, bývalý profesor práv na německé universitě pražské, zástupce sekavského biskupa, generální vikář z Oerů, benediktinští opati ze Solnohradu, Seitenstetten, Admontu, Sv. Lambrechta, Sv. Pavla v Korutanech, Danzenbergu, Beuronu, Grūsavy, Emmauz a mnoho jiných církevních a světských hodnostářů. — Dne 19. ledna t. r. zemřel v benediktinském opatství Buckfastu v Anglii (hrabství Devon, diecése plymouthská) P. Savinian Louismet, francouzské

národnosti, v 68. roce svého věku a 49. roce řeholního života. Od r. 1917 byl znám spiskem „The mystical knowledge of God“ (Mystické poznání Boha), ve kterém vykládá, jak každý katolík, žijící podle svaté víry, může dospět k užšímu spojení s Bohem. Od té doby vydal ještě několik spisů o mysticismu, na př.: „Divine Contemplation for all“ (Nazírání na Boha [t. j. vyšší stupeň modlitby] pro všechny). Jeho spis „The mystical knowledge of God“ vyjde v českém překladě ještě letos. — Mezi naše zesnulé počítáme též velikého kardinála Desideria Merciera, arcibiskupa mechlínského. Zemřel v Bruselu dne 23. února t. r. v 75. roce svého věku. Jeho zásluhy jsou světoznámy. My vzpomínáme jen s pietou jeho přízně a upřímného přátelství, které věnoval řádu svatého Benedikta. Zesnulý opat z Maredsous Columba Marmion byl dlouhá léta jeho duchovním vůdcem, u Benediktinů v Maredsous a v Lovani konával svá duchovní cvičení, před válkou ztrávil celé své prázdniny v arcioptatství beuronském. Vivas in pace!

Benediktini mučedníci. — Ve Francii, která dává církvi katolické nejvíce světců a světic, usiluje každá diecése, aby měla někoho mezi svatořečenými. V poslední době zahajují mnozí biskupové kanonická šetření o svatosti sluhů a služebnic Božích, kteří dali ve francouzské revoluci svůj život za svatou víru. Mezi nimi jsou též Benediktini a Benediktinky. Tak v arcidiecési Lyonské byli popraveni pro víru katolickou v letech 1793 a 1794:

Dom F. L. de Géraud, Benediktin, guillotínován v Lyonu 29. pros. 1793.

Dom M. Gachet, Feuillant (reformní kongregace Cisterciáků), popraven v Lyonu 2. února 1794.

Louisse de Bosson a Marie de Corbeau, Benediktinky u svatého Petra v Lyonu, popraveny tamtéž: první 4. února, druhá 22. března 1794.

V arcidiecési Cambrai se stali oběmi revoluce členové řádu svatého Benedikta:

Dom Jacques Michel Larivière, Benediktin z Liessies, guillotínován ve Valenciennes 14. října 1794.

Dom Nicolas Joseph Lempereur, Benediktin v Maroilles, zastřelen v Douai 26. října 1794.

Dom Noël Florent Maillet, Cisterciák ve Vaucelles, guillotínován v Cambrai 2. června 1794.

Dom Pierre Joseph Pontois, Benediktin v Saint-Vaast v Arras, popraven ve Valenciennes 20. října 1794.

V diecési Lille jest mezi těmi, kteří byli z nenávisli oproti víře popraveni, Dom Louis Joseph Sélosse, Benediktin v Hasnon; usmrčen byl 16. října 1794.

České Benediktinky v Americe. — V prvním čísle našeho časopisu „Pax“ přinesli jsme zprávu o českých Benediktínech za mořem, dnes zmíníme se o českých Benediktínkách v této dálce. České dívky doplňují neustálé řady těchto pracovnic na vinici Páně na dálném západě.

Bylo to asi kolem roku 1875, kdy se přistěhovalí Češi začali usazovati v západní části Chicaga ve státu Illinois. Tento většinou dělný lid měl veliký nedostatek kněží, kteří by jej mohli vyučovali pravdám svatě

víry. Němečtí Benediktini v Pennsylvanii doslechli o této bídě a jejich dobrý opat poslal Čechům dva kněze, kteří, ač mladí, plně pochopili svůj rozsáhlý úkol. Byli to: dp. Nepomuk Jaeger O. S. B. a dp. Václav Kočárník O. S. B.

Tito pracovali neúnavně. Brzy byly vykonány pravé divy, ovšem s pomocí nových pracovníků, kteří se během času k malé řeholní rodině přidali.

A nyní nastala nová starost. České děti potřebovaly české učitelky, čeští sirotci české pěstounky a opatrovnice. Ndp. Nepomuk Jaeger, který se zatím stal prvním českým opatem, měl v německém klášteře sestru, Sr. M. Nepomucenu O. S. B. Tuto si od jejich představených vyprosil, zavezl do Chicaga a zaslvětil do svých prací. Záhy připojilo se několik jiných dobrých duší, a nyní čítá český benediktinský klášter 130 řeholních sester, které s celou duší pracují „na národa roli dědičné“ zde v cizině, kde by jinak mnozí naši drazí sourodáci byli ztratili víru i rodnou řeč. Vyučují a opatrují více než 5000 dítek.

Po zvěčnělém zakladateli, který si mezi českým lidem získal krásné a významné jméno „Bratr chudých“, dluží tyto české Benediktinky nejvíce dp. P. Prokopu Neužilovi O. S. B. Tento všude chvalně známý syn svatého Otce Benedikta, byl jim vždy ochráncem i věrným pomocníkem.

K své mnohonásobné a záslužné práci potřebují ctihodné sestry vždy nových sil. Počet dítek v sirotčinci svatého Josefa rok od roku roste. Také počet učitelek v osadních školách musí býti každým rokem rozmnožen. Se všech stran docházejí žádosti, ano vroucí prosby o české učitelky — a jest nemožno vyhověti.

Kěž naši svatí patronové, zvláště blahoslavená Milada, první česká Benediktinka, vyprošují hojné požehnání svým sourodačkám, které v dálné cizině pracují o zachování víry i řeči svatého Václava!

Posudky o knihách.

Svatého Otce a Učitele církve Řehoře I. Velikého Čtyři knihy rozmluv čili O životě a zázracích Otců italských jakož i o věčném trvání duší. Přeložil a úvodem i poznámkami opatřil Klement Kuffner. Vyšlo ve sbírce „Svatí Otcové“ jako svazek 1. Vydalo Družstvo „Přátel studia“ v Praze roku 1924. Stran 280. Cena 40 Kč. K dostání u L. Kunčice, Praha-II., Voršilská 3.

Doporučeti naší době Dialogy či Rozmluvy svatého Řehoře, znamená asi totéž, jako předepsati přesycenému gourmandovi stravu prostého venkovana. A přece i první i druhé jest velmi užitečné. Čtete-li ty drobné příběhy ze života zbožných mužů a italských světců, většinou mnichů, setkáváte-li se zvláště na každé téměř stránce s nějakou podivuhodnou nebo dokonce zázračnou událostí — nevěřili byste ani, že knihy tyto psal Řehoř, kterého dějiny právem nazvaly Velikým. Ano, Řehoř, který stojí na zříceninách římského imperia a věčného Říma a uprostřed valících se do Itálie a na celý Západ barbarských Germánů jako neochvějný maják v divokém příboji moře ukazující jistý směr a bezpečnou cestu, Řehoř, který na sklonku 6. a na začátku 7. století ovládal pevnou rukou celý tehdejší kulturní svět, psal naše Rozmluvy a psal je, jak sám doznává, pro svou a svých vrstevníků útěchu a poučení s prostotou srdce, které moderní člověk 20. století těžko porozumí.

A přece zřejmě okříváme, čteme-li s nepředpojatým duchem tyto úryvky ze života lidí toužících po nejvyšších mravních ideálech. Proto jsme překladateli a nakladatelství vděční, že našli odvahu předložit tento spis modernímu čtenáři. Překladatel vynaložil veškerou péči, aby nám zčeštil vzorně mluvu i sloh Rehořův. Myslím, že se mu to podařilo. — Každému čtenu a příteli rádu benediktinského bude tento překlad dvojnásob milý, neboť celou druhou knihu svých Rozmluv věnoval svatý Rehoř svému duchovnímu otci, svatému Benediktu. Život, dílo a zvláště celá povaha a individualita svatého Benedikta jsou nám známy mimo Reholi skoro jedině z tohoto pramene. Ovšem leckteré z podivuhodných událostí, které se tu uvádějí, spočívají na mylném podání nebo jsou zvětšující výzdobou vrstevníků a učedníků velkého patriarchy západního mnišstva, kteří byli přímo uchvácení nadobyčejným zjevem jeho osobnosti. Ale že bylo možno přisouvat svatému Benediktu takových věcí, dokazuje, že to byl muž zcela mimořádný, který mocí divotvornou skutečně vládl. Zavrhovatí všechny ty záznaky dohromady, bylo by proti veškeré kritice. Čtème tedy Rozmluvy velkého papeže v duchu, v němž byly psány, a pak budou i nám, kritickým dítkám naší doby, pramenem povzbuzení a poučení, jak jim byly po všechna staletí i duchům vynikajícím. Opat Arnošt Vykoukal.

Charlotte Herder: Die Frühlingsreise. Ein Buch für junge Mädchen. Mit einem farbigen Titelbild von Alice Greinwald-Clarus und 25 Zeichnungen von Paul H. Hübner. Gr. 8°. (VIII u. 276 Seiten.) Freiburg i. B. 1925, Herder. Gebunden in Leinwand M 6'50.

Choť světoznámého nakladatele, dcera slavného paedagoga O. Willmanna, podává ve spojení s jinými ušlechtilými ženami a muži mladým dívkám tak ve stáří od 13 do 16 let pěkný dárek v této knize. Jsou to důležité chvíle, které prožívá mladá duše v těchto letech. Buď to vykryštaluje v démant nebo se promění v bláto. Proto jest největší povinností rodičů a vychovatelů, aby s posvátnou pečlivostí bděli nad vývojem mladých srdcí a nedopouštěli, aby utrpěla nějakých ztrát, kterých by se v celém jejich žití nemohlo už odčinití. Všecko, co hýbe srdcem mladé dívky, všechny problémy, které ji brzy překvapí, všechna přání a naděje, které v ní vyvstávají, to všecko nalezne v této knize odpověď. Sebraná zde látka chce vychovávat i duši dívek silné a čisté ženství. P. Marian Schaller.

Josef Rybák S. J.: Panna Maria v plánu stvoření a působení její na lidstvo. II. cyklus májový (32 přednášky). Nákladem Cyrilo-Methodějského knihkupectví, Gustav Franci. Praha 1926. Cena 12 Kč.

Po úspěchu prvního cyklu májového o časových otázkách vydává P. Rybák cyklus nový, který rovněž má vzácné přednosti a české kazatele mile překvapí. Jest to krásná a zřetelná Mariologie v rouše kázání. Úvahy jsou z valné části didaskální, ale dají se snadno přeměnit v parenetické. Důraz jest kladen na stanovisko nadpřirozené, které, ač jest podstatou křesťanství, tak často se v kázáních zanedbává.

Anna Šimerská: Pohádky hvězdné víly. Nákladem V. Kořby v Praze, 1926. Cena 8 Kč.

Česká drobotina bude si jistě na těchto dvanácti pěkných pohádkách pochutnávatí.

I. Ročník.

Květen—Červen 1926.

Číslo 5.—6.

Meditace.

„Hledej Mír a následuj jej!“

Jedním z nejvzácnějších hostů na této zemi jest Mír. Jest také jedním z hostů nejpříjemnějších. Když přijde, zaplesá nám srdce, když odešel, netěší nás doma nic. Je-li u nás, neschází nám ničeho, neboli nás nic; všecho snášíme, ničeho se nebojíme.

Vyjděme tedy a hledejme jej, jinak bychom marně čekali, že k nám zavítá. Přichází jenom, když jest pozván, a opouští nás, jakmile se přestáváme o něj zajímati.

Pátrejme v ulicích města!

Jest zde tolik bytostí, snad mezi nimi uzříme také Krále míru. Všichni spěchají nebo se zastavují u osvětlených výkladů. — Ne, mezi těmi nenalezneme, po čem naše srdce dychtí! Král pokoje se jistě kolem tebe nemihne kvapným krokem, ani jej neuzříš nahlížeti do výkladů, před nimiž mnohý marně touží.

Snad tedy bude si hověti na měkkém polštáři některého automobilu, které tak sebevědomě projíždějí kolem chodců?

Nebo snad stihneme jej někde v divadle, v biografu nebo v některé z četných zábavních místností?

Zklamalo-li nás hledání v lesku a smíchu, snad abychom se odvážili do temnoty, špíny a pláče?

Nebo abychom jej šli hledati mezi státníky a politiky, kteří mluví o Míru?

Všecko marno! I když jsme myslili, že jsme zastihli bytost, která dýše mírem, zkormoutilo nás vědomí, že ta bytost není věčná. Mír však, po němž moje duše touží, musí být věčný, nekonečný, bezměrný!

Na jednom místě jsme však dosud nehledali: v chrámu.

Tady by snad přece jenom mohl být! Vždyť jest to dům Boha, jenž neumírá, který všecko umí a může! Zamysleme se nad tím! —

Opravdu, zde jsme skutečně našli dlouho marně hledaného Krále míru — zosobněný Mír. U Něho si odpočineme, k Jeho nohám složíme všechno břímě svého života, svých radostí i bolestí.

Mír jsme našli a půjdeme za Ním všudy. Otevřeme Mu svou duši i své srdce a všechny svoje smysly. On budiž hostem naším neustálým!

Emauzy.

P. Marian Schaller.

Liturgické hnutí naší doby.

Přednáška konaná při Universitní extensi z liturgiky při Cyrilo-Methodějské bohoslovecké fakultě v Olomouci dne 6. a 7. dubna 1926.

V proudu nynějšího náboženského smýšlení a života jest pozoruhodným zjevem živý zájem o katolickou liturgii. A snahy rozšířiti porozumění liturgii a čerpati z ní obrodných sil pro duchovní život, jsou tak intenzivní a soustavně prováděny, že se stávají přímo charakteristickými pro naši dobu, a že bylo pro ně raženo zvláštní pojmenování — liturgické hnutí. Název ten povstal v Belgii — mouvement liturgique, a byl převzat v Německu — Liturgische Bewegung, v Itálii — movimento liturgico, a jinde.

Ruch, označovaný jménem liturgického hnutí, vznikl kolem roku 1910. Ale jako každá mocná myšlenka, tak bylo též liturgické hnutí již dlouho před tím připravováno. Něčím naprosto novým není a nemůže být; vždyť předmět celého hnutí, liturgie, jest denním takřka chlebem, od prvních dob kultem církve katolické. A přece jest to něco, co hýbe dnes katolickým životem.

Veliký úpadek liturgických studií a tím i liturgického života nastal od druhé polovice 18. století. Zavinily jej v našich krajích

racionalismus, josefinismus a osvícenství, ve Francii již před tím galikanismus, jansenismus a revoluce. Všechny tyto bludy ztratily porozumění pro stěžejní pravdy, že kněz jest prostředníkem mezi Bohem a lidstvem a ne pouze učitelem a vychovatelem, že posvátné úkony církve katolické působí tajuplně a sprostředkují nadpřirozenou milost, že nemají tedy významu pouze mravoučného a výchovného. Racionalismus nechápe, že katolické chrámy jsou na prvním místě přibýtky božími a místy obětními a jako takové celým slohem stavby a bohatou výzdobou ode všech jiných staveb odlišně.

Ale konečně racionalismus, který jen bořil, ochuzoval a opovrhoval tím, co bylo zděděného, se přežil a omrzel. Duše přirozeností svou křesťanská zase procitla a obrátila se k církvi, která lidstvo po staletí oblažovala. Povstal zájem o dějiny církve a pomalu též zájem a větší porozumění pro katolickou liturgii. Studium liturgie musilo začít takřka od základu. V době josefinské totiž se pojednávalo o kultu nebo liturgii v nově tehdy vybudované disciplině, pastorální teologii, a proto s jednostranného stanoviska a málo zásadně. První, který zpracoval celou liturgii samostatně a dle jednotných zásad, byl farář Xaver Schmid († 1871); vydal roku 1832 své dílo „Liturgik der christkatholischen Religion“. Po něm následovaly rychle liturgiky od litoměřického profesora Hnogka (1835—1842), Lüfta (1844—47) a Flucka (1853—55). Ať zde postrádáme ještě dostatečné kritiky a theologického prohloubení — studium liturgie bylo zahájeno a tím se vracelo též porozumění pro význam liturgie pro náboženský život a rozvíjelo se stále více, až vyvrcholilo v liturgické hnutí našich dnů. Studium liturgie jest dnes vyspělou vědou a znovu odkrytý obsah liturgie praktickou potřebou.

V tento vývoj zasáhl rozhodně řád svatého Benedikta a sice nejprve kongregací francouzskou a potom kongregací beuronskou. Tvrdím-li toto, nemluvím stranicky pro domo, nýbrž zjišťuji jen historický fakt, kterého nikdo nepopře. Byl to především solesmeský opat Dom Prosper Guéranger († 1875), který pracoval od roku 1830 neúnavně slovem i pérem pro obnovu liturgie a liturgického života. V letech 1840—51 vydal základní dílo trvalé ceny *Institutions liturgiques* (1. vydání ve 3, 2. vydání ve 4 svazcích), které mělo vědecky zpracovat celou liturgii. Náboženský život ve Francii byl tímto, byl i nedokončeným dílem mocně rozvířen a úspěch byl veliký. Když Guéranger svůj boj za práva liturgie začal, byla římská liturgie pouze ještě v 11 francouzských diecésích, než umřel, byla zavedena již ve všech, naposled v Paříži a Orléansu.

Ještě mocněji působilo druhé velké dílo Guérangerovo *Année liturgique* — Církevní rok, jehož první svazek vyšel roku 1841. Autor sám se dočkal sedmého vydání tohoto díla, nyní jich bude přes dvacet. Německý překlad od mohučského kanovníka Heinricha čítá 13 svazků. Význam Guérangerova Církevního roku tkví v praktickém účelu; obrací se totiž na laiky a chce jim býti pomůckou, jak mají v duchu liturgie a církevního roku žítí a se modliti.

Solesmesští Benediktini to taktéž byli — v čele Dom Pothier a Dom Mocquereau — kteří takřka znovu objevili původní chorál gregoriánský a zjednali mu vydáním graduálu, antifonáře a jiných liturgických knih praktickou platnost, která byla na konec Motu proprio papeže Pia X. ze dne 22. listopadu 1903 uzákoněna; novým Motu proprio ze dne 25. dubna 1904 byli Benediktini pověřeni úkolem, aby obstarali nové vatikánské vydání graduálu a antifonáře.

Ze Solesmesu převzali liturgii i chorál beuronští Benediktini, jejichž první novic, pozdější opat emauzský Benedikt Sauter, konal tam roku 1862 svůj kanonický noviciát. Týž uvedl gregoriánský chorál do Beuronu a svým spisem „Choral und Liturgie“ (Schaffhausen 1865, Paris 1867) do veřejnosti. Opravdovým apoštolem liturgie se stal misál P. Anselma Schotta O. S. B. v německém překladě s výtečnými vysvětlivkami; od roku 1884 následovalo vydání za vydáním, takže dnes jest rozšířen ve 30 vydáních a v 529 tisících výtisků.

Vedle studií a šíření knih začala v celé skoro Evropě intenzivní liturgická propaganda praktická. Solesmesští Benediktini a vedle nich Beuronští pěstovali od začátku, to jest tedy ve Francii od roku 1833 a v beuronské kongregaci od roku 1863, liturgii prakticky s vynaložením všech sil a umění, které se zvláště u Beuronských pěstovalo. V jejich opatských chrámech se konají pravidelně denní chórová modlitba a slavné bohoslužby věrně dle církevních předpisů. Každý z těchto četných klášterů se stal ohniskem náboženského života a klasickou půdou liturgie. Rok co rok přicházeli a přicházejí dosud tisíce návštěvníků, aby tu prožili několik chvil životem lepším, a kdo přišli, pocítovali mimoděk úchvatnou moc bohoslužby důstojně konané. Jak mnohé duše tu poznaly, že úkony kultu, liturgie, by měly míti po celém světě převážný vliv v křesťanském duchovním životě a v kněžském apoštolátě!

Takto byla studiem liturgie, které vypělo v bohatou vědu, a slavením liturgie, které si získalo i ve světě laiků četné milovníky, připravena půda, když Bůh poslal církvi své světce a horlivého reformátora Pia X. „Ignis ardens“ bylo jeho heslem, a on hořel především horlivostí pro dům a kult boží. Kolem Krista eucharistického, jeho oběti a církevního oficia, kolem svatého přijímání a posvátného zpěvu, konečně kolem zbožnosti kněží se pohybují četné jeho dekrety. Již v prvním svém papežském projevu ze dne 22. listopadu 1903, věnovaném velikému reformnímu dílu, rozvinuje Pius X. celý svůj program: „Naším nejvřelejším přáním jest, aby pravý duch křesťanský vzkvetl všemožně a udržel se ve všech věřících; proto jest především třeba postarati se o posvátnost a důstojnost chrámů, kde se všichni věřící shromažďují právě proto, aby čerpali tohoto ducha u svého prvotního a nenahraditelného zdroje, to jest z činné účasti na posvátných tajemstvích a na veřejné a slavné modlitbě církve svaté“.

Náměstek Kristův volá lidstvo zpět k prvotnímu a nenahraditelnému zdroji liturgie. U belgických katolíků padla tato výzva na půdu úrodnou a vydala brzy netušeného užítku. Za vedení episkopátu počalo dílo liturgické obnovy.

Na sjezdu konaném v Mechlině v září roku 1909 se seskupili pracovníci, vytknuli si program pro svou práci, válečný plán k zahájení liturgického hnutí. Mladé opatství Mont César v Lovani, věrné liturgickým tradicím, které si přineslo z mateřského kláštera v Maredsous, se postavilo v čelo celé této liturgické akce. Zvláště to byl P. Lambert Beauduin, známý nyní prací pro unionism, který se stal duší a hybnou silou všech podniků. Podporováni kardinálem Mercierem a belgickými biskupy počali belgičtí Benediktini vydávati propagační spisy a revue; v Lovani a jinde se konaly liturgické sjezdy, týdny a dny. Z Belgie uchvátilo nadšení pro liturgii okolní země a vzrostlo do našich dnů k neobyčejnému rozsahu, jak to ještě uvidíme.

I. Vůdčí myšlenky a cíl.

Proti liturgickým snahám se ozývají někdy dosti ostré námitky i z řad katolíků. Vidí se v celém hnutí snad jen soukromá záliba určitých kruhů, jakýsi romantismus nebo esthetismus. A přece již jména vynikajících mužů, která s liturgickým hnutím jsou spjata, nadšení, s kterým se široké vrstvy v liturgii vžívají, a blahodárné účinky, kterými se tato akce vykazuje, jsou dostatečnými důkazy, že

liturgická obnova jest nesena solidními vůdčími myšlenkami, že jde za určitým cílem. Jen veliká idea dovede rozehřáti trvale veliké massy. Co chce a čeho se snaží dosáhnouli liturgické hnutí? Krátce řečeno: Chce obnoviti a prohloubiti církevní smýšlení dnešního lidstva, subjektivistickým, individualistickým a materialistickým duchem zamořeného.

Pozorujeme-li středověk, jest nám ihned nápadno, jak všechny složky jeho veřejného i soukromého života jsou prosyceny duchem církevním, nebo řekněme přímo liturgickým. Zajímavě jest tu čísti krásné dílo Henry Digbyho „Mores Catholici or Ages of Faith“, které P. Kobler přeložil německy ve 4 svazcích pod titulem „Katholisches Leben im Mittelalter“. Lid počítá datum podle církevních slavností, hodiny dne podle chórových hor. Svě slavnosti pořádá v souvislosti se svátky církevními. Veřejné jednání a rodinný život jsou ve stálém spojení s velikou obcí, církví katolickou. Jak zcela jiný duch se jeví v širokých kruzích moderního lidstva. Duch Církvi, liturgii nepřátelský vše prostupuje.

Ale konečně se lidé subjektivismem, individualismem a materialismem přesytili a hledají něco, co by je opravdu uspokojilo. Člověk jedinec si sám nestačí. On žádá po něčem objektivním mimo sebe, po opoře a spojení s jinými mimo zájmy pouze hmotné, srdce lidské touží především po životě vyšším, po spojení s Bohem. To vše dává v přístupné všem formě liturgie. Proto liturgie naší zchudlou dobu tak láká a uspokojuje.

Liturgie jest veřejné, uzákoněné konání kultu. Katolická liturgie jest úcta, hold, které vzdává Církev Bohu; Církev, to jest společnost nejen těch, kteří jsou v mezích té které svatyně, nýbrž, kteří jsou na celém světě, a nejen těch, kteří jsou v tomto čase v Církev spojení, nýbrž i těch, kteří jsou již u cíle, pro které čas již neexistuje. A to ještě není Církev celá, není ta kolektivní modlitba Církve. Všechny ty složky Církve jsou vnitřně spojeny ve vyšší, živý celek, v Corpus Christi mysticum. Jest to skutečný Kristus; jemu jsme vtělení křtem svatým, jeho svátostmi, zvláště Eucharistií, béřeme účast na společném životě, jeho život se stává naším životem.

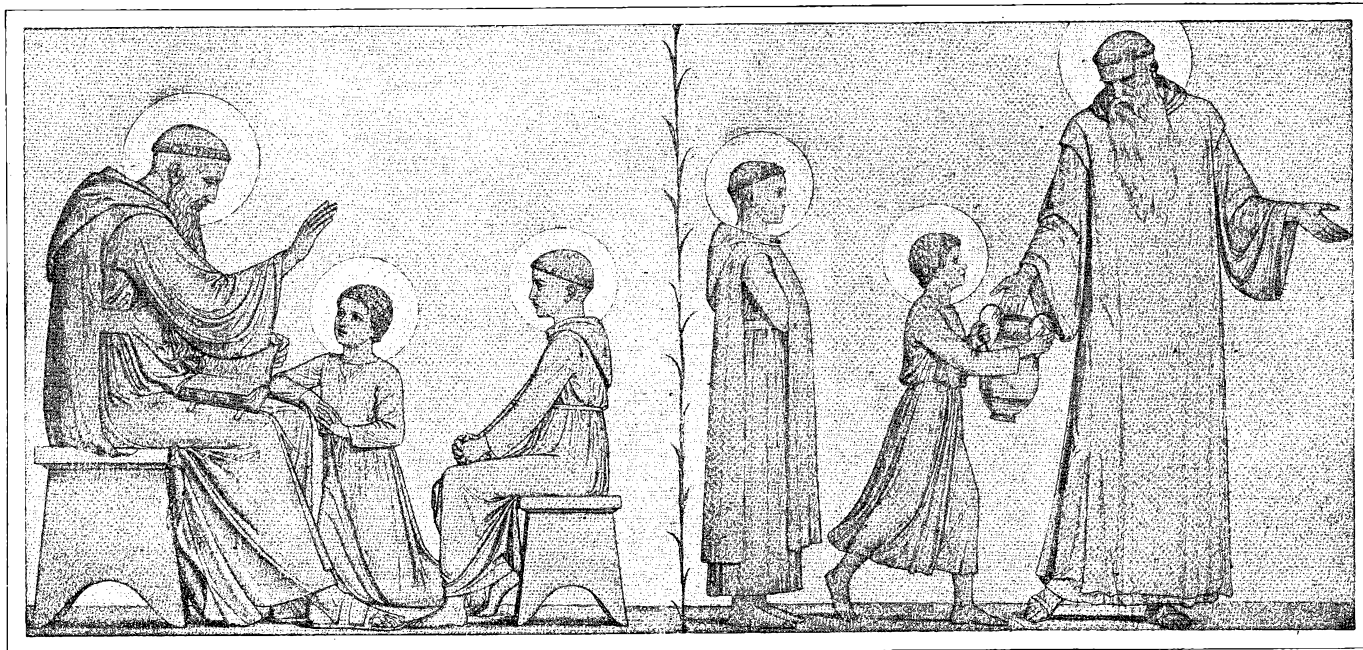
Posvátnou mluvou této veliké společnosti, kultem Církve jest liturgie. Kdo se modlí s Církví, ten nejedná již subjektivně; on přijímá v sebe objektivní život Církve a tím život Kristův. Tot' význam liturgie a její boj proti subjektivismu, který se vloudiv i v obor života náboženského.

Jak podivuhodně čelí liturgie subjektivním sklonům i svou zevní stránkou. Liturgie nepřestuje výhradně jen tu neb onu možnost, jak je konají rády některé duše. Liturgie nezdůrazňuje ve svých modlitbách jen jednu pravdu víry, na př. jen milosrdenství nebo zase jen spravedlnost boží; to by duchovní život brzy nespokojovalo. Liturgie se nedá ovládati subjektivními a proto se měnicími city jednotlivců, nýbrž jest ovládána myšlenkami. Liturgie musí býti objektivní, musí býti všeobecná, katolická. Proto zdůrazňuje více pravdy a city všelidské a všenáboženské. A tím jest modlitbou všech dob a lidí, kultem pravdy, dogmatů, nezměnné víry. Jaký prospěch pro naše pokolení, dá-li se vésti ne pouze svými city, sklony a názory, nýbrž velikými, objektivními, věčnými pravdami, jak jimi oplývá katolická liturgie.

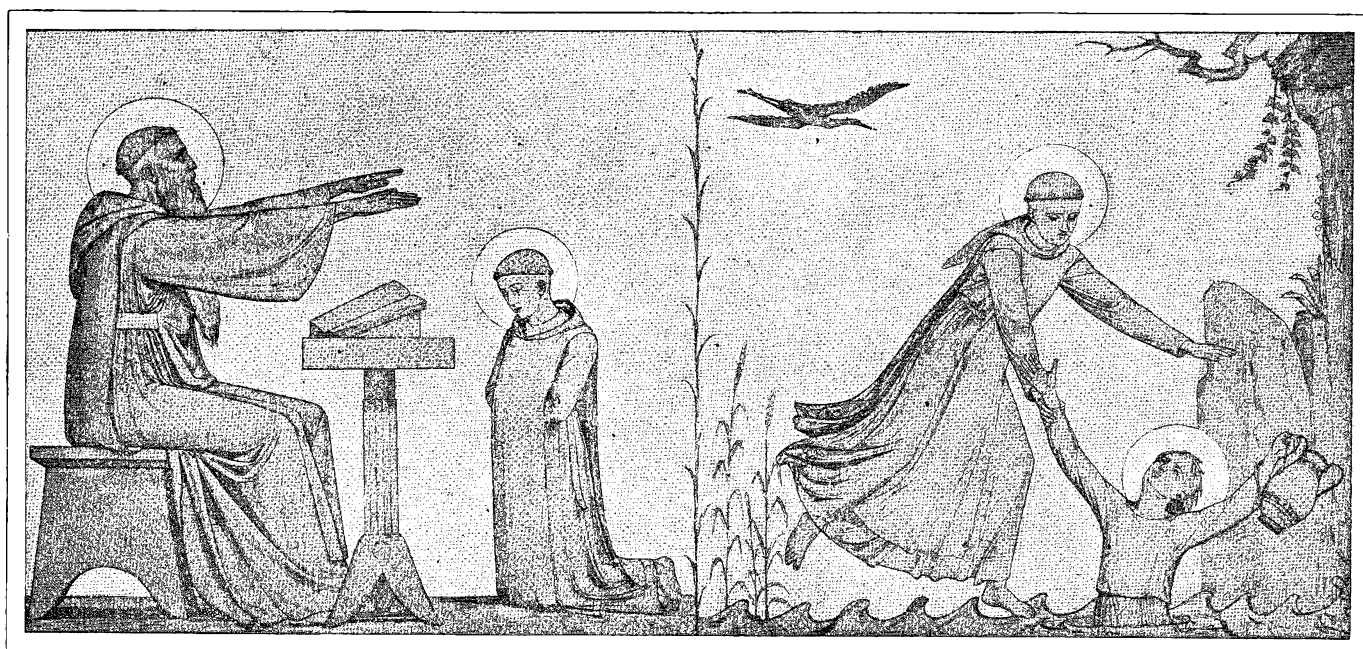
Kdo bere účast na liturgii, ten jest vtažen v onu velikou společnost, která nezná mezí prostoru ani času, a ve spojení s tímto objektivním celkem vyžívá v plnou osobnost. V liturgii musí jednotlivec přinášeti oběti společnosti, on si musí osvojit celý obsah jejího smýšlení a jednání. Proto liturgie neříká „já“, nýbrž „my“ — „Oremus“. Proto kněz, i když jest sám, mluví ve formě dialogické — „Dominus vobiscum“. Proto se v liturgii nemodlím již jen za své malé záležitosti a za ně obětuji: jako člen veliké společnosti musím rozšířiti své srdce, záležitosti celé Církve se stávají záležitostmi mými, a naopak, moje ubohé záležitosti záležitostmi všech těch milionů, kteří konají na celém okršku zemském svatou liturgii; ano, stávají se záležitostmi i Církve oslavené, jak to krásně v „Communicantes“ vyjádřeno, ano, stávají se záležitostmi i Ježíše Krista, naší hlavy.

Tak se oprošťuje duše od individualismu a vychovává se k sebezapírání, sebekázni, ohledům oproti druhým, k smyslu pro společenství, k obětavosti. Zde mizí vlastní já a sesiluje se láska, která hledá více, co jest prospěšno jiným. Chápeme nyní, kde čerpali křesťané prvních dob neochvějnou víru a sílu až k mučednictví? Ve spojení s Církví, s její modlitbou, její obětí, při které i my dodnes prosíme, „aby i nám, hříšným služebníkům svým, ráčil uděliti nějakého podílu a společenství se svými apoštolý a mučedníky“ (Kanon mše svaté).

Sředem liturgie a vrcholem každé církevní slavnosti jest eucharistická oběť, která jest jedna a táž s obětí kříže, ač se koná jiným způsobem. „Tu se stává Kristus přítomen a Církev prožívá pod závojem symbolu tu událost ze života Kristova, která

Svatý Benedikt vyučuje jinochy Maura a Placida — posílá Placida k jezeru pro vodu.

Svatý Maurus dostává požehnání od svatého Otce Benedikta k záchraně svatého Placida a kráčí po vodě.

se jednou stala, znovu a čerpá z ní posvěcení. Tak jest přítomen Kristus, který se narodil v Betlemě, který trpěl, umřel, vstal z mrtvých a jest oslaven.“ „Tak se koná dílo vykoupení našeho, kolikrátkoli památka této oběti se slaví — quoties huius hostiae commemoratio celebratur, opus nostrae redemptionis exercetur“ (Tichá modlitba 9. neděle po Svatém Duchu).

Ale život Kristův se v eucharistické oběti nejen zpřítomňuje, nýbrž on v nás i vchází. Neboť tím, „že my, údy Kristovy, se kládeme s obětními dary na oltář, tam se v tělo Kristovo proměňujeme a obětním pokrmem božský život Kristův v sebe pojímáme, vcházíme ve stále užší styk a účast s jeho narozením, smrtí a proměněním. Tak se v něm a s ním z Boha rodíme, v něm hříchu umíráme a s ním jako nový člověk povstáváme. Tak se v nás dílo vykoupení a spojení s Kristem právě eucharistickou obětí stále obnovuje a prodlužuje“. Spojení s Kristem znamená odloučení od hmoty. Tak čelí liturgie účinně modernímu materialismu.

Obnovení a prohloubení náboženského života získá tedy zajisté nesmírně, porozumí-li lidé opět významu tajemství, svátosti a zvláště eucharistické oběti. Dnešní doba, která tolik spoléhá na svou sílu a své vymoženosti a která slaví vždy své já do popředí, se naučí opět budovat život duchovní více na Bohu a jeho milosti. To jí dodá jistoty a radosti.

Podaří-li se nám dáti širším kruhům opět porozumění a zálibu pro liturgii, pak obnovíme jistě poznenáhlu jejich smýšlení. Neboť další předností, kterou skytá liturgie — a to jest také jeden z důvodů pro oprávněnost liturgického hnutí — jest, že předvádí věřícím i nevěřícím pravdy spásy v živém a silně kolorovaném výkladu, v jasném a výrazném poučování, doprovázeném sta let starými tvary poesie, hudby, malířství, architektury, plném dějinných vzpomínek. Katolická liturgie jest plna umění, či vlastně jest sama nejvyšším uměním.

Umělecká stránka liturgie má veliký význam, zvláště u lidí vzdělaných: je všestranně uspokojuje a činí přístupné pravdám víry, kterých by v jiné formě snad tak snadně nepřijali. Krásou liturgie byl získán Církví Huysmans a mnoho jiných, o ní mluví s opravdovým unešením protestanté a závidějí nám ji. Stačí přečísti si na příklad „Die katholische Kirche nach den Zeugnissen von Nichtkatholiken“ od Fr. Rosta (Regensburg 1919). Ať nám nikdo nevytýká esthetismu; pro nás ani v liturgii jako nikde jinde není účelem

forma, nýbrž obsah, to jest božský život. Podává-li nám však katolická liturgie tento drahocenný poklad na zlaté pateně, není třeba jím opovrhovati; i umění jest od Boha a vede k Bohu.

Dalo by se uvést ještě více důvodů pro oprávněnost liturgického hnutí; ale tyto poukazy snad stačí, abychom poznali některé čelné myšlenky a cíle, které tanou na myslí těm, kteří vidí v liturgii mocný prostředek k obnově a prohloubení náboženského života naší doby. Věští lidstvo k Církvi a Církvi k Bohu — to musí býti naším přáním a naší snahou. A přímou, Bohem samým vykázanou cestou k tomu jest — katolická liturgie. (Dokončení přístě.)

Emauzy.

Opat Arnošt Vykoukal.

Země Benediktinů.

Italie jest kolébkou řádu benediktinského, neboť zde se svatý Benedikt narodil, zde žil a kláštery zakládal a zde blaženou smrtí život svůj dokonal. Zajisté není divu, že se také velikým počtem klášterů stala zemí Benediktinů. Vzdor nepřizní časů může se Itálie vykázati i dnes velikým počtem benediktinských klášterů.

Avšak která země v Evropě za rozkvětu řádu benediktinského by nemohla slouiti zemí Benediktinů? Synové svatého Benedikta ve všech zemích Evropy buďto rozsévati símě učení Kristova, jako v Anglii a Německu, anebo to símě dále pěstovali a osvětu křesťanskou hájili a utvrzovali, jako ve Francii a také v Čechách. Přířknuvše rádi Itálii zvláštní místo, jakožto kolébce řádu benediktinského, dovolíme si nazvati Anglii po výtce zemí Benediktinů.

Nazýváme-li Anglii zemí Benediktinů, následujeme jen příkladu vynikajícího francouzského historika Montalemberta, který ve svém díle „Les moines d'occident“ („Mnichové západu“), svazek 3., píše: „Žádný národ na světě neobdržel víru křesťanskou bezprostředněji od Církve římské a výlučněji působením mnichů“. Montalembert píše na onom místě o národu anglosaském.

A hned potom praví tentýž spisovatel: „Křesťanská Anglie byla učiněna mnichy. Ze všech zemí Evropy byla nejhluběji zorána radlicí mnišskou. Byli to mnichové, a jen mnichové, kteří přinesli, rozsévati a pěstovali na tomto proslulém ostrově símě křesťanské civilisace“.

Arciř mají na tomto civilisačním díle lví podíl keltští mnichové, mnichové slavných klášterů v Irsku (Bangor, Lismore), v Kambrii, dnešním to Walesku, (Bangor, Glastonbury, Svátý Asaf, Menivia) a ve Škotsku (Jona a Lindingsfarne). Ale zásluhy o pokřesťanění a civilisaci Anglosasů, kteří koncem šestnáctého století byli pány téměř celé Britanie, přináležejí výlučně Benediktinům.

Správně bychom řekli, že zásluha o pokřesťanění Anglie náleží papeži Řehoři Velikému, který první pojal myšlenku poslati Anglosasům misionáře. Když jednoho dne spatřil na římském trhu anglosaské otroky, pěkně urostlé mládence bílé pleti, rozhodl, že lidé s tak krásnou, ba, andělskou tváří nesmějí déle zůstatí otroky ďablovými, nýbrž, že se musí křtem svatým co nejdříve státi spoluobčany andělů.

Tenkráté byl Řehoř ještě opatem kláštera, který sám založil ve svém rodném paláci v Římě, na pahorku svaném „mons Coelius“, nedaleko římského Forum.

Jeho touha, zjednatí Anglosasům co nejdříve štěstí víry křesťanské, byla tak silná, že ihned šel k papeži vyprositi si dovození, aby směl v Britanii hlásati Anglosasům evangelium.

Obdržev dovození vydal se na cestu. Již urazil tři dny cesty, když ho dohonili Římané, zadrželi ho a vedli zpět do Říma. Nechtěli ani slyšeti, že by jejich miláček „Gregorius“ je měl opustiti a vydati se k barbarským národům Velké Britanie.

Za nedlouho potom byl Řehoř zvolen papežem. Nyní měl moc vykonati pomocí jiných, čeho nemohl vykonati sám.

Jako opat měl pod sebou značný počet mnichů, kteří ho ve všem ochotně poslouchali. Že by mu nebyli stejně po vůli jako papeži? A přece uplynulo několik let, než mohl provésti svůj oblíbený úmysl — uvésti Anglosasy do ovčince Kristova.

Léta Páně 596 poslal papež Řehoř mnicha Augustína a čtyřicet mnichů ze svého kláštera na pahorku coelijském, aby Anglosasům hlásali evangelium. Došli do Gallie (Francie) a zastavili se na ostrůvku Lerině, naproti Marsilii (dnešní město Marseille), proslulém starým klášterem a mnohými svěci.

Při své návštěvě v Gallii byli by římsí mnichové-misionáři málem přišli o své povolání věrozvěstů u Anglosasů. O těchto pohanech kolovaly v Gallii ty nejhrůznější zprávy. Jsou to prý lidé divocí jako zvěř, krvelační, k nimž prý nemožno se přiblížiti bez největšího nebezpečí smrti. Soudruzi Augustinovi nebyli tak hrdinského ducha jako on. Ti se dali zastrašiti oněmi zprávami a při-

měli svého vůdce, aby se vrátil do Říma a vymohl na papeži, aby je sprostil povinnosti vydati se na tak nebezpečnou za práci, která neslibovala žádného úspěchu.

Papež nevyhověl jejich žádosti, nýbrž poslal Augustina zpět s psaním, ve kterém jim nařizoval, aby přijali Augustina za svého opata, byli ho ve všem poslušni a nedali se zastrašiti námahou cesty ani řečmi pomlouvačů. „Čím více námahy budete míti“, tak je těšil veliký ten papež, „tím krásnější bude vaše sláva na věčnosti.“ Přál jim pomoc milosti Boží a vyslovil přání, aby mohl spatřiti ovoce jejich práce ve věčné vlasti. A dodává: „Nemohu-li míti podílu na vaší práci, nebudu míti menšího podílu na žni, neboť Bůh ví, že mi nescházelo ochoty“.

Majíce papežovo doporučení k duchovním a světským vrchnostem prošli římstí misionáři šťastně Gallii a přistáli v Britanii na místě, kde roku 55. před Kristovým narozením slavný římský vojevůdce Julius Caesar přistál se svými legiemi. Tehdy přistál římský válečník s ozbrojenou mocí, aby dobyl Velké Britanie, rozšířil římské imperium a sám se ozdobil novými vavříny — nyní přichází družina mnichů, kteří byli ozbrojeni jen svatým křížem a evangeliem a nepřišli, aby odňali obyvatelům Britanie politickou svobodu, nýbrž aby je učinili občany duchovní říše Kristovy.

Místo, kde přistáli, jest jižně od ústí řeky Temže. Slulo „ostrov Thanet“ a dosud se nazývá „Isle of Thanet“, ačkoliv přestalo již býti ostrovem.

Tehdy tu vládl Ethelbert, jeden ze sedmi nebo osmi anglosaských králů, potomků to anglosaských vůdců, kteří v polovici 5. století po Kristu byvši přivoláni od Britů na pomoc proti divokým Piktům, sami se zde usadili, domorodce ztlačili nebo si podmanili.

Ethelbert a jeho lid byli sice pohany, ale křesťanství mu nebylo neznámo, jelikož jeho manželka Bertha, dcera franckého krále Chariberta, byla křesťankou. Z jakési pohanské pověry nechtěl hned křesťanské věrozvěsty připustiti do svého královského města Canterbury, nýbrž vyšel jim vstříc na ostrov Thanet a na radu pohanských kněží přijal je pod velikým dubem. Přišli v ustanovený čas. V čele bratří misionářů kráčel Augustin, velké, patricijské postavy, a před ním nesli stříbrný kříž a korouhev s obrazem Vykupitelovým. Přišli zpívající litanie dle obyčeje římského a s nápěvem, jemuž se naučili od samého Řehoře Velikého, svého duchovního otce a původce liturgického zpěvu.

Dobrý Pastýř.

Vyslechnuv, za jakým účelem přišli, odpověděl král Ethelbert, že nemá sice úmyslu vzdáti se náboženství svých otců, ale že mohou jeho lidu hlásati náboženství křesťanské a že o jejich výživu bude postaráno.

Nyní jim také dovolil vejíti do sídelního města Canterbury.

Šli opět v procesí nesouce kříž a korouhev a zpívající anti-fonu: „Pro tvé veliké milosrdenství, Hospodine, odvrát, prosíme tebe, hněv svůj od tohoto města a od svatého chrámu svého, neboť hřešili jsme proti tobě. Aleluja“ (Dan. 9, 15—16).

Zatím se královna Bertha postarala o residenci misionářů.

Hned za městem, na východní straně, byl kostelík svatého Martina, kterého používali již křesťanští Britové. Dosud zde stojí kostel svatého Martina, nyní ovšem anglikánský, který v nynější podobě pochází ze století třináctého. Zde byli uby-

továni Augustin a jeho bratři misionáři. V kostelíku svatého Martina zpívali církevní oficium dle řádu benediktinského, slavili mši svatou, kázali a křtili. Působilo-li jejich učení na mnohé přesvědčivě, napomáhal k obrácení pohanů prostý, upřímně zbožný život mnichů co nejvíce. Posléze neubráníl se blahodárnému vlivu učení a mravů křesťanských ani král Ethelbert. Neuplynul ani rok od příchodu římských mnichů, a již také žádal o svatý křest. Učinil vyznání víry křesťanské a byl pokřtěn na Hod Boží Svatodušní roku 597. Jeho příklad mocně působil. O Vánocích téhož roku přijalo svatý křest deset tisíc jeho poddaných. To byly jistě slibné počátky církve katolické mezi Anglosasy.

Brzy na to byl Augustin vysvěcen na biskupa arcibiskupem z Arles v Gallii. Jakmile se to stalo, král Ethelbert přeložil svou residenci do města Reculver, staré to pevnosti římské, v sousedství ostrova Thanetu a přenechal Canterbury novému biskupovi a jeho mnichům. Štědrostí královou byl starý kostel svatého Vykupitele v Canterbury opraven a stal se biskupským. Zároveň byl za městem vystavěn nový klášter ke cti svatých apoštolů Petra a Pavla. Augustin byl pak papežem Řehořem povýšen na arcibiskupa. Jemu měli býti podřízeni nejenom noví biskupové církve anglosaské, nýbrž i biskupové britští. Prvním biskupem v Rochesteru se stal Justus, žák Augustinův, a za prvního biskupa londýnského byl ustanoven opat Mellitus.

Není zde možno rozvinouti do podrobností dějiny benediktinského řádu v Anglii; připomínáme jen, že z kostela svatého Vykupitele vyrostla nádherná kathedrála, zvaná 'Christ Church', která zůstala i za éry anglikánské metropolí Anglie, že slavné westminsterské opatství v Londýně (Westminster Abbey) bylo aspoň od časů krále svatého Eduarda sídlem benediktinským, že dosud stojí nádherné kathedrály, druhy benediktinské, v Ely (Ily), Gloucesteru (Glósteru) a Worcesteru (Ústeru), že biskupy v Canterbury byli slavní muži: svatý Dunstan, Lanfrank, svatý Anselm, svatý Tomáš Becket, všichni z řádu benediktinského (Tomáš Becket aspoň od svého povýšení na arcibiskupa žil s Benediktiny canterburskými a vedl život mnišský), konečně, že v novější době Benediktini opět dobývají Anglie, majíť tu již sedm opatství a jeden převorát, a tak jsme

Dobry Pastýř.

snad dostatečně ukázali, že Anglii přede všemi ostatními zeměmi lze nazvat „zemí Benediktinů“.

Emauzy.

P. Bernard[†] Velišek.

Kartusiánův sen mladosti.

(Annal. Ord. Cartus. vol. VII.)

Kartouzský klášter v Praze byl nejmilejším tvůrčím dílem Jana Lucemburského. Lid ho nazýval pro rozkošnou polohu jeho jen „Marianskou zahradou“. Kde dnes podél Vltavy se prostírá tovární město Smíchov, plné ruchu a života, tam stával klášter, stožený v zeleni a obklopený kvetoucími pahorky.

V srpnový večer roku 1419 chystalo se právě slunce zapadnouti za zelené vrchy. Nesčetné vížky a věže „zlaté“ Prahy a starého královského hradu na Vyšehradě zazářily, posledně byvše políbeny sluncem, v růžové výhni. V posledním pozdravu rozplynul se jejich obraz na vlnách Vltavy, která šumíc valila se pod klášterem. V hluboké mlčení a dřimotu ponořen tu stál, květiny v malinkých zahrádkách, které obklopovaly nepatrné domečky otců, dýchaly ve večerním slunci zvýšeněji, byly však osamělé a opuštěné. Jen v jedné ze zahrádek, poslední v řadě, jevíly se stopy po životě. Jakoby tiché vzdechy plnily prostor. „*Quam pulchra es, amica mea, quam pulchra es! — Jak jsi krásná, přítelkyně má, jak krásná!*“ provívalo tichounce zahradou. „*O domina mea, o mater mea! — Ó, paní má, ó, matko má! Exaltata es super choros angelorum ad coelestia regna! — Vyvýšena jsi nad kůry andělské ke trůnům nebes! Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus est! — Ó, já ubožák! Kdy už se skončí tento poutnický život!*“ Tklivě a toužebně tento nářek zmíral.

Poslední večerní paprsek spočinul zářivě na bílém rouše a na stříbrných vlasech starého Kartusiána. To on se tak modlil a tak vzdychal. Jako anděl, jako bytost vyššího řádu, stála tu bílá postava, ruce sepiaty, oči k nebi obrácené. Ach, jaké oči! Kartusián byl asi hodně starý, bylo mu jistě osmdesát let. Postava jeho, jindy zvadlá a shrbená, stála tu teď na okamžik vzpřímena. Jako na kostlivci viselo na něm široké, řasnaté roucho. Ale ty oči! Kdo se jednou do nich podíval, nezapomněl jich již nikdy. Každý musil mimoděk mysliti na holubičí oči z Písně písní: „oči v mléce vykoupané“. Jistě asi nikdy nic zlého neviděly, tak čistá a nezkalená byla jejich

hladina. Nepopsatelně jasné a veliké zářily ve zvadlém obličejí jako oči dětské, v nichž se zrcadlí bohaté nebe mladosti a naděje.

Před dvěma dny slavili v klášteře svátek Nanebevzetí Panny Marie. V srdci mnichově dozníval ještě slavnostní jásot. Byl to snad již zásvit svělla věčného a blažené radosti nebeské, který vysvitl v jeho očích? — Ještě něco jiného dnes oči starého Kartusiána rozzářilo: jeho sen, jeho jediný sen, sen jeho mladosti, který, jak se domníval, už dávno byl vysnil — ten dnes ještě jednou vystoupil z jeho srdce v červánku naděje a zářil a mluvil z jeho očí.

Leč lesk očí pohasl brzy, postava starcova se unaveně shroufla. „Ó, já pošetilec“, šeptal mnich, „což nikdy nebudu moci zapomenouti? Můj Bože, můj Bože, fiat voluntas tua — bud' vůle tvá!“

Chvěje se hledal starý pater Bruno na blízké zhruba sbité lavici uklidnění svým slabým údům. Hlava jeho klesla do jeho dlaně. Soumračné stíny táhly kartouzskou zahradou. Světle prosvítala jimi bílá postava mnichova.

I ve tmě by byl našel cestu do své cely. Leč nehledal jí dnes ještě. Neměl klidu; jeho starý, dávný sen se probudil a trápil ho.

Kdy pak jej vlastně počal snít? Vzpomínka počala tmu minulosti ponenáhlu osvětlovati, nesla ho daleko, daleko zpět do mladosti jeho.

Domovem jeho byl dům uprostřed hustých lesů. Jeho otec ve službách vznešeného českého pána, který ho pověřil dozorem nad širými hvozdy, byl neoblomně přísný a drsný, zdržoval se po celé dny se svým pánem na honech. Nebem, blažeností maličkého byla matka, zbožná, dobrá a líbezná, trpící drsností a divokostí svého muže. Jak zřetelně vyvstal před duší P. Brunona onen večer, kdy matka přivedla s osamělé silnice do domu k smrti unaveného Františkána, který byl na cestě do Prahy. V sousedních zemích zuřila černá smrt; proto otec přísně zakázal cizince přechovávat. Mohla matka odolati, když unavený pocestný ve jménu Ježíšově prosil o přijetí? Cizinec se ještě nezotavil zahrnut jsa jejím láskyplným účastenstvím a ošetřováním, když se ozval štěkot smečky. Otec se vracel.

Scéna, která se potom odehrávala, vryla se do paměti Bohumilovy — to bylo křestní jméno P. Brunona — i se všemi podrobnostmi svými jasně a živě. Vyjící smečka, otec hněvem soplící, který popadl u ohně sedícího mnicha za kutnu a surově ho ze dveří vrazil, matka v slnách rukama lomící, až srdce usedalo. Na všechno

se Kartusián pamatoval. Zuby nehty se držel matčina roucha, vyběhl s ní ven, aby se — jak to děti dělávají — poohlédli po ubohém mnichovi. Ještě teď viděl zřetelně ten obraz před sebou. Scéna se změnila. Nikoliv slabý a bídny, ale vzpřímený, vysoký, jakoby podaným soustem a odpočinkem osvěžený, s tváří rozjasněnou, tak tu stál mnich před nařikajícími, kterým se stal teď těšitelem. „Pro Ježíše trpěti“, tak mluvil k nim, „jest mi rozkoší, jediným přáním mým jest, pro Něho zemřít! Vlastníma rukama odnášel jsem se spolubratry svými morem nakažené. Mne jediného smrt ušetřila, teď odejdu do Svaté země, kde již mnoho druhů z mého řádu z rukou Mohamedánů přijalo smrt mučednickou. Tam — jsem o tom přesvědčen — tam také já proleji krev za svého Mistra. Jak jsem blažen; neboť větší lásky nemá nikdo nad toho, kdo život dává za své přátele!“

Mnich Františkán vypravoval toto všechno s úsměvem a nevyověditelně blaženým výrazem, matka zatím úplně ztichla a slzy nebrázdily více jejích líc. Louče se přivínil Bohumila k sobě a hladil ho a když mu žehnaje položil ruku na hlavu a hluboce se mu podíval v oči, tu bylo chlapci, jakoby mu jiskra byla do srdce přeletěla. A v tu chvíli — to věděl — vyvstal v jeho duši onen sen, jíti ve stopách toho mnicha, o němž později slyšeli, že skutečně byl umučen, ona touha, zemřít jako on pro ležise.

Takový byl P. Brunona sen mládí.

Po oné tak truchlivé a přece tak útěšné scéně přišla dlouhá, předlouhá doba zápasu a doufání. Jediná myšlenka ovládla jeho mladost: aby v řádu svatého Františka jako misionář putoval do Svaté země a tam zemřel jako mučedník. Leč všem jeho prosbám a všemu úpění postavil otec v cestu tvrdé „ne“. Avšak silou a štěstím mládí jest naděje. Bohumil jí neztrácel a ona ho nezklamala. Konečně nadešlo splnění a sice způsobem nečekaným. Střela otcova na lovu minula se cíle a zasáhla hrud' synovu. A když tu syn jako mrtvý před otcem ležel, srdce otcovo roztálo. Ke všemu svolil, jen když mu syn neumře. Pak přišla dlouhá nemoc, ale blažený, přeblažený čas. Sen byl blízek splnění.

Síly se nechtěly tak rychle vraceti; leč železná vůle je popoháněla, a tak se ocitl jednoho krásného dne Bohumil s rozzářenou, nadějeplnou tváří před kvardiánem františkánského konventu v Praze prose o přijetí do svatého řádu. V první chvíli nemohl toho prostě pochopiti, když kvardián jeho prosbu se soucivným pohledem stručně

odmítl dávaje za důvod, že jeho síly naprosto nestačí námahám misionářského života.

Ó, jak to bylo hořké! Všecko doufání jeho mladosti zmařeno! Oběť tolika let nepřijata! Bohumil se vrátil domů všecek zničený a nemocnější než dříve. —

Ted' vyvstala v duši P. Brunona vzpomínka na dobu, pro něho plnou sladkých radostí a nebeských milostí. Nedlouho po onom prvním pokuse přišel do kartouzského kláštera v Praze a začal v tiché cele pochovávatí svůj sen. Nebylo to nikterak snadné! Síla jeho se vzepřela a když zuřivala vichřice a vála krajem, když táhla po nebi mračna, zdávalo se mu, že musí letěti s nimi ven z tichého života do boje, k práci a na smrt. Leč železné pouto slibu svíralo ho pevně. A tu se asi také naučil, že nade vším lidským doufáním a nade všemi tužbami jest vůle Boží, a uposlechnouti ji, to že jest pravé mučednictví. A tak vytrhával po půl století jako nitku po nitce svou vlastní vůli ze srdce; bolelo to, ale on byl neúprosný, a jeho srdce posléz ztichlo. Zdálo se, že sen jeho mladosti šhasl.

Ano, zdálo se tak. Ale když tu tak staříčkový P. Bruno za večerního ticha ve své zahrádce seděl, uvědomil si pojednou, že jeho sen znovu mocně ožil. Došlo k jeho sluchu, že nové fanatické kacířství dopouští se krveprolití, a zítra prý chtějí zničiti jeho kartouzský klášter, který se za zbožného a učeného převora Markvarda z Vartenberka stal majákem pravověrnosti. To vyvolalo opět do života ten starý, dávno zapomenutý sen a připravilo Kartusiána o spánek. „Jistě“, tak pravil radostně sám k sobě, „jistě mne ti krvežiznivci neušetří! Zítra, zítra; ó, kdyby se už raději rozednívalo!“

Nad klášterem rozložila se temná noc. Jakoby bílá záře proletěla zahradou. To Kartusián spěchal na lože. Pak monastýr se pohroužil do hlubokého mlčení a spánku! —

Žhavé letní slunce ozářilo příštího dne 17. srpna 1419 klášter kartouzský. Uvnitř bylo klidno. Bratři věděli, co je čeká, leč každý šel pokojně po své denní práci. Jen starý P. Bruno byl nezvykle čilý. Těkal tu a tam, ale nejvíce prodléval u fortny klášterní. Byl netrpěliv. Zdálo se mu k nepřečkání, než se pronásledovatelé objeví. Konečně počal z dálky doléhati temný hukot a burácení. Řvoucí, podnapilí mužové plavili se ve člunech napříč Vltavou ke klášteru a dobývali se dovnitř. Fortna praská pod jejich nehoráznými údery. Z pološera křížové chodby, nezvyklého jejich očím, spěchá drancujícím příšerná bílá postava s rozpiatýma pažema vstříc. Jako čaro-

mocí poděšení couvají. V příští chvíli však poznávají ve „strašidlu“ starého Kartusiána, který jim přímo letí do náruče, jen aby ho nepřehlédli. Klnouce a nadávající ženou ho z kláštera do dvora k ostatním jedenácti bratřím a obklopí je strážemi. Vězňové se tiše společně modlí, co zatím uvnitř kláštera se odehrávají nejstrašlivější scény. Rozbili svatostánek, zneuctili Nejsvětější, zuřivci se oblékli do posvátných rouch a znečistili je, vybrakovali zásoby klášterní, vyloupili, zdeptali, zpusťovali a rozbili všecko. Za nedlouho všechny klášter stojí v plamenech. Zatím nadešel večer. Rudá záře plamenů kmitá se po bílých rouchách Kartusiánů. Rozkacení netvorové obklopivše je, vedou je do města: bílí, zářní andělé uprostřed ďábelské roty. V čele jejich starý Kartusián vztyčený kráčí mladistvým, pružným krokem. V jeho rozradostněných, rozzářených očích svítí sen jeho mladosti.

Na úpatí Petřína, mimo nějž tlupa kráčí, rozrostl se trnitý keř. „Ať mají mniši koruny!“ zvolá kdosi z tlupy. Tentýž ďábel, který svedl druhdy vojáky, aby našeho Spasitele korunovali trním, vnukl nyní těmto lidem tutéž myšlenku. A již krutí katané oplétají hlavy zajatých pichlavými trny. Před nejdivější z roty stává se starý Kartusián. „Ó, ó“, volá, „korunován jako Mistr! Posuisti, Domine, super caput ejus coronam de lapide pretioso — Vstavil's, Pane, na hlavu jeho korunu z drahohamů.“ Sklání hlavu a nehne ani brvou, když mu netvor ostré trny naráží na hlavu, spánky a čelo, až pod nimi vytrysknou rudé praménky. Koruny na hlavách, kráčejí Kartusiáni dále.

Přišli ke Karlovu mostu. Nejhorší z roty chtějí to odbyti krátce a mnichy bez okolků naházeti do Vltavy. Sotva to starý Kartusián zaslechl, již stojí u samého zábradlí mostu, aby ulehčil vrahům práci. Rozvážnější z tlupy však zvítězili, a tak vlekou Kartusiány do Starého Města do šatlavy. Nadešla tmavá noc. Dnešní den koruny mučednické ještě nepřinesl. Ale zítřejší, není jinak možno, zítřejší ji přinese! Tak přemítá starý mnich pln naděje.

Nelhalo snad jeho tušení?

Následujícího jitra bylo však nalezeno pouze jedenáct vězňů v žaláři. „Kde jest dvanáctý? Kterak mohl ujíti?“ Odloženo odsouzení, hlídky sesíleny a zdvojnásobeny. Příštího dne napočítali vězňové opět o jednoho méně mezi sebou. Věc jest nápadná, přichází senát na prohlídku a ptají se vězňů. „Nevíme, co se s nimi stalo“, zněla odpověď, „když jsme — jak to při klášterních chórových modlitbách činíme — padli tváří k zemi, naši bratři zmizeli.“ Hlídky opět zosířeny, dvěře radními pečetěmi uzavřeny. Nic naplat! Ten,

jenž povstal vítězně ze zapečetěného hrobu, posmívá se kouzlům zlých. Třetího jitra chybí opět jeden zajatý; ve vězení našli jen devět Kartusiánů, mezi nimi P. Brunona.

Násilníkům zmocnila se hrůza. Ve vši tajnosti propustili uvězněné. To byla pro starého Kartusiána rána nejtěžší, nejbolestnější. Zdálo se mu, že poznává zřetelně, jak Bůh opět opovrhnul oběti jeho. Kdo ho nedávno zřel, když šel do vězení, byl by ho teď sotva poznal. S nadějí zmizela i všecka jeho síla. Opíral se o své druhy vycházející z kobky. Vyplízl se z ní zlomen a shrben. Studem neodvážil se oči pozvednouti. Lesk jejich pohasl, P. Bruno najednou docela sestaral.

S ostatními spolubratry byl P. Bruno odveden do Sedlice, do opatství cisterciáckého, kde vydědění našli útočiště. Uplynuly dva roky, ale mír se po vlasti ještě nerozhostil. Z Prahy zachvátilo povstání a hrůzovláda veškeru zemi. Starý Kartusián ještě žije, ale jest to již jen stín člověka. Nitro jeho však stalo se svatým. Nežádá již ničeho, nechce ničeho, než naplniti vůli Boží. Pomalu jako světlo uhasíná jeho život a ztravuje se láskou, díkem a svatou oddaností. Jeho smysly jsou zničeny, neslyší již, oči jeho zastřeny jsou závojem. Ale vedou ho ještě s ostatními spolubratry do chóru. Tu se modlí bratři jeho s ním, tolik ví; zde jedině jest blažen.

Takto klečí také v oktávu svatodušním roku 1421 u mnichů v rohu chóru. Modlitba jejich hlasitě šumí jako vání Ducha o svatodušních svátcích v Jerusalemě a přehlušuje ryk vpadaících lupičů, kteří dobyli kláštera. Pojednou zmlká chór. S ranním svitem násilníci svoje dílo dokonali. Při modlitbě bratři padli. Jako bojovníci, kteří na poli válečném vykonali svou povinnost, tak zde leží.

Zbyl již jen starý Kartusián. Vyhaslé smysly dělí ho od světa vnějšího. Nezpozoroval ničeho z hrůzných zločinů, které kolem něho na svatém místě byly páčány. Jest všecek pohroužen ve svou modlitbu. Tu vbodl se do něho zrak jednoho z vraždících pacholků, a těžce dopadá na starcovu úctyhodnou, stříbrnou hlavu jeho kyj. Neusmrtil ho však. Jakoby ta mocná rána umírající smysly a nervy starcovy ještě jednou byla probudila k dřívější citlivosti a svěžesti, P. Bruno zvedá se rychle a majestátně. Víčka oční se zvedají. Mlha jakoby byla s těch krásných očí spadla. Jakoby blesky byl někdo v ně vmetl, tak rychlým pohledem změřil všecko to divadlo: povražděné bratry, kteří tu ve svých bílých řízách leželi jako panny v rouchách svatebních, a temné postavy vrahů. Druhý úder dopadá. Kartusián padá na kolena. Pak zvolna klesá k zemi. Hlavu pozvedá

Oči dokořán otevřené zasvítily v mladistvém snu. Třesoucí se teplý zásvit v nich shasl, ztuhl v led. Vlna krve vyrazila z prolomené lebky, zasvítla jako koruna na bílých vlasech, stéká po klidném, blaženém obličejí mrtvého a vetkává po obou stranách hrudi jako purpurovou štolu dva vlhké, rudé pásy do bílého roucha Kartusiánova.

Sen mladosti jeho došel splnění.

Emauzy.

P. Benedikt Coekoll.

Klášter Rajhrad.

(Dokončení.)

III.

(Literární činnost rajhradských Benediktinů.)

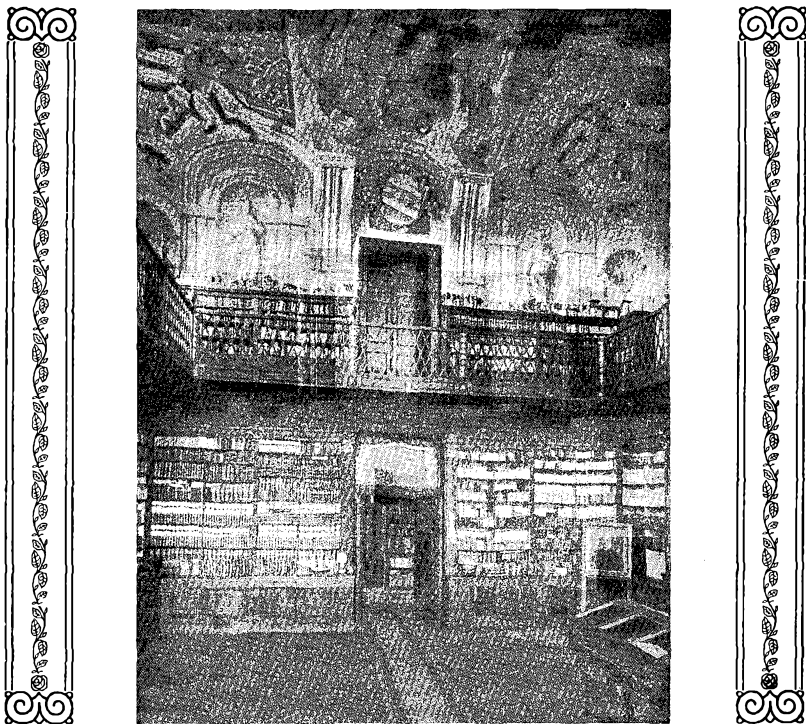
Rajhradský klášter, věren tradici benediktinské, byl odedávna sídlem pilného studia a pěstování věd. V té příčině byl až do věků hodně pozdních jediným kulturním střediskem na Moravě.

Zvlášť proslulým stal se Rajhrad studiemi dějepisnými, které od polovice století 18. pěstovány byly v duchu západoevropských směrů historických, které do našich zemí přinesli učení Benediktini Pater Magnoald Ziegelbauer z Zwiefalten a Nizozemec Pater Oliver Legipont.

Zvučného jména v učeném světě nabyt rajhradský probošt Bonaventura Piter (1708—64), kterého možno nazvali spoluzakladatelem kritického dějezpytu českého. Po vzoru slavných francouzských Benediktinů z kongregace svatého Maura snažil se kritickým srovnáváním a výkladem historických pramenů přispěti k obrození tehdejšího chatrného českého dějepisectví. Na dějezpytce Gelasia Dobnera z řádu pobožných škol měl takový vliv, že jest proto nazýván jeho učitelem. Tiskem vydal příručku benediktinských pobožností („Pietas benedictina“ 1751), český překlad řehole benediktinské (1760) a latinský životopis svatého Vintíře („Thesaurus absconditus . . .“ 1762) s bohatým historickým materiálem k starším dějinám benediktinských klášterů v Čechách, na Moravě, ve Slezsku, v Polsku a Uhřích. Hlavní díla jeho — sbírka vypravovacích pramenů českých „Scriptores rerum Bohemicarum“ a rozsáhlá systematická sbírka listin všech klášterů na Moravě z 11.—14. století „Monasticon Moraviense“ (11 svazků) — pro nepřízeň válečných dob tiskem nevyšla a spolu s jinými ještě rukopisy Pítrovými (na př.

slovník latinsko-český) jsou uschována v rajhradském archivu. Však i tak zůstávají obdivuhodným pomníkem vpravdě benediktinské pile a sběratelské horlivosti.

Z odchovanců Pitrových známějším stal se P. Alexius Habrich († 1794) pracemi katalogisačními, sbíráním historických dokumentů a podporou vědeckých pracovníků (Pelcl).

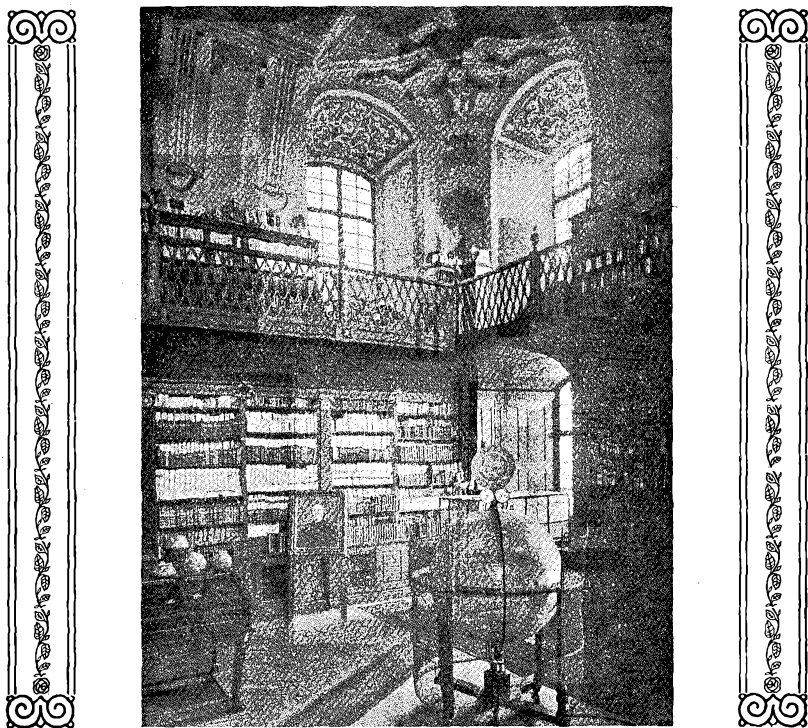
Knihovna kláštera rajhradského.

Z profesorů, působících od roku 1807 na filosofickém ústavu brněnském, vynikli:

Dr. Řehoř Volný (1793—1871), zabývající se výhradně studiem historických pramenů k místopisu moravskému („Die Markgrafschaft Mähren topographisch, statistisch und historisch geschildert“ 1835—1842 [6 dílů] a monumentální „Kirchliche Topographie von Mähren“ 1855—63 [9 dílů]).

Dr. Beda Dudík (1815—90), zemský moravský historiograf a čestný opat třebíčský; vydal na 70 svých prací tiskem. O Moravu

se velice zasloužil tím, že sprostředkoval navrácení četných rukopisů ze Švédska, odvezených za války třicetileté. Vedle důkladných dějin Rajhradského kláštera hlavní jeho prací jsou na širokých základech založené „Dějiny Moravy“ (1871—84, před tím německy), sahající po rok 1350, dílo velmi cenné hojností snesené látky, ale právě pro toto množství málo přehledné.

Knihovna kláštera rajhradského.

Ve filosofii a paedagogice pracoval dr. Benedikt Richter († 1859), hudbu pěstoval P. Benno Tiray († 1864) a P. Václav Kříž († 1872). P. Placid Mathon († 1888), zakladatel Benediktinské (nyní Občanské) tiskárny v Brně, počal vydávati „Školu Božského Srdce Páně“ a „Zábavnou bibliotheku“. P. Karel Šťastný († 1891) byl činným jako redaktor novin, P. Jan Sark. Navrátil († 1899) skládal básně a vydal životopis svatého Benedikta i překlad jeho řehole. P. Method Halabala († 1914) psal populárně o době Cyrilo-methodějské.

Z kněží, pěstujících od let 90tých minulého století s oblibou zvláště studium jazyků slovanských, stali se známými:

Dr. Pavel Vychodil (* 1862), člen České akademie, filosof thomistického směru, apologetický spisovatel, literární historik a kritik, překladatel a vydavatel „Aristotela“, od roku 1896 redaktor vědecké revue „Hlídky“. Hlavní jeho spisy vedle „Aristotelik“ jsou: „Důkazy jsoucnosti Boží a dějiny jejich“, „Apologie křesťanství“, „Básnictví a mravouka“, „Poetika“, „František Sušil“, „Z doby Sušilovy“, „Václav Kosmák“. Od roku 1896 jest ředitelem Benediktinské (nyní Občanské) tiskárny v Brně.

P. Augustin Vrzal, správce fary v Ostrovačicích, překládá z ruštiny (pod pseudonymem A. G. Stín). V letech 1891—7 vydal obsáhlou „Historii literatury ruské XIX. století“, nyní tiskne sešitové dílo „Přehledné dějiny nové literatury ruské“ (1926).

Opat Prokop Šup († 1921) psal do novin články národohospodářské, dr. Maurus Kinter (* 1842) založil roku 1880 a dlouho redigoval revui „Studien und Mitteilungen aus dem Benediktiner- und Cistercienser-Orden“ a vydal latinské životopisy rajhradských Benediktinů od r. 1613 („Vitae monachorum...“).

Z ostatních žijících členů kláštera — pokud jich nezaměstnává rozsáhlá duchovní správa na řádových farách v Rajhradě, Ostrovačicích, Domašově a Sýrovicích — jsou literárně činni: opat Petr Hlobil, redaktor „Školy Božského Srdce Páně“, P. Kristin Lux, redaktor „Květů Marianských“, překladatelé rozjímavých knih: Pater Gunther Schössler, dr. Placid Buchta (kázání) a P. Alois Kotyza, redaktor kalendáře „Moravana“ P. Vojtěch Horák a pořadatel spolkových zpěvníků P. Jan Nep. Kopáček.

Rajhrad.

P. Václav J. Pokorný.

Panna Maria.

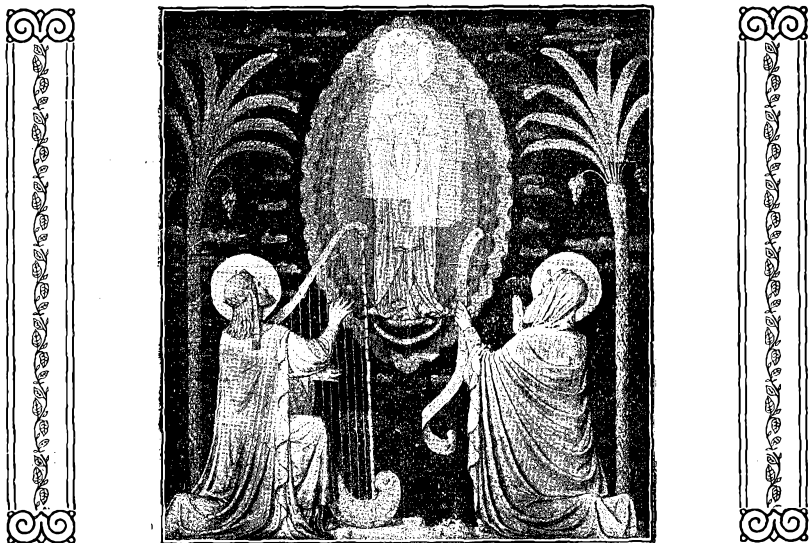
Jest nejkrásnější ze všech měsíců — květen. Jest proto tak krásný, že příroda v tu dobu podobá se panně v rozpuku; jest nevinná, svěží, usměvavá a půvabná. Jaký div, že jej věnujeme Panně nejnevinnější a nejpůvabnější, nejkrásnější z dcer lidských, o níž pje církev: „Rozlit jest půvab na rtech tvých!“

Kdo jest tato dcera lidská, že nás tak mocně k sobě vábí? Což není na naší zemi už jiné ženy, která by se s ní mohla měřiti?

Ne jeden květ, ne jednu kytici jí k nohám klademe, nýbrž veškerou vzkvetlou přírodu — a ještě želíme, že nemáme více květů, které bychom jí dále mohli nositi.

Celý měsíc květen stavíme se před Ni a vzdáváme jí hold svých srdcí. Bezpočtukrát pronášíme Její jméno a pokaždé při tom naše láska k Ni vyšlehne vysoko k nebesům.

Vskutku, pokolení lidské má pouze jedinou takovou ženu. Ta však postačí k tomu, aby obšťastnila nejenom zemi, nýbrž i nebe. Maria! Ó, Maria!

Panna Maria opěvovaná proroky.

Ona jediná byla k tomu vyvolena, aby pod srdcem svým nesla vtěleného Boha, našeho Spasitele. Jak půvabné a čisté musilo býti toto srdce, že dovedlo upoutati k sobě Nejvyššího! Bůh vkročí a mešká jenom tam, kde sídlí nevinnost.

Maria! Ó, Matko Boží!

Ona — ač člověk — poroučí andělům, kteří kdyby všecku svou krásu soustředili na jednoho ze svého středu, nebyl by ani stínem Jejího půvabu.

Maria! Ó, Královno andělů!

Ji nám dalo Nebe za matku. Když lidská duše Kristova opustila zemi, aby sestoupila do předpekli, nemohla nám zanechatí nad Ni

lepšího odkazu. Ježíš dělí se s námi o svou panenskou Matku. Jak veliká musila být Jeho láska k nám, že nám svěřil to, co Mu na naší zemi bylo nejdražší, že nám daroval lilii nejbělostnější, růži nejvonnější! Maria, Ty's naše, náš majetek!

Maria! Ó, Matko naše!

Však nejenom Ty jsi naše, také my jsme Tvoji. Tvůj sladký Syn nás Tobě daroval. My jsme Tvůj majetek, Tvoje vlastnictví. Zdaž pohrdneš darem Syna a Boha svého?

Nemám už více květů, které bych Ti přinesl, položím však do Tvého klína srdce svoje. Ať z něho na Tebe dýše láska má, jako vůně z lahodného květu!

Maria! Ó, Maria!

Emauzy.

P. Marian Schaller.

Chorál liturgickým zpěvem lidu.

Liturgie katolické církve jest velikým, vznešeným svědkem božské činnosti Ducha Svatého. V ní nalézáme ideální splynutí toho, po čem lidský duch nejvíce touží: pravdy a krásy. Tato dokonalá harmonie jeví se i v liturgickém zpěvu po výtce, v gregoriánském chorálu, a pokusíme se dokázat, že i s hlediska zpěvu lidového nemáme pro liturgickou účast lidu na svatých tajemstvích nad chorál hudební formy vhodnější.

Původní pojem liturgie znamenal veřejný úkon, plnění jistého závazku, přijatého ve jménu nebo na přímý rozkaz veškerého lidu. Co měl plnit lid, to vzal na sebe jednotlivý občan. V době kulturního rozkvětu staré Hellady byly to závazky různého druhu, vojenské, politické i čistě kulturní, pokud se jednalo o uměleckou výpravu divadel, cvičení sborů a placení jim mzdy. Později, kdy křesťanství ovládlo tehdejší civilisovaný svět, zúžil se pojem liturgie na jediný úkol, jež měl lid plnit, na službu Boží. Kdo ve jménu lidu Bohu sloužil, nazýval se liturgem, a liturgie sama znamenala nyní veřejnou, ve jménu lidu a společně s ním konanou Bohoslužbu. Dvojí vlastnost tedy charakterizuje církevní liturgii: musí ji konati zástupce lidu a musí ji konati s lidem společně. První podmínka vyžaduje od liturgických úkonů, aby se charakteru zastoupeného lidu přizpůsobily, druhá, aby spojení mezi církevním liturgem, mezi knězem a

jeho kněžskými úkony na jedné a lidem na druhé straně bylo co nejdokonalejší.

Pohledme nyní na posvátný lidový zpěv. V souhlase s tím, co jsme právě pověděli, blíží se tím více svému ideálu, čím lépe vyhovuje lidovému charakteru a čím pevněji spojuje lid s posvátnými úkony kněze u oltáře.

Odezíráme-li od novodobé chrámové polyfonie, která za druh posvátného lidového zpěvu počítána býti nemůže, známe u nás pouze jedinou jeho formu, jednohlasné pěnění kostelních písní; bylo by velmi zajímavé, sledovali právě na něm, jak staletým vývojem vymizel z duše lidu pro církevní liturgii smysl, vymizelo vědomí, že kněz u oltáře není osobou, která tam provádí sama pro sebe nějaké bohoslužebné úkony, pro zájem shromážděného lidu celkem lhostejné, nýbrž veřejným, Bohem samým posvěceným liturgem, který nejedná samostatně jako liturg doby hellenské, ale ve jménu lidu a s lidem společně! Kde jest v našich chrámových písních ono dřívější organické spojení se mší svatou, tímto nejvznešenějším liturgickým dějem, jež podává křesťanský lid osobou svého liturga — kněze — jako dokonalou formu služby svému Pánu a Bohu? V nejlepších případech dotkne se sloha písně jednou nebo dvěma myšlenkami hlavních částí mše svaté — a to jest vše. Lid ztratil s touto přímou liturgickou společeností na největším mysteriu křesťanského života mnoho, velmi mnoho. Ztratil ocenění mše svaté, ztratil zájem o to, býti jí přítomen, a hledal náhradu v soukromých pobožnostech, které hověly lépe jeho citovému životu. Nezřídka poklesl význam mše svaté v duši prostého lidu tak hluboko, že kladl účast na nejsvětější Oběti na roveň účasti na odpoledním nedělním kázání a svátostném požehnání s litaniami.

A zde právě tkví onen nesmírný význam moderního hnutí liturgického, že vrátilo člověka nejmocnějšímu zdroji svatosti, oběti mše svaté, a ukázalo na staletým, šedým prachem pokrytou, ideální však formu společenosti lidu s knězem u oltáře — na onen prostý, nepochopený chorál. Nemáme při tom na mysli bohaté gregoriánské melodie vydání Vatikánského, jimž by se lid stěží naučil, ale nápěvy jednoduché, při tom však milé a srdečné, jak se zachovaly dosud na př. v některých krajích francouzských, a důvěřujeme, že by ani naše autorita církevní ničeho nenamítala proti částečnému zavedení nových, prostých chorálních melodií, které by vyšly vsříc hudebnímu citění našeho slovanského lidu.

Myšlenka lidového chorálu — odezíráme-li od kultů hellenských a kultu židovského — jest tak starou, jak starou jest církevní liturgie sama. V každé době se účastnil lid svatých tajemství tím, co měl nejkrásnějšího, svým zpěvem, a jest přirozeno, že v době výlučné vlády chorálu se jich účastnil zpěvem chorálním. Do století devátého nebylo žádnou zvláštností, když v chrámě shromážděný lid zpíval jednotlivé části mešního ordinaria (Kyrie, Gloria, Credo, Sanctus a Agnus Dei). Jakmile však strhl i tento zpěv na sebe zvláštní sbor vybraných zpěváků, zvaný Schola Cantorum, zanikala tato jistě ideální účast lidu na mši svaté *) a udržela se jen částečně po několik dalších století. Příčinu tohoto neblahého vyloučení lidového zpěvu nesmíme hledati v tom, že snad nevyhovoval předpisům církevním, nýbrž jedině ve vzrůstající snaze, přiodíti svaté texty rouchem umělečtějším a tím ovšem pro skrovnou pěveckou zdatnost prostého lidu nesnadnějším. Lidový zpěv chorální má tedy svoji dobrou historii, a tato dáva tušiti jeho vnitřní oprávněnost, jeho jedinečnou, liturgickou cenu.

A není divu! Vždyť chorál jest určen pro lidový zpěv již svoji formou: jednohlasností a volným, nenuceným rytmem.

Lidový zpěv byl a jest vždy jednohlasným, zejména tam, kde lid při zpěvu pouští umělecký přednes úplně se zřetele. Jeho písně neplynou líným tokem z rozumového uvažování, nýbrž prýští z prostého, přímého srdce. Když lid zpívá, chce býti prost všech těch překážek a obtíží, které přináší s sebou mnohohlasná skladba; to platí nejvíce o zpěvu posvátném, kdy lid jako jedněmi ústy a jedním srdcem chce chváliti svého Tvůrce a Pána. Zvěčnělý emauzský opat Benedikt Sauter svým výrazným slohem to vystihl krátce a dobře: „Chtějí-li věřící býti dle příkladu prvních křesťanů při bohoslužbě jedno srdce a jedna duše, jest třeba, aby měli též společný, jednohlasný projev srdce a duše a ve stejném pojmání, ve stejných citech a jejich výrazu směřovali k jednomu a témuž cíli — a to jest dokonalým způsobem možno jen v gregoriánském chorálu“ **).

Lidový charakter chorálu se zračí stejně i v jeho nevyumělkovaném, nenuceném rytmu. Chorál jest prost všech železných pout, kterými takt moderní hudbu svírá, jest tak volným, jako jest volným myšlení a cítění duše lidu. Jest lidovou poesíí, již se protíví každá

*) Wagner, Einführung in die Gregorianischen Melodien, III. díl, str. 436. Lipsko 1921.

***) Dr. Benedikt Sauter O. S. B., Der liturgische Choral, str. 42. Freiburg im Br. 1903.

úzkostlivě vytvářená vumělkovanost. Prostou, jednoduchou a přirozenou chce mít lid svoji píseň — a prostým, jednoduchým a přirozeným jest i gregoriánský chorál. První podmínce dokonalého liturgického lidového zpěvu, shodě s lidovým charakterem, chorál plnou měrou vyhovuje.

Nepoměrně důležitější jest však pečť liturgičnosti, kterou jsme stanovili za druhou podmínku. Liturgie vyžaduje harmonické spolupůsobení kněze a lidu. Má-li tedy chrámový zpěv býti zván zpěvem liturgickým, nesmí toto posvátné pouto přetrhnouti, nýbrž, naopak, musí je dle možnosti sesílití a upevnití. A v tomto ohledu jest chorál vskutku jedinečným. Necht' vyhovují též ostatní druhy chrámové hudby tomuto základnímu požadavku větší nebo menší měrou — tak přirozeně, tak prostě a při tom tak dokonale jako u chorálu není tomu nikde, a také býti nemůže.

Vezměme si na příklad jen Credo chorální lidové mše. Kněz, pln svatého nadšení, zapěje u oltáře první slova: „Credo in unum Deum! — Věřím v jednoho Boha!“ A lid, uchvácen týmiž svatými city, z hloubi duše pokračuje: „Otce všemohoucího, Tvůrce nebes i země . . .“ a pěje celý tento velebný zpěv dále, nitro jeho se šíří, v očích jeho se lesknou veliké slzy štěstí a vděčnosti k Tvůrci, Jenž nám dal v té víře svaté tak nesmírný poklad — à když dozní poslední slova: „ . . . a očekávám vzkříšení mrtvých a života příštích věků — Amen“, cílí duše, že by tento prostý zpěv jí nemohla nahraditi žádna, sebe úchvatnější hudba světa. Jest to tajemství svatých textů — leč o tom pojednáme později. Může býti ústrojnější, vřelejší společníostí kněze a lidu?

Když však na onu prostou intonaci kněze „Credo in unum Deum“ odpoví pěvecký sbor s průvodem celého orchestru výtvořem tak umělecky spleteným nejen po stránce hudební, ale i textové, takže průměrnému posluchači, snažícímu se zachytili nit slovního pořadu, neodvratně se zatočí hlava — může zde býti o vnitřní, organické spojitosti celebrujícího kněze a věřících vůbec řeči? Nebo když na prostý, úctyhodný, slavnostně vážný zpěv praeface zabřesknou v prudkém allegro trumpety, zahřmí bubny a smyčce postaví jako na výsměch jeho prostoty bohaté, nezřídka na operních motivech vybudované, nekonečně se táhnoucí partie? —

Ethos moderního člověka touží po ryzosti, vyhranění, prohloubení svého směru. S tímto zjevem souvisejí nejen ony neblahé výstřelky na poli sociálním a uměleckém, ale též obrodné snahy rázu čistě duchovního s mocným hnutím liturgickým v čele. Věřící duše

moderního člověka nenávidí kompromisů; chce dílo jednolitě, průzračně jako křišťál. A to platí především o mši svaté. Mše svatá budíž tím, čím podstatně jest — jedinou, velikou, společnou obětí kněze a lidu: kněze jako přímého obětníka, lidu, pokud mu to jeho nesmazatelný charakter křesťana dovoluje. Toto vědomí lidu, že sám jest skutečným spoluobětníkem a že jest v jeho vlastním, nesmírném zájmu, aby se mše svaté pokud možno v nejužším spojení s knězem účastnil, musí nutně nalézt ve chrámovém zpěvu svůj dokonalý výraz; a to ve zpěvu lidovém — nikoli v polyfonních mešních koncertech — majícím svaté texty mešní, v chorálu.

První krok k uskutečnění této veliké myšlenky se stal. Jsou to kapesní misálky pro potřebu věřících, a nelze ani doceniti, jak veliký kus v pravdě kulturní práce se v této na pohled nepatrné knížce skrývá. Sváté texty jsou tím lidu vráceny a s nimi ideální, byť i prozatím jen soukromá účast lidu na nejsvětější Oběti. Druhý krok — chorální úprava mešního ordinaria (Kyrie, Gloria, Credo, Sanctus a Agnus Dei) pro lidový zpěv dle vzoru liturgie ranného středověku — bude již jen logickým důsledkem prvního. Budoucnost ukáže, je-li náš veřejný katolický život pro tuto velikou myšlenku zralým. Upřímné spolupráce emauzských Benediktinů mu chyběti nebude.

Emauzy.

P. Anselm Sedláček.

Východ z Egypta.

(Pokračování.)

Byti prorokem jest zpravidla úkolem velmi nesnadným pro ubohého člověka, neboť duch i tělo se vzpírá této trnitě cestě, již se děsí přirozený cit. Nejednen prorok pocítil ve svém nitru tento přirozený odpor ke svému poslání, jež spočívalo jako lživé jho na jeho šíji. Eliáše dokonce napadá přesycenost života po všech smutných zkušenostech, takže usednuv unaven pod jedním jalovcem, vzdychal: „Dostíť jest mi, Hospodine, vezmi duši mou: neboť nejsem lepší než otcové moji.“ Jonáš ve své pošetilosti tak daleko zašel, že plavil se raději do Tarsu místo do Ninive, aby unikl svému nepřijemnému poslání. Koho však Bůh vyvolil za nástroj své prozřetelnosti, tomu nemožno proti ostnu se vzpírati; opáše jej a povede, kam nebude chtítí.

Tak stalo se i Mojžíši, jenž místo aby klidně a důvěřivě v prostotě srdce svého oddal se vedení božské prozívatelnosti, myslil jen na sebe a svou vlastní sílu, již cítil příliš nedostatečnou k svěřenému jemu poslání. Stále ještě nalézá vytáčky, aby omluvil své odmítavé jednání.

„Prosím, Hospodine, od jakživa jsem nebyl výmluvný,“ jakoby Pán předem nebyl si toho vědom. Hospodin však vyvrátil tuto prázdnou námitku odpovědí: „Kdo stvořil ústa člověka? Nebo, kdo učinil němého a hluchého, vidoucího a slepého? Zdaž ne já? Jdi tedy a já budu v tvých ústech a budu tě poučovati, co ti bude mluvit.“ Ale i oproti tomuto ujištění nedá se Mojžíš pohnouti, vida stále svou nemohoucnost, nýbrž osměluje se prositi: „Prosím, Hospodine, pošli si kohokoli chceš!“ Hospodin však, jenž až dosud s nejvyšší shovívavostí a trpělivostí vyslechl všechny protikladné důvody, rozhněval se nyní a poručil mu krátce: „Vím, že Aron, tvůj bratr — Levita — jest výmluvný; hle, on vyjde ti vsříc a srdečně se bude radovati, až tě uzří. Mluv k němu a vkládej má slova do jeho úst; já budu v ústech tvých i v ústech jeho a ukáži vám, co dlužno činiti. On bude mluvit k lidu na místě tvém a bude tvým jazykem; ty však budeš mu zástupcem Božím. Vezmi také do ruky tuto hůl, kterou budeš činiti zázraky.“

Hrobové ticho panovalo vůkol, plamenná výheň zmizela a noc rozprostřela svůj tmavý sametový háv po mlčelivém pohoří. Mojžíš povstal se země, aby se odebral do pokojnějšího domova svého tchána. Měsíc ještě nevyšel, ale tisíce třpytných hvězd zářily jako věčné lampy na vysoké obloze. Z dále pozdravovaly ho již ohně před stany zapálené, v jejichž záři duchovitě zračily se obrysy stanův a ohrad, jež byly postaveny v širokém zákoutí pohoří pod vysoko čnicími skalami.

Bdělé oko Sefory, dcery Raguelovy, přes všelikou temnotu již zdáli poznalo úzkostlivě očekávaného chotě, dříve než stádo z dálky pozdravovalo svůj tichý domov hlasitými projevy radosti. Podivné tušení všemi prochívá, jakoby zvláštní událost byla příčinou pozdního návratu, ale nikdo nemůže uhádnouti, co by to as bylo. Jest příliš tma a nelze s tváře příchozího ani po uvítání vyčísti něco určitějšího, ale v celé jeho bytosti zračí se změna, jež nedá se skrýti. Když však záře osvitila jeho obličej, plně se přesvědčili, že vpravdě prožil cosi kromobyčejného, neboť jeho rysy byly zcela oduševněny, jakoby dech proměnění ležel na jeho bledém obličej, jenž prozrazoval jasné stopy duševního dojetí. Planou zvědavostí,

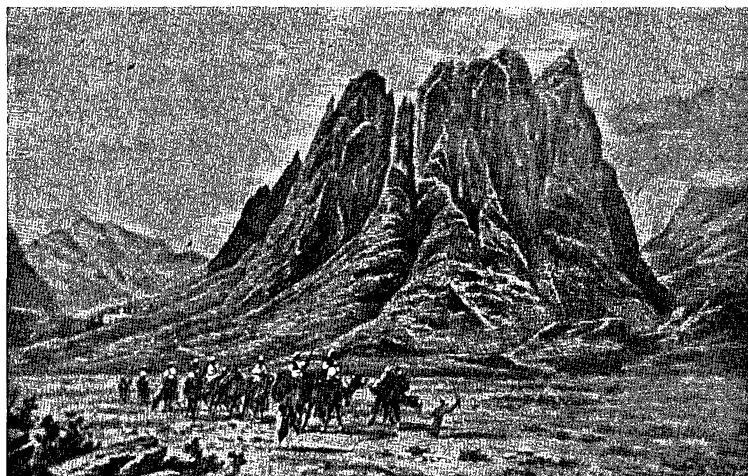
aby poznali rozřešení hádanky, a sotva se mohou dočkat okamžiku, až otevře ústa. Úmyslně až dosud mlčel, neboť zdálo se mu, že se nesluší ledabylo vypravovati událost takového dosahu, jež zároveň bude požadovati největších obětí jak od něho, tak i od rodiny Raguelovy. Proto tedy nechal své příbuzné v napětí, až by povečeřeli.

„Mám vám pověděti radostnou událost, ale zároveň i věc, jež plní mé srdce bolestí. Udeřila hodina osvobození mého národa z poddanství egyptského. Jsem nucen rozloučiti se s tímto tak drahým mi místem a podniknouti úlohu, k níž moje přirozená síla nestačí. Hospodin prokázal mému národu a mně milost. Zjevil se mi a přes mou ubohost a slabost ustanovil mne svým vyslancem.“ Potom vypravoval všechno dopodrobna, zatím co bez dechu naslouchali jeho slovům. Hluboké dojetí zmocnilo se všech a taková slavnostní nálada zavládla, jakoby Bůh sám dlel mezi nimi. Po delší přestávce stařík Jetro, utíraje si slzu s očí, ujal se slova pohnutým hlasem: „Požehnán buď, skrze něhož Hospodin udělil milost a požehnání mému domu. Když nyní klade na má stáří ohnutá bedra těžké břímě, takže se musím rozloučiti s tím nejmilějším, co mi bylo zde na zemi svěřeno, tedy chci tuto obět rád přinést pro velikou věc Boží. Ty však buď utěšen a poslechni bez odmluvy jeho rozkazů, neboť On to jest, jenž jedná skrze tebe, používaje tebe jako svého nástroje. Proto neuvažuj o svých schopnostech, nýbrž spolehni se na všemohoucí rámě a vševědoucnost Toho, který tě poslal. V jeho ruce jest osud národův a jejich vladařův. Tedy neváhej a zmužile přikroč k dílu, které jest ti uloženo!“

Přípravy k odchodu byly odloženy na příští den. Když Jetro ještě jednou nade všemi vyslovil své požehnání, v povýšené náladě kladli se ke spánku, ačkoli i bolest plnila jich srdce pro brzké rozloučení.

Jetro, též Raguel zvaný (jméno znamená „přítel Boží“), byl madianského původu a knězem Nejvyššího. Madianští byli soukmenovci Hebreů, poněvadž pocházeli od Abrahama a Ketury. Ctíhodný stařec Jetro byl muž života bohobojného, jenž vyznamenával se hlubokým poznáním lidí a velikými životními zkušenostmi, a svému zefovi brzy potom konal důležité služby v organizaci národa. Bůh požehnal jeho manželství mnohými dětmi, z nichž Sefora se zasnoubila s Mojžíšem. Hobab, její bratr, připojil se k Israelským a byl jim prospěšen při putování pouští jako zkušený znatel země, jako pečlivý vůdce, rádce a ubytovatel.

Rudý zablesk probouzejícího se jitra, který zalil hřeben Serbalu purpurem a zlatem, zastihl rodinu Jethrovu v nejhroznivějších přípravách k odjezdu Mojžíšovu, jemuž přidružit se rozhodla i jeho manželka Sephora (ptáčátko) se svými dvěma syny, Gersomem a Eliezerem. Jelikož šlo jen o dočasné rozloučení — lid israelský měl přece po svém osvobození dle zaslibu Hospodinova obětovati na své pouti do zaslíbené země na Svaté hoře — neloučili se příliš bolestně, majíce záruku na shledání. Tíha úkolu, který jim bylo vykonati, překonala v této hodině všecko ostatní, takže nebylo ani kdy pro stísněnou náladu.

Džebel Musa.

Mojžíš byl muž železné vůle a nepoddajné houževnatosti, který určil si po jasném rozmyslu jistý cíl, kráčel k němu bezohledně se vši energií. V daném případě byl mocný výrok Hospodinův pro něho směrodatný a nebylo námitek proti tomuto nejvyššímu rozhodnutí. Cíl jeho poslání bylo dílo nevypočítatelné velikosti a tíhy, rozluštění to úkolu, který jistě jeho srdci, ušlechtilou láskou k vlasti žhoucím, byl nesmírně sympatický, tep jeho krve zvyšoval, vždyť šlo o osvobození jeho národa z potupného otroctví egyptského.

Ačkoliv se Mojžíšovi dostalo úplného vychování na dvoře faraonově a vynikající nadání mu zajišťovalo skvělou politickou dráhu, přece nikdy se nedal oslepit kouzlem života dvorského a nezaměstnával se nikdy vzletnými sny o budoucnosti, třeba se směl slunít

v přízni své královské pěstounky. Hodný syn svých velikých předků, zůstal povždy pravým dítětem svého lidu, věren víře po otcích zděděné a mravní úrovni útlého svědomí, které jako citlivá jehla magnetická reagovalo na nejmenší úchylku od pólu pravdy a práva. Lásce k svému lidu obětoval svou kariéru. Nebyl ani šplhavec, ani z těch bezcharakterních lidí, kteří kam vítr, tam pláší, podle toho, kde větrí výhodu, nýbrž byl povaha právě tak skromná jako neohebná, spíše nakloněná podceňovati svoje přirozené schopnosti, všímající si více stinných než světlých stránek své bytosti.

K těmto jeho nedostatkům družila se ještě jakási těžkopádnost v řeči. Strhující výřečnost a umění svůdného přemlouvání jsou téměř nevyhnutelnými předpoklady pro demagoga, který usiluje o to, aby svou vůli vnutil lidu proto, aby ho slepě následoval tam, kam on ho vede. Mojžíš byl muž klidné rozvahy, střízlivé a přímé mysli, pomalu se odhodlával, jednal však cílevědomě; proto platil více za mlčenlivce než za muže slova, který má pořád srdce na jazyku. Podobal se tak spíše tiché vodě, která má tím hlubší dno, čím méně šumotem se projevuje. Tvrdá a nedůtklivá jako žula na Sinai, pod jehož trčícími skalami po 40 let žil osaměle ve stanu jako vyobcovaný, stává se jeho povaha tvárnou pod dlátem a kladivem božského sochaře, který mu propůjčuje takovou postavu a podobu, která vzdoruje náladám proměnného ducha času. Dávno sice vyhasl mladistvý žár, který kdysi často sopečnou silou vyšlehl, a klidný jas nabyl vrchu, leč 80 jesení, které těžkými starostmi zatížené přeletěly přes jeho hlavu, nevtiskly jeho zjevu pečeť stařeckého zlomení sil, které se jindy tak často nepříjemně projevuje, naopak, Mojžíš vystupuje jako muž v nejlepších letech, pln statnosti a svěžestí ducha, a pouze silně prokvetlé vousy a vybělené vlasy prozrazují, že dávno překročil hranici zralého věku mužného.

Nejbližší cíl jeho poslání jest země Gosen, kterou synové israelští od pozeňnaných dnů Josefových po 430 let považovali za svůj domov. Jest to ona krajina ve východní části delty, která tvořila 20. dolnoegyptskou župu a v nápisech se objevuje pod výslovností Kos. Dle ní jmenovalo se také hlavní město provincie Fakusa (kopticky Fakos), na jehož zříceninách zůstalo podnes lpěti jméno Tel Fakus.

Jitro bylo v plné záři, když se malá karavana, provázená žehnaním Jethrovým, vydala na cestu. Ta potrvá, pojedou-li denně 30—40 kilometrů, půldruhého týdne, než dojdou cíle. První den zastaví v karavanní stanici na úpatí Serbalu ve Vadi Feiran, tam si

odpočinou a budou přenocovati. V hornaté krajině sinaiské od paměti usazený národ nazývá se Kenité, jelikož uctívá Kaina jako svého praotce. Řeč jejich jest semitská a jest téměř totožná s nářečím pohraniční země Kanaan, takže se hebrejšti bez obtíží dorozumívají se sinaiskými. Tito vedle chovu dobytka zabývají se hornictvím, neboť pohoří uzavírá vydatné žíly mědi; zejména vábí však k dolování jako polodrahokam ceněný nofek (egyptský mft), odrůda tyrkysu nebo malachitu. Již faraonové nejstarších dynastií znali nerostné bohatství sinaiského poloostrova a dovedli z těchto pokladů kořistiti. Jest přece známo, že již král Snofru ze 4. vládnoucí dynastie zde hledal rudu a zelený kámen, který Egypťané zpracovávali na smalt nebo přivázeli na trh jakožto líčidlo.

V krajinách, které příroda požehнала rudami, samozřejmě vyvinuje se od prvopočátku hutnictví, a proto jsou také Kenité od pradávna vyhlášeni jako slévači rud. Země sama nese jméno své Sinai po bohu měsíce Sinovi, kterého zde, jako vůbec u semitských národů, zvláště uctívají. S tímto kultem souvisí těsně uctívání bohyně Hathory, „paní zeleného kamene“, a tato jest opět totožná s kanaanejskou „rohatou“ Astartou (Aštarte karnaim, Gen. 14, 5).

V této hospodě Sephora — která až doposud zanedbala obřizku svého syna a které Bůh proto smrti pohrozil — s velkým spěchem naléhala na vykonání tohoto krvavého obřadu. Jak se den rozbřeskl, přibyla do chánu od severu karavana, která raději vykonala cestu od předešlé stanice za hvězdnaté noci a ve dne chtěla odpočívati. Kterak se podivil Mojžíš, když v jednom ze starců z oné cestovní společnosti poznal bratra svého Arona. Na vyšší vnuknutí vydal se na dalekou cestu, aby vyhledal po dlouhých letech odloučení ve vyhnanství žijícího bratra a projednal s ním různé důležité záležitosti. Neurčitý pocit — jakoby ho hnala předtucha blížící se smrti — přiměl téměř 84letého starce, aby podnikl obličnou cestu do sinaiské samoty a mohl svému domněle vyobcovanému bratru dáti poslední „s Bohem“.

Po srdečném pozdravení a krátké domluvě hádanka byla rozluštěna a podivuhodné setkání přesvědčilo ho, že zde určitě spolupůsobí prst Boží. Prozřetelnost tedy jemu i jeho bratrovi ještě v tak pokročilém věku uložila úkoly, které vyžadují napětí všech sil na mnoho dní. Rychle mýjely hodiny v důležitých poradách. Mojžíš poznal, že by mu v nastávajícím poslání jeho přítomná rodina překážela, rozhodl se proto v souhlase s bratrem svým Aronem, že ženu

a děti až do dalšího rozhodnutí svěří ochraně svého tchána. Teprve až by úkol splnil, měli ho na cestě do zaslíbené země doprovázeti.

V Egyptě nosil tehdy Amenophis II. (asi 1461—1437) dvojitou korunu jakožto pán nad oběma znovu spojenými polovinami země. Svárlivý Thutmosis III., s nímž Mojžíš na dvoře vyrostl, opustil po 54leté vládě (1515—1461) tento svět a jeho sestra, energická Hatšepsut, která kdysi vzala pod ochranu smrti zasvěcené dítě Amramovo, také již před několika desetiletími odešla na věčnost. Mezi lidem se tajemně šeptalo, jakoby Thutmosis nebyl zcela bez viny její — bohužel, předčasnou — smrtí, když také skutečně se přičiňoval o to, aby její památka vymizela z paměti příštích generací, poručiv odstranění jména její s pomníků jejích. Poměr Thutmosisův k sestře a manželce jeho byl jistě hodně napaťatý a podezření mezi lidem, jakoby nesvědomitý vladař byl ruce své poříšnil krví Hatšepsutinou, bylo jistě pro tyto jejich vzájemné vztahy snadno pochopitelné a odpustitelné. Leč, ať už bylo tak či onak, tolik jest jisto, že nenávisť králova vůči sestře a manželce, která po dobu jeho nezletilosti delší čas jako poručnice jeho vládl, přešla i na chráněnce jejího Mojžíše, jakož vůbec k smrti nenáviděl Hebrejců, jako domnělých nepřátel státu *).

*) Písmo svaté nejmenuje nám dotyčného vladaře vlastním jménem, nýbrž mluví jen všeobecně o faraonovi, což jest označení královského důstojenství, které značí výslovně „vysoký dům“; podobně se mluvilo o turecké vládě jako o „vysoké portě“. O kterého vladaře se při vyjítí israelských z Egypta jedná, víme pouze z některých chronologických údajů bible, z nichž můžeme se dohadovati doby této historické události a zároveň dotyčného vladaře. Podle 3. královské knihy (6, 1) uplynulo totiž od vyjítí israelských z Egypta až k položení základního kamene chrámu Šalamounova 480 let. Založení chrámu však padá do roku 967 před Kristem. V této chronologii bible doložené době — kolem roku 1447 — panoval Amenophis II., nástupce Thutmosisa III., kterého jest nám tudíž označiti jakožto faraona potlačovatele. Většina bibliozpytců a egyptologů měla až dosud Ramsesa II. (1324—1258) za faraona-utiskovatele a nástupce jeho Merenptaha (od 1258) za onoho vladaře, za jehož panování nastalo vystěhování israelských. Tato až dodnes trvající domněnka opírá se jedině o okolnost, že jedno z měst, vybudovaných za roboty israelských, označeno jest v Písmě svatém jménem Ramesses. Domnívali jsme se, že jsme na základě tohoto jména oprávněni věřiti, že právě Ramses byl zakladatelem tohoto města, jemuž jaksí jako kmožr dal jméno. Že tento předpoklad není odůvodněný, uvidíme z následujícího.

Nehledě k dřívějšímu, biblickou chronologii nutně žádoucímú označení času, mluví politické poměry palestýnské pohraniční země pro naprostou jistotu naší domněnky, že vyjítí israelských bylo za Amenophisa II. Byla to doba velikých vnitřních zmatků; činěny tehdy náběhy k stěhování národů, které během několika málo desetiletí zaplavilo Palestýnu cizími živly, mezi nimiž, jak dosvědčují originální diplomatické listiny (prvotisky) archivu v Tell el Amarně, měli Chabirové velmi významnou úlohu. Že tento lidový název jest asyrské jméno za slovo „Hebrejec“, jest dnes mimo všecku

Mojžíšovi Bohem udělený rozkaz patřil tedy na adresu Ameno-phisa II., nástupce Thutmosisova. Politické poměry byly zamýšleným novotám, to jest plánům o osvobození — mluveno po lidsku — velmi příznivy, neboť v říši Thutmosisem nově organisované nastaly brzy po jeho smrti povážlivé vzpoury. V provinciích sotva znovu dobytých byly znatelné stopy po rozvratu všeho pořádku; zvláště v Palestýně a v Syrii značná byla snaha po osvobození a politický tlakoměr ukazoval na blízkou bouři. Tajným egyptským agentům sotva asi ušla příšerná hra intrik, kterou hrála tamnější knížata od té doby, co krutého despotu, jehož železná pěst' celek aspoň vně udržovala, stihl osud všech smrtelníků.

Faraonové 18. dynastie uznali, vypudivše tak zvané pastýřské krále, za dobré, přeložili své sídlo z Théb do Tanisu (Zoanu), jelikož se politické těžiště posunulo k severu, neboť — neklamaly-li všechny předzvěsti — hrozilo vládě nad Nilem s této strany vážné nebezpečí. Z Kréty neobjevili se již dávno vyslanci na dvoře faraonů, neboť

pochybnost. Doba, kdy byla sepsána literatura o tomto vpádu, padá do doby panování bezprostředních nástupců Thutmosisa II. a sice, přesně označeno do let 1427—1374 před Kristem.

Ze nemůže býti Ramses II. označován jakožto farao-utiskovatel, jest — nehledě k jiným obtížím důkazovým — zřejmé již z té skutečnosti, že israelští v době jeho nástupce Merenptaha dávno byli v zemi Kanaan usazení. Vysvítá to jasně z egyptských originálních listin. Poukazujeme zde na „Píseň vítěznou“ právě tohoto faraona Merenptaha, která — do kamene vryta — Flindersem Petriem roku 1896 ve zříceninách chrámu thébského byla objevena. Na konci tohoto hymnu čteme :

„Zpustošena jest Lybie — Cheta v míru,
Dobyt Kanaan se všemi bídnými;
Do vězení odveden Askalon — uchvácen Gezer,
Jenoam jest zničen;
Israel — jeho lidu jest málo,
není polí jeho již;
Syrie stala se pouští pro Tameri — — —
všecky země spojeny jsou v míru“.

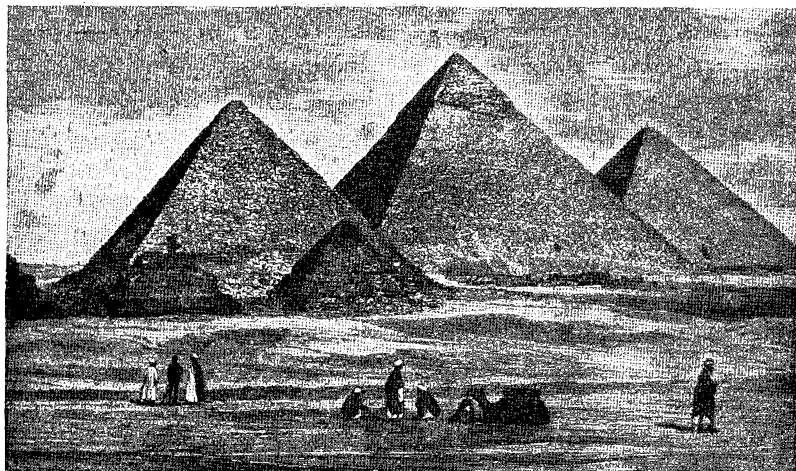
Ze souvislosti, v níž Israel — a sice v originální listině — poprvé jest uveden — objasněno jest s dostatek, že vyvolený národ israelský lehdy již v Palestýně byl usazen; vždyť jest tu jmenován jedním dechem s Helhity, Kanaanejskými a zvláště jmenovanými městy Jenoaem, Askalonem a Gezerem, načež text dále ještě uvádí severní pohraniční stát Syrii. Tím jest Israel zřetelně charakterisován jako usedlý rolnický lid, který podle vši souvislosti můžeme hledati pouze v Palestýně.

Když tedy ono místo v hymnu o vítězství ze 3. dne 11. měsíce v 5. roce vlády Merenptahovy v době této válečné výpravy proti Syrii a Palestýně mluví o lidu israelském jako o národu v zemi Kanaan již usedlém, není možno, aby se byl vystěhoval za jeho vlády, neboť mezi vyjítím z Egypta a zabráním zaslíbené země leží 40 let bloudění po poušti.

Rovněž v seznamu Ramsesem II. dobytých měst jest vedle Kadeše a Medžiddy zmínka o kmeni Aser; jest tedy zřejmo, že tento byl již za předchůdce Merenptahova v Galilei usazen.

říše Minosova podlehla útoku cizích hord, jejichž zpřízněné kmeny zřejmě jevíly velikou chuť vrhnouti se v pravou hodinu také na Nil.

Vlastní cíl cesty Mojžíšovy byl tedy Tanis. Když se Sephora s dětmi opět vrátila ke svému otci Jethrovi, vydali se Mojžíš a Aron příštího jitra za ranního šera, aby se podél Džebel Zebiru dostali směrem severozápadním Vadi Mokattebem nejdříve do Maghary. Čím více se cestující vzdalovali oasy Faran, této perly sinaiské, tím ojedinělejšími stávaly se palmy a také sejalské akáty a tamarýškové keře mizely víc a více. Údolí zúžuje se v propast, svíráno jsou červenohnědými porfyrovými skalami s vklíněnými vrstvy dioritu, které nabyly často fantastických podob a trčely do výše

Piramidy v Gizeh.

jako ohromné pevnostní hradby. Divoce romantická krajina ukazuje neobvykle malebný kolorit. Skalní stěny nesou zřetelně stopy kulturního tvoření, které od pradávna v této kopčité samotě kvetlo, jsou dodnes zdobeny různými sochařskými výtvy a nápisy, které horníci vtesávali v hodinách odpočinku do tvrdého kamene. Většinou jde o místa zasvěcená bohyni Hathoře, jak to prozrazují zhruba robené figurální výjevy.

Nadešel večer, když oba cestující dosáhli Maghary; zde jest rušno, což si vysvětlujeme tím, že ve Vadi Babě, údolí to na severovýchodě se odvětvujícím od úžlabiny nápisů, leží prastaré místo uctívání „paní zeleného kamene“ a že jest na blízku mnoho hutí a dolů, které od nepaměti byly vykořisťovány.

Svatyně Serabit el Chademská *), která byla západně nad skalní jeskyní vybudována od faraonů a nedávno teprve byla královnou Hatšepsutou obnovena, zajímá málo oba Hebrejce, neboť synové israelští považují kult zde pěstovaný za ohavnost. I tržní život v okolí pevnostních hradeb magharských, kde se v pestré směsici hemží Egypťané, Sudanci, Madianci a Arabové, kupci, otroci a egyptští vojáci, jest pro ně kouzla prostý. Jejich myšlenky soustřeďují se zcela kolem úkolu, který jest jim vykonati. Jdou proto brzy na odpočinek, aby za prvních záblesků jitřních cestovali dále.

Tmavý Džebel Baba zůstává jim po pravé ruce, kdežto oni jdou napříč malebného Vadi Šellalu. Ranní slunce polévá šedé a narůžovělé žulové skály záblesky světla; vypálené vrstvy kamenné, smísené s cihlově rudými kusy zvětřalého porfyru skalního, půdu pokrývající, jsou zřetelná znamení, že tu v pravěku převládaly sopky. Po necelých třech hodinách dosáhli naši cestující pobřežní nížiny u Ajin Marchy; cesta podél mořského břehu jest dosti oživena, neboť po ní pohybuje se doprava důlních výrobků směrem k přístavnímu městu Ras abu Zenime, kde se nerosty nakládají na lodě. Po pravé ruce lemuje nížinu podivně tvořené vápencové pohoří, které spočívá, v žlutavých vrstvách bizarrně jsouc nakupené, na ohromných, škeblovitě vymytých podstavcích. Po krátkém poledním odpočinku cestují dále k severu, ku Džebel Tajibu, který skýtá svými různobarevnými uloženými vrstvami velmi zajímavý pohled, neboť šikmo na sebe naházené vrstvy přecházejí do zlatova, do ruda a černohněda. Právě tak obdivuhodné jsou stupňovitě nanesené valy

*) H. Grimme (Starohebrejské nápisy sinaiské, 1923) myslí, že dokázal, že onen „nejvyšší z kameníků a představený chrámu Ma'ana a Jahu“ — na Flindersem Petriem objevených pomnicích ze Serabit el Chademu častěji zmiňovaný — není nikdo jiný než Mojžiš. Dotyčná osobnost nese tu jméno typicky hebrejské Menasses, které náš autor předpokládá jakožto vlastní jméno vůdce israelských. Jméno „Mojžiš“ máme dle něho považovati za zbytek egyptského pojmenování, jakož častěji nalézáme u faraonů tehdejší 18. dynastie složení vlastního jména s dodatkem „mosis“ (na př. Thutmosis, Ahmosis). Mojžiš znamená v egyptštině „dítě“; ve vlastním jméně jest dotyčná osobnost charakterisována jakožto dítě toho a toho . . . , při čemž přichází v úvahu zpravidla některé božstvo, do jehož ochrany jest dána. V daném případě by se naopak jednalo asi o královskou pěstounku, to jest o dceru faraonů Hatšepsut, která panovala delší dobu samostatně. Grimme se domnívá s určitostí, že předpokládanou složeninu „syn Hatšepsutin“ objevil na jednom z nápisů. Posílaje ho v tomto názoru znění — musíme je prozatím ovšem přijímati ještě s rezervou — čísla 349. řádku 5., kde dotyčný úředník královny Hatšepsut ze srdce milujícího volá: „Tys mne z Nilu vytáhla“. V řeči Hebrejců bylo pak jméno Mojžiš dle semitské etymologie (odvození) významně přeměněno na „vytahující = osvoboditel“.

Pokud nás se týče, chceme se k tomuto sensačnímu objevu chovati rezervovaně.

pískové a skály, které uzavírají na další cestě údolí, které se nyní vine křivolakými záhyby, v přestávkách, nápadně stejných. Po nádhavé celodenní cestě docházejí za večerního šera beztak již vyčerpaní pocestní svého cíle a sice ve Vadi Usetu nedaleko Džebel Hamam el Firaunu. Jest to místo, které požívá u obyvatelstva sinaiského pro své léčivé prameny, horké až 71° C, znamenitého věhlasu.

(Pokračování.)

Emauzy.

P. Jindřich Hänsler.

Liturgické umění.

Asi málo lidí čtlo svůj vlastní nekrolog. Jedním z těch málo lidí jest P. Desiderius Lenz, zakladatel umělecké školy beuronské. Jakési italské noviny přinesly v loni zprávu, že staříký tento mnich-umělec šťastně dokončil svou pozemskou pouť; na to ihned žurnály celého světa počaly psát nekrology, neboť skromný tento mnich byl vskutku znám v celém uměleckém světě. Bohu však se nezalíbilo povolati jej k sobě, aby už konečně pohleděl nestvořené Kráse tváří v tvář, nýbrž ponechal jej v péči jeho spolubratří, mezi nimiž se těší až do dnešního dne uspokojivému zdraví. Šibalsky se usmíval do svého bílého patriarchálního vousu, když čel posmrtné vzpomínky na sebe.

Kdo jest P. Desiderius Lenz?

Nyní jest to Benediktin čtyřnadesátiletý. Žije v romantickém údolí dunajském, v arcioopatství Beuronu v Hohenzollernsku. Do kláštera už přišel jako hotový a vyzrálý umělec, jenž byl přesvědčen, že našel tajemství smysly chápateľné krásy. Povíme si při jiné příležitosti o jeho hledání a konečném nalezení zákonů klasické krásy. Dnes přehlédneme jenom hotové jeho dílo.

P. Desiderius přinesl si do umění všecko, co jest s to udělati z někoho umělce, jemuž sám Bůh prozrazuje zákony své tvorby. Jako Michel Angelo jest P. Desiderius malířem, sochařem i architektem. Taková genialita jest však pro umělce, jak jej myslím, sice nezbytná, ale ne to nejvyšší v jeho schopnostech, jinak by satan mohl býti nejlepším umělcem.

Viditelná krása, již se zabývá umění, jest odlesk neviditelné krásy Boží. Tuto spojitost dovede však postřehnouti pouze ten, kdo zná a miluje krásu Boží. To jsou však pouze duše zbožné, medita-

tivní, theologicky vzdělané. A tuto vlastnost si přinesl P. Desiderius také do svého atelieru.

Konečné posvěcení svého umění získal v klášteře. A řekněme to hned celé: v benediktinském klášteře.

Svatý Benedikt jako nejvyšší odkaz zanechal svým duchovním synům větu: „Operi Dei nihil praeponatur — ničemu nebudiž dávana přednost před bohoslužbou“. U oltáře, v chóru nebo v největší blízkosti chrámu žije a umírá Benediktin. On jest rozeným obětníkem, jenž zapomíná takřka na sebe pro posvátnou svou službu, ale tím právě se stává silnou a krásně vyvinutou osobností. Tím se stali Benediktini strážci a pěstители nebeského obřadnictví — liturgie.

Je-li Benediktin zároveň umělcem, vnáší své umění do onoho nebeského ovzduší, ve kterém žije a ve kterém odkládá osobní malichernosti a nedokonalosti, aby mohl účastniti se, pokud to tvorou možno, božského života. Jeho umění stává se liturgickým.

Liturgické umění jest tedy ono umění, které jest vytvářeno sice lidskými osobnostmi, v němž se však tyto snaží odosobniti se a tvořiti podle objektivních zákonů krásy, které zří přímo na Bohu. Právě tato odosobněná objektivnost činí umělecké dílo klasickým.

Umění, které příliš podléhá osobnosti umělcově, nese na sobě znaky jeho. Tím však propadá konečnosti a nedokonalosti umělcově. Od takového umění se naše duše dříve nebo později odvrací unavena a hledající něco věčnějšího.

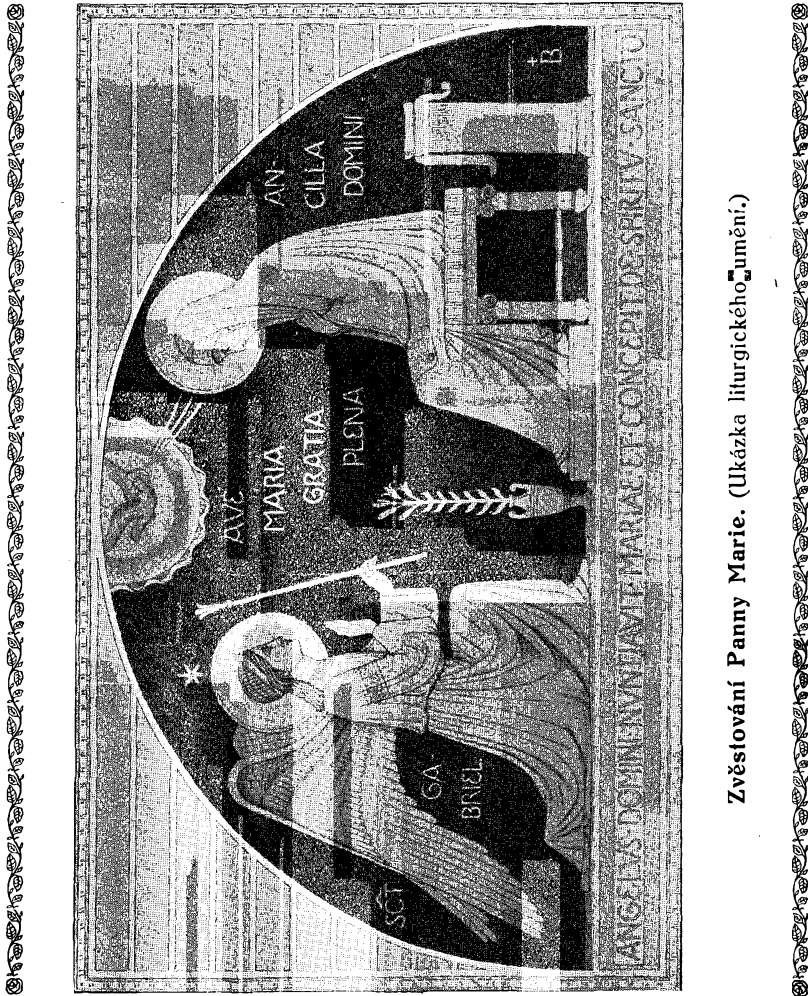
S uměním jest to jako s modlitbou. Lidé si mohou vymysleti krásné modlitby. Chvíli se s nimi těšíme a je chutnáme, ale konečně zatoužíme opět po jiných. Pouze Duch Svatý dovedl vymysleti modlitby, jimiž se dovedeme kochati věčně, jak to zakoušíme v liturgických modlitbách.

Umění lidské může býti krásné, velmi krásné. Jest to však krása lidská. Duše pak touží po kráse božské. Kde ji nalezne? V onom umění, ve kterém umělec klade se do rukou Boha-Umělce jako pouhý nástroj, který tvoří podle myšlenek Božích a ne podle inspirací vlastní duše.

Umění lidské jest domyšlivá krása, která jest přesvědčena, že její krása dovede někoho úplně obšťastniti a upoutati. Umění liturgické jest „pokorná dívka Páně“, která žasne, jak „veliké věci na ní učinil Hospodin“.

Pro umění liturgické jest zapotřebí veliké pokory, neboť umělec musí živě pocíťovati, že sám ze sebe nezná Krásy a nedovede si

ji vymyslet. Musí se sám před sebou zničit, aby mohl v něm počítí pracovat Bůh. On ví a jest o tom přesvědčen, že sám ze sebe není schopen ničeho a že to krásno, které tvoří, jest výtvořem Božím. Liturgickým umělcem může být pouze pokorný asketa.

Zvěstování Panny Marie. (Ukázka liturgického umění.)

P. Desiderius a jeho žáci jsou takovými pokornými askety. Pod žádné dílo své se nepodpisují. Nanejvýš najdeš někde v rohu obrazu slova: „Schola artistica beuronensis — umělecká škola beuronská“.

Pozorujes to odosobnění umělcovo?

Špatně by však rozuměl liturgii a jejímu umění, kdo by myslel, že liturg jest sochou bez individuálního života, že jest to šablona bez vlastní duše. S liturgií se to má jako s Písmem svatým. Posvátné knihy jsou vytvořeny Duchem Svatým, ale na každé knize jest znáti individuální vlastnosti inspirovaného spisovatele. I v liturgickém, neosobním umění může rozeznávali ten, kdo má jemnou duši, práci různých jedinců, kteří v ní zanechali onu individuální vůni vlastní duše, jak jim ji daroval Bůh a ponechá i při úplném splynutí s Ním. Katolické spojení s Bohem a žití v Něm a z Něho není buddhistická nirvana.

Opravdové liturgické umění jest inspirováno Bohem jako sama liturgie. —

Jako není každá zbožnost ještě liturgickou zbožností, tak také umění, které se zabývá posvátnými předměty, není tím samým už liturgickým uměním. Ani Michel Angelo, ani Leonardo da Vinci netvořili liturgicky.

Čím se musí lišiti liturgické umění od ostatního posvátného umění?

Kázní! —

To jest nesmírně důležité slůvko pro liturgii, t. j. pro uctívání Boha podle jeho vlastního srdce. — Pozorujte nějaký svatý obraz malovaný z pouhé zbožnosti a jiný, který vznikl z liturgické zbožnosti. Rozdíly jsou značné. Liturgie vyžaduje svatost a lásku k Bohu v nejvyšší míře, ale všechno musí býti ukázněno. Tak i nevěsta Velepísni praví: „Ordinavit in me caritatem — uspořádal ve mně lásku“. V nebi bude láska, bude však míti sladké okovy klidu a míru, nebude tam bezuzdnosti. Leckterý světec nebo svělice jsou nám malováni, jakoby neznali cherubínské bázně před Bohem.

Výtvořky liturgického umění jsou takřka úplně potopeny v onu dětinou úctu k Bohu. (Pokračování.)

Emauzy.

P. Marian Schaller.

Nouvè.

(Pokračování.)

Dvanácte dní bezprostředně Vánoce předcházejících nazývají v Provençi calendriéu, z lat. dies calendarius (den kalendární) nebo coumtié (= comput, vypočítávání svátků) a vykládají je pranosticky na dvanáct následujících měsíců.

O Vánocích modlí se lid zvláštní pradávnu modlitbu veršovanou, pater de Calèndo, které přičítá zvláštní milosti Boží a odpustky.

Vánoce v Provençi, jako jinde v křesťanském lidu, mají mnohá rčení svá a přísloví a říkání.

Faire Calèndo (= dělali Vánoce) znamená slaviti Štědrý večer slavnostní patriarchální hostinou s liturgickými obřady pradávými. Pourta (porter) li Calèndo = roznášeti vánoční dary. Vinárníci obdarují své zákazníky láhvi vařeného vína (vin cuit) a pekaři rozdávají zvláštní koláč, caltu (fougasso = fouace, podplamenice) či poumpo (lat. popanum).

Jak milými jsou Vánoce a jejich hostina všem Provençalům, o tom svědčí přísloví:

Nejsou po celý rok Vánoce. —

Vánoce v rodině, Velkonoce s Bohem jedině. —

Vánoční hra, velkonoční oheň. —

O Vánocích teplé časy, prázdné klasy. —

Vánoce chladné, klasy řádné. —

Vánoce-li přijdou v pátek, zasej všude, bude svátek. —

Místral tak miloval vánoční svátky, jsa vychován přísně provenčalsky svým otcem, věrným strážcem lidových tradic křesťanských, že své druhé veliké epos národní nazval dle hrdiny jeho Kalendal.

Jiné jméno pro Vánoce mají Provençalé Nadau (Nadal) z latinského Natalis, t. j. dies, den Narození Páně.

Středem všech slavností vánočních jest slavení Štědrého večera: faire Calèndo. Ten den jest dnem všeobecného smíření a požehnání. Kdyby snad v lůně rodiny nějaký svár třeba po celý rok trval, na tento den všecken hněv a všecka kyselost přestati musí, všichni se sejdou k posvátnému obřadu a v míru a pokoji očekávají půlnoční hodinu, v níž se věčná Láska narodila, Ježíš Kristus.

A nejstarší člen a hlava rodiny, patriarchální děd, všecky svolává pod rodnou střechu.

Jak Štědrý večer přišel, vezdy
 pod stanem tisíceré hvězdy
 zas děd a jeho rod jak jedna duše byl,
 u posvátného tehdy stolu
 děd, který předsedával spolu,
 svou rukou třesoucí se v bolu
 vše v požehnání svém byl zrovna potopil.

Vánoce, Vánoce, kde jest váš sladký mír?
 Kde dětské, panenské ty tváře,
 tak usmívající se jaře,
 kde ruka, chvějící se staře,
 když svatou večeri děd žehnal, bohatýr?

Nepřijíjí na Štědrý den mezi své k posvátným obřadům, pokládá se za veliký přestupek a za čin, jenž vyhání z domu požehnání Boží. Proto členové rodiny stoují spolu a čeládka, která jest z cizích, již časně ráno odbude si nutnou práci, aby se mohla též včas dostavití do rodiny své ke svěcení Vánoc.

Tu čeledín, jenž dělá v poli,
 rád brázdu včas opustit volí,
 a děvky, pasáci si spěšně popílí;
 od tvrdé práce mdlí již sice,
 jdou plesně v chatu z lepenice,
 by celer jedli, čekajíce,
 a s rodiči k m e n pak do ohně vložili.

Toho dne jsou všechny horské stezky, všechna údolí oživena malebnými kroji vánočních poutníků k otcovskému krbu. Vidíte je na návrších mezi svěží zelení olivových stromů pod štíhlými cypřišemi sestupovati ke košatým břestovcům obklopujícím a stínícím provençalské dvorce (mas). Klobouky mají ozdobeny rozmarinou a v rukou nesou uzel svátečních šatů, v něž večer slavnostně se oblekou. U nás vyžadují Vánoce nutně bělostný sníh, jenž venku ukazuje stopy chodců, kteří spěchají na půlnoční, jenž zavívá jedle a smrky, chaloupky s varhanami rampouchů i kostelní střechy, ba i padělaný sníh oběluje jednotlivé sněží vánočních stroměčků, kolem nichž dětská drobotina se batolí, na Provençi však žádají svěží zeleň cesminů a vůni právě kvetoucích květů.

Calërdo se blíží a s ním neobyčejný ruch a veselost v chýši i domě každého Provençala. V tyto svátky jest všude týž náboženský

jidelní lístek, ustálený staletou tradicí, táž hostina se slaví na venkově i v městech. Ježto dle staré pověsti pastýřové přinesli Ježíškovi darem krocana, jest tento pták nutnou částí vánoční hostiny o Hodu Božím v celé Provenci. Dějepisec Bouche píše, že již král René zavedl krocana ve své zemi. A tak několik dní před Vánoce jsou městské trhy přeplněny touto drůbeží, jejíž křik ozývá se široko daleko. Na Štědrý den však jest přísný půst.

Toho dne má hospodyně mnoho práce. Peče se zvláštní chléb, pouze pro tento den ustanovený, který zovou calendau = vánoční, t. j. chléb, tedy vánočka, ovšem jiného tvaru než naše. Připomíná spíše náš mazanec velikonoční a jest stejně navrchu označen znamením svatého kříže. Naše vánočka jest intimnější, trochu obrazivostí jen jest potřebí, abychom v ní viděli obraz Jezulátka do peřinky povíjanem zavinutého. Naš mazanec či „bochánek“ velikonoční má kulatý tvar obyčejného chleba a jest dvojím řezem před upečením označen křížem. Není to nic jiného než památka na svatou hostii z prastarých dob, kdy byla skutečným bochánkem označeným navrchu uprostřed křížem. Tím i provençalská vánočka (calendau) ukazuje na mystický smysl svůj — na Tělo Páně. A uvědomíme-li sobě, že Beth-lechem = Betlehem = Bellem znamená v hebrejštině „dům chleba“ a že tím chlebem myslí se Kristus sám (Chléb s nebe dal jsi nám, ó Pane!), jest nám hluboký význam vánočky jasný.

Calendau rozřízne se na čtyři díly, a dříve se z něho nesmí pojísti, dokud nepřijde první žebrák, jenž dostane čtvrtinu z něho. V tomto žebráku patrně vidí se Kristus sám, jenž řekl: „Cokoliv jste učinili jednomu ze svých bratří nejmenších, mně jste učinili!“ a jenž nám předpověděl konec světa a poslední soud, při němž řekne spravedlivým, na pravici stojícím: „Lačný jsem byl a vy jste mne nasýtli!“

Této vánočce přikládají velikou moc a za chléb posvátný ji považují. Rybáři brávají s sebou na moře kus vánočky a v době bouře trousí drobtly z ní do vln, modlíce se o utišení bouře. Zde třeba vzpomenouti na legendu o Třech svatých Mariích, kde se vypráví, jak první křesťané blíží se ke břehům Provence, první věrozvěstové. Hlavní osobou mezi nimi jest svatý Lazar. Židé po seslání Ducha Svatého mstí se na křesťanech, zvláště na Lazarovi, nejlepším příteli Kristově, a jeho rodině. Vysadí je na vyloupenou loďku, aby na moři zahynuli. Vyhnanci vyprávějí:

My, jeho sestry, jeho bratři,
 jež všudy za ním jíti spatří,
 na bídné kocábce, když vše nám pobrali,
 i plachtoví i všecka vesla,
 by moře zuřivost nás nesla,
 jsme vyhnáni. Žen duše klesla
 a pláčou. Ku nebi zrak muži zvedali.

A Lazar, vzpřímen na palubě,
 zřel klidně v propast ku záhubě,
 od hrobu rubáše měl dosud bledost svou
 a zdál se čelit mořské hloubi.
 S ním na té loďce plné zhouby
 se Marta, vřivá sestra, snoubí
 a Magdalena v kout jde plakat bolest zlou.

Tu jednoho dne z čista jasna povstává veliká bouře. Tři svaté
 Marie to vypravují:

Tu jednou z rána zvláště krásně
 a ticho bylo: zříme jasně
 noc prchat před sebou, jež lampu držela,
 jak vdova, která vstala záhy,
 by sázela v pec chléb svůj vlahý;
 jak mlat je moře, do podlahy
 u člunu naráží nám vlna sploštělá.

Ze hlubin v dáli rodí, dme se
 a brumlá, hrůzu v duši nese
 hluk jakýs neznámý, pochmurné ječení,
 jež na dno duše naší vniká
 a víc a více vyje, vzlyká.
 Jsme němy. Pokud nevymyká
 se obzor pohledu, vln střeží hemžení.

Na moři, jež se choulí v hrůze,
 ráz vichoru se blíží tuze,
 tak prudce, děsivě! Tu mrtvy kolem nás
 jsou vlny, předtucha zlá s nima
 jak ve zakletí bárku jímá.

Tam v dáli najednou se vzdymá
 a děsí vody vrch, svou výškou budí žas.

Temnými mraky ověččené,
 zle moře, celé nakupené,
 se vzdouvá, funí, řve! ó Pane, úprkem
 jde na nás, náhle do nás vrazí,
 div, že nás všecky neporazí,
 a v hloubku propasti nás hází
 a na vrch vlny zpět, že vyděšení mřem.

Ó jaká úzkost, zmatek, stesky!
 Tmy dlouhé rozlínají blesky,
 ráz na ráz burácí hrom strašným třeskotem!
 To snad se peklo odpoutalo,
 by člun náš ve svůj jícen vzalo.
 A vichr vyje, zmůžem' málo,
 až čelem v palubu nám tluče sykotem.

Na hřbetě svojí vlny vzduté
 hned vynáší nás moře kruté,
 hned zase v hlubinu těch černých propadlin,
 kde pyskoun bloudí pod vodami
 a tuleni, žraloci sami,
 jdem' naslouchat, jak pod vlnami
 zní utopených kvil, jež unáší vln klín.

Jsme ztraceni ve chvíli příští.
 Nad námi vlna zlá se tříští . . .
 Lká Lazar: „Bože můj, ty bud' nám veslem dnes!
 Již jednou vytrh' jsi mne z hrobu,
 hle, barka tone, zkroť vln zlobu!“
 Jak doupnáka let v tutéž dobu
 hlas mraky proráží a letí do nebes.

S paláce výšky triumfální
 ho Ježíš spatřil v bouři žalné.
 Zří ležíš přítele, jenž v okamžiku již
 by pohřben byl v té spousty skrytu.
 Zrak jeho vroucím ve soucítu
 nás pozoruje: v náhlém svitu
 trysk' slunce paprsek skrz temných mraků skrýváš.

Všimněte si, jak nádherně líčí Mistral bouři, čtete si toto místo nahlas a uslyšíte hukot vln, a nyní zase, jak podivuhodně maluje tento básník utišení na moři!

Aleluja! jdem' chvíli ještě
nahoru, dolů, od vln deště
jsme mokří, zemdleni a hořkost pliváme.
V té chvíli mizí postrach všaký
a s ním i hrdé vlny taky.
Tam v dáli trhají se mraky,
zem světlá zelená se z dálky neznámé.

A dlouho ještě do nás vráží
vln náraz hrůzoplou paží.
A posléz před loďkou již příkrčí se jen,
je vánek tíší víc a více.
Jde lodička jak potáplice,
úskalím skrytým brázdí sice,
však kýlem rozráží jen chumáč hustých pěn.

Na Lazara, apoštola Provence a později i biskupa, rozpomínají se plavci v době bouře. Vzývají Spasitele a majíce drobtý vánočky, věří pevně, že posvátná ta sousta, oslavující radostné jeho narození, spojuje je důvěrně se Spasitelem divotvorným, jenž jediným pokynem utišil bouři na moři a zděšeným apoštolům vyčítal: „Co se bojíte, vy malověrní?“

Z vánočky dává se také o Štědrém večeru všemu zvířectvu domácímu. Jest to prastarý zvyk křesťanský a žádná pověra. Lid venkovský, který jest odkázán na spolupráci a pomoc zvířectva, žije s ním důvěrněji, než lze si mysliti. Chápe zvíře a má je ve vážnosti. Sdílí s ním i svoje radosti a svá požehnání. Moje nebožka maminka nikdy neopomenula o Štědrém večeru vejíti do stáje a podělití vánočkou, ba i kousky ovoce zvířata domácí. Jak to prababička dělávala, tak to sacerdotálně činí i matka i dcera.

Raduj se všecko stvoření
z Krista Pána narození!

A Kristus poručil apoštolům: „Jděte do celého světa a kažte evangelium (= radostnou novinu o spasení světa) všemu stvoření!“

Vraťme se nyní k obřadům štědrovečerním. Ponenáhlu se šei a hospodyně přichystává vánoční stůl. Doprostřed postaví čerstvě pečený vánočník, znamením kříže na čtyři části dělený, a do středu jeho zasadí ozdobu: kytlíci svěže zelených snětí cesmíny s rudými bobulemi plodů. (Míval jsem v zahradě své několik keřů cesmínových a radoval jsem se o Vánocích z jejich leskle kožitých, zelených, na obrubě ostnitých listů. — V Anglii musí mít k Vánocům jmelí, bylinu již z dob pohanských posvátanou, a ve Slezsku trhali jsme jmelí o Vánocích, světili je a zdobili jím vánoční stůl i dvéře. Možno tu vzpomínali i na náš vánoční strom jedlový nebo smrkový.)

Kytice cesmínových snítek svázána býti musí duší skřípiny šašinovité (*scirpus holoschoenus*), která vypadá jako bělostný provázek vlněný a svou bělostí krásně se hodí k temně zelenému listí cesmíny. Kolem vánočnicku pak se ovine různá zeřeň, jak ji právě domácí zahrada v té době poskytuje.

Na stole hoří tři svícené svíce ve svícnu zasazené, ku počtě Boží, nejsvětější Trojice, která jest Světlem všehomíra a která Světlo své soslala o Vánocích na svět k osvícení člověka. Vedle posvátného chleba umístí hospodyně tři misky svatobarborského klíčícího zrní. Na svatou Barboru (4. prosince) totiž vezme se z prvotín toho roku něco zrní a dá se do vody, až vyklíčí. Toto vzrostlé zrní se o Vánocích novorozenému Ježíšku obětuje s prosbou za úrodu pro příští rok.

Tu z pece na stůl topolový
chléb vánoční se nese nový,
v něm snítka cesmíny, je zdobně okrášlen.
Tři svíce zažehnou se krásné
a nové, svícené a jasné,
v třech miskách bílých puči šťastné
tu nové obilí, žní prvotiny, ven.

(V naší rodině svítili jsme celý rok lampou petrolejovou nebo hornickým kahanem s velikým knotem a olejem řepkovým. Ale na Štědrý večer nesmělo státi nic na stole bílým ubrusem přikrytém než tři voskové, svícené hromničky, které tatínek sám připravil a sám rozžehal. Znána jest symbolika voskové svíce, kterou Církev světlí o Hromnicích, a velikonočního paškálu. Čistý vosk — dílo panenských včel — značí panické tělo Kristovo, knot duši lidskou a plamen světelný jeho božství.)

Mezitím hosté se scházejí a prozpěvují se vánoční koledy, nouvè, jichž má Provence zásobu nevyčerpateľnou. Nejstarší syn vyjde ven, aby přinesl nejhlavnější věc tohoto svatého večera: vánoční špalek. Měl již dávno vyhlédnutý starý olivovník nebo starou hrušeň anebo jiný ovocný strom. Ten se u paty uřízne, porazí, oklestí a důkladný špalek z něho se přichystá pro Štědrý večer. Nyní jej nejstarší syn, zase budoucí hlava rodu, vezme a s posvátnou vážností vnese do síně a složí u nohou staříckého děda. Špalek ten má různá jména: calendoun od slova Calèndo, Vánoce; calendau; pausa calendau = křítí vánoční špalek. Cacho-fiò (Kacofjó) = ohnivec, od cacha fiò = rozdělati oheň. Jiný název jest calendié. Též souco (souc) de Nadal = pařez, kmen vánoční.

Cacho-fiò, ohnivec, zve se také dar, který dává hospodář čeládce o Vánocích, když se čeládka chystá na cestu ke své rodině, aby tam Štědrý večer slavila, a který pozůstává v nougat, ořechovém dortu, vařeném víně, koláčích, ovoci a jiném. V Marsillii drvoštěpové, dělníci tesařští a lodní ucpavači dostávají od svého pána vánoční pařez, ohnivec. Za času hrabat provençalských městští úředníci v Aixu (Aquae Sextiae), tehdejší hlavním městě Provence, nesli slavnostně ohnivec do paláce svého suveréna, s nímž potom večereli; v jeho nepřítomnosti večereli u Velkého senešala.

Hle, velká hrušeň černala se
a stářím zachvívatí zdá se ...
Jde nejstarší ted' syn, ji utne u země
a osekává vělve dolů,
pak na plece ji vloží spolu
a k vánočnímu nese stolu,
u nohou dědových ji složiv tajemně.

Děd ctihodný, jenž neustává,
by starých zvyků hájil práva,
u svého širáku kraj zahrnout vzpomene,
jda spěšně hledat láhev dolů.
Svou dlouhou oblék' kamizolu
ze šerky bílé a pás spolu,
své spodky svatební, kamaše kožené.

V tomto patriarchálním dědovi líčí Mistral svého otce, jenž zosobňoval řád a tradici národní. Děd jest oblečen do starého

kroje, kamizola jest z hrubé vlny, pás jest vyšívaný, kamaše jsou stříbrnými přeskami připnuty k noze. Široký klobouk má sřechu nad čelem zvednutou a dozadu ohnutou. Jde hledati láhev dolů do sklepa, kam si uchystal vařené víno pro náboženskou úlitbu na posvátný pařez. Jsou to reminiscence na liturgii židovskou i pohanskou původu prastarého. Kmen starého ovocného stromu, jenž plody rodí, obětuje se Mesiáši a v modlitbě prosí se za úrodu na poli, úrodnost rodu a jeho zachování do budoucna i plodnost domácího zvířectva. Trojí úlitba vařeného vína sluje křtem ohnivce = bateja lou calendoun.

Mezitím rodina již celá
kol něho stojí rozechvělá.

„Nuž, vložím ohnivce? Co, děti?“ — „Ano!“ v ráz
mu odvěti. „Tož, veselme se!“
vykřikne stařec, „radujme se,
ať náš Pán veselí nám nese!
Když na rok více ne, ať není méně nás!“

A plně pohár vínem jasným
před houfem usměvavým, šťastným,
uleje potřikrát na ovocný kmen ten.
Nejmladší chopí s jedné strany,
děd s druhé, v středu bratří, panny,
a nesou kmen ten požehnaný
po třikrát kolem svíc a kolem domu ven.

„Ohnivce ať jde v pec! ať sjede!“
Hned uchopí ho ruce snědé,
jej v nístěj uvrhnou do plamů směsice . . .

Verše proloženě tisknuté zachoval Mistral z lidového podání, neboť jsou neměnné a vždycky stejné a patří k liturgii toho večera. Jest to tisíciletá památka na předky, slavící nový oheň. I Církev svatá světi podobně nový oheň každoročně na Bílou sobotu a od toho ohně rozžehá svici, trojkrutec, paškál a konečně věčnou lampu a všechny svíce na oltářích. Věčná lampa nemá celý rok shasnouti, od ní se denně rozsvěcují světla na oltářích ke mši svaté. Jest smutno, viděti dnes úpadek v mnohých kostelech katolických, ba i klášterních, kde znevažující tuto krásnou symboliku církevní, svítí před oltářem, kde se Nejsvětější uschovává, elektrickou lampičkou!!

Toho dnes, tolik let po válce, přece již není třeba! Jak ta věčná lampa jest živá, jak ten plamének živě se pohybuje a zmítá jako živé srdéčko v lásce před Nejsvětějším! (Pokračování.)

Broumov.

P. Sigismund Bouška.

Světec vyčítaný.

(Dodatek.)

K tomuto článku P. Cyrila Záruby, uveřejněnému v minulém dvojčísle (3.—4.), sděluje pan A. Šorm:

V době zvonové rekvizice roku 1917 našel pan školní rada dr. V. Rosický na staroměstské radnici nejstarší zvon s nápisem v Praze. Zvon jest starší než sama radnice, pochází z roku 1313; jest tedy již 613 roků starý. Starodávný nápis na něm byl odlit a reprodukován v Arch. Památkách, roč. 1917, str. 46, a šťastně rozluštěn; v českém překladu zní:

„Léta Páně tisícího třístého třináctého udělán jest tento zvon ke cti svaté a nerozdílné Trojice a blahoslavené Panny Marie a svatých patronů tohoto kostela Vojtěcha, Benedikta, Vintíře, péčí bratra Bavora, opata Břevnovského“.

Mezi jednotlivými slovy jsou pěti- a šestlícipé hvězdy.

Z tohoto nápisu se dá souditi, že zvon se dostal na věž radnice staroměstské z kláštera břevnovského. Nás však zvláště potěšila ta skutečnost, že nejstarší ze tří set pražských zvonů, opatřený nápisem, byl lit ke cti svatého Vojtěcha, Benedikta a Vintíře.

Redakce.

Z řádu svatého Benedikta.

Nový opat. — Život má své kategorické imperativy. Takový imperativ vyslovoval ve Francii formuli: Le roi est mort, vive le roi. Tak uznali ve štyrském opatství Sekavě, kde oplakávali tragicky zesnulého opata Suitberta Birkleho, že nutno smířiti se s nezměnitelným úradkem Božím a postarati se co nejrychleji o obsazení opatského stolce. 2. března byl pohřeb zesnulého a již 5. téhož měsíce se konala volba nového opata. Zvolen či vlastně postulován byl P. Benedikt Reetz. Totiž ten, kterého sekavský konvent chtěl pověřiti vedením opatství, neměl ještě ani kanonicky předepsaného věku 30 let, ani 10 let slibů řeholních; musilo se tedy žádati v Římě

o dispens. Svatá Stolica uváživši důvody volbu ihned schválila. Vedle vynikajících vlastností zvoleného rozhodovala úvaha, že nutno voliti silu mladou, aby mohla zdati čekající na ni úkoly, a že nutno založiti tradici v Sekavě, neboť z dosavadních opatů beuronské kongregace dva převzali řízení jiných klášterů a třetí po půl roce zemřel. — Nový opat Benedikt se narodil 14. března 1897 v Porýnsku. Studoval gymnasium v Belgii, za války

Nový opat v Sekavě ndp. Benedikt Reetz.

musil ve studiích pokračovati v Německu a konečně ve Štýrsku, kdež také maturoval (ve Štýrském Hradci). Na podzim roku 1916 byl povolán k vojsku a sloužil v jednom bavorském pěším pluku. Zúčastnil se rozličných bojů na francouzské frontě a byl též raněn. Po válce vstoupil v Sekavě do noviciátu, studoval tamtéž filosofii a v letech 1921 až 1925 theologii v mezinárodní koleji svat. Anselma v Římě. Roku 1924 byl vysvěcen vídeňským nunciem

Msgrem Sibilii-ae na kněze, r. 1925 byl prohlášen doktorem bohosloví. Při obnovení starobylého opatství svatého Matyáše předsídlil do Trevíru, kde zastával místo kaplana při tamní

faře. 21. března byl tamtéž benedikován jako opat biskupem Trevířským. Den na to slavil první pontifikální mši svatou a 29. března byl slavnostně uveden v úřad v Sekavě. Ad multos annos!

Nová benediktinská kolej. — 1. května tohoto roku bylo půvabné město Solnohrad svědkem památné slavnosti, na niž braly účast všechny okolní země: Rakousko, Německo, Švýcarsko i Československá republika.

Byla svěcena nová benediktinská studijní kolej, zbudovaná při opatství svatého Petra. Benediktini jsou v zemích po obou stranách Dunaje od dob svatého Ruperta, Meinráda, Bonifáce a Vojtěcha jedním z hlavních kulturních činitelů, takže Hermann Baar nazval tyto národy národy benediktinskými. A zajisté účtyhodná to činnost, hledí-li na př. opatství svatého Petra v Solnohradu a klášter Benediktinek na Nonnbergu tamtéž na třináct století nepřetržitého trvání; byly' založeny již v sedmém století. Benediktini mají v Římě mezinárodní kolej svatého Anselma. Jelikož není možno posílati všechny studující do Říma, utvořila rakouská, německá a švýcarská opatství — dohromady jest jich přes 50 — zvláštní konfederaci a usnesla se založiti vlastní kolej, a sice v Solnohradu, kde kveila přes 200 let slavná benediktinská universita. Energický opat Svatého Petra dr. Petrus Klotz byl mužem Prozřetelností vyvoleným, aby dilo to v nynější hospodářsky nepříznivé době provedl. Zná ze svých cest celý svět, jak svědčí jeho četné spisy; k volbě opata, která padla na něho, přijel právě z Austrálie. Svatý Otec uvítal myšlenku na zřízení koleje s neobyčejnou radostí a štědře pomohl. Hlavní finanční podporu zajistili američtí Benediktini, a tak vystavěl opat Klotz za půldruhého roku od základů novou, monumentální kolej, v níž jest místa pro více než 100 studujících. Alumni navštěvují theologickou fakultu, na níž obsazují Benediktini řadu profesur. Postupně bude vybudována i filosofická fakulta. 1. května bylo tedy slavné svěcení koleje. Přes prostorné nádvoří se ubírali v slavnostním průvodu do starobylého chrámu Svatého Petra dlouhá-řada mnichů, celá kathedrální kapitola, 33 benediktinští opatí v pluviiálech a mitrách, opat primas řádu svatého Benedikta a solnohradský kníže-arcibiskup. Ale zvláštní pozornost budilo, že při celé slavnosti byly zastoupeny vláda a zemské úřady; byli tu především sám rakouský spolkový kancléř dr. Ramek, bývalý kancléř slavný prelát dr. Seipel, solnohradský zemský hejtman dr. Röhrl a starosta města Solnohradu. Opat Klotz měl pontifikální mši, kníže-arcibiskup slavné Te Deum, opat primas svěcení koleje. Večer byla ve velké dvoraně Petrského sklepa slavnostní akademie, při níž přednesli vynikající hosté proslovy. Zvláštní pozornost vzbudila řeč spolkového kancléře dra Ramka. Zdůraznil veliký význam solnohradského vysokého učení v minulosti i přítomnosti; ujišťoval, že spolková vláda rakouská vítá tento kulturní podnik s nejvřelejší sympatií, a vzpomenu též vděčně záslužné, staleté činnosti Benediktinů. Ze všech projevů vyzařovala upřímná radost nad uskutečněním díla, jehož plný význam se ukáže teprve v letech a snad i stoletích budoucích. Kež mu žehná Bůh, aby vykonalo pro řád svatého Benedikta a pro okolní země to, co se od něho očekává.

Meditace.

*„Blahoslavení pokojní, neboť oni
synové Boží slouží budou.“*

(Mat. 5, 9.)

Bůh jest zřídlo veškerého pokoje. U Něho jest naprostý mír. Jeho oko brvou nepohne, ačkoliv napjatě vše pozoruje, a pohled Jeho celý vesmír prostupuje. Jeho božská tvář jest od věku do věků beze změny; klid její jest sladkým odpočinkem vyvoleným, hrůzným děsem zatraceným. Božské Jeho srdce nezná rozechvění ani hněvu; jest pouze neuhasitelnou výhni lásky. Ohněm tím však jihne pouze srdce milující, jak se taví zlato při polibcích plamenů. Srdce toho však, jenž Boha nenávidí, vysychá a tvrdne jako hlína v peci ohnivé.

V nebeských oblastech není spěchu, není hněvu, není vášní. Vše, co přijde ve styk s Bohem, tichne a obléká se v něhu. Hluk, šum a hlomoz tohoto světa, všecky jeho sváry, boje a hrůzy nepřekročí nikdy prahu Ráje.

Tento nebeský mír nosí ve svých duších už na této zemi všechny dítky Boží. Chceš-li věděti, kdo je synem Božím, popať mu do tváře, pohleď mu v oko, naslouchej slovům jeho a napij se rosy, která mu kane ze srdce. Pak-li tě přemůže radostný mír a klid, pak věř, že to byl syn neb dcera Boží.

Chceš-li se jím také státi, zastav se na cestě svého života, vyvrhni ze svého srdce všecken neklid, vášně, strachy, všecka sobecká přání a touhy. Modli se a pracuj jako bytost, která očekává lepších a nekonečných časů. Odpouštěj a miluj i ty, kdož tě štvou a zraňují.

Synem Boha budeš, rozsévati-li budeš kolem sebe mír.

Emauzy.

P. Marian Schaller.

Liturgické hnutí naší doby.

Přednáška konaná při Universitní extenzi z liturgiky při Cyrilo-Methodějské bohoslovecké fakultě v Olomouci dne 6. a 7. dubna 1926.

(Pokračování.)

II. Nynější stav celé otázky.

Po zásadním odůvodnění liturgického hnutí jest zajímavou a poučnou otázkou, kam celá tato akce dospěla, co dosud vykonala. Bylo to jen okamžité vzplanutí několika nadšenců či opravdu duch z ducha Kristova, který se prosadil a vítězil? Práce a úspěch svědčí naprosto pro věc dobrou.

Ať živější zájem o liturgii se v nové době všude již ukazoval a našel svého povolaného tlumočnicka na stolci Petrově ve Svatém Otcí Piu X., přes to, co se nazývá liturgickým hnutím, povstalo, jak již shora řečeno v Belgii kolem roku 1910.

Po stanovení programu v Mechlině v září 1909 zahájilo benediktinské opatství Mont César v Lovani ihned rozsáhlou liturgickou akci mezi lidem. S počátkem adventu 1909 začalo vydávati lidový liturgický spis „La vie liturgique“. Vycházel každý měsíc a podával věřícím celou nedělní liturgii — mši a nešpory — v latinském textu a francouzském a flámském překladu. Mimo to dáván postupně systematický výklad částí liturgie a jejich obřadů. „La vie liturgique“ vydávána pro každou ze šesti belgických a pěti holandských diecésí zvlášť, měsíčně dohromady v 15 vydáních o několika stech tisíců výtisků. Cena nepatrná — 10 centimů měsíčně. „La vie liturgique“ chtěla býti jen předchůdcem misálu. Proto, když byly později vydány misál a jiné liturgické knihy s latinským textem a překladem, nebylo od 4. ročníku třeba vydávati v stejném rozsahu měsíční sešitky „La vie liturgique“.

Počátkem roku 1911 začali lovanští Benediktini vydávat zvláštní odbornou revui „Les questions liturgiques“ — později zvanou „Les questions liturgiques et paroissiales“ — vyhrazenou pro duchovenstvo a řeholníky. Ve flámské řeči vycházela současně „Liturgisch Tijdschrift“ s redakcí v benediktinském opatství Afflighamu a se samostatnými články.

Téhož roku přeměnili v belgickém opatství Maredsous svůj lidový časopis „Messenger de Saint Benoît“, který propagoval již po dlouhá léta liturgii, na Revue liturgique et bénédictine.

Třetí belgické opatství, Saint André v Lophem-lez-Bruges, věnuje veškerou námahu, aby liturgie se svou plodnou silou prostoupila celý život farní. Tamní Benediktini vydávají od roku 1919 Bulletin paroissial liturgique; jest to týdenní ilustrovaná revue, která uvádí lid v liturgické texty, obřady a slavnosti. K tomuto týdeníku vychází řada doplňků — Supplement; tak La vie paroissiale, Le catéchisme paroissial et liturgique illustré, L'enfant de chœur et les grands clercs, La schola paroissiale, Glaes liturgiques et historiques a ještě jiné. Taktéž bylo vydáno několik řad liturgických diapositivů.

K těmto belgickým měsíčníkům se přidružil konečně třetí ve Francii La vie et les arts liturgiques, který byl založen Benediktinem Dom Bessem a vychází dosud — již ve 12. ročníku — v Paříži pod vedením opata Dom Cabrola.

Ve Francii bylo vydáno mnoho populárních liturgických spisů; zvláštní zmínky zasluhují liturgické katechismy — Catéchismes liturgiques, v nichž je probrána v otázkách a odpovědích celá liturgie. Z vědeckých prací, které zůstanou chloubou Francie a Benediktinů, buďtež uvedeny Liturgický slovník — Dictionnaire de l'archéologie chrétienne et de liturgie, který vydávají od roku 1907 v Paříži; dále Paléographie musicale, v Solesmesu od roku 1889; konečně Monumenta Ecclesiae liturgica, v Paříži od roku 1900.

Mimo tuto propagandu tiskem byly pořádány v Belgii a Francii hned od počátku četné liturgické přednášky, kursy, dny, týdny a sjezdy. Poslední veliký liturgický kongres se konal 4.—7. srpna 1924 v Mechlinu pod protektorátem kardinála Merciera. O hlavních těchto kongresech byly vydány v Lovani zvláštní zprávy.

Zajímavý jest vývoj liturgického hnutí v Holandsku. Tam se vytvořila zvláštní organisace Societas liturgica sancti Wilibrordi a vydává vědecké práce. Mimo to ale zavedena velmi roz-

větvená organizace, která šíří liturgii prakticky mezi lid. Celé liturgické hnutí řídí v Holandsku světský klerus. A to jest hlavní příčinou velikého úspěchu. Neboť farní duchovenstvo má po celý rok příležitost v kázání a vyučování všechny, malé i velké, stále o bohatství liturgie poučovatí a k rozumné součinnosti s liturgickým životem Církve povzbuzovatí. Tato tichá, ale důsledně prováděná činnost řádné správy duchovní působí nejhluběji.

V Německu stojí v čele liturgického hnutí benediktinské opatství Maria Laach v Porýnsku. Učený opat Ildefons Herwegen si odchoval řadu výtečných pracovníků a věnuje se s nimi od roku 1913 neúnavně rozšiřování a prohlubování liturgického života. V Maria Laachu se obrátili nejprve na kruhy vzdělané v úvaze, že tam mohla najítí liturgie, která se zrodila z ducha antiky, nejlepšího porozumění. A tito vzdělání měli pak jako vůdci a vzory této myšlenky zprostředkovatí jiným, k čemuž byli svým stavem jako kněží, učitelé, vychovatelé nejlépe kvalifikováni. První liturgický týden v Maria Laachu ve svatém týdnu 1913 byl navštíven 102 akademiky.

Aby se však liturgie stala majetkem všech, byly pořádány liturgické dny a přednášky buď v Maria Laach nebo jinde, zvláště v Kolíně nad Rýnem. V letech 1920—1925 uspořádáno takových kursů 63 pro rozličné stavy: pro kněze, staré a mladé akademiky, umělce, učitele, úředníky a obchodní zaměstnance, pro regenschori a varhaníky, pro sakristány, gymnasisty, dělníky, tovaryše a mládež. Na těch 63 kursech bylo 2362 účastníků.

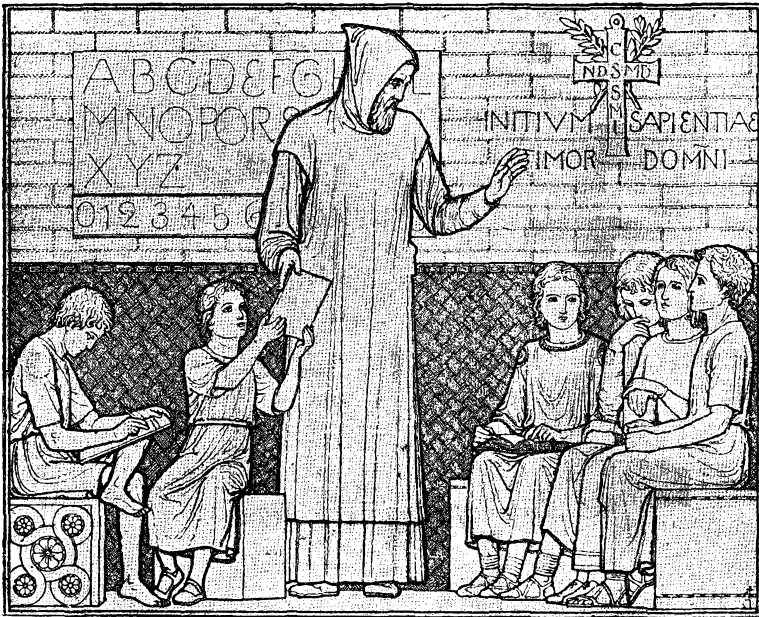
Vedle tohoto apoštolátu slova byl postaven také tisk v nejširší míře ve službu liturgického hnutí. Pro duchovenstvo a vzdělané byla založena pod vedením opata Herwegena sbírka *Ecclesia orans*, která má uvádětí v ducha liturgie; má dosud 17 čísel. Pro lid se vydává sbírka *Liturgische Volksbüchlein*; dosud 13 svazků, jejichž účelem jest uvéstí více křesťanského ducha do denního života na základě svatých svátostí a obřadů.

Jako základ pro tyto práce více vulgarisační byly v Maria Laach založeny sbírky přísně vědeckých studií, tak *Liturgiegeschichte* *Quellen* a *Liturgiegeschichtlichen Forschungen*. První sbírka má dosud 8 svazků, druhá 7. Konečně se k tomu přidružil třetí podnik: *Jahrbuch für Liturgiewissenschaft*, dosud 4 ročníky. A od roku 1925 vydávají každoročně liturgický kalendář: *Der Weg der Kirche durch das heilige Jahr*, který obsahuje seznam církevních slavností a řadu pojednání z oboru liturgie. Jak

vidno, jest liturgická činnost opatství v Maria Laach vskutku podivuhodná.

Opatství Sv. Josefa ve Vestfálsku vydává sbírku *Liturgia — Eine Einführung in die Liturgie durch Einzeldarstellungen*; dosud vyšly 3 svazčky.

Jen poukázáno budiž na fakt, že do tisíců čítající sdružení katolických studentů v Německu jako Quickborner a Neudeutsche Jugend vepsali liturgii přímo ve svůj program.

Práce mnichů: Ve škole.

Dostí čilý ruch liturgický se vyvinul v Rakousku pod vedením kláštera lateranských kanovníků v Klosterneuburgu, kde zvláště Dr. Pius Parsch se stal šířitelem myšlenek liturgické obnovy. Vydal také sbírku populárních liturgických pomůcek; hlavně jsou to příručky pro hlavní slavnosti církevního roku pod názvem: *Aus Brevier und Messbuch*. Dosud vyšlo u Kösela a Pusteta 5 svazčků: 1. *Gottesdienst der heiligen Nacht*, 1921; 2. *Die Theologie der Karwoche*, 1922; 3. *Die Liturgie des Osterfestes*, 1923; 4. *Die Liturgie des Fronleichnamfestes*, 1923; 5. *Das kirchliche Morgen- und Abendgebet*, 1924. 6. *Das Morgenoffizium* a 7. *Das Toten-*

offizium se připravují. Statečně pomáhají misionáři ve Sv. Gabrieli u Mödlingu, kde vydali *Das feierliche Hochamt*, to jest úplný text mše pro každou neděli a každý svátek zvlášť; jest to tedy něco podobného jako *La vie liturgique* z Lovaně. Vrcholem rakouské akce byl dosud liturgický sjezd kněží — *Liturgische Priester-tagung* ve Vídni 15.—18. září 1924, jehož se účastnilo přes 270 kněží. Byla o tom vydána zvláštní zpráva (*Bericht*).

V Maďarsku vyvíjejí horlivou činnost již po několik let Benediktini v Panonhalma. Většinou vydali překlady liturgických prací německých. Nyní vydávají časopis, v němž budou pěstovat také liturgii.

V Itálii se ujali liturgického hnutí opět Benediktini. Vědeckým jejich mluvčím jest učený opat Ildefons Schuster od Svatého Pavla v Římě, který zpracoval celý obsah římského misálu historicko-asketicky v 7 svazcích pod názvem *Liber Sacramentorum. Note storiche e liturgiche sul Messale Romano*. Opatství Pinalpia (Genova) vydává zvláštní měsíčník *Rivista Liturgica*, která letos vstupuje již v 13. ročník.

K těmto vůdčím podnikům a pracím se přidružují ve všech zemích zájmy i jiných řádů a liturgické publikace četných jednotlivců. Již pohled na tento čilý ruch jest velikou apologií liturgické obnovy a povzbuzením, abychom též my se připojili k spolupráci. Začátky jsou učiněny. Máme nejnnutnější podklad pro rozšiřování liturgie mezi lidem — Římský misál od P. Mariana Schallera. V Emauzích byl pořádán od 14. do 21. března t. r. cyklus liturgických přednášek, které se potkaly s velikým zájmem, a bylo vysloveno přání, aby se brzy opakovaly. Časopis „Pax“, vydávaný opatstvím emauzským, věnuje zvláštní pozornost liturgii. Avšak, nehledíme-li k velikému poslání, jež plní emauzští Benediktini svou slavnou liturgií již po 50 téměř let, jest celkem málo, co se u nás dosud vykonalo. A proto tím většího uznání zasluhuje, že Cyrilo-Methodějská fakulta v Olomouci uspořádala tuto extensi z liturgiky, a nelze si přát, než aby to byl slibný začátek jiných podniků stejného rázu.

III. Praktické poznámky.

Po theoretickém rozboru zásad liturgického hnutí a jeho úspěchu, po přehledu intenzivní liturgické práce, která se koná v celé Evropě kolem nás, není vlastně třeba doporučovat duchovenstvu, aby použilo také sil skrytých v katolické liturgii pro obnovení a prohlou-

bení náboženského smýšlení a katolického života v našich zemích. Jde jen o to, jak vše provést. Omezíme se jen na pravidelnou pastoraci.

Prvním a hlavním požadavkem na každého kněze, duchovní správou pověřeného, jest, aby sám byl proniknut vědomím, že jest „dispensator mysteriorum Dei“ a aby jako takový jednal. Proto si musí vážit i sám všech liturgických úkonů, především mše svaté a svatých svátostí. Bude-li lid vidět, jak jeho duchovní zbožně, s porozuměním, vnitřním zanícením slouží [mši svatou, udílí svaté svátosti, modlí se svůj breviář, pak jest již to výmluvnou akcí pro liturgickou obnovu. Exempla trahunt. Právě zde platí pro každého kněze slova svatého Bernarda: „Esto concha non canalis“; jen když sami budeme naplněni duchem liturgie, můžeme účinně sdělovat jiným.

Příprava kněze na šířitele liturgické obnovy bude dvojí, totiž studium a rozjímání.

Při svěcení nám praví biskup: „Agnoscite quod agitis“. Pouchujme se sami o liturgii vědecky. Ignoti nulla cupido. Liturgie nepovstala najednou, na jednom místě, od jednoho autora. Bylo přidáváno, bylo měněno. Každé takřka slovo, každý obřad má své dějiny. Někdy jest liturgii dost těžko nebo vůbec nemožno porozumět, neznáme-li původu nebo vývoje některého obřadu. Má-li tedy naše bohoslužba být rationabile obsequium, jest nutným požadavkem, abychom znali, co konáme. I také proto máme proniknouti k původnímu významu a smyslu liturgie, aby zmizely z našich výkladů již konečně vysvětlivky, které se nedají vědecky obhájit. Mystické výklady nepomohou. Pomůcek, zvláště cizojazyčných, jest již velký výběr.

Studium jest nutným základem pro porozumění, ale samo nestačí. Snahou každého kněze má být, aby vnikl hlouběji v obsah liturgie. V misálu a breviři, římském pontifikálu a rituálu jsou nevyčerpatelné poklady. Jiné rozjímání se nevyklučuje, ale přece jest si přát, abychom meditovali častěji o textech liturgie. To obohatí náš duchovní život. A knihy, které máme stále v rukou, nebudou nám terra incognita a ne již pouze tíživým „officiem“, nýbrž duchovním požitkem a rozkoší. Co lze vytěžit z mešních textů, ukazuje nám 5 svazků Reckova „Missale als Betrachtungsbuch“, které vychází v stále nových vydáních. O nedělních a svátečních kolektách vypracoval již dávno arcibiskup ze Chambéry Msgr. Pichenot krátká ale obsažná rozjímání (La prière de l'Eglise ou Les Col-

lectes. Courtes homélie sur les premières oraisons des Dimanches et des Fêtes. Paris 1879). A dr. Clemens Oberhammer vydal v posledních letech 4 svazčky krásných úvah k jednotlivým liturgickým obdobím a slavnostem, jichž obsah čerpal z Offertorii a Communiones mše svaté (Liturgische Lebensbücher, Band 1—4, Innsbruck).

Bude-li takto studiem a rozjímáním kněz obeznalý v liturgii, a to nejen povrchně, pak bude s to, aby učil též lid čerpat z té nepřehledné pokladnice obsah pro duchovní život a sílu pro náboženskou obnovu. Věřící jsou a musí býti přítomni mši svaté a jiným liturgickým úkonům, mají často i misál v rukou; ale kdybychom se jich ptali, jako se ptal jáhen Filip komorníka královny etiopské: „Rozumíš-li také tomu, co čteš?“ zajisté bychom dostali často v odpověď: „A kterak bych mohl, nevyloží-li mi někdo?“ (Skutky apoštolské 6, 30.)

Sněm tridentský přikazuje duchovním, aby vykládali častěji lidu částky mše svaté. A Pius X. pravil jednou k věřícím: „Vy se máte modlit ne při mši svaté, nýbrž mši svatou.“ Uvádějme tedy lid v porozumění liturgii theoreticky i prakticky.

Jako první prostředek k poučení pěstujme opět liturgická kázání, která u nás upadla takřka v zapomenutí. Nyní se vyžaduje ovšem více při tomto druhu kázání než dříve, zvláště po stránce methodické. Ale jinak je obsah liturgie tak bohatý, že můžeme býti jen v rozpacích, co máme vyvoliti. Zdůrazňujme často myšlenky o oběti, o společenství v Církvi a modlitbě, o obětním pokrmu, svatém přijímání, o vše ovládajícím středu liturgie, Kristu-Králi. Lidé sledují rádi liturgické výklady. Vysvětlíme-li jim ku příkladu před většími slavnostmi celý postup liturgie, budou s větší radostí a duchovním užítkem bráti účast na bohoslužbách.

Těž v pravidelné katechesi by měla zaujímati liturgie většího místa, nejen liturgika, to jest více zevní, historické poučení o obřadech, nýbrž myšlenky, obsah by měly býti zase učiněny přístupnými. Francouzi mají řadu liturgických katechismů.

Co se dá prakticky učiniti pro uplatnění liturgie mezi lidem? Dejme mu především misál do rukou a vysvětleme mu, kterak ho má používat. Oběť mše svaté jest středem liturgie a má býti středem též duchovního života. Jen v souvislosti se mší svatou bude míti i časté svaté přijímání, svatým Piem X. tolik doporučované, plné působnosti pro obnovu lidstva.

Dbejme dále, aby věřící se účastnili i činně mše svaté, více než se dosud dalo. Vždyť kněz zastupuje lid, vždyť častěji se

zmiňuje, že i lid sám obětuje: „... Pro quibus tibi offerimus vel qui tibi offerunt hoc sacrificium laudis — Hanc igitur oblationem servitutis nostrae sed et cunctae familiae tuae — Unde et memores, Domine, nos servi tui sed et plebs tua sancta —.“

Proto lze zavést tak zvanou missa dialogata, mši svatou, při níž kněz říká docela nahlas, co podle rubrik tak říkati jest dovoleno a předepsáno, a celé shromáždění odpovídá; tak to bylo v starých dobách a nelze proti tomu nic namítati. Ani dekret, který o této věci byl vydán, se tomuto způsobu nepřičí, zakazuje jen knězi říkati nahlas částky, které se mají recitovati potichu, a lidu rušiti svou recitací kněze celebrujícího.

Místo latinských modliteb jsou rozšířeny v Německu modlitby liturgického rázu, odpovídající jednotlivým částkám mše svaté; jeden předříkává a lid odpovídá. Takové modlitby vydal R. Guardini, Gemeinschaftliche Andacht zur Feier der heiligen Messe (Düsseldorf), jež vyšly již v 10 tisících výtisků.

Konečně by se dalo snad dosíci, aby i u nás lid zpíval některé chorální části mše svaté, ku příkladu odpovědi na Dominus vobiscum a j., Credo, Magnificat, Te Deum a podobné lehčí chorální zpěvy. V zemích románských a i v Německu to působí úchvatně, když celé shromáždění se takto liturgie účastňuje a lid má potom na bohoslužbách opravdový zájem, a liturgie se stává skutečně součástí jeho duchovního života.

Tím jsme přehlédli poněkud neobyčejný ruch náboženský, liturgické hnutí, které se uplatňuje po léta v Církvi katolické. Naše doba vypěstovala rozličná hnutí, z nichž některá budí právem podezření. Při liturgickém hnutí jest každá obava vyloučena. Jde o poznání a využitkování pro náboženský život pramenů a prostředků, z nichž jediných čerpali křesťané prvních století svůj duchovní život, silu k mučednictví, na něž jediné dosud odkázána jest Církev východní, jde o náboženské úkony, které jediné pro duchovní život Církev pod těžkým hříchem příkazuje, totiž nedělní mši svatou, jde o liturgii, k níž jako k „prvotnímu a nenahraditelnému zdroji“ odkázal moderní lidstvo veliký papež, svatý Pius X.

Milujme tedy liturgii, čerpejme z ní hlubšího poznání pravd naší svaté víry, čerpejme z ní zvláště obrodných sil pro náboženský život svůj a dnešního světa.

Svatý Tomáš Akvinský vytyčuje v jednom ze svých eucharistických hymnů za zákon posvěcení a duchovního pokroku:

Sic nos tu visita,
Sicut te colimus.

Tak nás bude Bůh navštěvovati svou milostí, posvěcením, jak my budeme jej cítiti, konati jeho kult, jeho liturgii. Proto ji konejme s porozuměním, důstojně, nadšeně, súčastně se liturgického hnutí dnešní doby k duchovní obnově dnešního lidstva.

Emauzy.

Opat Arnošt Vykoukal.

Neúnavný.

Zijeme v době horečné práce, překotného pokroku. Duch lidský vítězně postupuje v neznámé skrýše přírody, objevuje nové v nich dřímající síly. Hned si je podmaňuje, ke svému prospěchu využívá — slaví nové triumfy svého důvtipu a své píce.

A u vědomí svých očividných úspěchů slaví moderní člověk i svátek práce — bezpochyby buď vědomě nebo nevědomky, jako svátek svého boha nebo aspoň bůžka, jemuž vše děkuje, jenž mu propůjčil to, co předcházející pokolení pouze tušila a o čem sladce snila.

Naše doba chce bezpochyby tím zdůrazniti, že právě ona ví, jak se má pracovati a že ona opravdu pracuje, kdežto — tak tiše dodává — tí před námi buď pracovati nechtěli anebo neuměli.

Je to pravda? Přinesla horečná, úmorná práce pouze světlo, aniž přidala též slínu?

Není to vlastně stroj, co je stále činné, a nevyžádal si za to jakožto náhradu obětování ducha milionů lidí, jež snížil na své otroky — stroje u stroje?

Je to pravda, že jen naše doba má myslitele, badatele, pracovníky, a že jich před námi nebylo? Což neznal křesťanský středověk vynikajících duchů, což neuznávala Církev pracovitost, horlivost, vytrvalost, píli, jako ctnosti schopné vývoje až do stupně heroického?

Ovšem ti pracovníci všech oborů, kteří již dávno tiše odpočívají, lišili se velice od nynějších hlavně v jedné věci. Nepracovali pouze pro práci, zaměstnání jejich nebylo jim zároveň cílem životním, nýbrž mocným prostředkem k dosažení posledních, nadhvězdných met. Práce byla jedním křídlem k jejich mohutnému vzletu — druhým byla modlitba.

A ona právě je ochránila před sevšedněním, před utonutím ve hmotě a následkem toho před vykořisťením všech darů a vloh ve hmotný zisk. Ona nedopustila, aby se zcela vyčerpali v mechanické práci bezduchého stroje.

27. května slavila Církev svatá svátek jednoho z takových velkých pracovníků, jenž vším právem zasluhuje vedle čestného označení „svatý“ též známku „neúnavný“. Je to svatý Beda, mnich a kněz řádu svatého Benedikta. Tento „nejučenější muž své doby“ (žil koncem 7. a začátkem 8. století), jak jej nestranný historik Montalembert nazývá, byl tedy nositelem kultury klasické a to v době, kdy vlast naši pokrývaly pralesy a naši předkové tonuli v pravé tmě pohanství a barbarství.

On byl jedním z článků, jež spojují kulturu římskou, zušlechťenou křesťanstvím, s kulturou výbojných Anglosasů a tvoří tím přechod ke kultuře středověké.

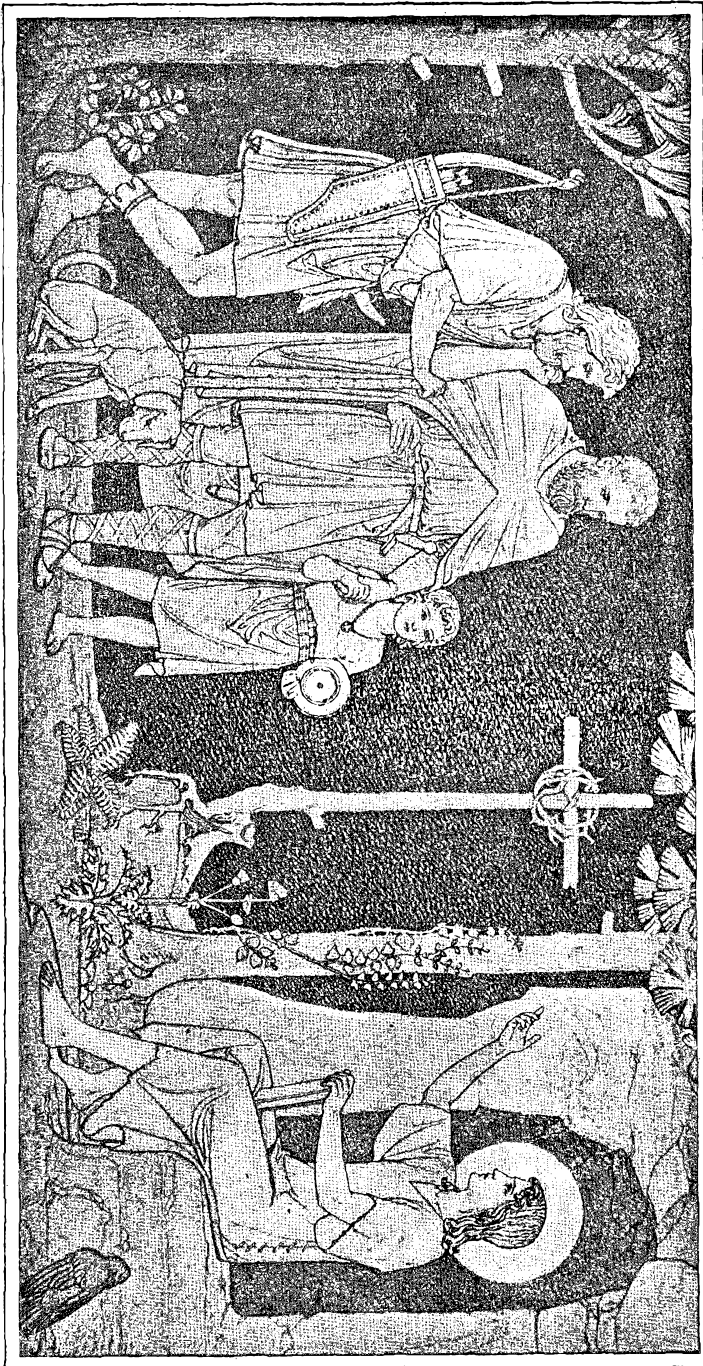
Běh jeho života byl na venek bez vzrušujících událostí. Od sedmého roku do své smrti v 62. roce svého věku žil za zdmi klášterními. Jen studijní cesty a činnost učitelská jej nutily na krátký čas do světa.

Čím byl vyplněn jeho život doma? Sám o sobě ve svém životopise píše: „Nikdy jsem zaměstnávání se s vědou nepřerušoval: stále jsem četl, stále psal, stále učil, stále se modlil.“ Krásné to uskutečnění hesla benediktinského: „Modli se a pracuj!“

Duch jeho napájel se od nejuťtlejšího mládí z čistých pramenů Pisma svatého, svatých Otců a krásné slavné liturgie, jak ji náš řád stále pěstuje. Z choru odnášel si svatý zápal pro věčné pravdy, snahu po prohloubení, touhu po větším porozumění toho, co se mu nabízelo.

Chtl vědět, vše vědět, co ducha lidského může zajímat — chtěl nalézt odpověď na mnohé otázky, jež v jeho bystrém rozumu na povrch se nořily. A nezůstal při pouhé plané touze. Pčinil se. Naslouchal věhlasným učitelům — prvním římským věrozvěstům, četl sám spisy svatých Otců, klasiky latinské i řecké, bádál sám v oboru dějin, písemnictví, fysiky, matematiky, hvězdárství. Jako pilná včelka vše střádal, ve svém duchu propracoval a pak ve svých četných spisech ukládal anebo svým žákům za sladký pokrm předkládal.

Stále četl, stále psal, stále učil, stále se modlil. V pravdě neúnavný muž!

Svatý Benedikt poučuje v jeskyni v Subiaku své navštěvovatele.

Ký div, že jeho životní dráha byla poměrně krátká, že — lidsky řečeno — předčasně podřát byl plodný ten strom, že životní jeho síly příliš brzy vyčerpány.

Ale zůstal neúnavným do posledního dechu. Nikdo nemůže bez pohnutí čísti zprávu o posledních dnech jeho žití, jak ji jeho žák Cuthbert podává. Vzácný příklad nejen svatě smrti, ještě vzácnější snad — činnosti do posledního dechu.

Bylo to z jara r. 735. Beda vrátil se z delší cesty do svého kláštera Jarrow*) zdánlivě zdrav, však se zdravím podlomeným. Zlý neduh plicní — záducha — jej vši silou uchvátila. Zprvu necítil sice zvláštních bolestí, plnil dále svoje povinnosti v choru i klášteře, jen cítil mizet síly. Tušil svůj blízký konec a proto se hleděl dobře připravit. Zbývající čas věnoval zcela modlitbě. Sotva že po krátkém zdřímnutí procitnul, pronášel hlasitě případné výroky z dopisů svatého Pavla anebo jiné z Písma svatého, jehož celé části nazpaměť znal, zvláště ty, jež na den právě připadaly.

Při tom nepřestával býti ještě literárně činným. S největším napětím sil hleděl dokončiti dvě započatá díla: překlad evangelia sv. Jana do řeči anglosaské a překlad vybraných částí ze spisů svatého Isidora, biskupa sevillského.

V úterý před Nanebevstoupením Páně se mu přitížilo. Dusil ho kašel, naběhlé nohy vypovídaly službu. Přece však byl celý den čilý, říkal písařům do pera, položertovně, polovážně nabádaje: „Učte se jen rychle, neboť nevím, jak dlouho mi bude ještě žití, zda-li mne Stvořitel můj brzy nepovolá“.

Přítomní však byli přesvědčeni, že ví anebo jistě tuší svůj blízký konec.

Po celou noc se modlil a plakal. Ne bolestí, ne strachem, ale touhou po nebi, po Kristu. Co chvíli s nadšením opakoval antifonu officia blížícího se svátku Nanebevstoupení Páně: „O králi slávy a Pane mocností, jenž dnes v triumfu nad všechna nebesa jsi vystoupil, nezanechávej nás tu osiřelé, ale pošli nám svého, od Otce přislíbeného Ducha pravdy, alleluja.“

„Nezanechávej nás tu osiřelé.“ Při těch slovech byl přemožen city své po Bohu toužící duše. Proud slz přerušil jeho slova a tichý pláč svlažoval jako májový déšť jeho prahnoucí srdce.

Přítomní bratři k slzám pohnutí, vzdychali a plakali s ním.

*) Bývalý benediktinský klášter v severní Anglii, poblíž hranic Skotských.

Nastalo poslední svítání — svatvečer svátku Nanebevstoupení Páně.

Nemocný se vzchopil a vybídnul bratry písaře ještě k většímu spěchu. V hodinu terce volal zvon bratry do kostela k hodinkám a k průvodu, jak se od dávných dob na prosebné dni koná. Všichni bratři odešli, pouze jeden zůstal u nemocného mistra.

„Předrahý učiteli, jen jedna kapitola ještě v překladu chybí. Je ti obtížno dále mluvit?“ Tak se tiše ptal.

„Ještě mohu; chop se brku, pospěš si a piš rychle“, tak Beda na to odpovídá. Nedbá nemoce, přeje si sám dílo dokončiti.

Kolem třetí hodiny volá mnichy kněze. Loučí se s nimi, s každým zvlášť. Pro každého má připravený dárek, každému dává malou památku, pravě: „Boháči tohoto světa mohou rozdávati zlato a stříbro a jiné drahocenné skvosty — já vám dávám, co mi Bůh skrze dobré duše udělil“. Pak prosil všechny, aby na něho vzpomněli, až budou nejdražší obětí přinášeti. Vida jejich zarmoucené tváře, sám je láskyplně těšil a sice podobně, jako Božský Mistr své apoštoly po poslední večeři.

„Je na čase, abych se vrátil k Tomu, jenž mne stvořil, z pouhého nic utvářel a k žití povolal. — Žil jsem dosti dlouho, můj milostivý soudce řídil dobře můj život, smrt je mi blízka — toužím po tom býti rozdělen a býti s Kristem.“

Tak a podobně mluvil, neztrácejce po celý den své obvyklé vlivnosti a veselosti.

Bratři se rozloučili, odešli za svými povinnostmi. Beda ztichnul; osaměl se svým žákem. Ten konečně, ač nerad, znovu vyrušil chorého:

„Nyní, drahý mistře, chybí jen jediný verš.“

A Beda na to: „Tak piš rychle“, a dává mu svůj překlad.

„Nyní je vše dokončeno“, ne bez pohnutí hlásí bratr.

„Pravdu máš, vše skončeno. — Vezmi rukama mou hlavu a trochu mne obrať, neboť sedím rád naproti tomu místu, kde jsem se tak často modlíval.“

Splněno jeho poslední přání. A tak sedě na holé podlaze své cely, zraky upíraje na kostel a trůn svého Boha Krále, zapěl naposledy sotva slyšitelně: „Sláva Otci i Synu i Duchu svatému...“ a s těmi slovy opustila jeho velká duše vetché tělo.

Zemřel velký učenec-mnich, neúnavný dělník vešel v radost svého Pána — zase jedno skvělé dílo Boží dokonáno: Beda-světec.

Emauzy.

P. Majolus Klanc.

O poznání Boha.

Z knihy: *Mystické*) poznání Boha.*

Napsal P. Savinien Louismet O. S. B. — Přeložil P. B. Velíšek O. S. B.

Rozumné poznání věci je známkou vznešenosti člověka. Zvířata mají jakési poznání, nedokonalé a omezené, nerozumu-
jící a pouze hmotné.

Člověk poznává svým rozumem sebe, jiné lidi, svět vůkol sebe, jakož i vědy, umění a dějiny; ba, může poznati i „neviditelné“, kteréhož nelze postřehnouti smysly, a může poznati i Boha. Toto poznání je největší, nejužitečnější a nejpotřebnější. Opravdu, takové důležitosti je toto poznání, že Písmo svaté praví, že „ti jsou pošetilí (blázni), v nichž není známosti Boha“ (Moudr. 13, 1).

Jsou „vani“ (Vulg.), t. j. marní, nejužiteční sobě i jiným; nejsou k ničemu a lze říci, že přímo škodí.

V nebi poznáme Boha dokonale. Budeme jej viděti jak jest a tvář v tvář, a On sám bude světlem, kterýmž budeme osvíceni; poznáme, jakož i poznání jsme (I. Kor. 13, 12). Nyní nepoznáváme Boha takto, nýbrž vidíme jej jen nedokonale a mlhavě, takorika skrze záclonu**), a přece pro vznešenost předmětu jest i toto nedokonalé poznání Boha nejvzácnějším a nejpotřebnějším. Žel, že toto poznání tak mnohým chybí; málo jest těch, kteří je hledají, málo těch, kteří po něm touží aneb účastnými se stávají jeho neocenitelné hodnoty. Lidé se velice namáhají, aby se dozvěděli nové a podivné věci, ale o věci boží jakoby se nestarali. Lidé jakoby mysleli, že o Boha není třeba se zajímati, že poznání Boha nestojí za nějakou námahu. Jak slepí, jak pošetilí jsou takoví! Či to není naopak samo sebou patrné, že Bůh jest nejzajímavějším a nejpoutavějším předmětem poznání?

Jsou tři možnosti nabytí poznání Boha pokud jsme zde na zemi: první přirozeným rozumem, druhá věrou, třetí láskou.

První způsob poznání Boha je filosofický. Hledě na sebe a na svět může člověk i bez pomoci nadpřirozené milosti dojíti jistoty, že Bůh jest, jakož i poznati jedinnost a nekonečnou dokonalost Boží, t. j. člověku lze pouhým světlem rozumu přesvědčiti

*) „Mystický“ z řeckého „mistikos = tajemný“. Zde značí hlubší, vroucné poznání Boha. (Pozn. překl.)

**) Svatý Pavel praví na uvedeném místě: „Nyní paříme skrze zrcadlo v záhadě“.

se, že jest nejvyšší bytost, tato že jest jen jedna, mající všechny dokonalosti v míře nejvyšší, že je to pouhý duch, svrchovaně dobrý, moudrý a blažený, svobodný, rozumný, osobní, rozlišný od světa a nezávislý na něm, první příčina všech věcí, mající neomezené panství nade vším, a že my, lidé, jakožto svobodní jednatelé a tvorové tohoto Boha jsme mu odpovědni za všechno.

Mysleme si na př., že by nějaký člověk nebyl nikdy slyšel o Bohu, a že by to byl člověk jasné mysli a nezaslepený vášněmi. Pozorováním sebe sama a světa vůkol sebe mohl by takový člověk nabýti poznání Boha, o němž byla právě řeč.

Staří pohanští filosofové měli toto rozumové, spekulativní poznání Boha a kdyby byli žili podle něho, bylo by se jim dostalo také svaté lásky Boží, neboť víra učí, že Bůh nikdy neodepře milosti těm, kteří jej hledají. Pročež, jak praví svatý Pavel (Řím. 1, 20), oni pohané nemají omluvy, kteří vedouce špatný život ztratili své duše, neboť znali Boha, avšak byli odloučeni od jeho milosti, protože mu neprokazovali patřičné úcty.

Ještě méně omluvy mají ti lidé naší doby, kteří nechtějí ani připustiti, že Bůh jest. Co mohli najíti pohané bez světla křesťanství, to mohou jistě naléztí dnešní lidé, chtějí-li jen hledati.

Podobně nemají omluvy ti, kteří sice věří, že Bůh jest, avšak zdráhají se prokazovati mu úctu, která mu patří.

Druhý způsob poznání Boha je z víry. Dostává se nám tohoto poznání zjevením, které jest obsaženo v Písmě svatém a v ústním podání církve katolické. Obojí jest krátce obsaženo ve Vyznání víry a v katechismu, obšírněji pak ve spisech církevních Otců a pravověrných theologů.

Uvedme příklad. Může se přihoditi, že dítě nezná svého otce od vidění, protože otec odešel daleko, když bylo dítě ještě nemluvnětem. Po letech píše otec svému dítěti psaní plné nejněžnější lásky a sděluje leccos o sobě, co dítě jistě zajímá a těší. Tím způsobem dozví se dítě mnoho o svém otci, ačkoliv ho nikdy nevidělo. Není-liž to věrou? Dítě věří co mu otec píše.

Podobně jednal Bůh vůči nám. Jsme v jistém smyslu vzdáleni od nás vzhledem k našemu nynějšímu životu, Bůh žije v daleké krajině, t. j. v nebi, a napsal nám psaní a poslal nám posly a zprávy. Proroci Starého Zákona byli posly Božími k lidem.

Někdy poslal i své anděly a v plnosti času poslal vlastního Syna, oděného přirozeností lidskou.

Poselství těchto vyslanců Božích bylo zaznamenáno v Písmě svatém anebo sděleno ústním podáním (tradicí).

Tak jedno i druhé není nic jiného než psaní poslaná Bohem člověku, kterýmž je poučen o mnohých věcech, kterých by se nebyl mohl dopátrati pouhým přirozeným rozumem.

Dovídáme se především o Bohu, že ačkoliv jest jeden v podstatě, jest zároveň Trojice v osobách, kteréž jsou: Otec, Syn a Duch svatý. Uvidíme později, že toto poznání nám otvírá pohled do vnitřního života Božeho. Pak se seznamujeme s velkými díly Božími zevnitř, t. j. dovidáme se, že Bůh stvořil všecky věci viditelné i neviditelné z ničeho. Že stvořil všecko k své slávě a za tím účelem řídí všecko svoji prozřetelností. Že stvořil anděly a pak člověka k svému obrazu a podobnosti. Že zkoušel anděly, z nichž část neobstála zkoušku a stali se ďábly. Že zkoušel člověka, a při té zkoušce celé pokolení lidské padlo v Adamovi (vyjma jedinou nejb. Pannu Marii), z čehož následuje, že každý člověk přicházející na tento svět má na sobě skvrnu dědičného hříchu a úpí pod všemi následky tohoto hříchu.

Zároveň jsme však poučeni, že Bůh vzdor tomu tak miloval lidi, že svého vlastního Syna dal na jejich vykoupení, a jak předivná láska Syna Božeho se ukázala v tajemství Vtělení. Že padlý člověk byl vykoupen na kříži. Že lidé dobré vůle jsou posvěcováni svátostmi Církve svaté. A konečně, že vyvolení budou oslaveni v nebesích v blaženém patření na Boha, kdežto zavržení budou uvrženi do ohně pekelného a tak budou po celou věčnost odděleni od Boha. Hle, těchto pravd bychom se nebyli mohli dopátrati pouhým rozumem, nýbrž bylo třeba, aby nám byly zjeveny. Stalo se tak, a vírou v toto zjevení se nám dostává většího a vyššího poznání Boha. Jak vznešeným a přece jak otcovským se ukazuje Bůh ve světle zjevení! Jak blízko jest nám, ačkoliv svojí přirozeností je tak vysoko nad námi a daleko od nás! Budme vděčnými za poznání, jehož jsme nabyli zjevením a snažme se ho plně ceniti.

Avšak to není ještě vše; můžeme dojíti ještě vyššího poznání. To jest mystické poznání Boha, zvláštní to poznání, jehož nabýváme láskou činnou, vědomou a stálou láskou k Bohu.

Lze to nazvati osobním poznáním Boha ze zkušeností, jehož každý křesťan může dojíti s pomocí milosti Boží, a Bůh neodpírá milosti své těm, kteří ji hledají. On chce uděliti milost tohoto poznání každému z nás, jen když mu v tom nebráníme.

Za Ježíšem — Králem.

Zprávy nejdůst. pana opata Arnošta Vykoukala z eucharistického sjezdu v Chicagu.

Na moři, 4. června 1926.

Naše plavba po moři chýlí se ke konci. Plných devět dní jsme na moři. Včera jsme byli v Halifaxu, čímž se jízda prodloužila. Z Halifaxu trvá plavba do New-Yorku ještě 37 hodin. Zítř ráno, asi k 6. hodině, budeme na místě. Poslední moje zpráva byla ze Southamptonu. Sdělím Vám tedy něco ze svého denníku.

Čtvrtek, 27. května. Prvého dne jsme ujeli až do poledne 125 mořských mil, to jest 210 km. Zastavili jsme dvakrát: v Boulogne sur Mer a v Southamptonu. Ve čtvrtek v poledne jsme ujeli již 286 mil, to jest 480 km. Hodiny se vždy o půlnoci posunou nazpět, dnes o jednu hodinu.

Dnes ráno viděli jsme ještě pobřeží Irska nebo jiného ostrova. Brzy zmizel i tento a my se ocitli na širém moři. Kolem dokola samá voda, před námi moře, tak to potrvá 10 dní. Moře jest neklidné, loď se kolébá ze předu dozadu a ze zadu do předu. Mořská nemoc počíná, zvláště na přidi třetí třídy. Tam se pohybuje loď nahoru a dolů, rozdíl prý je až 5 m. Vše na lodi praská v pravidelném taktu. Chvillemi dostavuje se podivný pocit, zvláště zasedneme-li v poledne k obědu. Šest nás sedí u jednoho stolu, totiž: biskup Kašpar, biskup Njaradij, kanovník Hanuš, kanovník Stavěl, katecheta Zamazal a já. V poledne jsme ještě všichni pospolu, večer se však již nedostavil kanovník Stavěl. My ostatní se držíme statečně.

Já sloužím denně o půl šesté mši svatou. Předemnou měl dnes celebrovati pan biskup Njaradij, pustil mě však napřed k oltáři, protože se jeho ministrant ještě nedostavil. Mše svaté oktávu svatodušního jsou tak krásné! Spiritus spirat ubi vult — pravdivost těchto slov vidíme hlavně zde na moři. Věje ostrý vítr a vlny se dmou. Mnohou vlnu uchvátí vítr zdola, pozdvihne ji vysoko do výšky, přemění ji v déšť, který s pleskotem padá nazpět. Den nepřinesl ničeho nového. Modlíme se, čteme, píšeme, jíme, hovoříme, procházíme se a nasloucháme hudbě. To jest náš život, jiného se nedá též nic dělati.

Navštívil jsem též p. primáře z Nitry ve II. třídě a jeho paní. Nevede se jim valně, zvláště p. primári. Pak jsem hledal ve III. třídě sestru Antonii, Benediktinku z Lucka. Po mnohém semo tamo běhání jsem ji našel. Převorka, Soror Gerarda, obdržela I. třídu zdarma. Jelikož slyšela, že se kterémusi knězi ve III. třídě špatně daří, zamýšlela mu postoupiti svoji I. třídu a přestěhovali se ke své spolusestře do III. Vymluvili jsme jí to však, protože jí lodní společnost vykáza její místo, a ona jím nemůže disponovati. Ostatně bylo mnoho kajut prázdných a proto přidělila lodní společnost kněžím lepší kabiny, takže mnozí byli úplně samostatní. Cestou potkali jsme velkou parolod' se čtyřmi komíny, která též jede do Ameriky a nás předstihla. Odpoledne viděli jsme zakotvenou plachetní loď, která byla značně sem tam kolébána. Byla to rybářská loď, na jejíž přídi bylo možno pomoci dalekohledu čísti: „Stella maris“, Boulogne sur Mer. Byla tedy asi 700 km od svého přístavu vzdálena.

Pátek, 28. května. Ačkoliv jsme byli silně otráasáni, spali jsme dobře. Vzduch jest chladný a čerstvý, takže se dobře spí při otevřeném okně. Hodiny byly o půlnoci posunuty o 56 minut nazpět. Vykonal jsem již cestu 354 mil, to jest 587 km. O půl šesté sloužil jsem mši svatou. Po snídani šel jsem s kanovníkem Hanušem k pokladníkovi. Vyzvedli jsme u něho obraz ze svatého Gabriele, který mám v Americe odevzdati. Dále jsme prosili, aby se směla ona Benediktinka ze III. třídy přestěhovali ke své spolusestře do I. třídy, což bylo povoleno.

Kanovník Stavěl chybí, onemocněl, takže nemohl ani celebrovati. Nám pěti ostatním daří se dobře. V poledne objevilo se slunko, ale jen na malý okamžik, pak zahalila je hustá mlha. Lodní siréna se ozvala a dávala v určitých přestávkách své signály. Brzy se mlha opět zvedla a chraptivý zvuk sirény umkl. Dopoledne jsem se seznámil na pohovce se svým sousedem, advokátem Kalfem z New-Yorku, který se vrací se svou paní a dcerou z Evropy zpět do Ameriky. Třicet let nebyl již v Evropě. Byla to svatební cesta ke stříbrnému jubileu. Vyprávěl mi o poměrech v Americe, o drahotě a o prohibici. Lidé se tam teprve nyní učí pít, dříve se tolik nepilo. Mladí pánové musí k tanečním zábavám přinést láhev likéru, jinak by dámy nepřišly. Ráno se může v šatně nalézt celý kopec prázdných lahví. K obědu přinese každý pán v tašce několik lahví s nápojem. „Dříve jsem nemíval nic ve sklepe“, pravil dr. Kalt, „nyní však, co jest prohibice, musím tam mít množství pálenky.“

Moře jest neklidné. Večer jest přednáška děkana Láše z Lomnice nad Popelkou v jídelně II. třídy o eucharistických sjezdech, zvláště v Londýně, Kolině nad Rýnem a Madridě se světelnými obrazy.

Sobota, 29. května. O půlnoci byly hodiny posunuty o 36 minut nazpět. Jsme o 360 mil, to jest 604 km dále. Moře jest stále neklidné, vítr stále silnější. O půl šesté sloužil jsem mši svatou a byl třem jiným přítomen. Po snídani zpívali jsme na palubě II. třídy tři české mariánské písně. Vyjednali jsme, že zítra o půl osmé bude sloužit pan biskup Kašpar ve II. třídě mši svatou, při níž se bude zpívat česká píseň. Přes den nic zvláštního. Jsme na širém moři, nepotkali jsme žádné lodi. I rackové, kteří nás po dva dny provázeli, zmizeli. Evropa leží za námi. Slunko se poněkud ukázalo, ale přes to jest chladno. K večeru jest vítr silnější. Vlny jdou výše. V kabinách uzavřeli nám okna. Můžeme býti připraveni na neklidnou noc. Zpozoroval jsem též v kabině vyhlášku, která oznamuje, že ochranné pásy se nalézají na skřini a že obyvatel této kabiny v případě nebezpečí má vstoupiti na záchranný člun č. 3.

Po večeri jest pokračování přednášky o eucharistických sjezdech. Já jsem nešel, modlil jsem se na palubě matutinum ze svátku Nejsvětější Trojice a růženec. Moře se vysoko zdvihalo a stříkalo až do II. promenády. Po desáté šel jsem spát a brzy jsem usnul za mohutného kolísání lodě.

Neděle, 30. května. Po půlnoci posunuty byly naše hodiny o 53 minut nazpět. Jsme již tři hodiny za evropským časem. Pan biskup Kašpar má stále pražský čas a konstatoval, že zatím co my jsme snídali, šli u nás lidé k obědu. Vykonalí jsme cestu 346 mil, to jest 591 km. Moře jest na mapě označeno slovem „drsné“. Noc byla velmi neklidná. Všecky dřevěné součástky lodi praskaly, loď se kolísala z předu do zadu, z leva na pravo. Vzbudil jsem se proto o jedné hodině a již jsem úplně neusnul. Temný hukot vln, kolísání lodi a šplíchet vody, která dopadala na palubu II. třídy a na naše okna. Nebylo to právě příjemné. Mnozí ráno vyprávěli, že v noci nespali. Jako obyčejně sloužil jsem o půl šesté mši svatou: Benedicta sit sancta Trinitas. Pak jsem byl přítomen v I. třídě čtyřem a ve II. třídě jedné mši svaté. Tam sloužil mši svatou o půl osmé pan biskup Kašpar a po něm kanovník Buday, při níž zpívali Slováci. Po snídani zvěděli jsme na palubě od paní doktorové Kaltové, že američtí spolucestující jsou poněkud nevrli, ježto

nemohou tančiti. Domnívali se totiž, že my katoličtí kněží bychom se nad tím horšili. Kdyby to prý byli věděli, říkali, byli by použili jiné lodí. Chtěli již v sobotu v I. třídě tančiti, jak jest to zvykem. Uvědomili jsme ihned paní doktorovou (paní Kaltová jest katolička), že jsme neměli nejmenší potuchy o jejich přání a tomto zvyku. Ježto šel právě kapitán kolem nás, řekl mu to kanovník Hanuš ihned. Bude se tedy tančiti, dnes v neděli ovšem nikoliv, v tom ohledu jsou protestanté opět přísnější nás katolíků. Mezi dnem nic zvláštního. Nekonečné moře zve k rozjímání nad tajemstvím Nejsvětější Trojice. Obé překonává nás svou hloubkou. Obé je svými dary tak bohaté. O, beata Trinitas!

Večer je moře opět neklidnější; prší.

Pondělí, 31. května. Hodiny byly opět o 30 minut pošunuty nazpět. Vykonali jsme cestu 366 mil, to jest 614 km. K ránu bylo moře klidnější, též jest o něco tepleji. Musím se připravit na přednášku v české sekci na eucharistickém kongresu. Mimo tuto přednášku mám ještě pět misijních kázání. Dnes posledního května, poslední májová. Ave Maris Stella, Ave Maria! Iter para tutum.

Ve 4 hodiny navštívili jsme, nás šest, kapitána lodí v jeho příbytku na horní palubě. Byl velmi laskav a naše pozornost ho těšila. Odevzdali jsme mu odznak sjezdu eucharistického, program jeho a seznam cestujících kongresistů. On nám pak ukázal velitelský můstek, kam jest jinak přístup zakázán. Zde stál kormidelník a točil kormidlem brzy na pravo, brzy na levo, stále se dívaje na veliký kompas. Dva důstojníci měli stále stráž. Mají tam telefon, který přijímá podmořské signály. Dále tam mají zařízení, na němž, v případě ohně, lze ihned poznati, v které prostoře hoří. Jiným elektrickým zařízením lze ohrožené prostory uzavříti. Podobně, vnikne-li do lodě voda. Dále ukázal nám kapitán mapy a na nich cestu, kterou konáme. Musíme se vyhýbati ledovcům a proto plujeme na jih, až na jejich nejspodnější hranici a pak opět se dáme na severovýchod. Mlhy a ledovce jsou posud překážkami v námořní plavbě. Aby nenastala žádná srážka lodí, jezdí lodě plující do Ameriky 60 mil severněji, než lodě z Ameriky přicházející. Od neštěstí příhodivšího se „Titanicu“ křížuje stále v oblasti ledovců loď, dávající každou čtvrtou hodinu všem lodím radiové zprávy o pohybech ledovců. Hloubka moře, nad kterou nyní plujeme, obnáší 3500 metrů. Večer svítilo pěkně slunce, ale bylo chladno. Po západu slunce bylo moře nádherně modře zbarvené a na nebi krásné červánky.

O půl desáté předváděl nám katecheta Zamazal různé čarodějné kousky. Návštěva byla četná a my se srdečně zasmáli. V kuřáckém salonu se od 9—11 vesele tančilo za hudby jazzbandu. Tančilo se opravdu nad propastí 3000 m. Poslední pozdrav královně máje, pak se jde spat.

Úterý, 1. červen. Včera vykonali jsme nejdelší kus cesty; ujeli jsme 366 mil, t. j. 614 km. Hodiny byly po půlnoci posunuty nazpět o 30 minut.

O půl šesté sloužil jsem mši svatou. Četl jsem votivní mši svatou k Božskému Srdci Páně, jak jsem později seznal proti rubrikám, neboť měla být mše de dominica. Snad to byla vůle Boží. Božskému Srdci Páně budiž celý tento měsíc zasvěcen. Kéž bychom se stali Srdci Ježíšovu podobnějšími i za této plavby, času k tomu máme dosti.

Opoledne bylo nápadně chladno. Dosáhli jsem hranici ledovců. Opoledne o třetí hodině spatřili jsme jeden na obzoru. Čněl něco málo nad vodou. Brzy zpozorovali jsme jiný ledovec po levé straně lodi ve vzdálenosti asi dvou mil. Čněl asi čtyřiceti metry nad vodou. Pod vodou jest skoro sedmkrát tak veliký. Jest to tedy ledový kopec tři sta metrů vysoký. Srážka s ním byla by nebezpečná. Chladna stále přibývalo, též vítr stal se silnějším. V našich kabinách, kde jest zařízení parní topení, počalo se topiti.

Seděli jsme pohromadě až do 11 hodin. Pak jsme šli v poklusu, po způsobu Američanů, dvakrát kolem paluby. Záhy jsme usnuli a teprve ráno jsme zvěděli, že jsme měli nebezpečnou plavbu. Sírěna pískala po celou noc až do rána do pěti hodin. Mne probudila asi ke druhé hodině. Pluli jsme mezi samými ledovci, též mlha byla.

Jeli jsme rychlostí pouze pěti mil za hodinu. Náš kapitán jest velmi opatrný. Deo Gratias, že jsme šťastně propluli. Bůh nad námi bdí i když nebezpečí ani netušíme.

Středa, 2. červen. Hodiny byly posunuty o 32 minut nazpět. Pokročili jsme o 349 mil, t. j. 587 km.

Ve čtvrt na šest sloužil jsem mši svatou. Ve II. třídě mohli pouze 4 celebrovati, protože již neměli mešního vína. My v I. třídě jsme otevřeli poslední láhev. Pro zítřek ještě stačí a v Halifaxu dostaneme nové.

Moře je klidnější, slunce svítí krásně, též se ukázalo modré nebe, jež barví moře na modro. Vítr jest ale značně studený, proto

se v kajutách topí. Brzy však se objevuje mlha a siréna občasně zaznívá.

O páté hodině koncert v kuřáckém salonu. Zahráli nám dva Dvořákovy tance a výtah z „Prodané nevěsty“.

Jest stále větrno. Moře opět neklidnější. Po celou noc zní siréna. Velké vlnobítí a silné kolísání.

Čtvrtek, 3. června. Slavnost Božího Těla.

Boží Tělo na moři! V I. třídě jsmě měli 11 mší svatých. Místo oblaků kadidla zahaluje nás hustá mlha. Siréna zní neustále až do poledne. Jest zima a na palubě vše od mlhy mokré. Nevlídná nálada. K polednímu se trochu vyjasňuje. Činí se přípravy k přistání v Halifaxu.

Během oběda spouští se hlučně kotva. O $\frac{3}{4}$ na 2 jsme před přístavem v Halifaxu. Na loď vystupuje lékař a když opět odešel, byla kotva vyzdvížena a my vpluli do přístavu. Bylo kolem 3. hodiny, když jsme u přístavní hráze č. 2 přistáli.

Pohled na pevninu po devíti dnech nám působí radost. Halifax dle vzhledu jest tovární a přístavní město, které leží na obou stranách mořského zálivu. Vystoupilo asi 50 cestujících, většinou Poláků a Slováků. Protože emigrace do Spojených Států jest ztížena, jde mnoho vystěhovalců do Kanady.

První třída smí na 1 hodinu na pevninu. Použili jsme tohoto dovolení a tak jsme byli též v Kanadě. Část města u přístavu není pěkná. Chudobná stavení jsou namnoze ze dřeva. Přišli jsme právě ke katolickému kostelu. Před vchodem stál zrovna kaplan, který nás vzal s sebou a vše nám ukázal. Kostel jest pěkný, prostorný, se třemi oltáři. Barevná skla okenní jsou z Mnichova. Pod kostelem jest stejně veliká krypta. Též zde se uchovává Nejsvětější Svátost. Mohli jsme opět pokleknouti před svatostánkem; to bylo naše Boží Tělo. V kryptě selkali jsme se s p. farářem, monsignorem. Halifax jest arcibiskupstvím. Město čítá asi 50.000 obyvatel, z nichž jest 20.000 katolíků.

Navrátili jsme se opět na loď a o půl páté odpluli. Brzy opět zmizela pevnina našim zrakům. Za 37 hodin budeme v New-Yorku. Moře jest opět velmi neklidné. O deváté hodině večerní spatřili jsme na jižní obloze stále vyšlehující světla. Byly to reflexe světla polárního.

Pátek, 4. června. Noc byla značně neklidná. Hodiny nebyly již tentokrátě nazpět posunovány. Od včerejška jsmě ujeli 291 mil,

t. j. 488 km. Dnes jsme měli 11 mší svatých. Život na lodi stojí ve znamení skládání, placení a dávání zpropitného. Mnoho se píše. Odpoledne dala se mnohá skupina s panem kapitánem fotografovat.

Zítřka ráno jest snídaně určena na sedmou hodinu. O půl deváté máme opustit v New-Yorku loď. Pociťujeme jakýsi stesk. Krásný klid jest u konce a nyní počne americký shon. Doufejme, že vše půjde dobře. Totéž doufám o Emauzích. Mnoho pozdravů všem milým spolubratřím, zvláště našim nemocným. (Pokračování.)

Liturgické umění.

(Pokračování.)

Mezi liturgií u oltáře a beuronským liturgickým uměním jsou úzké vztahy. Kdo nezná hloubky a jemnosti liturgie, tomu bude i toto liturgické umění cizím a nebude si s ním věděti rady. Ono povstalo přímo z popudů liturgických, ze srdce, které žije životem Církve. A zase naopak, k porozumění liturgií jest beuronské umění nejlepší ilustrací. Kresba, malba, sochařství i architektura musí nezbytně státi v řadě s ostatními vyjadřovacími formami liturgickými.

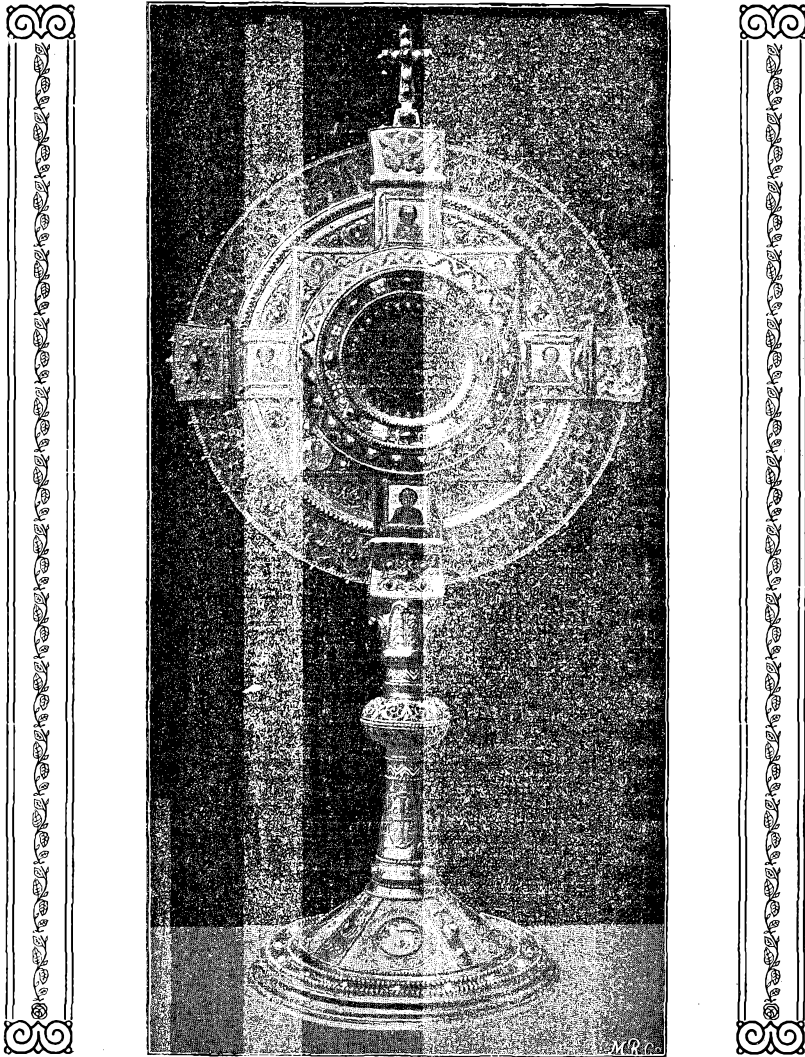
Ona kázeň dokonalého umění, o níž jsme mluvili, dodává mu pro nesúčasněné výraz přisnosti a strohosti, ba ztrnulosti. Ale takovými se zdají pro nesúčasněné i celá liturgie a sám Bůh. To je ovšem strava pro dospělé a vyspělé duchy.

Chce-li někdo znáti povšechnou mentalitu lidí určité doby, musí si prohlédnouti i její umění. Umění je ztělesněná myšlenka duše. Podle prací umělce soudí se na krásu jeho duše.

Máme-li duši dnešního člověka a umělce posuzovati podle nynějšího umění a vkusu, dopadne kritika žalostně. Umělec, jenž ve své pýše se domnívá, že je tvůrcem svého umění, a zapomíná, že základní zákony krásy jsou již Bohem dány a že jsou nezměnitelné jako On sám, tvoří díla, která hynou jako on.

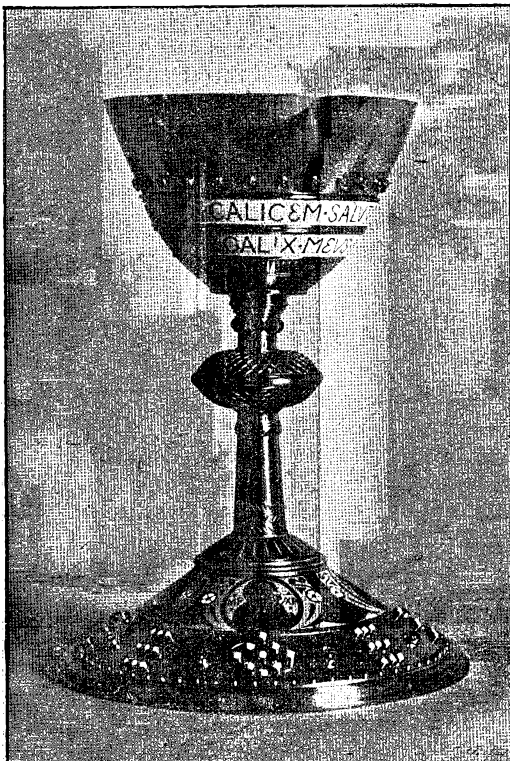
P. Desiderius v umělecké tvorbě vyšel z toho jedině správného stanoviska, že nechce utvořiti nové zákony krásy, nýbrž nalézt ony, které už Bůh dávno dal. Vodítkem mu v tom byl výrok Ducha Svatého, že Bůh stvořil všecko podle počtu, míry a váhy. Nic není v Boží tvorbě nahodilé, všecko je stvořeno nejen vzhledem k sobě, nýbrž také vzhledem ke všemu ostatnímu. Tyto vztahy tvoří harmonii všeho, která je dílem Božím.

Disharmonie forem, měr, barev a tonů, jak se jí kochá moderní člověk, ukazuje, že jeho duše je chorá, abnormální a rozervaná.

Monstrance z umělecké školy beuronské.

Nech na sebe působiti dnešní umění, a budeš neklidný, nesťastný nebo špinavý jako jeho tvůrci. To nemůže přec býti část krásy Boží!

Kalich z umělecké školy beuronské.

nežli se mu podařilo odkrýti zákony klasické, t. j. věčné krásy, podle nichž — pokud je člověku možno s jistotou mluvit — Bůh stvořil krále přírody — člověka. Jeho nález má pro umění nedohledný význam, ale jako na tomto světě všechno opravdu krásné a důležité, i tento objev zůstal většinou umělců nepovšimnut a jim neznám.

Umění beuronské je takřka v přímém protikladu s uměním dneška. Tam klid, vážnost, posvátnost a jistota, zde rozrušenost, nevázanost, anarchie a tísnivá nejistota. Benediktinské heslo „Pax — Mír“ je vtisknuto do všech výtvorů této umělecké školy, která nehledá svou slávu a jméno, nýbrž oslavu Boha.

Je to opravdové kostelní, liturgické umění, které tě ve zbožnosti ničím neruší, nýbrž naopak jako celá liturgie, tak i ono tě nepozorovaně a jemně oddaluje s této země a obklopuje tě nebeským ovzduším. Jeho krása je tak vzdušná a průhledná, že jím vidíš Boha

Základem liturgického umění musí býtli „estetická geometrie“, jak ji žádá P. Desiderius. Ve všem, co vyšlo z rukou Božích, vidíme ladnost a harmonii forem i poměrů. Chceme-li se v umění přiblížiti k Bohu a s Ním se spojití, může se tak státi pouze na cestě objektivní o krásna. Osobní pečť umělcova má jen potud cenu, pokud je vtisknuta na neosobní, věčné zákony krásna; oddělena od nich má trvání mraků na obloze.

Dvacet let se modlil, pracoval, studoval P. Desiderius,

a nejsi při tom vyrušen nějakou formou, barvou nebo poměrem, které by byly v protikladu s vrozeným krasocitem naší duše a našich smyslů.

Umělecký směr P. Desideria můžeme nazvat také uměním mystickým jak do obsahu, tak po stránce formální. Mystické dění, které se vymyká kontrole zevních smyslů, nelze ovšem prostředky uměleckými vyjádřit, lze však jimi rozkmitati neviditelnou harfu naší duše a tím ji uvést v souznění s tím, co je za zevní formou skryto. To dovede beuronské umění výtečným způsobem. Divák je přímo nucen, aby hledal za zevní formou teprve to hlavní. Forma je zde pouze drahocenným a průsvitným závojem.

O to se sice snaží také tak zvaný expressionismus. Věc se mu však daří velmi špatně, neboť se vyjadřuje formou, která nemůže zdravým čivům lahoditi. Brána do Nebe jest už krásná a brána do vznešených myšlenek musí býti také už příjemná. Umělci, kteří nevěří v božskost umění,

rodí za velikých křečí své umělecké myšlenky — a myšlenka jest přece jenom lidská. Moderní umění při sebe urputnější snaze nedovede duši přivésti k rozjímání. Rozjímati se může tím dokonaleji, čím méně musí zevní smysly pracovati. A to jest možné jenom tam, kde se nemusí „převychovati“ od základů, nýbrž mohou se oddati činnosti, pro kterou byly stvořeny.

Mystické umění beuronské nemá však nic společného s těžkou a bezradostnou

Kalich z umělecké školy beuronské.

mystikou theosofie a okultismu. Za příklad může sloužiti Kateřina Schäffner, jejíž umění vypadá sice hodně tajemné, s nímž si však zdravá a bdící duše neví rady. Její kresby nejsou už ani symboly. Takto tvoří duše ve snu, šílenství nebo deliriu, očž jsou jistě stavy pro normálního člověka nežádoucí. Mystika, která se vzdala svého nadpřirozeného cíle, jest karikaturou pravé mystiky a jest bezedně smutná.

Třebas beuronské umění tak přísně dbá zevní lahodné formy, jak to na prvý pohled z ukázek patrno, není to žádný *l'art pour l'art*, který je úplně spokojen svou zevní krásou a svou existencí, nýbrž ono chce býti za každou cenu pouze branou do tajemného a krásného prostředí, úhodem do neviditelných strun duše, vkusným šatem nebeské Krásy.

Liturgické umění je umění slavnostního klidu, které nám lahodně šeptá o tom, jak je krásný Bůh i všecko, co Mu patří.

(Pokračování.)

Emauzy.

P. Marian Schaller.

Východ z Egypta.

(Pokračování.)

V příštích dnech procházejí oba do sebe pohroužení poutníci se svým čilým poháněčem oslů rušné městečko Vadi Uset a dojdou do Vadi Gharandelu, oživeného líbezným rostlinstvem: křovisky palem, stromy sejalskými, tamaryšky a keři rarkadu — kde odpočívá u vod několik karavan, aby napojily zvířata a naplnily kožené vaky občerstvujícím nápojem, neboť cesta nyní jim nastávající nevede k pramenům, které by skytaly pitné vody. Připojivše se ke karavanám, které rovněž táhnou k severu, přecházejí Vadi el Amara a 2 kilometry široké Vadi Verdán, aby dosáhli pak pusté, jednotvárné pahorkatiny na poušti et Tih, kde bělavé vápencové kopce se smetanově bílou půdou splývají v obraz bez kontrastů. Jen temně-zelené, zlatožlutými plody obtížené popínavé ratolesti kolokvintů (hanzálů), které tu a tam podél cesty jsou roztroušeny, skytají trochu rozmanitosti bezútěšnému, jednotvárnému krajinnému obrazu, a žlutě kvetoucí keře bataranu koření vzduch svými libými vůněmi.

Večer osmého dne po vyjítí ze Sinaje došli Mojžíš a Aron ve společnosti ostatních karavan do kraje úzkého pruhu země, oddělujícího hořká jezera od zálivu mořského. Kdežto ostatní cestující

táhnou dále na sever, odpočívají oba Hebrejci se svým mukarim (poháněčem oslů) po vysilujícím putování pouští na břehu jezera, porostlém hustě rákosím, aby s večerem překročili hranici pod přehradní zdí u Ethamu. Měsíc vyšel a zrcadlil se v líně zde ležící hladině mělké vodě, když u brodu močálu, pohraničními strážemi opomíjeného, překročili hranici a dali se k severozápadu. Prochvívání posvátnou hrůzou vkročili na půdu země Gosen, která se v příštích měsících měla státi jevištěm neslychaně velikých skutků Hospodinových ku blahu jejich lidu, obdivuhodného díla osvobozujícího, při jehož provádění byli oni Prozřetelností povoláni za nástroje.

Cílem cesty tohoto dne bylo jim okresní město Theku (Succoth) v 8. dolnoegyptském nomu (župě), v jehož okolí leželo faraonem nově založené Pa-Tum = Pithom. Byla téměř půlnoc, když dospěli k hospodě karavan před Succothem, v níž se jim dostalo noclehu. Pozdravení a přivítání, které jim tu zaznělo vstříc, prozradilo jim, že dlí mezi soukmenovci, únava jim však pro dnešek ochromila jazyk k důvěrnějším rozhovorům, a brzy je pojal blahodárny spánek ve svou náruč.

Druhý den věnovali prohlídce novostaveb pithomských; Mojžiš chtěl vlastněma očima spatřit zotročení svého lidu. Zde měl ovšem s dostatek příležitostí viděti a slyšet, jak nedůstojně jednají s jeho soukmenovci. Viděl, jak tisíce jeho spolubratři jsou odsouzeni v cihelnách, v jamách, kde se hlína dobývala, a v kamenných lomech k nejnižším nevolnickým pracím, jsouce levnými pracovními silami v otrocké službě necitelného tyрана, který se radoval z toho, že může někdejší miláčky cizozemských panovníků až do krve týrati. Kráčel úplně ve šlépějích svého otce, který přísahal nenáviděným Hebrejcům smrti i zkázu. Bezbranně jsa rukám jeho vydán, měl takto lid zotročováním chudnouti a bídě zahynouti. Jeho velkovezír proto vydal rozkaz, aby se v Pithomě a v jiných městech krajiny Gosen stavěly rozlehlé zásobárny, skladiště a arsenály, a jich vybudování uložil Hebrejcům. K tomu se přidružily jiné práce, jako stavba průplavů nilských a zřizování přehrad vodních. Výdaje za ně hradil lid většinou sám a hůl i důtky nevolnických dozorců, kteří byli naplněni fanatickou nenávisť, staraly se o to, aby se pracovalo s napjetím všech sil.

Co záleželo bezcitnému despotovi na tom, klesaly-li oběti jeho pomstychtivosti pod drtivou tíhou zotročujícího jha? Oči i uši dozorců pak pásly se na nešťastných cizincích — dle jejich názoru

bídných příživnicích — když sténali pod nesnesitelným jařmem a křivili se bolestí pod jejich knutou!

Stařícké bratrské dvojici chvělo se srdce vnitřním pohnutím a Mojžíšovi, zdánlivě jako jehňátko něžnému, kypěla tak horečně krev, když viděl tyto scény plné potupy, že mu tepny bušily skoro slyšitelně a ohnivý mladistvý žár ho téměř znovu zaplavil. Stěží se dovedl aspoň zevně opanovati; odcházel z tohoto místa soužení národa svého ve svatém rozhorlení, ale i pln odůvodněné naděje, že ujařmený lid po několika málo měsících strhá otrocká pouta, aby jako triumfující vítěz opustil zemi služebnosti. Ten, v jehož ruce spočívala jakožto symbol moci nad životem a smrtí šířem ozdobená hůl a důtky, ten se měl třásti hrůzou za několik dní jakožto nástroj všemohoucího Pána světů.

Dvě hodiny potom, když odešli Mojžíš a Aron z Pithomu, dostavil se do hospody, kde bratři přespali, hlouček obecních starších, důstojní mužové, kteří přišli, aby s Mojžíšem mluvili o situaci. „Soukmenovci, děti vznešeného otce našeho Abrahama“, tak je oslovil, „uslyšel jsem úzkostný výkřik lidu našeho, který volá o spravedlivou pomstu Boží. Odkázání sami na sebe, bezmocni bychom byli vydáni na pospas krutému porobiteli a každá naděje, abychom se vymanili ze železného objetí našich bezcitných mučitelů, byla by marna. Ale Bůh otců našich milosrdně shlédl na naši bídu a zkrátil dny navštívení svého. Zkoušel nás v ohnivě peci utrpení a shledal věrnost naši pravou. Proto dolehlo volání jeho ke mně, abych v síle jeho vysvobodil lid z potupného poddanství; sečkejte trpělivě ještě několik týdnů, buďte chylří a rozvážní v jednání svém, hodina vysvobození blízka jest. Při lásce k lidu našemu a věrnosti k Bohu israelskému a při všem, co nám vznešené a svaté, počítám s tím, že tuto dobrou věc v zájmu všeobecného blaha svým pochopením budete podporovati a podáte mi ruky pomocné, abych provedl veliké dílo. Bůh pravdivý, který nám dal svůj příslib věrnosti, jest zároveň všemohoucí a spravedlivý, jenž řídí osudy národů a králů, bez jehož dopuštění se ani noha nepohne a ruka nehýbe; on očekává však také od nás, že mu budeme s neobmezenou oddaností sloužiti.“

Pak udílí ještě rady a napomenutí, kterak bude třeba připravit lid na příští události a jak jej organisovati, doporučuje zatím nejkrasnější opatrnost a mlčení oproti pohanům a vyzývá k vytrvalé modlitbě.

Jako na jaře, když životodárné slunce tvářnost země od zimy ztuhlé rozjasní, tak padá i na tvář starců nádech nadšené blaženosti a oči svítí radostnou nadějí. „Bůh Vám žehnej a andělé jeho doprovázejtež vás, na radostnou shledanou!“ tak volali, objímajíce posly Boží, když se se Succothem loučili a dali se na cestu do Zoanu.

Když se následující den skláněl k večeru, přeplavili na voru nilské rameno blíže místa, kde kdysi Mirjam, sestra Mojžíšova, ukryla proutěný košíček, který choval jejího novorozeného bratříčka, aby ušel vražedné oceli katově. Zde objevila dcera faraonova vrnici děťátko a přijala je k sobě. Proutěný košíček byl kolébkou onoho Mojžíše, který se měl nyní stát osvoboditelem svého lidu.

Královna Hatšepsut.

* * *

Měsíc rozléval siříbrné svoje světlo na staré sídelní město králů z rodu Hyksů, které ležíc uprostřed požehnaných niv 14. dolnoegyptské župy na jižním břehu tanitského ramene deltového, bylo proslaveno i jakožto město obchodní i jako místo polními plodinami požehnané. Nedaleko jednoho z nilských průplavů vně zděného valu městského rozkládalo se lichelem obklopené dosti prostorné venkovské stavení, obklíčené nádherným palmovým hájem. Zahrada, před vilou se rozkládající, byla obehnaná důkladnou zdí. Zde se zastavili oba starci a zabušili silně na vrata. Po chvílce odsunula se závora a na prahu se objevila ctihodná matrona nemálo udivená, co tato návštěva v tak neobvyklou hodinu asi znamená. Jaké překvapení!

Okamžitě poznala Arona, o kterém předpokládala, že asi právě teprve dosáhl cíle své cesty. Jak podivuhodné, že opět již před ní sám osobně stojí! Avšak kdo jest jeho průvodce? Dívá se na něho upřeně, jako jestřáb na svou kořist. Na okamžik přeletí její tvář smrtelná bledost, která právě tak rychle přechází ve výheň červánků

a dříve, než se obvyklý polibek míru dotknul rtů jejich, padla tajuplnému hosti kolem krku. „Mojžíši, starý Bolestíne můj! Jsi to ty, skutečně ty? Buď mi vítán! Mír s tebou a otcovským domem tvým! Budiž Nebi za to dík, že mi bylo ještě jednou dopřáno spatřiti tebe!“ Byla to Mirjam, sestra jeho, která ho od útěku jeho před 46 lety již nespátřila. K dalším výlevům citů nebylo však zde venku vhodné místo, neboť Mojžíš platil před přísným okem zákona stále ještě za vypovězence, jehož návrat prozatím z opatrnosti musil býti tajen.

Potřebné posilnění po námahách daleké cesty bylo brzy přepraveno, pak již Mirjam pro nic jiného neměla smyslu než pro vypravování obdivuhodných příběhů, které se v posledních týdnech odehrávaly na Sinai. Sestra o více než 10 let starší s horečným napjetím naslouchala vypravování bratrovu, nad kterým již od narození jeho Prozřetelnost očividně bděla, takže se sama sebe často ptávala: „Čím se asi ještě toto dítě stane?“ Dlouholeté vyhnanství všechny její předtuchy zdánlivě klamalo: bylo lze — mluveno po lidsku — v tomto stáří živiti jiskřičku naděje, že nyní teprve měly býti na něho vloženy ony veliké úkoly, pro něž byl předurčen? *Úradky a cesty Boží jsou jiné než lidské, tomu učily již příběhy Josefovy, nejmilejšího syna Jakobova.*

Prve než se odebrali na lože, vystoupili ještě na terasu domu, aby užili zajímavého pohledu na krajinu kouzlem měsíčního světla opředenou. Staré město Zoan (Tanis), kde se zvětšil již Ramcri Pepi ze VI. dynastie, zůstalo v podstatě nezměněné, za skromnými obydlími Hebrejců však čněly mohutné budovy obrovských rozměrů nad nedobytnými okružními hradbami na způsob pevnosti vystavěného sídla nové dynastie. Byly to právě nově vzniklé paláce, chrámy a garnisonní budovy, jejichž zdi byly svědky těžké nevolnické práce dítek israelských. Pa Ramesses jmenovalo se později toto nové město, kde od času Thutmosa I. faraonové se svým dvorem nejčastěji sídlili, neboť politické těžiště země přeloženo bylo po vypuzení cizozemských dynastií thebanskými vladaři pro politické převraty k severu, kdežto horní Egypt spravován byl velkovezírem.

Až do nedávných let zaujímal tam Rechmara úřad i hodnost místodržitele thebského zároveň s významávajícím titulem ministerského předsedy. V jeho ruce spočíval s vlastností nejvyššího soudce i souhrn všeho vykonávání práva a dozor nad veřejnými pracemi. Nedávno teprve zemřel a jeho rodina dala mu — věrnému sluhovi pána svého — namalovati na zdi hrobky jeho, patrně od

něho samého složený epitaf, který jej očím potomstva líčí jakožto pravý vzor spravedlivého, moudrého, nestranného spravovatele státní moci. Vědom jsa sobě, že po dobu svého dlouhého života jednal pouze čestně, odvažuje se ve svém chloubyplném náhrobním nápisu vystavovati sám sobě vysvědčení, že „nezanechal špatných činů a že by tudíž, kdyby jeho skutky byly na vahách všemohoucího soudce odvažovány, obstál ve zkoušce vítězně“. Svědomí ředitelů státních jest často velice podivné!

V dolním Egyptě, a zvláště v krajině Gosen, pociťovali velmi málo z takovéhoho ideálního státního řízení; pro Hebrejce aspoň práva nebylo, dokud vládl Thutmosis a jeho nástupce, Amenhotep II., který sice nezdědil státnických schopností po svém otci, za to však nesmiřitelnou nenávist k dětem Israelovým, a snažil se ještě předčítí předky své v tyranisování.

V Tanisu a okolí jeho leželo od posledních desítiletí mnoho vojska; zde bylo středisko egyptské branné moci od časů, kdy dobytčiny Thutmosis III. vedl vítězně svá vojska proti Syrii, říši Chetů a na břehy Eufratu. Zde měla býti branná moc země soustředěna ve stálé pohotovosti k útoku, kdyby od severu hrozilo nebezpečí.

Sídelní budova rozprostírala se se svými sady až ku přístavu při deltovému rameni taničickém, četnými plachetními loděmi oživeném (dnešní jižní břeh Menzaleského jezera). Zahrada objevila se právě tisíce barevnými lampiony pohádkově osvětlená. Bezpochyby se konala slavnost s nočními orgiemi. Ještě několik dní a překvapující objevení se Mojžíše u dvora mělo pikantně tyto hýřivé kvasy okořeňovati.

Za večerních hodin příštích dnů bylo ve vile jindy tak osamělé rušno. Jednalo se o to, připravit lid na nastávající události; nejdříve byli zasvěceni do tajemství starší obce. Těmto pak předán úkol, aby poučili moudrým způsobem o stavu věci lid a zvěstovali mu blízké osvobození. Půda byla zoufalou situací sociálních poměrů pro slibnou setbu dobře připravena a Mojžíš i Aron byli zralí mužové klidné rozvahy, kterým nikdo nemohl činiti výtky, že jsou fanatičtí přepjatci. Jejich řeč i všecko jejich vystupování svědčilo zřejmě o nadpřirozeném poslání, takže bylo vyloučeno všecko podezřívání, jakoby snad byli obětmi chorobného sebeklamu.

Všichni vzhlíželi k těmto úctyhodným mužům plni podivu a s neobmezenou důvěrou, byli však rovněž přesvědčeni o tom, že úloha, jim uložená není nikterak záviděnihodná, že její rozluštění naopak znamená úplně obětování se pro velikou věc Boží a lidu jeho.

Toto platilo o velké většině lidu; že však byly ve velkém stádcí israelském i prašivé ovce, dalo se předem předpokládati a z této strany bylo dlužno počítati s odporem. Byli skutečně i v obci israelské mužové, jimž hmotné zájmy byly bližší než statky duchovní, které převzali jako svaté dědictví po otcích. Byli to lidé nízkého, kramářského ducha, dosti bezcharakterní, aby pokulhávali na obě strany a sobecky hledající prosředky i cesty, jak by svalili břemena s vlastních ramen a zapírající kmenovou příslušnost svoji, aby mohli koketovati s Egypťany, poněvadž jim toto předstírané přátelství skytalo výhody. Ochranný krov nad hlavou a dobyteček ve chlévě byly jim milejší než zlatem obtížení oslové vábného snu budoucnosti. „Oplývá-li země Kanaan mlékem a medem“ — tak namítali — „proč pak hnala nouze naše otce vždycky zase jako vyhladovělé žebráky do Egypta, aby se nasytili dary proudu nilského? Proč povolal Josef svého staříckého otce a bratry své raději do Gosenu, aby jim zde opatřil požehnaný domov, než by se byl s nimi vrátil do domu otcovského v Kanaan?“ Jsouce vychytralí, mysliili sami u sebe: „Chceme nejdříve vyčkatí, jak se věc vyvine; podaří-li se podnik, zbývá nám vždycky dosti času, abychom se, prodávše výhodně svoje nemovitě statky vrátili do dědičné země svých otců, kdežto tito fanaticové vydávše v šanc jmění svoje tápou v nejistotě [a s^zmečem v ruce si musejí teprve vybojovávatí vlastnictví země Kanaan... Nechejte nás tedy v trpělivosti vyčkávati: ať si pálí prsty, k rozdělení kořisti přijdeme vždycky ještě dosti časně.“

Lidé takového rázu tvořili na štěstí výminku a jejich tajná kritičtá práce neměla jiných úspěchů, nežli že se učinili nemožnými označivše se jako zrádcové společné práce.

* * *

Jako požár šířila se všemi župami země ona zvěst a všichni počali oddechovati lehčeji; jméno Mojžíšovo bylo v ústech všech, vždyť se zjevil všem dětem israelským jako Bohem seslaný anděl, který je měl vysvoboditi od zoufalství. Temné pověsti o nápadném hnutí mezi Hebrejci pronikaly až ke sluchu panovníkově, policie však nepřišla na stopu pravé příčiny této tajné agitace, která za

několik málo dní dosáhla svého účelu. Tu objevil se jednou dopoledne onen neočekávaný muž, který všechnen národ israelský takoruka elektrisoval, po boku bratra svého Arona před pylony palácovými prose naléhavě hradního správce o přístup k vladaři ve věci veliké důležitosti. Ačkoliv tento dvorský úředník zprvu pohrdlivě změřil od paty k hlavě oba Hebrejce, přece jejich úctyhodná vznešenost a aristokratické vystupování působily, že spolkl ironickou poznámku, která se mu předčasně drala se rtů. Zdálo se mu, jakoby byl jméno jednoho z nich již častěji slyšel v souvislosti s velikou faraonkou Hatšepsutou, a proto dal, jakoby vyšší mocí puzen, přednésti jeho ohlášení králi.

Amenophis II. dotekl se, slabě se zarděv, čela, na kterém se objevilo, když zaslechl jméno Mojžíšovo, několik povážlivých vrásek. Neznal snad onoho Hebrejce nápadného egyptského jména? Není to snad svěřenec sestry mého otce? Tisícere myšlenky proudily v jedné minutě myslí jeho. Co tu chce? Jaká jest jeho žádost?*)

(Pokračování.)

Emauzy.

P. Jindřich Hänsler.

*) Že byl jevištěm následujících událostí Zoan (Tanis), dokazuje blická tradice v žalmu 77, 12 výslovně. Dnešní místo zřícenin jest následkem naplavenin od moře vzdálenější než ve starověku, kdy mělo přístav pro koráby mořské a nilské. Tento byl nepochybně u dnešního Menzalského jezera. Dik příznivé poloze bylo před založením Alexandrie snad nejznamenitějším obchodním městem egyptským. Že zašlo, zavinilo ponenáhle zbahnění jeho přístavu, což i Pelusiu slalo se osudným. Staré tanitické rameno deltové, které spojovalo Zoan s Nilem a s mořem, vyschlo úplně; směr někdejšího toku jeho ukazuje průplav Mu'uz. Zbořeníště Zoanu dokazuje dostatečně svými zbytky někdejší slávy, že toto město bylo z nejstarších, nejslavnějších a nejlidnatějších sídelních měst a středisk osvěty v říši faraonů (dle 4. Mojž. 13, 23). Dělnické předměstí, vzdálené asi hodinu od zřícenin chrámových, bylo vybudováno z hliněných cihel a mělo ohromnou rozlohu; odpovídá dnešnímu Menedžje. Jsouc již dříve sídlem faraonů, stalo se od konce 13. dynastie pravým sídelním městem Hyksů, jejichž hlavní pevnost ležela v okolí Pelusia (Avaris).

Později Ramses II. získal si značných zásluh o rozkvět Tanisu a to rozlehlými budovami. takže na pomnicích bývá často označeno jako město Ramsesovo. Bible pak tohoto později všeobecně rozšířeného jména nového města užívala místo Zoanu. Spousta cihel z nepaléno hliny promícháných řezanou slamou nebo bez ní leží tu pod zříceninami.

Nouvè.

(Pokračování.)

Prastaré říkání vánoční zní:

Cacho-fiò,
 bouto fiò!
 Alègre! alègre!
 Diéu nous alègre!
 Calèndo vèn,
 tout bèn vèn!

(Ohnivec at' jde v pec! Radujme se, radujme se! V Bohu veselme se! Jak přijde Vánoč čas, hned vše se daří zas!)

Diéu nous fague la gràci
 de vèire l'an que vèn,
 e se noun sian pas mai,
 que noun fouguen pas mens!

(Bůh rač nám milost dáti zřít novoroční čas, když nebude nás více, at' méně není nás!)

Jiné říkání jest:

Ohnivec se vzňal,
 by nám Pán Bůh blaha přál,
 by nás Pán Bůh zachoval
 toho roku a vždy dál! —

Starostí hospodářovou jest, aby ohnivec po svátky vánoční oheň udržoval a neuhasnul, jinak prý by na rodinu neštěstí přišlo.

Nato přisedne se k štědrovečernímu stolu a počne vánoční hostina. Když byl žebrák dostal první čtvrtku z vánočniku, všichni ho okusiti musí.

Koláče zříš pak na oleji,
 v aiòli šneky, čišky znějí,
 v nichž víno vařené; tu skvějí
 se mandlí koláče a hrozny z vinice.

V celé Provinci jest vánoční jídelní listek stejný. Pojídá se nějaká ryba, třeba smažená treska, šneky připravené s omáčkou provençalskou, aiòli zvanou (z česneku, žloutku a olivového oleje. Jest to omáčka ryze národní, pouze v Provinci ceněná, takže Místral založiv roku 1891 časopis felibrejský, nazval ho případně L'Aiòli (lajóli). Dále přijdou artičoky, celer, hrozny, ovoce všeho druhu,

koláče (placky, calty, podplamenice) zvané fougasso a poumpo; lasagno (v Horní Provinci), jakési nudle ve vodě vařené a sýrem sypané. Důležitou a posvátnou lahůdkou jest nougat (nuga), to jest mazanec, dort z mouky, vajec, medu, pistácií, mandlí nebo ořechů (ořechovec).

Slavnostní vyzvánění na počátku Vánoc nazývá se la campano dóu nougat (la kampano dou nuga) = ořechovcový zvon.

Tři svíce uzříš, kterak planou
 věšteckou mocí požehnanou,
 tu z ohně plamene duchové tryskají;
 knot oharku se kloní chvíli
 ku tomu, kdo má scházet, milý,
 a ubrus zůstane tu bílý
 pod uhlem řeřavým a kočky zmlkají.

Zde už ozývá se lidová pověra. Hádá se ze světla svíček, kdo do roka zemře. Ten, k němuž se knot svíčky nahne. Že by ubrus se nepropálil, spadne-li na něj řeřavý knot, o tom lze důvodně pochybovat. Kočky prý jsou na Štědrý večer němý. Bezpochyby předvuje se zde kočka jako symbol zla, které Spasitel svým narozením přemohl. Ale lze to vykládati i přirozeně. Kočky jsou ulekány obřadnou slavností štědrovečerní, ohněm, ohnivcem a množstvím lidí v jindy tiché světnici.

Všecko, co jsem o slavení Vánoc v Provinci napsal, ozývá se i v koledách vánočních, takže bez znalosti zvyků těch mnohému by cizí čtenář nerozuměl.

Souborné vydání vánočních písní a koled Mikuláše Saboly jest dílo vysoce zajímavé, básnické a formálně neobyčejně vyspělé. Učený básník, kněz a hudební skladatel projevuje tu nevšední znalost staré poesie národní, trubadúrské, písní lidových i současné poesie. Koledy psány jsou v umělých, bohatě rytmovaných a rýmovaných slohách, lehce a bravurně, řečí lidovou, s nesmírným bohatstvím slov, takže i v ohromném slovníku Mistralově, jenž obsahuje všechna jihofrancouzská nářečí provençalská a doplňuje každé heslo všemi dialekty románských řečí, jsem některých slov Sabolyových nenalezl. V dokladech literárních u každého skoro hesla Mistral hojně dílo Sabolyovo cituje, neboť Saboly jest důležitý klasik a autorita v řeči provençalské. Pravopisně ovšem není řeč jeho ještě ustálena, veliká ta úloha čekala na Mistrala a jeho školu felibrů. Odtud jest zřejmo, že překládati nouvè Sabolyovy není lehkou prací ani dobrému znalci

provençalštiny. Hraje si někde přímo žongléřsky s rytmem a rýmy, zná mistrovsky řeč a odborný slovník pastýřů provenčalských, kteří jsou mu výtečným materiálem folkloristickým pro písně pastýřské, které vždy v nových variacích a s novými překvapujícími podrobnostmi oživuje. Sabolyovy novè tedy mě lákaly velice ku přebásnění již v prvních letech mých studií provenčalských, a sám Vrchlický je velice cenil. Ale neodvážil jsem se tehdy překládati Sabolyho, neboť obtíže jazykové byly příliš veliké. Ukázky z něho, které dnes předkládám, přeložil jsem teprve poslední dobou v Broumově s láskou a pilí i se zkušenostmi, které jsem získal při překládání básní Mistralových.

Sabolyovy písně jsou formou i obsahem tak rozmanité, že neunaví, ačkoli látka jest omezena a vlastně se stále opakovatí musí. Jest neuvěřitelná jeho básnická obrazotvornost a vynalézavost vždy nových motivů, které týkají se meditace, článků věroučných, šťastné interpolace textů novozákonních z Narození Páně, cesty do Betlema, ze života pastýřů, andělů a ďáblů, třech Mágů, Heroda, ba i cikánů. Zajímavo jest, že andělé zpívají francouzsky, kdežto pastýři mluví provenčalsky. Jest v tom jemný psychologický rys, nevšednost a výjimečnost řeči andělské, povznešené nad denní výraz, lidovou konversaci, která často není bez humoru.

Ale podívejme se již na některé ukázky Sabolyovy tvorby. Rozhovor mezi svatým Josefem a hrubým šenkýřem již známe. Něco zcela nového a nás překvapujícího slyšíme v první koledě Sabolyovy sbírky.

Složena roku 1660 po sňatku Ludvíka XIV.

Já jsem viděl Piemont,
Italii, Aragon,
Tureckou zem a Persii,
 Arabii,
ba i Čínu a Japan,
Anglii též u vod klíně,
Polsko, celou Dánskou zem.
 Na pevnině,
 v moři zlém
 pobyl jsem,
 šťastně ušel strastem všem,
zřel jsem mnoho krásy, věřte mně,
však nic tak krásného, jak v Betlemě!

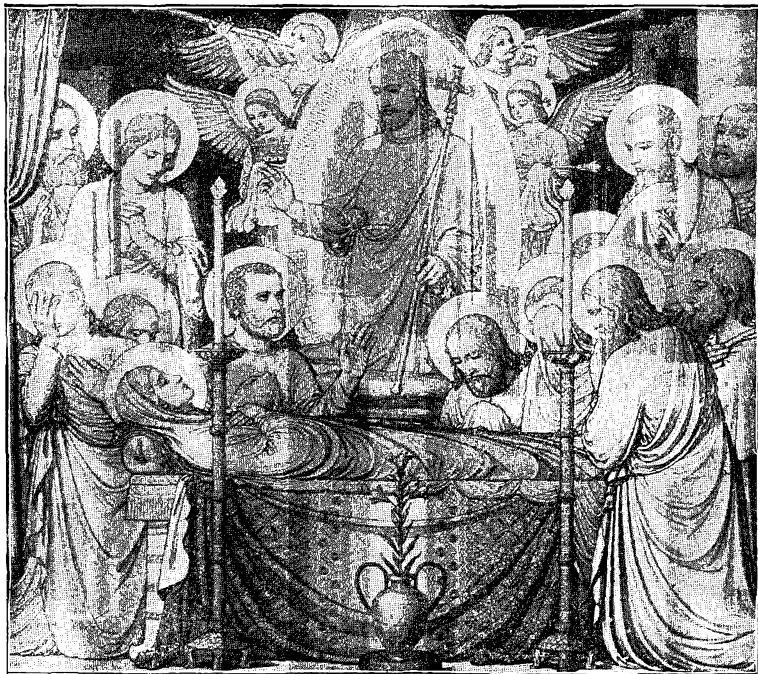
(Poslední verš jest jambický! Saboly často vsouvá do metra jambického verše trochejské a naopak. Ježto často pro krátkost veršů jambických řeč jest úsečná a čeština nestačí na bohatost jednoslabičných slov, volil jsem trochej, abych básníkovi metrem stačil.)

Saboly zde po příkladu lidových kronikářů se chlubí, kde všude byl a co viděl — nemusí to býti ovšem pravda, a hyperbola jest zde na místě — stupňuje údiv prostých posluchačů, aby na konec všecko přetrumfnul: Nic tak krásného nikde není a neviděl, jako v Betlemě. Jen tímto konečným tvrzením refrainu stává se tato píseň písní vánoční.

Když náš milý Ludvík král
k nám se také podíval,
spatřil naše město zdejší
líbeznější,
než kde jaké uhlídal:
na Květnou byl při svěcení,
Večeři též Páně ctíl,
na cvičení
krátce byl,
rozjařil
choré vše, jež navštívil.
Ač to krásné bylo, věřte mně,
přec nic to není, jako v Betlemě!

(Zajímavá jest tato druhá sloha. Saboly líčí návštěvu mladého krále Ludvíka XIV. v Avignonu. Král se vyslovil, že město jest hezcí, líbeznější (pu gentilo) než města, která dosud viděl. Tedy se mu staré, slavné, papežské město velice líbilo! Jeho pobyt líčí básník lakonicky, ale obsažně: Účastnil se bohoslužeb ve Svatém týdnu (assistèt à l'Oufice), faguè la Cèno après Rampau t. j. slavil Večeři Páně o Zeleném čtvrtku, přistoupil asi ke svatému přijímání veřejně a slavně jako král v dómu avignonském. Après Rampau = po Ratolestech, po neděli Květné, kdy se světlí ratolesti. U nás kočičky, někde i listy palmové, v Provinci a Španělich olivy a palmy. (Svého času navštívil mne v Polici nad Metují veliký vlastenec katalánský Benet Roure y Barrios, lékař a spisovatel v Barceloně a veliký přítel Čechů. Studoval naše zvyky národní, hlavně náboženské. Odnal si domů od nás velikonoční dynovačky, které jsem mu dal od hochů vesnických zvlášť bohatě

uplésti a ozdobiti, a naše „kočičky“. Všem se divil a moc se mu to líbilo. Napsal řadu článků o nás, o našich koledách, o Třech králich. Naši koledu „My tři králové jdeme k vám“ musil jsem mu do katalánštiny přeložit, a otiskl ji v Barceloně s obrázkem Alešových „Třech králů“ (třech hochů koledníků), do kteréhož obrázku byl věru zamilován. Na oplátku poslal mi z Katalánska růžice pletené z jednotlivých pentlí vějířovité palmy, sušené a zlatově lesklé,

Zesnutí Panny Marie. — Umělecká škola beuronská.

svěcené na Květnou neděli. Ženy a dívky nosí je tam na kloboucích jako ozdobu. Provence a Katalonie byly ve středověku spojeny politicky, literárně i jazykově a neliší se valně ani ve zvycích.)

V Avignonu nosí na Květnou neděli (Dominica Palmarum) hoši do kostela olivové sněti ke svěcení, ozdobené a krásně svázané. Lidové rčení *garni coume un rampau* = obložený jako svěcená ratolest, svědčí o tom. Že i zde děl se všelijaký zlozyk, dokazuje provinciální synoda v Aisu (Aix) roku 1585 konaná, která vydala záповěď dosud platnou, věšeli na ratolesti olivové koláče

nebo ovoce: „Curati ne permittant esculenta appendi olivis benedicendis“. (Faráři ať nedovolují, aby se ke svěcení přinášely olivové ratolesti ověšené požívatiny.)

Ludvík XIV. patrně na Květnou neděli byl již v Avignonu a zůstal tu přes Zelený čtvrtek. Po obřadech kostelních byl přítomen vojenskému cvičení jako král a nejvyšší velitel vojska, ale Saboly přidává humorně: „quauque pau“ = něco málo! Následující dva verše jsou mi nejasny. Doslova praví:

„udělal velikou radost,
když dotekl se všech nemocných“.

Způsobil tedy velikou radost všem nemocným, jichž se dotýkal. Kdy a kde? Nemám po ruce obšírnějšího díla z mládí králova. Navštívil snad nemocnici a podával ruku chorým? Či snad dle svatého zvyku a obřadu účastnil se Mytí nohou dvanácti starcům, kteří se vybírají z chudiny a bývají neduživí již svým stářím? Že původní mytí obřadné se často jen pouhým litím vody a dotekem znázorňuje, jest známo. Jedná se o mystický smysl obřadu a starci přijdou již čistí, umytí k němu.

Zajímá mě tato podrobnost, neboť tenkrát byl král svrchovanou veličinou ve státě, a Ludvík XIV. záhy svou absolutní moc ukázal. Avignon se mu zalíbil více než všechna města, která viděl ve Francii a Španělsku, a proto snad již za dvě léta (roku 1662) a roku 1686 poznovu papežský majetek (hrabství Avignonské) zabrali se snažil, ale vždy zase jej musil vrátiti!

O Ludvíku XIV. píše dějepisci, že miloval ženy a slavnosti. S jakou asi pompou vjel do Avignonu a jakou nádheru ukazoval v tomto starém papežském městě, které zvyklo nádhernějším církevním slavnostem z dob pobytu papežů v Avignonu. A tak dva poslední verše Sabolyovy nabývají zvláštního významu:

„Ač to krásné bylo, věřte mně,
přec nic to není, jako v Bellemě!“

Mnozí viděli na vlastní oči slavné vítání krále v Avignonu, dlouho vyprávěli o tom rodiče dětem, ale náš koledář jim praví: To všechno není nic, srovnáme-li to s divy v Bellemě.

Tehdy Dvůr jsem sledoval,
třeba zájem můj byl dál,
osobně jda v dobu onu
do Bayonnu,

pobyv tam, jak jsem si přál.
 Viděl celou slavnost blíže,
 svatbu krále, návrat z cest,
 do Paříže
 slavný vjezd.
 Na mou čest,
 každý mněl, že v ráji jest!
 Zřel jsem mnoho krásy, věřte mně,
 však nic tak krásného, jak v Betlemě!

Po smrti Ludvíka XIII. roku 1643 matka Ludvíka XIV., Anna Rakouská, strhla veškeré vladařství na sebe a geniálního státníka Mazarina udělala svým ministrem. Ludvíkovi XIV. bylo teprve pět let (narodil se 5. září 1638). Politické boje francouzsko-španělské, které trvaly stopadesát let a roku 1635 válkou obnoveny byly, ukončeny byly mírem Pyrenejským 7. listopadu 1659. Stalo se tak na Bažantím ostrově v řece Bidasoe, místě neutrálním na hranicích obou zemí. Slavný Mazarin a don Louis de Haro jej uzavřeli. Francie získala hrabství Roussillon a Conflans a částečně Cerdagne, Pyreneje staly se hranicí, a zřekla se všeho podporování Portugal. Mír ten způsobil, že mladý král Ludvík XIV. zasnoubil se s infantkou Marií Terezií, nejstarší dcerou Filipa IV., která se zřekla všeho práva na španělský trůn.

Svatba konána 9. června 1660 v St. Juan de Luz blíže Bayonnu u zálivu gaskoňského. Saboly praví, že osobně šel za Dvorem královským do Bayonnu, ač na dvorský život nedržel, že tam déle pobyl a byl tedy svědkem všech slavností při sňatku králově. Cesta do Paříže byla triumfální a hlavní město skvěle vítalo novomanžele. Bylo to tak krásné, že Saboly se domníval, že byl v ráji! A přece nic to není proti Betlemu.

Diví se svět zpozdlý
 míru, který zrobili
 Francie a Němec smělý
 se Španěly,
 zbraně k nohám složili.
 Každý spěchá domů k otci,
 na hřebík zbraň věsí přec.
 Za Vánoci,
 známá věc,

ve svou pec
každý klade ohnivec.

Stalo se to v čase, tajemně
kdy nastal pokoj lidem v Betlemě.

Saboly zmiňuje se tu o míru Pyrenejském z listopadu roku 1659. Mír Westfálský (1648) také byl ještě v živé paměti. Francie a Španěly složily zbraně a s nimi Němec, t. j. Herzog von Lothringen, spojenec Španělů. A tak končí tato historická koleda smírně vzpomínkou na ohnivec, *cach-o-fiò*, na nějž se každý Provençal dětsky těší. Mír uzavřen byl před Vánoce. —

Ještě jedno nouvè Sabolyovo (VII.) má historický podklad.

Nuže, slavme zveseleni
velký svátek radosti,
jež nám nese narození
Spasitele v hojnosti;
ztraťme každé připomnění
poslední své žalosti.

Byli jsme v zlém nepořádku,
chtěli jsme to také spíš,
rvali jsme se, měli hádku,
jak to u psů uvidíš.
Bez Boha, jenž brání zmatku,
nebylo by konce již.

Tys nám přišel ku pomoci,
velký Bože! přišel den,
dals nám v našem Svatém Otcí,
moudrém, dobrém, vlídném jen,
bez hněvu ni prudké moci,
bez krutosti, dávný sen.

Tolik důkazů již máme
jeho dobré vůle k nám,
že ta města i vsi známé,
které v hrabství celém znám,
nebojí se, že je zklame
příště dobrý vládce sám.

Berme Beránka, jenž snímá
všecky naše hříchy s nás
a v milosti svoje jímá
papeže Klimenta čas,
zachová mu místo Říma
místo nad oblohou zas.

Hrabství Venaissin (Venessin, Venesinus, Avenicinus), země provenšská, která měla za hlavní město Carpentras — původně ale Avignon — patřila papežské Stolicí s městem Avignonem od roku 1274 do roku 1791. Město Avignon prodala královna neapolská Johanna roku 1348 papeži Clementu VI. Od roku 1417 byl Avignon spravován od papežských legátů a od roku 1677 od vicelegátů.

Saboly v tomto novè upřímně vyznává za své spoluobčany, že žili sami v hádkách a svárech, a že papež Clemens byl jim dán od Boha a velice ho chválí. O kterého Clementa se zde jedná? Saboly psal své koledy od roku 1658 do 1675. V té době žili dva papežové jménem Clemens: Clemens IX. (1667—1669), dříve jménem Giulio Rospigliosi, narozený roku 1600 v Pistoje. Byl tedy sedmašedesátiletý, když se stal papežem, a jen tři léta vládl. Byl v Pise doktorem a profesorem filosofie. Jako arcibiskup stal se nunciem na španělském dvoře, kde se těšil přízni krále Filipa IV. Za papeže Alexandra VII. stal se státním sekretářem, roku 1657 kardinálem. Papežem zvolen 20. června 1667. Povahou byl lidumilný, velice vážný, ve všem umírněný, učený, ode všech vážený a milovaný. První jeho snahou bylo zlepšiti poměry papežské Stolice v církevním státě, v nichž se ocitl spory s Francií. Snažil se smířiti Francii se Španěly, aby mohl lépe čelití moci islamu, která se rozšiřovala na západ a již ohrožovala Itálii. Proto přijal sprostředkování míru Cášského, jenž 2. května 1668 uzavřen byl. Tato píseň Sabolyova jest sedmou v jeho sbírce, tedy jest z dob mladších, týká se tedy Clementa IX.

Clemens X. (1670—1676), zvolený po smrti Clementa IX. dne 29. dubna 1670, byl stařec osmdesátiletý. (Saboly též ho znal, zemřel rok před ním.) Z vděčnosti ku předešlému papeži dal si jméno Clemens. Byl muž mírumilovný, zbožný a dobročinný, ale brzy přenechal vládní starosti svému adoptovanému synovci, kardinálu Paluzzo Paluzzi, jež jmenoval legátem v Avignonu. Byl to muž panovačný a pyšný. To vzbudilo mnohou mrzutost, takže v Římě se říkalo, že mají papeže dva: jednoho dle práva, druhého dle skuteč-

nosti. Proto by ho byl asi Saboly tak nevelebil. Clemens IX. však zmírněním daní zveleboval povšechný blahobyť a podporoval průmysl.

Papežské vlády v Avignonu týká se roztlomilé nouvè LVII.:

Povodeň zlá straší!
ted' vši spásou naší,
Bože dobrý, jseš,
měj s námi lítost též!

Naše řeka stoupá,
není dna tam již,
pyšný proud se houpá,
země nevidíš,
ulice nám zryje,
mokne města střed,
zemí ostrovní je,
jako Sicilie,
moře uprostřed.

Povodeň zlá straší!
ted' vši spásou naší,
Bože dobrý, jseš,
měj s námi lítost též!

Sto tisíc pistolo
sotva moh' by dát
milostpán Anguissolo,
náš vicelegát.
Vidím do všech bytů
po řadě ho jít,
všude pomoci tu,
lidé toho citu
neměli by mřít!

Refrain: Povodeň zlá atd.

A v té naší chatě
hladná mrákota,
při té chleba ztrátě
není života.
A těch do nesnázi
pan vicelegát

s novým řádem vchází:
mám co kousat, draží!
zapomněl jsem rád.

Refrain: Povodeň zlá atd.

Pan farář Libelle,
jenž je pastýř náš,
horlivým je cele,
srdcem, láskou až.
Ovečky pak jeho
vidí předobře
snahu otce svého,
nesou ve zdar všeho
zlato, stříbro své.

Povodeň zlá straší!
ted' vši spásou naší,
Bože dobrý, jseš,
měj s námi lítost též!

Patrně ta povodeň v Avignonu a okolí (mluví se zde o vesnické chatě — bastido) stala se někdy před Vánocemi, kdy Saboly komponoval své nové koledy a zaznamenal hned vděčně lidumilnou činnost papežského vicelegáta i místního faráře. Kulturně jest zajímavé, jak se papeži otcovsky o svůj lid starali. —

Vtipný nádech satirický má originelní nouvè LX.

Svatý Petr mluví:

Ó Pane, není nejhodnější,
že ulehl jsi v stáji zdejší,
pojd' odtud ku pobytu dál,
dám tobě místo důstojnější,
ty, Pane, jsi mi klíče dal,
chci, abys ty můj dům si vzal.

Můj děkan s kanovníkem spolu
jsou nad jedenáct apoštolů,
a rozšafní jsou ven a ven,
vše učiní, co chci, bez bolu,
tvůj dům pak bude opatřen
vším, nač jen pomyslím si jen.

Vše v něm pak bude pozlacené,
 tam reliefs se zastkví cenné
 a okrasy a malby v něm
 též budou krásně zobrazené,
 já doufám, brzy s podivem
 tam bude krása, jakou chcem !

Na klenbě dómu nejkrásněji
 tam vyzlacených rozesejí,
 když nejmíň, aspoň tisíc hvězd !
 jak svíčky vzplanou, ohnivěji,
 já věřím, že to jisto jest,
 jak blankyt se to bude nést.

A dají dělat krásné křeslo,
 jež by ty nejmocnější neslo,
 pro největší dva maršály,
 co na frontě ted' mají veslo,
 až každý jednou, hodlá-li,
 ti pokloní se z povzdálí.

A posléz, myslím, stanoveno,
 at' vše je krásně vyzdobeno,
 a nebude nic krásné dost,
 než, bude-li kdys dokončeno . . .
 To bude však, dí zkušenost,
 jen as Svatého Ducha most.

Saboly byl druhým beneficiátem při chrámu svatého Petra v Avignonu, varhaníkem a ředitelem kůru. Proto mu byl ten chrám drahým a proto dává mluvití svatému Petru, jak by si přál mítí chrám vyzdobený. Jsou to asi přání Sabolyova. Patrně asi opravy zvolna pokračovaly, že praví, že to bude asi „most svatého Ducha“. Říká se tak v přísloví provençalském o věci neuskutečnitelné. (A cò sara lou pont dóu Sant-Esperit.) Most ten byl dostavěn roku 1265 přes řeku Rhonu; má 24 oblouky a stavěn byl 44 let.

Po těchto výjimečných dvou koledách všimněme si koled vlastních. Jsou to čísla skutečné básnické ceny.

(XI.)

Myšlenky svatého Augustina tlumočí tato báseň:

Když lidská přirozenost svoji pýchu
až k Bohu vzhůru vnesla vysoko,
Bůh-Člověk, aby zhladil křivdu hřichu,
k nám s nebe musil sstoupit hluboko.

A kdyby Adam nebyl hřešil, z ráje
Syn Boží byl by jistě přišel k nám,
neb jeho vznešenost tak veliká je,
že třeba bylo, aby nám byl znám.

Ó dobrým lůžkem je mu kámen stěží,
a velký křemen tvrdou poduškou!
to ovoce, jež na slámě tu leží,
to uzrá časem jednou dobou svou.

Hle, děcko příliš mladé, nepatrné,
ó zrádný Judo! málo dostal bys,
dnes kdybys chtěl je prodat za stříbrné,
tož čekej, až ti věkem vzroste kdys.

Je něžné víc než možné pochopení,
smrt způsobilo by zlo nejmenší,
spíš snese jednou hrůzy umučení,
až bude velké, bude silnější.

Ó kdyby Adam zřel Božího Syna,
jak umírá tu z lásky za něho,
říc' moh' by: „Ó šťastná moje vina,
jež měla Spasitele takého!“ —

Poslyšte tuto krásnou liceň svatého Josefa, když vešel s Boho-
rodičkou do jeskyně betlemské:

(XXVII.)

Ten hnus a bída přeubohé stáje,
že svatý Josef těžké srdce měl,
tak byla špinavá, tak přehrozná je,
že ubohý ten muž by z toho mřel!

Ta nechuf, trmácení, smutek všeho,
a zápach hnusný, noc, zlé počasí,
hlad, žízeň, zima, k tomu slabost jeho,
jsou příčinou, s níž marně zápasí.

Pot chladný vystoupil mu v obličejí
 a každý vlas mu budil ošklivost,
 bez Panny byl by trpěl bezmocněji,
 jež šátkem svým mu stírá malátnost.

A řekla mu: Ač slabší srdce mé je,
 přec všemu vzdoruji, nic nechci zříť.
 Chtěl bys se vrátit? co se s tebou děje?
 ó Josefe! co řek' by tomu lid?

Tu Josef ihned zase nabyl dechu
 a vzmužil se a nabyl řeči zas.
 A brzy na to bez bolesti, spěchu,
 tam porodila děcko plné krás.

Vánoční koledy Sabolyovy, líčící cestu pastýřů do Betlema, se v mnohém podobají našim starým koledám národním, ale v mnohém se od nich zase liší. Poslední dobou se u nás sbírají, vydávají a tiskem rozšiřují texty i nápěvy našich koled, zavádějí se v kostele po mši svaté, někdy i při ní; zvláště o půlnoční čekává lid a těší se na koledy v kraji obvyklé. Staré mše půlnoční a božihodové bývají mosaikou složenou ze samých koled. Některé mají ráz malých oper, dramaticky líčící zjevy andělů, buzení pastýřů, cestu do Betlema, dárky Ježíškovy a průvod Tří králů. Jako by tu ožily dávné církevní hry, z nichž se později vlastní umění dramatické vyvinulo. Staré ty písně jsou cenné básnicky i hudebně. Koledy moderní jsou často plytké, pouhý odvar starých, často až nepříjemně sentimentální a nápěvem libivé a necírkevní.

I náš lid dovede se vymysliti do života pastýřů a tvořil kdysi originelní koledy, v nichž ovčáci a jejich stáda jeví se po lidsku blízkými a velmi životnými. Také lidové umění jesličkářské mnoho tu spolupůsobilo. Dnes zřídka kde u nás možno viděti stádo ovcí, ba i jednotlivou ovci nebo beránka, takže jsem musil nositi do školy jejich obrazy nebo figurky, abych dětem vesnickým ukázal tato neznámá zvířátka. V mnohé škole visely po celý rok obrazy tigra, lva, slona, žirafy, hadů a jiných exotických zvířat, ale obraz osla nebo ovce marně jsem sháněl. Za to nepochopitelně bývaly tam obrazy psa, kočky a koně, kterážto zvířata viděly děti ve svém okolí nebo doma a nepotřebovaly tedy obrazného názoru.

Naše staré koledy důvěrně zacházejí s Betlemem, pastýři a koledníky. Slyšíme jejich jména i přezdívky v obvyklých zdrobně-

linách, pastýři spolu rozmlouvají, radí se o cestě, o darech, živě se zajímají o vola a osla ve chlévě, Narození Páně stalo se v Betlemě, jenž jest někde mezi námi, všechna historie, archeologie, zeměpis a pod. přestaly, a je to český Betlem a čeští „daráci“.

Saboly podobně si počínal. Jeho pastýři bydlí v horách, sestupují do roviny, aby odtud se dali na nedalekou cestu do Betlema. Žádný anachronismus se tu nepozoruje, a pastýři jsou plnokrevní Provençalové. Pastýřství v lidu odedávna obvyklé působí, že jsou v Betlemě zcela doma. Jsou zcela důvěrní ke Svaté rodině, hluboká víra katolíků činí jim všechna vánoční tajemství pochopitelnými a průzračnými. Mluví tak, jako doma, svým nářečím, mluvou své dědiny, Betlem jest u nich a jest jejich. Zdravý realismus, živější a dramatičtější, jak jest samozřejmo u obyvatelů jižních, odvážnější a smělejší než by to naše koleda snesla, činí z podrobností věc hlavní, a jako na divadle představuje lidu scény biblické v podobě provenčalské. Humor, neobyčejný humor všechno koření. Jest někdy odvážný, obhroublý, smělý ve výrazu, jako jest vůbec všude řeč lidu v nářečích, řeč neliterární, která jmenuje věc pravým jménem bez ostychu a estetických skrupulí. Tento humor jest vzácným kořením koled Sabolyových. Živý a někdy i drastický dialog žádá si plnou svobodu a naivnost výrazu. Ale není tu urážlivých věcí, vše jest dobromyslné a srdečné. Lid' se nepřetvaruje ani v Bellemě, ani před svým Spasitelem. (Pokračování.)

Broumov.

P. Sigismund Bouška.

Za zdí kláštera.

(Pokračování.)

3. Hostem.

Nezbylo ti mnoho času, abys vzpomínal, co jsi četl o klášteřích v dějinách; dvěře do klausury se otvírají a k tobě do hovorny vstupuje kněz, jenž se ti představuje jako mnich, který má na starosti hosty. Zastupuje vlastně samého opata a přijímá tě jeho jménem.

Svatý Benedikt sice důtklivě připomíná svým duchovním synům, aby každého příchozího přijali jako Krista, žádá však při veškeré lásce k bližnímu od svých následovníků velikou opatrnost v obcování s hostmi. Nepřejímá do svých klášterů všechny zvyky pohostinství mnichů z Orientu nebo z Egypta.

V poustích, kde byli hosté hodně vzácným zjevem, byly zvyky trochu jiné, nežli ve spořádaných monastýrech našeho svatého Patriarchy. Rufin a Cassian se o tom zmiňují, jak obyvatelé pouště při objevení se nějakého cizince nebo hosta vyrojili se jako včely ze svých malých cel, aby příchozího přivítali jako samého Pána.

Řehole svatého Benedikta ukládá kázeň ve všech projevech, tedy i v projevech lásky k bližnímu. Není to nedostatek na této ctnosti, jako není nedostatkem kázeň lásky nevěsty Velepísně Šalamounovy, která sama se o tom zmiňuje, že Ženich v ní „uspořádal lásku“.

Svatý Benedikt nařizuje, aby nikdo bez dovolení s hostem nemluvil. Každý člen kláštera má kolem jdoucího hosta pokorně a uctivě pozdraviti, ale hned se zase vzdáliti. Zvlášť k tomu ustanovení mniši ujímají se hostů. Ostatní se nemají ze své usebranosti vyrušovati. Host má si z kláštera odnésti pokoj pro svou duši, nemá však do kláštera zanéstí neklid světa.

Pohostinství za doby svatého Benedikta nebylo jistě lehkou věcí. Pomysleme jenom na stav, ve kterém se zmítala Itálie kolem roku 540. Kdo všecko prošel po cestách země, jež už přes 100 let trpěla vpády cizinců, byla vylupována hordami Gothů pod vedením Totilovým! Kolik asi individuí a šibalů zaklepalo na klášterní bránu monte-cassinskou! Vidíme to z nařízení, které sotva sto let po smrti sv. Benedikta doplňuje jeho řeholi: v pokoji pro hosty mají spáti dva bratři a v noci pečlivě uzavrou dveře, aby žádný z cizinců za tmy neunikl a neodnesl s sebou zařízení lože, ve kterém spal, nebo jiné věci.

V srdečném přijímání hostů svatým Benediktem je skryto mnoho hluboké víry. Filantropie a humanita by si to pokládala za velice nerozumné otvírati dveře každému, kdo přijde. Víra svatého Benedikta však nekolísá, i když je nucen přijmouti opravdového loupežníka, jako jím byl Totila.

Pro hosty byla určena zvláštní budova, aby mniši nebyli zbytečně rušeni ve svém rozjímavém životě. Ze stejného důvodu bývala tato budova po blízku klášterní brány. Starost o hosty přenechává svatý Benedikt mnichům, kteří jsou „plni bázně Boží“, to znamená takovým ze svých synů, jejichž duše na všecko patří s nadpřirozeného hlediska, ale jinak jsou rozumní a moudří.

Sám dával svým podřízeným nejlepší příklad. Jeho cela byla po blízku brány a v jeho Životě, sepsaném svatým Řehořem Velkým,

vidíme jej často sedávati na prahu a zíratí na silnice, které vedly ke klášteru. Každý příchozí byl laskavě přijat.

Jemné zdvořilosti, které byly ve starověku v pohostinství uplatňovány, neztratily se ani v klášterích benediktinských. Příchozím byl dán polibek míru, jakožto záruka křesťanské lásky. Opat posloužil vodou k mytí rukou a vykonal na cizincích obřad, jenž byl zároveň symbolem i velkou úsluhou pro znavené poutníky — myslím obřad mytí nohou.

Opat byl společníkem hostů při jídle a z lásky k nim zřekl se mnohdy svého oblíbeného postění, aby host se necítil býti vázán zbytečnými ohledy.

Takovým způsobem přijímal svatý Benedikt nejen mocné a bohaté tohoto světa, nýbrž ještě větší péči věnoval chudým, kteří zevně nemohli si vynutiti takové úcty a ohledů, jako si je dovede vynutiti moc a zlato.

Uvidíš ještě, v kterých zevnějškostech změnilo se přijímání hostů v našem století. Jsou to však opravdu jenom zevní věci, duch zůstal týž. To, co bylo před 15 sty lety zdvořilostí a dobrodiním, bylo by třeba dnes urážkou nebo bezvýznamným obřadem.

V městech, kde je dosti hostinců a hotelů, nemá pohostinnost klášterů toho významu jako dříve nebo jako dnes ještě na venkově. Avšak i v městě si leckdo rád vyhledá tento ostrov klidu a míru uprostřed neklidného moře.

4. V klausuře.

Mnich tě přijal a otvírá ti dveře do klausury. Vstupuješ sem jako do svatyně. V tomto dojmu tě utvrzuje i vědomí, že klášter je těsně spojen s kostelem. Hluboké ticho tě se všech stran obklopuje, takže bys to pokládal za hrubost hlasitě zde promluvit. Také doprovázející mnich mluví s tebou přítlumeně, ačkoliv jinak ti jeho přívětivá tvář dává na jevo, že to ticho není mrtvé a studené, nýbrž oživené a prohřáté láskou k Bohu a k bližnímu.

Několik jen metrů je od tebe vzdálena hřmotná ulice, takže se ti ticho zdá jako náhlý zázrak. Okamžitě na sobě pocítuješ tajemnou sílu ticha, které jako sladká vůně ukládá se ti v srdce a duši. Pocítuješ, jak z hluboka tvá duše oddychuje a se šíří. Padla s ní pouta otrocká a přestal nad ní svištět bič nervosního spěchu a shonu. Tak žije svět, jenž věří pouze v dnešek a proto tak bezohledně snaží se ukojit všechny své touhy a žádosti.

Klášterní ticho tě oddělí od tohoto jepicového života a dává ti nahlížeti do života, jenž počítá s věčností, a proto plyne tak klidně a blaženě. Proč neklidně vyhlížeti po radostech a rozkošech tohoto světa, když mám o mnoho krásnější a trvalejší připraveny na věčnosti?

Pouze v tichu roste svatost a dokonalost. Proto bylo „silentium — mlčení“ od prvých dob mnišských v takové vážnosti v klášteřích. Vždyť i pohanští filosofové žádali od svých žáků ctnost mlčení. „Kdo ovládá jazyk, je dokonalý člověk“, píše svatý Jakub.

Svatý Benedikt jakožto výtečný vychovatel důtklivými slovy žádá od svých učedníků ticho — mlčení. To jest první dojem, který získáváš, když jsi vkročil do klausury. Se žádné strany tě neobtěžuje hluk, hlasitý hovor nebo smích. Přec však dům ten není hrobkou mrtvých, nýbrž úlem pilných včel, jejichž všecka práce se obrací v sladkou milost a pozhnání. (Pokračování.)

Emauzy.

P. Marian Schaller.

Posudky o knihách.

Die betende Kirche, ein liturgisches Volksbuch. Vydalo opatství v Maria-Laachu nakladatelství Svatého Augustina v Berlíně.

Účelem tohoto v nádherné výpravě vydaného díla jest vzbuditi opět pozornost a pochopení pro liturgii ve vzdělaném laickém světě. Mistrovské zpracování tohoto, v nové době, bohužel, tak zanedbávaného literárního odvětví pastorální theologie, jejímž oborem jest souhrn všech církevních úkonů bohoslužebných, jest schopno vzbuditi živý zájem v katolických kruzích.

Liturgií rozumíme souhrn obřadů, všech vnějších úkonů, které v království Božím na zemi od duchovních osob, zástupců to věčného velekněze Krista Pána, za věřící lid a v úzkém spojení s křesťanskou obcí, jakožto hold Boží Velebnosti, konaných dle norem samotným Kristem stanovených. Bližší pozorování této vnějšími úkony projevované bohoslužby ukazuje jasně, že církevní liturgie není pouhým sestavením nahodile vymyšlených zvyků, nýbrž že je to živý organismus, Duchem Svatým řízený, který jest duší Církve svaté, tohoto mystického těla Kristova, až do skonání věků. Čím hlouběji se do těchto tajemných obřadů Církve svaté ponoříme, tím jasnější světlo nám zazáří z těchto symbolických ceremonií, obsahem hlubokých modliteb a oduševnělých zpěvů vslířic, takže zaražení staneme před harmonií a posvátnou estetikou tohoto úctyhodného účtylesného náboženského čtení a myšlení náboženské obce, jejíž hlavou jest sám Kristus. Skrze liturgii dostává rok svého nadpřirozeného posvěcení a stává se tak „svatým rokem“, jehož životní tep se projevuje ve mši svaté a církevních hodinách. Střed a srdce křesťanské liturgie, z níž proudí život mystického těla Kristova, jest eucharistická oběť mše svaté, kterou Řekové prostě nazvali „Liturgie“.

V tomto monumentálním, 500stránkovém díle, jehož spisovatelé nejsou žádnými diletanty a nováčky v tomto oboru, nýbrž, sami v této atmosféře žijíce a se pohybující, podávají ve svých zájem vzbuzujících člancích z toho,

co rok od roku sami okoušejí a prožívají, jsouce povolány strážci starobylé svatyně. V knize této se pojednává: 1. O chrámu, jeho významu a umělecko-dějinném vývoji; 2. O výzdobě oltáře a chrámu; 3. O liturgických rouchách; 4. O mši svaté; 5. O modlitbě Církve svaté v denním kněžském officiu; 6. O církevním roce; 7. O svatých svátostech; 8. O svátostnínách.

Od okamžiku, kdy se synové svatého Benedikta, obzvláště pak mnichové o církevní vědy velezasloužilé kongregace solesmesské, ujali působení liturgie, jsouce věrní benediktinskému heslu: „Operi Dei nihil praeposatur“, a v tomto oboru jak theoreticky, tak prakticky mnoho cenného již vykonali, není již Cultus divinus ladem ležící půdou ve vědě, nýbrž naopak, zahradou, ostrým pluhem rozjímavého ducha hluboce zbrázděnou, která již počíná ukazovati nádhernou a bohatou úrodu. V německém Porýní se nalézající opatství Maria-Laach následuje potěšitelným způsobem zářivého vzoru, daného solesmesskými mnichy, a přináší cenné práce v tomto oboru.

Jmenovanému dílu bylo již věnováno se strany povolaných znalců, obzvláště vynikajících církevních hodnostářů, zasloužené ocenění, takže se nám zdá téměř nevhodným, k tomuto mnohostrannému výrazu pochvaly přidávati ještě nějaké slovo vřelého doporučení. Omezíme se proto pouze na blahopřání ndp. opatovi dru Ildefonsu Herwegen, který jest duší celého tohoto podniku, a jeho učené družině k této uznáhodné práci a přejeme mnichům z Maria-Laachu, aby plodem jejich práce bylo pochopení a uznání pro povznesení bohoslužby v oněch kruzích, pro které jest toto klasické dílo určeno.

P. Jindřich Hänsler.

Erich Przywara S. J.: *Kirchenjahr. Die christliche Spannungseinheit.* Freiburg i. Br., Herder & Co., 1923. 12°. 95 stran.

Není to vysvětlení celého církevního roku, jak by titul knížky mohl naznačovati. Pisatel podává v šesti odstavcích jen několik myšlenek o adventu a vánocích, Zjevení Páně a septuagesimě, postní době a velikonocích, Nanebevstoupení Páně a Letnicích, Nejsvětější Trojici a Božím Těle a chce v nich vytknouti jakousi jednotu a logický postup vzdor rozličnému rázu a obsahu, který každá slavnost má — „die christliche Spannungseinheit“. Zdá se nám, že se zde příliš systematisuje a ruší živý organismus církevního roku. Také se zdůrazňuje skoro výlučně jen mravoučná stránka jednotlivých slavností. Snad polovici spisku plní texty z liturgie té které slavnosti; ty budou čtenářům neznajícím prameny vítány. Opat Arnošt Vykoukal.

Pannonhalmi szemle. Úvahy psané na maďarské svaté Hoře. Katolický časopis pro celou veřejnost, vydávaný v arciopatství svatého Martina v Pannonhalmě čtyřikrát do roka. Celoroční předplatné 6 pengö (36 Kč).

Časopis vážný a mnohým mnoho dávající, škoda jen, že pro řeč ne všem tak přístupný, jak by měl býti.

Z obsahu 1. čísla: Křesťanství a kultura lidská — Otakar Prohászka — 100 leté jubileum katedrály svatomartinské v Pannonhalmě — Rukopisy maďarské v rakouských klášteřích — Sloh liturgický — Lequeitio — Jubileum akademie vědomostí — Četné recenze vědeckých děl.

P. Vojtěch Riedlinger.

Konrad Kümmel: *Die Monstranz von Waldsee.* Geschichtliche Erzählung. 8° (IV a 298 stran) Freiburg i. Br. 1926, Herder. Váz. v plátně M 5'40.

Už všude známý vypravovatel Kümmel, teď již 82letý kněz a lidový misionář na poli novinářském, napsal ještě svizně tuto knihu o události poválečné, ze starých napoleonských časů sic, ale charakterisující při tom dobu nynější, zvláště vzhledem k mravním poměrům. Dostli jasně ukazuje, odkud vlastně mnoho toho zla přichází a kdo v tom má prsty.

Sřadem knihy je postava kostelníka, který neodolá touze po zlatě a uloupí drahocennou monstranci klášterní. Mistrně jsou líčeny všechny kroky tohoto zločince, jenž končí jako Jidáš.

Něžným kontrastem k této temné postavě, jakož i k postavě žida, jenž mu byl při zločinu nápomocen, jest ušlechtilá a zbožná neteř kostelníková.
P. Vojtěch Riedlinger.

Karl Richstätter S. J.: *Eine moderne deutsche Mystikerin. Leben und Briefe der Schwester Emilie Schneider, Oberin der Töchter vom heiligen Kreuz zu Düsseldorf. Mit sechs Bildern. Zweite bis vierte, vermehrte Auflage. 8° (X. u. 250 S.) Freiburg i. Br. 1925, Herder. Geb. in Leinwand G.-M. 4.80.*

Tato kniha povzbudí Boha milující duše k tomu, aby také samy vedly v Kristu skrytý život. „Ukazuje nám nádhery opravdu omilostněného života oproti moderní mystice, která staví pouze na citu a fantasii“. Tak se vyjádřil biskup Hugo z Mohuče.

V jádře zdravá a k následování vybízející askese ukazuje se v dokonalém životě düsseldorfské mystičky jako základ pro rozvíjení se překrásného mystického života omilostněného. Harmonicky spojuje se s tím namáhavá zevní apoštolská činnost a oplodňuje životní dílo mystičky — obnovití kázeň mezi sesvětlými řeholnicemi jiného řádu. — Mystické listy, které tvoří druhý díl knihy, patří svou klasickou jednoduchostí a prostou krásou k nejlepšimu, čím se mystická literatura vyказuje. Vhodnějším výběrem listů by byla kniha ještě více získala.
P. Marcel Higi.

G. K. Chesterton: *Co jest špatného na světě. Essaye. Přeložil Ladislav Vymětal. S obálkou Zd. Kratochvíla. 8°, stran 182. Cena 21 Kč, vázané v plátně 36 Kč, na lepším papíře 42 Kč. Nákladem L. Kuncíře, Praha-II., Voršílská č. 3.*

Jméno Chestertona, třebaž to je katolík, probíhá celým literárním světem. Solva bude se moci světová literatura moderní pochlubiti lepšími, zdravějšími a rozumnějšími plody, než nám je na stůl klade tento anglický katolický literát. Jeho sarkasmus, který šlehá na všechny strany kolem sebe, rozdává zdravé rány, které sice nikoho nešetří, jsou však štědrěny rukou dobráckou a vtipnou, a proto se rády odpouštějí. Není zde jediné řádky, která by vás nudila.
P. Marian Schaller.

A. Šorm, bankovní úředník, Praha-II., Národní tř. 8: 1. Jubilejní jesličková výstava v Praze (1223—1923). 2. Vosmikova výstava roku 1924. 3. Výstava ikonografie a bibliografie Mariánského sloupu v Praze. Rozebráno. 4. Sborník úcty svatého Antonína Paduánského v českých zemích. Rozebráno. 5. Ve jménu demokracie. 6. Pověsti o českých zvonech.

Pilný pan Šorm vydává knížku za knížkou. Jsou to práce včelí píle, která netouží po okázalé slávě, ale nezištně sbírá kapky medu všude, kde se mohou naléznouti, a je spokojena, když je spojí posléze v chutnou plástek. Jeho knihy a sborníky budou jednou hledanými prameny pro historika katolické kultury u nás.
P. Marian Schaller.

Jan Hluchaň: *Květnice Mariánská. Sbirka Mariánských písní. Malý 8°, 80 stran. Cena brož. výtisku Kč 3.—. Nákladem V. Kotrby v Praze-II., Pšrossova 198. — Doprovod varhan k téměř dílu v 8°, 60 stran. Cena Kč 25.—. Vydáno tamtéž.*

Obraz nejsv. Srdce Páně. — Je to chvalitebný obyčej, zdobiti příbytky svatými obrazy, Pána Ježíše, Panny Marie a Svatých. Kdo rád vidí svatě obrazy, vyznává, že miluje Boha a jeho svatě. Za naší doby, kdy úcta k nejsvětějšímu Srdci Pána Ježíše byla Církvi svatě tak velice doporučena, neměl by scházeti v příbytcích katolíků obraz Srdce Páně. Máme u nás krásný obraz Srdce Páně od českého malíře, profesora Dítěte. Originál je

v chrámu Páně svatého Jiljí u Dominikánů; zdařilou reprodukcí obstaraly ctihodné Školské sestry z řádu svatého Františka (rozměr: 75 cm. × 46 cm.).

Cena nezarámovaného obrazu je 30 Kč; lze jej obdržeti u ctihodných Školských sester III. řádu svatého Františka na Kr. Vinohradech, Korunní třída, anebo v Emauzích v Praze.

Výtěžek připadne sirotčinci, který řídí jmenované Školské sestry ve Slatiňanech. Kdo tedy zakoupí obraz, přispěje zároveň na dílo křesťanské charity. Kromě toho bude dobře připomenouti příslibení, které učinil Spasitel svaté Markétě Marii Alacoque: „Požehnám domům, kdež jest vystaven a ctěn obraz nejsvětějšího Srdce mého“.

P. Bernard Velíšek.

Podíl „Dědictví Svatojanského“ na rok 1926 vyšel. Jest neobyčejně bohatý. Skládá se ze tří knížek v krámské ceně 14 Kč. Jsou to: P. Bonaventury J. Wilhelma „Svatý František Serafínský“, Antonína Theina „Podvod Fulgenta Ohma“ a Václava Špačka „Po cestách pokroku“.

Členové nechť se hlásí o podíl v onom knihkupectví, které mají vyznačeno na členském lístku. Při tom jest jim zapraviti 3 Kč ve prospěch „Dědictví“ a 50 haléřů knihkupci za vydání podílu; kdo by žádal, aby mu knihkupec podíl poštou zaslal, připojí ovšem ještě příslušný obnos na poštovné.

Časopis „Argus“ přináší stručné výtahy důležitých současných článků národohospodářských, zemědělských, technických, lékařských, přírodně vědeckých a podobných, dále přehled referátů divadelních, koncertních a výstavních. — Je to nezbytná, přehledná revue pro každého inteligenta. — Předplatné na půl roku Kč 25.—. — Redakce a administrace: Smíchov, Smetanova 2.

I. Ročník.

Září—Říjen 1926.

Číslo 9.—10.

Meditace.

*„Blahoslavení tiší, neboť oni
zemí vládnouti budou.“*

(Mat. 5, 4.)

*Nebe a svět liší se od sebe jako Bůh a ďábel. Co Nebe
prohlašuje za zkázu, svět označuje jako štěstí. Kde Nebe
slibuje blaženost, tam svět se hrozí bo'u.*

*Nebe slibuje vládu tichým, svět se jí chce zmocniti bojem.
Kdo z nich má pravdu? Kdo nám odevzdá vládu země?*

*Opanovaly zemi legie římské? Opanoval ji statečný
Caesar, „božský“ Nero, houževnatý Napoleon nebo některý
vojevůdce ze světové války? Vládou zemi mocností, které
hledají svou sílu v bezbožectví? Zmocnili se lidí ti, kdož vy-
hlásili Církvi Kristově boj na život a na smrt?*

Na dějinách lidstva se člověk může učiti.

*Lidí se zmocnil tichý Beránek, jenž nepoužil ani božských
ani lidských zbraní. Celé pluky andělů stály pohotově, aby
srazilily na kolena nepřitele svého Boha a Pána — nebyly
však povolány. Petr musil schovati meč do pochvy, aby Mistr
mohl ukázati, že jest nepřemožitelný.*

*Světlem nevládnou netvorové, kteří vypouštějí rozdrážděné
šelmy proti křesťanům, nýbrž děcka, jinoši a panny, muži a
ženy, starci a stařenky, kteří se jménem Krista na rtech jsou
trháni bestii, trápeni nejbolestnějšími mukami, vydáváni na
pospas bezprávnosti.*

V hrůzné válce nedávné minulosti podlehly všecky zbraně — i vítězů, svrženy trůny, vyměnily se moci. Všechen řev válečný byl marný, všechna násilí bezvýsledná. Přichází opět tichý Kristus, aby ústy svých následovníků byl prohlášen Králem. Který vladař pod ochranou zbraní byl veden v tak triumfálním průvodu a položil si k nohám tolik lidí, jako tento bezbranný Král na letošním eucharistickém sjezdu v Novém světě? —

Blahoslavení tiší, neboť oni zemí vládnouti budou.

Emauzy.

P. Marian Schaller.

Za Ježíšem — Králem.

Zprávy nejdůst. pana opata Arnošta Vykoukala z eucharistického sjezdu v Chicagu.

(Pokračování.)

Chicago, 12. června 1926.

Milí spolubratři!

Celý týden již dlíme na americké půdě; a lze to pozorovati. Žijeme ve stálém chvatu a těšíme se, že zítra již začnou missie, neboť pak musíme zůstatí doma, a tak budeme míti trochu klidu. Dnes Vám jen krátce vypíši, co jsme již prožili.

V sobotu 5. června přistáli jsme asi k 9. hodině v přístavu Novo-Yorském. Než se odbyly všechny formality, mohlo býti k jedenácté hodině. Celní revise u cestujících I. třídy jest poněkud mírnější. Toliko jeden obraz, který mně poslali ze Sv. Gabriele na loď, abych jej vzal s sebou, působil mi poněkud obtíže. P. Augustin a z Říma mi známý Mr. Wetmore očekávali mě v přístavu. Na pevnině jsme byli co nejsrdčejši pozdraveni od českých katolíků Novo-Yorských a od delegátů svazu českých katolíků z Chicaga. P. Prokop Neužil nám přišel rovněž naproti. Láska těchto lidí a jejich obětavost jest vskutku dojemná. Nešetří k vůli nám ani časem ani penězi. V automobilech byli jsme dovezeni do hotelu Nassau v 59. ulici, kde byl pro nás připraven lunch a kde většina z naší poutnické skupiny byla ubytována. V ulicích mohli jsme pozorovati šiléný ruch sedmimilionového města. Nejprve musili jsme býti i s automobily převezeni na velikých přepravních lodích přes řeku

Hudson. Po obědě jsme jeli, kanovník Hanuš, P. Prokop Neužil a já, k hodně vzdáleným Benediktinům ve 155. ulici. Tam jsme byli velice mile přijati. Převořát Sv. Anselma není veliký, má však velmi hezký, prostorný chrám s kopulí, našimi umělci vymalovaný.

V neděli 6. června dopoledne jsme si trochu odpočinuli. Dopoledne jsme jeli k Redemptoristům, kteří zde mají českou farnost. Tam byl průvod Božího Těla, jehož jsme se všichni účastnili. Pak jsme jeli v několika automobilech a jednom velkém autobusu městem, abychom shlédli nejdůležitější části Nového Yorku. Centrální park, 4 km dlouhý s rozlohou 340 hektarů, jest nádherný, mnohé budovy jsou krásné. Budovu, jejíž vnitřek jsem shlédl, bych však obývat nechtěl. Jsou to hrozné byty, kde se s každou pídí půdy musí šetřit. Po večeri, která nám byla opět gratis v hotelu Nassau poskytnuta, bylo o 8. hodině slavnostní shromáždění ve školní síni u Redemptoristů, při němž každý z nás musil několik slov promluvit. Rozešli jsme se až po půlnoci.

V pondělí 7. června byl u Redemptoristů pro nás vystrojen banket. Po něm byla volná prohlídka města. Já jsem zašel do kanceláře R. P. Augustína a pak jsem si prohlédl největší mrakodrap Nového Yorku se 62 poschodími. Vyjeli jsme zdviží až nahoru, odkudž byl nádherný výhled na New-York a všechny ty jeho obrovské stavby. V této budově pracuje 12.000 úředníků. V oddělení pro surový cukr má jeden z pánů roční obrát 27 milionů dolarů. Budova jest asi 190 metrů vysoká.

V 10 hodin jsme se musili sejít v hotelu Nassau, neboť na 1/21. byl stanoven odjezd do Washingtonu. Páni z Chicaga nás provázeli a o vše pečovali. Jeli jsme ve 2 Pullmannových vozech. Všude ve spacích vozech obsluhují černoši. Též v hotelích jsou černoši číšníci a šoféry. Mnohá ulice v Novém Yorku, a ve Washingtonu celá jedna čtvrtina obyvatelstva jest černá.

V noci tu jezdí vlaky šílenou rychlostí. Před 8. hodinou byli jsme ve Washingtonu. Tam nás očekával na nádraží první tajemník našeho vyslanectví ještě s jedním pánem. Měli jsme býti tento den hosty našeho vyslance. Posnídali jsme v nádražní restauraci a jeli pak v autobusu městem. Washington jest krásné město, plné zahrad, pěkných staveb a velikých pomníků. V jedné ulici jsou skoro všechna vyslanectví, počtem přes 40. Viděli jsme též kapitol a parlament, který právě zasedal. Přístup do něho jest úplně volný. Pan biskup Kašpar, kanovník Hanuš a já jsme jeli k našemu vyslanci dru Fier-

lingovi a k apoštolskému delegátu. O 12:20 měli jsme býti všichni přijati presidentem Spojených Států Severoamerických. White House, residence presidentova, jest poměrně skromná, nepřiliš veliká budova. V husím pochodu byli jsme uvedeni z prvé čekárny v přízemí do druhé místnosti. Domnívali jsme se, že president nás přijme v nádherné síni obklopen četným průvodem, a zatím, když jsme vstoupili do sálu, stál hned u dveří napravo. Pan president jest veliký, suchý muž, velmi bledý v tváři. Pan vyslanec nás představil a president nám každému podal ruku. Zde jest viděti pravou demokracii. Přístup k audienci je tak snadný a lze přistoupiti v oděvu, jaký člověk právě má; toileta není předepsaná žádná. Odevzdali jsme panu presidentovi náš poutní odznak, který s díkem přijal.

Tím skončila se naše návštěva — audienci v Americe neznají — u presidenta Ameriky. Než jsme odešli z Bílého domu, byli jsme fotografováni; to jest v Americe hlavní věc. V Chicagu na nádraží trvalo fotografování v různých skupinách a postaveních celé půl hodiny. V několika málo hodinách jest vše v novinách. Ve Washingtonu jsme jeli do hotelu Hamilton na oběd, ale dříve než jsme dojeli, byl tam již fotograf a při našem příjezdu podával nám naši velikou a hezkou fotografii.

Ve 3 hodiny jsme odjížděli z Washingtonu. Měli jsme opět vyhrazeny dva Pullmannovy vozy, neboť do Chicaga jest 1000 km. Vlak ujížděl jako blesk a po celé 2 hodiny nikde nezastavil. Na celé trati ani jediný strážní domek. Vlak, je-li třeba, zvoní nebo píská jako lodní siréna. O 5. hodině bylo v jídelním voze prostřeno k večeři. I jídlo jde zde v americkém tempu. Celá řada pokrmů se postaví najednou na stůl. A pak platí také zde: „Time is money — čas jsou peníze“. Americké spací vozy jsou velmi velké se širokými lůžky. Mně však jest v těchto vozech, v nichž se nemůže žádné okno otevřít, a při této šílené jízdě jaksi úzko. Avšak lze zde přece jen odpočinouti a přijde se rychleji k cíli. Kraj jest zde namnoze ubohý s půdou těžko vzdělavatelnou. Farmáři neměli zde zajisté žádné lehké práce. Též farmářské domy jsou namnoze ubohé, obyčejně z prken a plechu. Na vzhled nebéře se žádného ohledu, teprve v pozdější době staví se poněkud lépe.

Po 10. hodině noční jeli jsme asi půl hodiny městem Pittsburg; šeredné to město, plné ohně, kouře a ruchu továrního — pravé peklo. Ráno minuli jsme Baltimore a o 10. hodině dopol. vjížděli jsme do Chicaga, totiž do nádraží, neboť městem jsme jeli již hodinu. Město jest velmi rozlehlé — má v jednom směru přes 40

kilometrů délky — neboť povstalo z jednotlivých kolonií, a působí v části, kterou jsme právě projížděli, dosti zanedbaným dojmem jako nějaká větší vesnice. Alespoň v některých částech města a ve starých předměstích jest tomu tak. Jiným směrem, na př. k Mundelein a Lisle, jsou krásné vilové čtvrti. Chloubou Chicaga jsou též rozsáhlé, nádherné parky a ohromné Michiganské jezero.

Na nádraží bylo shromážděno několik set českých katolíků a mnoho kněží a přátel k našemu uvítání. Přijetí bylo skutečně dojemné. Zde člověk vidí, co kněžstvo ze svých lidí udělalo. Lidé jsou plni radosti a lásky a obětují celé dny, aby nás provedli v automobilech městem. Byli jsme rozděleni do far a českých rodin. Pan biskup Kašpar, kanovník Hanuš, opat Zavoral, který přijel den před námi do Chicaga, kanovník Stavěl a já jsme ubytováni u našich českých spolubratřích u Sv. Prokopa. Patres bydlí pohromadě, a my jsme v jejich celách. Jsou velice pohostinní. Každou chvíli přináší něco k občerstvení — při zdejším vedru opravdový skutek milosrdenství — a táží se po našich přáních. Vskutku krásný doklad benediktinské pohostinnosti. U Sv. Anselma v Novém Yorku tomu bylo rovněž tak. „Near Beer — skoro pivo“, jak tomu říkají zdejší Češi, je-li studené, není nikterak špatné, jak by se snad mysliło. Dnes nám vysvětlil pan Opíčka, předseda svazu pivovarského, že je to mnohem lepší než silné pivo. Nejprve prý se vaří obyčejné, silné pivo, jemuž se pak všecken alkohol odejme, všechny ostatní součástky však v něm zůstanou. Naše Plzeňské chutná ovšem daleko lépe. Víno tu jest přece jen ještě k dostání, ač potají, a to sladké Kalifornské, které však špatně hasí žízeň. Pije se zde hojně limonády a prosté destilované vody s ledem. Pro našince je to však nebezpečné.

Když jsme se u Sv. Prokopa trochu zařídili, projížděli jsme odpoledne městem, navštívili jsme katedrálu Nejsvětějšího Jména a účastnili se poslední přípravné schůze unionistické sekce. Pak jsme si prohlédli stadion, v němž budou konány slavné bohoslužby. Stadion pojme 160.000 lidí. Všude se ještě horečně pracuje na posledních přípravách.

V úterý 8. června v 8 hodin večer bylo uvítání v českém katolickém spolkovém domě. Byla tam spousta lidí. Každý z nás musil promluvit, takže to trvalo až přes půlnoc. Litovali jsme pana poslance Myslivce, který mluvil obyčejně naposled a přišel tedy na paběrky. Ale vzdor tomu dovedl upoutati svou originalitou a svým řečnickým talentem Američany i nás tak, že sklízel bouři potlesku.

Ve středu 9. června jsme jeli do opatství Sv. Prokopa v Lisle, od Chicaga asi 42 kilometrů vzdáleného. Taková vzdálenost zde však nic neznamená. Tak také kongres bude v Chicagu a průvod eucharistický v Mundelein, 70 kilometrů od Chicaga, tedy vzdálenost jako mezi Prahou a Litoměřicemi. Cesta ta se však snadno vykoná v automobilech po krásně asfaltované silnici. Podobná silnice vede z Nového Yorku do Chicaga, t. j. 1700 km. Na křižovatkách silnic jsou světelné automobilové signály. Výstražná znamení trubkami se zde nesmí dávat, neboť by se musil člověk zblázniti, kdyby 6 řad automobilů, které v širokých ulicích jezdí vedle sebe, stále mělo troubiti. Těž policistů se na znamení okamžitě uposlechno. Zde se vůbec mnoho nemluví. Když jsme jeli do Lisle, chtělo nás jedno auto předstihnouti, najelo však na nás a ohnulo si ochranný rám nad levým zadním kolem. Šofér ihned zastavil, ukázal svůj jízdní pas a požádal nás o tužku, zapsal si pak číslo našeho automobilu, a jelo se pak beze slova s obou stran opět dále.

Opatství v Lisle jest veliké a k účelům školním prakticky zařízené. Má zvláště bohatý přírodovědecký kabinet; diagramy rostlin, zdejšími žáky zhotovené, obdržely ceny na státních universitách. Právě se končil školní rok, pročež byl dáván banket, k němuž jsme byli též pozváni. I zde musil pan biskup Kašpar, opat Zavoral, opat Kohlbeck, kanovník Hanuš, pan poslanec Myslivec a já opět mluvíti. Žáci mají zde pěknou hudební kapelu, která již vystoupila v Chicagu na veřejnost a sklídila hojně pochvaly. V koleji studuje 250 žáků, samí katolíci, asi ze 20 států. Jejich, jakož i veškeré zdejší školní mládeže chování a vystupování jest mnohem vážnější a uhlazenější než u nás. Prohlédli jsme si dále sirotčinec, který spravují Benediktinky. Jest velmi dobře a moderně zařízen a ošetřováno v něm jest 300 sirotků. Roční vydání obnáší 72.000 dolarů. Nedaleko odtud nalézá se klášter Benediktinek. Všude vládne čistota, klid a usebranost. Sestry jsou prosté, plné dětinné a upřímné zdvořilosti a lásky. Stavím se zde ještě jednou, abych sloužil 11. července pontifikální mši svatou.

Ve 4 hodiny musili jsme se vrátiti domů, jelikož byla ustanovena na 8. hodinu hostina, kterou pořádaly k naší počtě katolické dámy v Plzeňském pavilonu. Hned vedle tohoto pavilonu jest pivovar, který již ovšem žádného plzeňského nedodává. Veliké nádvoří bylo vkusně květinami a prapory vyzdobeno. Súčastnilo se na 800 hostů, mnoho jich nedostalo již žádného místa. Lidé platili půldruhého

dolaru vstupného. Byli jsme pozdraveni českými písněmi a hudbou a každý z nás promluvil opět několik slov. O 1/2 12. byl konec.

V pátek 11. června jsme jeli v několika automobilech do Mundeleinu, bychom si prohlédli novostavbu semináře. Něco velkolepého! Semináři náleží asi 400 ha půdy. V nádherně zařízeném parku jest veliké umělé jezero. Cesty jsou široké a pěkně dlážděné, mnoho mostů, veliké, prostorné budovy. V levo od kostela jest filosofická, v pravo theologická fakulta. Jsou zde zařízeny jednotlivé pokoje pro 450 studentů; každý pokoj má svou lázeň. Seminář se vším zařízením byl v šesti letech vystavěn nákladem 8 milionů dolarů. Každá ze dvou diecesních sbírek, které kardinál Mundelein pro tento účel nařídil, vynesla 1 1/2 milionů dolarů. Jeden dobrodinec vystavěl za půl milionu kostel, druhý tělocvičnu, třetí opět jinou budovu. Tak se společným úsilím něco vykoná. Domácnost vedou zde Dominikánky.

Na zpáteční cestě — dvě hodiny automobilem — nás překvapila bouře amerického stylu: blýskalo se, hřmělo a lilo se v proudech; takové bouře jsem ještě nezažil. Pravými potoky musili jsme cestou projížděti. Měli jsme však dobrý stroj a tak jsme přišli v suchu domů. Malé Fordovy automobily nemohou při větších deštích dále, takže jsme jich viděli na sta státi na cestě. V Chicagu bylo mnoho lidí bleskem zabito a na 30 požárů vypuklo.

V sobotu 12. června jsme byli návštěvou u kardinála Mundeleina, který nás velmi mile přijal. My preláti byli jsme pozváni do jeho pracovny, kde s námi kardinál hovořil italsky. Pak vyšel s námi k ostatním poutníkům a promluvil k nim německy. Chválil též Čechy, zásluhy českých Benediktinů, kteří vytrvali i v těžkých dobách na svém místě, a nás, kteří budeme konati pro zdejší Čechy svaté misie. Pak jsme byli přijati velice laskavě starostou města Chicaga a různými vyššími úředníky městské a okresní správy, české národnosti. Zítra, v neděli, začínají svaté misie. Já budu míti dvě pontifikální mše svaté a čtyři kázání, kromě několika tichých mší svatých.

Jak se dopraví tak ohromné množství lidu k eucharistickému průvodu z Chicaga do Mundeleinu, kde bude ve čtvrtek zakončení Eucharistického sjezdu, a zase zpět, jest veliký problem. My budeme přenocovati ze středy na čtvrtek v semináři v Mundeleinu. Později několik slov o kongresu samotném. Myslím často na Emauzy. Zde bych nechtěl trvale zůstatí. Těším se již, až budeme opět na lodi a na cestě do vlasti. Prosím o modlitbu, aby nás dobrotivý Bůh

chránil a my se dobře opět dostali domů. Až doposud šlo vše dobře. Deo gratias. Jest zde nesmírné vedro a já se hodně polím, přesto však nejsem nachlazen.

Srdečný pozdrav a požehnání všem milým spolubratřím!

Arnošt, opat.

Východ z Egypta.

(Pokračování.)

To nemůže být nikdo jiný než onen Hebrejec, kterého kdysi vysvobodil soucit mé tety od smrti a jehož dala zde na dvoře jako své vlastní dítě vychováti. Zda-li též nezahřívala na svých nadrech hada, jehož jedovatý zub nyní dědic jejího trůnu pocítuje. Důležitá záležitost, která nestrpí odkladu, přivádí ho pryč v mém zájmu před

mou tvář. Hledá snad ztracenou přízeň opět si dobytí tím, že mi přináší tajnou zprávu o spiknutí proti mně učiněném? Však rozmluva brzy tuto hádanku rozluští. Uved'te je!

S důstojnou vážností, klidně a beze strachu kráčí Mojžiš, se svou holí v ruce, doprovázen Aronem mramorem pokrytým a krásnými obrazy zdobeným koridorem a vchází do slavnostní síně, jejíž strop podpírán drahocennými sloupy z porfyru a malachitu, kde se Amenophis posadil na uměle vykládaném trůnu ze slonoviny.

Aniž učinil před tímto pyšným vládcem přepjatou poklonu, jak tomu byl od svých pochlebných dvořeninů zvyklý, kteří se mu jako polobohu klaněli, pravil v prosté řeči proroka: „Toto praví Hospodin, Bůh Israelův: Propust' můj lid, aby mi na poušti obětoval!“ Tímto požadavkem chtěl toliko dle Hospodinova nařízení jeho tep zkusiti, aby vyzkoumal jeho mínění a náladu. Neboť chtěl dříve, než sáhne k donucovacím prostředkům, v dobrotě se s ním dorozumět. Úplné rozhodnutí, vydobýti Židům úplnou svobodu, mělo má býti teprve později sděleno.

Amenophis (Amenhotep II.) beztak již na Židy nevrlý, byl ještě více tímto vystoupením, které se mu zdálo byti proviněním proti povinné úctě, podrážděn; zadržel však toto vzplanutí hněvu a od-

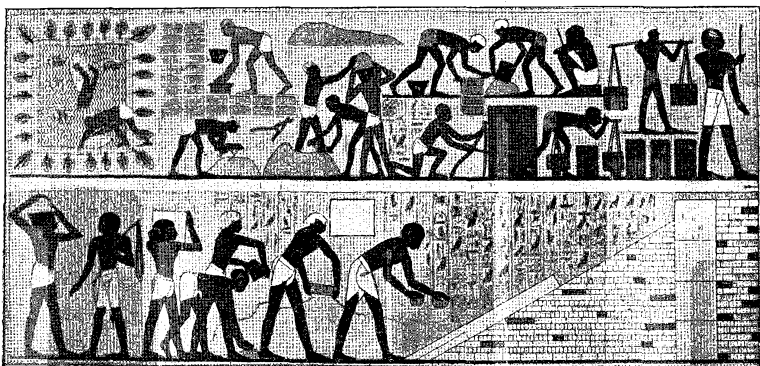
pověděl zdánlivě zcela klidně, ale s kousavým sarkasmem otázkou: „Kdo pak je ten Hospodin, abych musil poslechnouti jeho hlasu, jako bych byl jeho poddaným vasalem? Jest mi úplně neznámo, že by ve zdejší zemi měl ještě někdo jiný poroučeti, než-li farao Amenophis, syn velikého Thutmosise. Či míníte snad onoho Sutecha z Avaris s oslí hlavou, boha Hyksů, těchto proklatých usurpátorů, za jejichž hanebné vlády váš předek Josef se vyšinul k důstojnosti místokrále? — Rád bych věděl, kdo by mně z celého světa, mně, vládci Egypta, miláčku bohů, měl co poroučeti! Což se nestydíte, že přes vaše šediny se stavíte v čelo této zrádné bandy, která, místo co by si poctivou prací vydělávala chléb svůj, chce podniknouti pouť na poušť, jako by nebylo dosti bohů a chrámů zde v zemi, kde by mohli svou pobožnost vykonati! Což myslíte, že neprohlédám vaše padoušství? Já vám strhnu škrabošku zbožnosti s vašich pokryteckých tváří, vy pokrytci, jichž srdce jest plné přetvářky, lsti a zloby. Ne, na žádný způsob a nikdy! Jděte za svou prací!“

Tato odpověď osvětila pronikavým světlem pravý důvod nenávisi vůči Židům. Israelští byli v jeho očích nerozluční spojenci oněch nenáviděných Šásů, polodivokých, kočovných kmenů, kteří před pěti sty lety podnikli nájezd do země a využivše moudře rozháraných vnitřních poměrů, strhli na sebe vládu nad dolním Egyptem. V Hatnaru (Avaris), ve východním bažinatém kraji, založili mohutnou pohraniční tvrz, která zůstala trvale střediskem jejich moci a kde jejich knížata sídlila, kdežto potomci ze své državy vypuzených dynastií žili v Thebách, co poplatná knížata těchto usurpátorů.

Za těchto vládců cizího původu, kteří byli hanlivě jmenováni Hek-Šásu, t. j. kočovní vladaři, přišel Josef do Egypta, a Boží prozřetelnost ho pozdvihla k nejvyšším důstojnostem, tak jako jeho rodina obdržela nejlepší část půdy za podíl. Pokud měla tato dynastie vládu ve svých rukou, prožívali ditky Israele požehnané dny v zemi Egyptské. Obrat však nastal, když král Apofi ztratil život a trůn v boji s domácí dynastií. Již za Ahmosea, Ta'a, který rozvinul korouhev boje za svobodu, počala pronásledování Israele. Čtyři generace sestoupily již do hrobky od té chvíle, kdy Hyksové byli z poslední jejich pevnosti vítězně zapuzeni, avšak nenávisť vůči Israeli dědila se s jednoho pokolení na druhé, a též Amenophis byl dědicem tohoto nepřátelského smýšlení. Změna dynastie, která v ohledu politickém zcela jiným směrem se brala, zpečetila též osud Israele. „Povstal nový král (t. j. nový panovnický rod), který

Josefa neznal. Ten pravil svému lidu: Hle, národ synů Israellových jest četný a silnější než jsme my. Nuže, opatrně jej potlačujme, aby se příliš nerozmnožil. a — kdyby vypukla válka proti nám — aby se snad nepřidal k našim nepřátelům, nepřemohl nás a nevyšel ze země.“ Tak byl Israel zotročen a utlačován a noví vládcové nedali se od žádného násilného prostředku odstrašiti, aby zničili nenáviděný a obávaný národ Bohem vyvolený.

Těžce pokoření a pevně přesvědčení, že při nesmiřitelné zášti faraonově vůči Israeli jest dorozumění cestou smírného vyjednávání vyloučeno, opustili Mojžiš a Aron nevlídná místa, na nichž nevládla spravedlnost a právo, nýbrž zvůle a slepý fanatismus. Jejich postavení bylo trapné, neboť nezdar prvního pokusu o dosažení na krátkou

Zajatci při vyrábění cihel v Egyptě.

dobu přestávky v robotě musil působiti na lid zdrcujícím dojmem, neboť tento viděl v Mojžišovi jedinou naději ve spásu. Což nebylo nebezpečí, že tento těžce utlačovaný lid, zdánlivou porážkou dohnán k úplnému zoufalství, bude uveden v pochybnost nad posláním Mojžišovým a že mu nebude již důvěřovati?

Mělo však býti ještě hůře. Sotva totiž opustil posel Boží s hanbou palác královský, vydal Amenophis ve své zlobě následující rozkaz na dozorce robotného lidu: „Budoucně nebudete dávali lidu slámy k výrobě cihel jako dosud, nýbrž sami at' si ji nasbírají. Přes to však nemá býti ničeho sleveno v počtu cihel, jež musili dosud odevzdávati, neboť nemají co dělati a proto volají: Pojdme a obětujme Bohu našemu“.

Tento rozkaz byl ještě téhož dne všem dozorcům doručen a v platnost uveden. Žádaný důsledek nedal na sebe dlouho čekati, neboť nejen lid byl touto neblahou novotou těžce zasažen, ale i Mojžíš, důvěrník a zastánce jeho svatého práva, což bylo v prvé řadě přáním faraonovým. Nevole ještě těžší prací obtěžkaných Israelitů dala podnět trpkým žalobám, které byly obráceny nejen proti mučitelům, ale i proti s nimi dobře smýšlejícím přátelům, nástrojům to v ruce Boží, kteří byli povoláni k jejich vysvobození. Símě zoufalství, rozeseté malověrnými dušemi, nalezlo, bohužel, u mnohých krátkozrakých soukmenovců půdy v jejich srdcích, neboť tito pravili: Kdyby Bůh byl původcem jejich poslání, jiný by byl jeho výsledek a nikoliv ještě těžší utrpení. Mojžíš a Aron byli nad tím velice zarmoucení, avšak nezoufali, neboť Bůh jim dal své slovo. Sluha Boží vzal útočiště své k modlitbě a vyléval srdce své před Hospodinem. Tu uslyšel Mojžíš slova: „Já jsem Hospodin. Rci k faraonovi vše, cokoliv ti přikáže. A když řekne: Ukažte zázračná znamení, řekneš Aronovi: Vezmi hůl svou a hod' ji před faraonem na zem, — a ona se obrátí v hada“. — Nářek těžce zkoušeného lidu nestrpěl žádného dlouhého prodlení, ačkoliv přirozenost jeho se před úlohou, znovu předstoupili před tvář nelidského vladaře, děsila. Tento dovolil mu předstoupiti, nikoliv aby naklonil ucha svého k jeho požadavkům, nýbrž aby se v dábelské zlobě své pásl na pokoření a bolesti svých obětí.

Prodchnut sebevědomím svého poslání a přesvědčen, že věc Boží nakonec přece jen zvítězí, neobjevuje se Mojžíš jako pokorný prosebník, který žádá o milost, nýbrž jako ten, jenž má moc, před trůnem tyranovým, který jest zvědav, jaký účinek měl jeho nový rozkaz. Prost vši pýchy a sebepřeceňování, ale s důstojností muže, který se cítí býti náměstkem Božím a povoláním zastáncem nevinně zotročeného lidu, předstupuje Mojžíš se svým bratrem před vladaře, jiným smrtelníkům nepřístupného. Již vystoupení jeho, které nenese žádné známky lítosti, dokazuje faraonovi dostatečně, že jeho nařízení nedosáhlo žádaného výsledku a jeho škodolibost že byla předčasná.

„Nepřicházím z vlastního popudu, ani mě nepřivádí starost o mé vlastní blaho před stupně tvého trůnu, nýbrž poslouchaje rozkazu Božího přicházím, abych ti neohroženě a otevřeně oznámil vůli toho, jemuž se musí každá moc podrobiti a před ním se skloniti. Jedná se o blaho mého lidu, lidu israelského, o vámi nenáviděný národ hebrejský, kterého ty a tví předchůdcové již po celých

sto let nespravedlivě na smrt pronásledujete. Nářek tohoto nespravedlivě utiskovaného lidu pronikl k nebesům, k Bohu našich otců, k Bohu slitování, jenž uzavřel smlouvu svou s Abrahamem.“

Amenophis se třásl rozčilením a soplě hněvem okřikl před ním stojící Hebrejce, vpadnuv Mojžíšovi do řeči: „Slyš, starý, takové řeči a takovým způsobům není farao zvyklý! A vy máte odvahu, objeviti se přede mnou jakožto zástupci tohoto sprostého lidu, jež by bylo nejlépe utopiti v Nilu, kdyby tím nebyly jeho posvátné vody znesvěceny“.

Mojžíš ani brvou nepohnul a řekl: „V tvém zájmu jest, mne pozorně a trpělivě vyslechnouti, neboť považ, že mými ústy mluví všemohoucí a nejvyšší spravedlivý Bůh!“

„Proč pak nemluví sám ke mně?“ odporoval zpupný vladař. „Vidím však, že přede mnou stojí jeden z bláznů, kteří se domnívají všude viděti nějaké vidění a zjevení.“

„Uvážíš-li, dobře vše“, ujal se slova Mojžíš, „jasně se ukáže, zda-li to jest sebeklam rozjařené fantasie či dokonce vědomý klam. Jménem Božím žádám volný odchod mého lidu, ježto zde nemůže déle v klidu a užívaje svého práva žíti.“

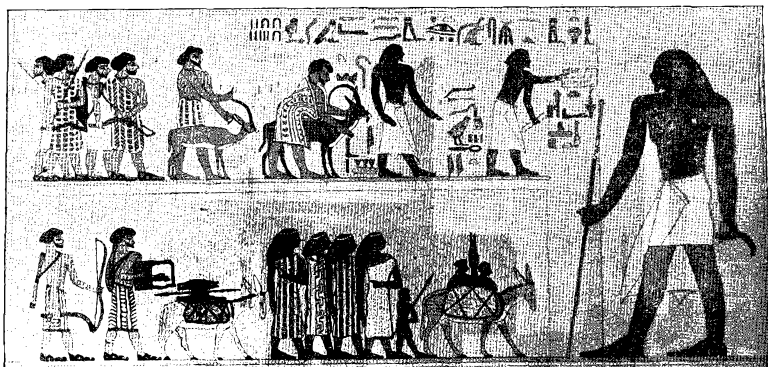
„Že lid tvůj úpí v okovech otroctví“, řekl farao, „jest jeho vlastní vinou, neboť toto plemeno hadí patří k nejprohnanějším zrádcům země, kteří se před žádnou hanebností nezaleknou.“

„Odmítám toto nespravedlivé obvinění“, odpověděl Mojžíš pln rozhořčení, „ještě se nikdy nestalo, že by se nějaká ruka byla vzepřela vůči panovníku egyptskému, ačkoliv pouštíte tomuto lidu krev každou žilou.“ Též Aron, který sotva dovedl opanovati hněv svůj pro utrhačná slova faraonova, ujal se slova, řka: „I nejtrpělivější osel zjankovati a začne vyhazovati, když jej pán jeho nespravedlivě bije; my mlčeli a trpěli jako pšenice, kterou člověk tepe, aniž ji mohl z nějakého přechínu viniti. Pomni jen! Jediný pokyn, a stodvacet tisíc mužů, samých vybraných, dobrých bojovníků stálo by dnes před tvým palácem, aby si ostřím meče vynutili práva svého, kdyby nesídlila bázeň Boží v srdci lidu tohoto, která udržuje každou vášně na uzdě. Ale právě proto, že víte, že spravedlivý raději trpí, než aby páchal nepravost, máte odvahu k smrti utýrati tento ubohý lid. V míru a pokoji, jak se na pravé muže sluší, nech nás odtáhnouti, to jest jediný požadavek, který klademe ve jménu Božím. Míra nepravostí jest naplněna“.

„V pravdě zpupná to řeč“, zvolal v nesnázi se nacházející farao, poněvadž nedovedl na Aronovy námitky odpověděti. „Vy mlu-

víte jako vyslanci nějaké velmoci, která neprosí, nýbrž poroučí. Kde pak máte doklad nějaký, osvědčení?"

Bez jediného slova hodil Aron hůl svou na zem, farao v tom okamžiku zděšeně ustoupil, tvář jeho zbledla jako alabastr, zdobící vykládané stěny, dech se mu tají, jest celý ohromen. Zděšení zíralo z tahů jeho obličeje a rozšířené oči jeho hleděly na hada před ním vztyčeného, který syče k němu se plazil. Mrtvé ticho vládlo okamžik v síni, tento okamžik však faraonovi zdál se býti věčností. Pak náhle vykřikl, načež příběhlo několik dvořeninů domnívajících se, že byl spáchán na krále atentát. Spatřili ještě, kterak Aron uchopil netvora za ohon, a v následujícím okamžiku had beze stopy zmizel, a ruka Aronova třímala pouhou hůl.

Židé stěhují se do Egypta.

Amenophis nabyv opět svého klidu a jsa rád, že kromě leknutí ničeho neutrpěl, promlouval klidně k oběma Hebrejcům: „Jděte v pokoji kamkoliv chcete, jen na oči mi opět nepřijďte!“ Dvořeninové však, kteří byli ještě svědky toho, co se bylo přihodilo, brousili své hadí jazyky o sluhy Boží a pravili k faraonovi: „Nedej se oklamati těmito podvodníky, to co ti zde předváděli, byl pouhý klam, neboť jsou ve spojení s ďáblem; na žádný pád však nemá Bůh v této věci podílu. Chceš-li, podáme ti důkazy, že tyto čáry nemají původu svého z nebe“. „Podaří-li se vám oba Hebrejce usvědčiti, obdržíte velikou odměnu“, odpověděl farao, který se styděl, že služebníci jeho jej, zbožňovaného miláčka boha slunce, přistihli v okamžiku jeho zbabělosti.

Na dvoře se zatím rozhlásil tento případ a zvědavost přivedla mnohého všetečného dvořenína ke královské komnatě, aby se stal svědkem dalšího vyjednávání. Faraó rád všem dovolil vstoupiti, neboť se sám bál, ačkoliv pečlivě hleděl zhostiti se úzkosti a obavy. Hodnou chvíli to trvalo, než půl tuclu mužů, šlitičích se světla, neboť jinak jen v temných skrýších se pohybovali, bylo přivedeno do síně. Špinaví a roztrhaní, jak je policie právě přistihla, stáli v uctivé vzdálenosti před vladařem, zpraveni jsouce již o tom, co jest na nich požadováno. Byli to zaříkači hadů, kteří svým tajemným uměním a jinými ještě záhadnými řemesly chléb svůj si vydělávali.

S napjatou pozorností sledovali přítomní počínání těchto zaříkačů. Ti nejprve nechali za jednotvárné hry na slétu hady tančiti, pak je zvláštním dotekem uvedli v jakousi ztrnulost, načež se líto v celé délce natáhli, jako by byli nějakou holí. Pak je zaříkači opět uchopili za ohony a rukama je třeli, až zase oživli. Vše to však zvědavosti neuspokojilo.

(Pokračování.)

Emauzy.

P. Jindřich Hänsler.

Při posvátných obřadech.

Úryvky z kontemplace *).

Usedá si žiznící duše k tvému oltáři, Pane! Jak přitěmnými jsou tvé stánky, Hospodine, duše má hyne touhou po tvém přibytku (Žalm 83.).

V Pánu hledá hladovící propast mé duše obcerstvení. Sklání se hluboce před tebou, nevýslovná Velebnosti, v duši vyvstává důvěra. Zástupce tvůj, Hospodine, chystá se k činu, jímž by zadostučínil tvé spravedlnosti a zároveň uhasil žízeň duše.

Spojen s Kristem, jediným a věčným knězem, jenž nepotřebuje obětovati za své hříchy, neboť jest neposkvrněným Beránkem, jenž jest knězem i obětí nesmírné ceny, přivtělen jemu jako úd mystického Těla, obracím své zraky k tobě v důvěře. Oči se plní slzami u vědomí mé hříšnosti. Duše však slyší tajemný šepot a vánek ochranných křídel tvého

*) Při mši svaté.

milosrdenství, hostí se v ní pokoj, ve sladkém políbení lítosti setkává se Bůh a kající duše.

Kněz, viditelný zástupce Kristův, vyznav se v pokoře dole zvedá hlavu a stoupá na posvátnou výši oltáře.

Roste dětinná oddanost a naděje v duši: „Ukaž nám, ó Pane, své milosrdenství, a lid tvůj se bude v tobě veseliti“; ano již se veselí pod něžným vánkem Ducha Svatého; Bůh, jediná, čistá rozkoš, plní její hlubiny a radost svou vyznává ústy Církve svaté: „Gaudeamus omnes in Domino“, která vysílají denně zvuky plesu nad slávou Hospodinovou ve svých Svatých.

Jednota mystického Těla Kristova šíří obzor duše, vědoma svého přivtělení Ukřižovanému Ježíši, cítí potřebu vzdychati za jiné spoluúdy a vznáší se v síle Krve Kristovy do objektí nesmírného oceánu milosrdenství nejsvětější Trojice, k níž volá: „Pane, smiluj se nad námi! Kriste, smiluj se nad námi! Pane, smiluj se nad námi!“

Tichá rosa deští mystickou zahradu celého Těla a z otevřené rány boku Kristova kane občerstvení a zavlažuje vyprahrou prsí. Bůh ve své nekonečné a věčné lásce dýchá Lásku, Ducha Svatého a sdílí ji jako tichou rosou milosrdenství v příjemném vánku pokoje mystickému Tělu, pod jehož úder duše se chvěje a rozezvučí se v hlasitém zpěvu: „Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj lidem dc bré vůle . . .“

A nezpívá sám ubohý tvor, neboť prosby jednotlivcovy jsou plné egoismu, vlastní já přehlušuje jemné tóny vyznívajících pod úder Božského Umělce, zpívá celé mystické Tělo Kristovo, jehož hlavou jest Kristus a jehož viditelným zástupcem jest kněz.

V tomto spojení zvučí srdce nesmírnými a neobmezenými zvuky písně samého Ukřižovaného Ježíše o bezmezné lásce ke všem, neboť Bůh chce, aby všichni byli spaseni, a o oslavě Otce, jemuž se dostává od Boha-člověka přiměřených diků „za velikou slávu jeho“.

Otevři se, duše, těmto nesmírným končinám, v nichž se třpytí odlesk věčného svátku nejsvětější Trojice, kde apokalyptický Beránek s pěti ranami v odlesku slávy slaví svou věčnou liturgii Otci, uprostřed lilí čistých duší, které obilily svá roucha v jeho Krvi. Láska, ples, rozkoš, pokoj je plní, neboť Duch Svatý přebývá v nich v nejplnější míře.

Velké srdce Církve účastní se denně těchto hodů mystického života, který v krůpějích stéká do každé duše, žijící ve spojení s ní. Denně opájí se doušky lásky Srdce Kristova, otevřeného kopím celému světu, a opojena zpívá píseň plesu nejsvětější Trojice: „Quoniam tu solus sanctus, tu solus Dominus, tu solus altissimus, Jesu Christe, cum Sancto Spiritu in gloria Dei Patris . . . “ (Pokračování.)

Olomouc.

P. Method Habáň O. P.

Hodiny.

Zahleď se na sluneční hodiny v klášterní zahradě břevnovské — hříčku zahradnického umění — jejichž číselník, jeden v arabských, druhý v římských číslicích, vystřihán je z nízkého, v zimě v létě zeleného zimost rázu a pozoruješ zvolna postupující stín tyče uprostřed. Zaslechneš odbíjetí hodiny věžní a podíváš se jejich jednoduchému, ale důmyslnému sestrojení. Jediný veliký stroj pohybuje tu silou převáděnou dráty a ozubenými kolečky, na jednom místě až do vzdálenosti 40 metrů, rafijemi na šesti číselnicích: na třech na věži, na jednom při vchodu nad portálem, na jednom v klauzuru nad schodištěm a nejzajímavěji na onom číselníku uprostřed klenby chrámové. Pak si ještě připomeneš nápisy na dvou slunečních hodinách namalovaných na zdi v nádvoří kláštera: „Ortus est sol — vyšlo slunce“ (Žalm 103, 22) a „Sol cognovit occasum suum — slunce ví, kdy má zapadat“ (Žalm 103, 19). —

Všude chtěl mít hodiny moudrý stavitel: v zahradě i na věži, uvnitř kláštera i zevně na zdech. Ne nadarmo!

Hodiny stanoví přesné hranice, konání vymezují a naplňují užitečně všechen čas. Ráno tě vzbudí a dalšími, radostnými, křepkými údery volají k první modlitbě:

Jam lucis orto sidere
Deum precemur supplices!

Po choru připomenou ti vážným, jakoby závazným úderem společnou konventní mši svatou. Řekl jsem: závazným úderem, neboť nestačí pro klášter modlitba a mše svatá jednotlivcová a jednotlivě. Konvent jako jedna rodina musí se celý shromážďovati ke společným pobožnostem, které jsou středem bohoslužebného života klášterního.

Hlas jednotlivcův je slabý, ničeho neznamena, zaniká. Ale hlasy všech v harmonickém souhlase, slabší podpořeny silnějšími, nedostatky jedněch vyplněny přednostmi druhých, tvoří jediný, mohutný proud, který mocným tokem strhne s sebou i málo mocné, klesající, nedůvěřivé i zoufalé — všichni musí s ním — a nese je vzhůru, proráží nebesa a dojde k sluchu Božímu. Však hodina společné pobožnosti je skončena. Všechno má svůj čas: „*Certis temporibus occupari debent fratres in labore manuum certis horis in lectione divina* — v některou dobu se mají bratři zaměstnávatí ruční prací a v jinou opět dobu svatým čtením“ (Řehole svatého Benedikta, hlava 48.). Úsečná, nařizující hodina dává ti do rukou práci. Dává ti ji jako člověku: „*Homo ad laborem nascitur* — člověk jest k práci stvořen“ (Job 5, 7) i jako mnichu: „*Quia tunc vere monachi sunt, si labore manuum vivunt* — neboť tehdy jsou v pravdě mnichy, živí-li se prací rukou svých“ (Řehole, hlava 48.). Vytrváš při ní svědomitě, neboť podle pedagogických zásad benediktinské řehole nebyla ti dána nad tvé síly, ale podle tvých schopností, a proto ji konáš důkladně a rád, až stín sluneční padne na hodinu dvanáctou a hodiny s věže oznamují ti „*Angelus*“. Tytéž hodiny vyměří ti dobu k tělesnému nasycení při společném stole, ukončí i osvěžující rekreaci a družný rozhovor v tvé mnišské rodině, a za nedlouho k jejich nesmlouvavému hlasu rozhostí se po domě *silentium* — ticho, v němž jedině můžeš duchovně silít, mohutnět, růst a dáti vyklíčit velikým myšlenkám, jako byliny bez hluku, v tichu vydávají nejkrásnější květy.

A tak hodiny, jedna za druhou, střídavě mění obraz života v klášteře, rozdělují den od časného jitra, ani minutu nenechávajíce „volnou“, až do chvíle, kdy k jejich neodolnému povelu ukládáš se k spánku. Ony jsou tvoji nejlepší přátelé, učí tě dávatí císaři, co jest císařovo, a Bohu, co jest Božího, a pomáhají ti plniti řeholi přesně a bez odkladu. Někdy bys horoucně chtěl zrychlití jejich krok, někdy toužíš, aby šly zvolna, krok za krokem, ale hodiny jsou spravedlivé ke všem lidem i samy k sobě. Nedají se pobídnout ani uplatit ani zadržet ani zastavit. Jenom Bůh nad nimi vládne. Může je zastavit, ba vrátit zpět, jako to učinil na slunečních hodinách Achazových, kdy vrátil se k rozkazu Božímu stín po čárkách, po kterých již byl sešel, nazpět o deset stupňů (4. Král. 20, 11). Člověk je musí poslouchati, a šťasten, kdo tak dovede. Vše mohou dáti, všeho jimi lze dosáhnouti, všemu se naučiti, všim vládnouti: svatostí i moudrostí, zkušenostmi i zásluhami, radostí i věkem.

Trpělivý zármutek promění v radost, snášenou křivdu v právo, neproklínanou nenávisť v přátelství. Nad ně není zřízení milosrdnějšího. Bolavá místa dovedou zahojiti, otevřené rány zaceliti, utišiti zneklidněná srdce. Naplní touhy, provedou plány, odvrátí nebezpečí, uchrání od pokušení, dají zvítěziti tomu, kdo čestně a odvážně život jim za obět' přináší. Navrátí zdraví, které jsi ztratil, zdolají práci, která ti uložena, smíří viny, jejichž tíhu stěží neseš, a přinesou odpuštění i lásku. Jen hluchý nesmíš býti, nýbrž jíti, kam tě volají: K práci nebo k odpočinku, k chudému nebo k nepříteli, nebo do chrámu a k svátostem!

„Vigilate omni tempore — bděte v každé době!“ (Luk. 21, 36). Tak burcují hodiny, abys bděl, dokud jest „tempus faciendi — čas, abys jednal“ (Žalm 118, 126), kterým nesmíš plýtvati, jako se neplýtvá věcí drahou, nýbrž užívati svědomitě jako moudří „redimentes tempus — vykupující čas“ (Efes. 5, 16). Jinak by se mohlo státi, když tak nepozorovatelně a neslyšně kolem tebe letí, že by nečekaně na slunečních hodinách ukázal stín „tempus resolutionis — čas smrti“ (2. Tim. 4, 6) a s věže udeřila by „hora iudicii — hodina soudu“ (Zjev. 14, 7). Nečekane, pravím, neboť „o tom dni a hodině neví nikdo, ani andělé nebeští, leč Otec sám“ (Mat. 24, 36).

Břevnov.

P. Cyril Záruba.

Řád svatého Benedikta.

Každého pátého roku vydává primatiální opatství svatého Anselma v Římě povšechný výkaz benediktinského řádu. Též letošního roku vyšel podobný seznam pod názvem „Ss. Patriarchae Benedicti Familiae confederatae“. Snad bude čtenáře našeho časopisu zajímat několik údajů o stavu Benediktinského řádu v nynější době.

Jelikož se v dalších řádcích častěji setkáme s názvem kongregace, což v Benediktinském řádu má zcela jiný význam než u nových, řádům podobných řeholních společností, a vede často k značným omylům, bude dobře předeslati nejprve několik slov o zřízení Benediktinského řádu.

Dle přání našeho svatého patriarchy Benedikta a jeho řehole jest každý klášter benediktinský jednotkou pro sebe existující. Představený, jak již samotné jméno jeho „opat“ (abbas = otec) naznačuje, jest otcem rodiny řeholní a má dalekosáhlá, neomezená práva

ve správě svého opatství. Záhy však počaly se jednotlivé kláštery spojovati ve větší celky, na př. kolem mateřského kláštera družily se filiální, od něho vzniklé, kláštery a obracely se k němu v době potřeby o hmotnou i duchovní pomoc. Jindy spojovaly se jednotlivé kláštery za příčinou udržení řeholní kázně a discipliny, z důvodu národnostních hranic státních nebo na základě společného pracovního cíle. Tak slavná kongregace Clugny-ská v X. století směřovala podobně jako kongregace v Hirsau a v XV. století Bursfeldská k zavedení nové kázně řeholní, v té době značně uvolněné, a kongregace Maurinská v XV. století za účelem společných prací vědeckých.

Na rozdíl od nových kongregací v běžném slova smyslu, to jest řádům podobných řeholních společností, které vznikají seskupením se několika členů pod jedním představeným a které přistoupením dalších členů a zakládáním nových řeholních domů se pouze na venek dokonaleji vyvíjejí, spojují se v mnišských řádech již hotové a samostatné kláštery ve větší celky. Je to svobodné sdružení v tom smyslu, že jednotlivým klášterům se ponechává i po jejich přistoupení ke kongregaci úplná samospráva, každý z nich má samostatného představeného, své mnichy, slibem stálosti na ten který klášter vázané, vlastní noviciát a samostatné vedení financí. Spojení děje se pouze za účelem dokonalejší a účelnější spolupráce a zachovávání a utvrzení dobré kázně řeholní. Vedle společných konstitucí, t. j. apoštolskou stolicí schválených výkladů svatě řehole, které určují právní poměry v kongregaci, mají jednotlivé kláštery své vlastní, osvědčené již staré zvyklosti.

Pro benediktinský klášter není příslušnost k některé kongregaci nutností ani právní, ani přirozenou, avšak vzhledem k mnohým přednostem ze sloučení v kongregaci plynoucím doporučuje se a jest to též přáním Svaté Stolice. Nyní již také, vyjímaje primatiální opatství svatého Anselma v Římě, neexistuje žádný klášter, který by nebyl členem některé kongregace.

Hlavou kongregace jest dle stanov buď generální opat, arcio-pat neb opat-předseda, a bývá buď doživotně nebo na určitou řadu let volen. V některých kongregacích, jako na př. v Beuronské a Uherské, jest hodnost arcio-pata spojena s mateřským klášterem, v jiných pak se mění s osobou zvolenou. Hodnost arcio-pata není pouhým titulem a čestnou precedencí v kongregaci, nýbrž je to úřad spojený s rozličnými právy a povinnostmi, z nichž nejdůležitější jsou :

společenská a právní reprezentace kongregace, povolání a předsdání generální kapitule, řízení volby nového opata v klášterích kongregace, kanonická visitace a péče o udržení řeholní kázně. Tak jako se jednotlivé kláštery spojují v kongregace, spojují se tyto opět, zachovávající si však při tom úplnou a neomezenou samostatnost, v jeden veliký celek, který na venek společensky a právně zastupuje opat-primas, volený vždy na 12 let opaty všech klášterů, tvořících benediktinskou konfederaci, jež sídlí v Římě v koleji sv. Anselma.

V následujícím přehledu jsou zastoupeni pouze „Černí Benediktini“, t. j. ti, kteří jsou spojeni pod opatem-primasem; vyjmuli tedy jsou: Cisterciáci, Celestini, Kamaldolenští, Valenbrodští, Olivétáni a Silvestrini.

Protektorem řádu svatého Benedikta jest sám Svatý Otec Pius XI. V kolegiu kardinálském jest náš řád zastoupen kardinálem Aidamem Gasquetem, bývalým předsedou Anglické kongregace. Arcibiskupů má řád 6: Raimund Netzhamer z kongregace Švýcarské z kláštera v Einsiedeln; Anselm Pecci z kongregace Cassinské; Beda Cardinale z kongregace Cassinské prvotní observance, apoštolský nuncijs v Argentině; Roman Bilborrow z Anglické kongregace; Maurus Caruana rovněž z Anglické kongregace a Řehoř Grasso z Cassinské prvotní observance.

Dále má řád 8 biskupů, 1 opata-primasa, 11 opatů „nullius dioecesis“, t. j. takových, kteří nemají sice biskupského svěcení, avšak mají biskupskou jurisdikci (pravomoc) nad diecési, 15 opatů generálních, arciopatů a předsedů kongregací, 112 opatů řídicích svůj klášter, 5 administrátorů uprázdněných opatství, 3 apoštolské prefekty, 31 resignovavších a titulárních opatů, 11 katedrálních převorů, 10 konventuálních převorů a 2 rektory kolejí v Římě: koleje svatého Anselma a apoštolské koleje svatého Athanáše.

Katedrální převorů jsou při některých katedrálách v Anglii jakožto zbytek ze starých dob, kdy biskupskou kapitolu, kterou nyní tvoří kanovníci, tvořili mniši. Prevor konventuální jest, na rozdíl od klaustrálního, který v opatstvích zaujímá po opatovi nejvyšší hodnost a jej v daném případě též zastupuje, představený kláštera, který nemá dle církevního práva hodnost a titul opatství, nýbrž jest pouhým převorátem. Prevor jest zde nejvyšším představeným s plnou mocí.

Nyní budiž nejprve podán všeobecný přehled celého řádu, rozděleného v kongregace, dle schematismu z roku 1925:

Kolej svatého Anselma,

Kongregace :	klášterů :	kněží :	kleriků :	laiků :
Cassinská	12	89	49	59
Anglická	6	277	82	32
Uherská	12	199	57	
Švýcarská	5	260	57	108
Bavorská	12	196	64	305
Brasilská	5	76	34	45
Francouzská (Solesmeská)	18	302	145	146
Americko-Cassinská	13	689	218	211
Beuronská	16	283	87	476
Švýcarsko-Americká	6	262	38	147
Cassinská prvotní observance	37	572	257	319
Rakouská Neposkv. Početí	11	520	62	12
Rakouská svatého Josefa	7	165	14	125
Svaté Ottilie	15	167	109	518
Belgická	4	180	77	77
Celý řád má :	180	4238	1350	2582.

Roku 1920 bylo v řádu úhrnem 7038 řeholníků,
 " 1925 " " " " " 8170 "
 vzrostl tedy řád za 5 let o 1132 osoby.

Primatiální opatství, spojené s kolejí svatého Anselma v Římě, čítalo v roce 1925: 21 profesorů, 94 alumnů a 14 bratří laiků z různých klášterů a kongregací.

Kongregace Cassinská, papežem Řehořem XII. r. 1408 zřízená, má 12 klášterů: Arciklášter na Monte Cassinu, opatství: svatého Pavla v Římě, Nejsvětější Trojice, svatého Petra v Modeně, Panny Marie ve Florencii, svatého Petra v Perugii, Panny Marie v Ceseně a ve Farfě, svatého Jakuba apoštola v Pontidě. Tyto kláštery nalézají se vesměs v Itálii. Na Sicílii pak jsou ještě opatství: Panny Marie v Monreale a svatého Martina della Scala. — Nejčetnější konvent jest v arcioopatství Monte-Cassinském. Mniši zde řídí diecesní seminář s 50 kleriky a gymnasium se 100 alumnů. K diecesi, spravované arciopatem, který jest „abbas nullius“, přivtěleno jest 214 kostelů, z nichž 58 jest farních s asi 130.000 osadníků a 90 světskými kněžími.

Anglická kongregace, roku 1300 založená a roku 1607 obnovená, má 6 klášterů: Opatství: svatého Jiří v Downside, sva-

tého Vavřince v Ampleforthu, svatého Edmunda ve Woolhamptonu, svatého Benedikta ve Fort Augustus, svatého Michala v Belmontu a převorát svatého Anselma v Brooklandu. Bývalý představený Anglické kongregace, který jest zván opat-předseda, jest kardinál Aidam Gasquet. Při každém klášteře jest kolej nebo gymnasium s hojným počtem žactva.

Uherská kongregace s arcipatstvím svatého Martina na Martinsbergu a s opatstvími: svat. Mořice v Tihany, Panny Marie Dömölk, svatého Hadriana Zalavár a se 7 gymnasií: v Budapešti, Komárnu, Kőszeg, Győr, Papa, Šoproni a Ostřihomu. Na gymnasiích studuje 2641 a na jedné vyšší škole 29 žáků. Dále spravuje tato kongregace 25 farností s 49.189 osadníky.

Kongregace Švýcarská s 5 kláštery: Panny Marie v Einsiedeln, svatého Martina v Mury-Gries, Panny Marie v Disentis, Engelbergu a Bregenci. Předsedou kongregace jest opat v Einsiedeln. Opatství samo jest známé Mariánské poutní místo. Duchovní správu obstarávají Benediktini v 10 farnostech s 66.000 osadníků. V Einsiedeln jest gymnasium s 340 alumny; rovněž tak Engelberg a Disentis mají gymnasia s 210 a 180 žáky.

Bavorská kongregace, papežem Innocencem XI. roku 1684 založená a v roce 1868 Piem IX. obnovená, má 12 klášterů: Opatství: svatého Michaela v Melách, svat. Štěpána v Augsburgu, v Ottobeuren a Scheyern, svatého Bonifáce v Mnichově, svatého Jiří ve Welltenburgu a v Schäftlarn, Nejsvětějšího Srdce Páně v Ettalu a v Plankenstetten, svatého Mořice v Pasovské diecesi a převoráty v Andechs a v Mnichově. Při všech klášterích jsou gymnasia a vyšší učeliště s hojným počtem studentů.

Brasílská kongregace, jejíž kláštery byly většinou již v XVI. a XVII. století založeny, byla již téměř na vymření. Roku 1895 byla na přání papeže Lva XIII. Beuronskou kongregací znovu oživena. Kongregace tato, ač čítá pouze 155 řeholníků, vyvíjí bohatou činnost v gymnasiích, vychovávacích ústavech, misích a duchovní správě. Arcipatství Panny Marie v Rio de Janeiro s jedním převorátem a studijním domem této kongregace a s misijním domem v Rio Branco. Opatství svatého Šebastiána v Bahia s 2 převoráty. Opatství svatého Benedikta v Olindě s převorátem a 2 oblíbenými Mariánskými poutními místy v Prazeres a Monte. Opatství Saõ Paolo s 3 převoráty a německou školou tamtéž. Konečně patří k této kongregaci ještě převorát Santos se svatyní P. Marie Montserratské.

Kongregace Francouzská s hlavním klášteřem v Solesmes; patří k ní ještě 10 opatství, 1 převorát a 6 řeholních domů. Jsou v době francouzského kulturního boje ze své vlasti vypuzena, musila hledati útulek v cizině; jen některým členům podařilo se navrátiti se do vlasti. Ti usadili se opět v Solesmes, Paříži a Ligugé. Ostatní kláštery jsou: v Anglii (Cambridge, Farnborough a na ostrově White), v Belgii, v Holandsku (Osterhout), v Itálii, ve Španělsku (Silos), v Luxemburgu (Clervaux), v Mexiku a v Kanadě. Celkem 18 klášteřů.

Kongregace Americko-Cassinská s 13 kláštery: Arciopatství svatého Vincence u Pittsburgu s 8 převoráty, 25 farnostmi a 19 misiemi, které vedou duchovní správu u 57.000 osadníků. Dále jsou u kláštera: theologický seminář se 149 a kolej s 328 studenty. Opatství svatého Jana Křt. v Collegeville s 37 farnostmi, 8 filiálními kostely a se 46.000 osadníků. Je tam též seminář se 70 a kolej se 400 alumny, 4 residence a 18 domů misijních u indiánských kmenů a na ostrově Bahamas 4 residence a 7 misijních domů. Dále opatství: v Atchinson, Newark, Belmont, svatého Bernarda a svat. Prokopa v Lisle, Nejsvětějšího Srdce Páně v Oklahoma, ve Floridě a v Peru. Dále v Münster, Lacey a Canion City. Celkem má tato kongregace 689 kněží, 151 kleriků, 67 noviců a 211 bratří-laiků. V opatství svatého Prokopa v Chicagu jsou většinou Češi.

Kongregace Beuronská, papežem Piem IX. založená, má 16 klášteřů: Arciopatství svatého Martina v Beuronu s převoráty: Panny Marie v Kempen a svatého Michaela v Bruchsalu. Arciopatem jest Rafael Walzer. Klášter má 77 kněží, 16 kleriků a 110 bratří-laiků. Dále opatství Panny Marie Montserratské v Emazích s 25 kněžimi, 4 kleriky a 25 bratry-laiky. K opatství patří 2 převoráty: svaté Anny na Staré Vodě a Panny Marie v Lubínu v Polsku. Opatství: Panny Marie v Sekavě ve Štýrsku, Panny Marie v Maria-Laachu, svatého Martina ve Weingarten, svatého Josefa v Gerleve u Coesfeldu, svatého Oldřicha a Afry v Neresheimu, sv. Matěje v Trevíru, Panny Marie v Grüssavě a 2 kláštery v Portugalsku. Na Sionu v Jerusalemě jest převorát Panny Marie s latinským seminářem jerusalemského patriarchátu s 33 alumny. Beuronská kongregace má 283 kněží, 64 kleriků, 23 noviců a 477 bratrů-laiků, celkem tedy 847 řeholníků.

Kongregace Švýcarsko-Americká, která založena byla roku 1854 z kláštera v Einsiedeln ve Švýcarsku, má 6 opatství:

svatého Meinrada ve státu Indiana, Conception v Missouri, New-Subiaco v Arkansas, v Covington, Richardton a Mount Angel v Oregonu. Kongregace tato obstarává v četných farnostech duchovní správu, má mnohé misijní stanice a mnoho učelišť.

Kongregace Cassinská prvotní observance se 6 provinciemi:

A) Italskou se 6 kláštery. Protocoenobiem celé kongregace jest svatá Scholastika v Subjaku. Dále známými jsou kláštery: San Giovanni v Parmě, San Giorgio Maggiore v Benátkách a opatství Bílých Benediktinů na Monte Vergine v Neapolsku;

B) K anglické provincii patří jediný klášter: Opatství Ramsgate (Kent);

C) Belgickou provincii tvoří kláštery: Opatství Afflighem, Dendermonde, Steenbrügge a apoštolská prefektura v Transvalu;

D) Francouzská provincie se 7 kláštery, které se nalézají ve Francii, Anglii, Severní Americe, Argentině a Palestině; s posledním spojen jest seminář syrského ritu se 40 alumny;

E) Hlavním klášterem španělské provincie jest Montserrat v Katalonii. K ní náleží též „abbatia nullius“ Neu-Nursia v Australii a převorát svatého Benedikta v Manile na Filipinských ostrovech, vedle jiných 8 klášterů ve Španělsku;

F) K německé provincii náleží kláštery: St. Benediktsberg, Siegburg, Ilbenstadt a Kornelimünster u Cách.

Rakouská kongregace Neposkvrněného Početí s 11 opatstvími: Kremsmünster s 25 farnostmi, 1 gymnasiem a konviktem. Český klášter Břevnovsko-Broumovský; v Břevnově žije 10, v Broumově 35 kněží pod společným opatem. Vedle mnoha far jest v Broumově veřejné gymnasium se 173 studenty. Svatý Lambert ve Štýrsku, Panny Marie v Göttweig, Admont, Melk, St. Paul v Korutanech, Seitenstetten, Altenburg, Škotský klášter ve Vidni.

Druhá rakouská kongregace svatého Josefa jest rovněž v naší republice zastoupena, a to opatstvím v Rajhradě. Náleží k ní klášter svatého Petra v Solnohradu, v němž byla roku 1924 založena kolej svatého Benedikta pro náš řád; rektorem jejím jest opat solnohradský. K této kongregaci přísluší také opatství: Michaelbeuren, Fiecht, Marienberg v Tyrolsku, Lambach a převorát v Innsbruck-Volders.

Obě tyto rakouské kongregace mají vedle velikého množství far také četná, hojně navštěvovaná gymnasia s internáty.

Kongregace svaté Ottilie, založená za účelem misí, zahrnuje vedle arcidiocésí svaté Ottilie ještě opatství: Nejsvětější Trojice ve Schweikelbergu, svaté Felicie v Münsterschwarzachu a svatého Benedikta v Soeulu; dále řeholní domy: v Dillingen, Mnichově, Pasově, Wessobrunnu, Uznachu, Würzburgu, Los-Condorech v Americe, Caracas ve státu Venezuela, Newton v Severní Americe a Dinaluphan na Filipínách. Dále ještě 2 apoštolské vikariáty: Eshowe a Lindi v Africe.

Nejnovější kongregaci, vzniklou roku 1920 z kongregace Beuronské, jest Belgická. K ní patří tyto kláštery: Maredsous, Lovan, St. André, převorát Trinidad a apoštolská prefektura Katanga.

V následujícím přehledu o počtu farností, misí a škol Benediktinského řádu budiž doplněno to, co v předcházejících řádcích jen stručně a neúplně bylo řečeno.

Činnost Benediktinského řádu v duchovní správě, misích a školství:

Kongregace	P o č e t					
	farnosti	filialních kostelů	misí	duší	škol *)	chovanců a žáků
Cassinská	85	161	—	189.400	8	649
Anglická	91	3	—	101.114	7	921
Uherská	25	21	—	48.224	7	2.670
Švýcarská	27	9	—	40.500	7	1.295
Bavorská	15	19	—	48.859	17	2.195
Brasilská	2	—	1	4.000	13	2.217
Americko-Cassinská	225	129	—	210.765	29	4.121
Beuronská	5	2	—	13.495	3	120
Švýcarsko-Americká	75	17	4	58.593	10	883
Cassinská prvotní observance	50	16	6	97.060	25	1.539
Rakouská Neposkvr. Početí	206	67	—	491.521	12	1.811
Rakouská svatého Josefa	29	16	—	74.310	12	814
Svaté Ottilie	—	—	20	39.662	9	521
Belgická	4	7	7	15.909	5	303
Celkem	803	467	38	1.433.409	162	20.045

*) Školy, na nichž studují naši řeholní klerici Filosofii a Theologii, nejsou v tomto seznamu uvedeny.

Vedle mužských klášterů jest ještě řada klášterů ženských, které sice nejsou všechny, jak tomu u mužských klášterů jest, spojeny v různé kongregace, ale jest možno i je v jisté skupiny seřaditi. Katalog dělí je ve 3 hlavní skupiny: A) podřízené přímo Svaté Stolicí, B) pod jurisdikcí diecesního biskupa a C) pod jurisdikcí opatů. Těchto posledních jest pouze 17. Z nich 4 jsou pod jurisdikcí arcipata beuronského. Jsou to: Svatý Gabriel ve Štýrsku, Eibingen v Porýní, Herstelle (okres Kassel) v Paderbornské diecesi a Kellenried ve Württembergsku. Maredret stojí pod pravomocí opata-primasa, Seedorf a Fahr ve Švýcarsku pod opatem z Einsiedeln, Amelia v Itálii pod opatem od sv. Pavla v Římě, svatá Scholastika v Cassinu pod opatem Monte-Cassinským, Holme-Eden a Stanbrook v Anglii pod opatem-praesesem Anglické kongregace, Habsthal v Hohenzollernsku pod opatem z Mury-Gries. Těchto 17 klášterů má 529 chórových sester, 266 laiček a 71 novicек.

Přímo Svaté Stolicí jest podřízeno 8 klášterů spojených v kongregaci Moniales Dominae nostrae a Calvario se 112 chórovými sestrami, 63 laičkami a 6 novickami. 7 klášterů jest ve Francii a 1 v Palestyně.

Ostatní 203 kláštery s 3459 chórovými sestrami, 2025 laičkami, 87 oblátkami a 635 novickami jsou podřízeny pravomocí diecesního biskupa. Tyto dají se opět rozdělití ve 3 skupiny: A) Benediktinky ustavičného klanění, jichž jest celkem 46 klášterů (1064 chórových sester, 698 laiček, 41 oblátek a 158 novicек), B) Benediktinky „S. Cordis Mariae“ s 5 kláštery (139 chórových sester, 79 laiček, 7 oblátek a 35 novicек), C) Tato třetí skupina klášterů není mezi sebou nikterak spojena. Toliko dle zemí možno je seřaditi:

1. V Anglii, Škotsku, Irsku a na ostrově Maltě jest 8 klášterů (189 chórových sester, 86 laiček, 6 oblátek a 18 novicек);

2. V Australii 1 klášter;

3. V Rakousku je starobylý klášter Nonnberg v solnohradské diecesi, založený před rokem 700;

4. V Belgii jest 8 klášterů (156 chórových sester, 82 laiček, 3 oblátky a 9 novicек);

5. Ve Francii 14 klášterů (460 chórových sester, 166 laiček, 11 oblátek a 75 novicек);

6. V Německu a ve Švýcarsku jest 5 klášterů;

7. Ve Španělsku 29 a v Holandsku 1 klášter;

8. V Itálii žije v 75 klášterech 881 chórových sester, 534 laiček, 25 oblátek a 155 novicек;

9. V Jugoslavii jest 5 klášterů se 43 sestrami, 12 laičkami a 4 novickami;

10. V Polsku žije ve 4 kláštorech 70 sester, 57 laiček a 33 novickek.

Dále byla roku 1922 Svatou Stolicí schválena kongregace Sester s jednoduchými slibý svatě Scholastiky; čítá 10 klášterů v Americe.

Kongregace Sester pro zámořské misie má 39 klášterů (z nich jsou 4 v Evropě, 1 v Africe a 7 v Americe) s 596 řeholnicemi.

Řeholních domů Sester s jednoduchými slibý, podřízených diecesním biskupům, jest v Americe 18, v Belgii, Francii a Italii po 1.

Konečně jsou ještě 4 kláštery Sester s jednoduchými slibý pod pravomocí opatů.

Celkem tedy jsou 303 kláštery s 9180 chórovými sestrami, 2364 laičkami, 89 oblátkami a 1349 novickami. Dohromady 12.982 řeholnic.

Roku 1920 bylo celkem 288 klášterů s 11.679 řeholnicemi, tedy za pět let vzrůst o 1303 osoby.

Kéž i nadále dopřeje všemohoucí Bůh hojného rozkvětu řádu svatého Benedikta, obzvláště pak v naší vlasti, která podobně jako mnohá jiná země mu vděčí za svou kulturu.

Emauzy.

Fr. Jeroným Wenzel.

Liturgické slovo v posvátné hudbě.

„A Slovo Tělem učiněno jest a přebývalo mezi námi.“ Dle učení svatě katolické církve stalo se věčné, nestvořené Slovo, které již ve Starém Zákoně mluvilo k lidstvu skrze patriarchy a proroky, v plnlosti časů člověkem a zanechalo nám své pravdy, svůj celý život, utrpení, smrt, vzkříšení a veškerá tajemství říše Messianské dílem v Písmu Svatém, dílem v ústním podání. Pismo Svaté a tradice, toto čisté, neporušené slovo Boží, jest uloženo v katolické církvi jako její nejvznešenější, nedotknutelný poklad a obsaženo v misálu, breviři a liturgických formulářích, které se užívají při Bohoslužbě. Co tedy ve Starém a Novém Zákoně stojí psáno, čemu Pán učil, co hlásali svatí apoštolové a co církev svatá za přispění Ducha Svatého vykládá — to vše, nic více a nic méně, tvoří obsah liturgického slova.

Liturgické slovo jest tedy slovem Božím, a již touto jen sobě vlastní, vnitřní hodnotou vynucuje naši nejhlubší úctu. Oč však tato úcta musí se stupňovati, pojímáme-li je nikoli samo o sobě, nýbrž v jeho vztahu k nejvelebnějšímu úkonu církve, k Nejsvětější Oběti! Vždyť zde, právě jako u jiných svátostí novozákonních, jsou jistá liturgická slova přímo nezbytnou podmínkou jejího uskutečnění, jsou klíčem, jenž nebe otevírá, hlasem, který volá Boha na naši zemi, jsou splněním onoho předobrazného žebře Jakobova, po němž však nesestupují s nebes pouze andělé, nýbrž sám Král a Pán jejich, Ježíš Kristus! Jaká vznešenost, jaká nadpřirozená, tajemná síla provádí toto svaté slovo katolické liturgie v Nejsvětější Oběti!

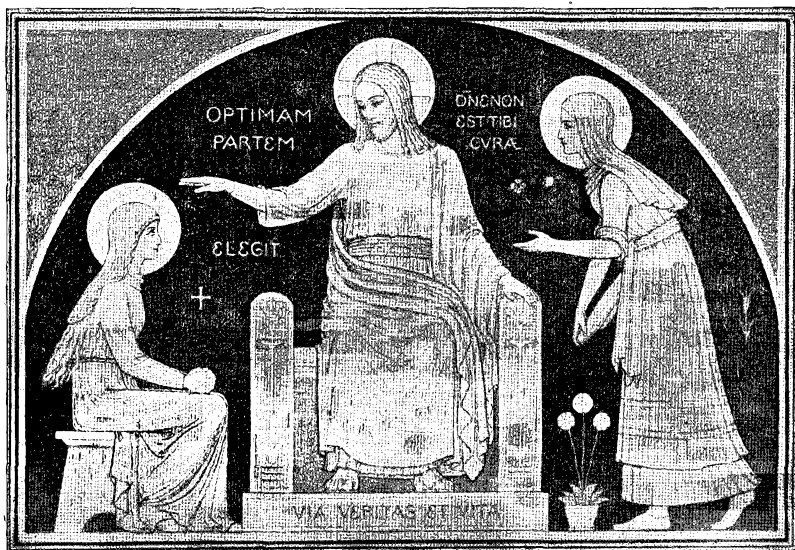
A s jakou úctou opaluje a chrání liturgické texty naše svatá církev! Nestrpí ani jejich změny, ani zkrácení, ani rozšíření; nic lidského nesmí se vlouditi tam, kde Bůh sám mluví, a žádné z těchto drahocenných slov Božích nesmí býti znetvořeno nebo vynecháno. Veliký obnovitel liturgického zpěvu, papež Pius X., věren zásadám svých předchůdců, praví výslovně ve svém „Motu proprio“ ze dne 22. listopadu 1903, že „liturgický text jest nutno zpívati tak, jak jej čteme v knihách, bez záměny slov nebo jejich opakování, a to způsobem naslouchajícimu lidu srozumitelným, při čemž není dovoleno, jednotlivé slabiky slov příliš od sebe děliti“.

Zkoumáme-li v tomto směru jednotlivé druhy naší hudby chrámové, musíme, přesně vzato, vyloučiti lidové mešní písně, poněvadž v nich o liturgickém textu není vůbec řeči. Tím však ani zdaleka se nechceme postavit na stanovisko lidovým písním nepřátelské. Lidové písně srostly s duší zejména našeho prostého lidu tak úzce, že jsou jeho duchovnímu životu mocnou oporou, a bylo by zcela nespravedливо, tuto skutečnost přehlížeti nebo dokonce popírati. Lidové písně měly a mají stále své dobré poslání, a ani chorál by jich nemohl nikdy úplně zastíniiti; vždyť i po stránce hudební jsou mezi nimi pravé perly uměleckých invencí. Stejně však nebude nikdo popírati, že jejich průměrná textová část — odezíráme-li od cenných a jistě úctyhodných novějších prací redakčních, jakou jest na př. „Český kancionál“ dra Dobroslava Orla — nedosahuje příliš vysoké úrovně a že jejich vnitřní spojitost s Nejsvětější Obětí jest velmi nepatrná. V lidových písních se uplatňuje plnou měrou subjektivní názor na duchovní život a tím jsou citovosti otevřeny dvěře dokořán; komu však se rozzářilo v duši to veliké, svaté slunce pravého poznání, že nikoliv citové, subjektivní a tudíž nepoččetně různé projevy zbožnosti, ale jeden, mohutný a jako ze žuly vytesaný

její projev, ta objektivní, velebná, katolická liturgie jest jediné přiměřenou formou Bohoslužby církve Kristovy, ten a jen ten dovede plně oceniti mešní zpěv svatého slova Božího, zpěv liturgický v širším jeho smyslu.

Není však každý zpěv liturgických textů stejně dokonalým. Jeho dokonalost řídí se zde úctou, kterou jeví vůči slovu Božímu.

Odezíráme-li od menších jedno- nebo vícehlasých zhudebnění mešních textů, mezi nimiž lze tu a tam postřehnouti práce svatosti účelu velmi důstojné, musíme doznati, že v těch nejčtetnějších mo-

Pán Ježíš, Maria a Marta. — Ukázka umělecké školy beuronské.

derních i klasických skladbách je svatý text odsouzen ke zcela podřízené úloze, kdežto hudební stránka má neomezenou svobodu, nechceme-li říci přímo svévoli. Železným poutem taktu nutí svaté texty, aby se vměstnaly do dvou-, čtyř- nebo vícetaktových skupin; nestačí-li slabiky, musí svatý text trpěti opakování jednotlivých slov i celých vět. Kde naproti tomu text jest příliš dlouhým, tam bývá buď okleštěn nebo odbyt v tak rychlých, překotných figurách, že o úctě ke svatým textům na tomto Prokrustově loži nemůže býti ani řeči.

Zcela jinak jest tomu v gregoriánském chorálu. Zde neděje se svatým textům nížádného násilí, tu není slovo Boží sníženo k úloze

pouhé služby hudebních myšlenek: text jest pánem, melodie se mu vždy a všude podřizuje. Tato zásada platí stejně u melodií původních jako přizpůsobených. Chorální skladatel doby klasické ani v nešťastnější chvíli umělecké tvorby nezapomněl, že odívá hudebním rouchem slova svatá, a není divu: vždyť jeho hudební nadšení bylo tím čistší, tím ryzejší, tím schopnější velikých, nesmrtelných projevů lidského genia, čím jasněji poznával ve svatých textech velikost a krásu Boží; a stejná úcta ke slovu Páně ho vedla při uzpůsobování melodií již stávajících novým liturgickým formulářům. A jak svatě se chorál v duši umělcově rodil, tak svatým jej máme před sebou dosud: je ztělesněním svatých tužeb, vysloviti nejvznešenější, Božské pravdy, býti nejčistším výrazem vzájemného styku mezi nebem a zemí. K tomu jej činí schopným vedle prosté, nicméně však neobvyčejně jemně rozčleněné modulace jeho přirozený, volný rytmus. Tento rytmus není totiž ničím jiným než rythmem nenucené, přirozené řeči; časomíra mensurované hudby jest chorálu věci neznámou *). Slabiky a celá slova mají v něm pouze onu délku, kterou jim přisuzuje chorální akcent, t. j. slovní přízvuk textu a rozčlenění melodie. Uvážíme-li k tomu další okolnost, že chorální pomlky řídí se v první řadě smyslem slov a teprve ve druhé řadě seskupením hudebních motivů a potřebou oddechu, musíme doznati, že v celé hudební literatuře nemáme formy, která by sloužila svému textu s takovou úctou jako chorál gregoriánský.

A právě tato úcta ke slovu Božimu je zdrojem požehnání; na gregoriánském chorálu se plnou měrou osvědčuje zásada „*Servire Deo regnare est* — sloužiti Bohu znamená panovali“. Není posvátného zpěvu, v němž by lidská duše nalezla tolik porozumění pro své duchovní touhy, jako prostý, ukázněný chorál svatého Řehoře. Snad právě proto, že jest v něm tak málo subjektivních, citových prvků, že individualita skladatelova ustupuje před vznešeností svatých textů úplně do pozadí, jest gregoriánský chorál schopen, ve všech dobách a každému věřícímu srdci býti dokonalou formou jeho činné účasti na Nejsvětější Oběti. Pravím výslovně „činné“ účasti, poněvadž chorál není v první řadě zpěvem k poslechnutí, nýbrž ke zpívání. Ten, kdo chorálnímu zpěvu pouze naslouchá, nemá ani zdaleka tušení o jeho vnitřní, veliké ceně, právě jako ten, kdo pouze slyší jiného vroucně se modlíti, aniž následoval jeho příkladu, nemůže cítiti v duši onoho tajemného míru, jež pravá modlitba s sebou přináší. Tím však již přicházíme k nejlhubšímu významu

*) Mínění školy solesmesské, v chorálních kruzích převládající.

chorálu v jeho poměru ke slovu Božímu, významu, o němž jsme se letmo zmínili v prvním pojednání: chorál jest modlitbou, velikou, vznešenou, liturgickou modlitbou církve katolické, a modlitba chce býti modlena, nikoli — byt' i s obdivem — poslouchána.

V tomto zorném úhlu vidíme též nejlépe objektivní cenu jednotlivých druhů naší chrámové hudby: lidové mešní písně vylučují svaté texty, a vícehlasé, umělé skladby se svatým textovým podkladem vylučují zase účast lidu. Obojí není správné. Má-li účast věřících býti úměrnou svatosti katolických Bohoslužeb, má-li náš lid čerpati plnou míru milosti z účastenství na mši svaté, má-li naše služba Bohu býti dle slov svatého Pavla obsequium rationabile, službou, hodnou bytostí rozumem nadaných, musí přijíti chorál gregoriánský ke svému dřívějšímu postavení v církevní liturgii.

Požehnání Boží bude jej provázeti.

Emauzy.

P. Anselm Sedláček.

Nouvè.

(Pokračování.)

Scény s ďáblem působí často neodolatelnou komikou. Uvedu některé ukázky.

II.

Můj Bože! jaký jas!
jak divně se rozlívá!
Mně zdá se: Anděl zpívá,
neb slyším jeho hlas.

Hned dal bych grošů pět,
že pastýřům se stala
zlá nehoda, ne malá,
vždyť utíkají hned!

Je salaš dokořán,
a nevsunuli lísku!
ted' ovce, jehně, vísku
at' chrání milý Pán!

Bůh bud' jí k opoře:
loď, plachta svěšená,

a hvězdou řízená,
jde k břehu od moře.

Kdo řekne mi: Kdo jsou
ti páni ctného rodu,
s tou řečí od Východu.
Kdo řekne: Odkud jdou?

Nic zimy necítíš,
Herode zrádný? číháš?
Kam jdeš? co chceš? kde líháš?
kde s vrahy máš svou skrýš?

Zlý úmysl máš zas,
jenž nestojí za čerta!
Tož za vinníky ber ta
nevinná děcka z nás.

Klasická skladba! Zjev anděla, útěk pastýřů, příjezd Tří králů od moře (neboť Provence leží u moře a odtud jedou lodě na východ!), Herodes, jeho katané a Neviňátka, vše skomponováno úsečně a dramaticky do jediné koledy.

V.

Dost lidí jest,
kdo teď se na pouť nutí,
dost lidí jest,
a v Betlemě je sjezd!
Těž chtěl bych jít,
mám k tomu dosti chuti,
těž chtěl bych jít,
jen zdravé nohy mít!

Noha pobolívá, hej!
chystej sedlo, chystej sedlo!
noha pobolívá, hej!
koně mého osedlej!

Sta ovčáků,
co jen jich v horách bylo,
sta ovčáků
zří posla v oblaku,

jenž všecky zve,
by všecko sestoupilo,
ať každý jde,
Syn Boží zrodil se!

Noha pobolívá, hej!
chystej sedlo, chystej sedlo!
noha pobolívá, hej!
koně mého osedlej!

A v tento čas
horečka zdravá není,
a v tento čas
horečku vezmi ďas.
Já trpěl sic
zimnicí čtvrtodenní,
já trpěl sic,
však nestýskal si nic.

Noha pobolívá, hej!
chystej sedlo, chystej sedlo!
noha pobolívá, hej!
koně mého osedlej!

Ten pasák, hled,
co jako kočka mňouká,
ten pasák, hled,
odchází zvolna teď!
Jej zřím-li zas,
tu vykřiknu, ať kouká,
jej zřím-li zas,
on na mě počká as.

Noha pobolívá, hej!
chystej sedlo, chystej sedlo!
noha pobolívá, hej!
koně mého osedlej!

Ten fulpas už
si vyzul svoje škorně,
ten fulpas už
tam běží tryskem! huš!

Tě jednou mět,
já namydlim ti vzorně,
tě jednou mět,
já naklepu ti hřbet!

Noha pobolívá, hej!
chystej sedlo, chystej sedlo!
noha pobolívá, hej!
koně mého osedlej!

Já hřebce mám,
jenž lítá nepokojný,
já hřebce mám,
jenž hltá cestu vám!
Byl koupěn hned
od toho, co šel z vojny,
byl koupěn hned
za pět tolarů zpět.

Noha pobolívá, hej!
chystej sedlo, chystej sedlo!
noha pobolívá, hej!
koně mého osedlej!

Až uvidím
tam Syna Boha spáti,
až uvidím
se s Králem nebeským
a budu tam
Matičce blahopřáti
a udělám
tam vše, co dělat mám,

nic už nebolí mě, hej!
chystej sedlo, chystej sedlo!
nebudu víc stonat, hej!
koně mého osedlej!

Skvostná koleda! Co tu charakteristických znaků! Saboly líčí patrně známý model, který našel mezi pastýři. Nevlídný pasák (un gros pastras = ovčák krobián, chrapoun, fulpas nebo podobně) uteče, aby chorému nemusil pomáhati. Hřebec ovšem není vzácným hřebcem,

nýbrž vysloužilou mrchou vojenskou, kterou (dle originálu) koupil za cinq escut de pata, t. j. „za pět facek“. My říkáme „za fatku“.

Cesta do Bellema není tak snadná, jak by se zdálo. Mnohé koledy zabývají se tou látkou. Různé překážky a předsudky brání mnohému pastýři, aby se cesty účastnil. Ale konečně vše jest překonáno a jesličky s Jezulátkem obšťastňují všecky.

LVI.

Kykeryký! Kohout volá ke mně,
ale není ještě den.

Jíti chci do Svaté Země,
spatřit svého Pána jen.

„Chceš se mnou jít?“

„Ne, nech mě být!“

„Pojd' se mnou přec!“

„Tot' marná věc!“

„Vilíme, Vilíme!“

Nevrátím-li já se již,
žalm kající se pomodlíme.

Můj Bože, ach,
mám věru strach!

Jsem bojácný jak kuře vám,
když mám jít sám.

Kykeryký! Vítr chladně fouká,
oznobil mně prsty hned,
jistě z toho bída kouká,
zmrznu zimou naposled . . .

„Hej, pantáto!“

„Kdo bouchá to?“

„Dáš nocleh snad?“

„Nech nás už spat!“

„Šafáři, šafáři!“

Otevři mi, zmrzlý jsem,
pusť na seník mě, hospodáři!

Můj Bože, hled,
co počnu teď?

Ach, běda, kam teď mám se dát?
já umru snad!“

Kykeryký? Co to? řeka blížká
 zaplavila břeh i sad,
 vidím jenom vrbovíska,
 snad to musím přeplavat.
 Jen lod'ku mít!
 „Tu nikde zřít!“
 „Jak přejít mám?“
 „To nevím sám!“
 „Ó můj Spasiteli!
 Nemáš citu, -člověče,
 co počnu nyní, osamělý?
 Můj Bože, hleď,
 co počnu teď?
 Ó běda! snad se přeplavím,
 či utopím?“

[Básník líčí v dramatickém dialogu úsečně rozmluvu pastýřepoutníka: nejprve s vyburcovaným sedlákem, jenž mu nechce otevřítí, potom s kýmsi u řeky, jenž ho nechce převézt.]

Kykeryký! Posléz v šťastnou chvíli
 dostal jsem se z bídy ven.
 Ó, jak si to cením, milí,
 našel jsem ovčár ten.
 „Všem dobrý den!“
 „Bud' pozdraven!“
 „Co děláte?“
 „Jak vidíte.“
 „Marie, Marie!
 Krásného ty syna máš
 a pravý Mesiáš tu žije.
 Ó Josefe,
 bud' lásky té,
 rač Dítě to mi ukázat,
 mám je tak rád!“

Jedno nouvè (XVI.) má formu rozhovoru mezi majitelem stáda (mèstre) a jeho pastýřem.

Tak s Pánem Bohem, mistře!
 ať jiný slouží vám,
 jdu jinam, spěchám bystře,
 mně vyplat'te, co mám.

Mistr se diví, že odchází. Mládež prý chce míti dnes samou volnost a svobodu. A kam že jde? Že do Betlema a chce býti vyplacen. To zase nelíbí se mistrovi! Má čekati, jak jest zvykem, až do konce roku. Pastýř ho zve, aby s ním do Bellema putoval, ale mistr nevěří jen tak „každému tlachu a hloupému žvastu“ a nebere všecy ty řeči o Bellemu vážně. Teprve výklad pastýřův a ostatních ovčáků, kteří se chystají na cestu, ho přesvědčí, i přidá se k nim.

Jinde pastýř tvrdě spí, jen pes jeho ponocuje, pozoruje vidění andělské a pastýře vzbudí (XL.):

Chutě večer dnes
na lůžko jsem vlez,
v houni zavnutý,
skrčen, přitisknutý.
A hle! pes můj v snách,
jindy milý brach,
 vyl, štěkal,
 se lekal;
samá hrůza, děs,
za polštář mi vlez,
 měl strach
 ten brach,
 že kvílí
 a šílí,
prackou na mě sáh,
mě tahal na zem
a vzbudil rázem.

Vidím zjevení:
v jasné zeleni
Anděl křídly mává,
v letu neustává!
bleskem oslněn,
zřím tu krásu jen.
 V té tváři
 ctnost září,
jaká velebnost!
zpěvu líbeznost! atd.

Jako v naší poesii vánoční pastýři se všemi druhy lidových nástrojů hudebních putují do Betlema a prozpěvují své koledy, tak i v provençalských vánočních písních.

IX.

By cesta ušla, povídkou
si zahánějme nudy,
při zvuku píšťal, tamburin
si pějme píseň všudy.

Nuž, pějme svoje koledy
a hrajme na své dudy!

Čas věru dlouho netrval,
hle, tady košár chudý!
ať první sundá čepici,
kdo vejde dovnitř tudy.

Nuž, pějme svoje koledy
a hrajme na své dudy!

Ach, Bože, jaký krásný Hoch!
prs berou říčky rudý!
a koukej, z hladu pije jen
a jak má krásné údy!

Nuž, pějme svoje koledy
a hrajme na své dudy!

Já vejce, mléko, mouku mám
i rendlík z chaty naší,
mít oheň jen, hned udělám
mu velmi dobrou kaši.

Nuž, pějme svoje koledy
a hrejme na salaši!

Ten Malý polomrtvý jest!
Josef se zímou chvěje . . .
dej mi sem moji pušku hned,
troud, třísky, ať se zhřeje!

Nuž, pějme svoje koledy
a hrejme, ať se směje!

To Dítě chladné jako led!
Sem podej uhelníček!

Ty, kmotro Vilemíno, pojd'
a drž ho u nožiček.

Nuž, pějme svoje koledy
a hrejme u jesliček!

Ty jesle jsou až u země,
oslice leží zpolá.
Pojd'! řemen svůj sem podej mně
a uvážeme vola.

Nuž, pějme svoje koledy
a hrejme mu do kola!

Ó Panno, Boží Matičko,
tak krásná, snědá! S vámi
se loučím! Přeji zdravičko
a nechám vás tu samy.

Nuž, pějme svoje koledy
a hrajme: Bůh byl s námi!

Bylo by nespravedливо, odsuzovati některá místa v provençalských koledách, ježto našemu vkusu jsou cizí, zdají se nevhodna pro náboženskou poesii a urážejí snad vkus na arcidílech poesie duchovní i světské vybroušený. Nezapomínejme, že jsou to písně staré, vzniklé dávno před felibry, že je to dílo neliterární, jen pro lid určené a jen lidem šířené a udržované a že teprve později sebrány a knižně vydány byly. Kdo zná staré divadelní kusy středověké, ten ví, že z mysterií církevních vyvínovala se pomalu dle vkusu doby dramatická forma světská, často tak přihrublá, že musila ji Církev z kostela vykázati ven.

Zdá se mi, že Saboly ve svých koledách tu a tam moralisuje a že v podobenství Betlema, pastýřů a děje tam se odehrávajícího má časem na mysli svůj vlastní lid provençalský, jehož chování a některé výstřelky humoru a temperamentu kritísuje.

Syn známého astrologa Michala Nostradama (1503—1566), zvaný César de Nosto-Damo, vydal v Lyonu roku 1614 spis „Dějiny a kronika Provence“, v němž líčí horský lid v Provincii a Languedoku a praví, že dostal přezdívku gavot, t. j. člověk neohrabaný, neomalený, hrubec, hulvát, pokud se týče chování a řeči, ale jinak opatrný, chytrý a vtipný.

Sem patří Sabolyovo nouvè XXIII.:

Časně ráno vešla Boží Máti
 ve škaredou stáj,
 na hnojiště kraj,
 sedm ovčáků k ní, aj,
 přišlo Dítě přivítati,
 hráli na šalmaj.

První čtveráctvím vše doprovodil;
 druhý se mu smál,
 vida, jak si hrál:
 proti jeslím rozhoupal
 jeden střevíc, pak ho hodil
 nohou nazad v dál.

Tento hulvát klukovství se oddal,
 málo úcty měl,
 k Josefovi šel,
 a tu hbitě jako šíp
 vůl mu jeden roh svůj podal,
 osel nohu ještě líp.

Ve smích vypuknuli kamarádi,
 tak se každý smál
 z plna hrdla dál;
 na místě, kde každý stál,
 horší věc by prováděli rádi, —
 já je spořádal!

Krásná hra to! pěkné zdvořilosti!
 ztište hloupý um!
 Mílo zevlounům
 chechtati se nesmyslům.
 Jste tu v Boží přítomnosti,
 je tu Boží dům! —

Zdá se mi, že tu Saboly líčí skutečný případ z chrámu svatého Petra v Avignonu a že ve formě vánoční koledy kárá nezbedná chování v kostele!

Jest celá řada nouvè, v nichž Saboly lid učí. V jedné kárá pyšného a ukazuje mu na příklad pokory Jezulátka v Betlemě:

Hrdopýšku plný zlosti,
kohoutu se podobáš,
v nejlepši své společnosti
ropuchou se nadýmáš!
Nejsi chudák v žití stydném,
v ješitném svém oboru,
když Bůh sám tu v chlévě bídném
ukazuje pokoru?

Ty, jenž tisíc pletich kuješ,
který hledáš cestu jen
k milce, již si zamiluješ,
pojď! a budeš okouzlen,
dovedu tě k Děvě jedné,
které neschází ni vlas,
před níž bílá luna bledne,
krásnější nad slunce jas!

Ty, jenž hledáš rozkošnosti,
radovánky miluješ,
kdy už necháš nepravosti?
klidu sobě nepřaješ?
Nestydiš se, jak svět žádá,
žítí v této nezdobě?
nevidíš, že Pán tvůj strádá
v nejtrapnější chudobě?

Ty, jenž jsi tak boháč hloupý,
ukaž lásku k chudáku,
nebuď k ubožáku skoupý,
rozdej trochu zlaťáků!
Bůh vše rozdává, co chceš mítí,
jehož bytem tato stáj,
svoji lásku, krev a žití,
svoji smrt a věčný ráj!

Jinde čte levity rozkošníkovi nebo vykládá příběh o Evě
a ďáblu a nyní Ježíšek přišel vrátit nám svobodu. Jinde zpívá
o Víře nebo o Praotcích, kteří se nedočkali narození Mesiáše.
Poučuje o významu Vánoc a vybízí pastýře ku svaté zpovědi!

At' si vezme látku jakoukoli, vždy je nový, vždy originelní, obsahem i formou. Slyšme, jak líčí Smrt (XIX.):

Je něco, co mi budí strach:
kde cesta vede špatná,
tam vleče to přes kal a prach
cár balícího plátna.

Mně zdávalo se kolikrát,
že babu zřím v tom chvostu,
je delší Dlouhého dne snad
a hubenější Postul

Šla s kosou v ruce, a té dík,
si místo dělá hbitě,
až krásný, mladý Pacholík
ji prohnal znamenitě.

Se dvěma břevny ve kříži
jí ohnutý hřbet spraví,
a řekl: „Táhni, ostříži,
ty velký ptáku dravý!“

Ba, hnusná byla jako hřích
ta baba kolozubá,
má lebku očí vyhaslých
a lysá jest a hrubá.

Ó měla vykotlaný břich,
jak byla by úl včelí,
a nevím, kdo jí nosan stříh,
i uši děrou zely!

I ruce, nohy budí děs,
a pavučí má hnáty,
jež mohly v máji stříšat kdes
by rosu, tenké dráty.

Já mohl bych vám říci víc,
však Víru svoji znaje,
spíš vyložím té věci líc
a povím smysl taje:

Kdo onen krásný Pacholík?
 tam na slámě spí ječné!
 on zahnal Smrt, by smrtelník
 měl jednou žítí věčné!

Stejně drasticky, dramaticky a lidově dovede Saboly malovati
 ďábla. Je to věru analogie k našemu českému čertu z pohádek.
 Na př. novè XXXV.:

Svatý Josef řek' mi: „Hleď!
 pozor dávej, pozor dávej!“
 svatý Josef řek' mi: „Hleď!
 tady pozor dávej teď!
 Mrzne-li neb sněží, tu hned něký ďas
 toulá se tu v taký čas“.

A mně vložil pojednou
 halapartnu, halapartnu,
 a mně vložil pojednou
 halapartnu do rukou:
 „Stůj! Kdo tam? Kdo je to? Zřím tři zloděje!
 Nejsme jisti. Kdo zde je?“

Zblízka jsem je uviděl:
 Mají rypák, mají rypák!
 Zblízka jsem je uviděl,
 mají rypák, hrozně čněl!
 pazoury a drápy jako kočka spíš,
 ocas jako velká myš!

Belzebube šeredný,
 ty máš rohy, ty máš rohy,
 Belzebube šeredný,
 rohy máš na lebce svý!
 Co tu bloumáš, hledáš? zde nic není tvé!
 všichni Boží děti jsme!

Lucipere proradný,
 proč jsi vyšel, proč jsi vyšel,
 Lucipere proradný,
 z jámy pekelný?

hon a lov je marný, neuškodíš nám
teď, kdy Pán Bůh přišel sám.

Zlořečený Satane,
jenž máš křídla, jenž máš křídla,
zlořečený Satane,
jako střeček, katane!
Co to brumláš, bručíš? s tebou konec je.
Mistr tvůj je uvnitř zde!

Michaeli anděle,
vyjdi rychle, vyjdi rychle,
Michaeli anděle,
vyjdi rychle, vesele!
Ďábel se tu courá kolem ovčáru,
žeň ho k pekel požáru! —

Podobná jest koleda o Čertu (XLVIII.), kde každá sloha končí hudbním refrainem, takto psaným :

Fa, fa, fa, sol, la, mi, la, mi,
Re, mi, re, mi, fa,
La, fa, sol, la, mi, la, mi, re,
Mi, fa, sol, la.

Čtenáři hudebníci dovedou tyto noty čísti. Je to starý způsob pojmenování jednotlivých tónů C-dur škály: c—d—e—f aid. slabi-kami: do—re—mi—fa—sol—la—si—do.

Zde blízko u salaše,
kde nahý Hošík kvet,
já polkal Satanáše
a poznal jsem ho hned.

Refrain.

Já polkal Satanáše
a poznal jsem ho hned,
měl rohy jako koza
a přizahnuté zpět.

Refrain.

Měl rohy jako koza
a přizahnuté zpět,
měl celou hlavu lysou
a rypákem byl ret.

Refrain.

Měl celou hlavu lysou
a rypákem byl ret,
krk měl jak oběšenec,
dvě oslích uší zved.

Refrain.

Krk měl jak oběšenec,
dvě oslích uší zved,
jak jaternice paže
a prsty háků vzhled!

Refrain.

Jak jaternice paže
a prsty háků vzhled,
tu vytasil své drápy
a na záda mi sed.

Refrain.

Tu vytasil své drápy
a na záda mi sed.
„Můj Bože! Svatá Panno!
Sem! pomoc! ted' jsem klet!“

Refrain.

„Můj Bože! Svatá Panno!
Sem! pomoc! ted' jsem klet!“
A všichni lidé v stáji
mě uslyšeli hned.

Refrain.

A všichni lidé v stáji
 mě uslyšeli hned.
 Mé štěstí bylo: anděl
 že náhle dolů slét!

Refrain.

Mé štěstí bylo: anděl
 že náhle dolů slét!
 Ten za rohy ho popad
 a do hrobu ho smet!

Refrain.

(Pokračování.)

Broumov.

P. Sigismund Bouška.

O mystickém poznání Boha láskou.

Napsal P. Savinien Louismet O. S. B. — Přeložil P. Bern. Velíšek O. S. B.

Viděli jsme, že jsou tři možnosti poznání Boha zde na zemi. První jest přirozeným rozumem, druhá vírou a třetí láskou. Zatím jsme viděli, jaké jsou první dva druhy poznání Boha. Mnozí se neodvážejí dále. Svou vlastní nedbalostí a lhostejností zavínají, že nikdy nedojdou třetího stupně poznání Boha, totiž vřelou láskou. To jest nesmírná škoda, neboť připravují sebe o veliké dobro a zároveň připravují Boha o radost, na kterou má plné právo.

Chceme nyní pojednat o tomto třetím druhu poznání Boha, aby ti, kteří ho nemají, byli ze své ospalosti probuzeni a uvědomili si, jak žádoucí, ba potřebno je toto poznání.

První a nejdůležitější věc v poznání Boha láskou jest, že tohoto poznání nabudeme zkušeností. Poznání ze zkušenosti čili experimentální poznání jest ono, jehož nabýváme viděním, slyšením, dotekem anebo kterýmkoli způsobem, jímž jsme přiváděni do styku čili ve spojení s předmětem, který chceme poznati. Tímto způsobem poznání zkoušíme onen předmět a jeho vlastnosti. Kdyby někdo nebyl nikdy okusil medu, nýbrž byl jen slyšel, že je sladký, a byl mnoho o něm čel, měl by sice jisté poznatky o medu, avšak nikoliv poznání ze zkušenosti. Ale až okusí medu, vezme jej do úst, až se mu rozplyne v ústech — pak bude mít pocit rozkoše, pak pozná opravdu, jak sladký jest med, pak bude znáti med a jeho

sladkost ze zkušenosti. Nuže, poznání Boha láskou je téhož řádu. „Okuste a vizte, jak sladký (dobrotivý) jest Hospodin.“ (Žalm XXXIII., 9.)*)

Vezměme jiný příklad experimentálního poznání, abychom osvětlili své tvrzení — příklad ubohé ženy Samaritánky, s kterouž Pán Ježíš zapředl rozhovor u studnice Jakobovy, jak čteme v evangeliu svatého Jana. Žasla nad tím, co jí Spasitel řekl, že běžela do města jako bez sebe, volajíc: „Pojďte a vizte člověka, který mi řekl vše, co jsem učinila. Pojďte a vizte, zda-liž on není Mesiáš“. Bezpochyby se ti dobří lidé nejprve divili tomu, co žena vypověděla o Pánu Ježíši: jak byl laskavý, jak se zdál býti svatý, jak jeho slova pronikla její srdce a podivně ji dojala . . . Pak sami přišli k Ježíši, viděli ho, mluvili s ním a slyšeli jej a na konec prosili, aby přišel do jejich města. Vyhověl jejich prosbě a ukázal se jim všem, on, veliký učitel, veliký uzdravovatel, veliký těšitel. Zůstal u nich dva dny, a mnozí uvěřili v něj pro jeho slova, i pravili ženě: „Věříme nyní, ne pro tvou řeč, neboť sami jsme slyšeli a víme, že tento jest v pravdě Spasitelem světa“. — Všimni si, čtenáři, slov: „Sami jsme (ho) slyšeli“. Zde máme opět poznání ze zkušenosti. Takové jest poznání Boha láskou.

A ještě jiný příklad experimentálního poznání. Malé dítě na rukou své matky, u jejích prsou. Zná-li takové dítě svou matku? Jistě ji zná. Ale jak? Ze zkušenosti. Poznání toho dítěte není rozumové, vždyť to dítě nedospělo ještě k užívání rozumu — aniž je to poznání věrou nebo od slyšení. Kdyby někdo řekl tomu dítěti, že tohle jest jeho matka, nerozumělo by, ale ví to tím, že jest v její náruči, přivinuto něžně k její hrudi. Cítí, že jest milováno, a mimovolně, svým dětským způsobem splácí lásku láskou a mazlení mazlením. Kdyby je někdo bral od matky, křičelo by a vztahovalo by své ručičky, neboť by nemělo pokoje, až by se opět ocitlo v náruči té, která jest mu vším. Kdo by řekl, že to dítě nezná svojí matky? Arci, nedovedlo by s ní mluvit učeně, ani ji popsati, ale přece ví, že jest dobrá; zkusiloť to bezprostředně a nezaměnilo by ji za celý svět. Zde tedy máme zase experimentální poznání — a k podobnému poznání Boha dospívá duše láskou.

*) K tomuto verši praví krásně zesnulý prof. Sedláček ve svém „Výkladu posvátných žalmů“: Když okusí a pocítí svou zkušeností, jak dobrý jest Bůh, pak Boha též bude hleděti poznati, ano již tím jej pozná; tomu není pak třeba učených důkazů a přesvědčování. Kdo však se ke zkoušce neodhodlá, ani okusiti nechce — ten Boha vůbec nepozná. (Pozn. překl.)

Milující duše také jest takřka v náruči a u prsou dobrotivého Boha, kterýž jest jí víc než matkou, a je tu ráda. Jediná její rozkoš jest v Bohu, a čím více ho miluje, tím vroucněji Bůh ji tiskne k srdci svému a tajně zjevuje se jí a dává jí zakusiti, jak sladký jest. Taková duše může býti beze vsí učennosti, neschopnou mluvití učeně o Bohu, může postrádati filosofického a theologického ostrovtipu; kdo by se však odvážil říci, že ta duše nezná Boha? Právě ona má nejlepší poznání jeho, poznání totiž, které on sám jí dává osobně a bezprostředně. Byla jí dána příležitost okusiti Boha a nabyla přesvědčení, že jest v pradě velice sladký.

Ano, duši, která jest dobré vůle a dovolí Bohu, aby s ní jednal, jak se mu líbí, dává Bůh sebe sama, aby ho takto poznala experimentálně čili zkušeností. Sdělujeť takové duši bezprostředně pocit své sladkosti. On jest v jejích ústech jako sousto medu, které se rozplývá v nevýslovnou sladkost. Jest uprostřed oné duše, jako byl v samaríánském městě, samá přívětivost, laskavost a útěcha, když dovolil, aby se lidé k němu přiblížili, jeho se dotýkali a přátelsky s ním mluvili. Jako matka běře do náruče své dítě, tak Bůh něžně běře duši do náruče své lásky a napájí ji prsy své nekonečné něžnosti.

Když tedy víme, že poznání Boha láskou je zkušebné, můžeme se snadno přesvědčiti, zda-li ho máme či nikoliv.

Zakoušíš někdy uvnitř svého srdce rozkošnou sladkost duchovní útěchy? Pak pranic nepochybuj, že je to Bůh, jenž se ti dává poznati. Pociťuješ někdy, že Bůh je ti docela blízko, přítomný uvnitř tvé duše, a není-liž tehdy jako milující přítel, kterýž přišel do vlastního*), v jehož přítomnosti je ti tak milo? A nepřináší-liž pak s sebou radost, která není z tohoto světa? Pak pranic nepochybuj, že je to Bůh, kterýž ti dává okoušeti a viděti, jak sladký jest. Máš-li občas pocit dokonalého pokoje a jistoty, i uprostřed vyprahlosti a vnitřních bojů, jako bys spočíval na prsou Božích? A máš při tomto spočinutí na Bohu radost i uprostřed utrpení?**) Pak jistě máš experimentální poznání Boha, jehož původem může býti jen láska.

Jestliže naproti tomu víme jistě, že Bůh jest, protože kde kdo to říká a také náš rozum nám praví, že tak jest, a jestliže toutéž cestou a kromě toho učením Písma svatého a Církve dospějeme k poznání jeho dobroty, ale bez všeliké osobní vnitřní zkušenosti,

*) Srovnej: Jan 1, 11: „Do vlastního přišel“. (Pozn. překl.)

**) Srovnej: II. Kor. 7, 4: „Překypuji radostí při všem soužení svém“. (Pozn. překl.)

pak naše poznání Boha jest jenom rozumové nebo z víry, ale nikoliv z lásky. Není ještě takovým, jaké Bůh by ho chtěl mítí. Bůh nemohl ještě dáti se nám poznati, protože nejsme takoví, jakými Bůh chce abychom byli, nemůže ještě dáti nám okusiti a viděti, jak sladký jest.

Avšak vina jest naše, že totiž jsme Boha ještě nemilovali. Začneme tedy milovati Boha, jak on chce býti milován. Milujme ho nyní celým srdcem a celou duší a nade všecko; nemilujme světa nebo nějaké modly nebo sebe samých místo něho, nýbrž jen Boha. Pak přijde k nám a zjeví se nám a dá nám zakusiti a poznati, jak sladký jest.

Liturgické umění.

(Pokračování.)

Liturgie jest cesta člověka k Bohu, a sice Bohem samým upravená, která vede neomylně k branám nebeského království. Člověk nemá na ní jiné starosti, nežli dávatí pozor, aby žádným krokem nesběhl s dráhy Bohem označené, a staral se pouze o to, co se na ní nalézá.

Také liturgické umění není člověkem vynalezeno, nýbrž Bohem dáno. On jedině zná ukojiti náš krasocit, vždyť jest jeho dilem. Archa Noemova, svatostánek na poušti i velechrám jerusalemský, jejichž rozměry Bůh udává, jsou jistě nejkrásnějšími děly architektury.

Nejvyšší architekt, jenž všecko, co stvořil, učinil krásné a účelné, jest nejvyšším učitelem umění, které, má-li mítí věčné trvání, musí býti přijatelné liturgií. Tak mnohé umělecké dílo, které jest nyní smrtelníky obdivováno, bude na věčnosti nepovšimnuto, neboť bylo pouze lidsky krásné a nebyly mu vlísknuty známky božských prstů.

Nevíme, jak to bude v nebi vypadati, víme však, že naše duše i naše tělo budou tonouti v nepopsatelné rozkoši. Duše bude se kochati přímým patřením na Boha, tělo a jeho smysly dostanou rovněž nejvyšší úkoj. I v nebi budeme se tedy zabývatí tím, čemu říkáme teď umění. Jak budeme však vzkříšením přetvořeni a převychováni!

P. Desiderius, který jest zrovna tak veliký umělec jako pokorný ctitel Boha, touží po tom, aby mohl v obou těchto činnostech na věčnosti pokračovati. Chce žiti zde na zemi tak, aby nemusil před branami věčnosti ničeho odložití. Proto i v umění odkládal všecko, co nebylo schopno věčně žiti, a hledal tam stopy Boží.

Šel přímo ke zřídlu. Nehledal principů krásna mezi posledními výtvoři umění, nýbrž mezi prvními, tam, kde tušil přímý zásah Boha.

Kde to bylo?

U národa, jež Bůh přímo vychovával, aby se stal nositelem jeho zaslíbení. Židé byli těmi šťastnými lidmi, které Bůh viditelným způsobem vedl a vyučoval. On si vychoval první umělce, kteří měli vyzdobiti jeho svatostánek tak, aby to bylo Jeho hodno. Jim svěřil

Kalich z umělecké školy beuronské.

tajemství krásy, poměru a forem. Je učil znáti ladnost v míře, váze a počtu. Jak šťastní to byli umělci! Jejich umění pocházelo od Boha a bylo pro Boha. Bůh nás obdarovává jenom proto, abychom tyto statky přinesli v prvé řadě k Jeho cti a chvále.

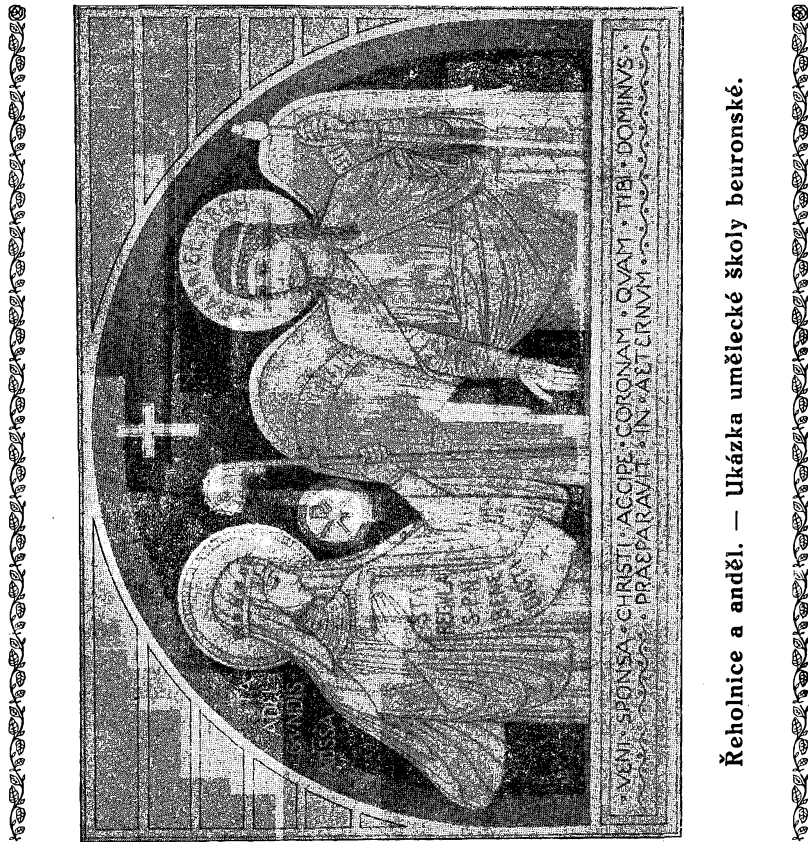
Na Židech však vidíme i kletbu zpronevěry Bohu. Přišli o všechno krásno. Dívají se — a nevidí, poslouchají — a neslyší, co k nim Hospodin mluví a co jim daroval. Okolní národové, s nimiž přišli Židé ve styk nebo u nichž byli v zajetí, zmocnili se zákonů krásy, daných vyvolenému, ale proradnému lidu.

Kromě trosk jerusalemského chrámu, v nichž kamenným písmem jsou dosud napsány Bohem dané, a proto krásné rozměry, nezůstalo Židům ničeho ze zjevené krásy. Ba ani této poslední trosce nerozumí a chodí slepě kolem šesticípé hvězdy na svých synagogách, nevědouce, že to jsou posvátné míry, které jim Bůh svěřil při stavbě velechrámu.

Egyptané, Babyloňané, Řekové a Římané stali se dědici zákonů

věčného krásna. Oni vytvořili díla vrcholné krásy, neboť povstala ze zákonů Bohem zjevených.

Zde P. Desiderius hledal, modlil se a pracoval, až po dlouholeté námaze podařilo se mu opět nalézt zjevené zákony krásy, jak tomu věří on a ti, kdož se nad uměním zahloubali jako on.

Řeholnice a anděl. — Ukázka umělecké školy beuronské.

Podle těchto nově odkrytých zákonů tvoří všecko svoje liturgické umění, které i pro ty, kdož nevědí, z jakých principů vyrostlo, je něčím uchvacujícím. Tyto zákony jsou kostrou pro všechna díla, která vycházejí z uměleckých dílen beuronských, a to pro obrazy, sochy, stavby, kalichy i bohoslužebný oděv a liturgické předměty. Všecko mluví o Bohu a v posvátné účtě zdá se Mu ležeti u nohou.

Nic, ať se podíváš na co chceš, není příčinou nějaké rozržitosti v modlitbě, nýbrž naopak pobídkou k vroucnější a uctivější rozmluvě s Bohem. Žádná barva tě nepobouří, žádný rozměr neznepokojí. To jest umění, které jest součástí liturgie. (Pokr.)

Emauzy.

P. Marian Schaller.

Z řádu svatého Benedikta.

Týden smutku v klášteře břevnovském. — V pátek, 3. září pohřbil náš pan opat na řádovém hřbitůvku u svaté Markéty P. Ambrože Kozlera. Týž narodil se v Žebráce 14. června 1854, sliby řeholní složil 9. října 1881 a na kněze byl posvěcen 16. července 1882. Byl podpřevorem a provisorem, nebo lépe řečeno, spíše provisorem než podpřevorem. Jím byl v míře dokonalé, jak řehole naše v kapitole XXXI. žádá. *Maturis moribus* — ryzího charakteru, proto dal mu Bůh zesnouti šťastnou smrtí, *sobrius* — střízlivý, nepil nikdy vína ani opojných nápojů, *non multum edax* — střídmě požívaje, a to ještě pokrmů skromněji upravených, než ostatní bratři, *non tardus* — ne lenivý, jsa ráno první z bratřiny řeholní na nohou a poslední večer uléhaje, *non prodigus* — ne marnotratný, spravuje přes 20 let klášterní zboží až úzkostlivě, jako posvátný majetek oltáře, *timens Deus* — Boha se boje u vědomí, že Jemu bude skládati účty. *Fratres non contristet* — bratři nechť nezarmouče, připomíná svatý Benedikt hospodáři kláštera, a zemřelý jich nezarmoutil, leda naposled svou smrtí. A tak můžeme o něm opakovati slova svatého Pavla (I. Tim. III, 13): „Kteří dobře spravovali úřad, zjednávají si dobrý stupeň“. P. Ambrož si ho zjednal 1. září krátce po půlnoci. Zachováme mu vděčnou vzpomínku!

Za dva dny po pohřbu dp. provisorů dostali jsme z Terezína telefonickou zprávu, že v Počáplích před započatím slavnosti 200letého jubilea založení tamního kostela zemřel náhle vldp. opat kláštera břevnovského a broumovského P. Vilém Rudolf. Nechtěli jsme uvěřiti té zprávě, kteří jsme viděli pana opata ještě v pátek odpoledne, kterak zdráv a svěží konal smutnou, otcovskou povinnost ukládaje do hrobu svého milého řeholního syna. To byla jeho poslední opatská funkce.

Zemřel ve věku 61 let a než se stal opatem, byl mnoho roků nevyznamenáným, venkovským farářem. Tím zůstal a nezpyšněl byv povýšen dne 4. října 1922, v řadě opatů padesátý osmý, na staroslavny stolec archisteria břevnovského. Neměl zběhlosti organisátorské ani pedantské učenosti a rezbývalo mu, než vládnoucí zbožností a dobrotou svého srdce. A hle, ukázalo se, že není více třeba. Vystačil s těmi vlastnostmi úplně i k vysokému úřadu i pro slávu nebes. Zbožností zjednával naší rodině požehnání a dobrota jeho srdce byla trávníkem, na němž jsme se pokojně pásli 3 léta a 11 měsíců. To byla doba jeho vlády, než rozhodl Bůh povolati ho na místa, kde by si ho více zasloužili. Toto rozhodnutí stalo se v neděli 5. září v 8 hodin

ráno, když se připravoval opat-dobráček k poslední mši svaté. Vstoupil nahoru ad altare Dei — k oltáři božímu a dole u oltáře svatého Vojtěcha na černě zastřeném křesle osiřely zlaté insignie mrtvého opata. R. i. p.!

P. Cyril Záruba.

Posudky o knihách.

Josephus Gredt O. S. B.: Elementa Philosophiae Aristotelico-Thomisticae. Volumen I. Logica et Philosophia naturalis. Editio IV. Aucta et emendata. Herder-Fryburg. Cena 14 Mk.

První vydání tohoto díla vyšlo v roce 1909. Uvážíme-li, že není žádný nedostatek dobrých a vynikajících latinských příruček scholastické filosofie — připomínám staré sice, ale přes to čas od času opět nově vydávané: Zigliara, Remer, de Maria, Lottini, Guidi, Donat a zvláště vynikající Schilhr, bývalého Gredtova učitele svou krátkou „Summa Philosophica“, dále německé Jesuity s jich kratšími latinskými kursy, nehledě na starší učitele moudrosti, na př. Roselli — dá se již a priori souditi, že stejné dílo, když se v poměrně krátké době 20 let dožilo již čtvrtého vydání, musí býti cenné a honositi se vynikajícími přednostmi. Tento výsledek a tyto přednosti byly umožněny, že spisovatel po celý svůj život omezoval svou vědeckou práci pouze na filosofii. Subjektivně vzato značí to sice jednostrannost ve vědění, ale oboru samotnému jest velice k užítku. Neboť jen málo duchů prvního a druhého řádu jest s to rozličné vědecké obory mistrně ovládati jako na př. Bl. Albert Veliký, Sv. Tomáš Aquinský, Bonaventura, Scotus, později především Kajetan a v naší době, snad Kleutgen a Commer.

Přednosti Gredtovy filosofie jsou tyto: a) Věrné připojení se k nauce thomistické, pokud tato jednomyslně učí. b) V souhlasu s prvním bodem též věrné následování sv. Tomáše Aquinského a tím konsekventně též Aristotela. Toto následování projevuje se též po každém paragrafu položením pečlivě vyhledaného důkazu z textu sv. Tomáše a Aristotela v původním znění, které dostatečně přesvědčují. c) Moudré omezení se v látce, aniž Gredt vylučuje pro začátečníky příliš těžká pojednání a četné podružné problémy. d) Spekulativní síla, již jedině může býti tato o sobě velmi těžká látka překonána a tím též úspěšně může býti žákům podávána. Neboť výsledek pouhé erudice jest při této látce úplně nemožný a pouze spekulativní její podání může zájem vzbuditi. e) dostatečná propracovanost theorie s pohledem do vývoje dějin filosofie. f) Latina této knihy jest čistá, snadno srozumitelná, věci přiměřená a prostá vši rhetoriky. Precisní logický výraz myšlenky odpovídá jasnosti a určitosti pojmů a upomíná na přednosti, jimž se podivujeme ve spisech sv. Tomáše: stilus brevis — clara firma sententia.

K dřívějším přednostem tohoto díla řadí se v novém vydání další velmi důležitá: po každé thesi následuje cvičení v disputaci. Gredt sám o tom praví: „Hae disputationes, quae rigorosa forma syllogistica instituuntur, quantae utilitatis sint, non tantum ad mentem excitandam, sed etiam ad veritatem profundius scrutandam, nemo peritus negabit.“ Dále jest nové vydání obohaceno o „Quaedam, tum quae ad veterem doctrinam scholasticam, tum quae ad recentem scientiam spectant“. První kniha nového vydání obsahuje logiku a celou přírodní filosofii, dle thomistického názoru.

Konečně bych ještě rád vyslovil přání, aby Gredt vydal rozšířenou cvičebnici filosofickou, v níž by ve větším ještě rozsahu byly texty a citáty ze sv. Tomáše a Aristotela, aby se jak během studia, tak i po jeho ukončení mohlo k těmto dvěma hlavním pramenům sáhnouti. Neboť není každému hned možno zaopatřiti si všechna jejich díla. P. Řehoř Holtum.

P. Hildebrand Bihlmeyer O. S. B. a P. Josef Kreitmaier S. J.: An hl. Stätte, berühmte Wallfahrtsorte und Heiligtümer der katholischen Welt in Wort und Bild. St. Augustinus-Verlag, Berlin.

Společenství Svatých skládá se ze 3 oddílů: církve bojující, trpící a vítězné, které jsouce mezi sebou spojeny úzkými svazky lásky, stojí k sobě ve vzájemném vztahu. Ony tvoří v jistém smyslu aureolu věčného Slunce milosti, zářivou, vítěznou korunu oslaveného Spasitele světa. Tak jako se srdce a mysl raduje z vše oživujícího a zachovávajícího slunka, tak též potěšuje oči naše jeho odlesk, sedmibarevná duha, kterou kouzlí pramen všeho světla na obloze nebeské, jež vycházejíc z této zániku zasvěcené zemi, vítězně se vzpíná k výšinám nebeským. Podobným způsobem radujeme se též ze slávy Svatých, jejichž krása jest ovšem jen matným odleskem věčného Slunce milosti, jež svými paprsky proniká světy duchů a všude budí nový život, září a nádheru. My víme velmi dobře, že světlo vycházející z vyvolených miláček Božích jest pouze slabým reflexem nevstihlé krásy světla Božího. Když však pro nás, pokud putujeme na této zemi, jest tento věčný pramen světelný nedostupitelným, nemožouce jej pro naši ubohou přirozenost pochopiti, proč bychom se nemohli potěšiti na paprscích, sahajících do tohoto smyslův příbuzného světa, když nemůžeme do samotného, osluhujícího slunce patřiti, pozdravme je v mírném odlesku hvězd, které mu za stříbrný lesk své světelné síly, jiskry to pouze nebeského zdroje, vděčí.

Nebeská blaženost se svým nevýslovným štěstím zdá se nám, putujícím po této trním porostlé zemi, přecasto nedostupitelným cílem. Tiha tělesného světa ochromuje naše duševní vzepjetí, abychom, podobní orlům, zaměřili vzhůru, kam nás, našim nesmrtelným duším vrozená touha po nebeské radosti, nepřekonatelně táhne. Tu jest pro nás útechou věděti, že Svatí, tělo z našeho těla, musili se tímž úskalím probjovati a v neustálém snažení ve spolupráci s milostí Boží, dosáhli korunu nebeské slávy. Tito přátelé Boží jsou však našimi bratry a sestrami, kteří u trůnu Nejvyššího se za nás přimlouvají. Proč bychom tedy neměli s láskou, úctou a důvěrou k nim vzhlížeti, když Bůh sám je bezčelným projevem lásky vyznamenává a za vzdávanou povinnou úctu přecasto zřejmým způsobem odměňuje.

Úcta Svatých je tak stará jako křesťanství samo, ba ona sahá i do Starého Zákona. Život Svatých, těchto heroů cností, jest nám zářivým obrazem dokonalého žití.

Příklady poskytují nejvíce síly k napodobení. A právě v naší, v materialismu tonoucí a egoismem otrávené době emancipace ode všech zákonů, potřebujeme nevyhnutelně takových vlčených ideálů cností, kteří jako maják ukazují naši ve víře a mravech ztroskotané zemi jistý přístav spásy. My katolíci milujeme blažené přátele Boží a cítíme se na místech, kde žili, pozdvížení a k zbožnosti naladění. Uctíváme jejich tělesné pozůstatky, které kdysi byly stánkem Ducha Svatého a jednou opět s duší jsouce spojeny, budou účastny blaženého patření na Boha. Proto jest to v naprosté shodě s duchem a názorem Církve sv., když se katolická literatura ujímá s vřelou láskou šíření kultu Svatých, jak se to děje ve jmenovaném díle.

Osvědčené pero významných spisovatelů předvádí nám v knize foliového formátu téměř o 200 stránkách krátký životopisný obraz rozličných světců a světic různých stavů a národností a udává jich význam v dějinách království Kristova na zemi. Jak již název knihy „An hl. Stätte — Na svatém místě“ praví, jest každá životní skizza umístěna v rámeč místa jejich působení, jež kdysi bylo svědkem jejich bohumilého života a zázraků, nebo kde jejich tělesné pozůstatky, očekávající slavné těla vzkříšení, jsou od věřících uctívány. K těm družím se ještě poesieplná vylicení jiných svatých míst, kam již po mnohá staletí věřící putují, především jsou to místa Země Svaté a Jerusalema, jakož i věčného města Říma. Štětec a tužka vynikajících mistrů přibližují ona místa poutní duchovnímu zraku čtenářů. Se svatou bází a v povznesené náladě jdeme nejprve po stopách Spasitelových a Jeho svaté Matky a putujeme pak po významných místech téměř celého světa. Zde pa-

dají svírající přehradu, jež úzkoprsý nacionalismus kol jednolivých národů vybudoval a my cítíme se též v nejdálnějších končinách obklopeni ovzduším milosti, prosírající se nad Církví Kristovou, která uzavírá v sobě všecken čas, dobu i věčnost. Všude zaznívá k nám s melodickým zvukem zvonů srdce jímající: *Sursum corda*, které nás uprostřed shonu tohoto života upomíná, že nahoře, nad hvězdami, nachází se naše věčná domovina, kamž naše putování, přes všechny překážky a nástrahy tohoto světa, namířeno být má.

Bylo by velmi žádoucí, aby vzdělávací četba tohoto druhu co možná brzy zapudila škvárovanou literaturu, která se, bohužel, i v křesťanských rodinách zahnízдила.

P. Jindřich Hänsler.

Dr. Otto Bardenhewer: Der Römerbrief des heiligen Paulus. Velký 8°, stran VIII a 220. Herder & Co., Freiburg im Breisgau. 1926. Cena vázaného výtisku 8 marek (asi 50 Kč).

Pisatelem této knihy jest chvalně známý autor velikého, třísvazkového díla: „Geschichte der altkirchlichen Literatur“ (Dějiny starocirkevní literatury), zajímavého pojednání o jměně „Maria“ („Der Name Maria“) a jiných vědeckých prací. Máme zde další a cenný příspěvek k bohaté literatuře Nového Zákona. Autor sám praví v předmluvě o své knize, že je to „krátký výklad listu k Římanům“, jak jej častěji jako akademický učitel přednášel. (Dr. Bardenhewer jest profesorem na theologické fakultě v Mnichově.)

V úvodu určuje autor nejprve obsah listu a praví, že „list svatého Pavla ke křesťanské obci v Římě chce dokázati, že evangelium jest „moc Boží ke spáse pro každého, kdo věří“. Potom pojednává o tom, co zavdalo příčinu k sepsání listu a za jakým účelem byl sepsán. Příčinou listu nebyly žádné zvláštní okolnosti, nýbrž jediné apoštolská horlivost svatého Pavla, která jej nabádala, aby také římské křesťany utvrdil ve víře. Druhdy mnilo exegetové, že účelem listu bylo odstraniti spory, které povstaly mezi křesťany ze židovstva a křesťany z pohanstva. Avšak autor s novějšími vykladači správněji tvrdí, že účelem listu bylo utvrditi římské křesťany ve víře.

Na otázku, k dy a k de byl tento list sepsán, odpovídá Bardenhewer, že byl napsán či spíše diktován roku 58. v Korintě. Písařem byl jakýsi křesťan Tertius, jak sám svědčí na konci listu (16, 22). List donesla do Říma křesťanka Foibe, jáhenka křesťanské obce v Kenchreách, výhodním to přístavním městě Korintu.

Další část úvodu věnuje Bardenhewer pravosti listu k Římanům. Neváhá tvrditi, že pravost a neporušenost listu jest zaručena vnějšími i vnitřními svědectvími.

V poslední části úvodu zmiňuje se autor o výkladech listu k Římanům. O exegetické literatuře, týkající se tohoto listu, praví, že jí nelze přehlédnouti. Pak uvádí řadu výkladů řeckých, latinských, německých, jeden anglický a jeden francouzský, kterých pro svůj výklad použil. Českých výkladů od Sušila a Sýkory ovšem nezná. (Sušilův výklad jest v prvním svazku jeho díla: „Listové svatého Pavla“ [2 svazky], které vydalo „Dědictví svatého Prokopa“ v Praze v letech 1870—71. Sýkora podává dosti podrobný výklad ve svém překladu Nového Zákona [4. svazek „Bible české“].)

V listu samém rozeznává Bardenhewer s jinými dvě hlavní části: věroučnou čili dogmatickou (1, 18—11, 36), ve které svatý Pavel učí, že evangelium jest „moc Boží ke spáse pro každého, kdo věří, pro žida i pro pohana“, — a mravoučnou čili parenetickou, kdež apoštol dává různá naučení mravní, nejprve povšechná, potom zvláštní.

Při výkladu předesílá Bardenhewer německý překlad menších oddílů textu, při čemž má stále na zřeteli řecký originál. Překlad jest ve větším, krásném tisku, ale také tisk výkladu jest velice jasný. Také poznámky, ať pod čarou, ať jako doplněk výkladu (na př. na str. 111—112), ač v malém tisku, příjemně se čtou. Řeckých citátů (nescházejí ani ve výkladu Sýkorově, ačkoliv jest psán pro širší kruhy) jest ve výkladu hojně, neboť autor jest velice dbalý gramatické souvislosti v textu.

Máme za to, že se mu podařilo vystihnouti správný smysl i těžších míst (na př. 7, 1—25).

Odporučujeme komentář Bardenhewerův hlavně kněžím, kteří umí německy a nezapomněli řečtiny. Pro ně bude tento podrobný výklad listu svatého Pavla k Římanům pravým duchovním obcerstvením jakož i znamenitou pomůckou v učitelském úřadu. Odporučujeme tento výklad také vzdělaným laikům, kteří rádi těží z pokladů Písma svatého. P. B. Velíšek.

Helmut Fahsel, Kaplan: Gespräche mit einem Gottlosen. Herder, Freiburg i. Br. 1926. Cena M 4'20, v plátně M 6'—.

Spisovatel používá ve své knize formy dialogu, která byla u apoletů nejstarší doby vždy velmi oblíbená. Není to žádná lehká četba. Námitky proti víře a katolické církvi jsou vzaty ze všech oborů vědy a poznání, většinou též psychologického rázu. Jednají o předmětech, které se tak snadno nenaleznou v jiných knihách, které však za dnešní doby apoleta církve katolické znáti musí. Z 12 kapitol budí pouze u dvou udán bližší obsah k naznačení zajímavé látky této knihy. Kapitola „Nebeská a pozemská láska“ se dělí v následující články: Povznesení pozemské lásky — Láska pohlavní — Láska hrou — Ovládnání citů lásky — Láska principem v anarchii — Mluva mystiků — Oduševnělost lásky k Bohu — Základní škola lásky duchovní. Poslední hlava: „Skepse v církvi“, pojednává o následujících bodech: Pohrdání lidmi — Pozorování vlivu démonů — Paralela k bolševismu — Rozpoznání duchů — Umění a věda — Pojednání o ženě — Církev, zázrak světa.

Milovníkům vážné a hluboké četby buďtež tyto „Rozmluvy“ co nejvřeleji doporučeny. P. Benedikt Coeckol.

Kaplan Fahsel: Die Überwindung des Pessimismus. Eine Auseinandersetzung mit Schopenhauer. Herder, Freiburg i. Br. 1925. Cena M 2'—.

Z moderních filosofů je to především Schopenhauer, který stále ještě má mnoho přátel. Jsou to především jemné duše, které se cítí k němu poutány. Jeho vynikající a oduševnělá řeč jakož i názor na bolest ve světě, což přece bylo odedávna problémem všem myslitelům a ducha lidského vábilo, získávají mu stále mnoho přívrženců. Též kaplan Fahsel počítal se před svou konverzí k nim. Nyní rozebírá ve jmenované knížce Schopenhauerovu filosofii. Přesvědčivě zde dokazuje, že Schopenhauer špatně pochopil tak zv. pessimismus ve Starém Zákoně a křesťanskou askesi, která jest naopak optimismem a stupňovaným tvrzením života, které se odráží v pravé křesťanské askesi. Jest však nutno podotknouti, že mluvili se o křesťanském „pessimismu“, nesmí se toto osudné slovo bráti ve smyslu filosofickém, nýbrž že jím třeba rozuměti toliko zápor ve smyslu umrtvování sebe. V tomto smyslu jest mu též nutno rozuměti v závěrečné kapitole! Pessimismem k optimismu, nebo jak prostý věřící, jemuž nejsou filosofické termíny tak běžny, říkává: Per aspera ad astra, per crucem ad lucem.

P. Benedikt Coeckol.

Kaplan Fahsel: Meine Vorträge. Herder, Freiburg im Breisgau, 1925. Cena M —'80.

Tento spisek, čítající jen několik málo stránek, obsahuje program a ospravedlnění Fahselových přednášek, respective spisů. Obzvláště obhazuje jeho metodu, čerpatí ve svých přednáškách z filosofie a theologie, aniž oba tyto obory dohromady směšoval, jak to činí systémy mnohých novějších.

Milovníci Fahselových přednášek chopi se zajisté rádi tohoto spisku k třibení svých názorů a porozumění. P. Benedikt Coeckol.

Pokračování na 3. straně obálky.

Majitel, vydavatel a nakladatel: Opatství Emauzské v Praze-II., 320.

Odpovědný redaktor: P. Marian Schaller O. S. B.

Tiskla: Arcibiskupská knihtiskárna v Praze-I., Klementinum.

I. Ročník.

Listopad—Prosinec 1926.

Číslo 11.—12.

Meditace.

„Sláva na výsostech Bohu;
na zemi pokoj lidem dobré vůle!“

(Luk. 2, 14.)

Narozením Spasitele bylo oblaženo nebe i země. Bohu se dostal slávy, nám míru. I slávu i mír může udílet pouze Bůh. Děťátko v betlemských jesličkách jest tedy Bůh. Třeba jsou jeho ručky malé, rozdává jimi tolik, že se jeho dary naplnilo okamžitě nekonečné nebe i kolotající světl.

Nechť nám neujde ani slovo z vánočního andělského blahopřání! Míru dosáhneme jen tehdy, když Bohu dáme všechnu čest a slávu. Pouze jemu patří (1. Tim. 1, 17). Jest na ni žárliv a s nikým se o ni nebude dělit: slávy své jinému nedám! (Is. 42, 8.)

Lidem přinesl Vykupitel mír s Bohem a mír Boží. Už nejsme syny hněvu, nýbrž dítkami zalíbení Božího. Jediný a pravý mír může být pouze z Boha. Jen potud jest naším hostem mír, pokud jsme dobré vůle, pokud máme upřímnou touhu dát Bohu všechno, co od nás požaduje.

Bohu vzdáváme čest a slávu, pakliže chceme, co On chce, a varujeme se toho, co On zapovídá. Vezmeme-li čest pro sebe, ztratili jsme mír, neboť bezbožní postrádají míru (Is. 48, 22). Ba, ztrácíme, dle slov svatého Bernarda ještě

více: „Nesmyslní synové Adamovi, kteří povrhujíce mírem a pachtíce se po slávě, ztrácejí i mír i slávu!“

Vložme do jesliček svá srdce, ať nám je Synáček Boží a Mariin naplní svým sladkým mírem.

Emmauzy.

P. Marian Schaller.

Za Ježíšem — Králem.

Zprávy nejdůst. pana opata Arnošta Vykoukala z eucharistického sjezdu v Chicagu.

(Dokončení.)

Mundelein, 24. června 1926.

Milí spolubratři!

Píši ve filosofické hale semináře u Jezera Panny Marie v Mundeleinu. Dnes jest zakončení eucharistického sjezdu. Byl zkrátka velkolepý. Sama Amerika něco podobného neočekávala a jest nad tím v úžasu. A nebyla to jen vnější pompa, nýbrž sláva, hodná „Boha skrytého“ — vnitřní obnova ducha.

Jak jsem se již zmínil, konaly se od 13. do 20. června v Chicagu svaté misie. Pracovali jsme pilně v desíti českých farnostech. Slováci, kteří neměli stejného štěstí, na to zavistivě poukazovali. Já jsem začal v neděli 13. června pontifikální mši svatou u Svatého Víta, v osadě to českých Benediktinů. Večer jsem tam kázal. Druhý den jsem měl pontifikální mši svatou a večer kázání u Blahoslavené Anežky České. Pak jsem kázal ještě u Svaté Ludmily a u Panny Marie Ustavičné Pomoci. V pátek jsme zpovídali u Svatého Prokopa do 10 hodin a v sobotu do 1/2 12. v noci. Lidé stáli od zpovědnice až doprostřed kostela, jeden vedle druhého, nastupovali podle pořadu, tiše se modlíce, i když musili celou hodinu čekat.

V neděli 20. června. Dnes slavil Božský Spasitel v Chicagu svou „coena magna — hostinu velikou“, snad od Poslední večere největší dosud na zemi. Jeden milion svatých přijímání slíbil kardinál Mundelein Svatému Otcí; půldruhého milionu věřících otevřelo Ježíši-Králi bránu svého srdce. U sta oltářů se podávalo od časného rána svaté přijímání; poutníci přijíždějící z daleka, měli již ve vlaku mši svatou a svaté přijímání. Také charakteristický rys americké velkodušnosti — „broad minded“ to tam právem nazývají.

Zahajovací mši svatou sloužil papežský legát kardinál Bonzano v katedrále Nejsvětějšího Jména v Chicagu. Katedrála jest důstojná gotická stavba, pro takovéto slavnosti ale příliš malá. Byla draperiemi a světlý pompésně vyzdobena. Ohromný baldachýn z těžkého hedvábného sametu daroval zbožný Číňan Lo-Pa-Hong. Shromáždili jsme se v semináři a v průvodu jsme šli ke kostelu; trvalo to asi půl hodiny. Byl to nádherný pohled, když kráčela sta kněží, monsignorů, opatů, biskupů, arcibiskupů a deset kardinálů ozdobenými ulicemi. Lid tvořil po obou stranách hustý špalír. Na 11. hodinu podle chicagského času byl stanoven začátek a ve 3 hodiny končila pontifikální mše. Četl se papežský dekret latinsky a anglicky, po evangeliu kázal kardinál Mundelein a kardinál Bonzano udělil papežské odpustky — tím se slavnost protáhla. O 1/4. jsme přijeli teprve domů k obědu. Pak se šlo hned zase do shromáždění. Rovněž tak večer. Byly to vůbec namáhavé dny, o odpočinku ani zmínky, všude samý spěch, i při jídle.

V pondělí 21. června byl den dítek ve stadionu. Pontifikální mši svatou měl papežský legát. Kněžím a prelátům dalo město k dispozici protilehlé Field Museum. Tam jsme se oblékli do pontifikálních rouch a seřadili k průvodu. Bylo přítomno 5000 kněží, 800 monsignorů, 3 apoštolští delegáti, 19 opatů, 265 biskupů, 57 arcibiskupů a 12 kardinálů. Byli jsme brzo ve stadionu. Tento má asi 160.000 míst k sezení, a vše bylo již obsazeno; od 7 hodin se tam hrnuly zástupy lidu. Na areně stadionu stálo 62.000 dítek — všechny, hoši i dívky, v papežských barvách: v bílých šatech se žlutými pasy a šerpami. Již pohled na toto shromáždění byl úchvatný — ohromné pole pestrého kvítí a uprostřed veliký záhon bělostných lilí. V předu stáli kněží a na vyhrazených místech všichni církevní hodnostáři před oltářem 28 metrů vysokým, věrnou to kopií oltáře v basilice svatého Pavla v Římě. 34 stupně vedly vzhůru k oltáři; tak bylo viděti se všech stran celebrujícího papežského legáta a jeho asistenci. I slyšetí jej bylo všude; mikrofony přijímaly hlas, který byl sesilovací v celém okolí stadionu reprodukován a zároveň slyšen radiem po celé Americe. Když začalo 62.000 dítek zpívatí *Kyrie de Angelis*, vstoupily nám slzy do očí. To se nedá popsati; 62 tisíc dětských hlasů volá k nebi *Kyrie eleison, Christe eleison*, pěje v *Gloria* se zástupy andělů: *Et in terra pax hominibus*. 62 tisíc dítek vyznává za přítomné ze všech zemí a národů víru v jednu, svatou, katolickou a apoštolskou Církev. 62 tisíc dítek vítá Eucharistického Krále jako kdysi o Květné neděli: *Benedictus, qui venit*

in nomine Domini. Hosanna in excelsis. Zpěv šel velmi dobře a působil úchvatně. Toliko při Credo přišly některé oddíly poněkud do spěchu. Spravily to však pozouny, které byly na estrádě 6 metrů vysoké s dirigentem drem Singenbergerem a udávaly vždy tón a dávaly též znamení při hlavních částech mše svaté.

Před stadionem stálo ještě jednou tolik lidu. A jak příkladně se tento lid chová. Lze zde pozorovati vyšší kulturu a úctu před náboženstvím i u jinověrců. Policie vše přesně zorganizovala. Nikde žádného křiku, každý poslechne na pokyn. Strážníci jsou úslužní a přece vše ovládají. Památná slavnost ve stadionu skončila v jednu hodinu. Opat-primas, který jest již 20 let v Římě, mi řekl, že prý něco podobného ještě neviděl. O rozloze stadionu lze si udělati představu, když se uváží, že jej každý den odpoledne čistilo 300 mužů. Byly tam zařízeny celé nemocnice pro první pomoc. V nemocnici Sester svatého Antonína v Chicagu bylo v jednom dnu ošetřeno na 150 případů. V Mundeleinu byla poskytnuta v 1500 případů pomoc. Vše jde jako kolečka v hodinách.

V úterý 22. června byl veliký den žen. Bohoslužba opět ve stadionu, který byl, bylo-li to vůbec možno, ještě více naplněn než den před tím. Jen venku nestálo tolik lidí. Celkem prý bylo 225.000 žen přítomno. Chor tvořilo 6000 řeholních sester. Ve Spojených Státech jest jich 60.000. Sestry zde žijí a působí mnohem více ve spojení s lidem a požívají neobyčejné vážnosti i u protestantů. V některých státech jezdí všemi drahami úplně zdarma. I mezi sebou mají jednotlivé kongregace čilejší styky než u nás. Proto také jejich společné vystoupení při eucharistickém sjezdu. Zpívaly velmi dobře.

Večer měli mužové shromáždění. To byl snad nejimposantnější výjev z celého sjezdu. O 9. hodině večerní se shromáždilo 200.000 mužů v prostorách stadionu — exercitus grandis nimis valde. Noc se skláněla víc a více nad tímto zástupem, mezilím co se linula vážně slova kardinálů k těmto bojovníkům: slova víry, povzbuzení a svatého nadšení. Na dané znamení shasly reflektory a v rukou 200.000 mužů vzplály svíce, načež před vystavenou Nejsvětější svátostí obnovovalo 200.000 mužů svou víru. Tantum ergo umlkalo v tichu noci, stříbrné pozouny zazněly a 200.000 mužů se sklánělo, aby přijalo požehnání od svého Svátostného Krále. Na věžích Chicaga bila právě jedenáctá.

Ve středu 23. června bylo ve stadionu shromáždění studující mládeže a učitelů. Sešlo se jich 185.000, počet stále ještě impo-
nující.

My jsme jeli odpoledne do Mundeleinu k slavnostem, kterými měl ve čtvrtek sjezd býti ukončen. Biskupové a opati mohli v semináři přenocovati. Každý měl svůj pokojík — jest jich tam pro seminaristy 450 — a v něm oltář. Večer nám vystrojil papežský legát hostinu — pro blízkost jezera a americkou prohibici — při vodě. Seminář — s kostelem asi 12 budov — byl vystavěn v šesti letech v úplně odlehlem a pustém kraji. Park kolem něho má asi 300 hektarů výměry, jezero Panny Marie jest uměle založeno. Celé místo bylo pojmenováno dle zakladatele kardinála Mundeleina.

Velikým problemem bylo, jak sem dopravití sta tisíc lidí, jelikož Mundelein jest od Chicaga 60 kilometrů vzdálen. Mnoho lidí přišlo již den před tím a přenocovalo buď v parku nebo v automobilech. Zprávy o počtu přítomných kolísají, ale dle policejních záznamů se odhaduje na 800.000. Na každý způsob jest to počet obrovský. Celou 6 kilometrů dlouhou cestou, kterou se průvod kolem jezera ubíral, stály po obou stranách ohromné zástupy, na některých místech právě tábory lidstva.

Čtvrtek 24. června. Ujednali jsme si s p. opatem Zavoralem, že budeme v jeho pokoji míti mši svatou a navzájem si ministrovati. Pan opat začal, já dělal ministranta, pak zase naopak. Trochu nezvyklé funkce, ale šlo to obstojně.

O 9. hodině jsme se řadili k průvodu, prelátí v pluvialech a mitrách. Zajímavá věc. Když přijel papežský legát v pátek do Chicaga, nařídil papežský ceremoniář, že všichni prelátí musí míti jen mitra simplex, bílou mitru. Většina prelátů jí však s sebou neměla. Kardinál Mundelein nařídil tedy po americku, aby Sestry udělaly do neděle 250 miter. A stalo se. Tak jsme si mohli každý vybrati. — Před seminárním kostelem byl postaven veliký oltář. Pro nás byla vpředu vyhrazena místa, lid pak stál kolem dokola. V 10 hodin začala pontifikální mše svatá, která trvala až do $\frac{3}{4}$ na 12. Při ní kázal kardinál Hayes z Nového Yorku. Pak měl býti hned průvod, což se na neštěstí změnilo. Šli jsme v mitrách a pluvialech nejprve k snídani; neškodila, neboť jsme stáli 3 hodiny ve žhavém slunci — jak známo, leží Chicago na zeměpisné šířce Neapole. Ve $\frac{3}{4}$ na 1 jsme se opět seřadili, avšak kardinálové ještě otáleli, a tak jsme stáli celou hodinu na cestě. Teprve ve 2 hodiny odešel legát s Nej-

světější svátostí od oltáře. V průvodu šlo jen duchovenstvo, ovšem že několik tisíc. Tři tisíce Kolumbových rytířů tvořily čestnou stráž. Šlo se dosti rychle 6 kilometrů dlouhou cestou kolem jezera. Pojednou se objevily mraky a když jsme byli v půli cesty, spustil se liják amerického slohu. Blýskalo se, hřmělo a též kroupy padaly. Lid však vydržel. Též my jsme kráčeli v největším dešti celou půlhodinu. Z pluvialů a nás jen kapalo. Byla to záslužná cesta. Po půlhodině déšť ustal. Lidé nám tleskali vsříc, že, ač naskrz promoklí, tak statečně jsme vytrvali. Já si stíral pot, což když spatřil jeden pán, ihned mi podal nový kapesník. Lidé jsou zde srdeční, všude se to ukazuje, hned přijdou a žádají o pozhánání: „Bless me, Father — Pozehnej mi, Otče!“ Kolem 1/2 4. jsme se vrátili k oltářům, musili jsme však téměř půlhodiny čekat, než došel též legát s Nejsvětější svátostí a ostatní kardinálové. Kardinálu Mundeleinovi nabídla v nejhorším lijáku kterási dobrá duše deštník, on však odmítl říka: „Za Nejsvětější svátostí se nechodí s deštníkem“. Ke 4. hodině se slavnost svátostným pozhánáním skončila. Slunce zářilo a hřálo jako před tím.

Pán Bůh chtěl ukázati, že též v Americe ještě něco zmůže. Nebýti té bouře, byl by rekord kardinála Mundeleina býval úplný. Ta sprcha, nevyhýbající se ani purpuru kardinálů, nechala vyzníti všechny ty ohromující slavnosti v akord Krále Eucharistického — pokoru. Leckomu mohla býti i „památkem utrpení“. Naše tváře jsou sluncem ožehnuté a spálené, že to až bolí. Jsme ale Pánu Bohu vděční, že jsme se všeho mohli účastnit. A dnes mu ještě zvláště děkujeme, že zde máme vlastní auto; neboť jak se ty statisícové zástupy dostanou do Chicaga, to jest nám hádankou; jistě mnozí před půlnocí doma nebudou. Náš „šofér“ pan Kodl, příbuzný našeho Fr. Cyrila Petra, přespal se svým synem-medikem ve svém autu, aby nás po skončené slavnosti dovezl opět do Chicaga. Za chvíli odjedeme.

Nyní je tedy tato veliká slavnost u konce. Větším již sotva bude moci některý jiný eucharistický kongres býti. Amerika zde připravila *spectaculum mundo et angelis et hominibus*. Američtí katolíci obstáli skvěle ve zkoušce, vše bylo americké — veliké. Protestanti se zúčastnili plni obdivu a úcty. Oficiální kruhy vyšly všude tak vsříc, že jsme, porovnávajice to s našimi poměry, nad tím žasli. V Novém Yorku bylo uvítání papežského legáta a kardinálů pravým triumfem. Guvernér státu Novoyorského poklekl veřejně před legátem a vzdal mu políbením prstenu svou úctu. Legát a kardinálové

jeli z Nového Yorku do Chicaga zvláštním vlakem, jehož vozy byly purpurově natřeny a v nichž na každém oddělení zlatým písmem bylo napsáno jméno kardinála, jenž v něm dlel. Správa železnic vybrala nejlepší úředníky a dala je tomuto vlaku k dispozici. V Chicagu bylo uvítání kardinálů neméně slavnostní: 250.000 lidí je očekávalo. Při oficiálním uvítání v Coliseu večer 19. června bylo 25.000 lidí. Papežského legáta pozdravil starosta města Chicaga, guvernér státu Illinois, první státní sekretář, který přečetl adresu presidenta Spojených Států; i za nekatolíky byl kardinál veřejně uvítán proslovem plným taktu a upřímné úcty. Město Chicago bylo nádherně vyzdobeno. Nádraží, veřejné budovy, obchody — vše v barvách Spojených Států a Svatého Otce. Hlavní ulice, Michigan Avenue, byla samý prapor a eucharistický odznak. Pro sjezdové schůze — konaly se na 22 místech — dány městskou správou k dispozici největší budovy; česká sekce konala své schůze v Harrisonově technické škole. Blažkety pro telegramy měly žlutý podtisk: monstrance s nápisem: XXVIII. International Eucharistic Congress, Chicago, Illinois, June 20.—24., 1926; přinesu dva s sebou. Noviny se sjezdovými zprávami se prodávaly již zabaleny na ulicích; mohla se prostě připsati adresa a zásilka vhoditi do poštovní schránky, pošta je dopravovala ve dnech sjezdu zdarma po celé Americe. Přidejme k tomu vzornou organisaci, která vyžadovala permanentní služby 6000 strážníků, úslužnost, s jakou policie každému vyšla vstříc, obětavost občanů, kteří hostili tisíce poutníků zdarma — žasneme a vzdycháme: Jak mnohému bychom se mohli od Ameriky naučiti! Bohu díky, že to mnozí z nás alespoň viděli!

V neděli 27. června budeme v Lisle, kde jest u Benediktinů od Svatého Prokopa slavné posvěcení nové tělocvičny a v sirotčinci Benediktinek svěcení kaple. V příštím týdnu se všichni rozjedeme v různé strany. Já pojedu do našich opatství v Conception a Atchinson a do ryze české obce Plzeň ve státu Kansas; budu tam kázati a mluvit ve večerním shromáždění. Chtěl jsem jeti též do Saint John's, našeho velikého opatství v Minnesotě, ale vzdálenost jest příliš veliká a teplota přes 40° C není vhodná pro cestování. 10. července budu opět v Chicagu. O slavnosti svatého Benedikta 11. července budu mít u Benediktinek v Lisle pontifikální mši svatou. Pak navštívím opatství svatého Bedy, Pittsburg, kde budu mít exercicie u ctihodných Sester O. S. F., potom opatství svatého Vincence, Cleveland, Detroit, Niagara, Buffalo a New York. Těším se již, až budeme na lodi a na cestě do vlasti. Všude dobře, doma nejlépe.

Zdržíme se tři dny v Paříži, navštívíme Lisieux a adoraci u Největějšího Srdce na Mont Martre skončíme svou pout za Ježíšem—Králem.

Všem milým spolubratřím pozdrav a požehnání!

Arnošt, opat.

Východ z Egypta.

(Pokračování.)

Zázraky a rány egyptské.

To, co psylové, otroci libijští, před faraonem svými kejklemi činili, nepřesahovalo mezi přirozených; bylo to pouhé představení dovedných kejkliřů. Farao jen stěží dovedl zakryti svou nevoli nad zklamáním. A právem; vždyť přece doufal, že bude moci usvědčiti tyto jemu obližné Hebrejce ze lži a podvodu.

V této trapné situaci přispěl mu na pomoc jako uhel černý mouřenín. Tento hrůzu vzbuzující černochoch, který až doposud se stále držel v pozadí, ustavičně cosi broukaje, jako by pronášel zařikání, nyní ve vhodném okamžiku předstoupil před trůn vladařův. Oči jeho svítily, jako by v nich samo peklo hořelo, a kolem odulých pysků, mezi nimiž probleskovala bělost zubů, pohrával cynický úsměšek. Jeho vystoupení prozrazovalo pevné jeho přesvědčení, že uvede svými ďábelskými čarami služebníky Hospodinovy do nemalých rozpaků, a škodolibost zlomyslného jeho srdce zřejmě hleděla z jeho tváře.

Několik okamžiků napjatého očekávání. — Oči černochovy náhle ztrnuly, pomalu přecházel do extase. Křečovitě trhání hrálo všemi jeho svaly a výraz jeho tváře bral na se každým okamžikem ještě hroznější podobu. Horečné napětí a vzrušení všech nervů způsobilo ve shromáždění hrobové ticho. Každý tušil, že zde spolupůsobí okkultní síly a že černý kouzelník musí býti ve spolku s demony. To, co se zde dělo a na co všichni s hrůzou patřili, bylo možno nazvat v pravém slova smyslu černým uměním, a ani Mojžíšovi ani Aronovi, ač by to bylo bývalo v jejich vlastním zájmu, nebylo možno usvědčiti kouzelníka z nějakého podvodu*).

*) Již ve starověku rozlišovaly se kousky kejkliřské od okkultních úkazů černé magie, od kouzelníků prováděné. Zabývání se touto démonickou, tajnou vědou bylo v zákoně Mojžíšově trestáno smrtí (Exod. 22, 18; Deuter. 18, 10). Samozřejmě nekonali fito kouzelníci — jak i svatí Otcové církevní

Ačkoliv hrůzné okolí působilo velice na nervy faraonovy a bázeň vzbuzující kouzelnické představení jej hrůzou naplňovalo, zvítězila přece jen jeho nezlomná pýcha nad odporem jeho povahy, neboť napodobení zázraků Mojžíšových čarodějem uklidnilo jeho svědomí, takže, ač o jiném jsa přesvědčen, namlouval si, že oba Hebrejci nejsou o nic lepšími oněch zaklínačů hadů. „Nejspíše jste se zaučovali u téhož čarokněžníka jako tento zaklínač hadů“, pravil výsměšně k vůdcům Israele. „Nemáte-li jiných důkazů pro vaše poslání, klid'te se ke všem ďasům, jichž jménem a pomocí beztak svoje koucky konáte!“

Ani slovem neodpovídaje k tomuto nařčení, hodil Aron opět svoji hůl na zem, a ta proměnila se v hada, který v mžiku pohltil hady kouzelníkovy, takže tento hněvem zuby skřípal. Faraó však zůstal zatvrzen.

S hanbou a potupou musili oba vyslanci Hospodinovi opustiti palác a pod trestem smrti bylo jim zakázáno ještě jednou překročiti prah královské residence. Amenhotep se domníval, že tato záležitost jest již jednou pro vždy odbyta, avšak velice se mýlil, jestliže věřil, že oba Hebrejci se napříště již neodváží před ním se ukázati.

Po lidsku řečeno, byla po této zdánlivé porážce Mojžíše každá naděje přiměti vzdorujícího a zatvrzelého vládce k nějakému ústupku vyloučena, a kdyby byl Mojžíš neměl v srdci svém neochvějně víry v Hospodina, byl by musil po takovémto ztroskotání svých dosavadních pokusů od dalších upustiti. Ale ve své víře přestál muž Boží i tuto těžkou zkoušku.

Leže v pokoře před Hospodinem na zemi a pohřížen ve vroucí modlitbu, dostává od něho nový rozkaz: „Jdi zítra z rána k faraonovi, až vyjde na břeh řeky, a zde pak čin to, co ti přikáži!“

Faraó prožil zatím, když se byl vzdálil z tísnivé pro něho společnosti, bezesnou noc, neboť duchové, které byl vyvolal, nedali mu již pokoje. Ve své fantasii viděl se býti obklíčen se všech stran

výslovně učí — nějakých zázraků v katolickém smyslu, totiž zjevy, které mohou býti vyvolány pouze zasáhnutím ruky všemohoucího Boha do normálního chodu přírody. Avšak tyto kouzelníci dovedou pomocí zlých duchů konati divy, přesahující pouhé síly lidské a proto zdající se býti zázračnými. V tomto smyslu bude též Antikrist, dle varovné předpovědi Krista Pána (Mat. 24, 24; 2. Thessal. 2, 8), dávatí veliká znamení a divy tvořiti, takže mnozí budou jeho vystoupením svědění.

V pohanských zemích, jako u mongolských Šamanů a gronlandských Anykoksů, byli ještě v nejnovější době cestovatelé svědky podobných okultních zjevů, které se dají vysvětliti pouze spolupůsobením pekelných mocností.

hroznými obludami a z každého kouta ložnice šklebila se na něho pitvorná tvář nějakého ďábla, zatím co ucho jeho slyšelo z pod lůžka syčení hadů.

Dříve ještě než jitřenka východ zbarvila, opouštěl faraó s četným komonstvem královský palác svůj, aby přinesl bohu řeky Nilu oběť. Faraó byl svými služebníky nesen v nádherných, zlatem, slonovinou a drahými kameny zdobených nosítkách, za nimiž kráčelo ně-

Královna Tii.

kolik dvorních služebníků s vějíři, aby od nich odháněli dotěrné komáry. Jeho tvář byla bledá. Rozčilení posledních dnů ho značně seslabilo, takže bylo možno poznati na jeho malátném držení těla a v jeho netečném chování značnou únavu.

Průvod se ubíral mlčky k nilské zátoce obrostlé bujným rákosím a křovím. Právě dosáhl jistého záhybu, aby se na místě zbaveném rákosí, těsně u břehu, zastavil a odpočinul. Tu zaharašilo v křovinách a před zraky polekaného vládce stáli, jako bytosti z jiného světa, oba hebrejští muži.

„Zde jsme, nevoláni; jsouce poslušni tvého roz-

kazu, nepřišli jsme k tvému majestátu, ty však ráčil jsi blahosklonně nás vyhledati“, pravil Aron s netajeným sarkasmem k panovníku Egypta. „Nyní tedy otevři své zaslepené oči a slyš pozorně, co ti Bůh náš vzkazuje!“ Dříve než se mohl faraó vzpamatovati a nabýti své rovnováhy, sestoupil již Aron na pokraj řeky. Zde pak pozdvihl svou hůl a udeřil jí do vln. V tomtéž okamžiku zbarvila se voda posvátné řeky a hnala celým svým širokým korytem krvavé, páchnoucí proudy vody a na její hladině objevily se zdechliny ryb. Mráz proběhl při tomto hrůzném pohledu celým tělem horečkou zmlátného

panovníka, jenž bezmocen slova, zíral na temně rudou vodu. Nil, nejřednější pramen, požehnání to pro celou zemi, jemuž prokazována božská úcta, neboť byl tepnou úrodného kraje egyptského, stal se najednou zasáhnutím Božské moci předmětem hrůzy a zděšení.

Tento zázrak stal se pohromou pro celou zemi. Neboť, jak se brzy na to poznalo, v tomtéž okamžiku byla proměněna zároveň všechna voda v rybnících, studnách i vodovodech, které byly ve spojení s Nilem, a výpary naplňovaly daleké okolí morovým zápachem. Nadarmo kopali Egypťané v blízkosti břehu pátrající po pitné vodě, neboť všude našli tulěž vodu s týmiž nesnesitelnými vlastnostmi, jaké měla voda hlavního proudu, takže žízni téměř umírali, kdežto Israelité ani nejmenšího nedostatku nepocífovali *).

Nicméně vzdor panovníkův zůstal nezlomen, neboť pýchou byl duševní zrak jeho zaslepen. Jen ještě více roztrpčen navrátil se domů a jeho okolí, samí podlézaví pochlebníci, kteří se vždy dle jeho nálady řídili a dle jeho libostí mluvili, neopomněli utvrditi svého vládce v domněnce, že i tento zjev jest pouhým dábelským předludem. Bůh byl tedy nucen sáhnouti ještě k jiným donucovacím prostředkům, aby zatvrzelé srdce zpupného panovníka obměkčil.

Od této chvíle přichází na nešťastnou zemi navštívení za navštívením, jedno neštěstí vystřídává druhé a každý týden plodí nové utrpení. A podivuhodným způsobem jest Nil, jemuž vzdávána vždy božská úcta, pramenem vši přikvačivší zhouby, neboť druhé navštívení byla ohromná spousta žab. Tato odporná zvířata, vystupující z rozkazu Božího z Nilu, zaplavila v krátké době celou zemi, vnikla do měst, do domů, do všech komnat, do pecí i spížiren, ba i do lůžek se vedrala a všecko všude znečišťovala a zaneřádila. Ani od dvoru faraonova nebylo možno tato ohavná zvířata zapudití, která ohlušujícím kvákáním rušila noční klid a vše naplňovala odporným puchem.

Když byla tato rána od služebníků Božích šťastně zažehnána, objevilo se, když farao opět ve svou předešlou zatvrzelost upadl, ohromné množství komárů, kteří ve své krvežíznivosti napadali lidi i zvířata a doháněli je svou dotěrností téměř k šílenství. Všecky pokusy zbavití se jich zařikáním byly marné, takže sami kouzelníci,

*) Přirozeným způsobem nedá se tato proměna vody vysvětliti, neboť i když se Nil při svém rozvodnění v červnu zakalí a koncem června znečistí v temně rudou barvu okru se mění, stala se zde uvedená změna skutečně jedním rázem a to v době nejnižšího stavu vodního této řeky (v únoru). Dále byla voda v tomto stavu zcela nepoužitelná a zapáchající, takže i ryby pomíraly, zjev to jinak nevidaný.

jsou bezmocností svou zahanbeni, faraonovi dosvědčovali: „V tom jest prst Boží“. Právě na tomto nepatrném hmyzu měla se dokázati jejich bezmocnost. Od této chvíle též nedovolil Hospodin již žádné dábelské šalby.*).

Amenhotep se však ani nyní neobrátil, jak to konečně též Hospodin svým služebníkům byl předpověděl. Když tedy opět jednou z rána přišel na břeh nilský, zvěstovali mu Mojžíš a Aron s přesným udáním doby novou, již čtvrtou ránu, a to veliký počet much, Aarob**) zvaných, které svým bodnutím usmrcují brav, koně i osly.

Když se byla tato hrozná metla Boží v celém kraji rozšířila a nikdo nebyl s to tomuto strašnému navštívení se ubrániti, povolal farao ve svém těžkém postavení Mojžíše a Arona ke svému dvoru a laskavě k nim pravil: „Jdětež tedy a oběťte svému Bohu v této zemi“. Mojžíš však, jenž byl prohlédl chytrého lišáka, jemuž se jednalo jen o odstranění nesnesitelné trýzně, aby pak mohl ve své lstné politice pokračovati, odpověděl rozhodně a jistě: „Nemůže se tak státi, neboť budeme přinášeti Hospodinu, Bohu našemu, oběti, které jsou v očích Egypťanů ohavnostmi. Jestliže usmrtíme před zraky Egypťanů to, co oni ctí,“ — minil tím kult býka Apisa a Hathory — „ukamenují nás. My chceme, jak jsme již dříve žádali, vykonati třídní cestu do pouště a tam Hospodinu, Bohu našemu, obětovati tak, jak on nám rozkázal!“

Hrozným navštívením nucen k povolnosti, dí farao: „Dobrá, nechám vás tedy jíti obětovati Hospodinu v poušti, avšak ne abyste snad odešli dále! Modlete se též za mne!“ Na takovouto řeč nebyl Mojžíš zvyklý a zdálo se mu, že tyran se stává pod trestající metlou Boží povolnějším. Proto mu odpověděl na tuto, alespoň částečnou přípověď: „Až od tebe odejdu, budu Hospodina prositi, a zítra opustí

*) Kinnim jsou malí komáři, kteří nejsou v dellovitém území egyptském žádnou zvláštností. Majíce svůj původ v bažinách povodní zatopeného kraje, rozmnoží se po sklizni v ohromných spoustách. Svým píchnutím způsobují, již dle svědectví starých spisovatelů, citelné svrbění kůže, takže Egypťané užívali, jak nám Herodot dosvědčuje a jak se až podnes děje, sílí proti moskýtům. Záznak, který i v tomto případě se ukazuje na obyčejném zjevu přírodním, záleží opět na okamžitém, rozkazem Mojžíšovým způsobeném vyskytnutí se komárů, a to v neobvyklé době a v neobvyčejném rozsahu, neboť se zdálo, že všechny písek se proměnil v komáry. Již v papyrusu „Ebers“ (98, Ž. 1) jest udán prostředek proti píchnutí tímto hmyzem způsobenému.

**) *Kynomia-caenomia*; tato pronásleduje zuřivě zvířata, zakousne se jim do kůže, zvláště do očních víček, a působí tak hrozně bolesti. Labord nazývá tento hmyz nejhroznějším z tvorů; dle novějších pozorování vniká tato Tse-tse moucha pouze po Chartum.

mouchy tebe a tvůj lid; avšak střež se nás opět oklamati, vezma nazpět dané slovo své“, dodal s odůvodněnou nedůvěrou.

Služebníci Hospodinovi opustili palác faraonův s ujištěním, že všechny požadavky jejich budou splněny. Když pak Mojžíš se oddal modlitbě, stalo se, jak byl předpověděl, navštívení ustalo. Ale ani jeho tušení ho nezklamalo, farao zrušil slib svůj ihned, jakmile tato rána přestala.

Když tedy se farao znovu zdráhal propustit lid israelský, následovalo příštího dne oznámení, že vypukne mor mezi dobytkem. Skutečně druhého dne rozmohl se v kraji egyptském mor, který zachvátil všechny koně, osly, velbloudy, býky i ovce. Toliko území Gosen, jak se farao zvláštními posly o tom přesvědčil, zůstalo od tohoto moru zcela ušetřeno. Přes to všechno zůstalo však srdce faraonovo zatvrzeno. Tu vzali Mojžíš a Aron na rozkaz Hospodinův popel z pecí a vyhazovali jej k nebesům k symbolickému naznačení příštího utrpení. Bolestné vředy, naduřelé boule a neštovice vznikly na tělech lidí i zvířat a v krátkosti zachvátily celý kraj. Ani čarodějům nebylo lze pro vředy ukázat se před Mojžíšem *).

Ačkoliv lid pod šlehy metly Hospodinovy vzdychal a si stěžoval a reptání vůči nepoddajnému panovníkovi až k uším faraonovým zalétalo, zatvrdil tento přece srdce své, takže všechna napominání služebníků Božích byla marná. Mojžíš byl na to vše připraven, neboť Hospodin mu zatvrzelost faraonovu předpověděl, aby ani na okamžik snad pro dosavadní neúspěch si nezoufal. Bůh ponechal faraonovi úplnou svobodu vůle, ale proto, že mu dával vůli svou očividnými zázraky všemohoucí ruky své na jevo, a tento ve své ďábelské pýše stále zatvrzelejším se stával, odnímal mu Bůh čím dále tím více milost svou a ranil ho za trest duševní slepotou, takže tento nemohl již rozeznati světla od tmy. Byl však sebe více zapuzoval od sebe působení milosti, nemohl přece zabránit, aby se nestal nástrojem v ruce Božích k uskutečnění spasitelných plánů, které Hospodin choval vůči lidu svému israelskému.

Opět pravil Hospodin k Mojžíšovi: „Ráno vstaň, předstup před faraona a řci jemu: ‚Toto praví Hospodin, Bůh Hebreů: Propust' lid můj, aby mi obětoval. Neboť tentokráte pošlu všechny své rány

*) O vyrážce mluví většina řeckých spisovatelů, kteří vypravují dějiny vyjití Israelitů z Egypta (srovn. Manetho a Hekateus z Aldery). Jedná se zde nejspíše o nemoci, které označuje papyrus „Ebers“ jmény „Kakau“ a „Secheu“.

na tvé srdce, na tvé úředníky a tvůj lid, abys věděl, že není mně podobného na celé zemi. Nyní sice bych mohl vztáhnouti ruku a raniti morem tebe i lid tvůj, a byl bys vyhlazen ze země, zachovám tě však proto, abych ukázal tobě moc svou a jméno mé aby slaveno bylo po vši zemi. Ještě zdržuješ lid můj a zdráháš se ho propustiti? Hle, zítra v tutéž hodinu sešlu veliké krupobití, jakého v Egyptě ještě nebylo od té doby, co trvá, až do dneška. Proto již nyní dej shromážditi dobytek svůj a vše, co máš na poli, neboť lidi, dobytek a vše, co bude venku a nebude s polí shromážděno, zasáhne krupobití a pomře!“

Král nesen v triumpálním průvodu.

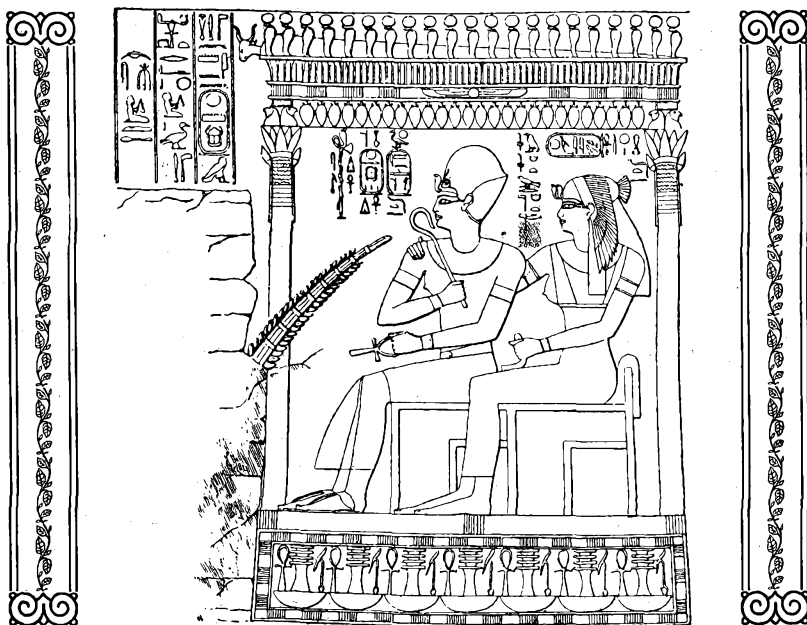
Kdo tedy, poučen dosavadními zkušenostmi, uvěřil slovům Mojžíšovým a Hospodina, Boha israelského, se obával, nemeškal postarati se o to, aby jeho čeládka a dobytek se uchýlil domů*).

Mojžíš pozdvihl tedy hůl svou na rozkaz Hospodinův k nebi, a ihned nastala strašná nepohoda. Hřmělo, bouřilo a z černých mraků sršely blesky provázené hrozným duněním hromu. Všechny rostliny na polích byly v mžiku zničeny, stromy stály smutně zba-

*) Tyto přírodní zjevy musily tím strašněji na Egyptěany působiti, čím řídkší bývají bouře v této bezdeštné krajině. Zajímavý jest též nápis v Denderách, že stožáry pobité kovem byly vzlyčeny po straně pylonů, aby odvracely pohromy špatného počasí.

veny své okrasy listové, kvetoucí len byl zatlučen kroupami do země a ječmen, nesoucí již klasy, byl polámán a úplně vymláčen. Toliko pozdější žito a pšenice byly zachráněny *).

Krajina Gosen zůstala však od této bouře uchráněna. Mluva Hospodinova v mocném hlasu hromu nezůstala bez účinku na pannonníka. Ještě během bouře dal postrašený faraó zavolat k sobě vůdce lidu israelského. Pod mohutným dojmem této živelní katastrofy přicházejí poprvé slova doznání: „Zhřešil jsem. Hospodin je

Amenhotep se svou chotí.

spravedlivý, já však a lid můj byli jsme nespravedlivými“. Skučení orkánu, praskot dopadajících krup, burácení hromu a ohnivě blesky, které zasáhnuvše zemi zaněcují všude požáry, budí jeho svědomí. Vidí celou svoji ubohost vůči Pánu živlů a děsná bázeň před spravedlivým soudem Božím vynucuje ze stísněného srdci jeho doznání svého provinění. Prosí služebníky Boží o přímluvu a slibuje Israelitům propuštění.

*) Ve středním a dolním Egyptě jsou bouře zvláštností a vyskytují se toliko v měsících prosinci a lednu. V dolním Egyptě dozrává již v únoru ječmen, pšenice však teprve o celý měsíc později.

Mojžíš a Aron přijímají toto prohlášení pyšného despoty v převědčení, že v něm opět ožije starý, zatvrzelý hříšník, jen co Bůh oddálí trestající ruku svou od něho. Mojžíš sice svoluje k jeho prosbám, dodává však přísně a otevřeně: „Vím zcela dobře, že ani ty ani tvoji služebníci se ještě Pána Boha nebojíte“. A tak tomu též vskutku bylo. Sotva poručil Mojžíš bouři, aby ustala, ukázalo se též ihned, jak povrchní byla lítost faraonova. Srdce jeho bylo zatvrzelejší než kdy před tím. A jak jinak zní nyní jeho slova než před několika málo hodinami. Vážně vyslovuje proto Mojžíš novou hrozbu a zvěstuje trest, který zítra má přijíti. Množství kobytek mělo zemi egyptskou zaplaviti.

Nejbližší okolí faraonovo samo již počíná reptati: „Jak dlouho ještě máme tato protivěnství snášeti? Nech již přece jednou ty lidi táhnouti, aby mohli obětovati svému Bohu. Což nevidíš, že k vůli nim celý Egypt hyne?“ Tato slova dvorních úředníků způsobila, že farao jeví ochotu k vyjednávání. Vůdcové israelští byli vskutku povoláni nazpět. „Kdo má vlastně jíti?“ táže se farao, načež Mojžíš odpovídá: „Jak již jednou jsme řekli, půjdeme všichni i se svými dítkami a starci, se syny i s dcerami, s bravem i skotem, neboť chceme oslavovati svátky Hospodina, Boha našeho“.

Tato odpověď naznačila beztak již podezřívajícímu vládci dosti a proto řekl s kousavým sarkasmem: „Tak buď Hospodin s vámi, jako že já vás a vaše děti propustím. Kdo by mohl pochybovati, že máte zlé záměry? Tak se nestane; chcete-li Bohu vašemu obětovati, nechť jdou pouze samotni mužové. Jinak vám nebude dovolení dáno“.

Mojžíš poznal, že každé další vyjednávání by bylo marné; pouze násilnými prostředky nejhrubšího zrna bylo by možno zlomiti vzdorovitost tyranovu. Proto pozdvihl svou hůl a mávl jí nad Egyptem.

Hned počal vanouti horký východní vítr, který trval celý den a celou noc. Druhého dne pak přinesl ohromné množství těžných kobytek, které zaplavily celé deltovité území. V malé chvíli pokryl tento drobný žravý hmyz celý povrch země a vše do kořene zničil. Zhltaly všecku zeleň na stromech a keřích, takže nezůstalo ani lupenu zeleného v celém kraji egyptském *).

*) Kobylka tato zove se *Oedipoda cinerascens*, dosahuje až 13 cm délky a náleží k nejhorším pohromám Orientu. Mračnům podobné, někdy i slunce zastínující, nechávají se v ohromném množství unášeti jižním nebo jihozápadním větrem, spouštějí se pak na úrodná pole a vše, co se zelená a kvete, stává se jejich kořistí. S daleko slyšitelným chroustáním spásou celou úrodu, ba i kůru a kořeny stromů ohlodávají a z ovoce zanechávají

Hrozná katastrofa přinesla též žádaný účinek. Faraο vidá zpu-
stošení kobyčkami spáchané, dal rychle zavolati služebníky Boží a
prosil snažně o prominutí. „Zhřešil jsem“, řekl, „ale odpusťte ještě
tentokráte rouhání mé a prostě Boha svého, aby odňal tuto naši
smrt ode mne.“

Mojžíš byl ochoten i tentokráte prositi za odstranění této zhouby.
Prudký západní vítr vzal opět s sebou všechno množství kobylek a
zanesl je do Rudého moře. Zmizely tak, jak přišly, avšak země le-
žela zde zpuštěna a její úroda byla zničena. Kamkoli se oko pa-
novnikovo obrátilo, všude vidělo smutný obraz krajiny zbavené vši
vegetace. Přešly dny a v srdci faraonově zrodila se opětně vrta-
kost, která se brzy změnila v předešlou zatvrzelost. O svém slibu
nechtěl nyní opět ničeho slyšeti.

Zdvihl tedy Mojžíš ruku svou k nebi a jasné světlo sluneční
změnilo se v hustou tmou, takže sotva viděl jeden druhého a nikdo
nemohl se z místa hnouti. Tento děsný zjev přírodní, který trval tři
dny, musil naplniti právě Egypťany hrůzou a zděšením, neboť dle
jejich mythologie byly tvůrčí síly světlé a laskavé, naproti tomu síly
škodlivé temné a ukrutné. Boj Horův proti Seth-Typhonovi znázor-
ňuje nejen půtku mezi vznikem a zánikem v přírodě, vyprahlostí a
požehnaní přinášející vláhou, smrti proti životu, zápolení dobrých
náklonností proti špatným v srdci člověka, nýbrž též zápas světla,
pramene to všeho života a plodnosti, s temnotou *).

Můžeme si představití zděšení faraonovo a všeho lidu egypt-
ského při tomto zatmění. „Kniha moudrostí“ zaznamenává dojmy,
které zanechala tato třídenní temnota v jejich srdcích: Žádná moc
ohně nemohla jim světla dáti, aniž jasný lesk hvězd mohl osvěco-
vali tu přehroznou noc. Všichni byli spoutáni jedním řetězem tmy.
Ať to byl hvízdot větru nebo libý zpěv ptactva mezi hustým větrovým
stromů, nebo hluk vody prudce proudící, nebo silný hřmot sesou-

pouze pecky. Táhnou-li pak dále, zanechávají ve zpuštěném kraji své zá-
rodky a odpadky, které svým zápachem otravují celé okolí a jsou též oby-
čejně příčinou různých morových nemocí. Proto nazývá faraο neprávem
toto kobyčkové navštívení „naší smrti“. Hrozný obraz kobyčkové pohromy
líčí prorok Joel v 1. kapitole.

*) Dle názoru starých Egypťanů podléhá bůh slunce s blížící se nocí
svému odpůrci a z jitra opět při rozednění slaví své vítězství. Při každém
zatmění slunce nebo měsíce byli proto Egypťané ve velikých úzkostech.
V „knize smrti“ stojí psáno: „Vystávají vlasy Osiriovi pro měsíc v době
hrůzy“. Když za faraona Takelota (kolem roku 800) nastalo úplné zatmění
měsíce, byl tento zjev, předpovídající neštěstí, zvěčněn v Karnaku nápisem,
v němž se praví, že nebylo lze rozeznati nebe a měsíc že byl předmětem
hrůzy.

vajících se skal, nebo neviditelný běh skákající zvěře, nebo silný hlas řvoucích divokých dravců, nebo ohlas ozývající se z dutin horských, všechno je děsilo a vysilovalo. Více byli na obtíž lidé sami sobě, než ony temnosti, obraz to věčné tmy, která je pojmouti měla. Israelité sice slyšeli bĕdování Egypťanů, nevidĕli jich však i velebili pro tak podivuhodnou ochranu Boha (srovnej 17. kapitolu Knihy moudrosti).

Bůh Hospodin zasáhl faraona, jenž se domníval býti vtĕleným bohem slunce, na nejcitlivĕjším místĕ. Tímto trestem mělo býti všem pohanským národům, v jichž ěele tenkrátĕ Egypťané svou značně vyspĕlou a všechny ostatní národy převyšující kulturou a civilisací stáli, provĕzdy dokázáno, že jejich přírodní božstva jsou pouhým výmyslem lidským a že služebníci tĕchto bohů jsou bezmocnými lidmi. Toliko jediný, nadpřirozený a nad celou přírodou neomezenĕ vládnoucí Bůh, Pán nebes i země, má právo, aby mu byla lidmi vzdávána božská úcta. Mĕlo býti všem jasnĕ dokázáno, že všemohoucí, nejvyšší svatý a spravedlivý Bůh trestává rouhače často právě tím, čím se prohřešili. Konečně mĕl všemi tĕmito zázraky býti povzbuzen utlačovaný lid israelský ke skalopevnĕ důvěřĕ v Boží Prozřetelnost a měla býti odstranĕna poslední stopa náklonnosti k pohanskĕ modlosluže. Jak hroznĕ se vymstila Všemohoucnost a Moudrost Boží na Egypťanech! Oni zbarvili krví nevinných dítek israelských vodu Nilu — přišel však den, kdy žízni vyprahlý jazyk nalezl pouze krvavĕ ěervenou a smrditou louži. Božskou úctou uctívání hadi stali se jim předmĕtem hrůzy a slunce se zdráhalo poskytnouti jim potřebného denního svĕtla.

Egyptskou tmou zahalena stojí před námi povaha faraonova. Má býti výstrahou po všechny ostatní věky a důrazným vybídnutím k pokání pro všechna zatvrzelá a zaslepená srdce, která uzavřela uší svých hlasu svědomí a hlasu vybízejícího k pokání.

(Pokračování.)

Emauzy.

P. Jindřich Hänsler.

Svědectví Boží o poznání Boha láskou.

(Další část o mystickém poznání Boha.)

Napsal P. Savinien Louismet O. S. B. — Přeložil P. Bern. Velíšek, Emauzy.

Z toho, co bylo praveno, lze vyvoditi, že poznání Boha rozumem nebo vírou jest nepřímé poznání, takřka z daleka a z venčí, kdežto poznání Boha láskou jest blízké, bezprostřední a ze vnitř. Jest to vlití Božího světla a nadpřirozené sladkosti a síly do duše přímo od Boha, bez zevnějších znamení a symbolů, jakými jsou na př. svatá Pisma, svátosti nebo přisluhování lidí*). Poznání rozumem a vírou jest dobré, ale mystické poznání Boha jest lepší, jelikož Bohu zjednává více cti a duši přináší většího prospěchu.

Kdyby někdo položil otázku: „Jest takové poznání Boha opravdu dáno lidem na zemi? Propůjčuje se k tomu skutečně Bůh, aby byl poznán intimním, tajemným spojením s milující duší? Či jest to všecko pouhá obrazotvornost mystikova nebo-li, jak se vědci vyjadřují, autosugesce? Není zde pouhý klam?“ — Nebude těžko dáti odpověď.

Jednak máme svědectví Boží v Písmu svatém, opakované, důrazné a určité; a na druhé straně máme svědectví všech pravých milovníků Božích, totiž těch, kteří byli prohlášeni za svaté, dále učitelů církevních a mystiků. Ti všichni a každý z nich tvrdí, že takového poznání lze lidem a dokonce každému člověku dosáhnouti, jakž později uvidíme.

Jaké jest tedy o tom svědectví Boží? Ponechávajíc stranou mnoho krásných míst ve Starém Zákoně, knihách mravoučných, prorockých, jakož i v Písni Šalamounově, obmezíme se na to, co praví Pán Ježíš. On jest Bůh sám a tedy také mistr mystického života. On praví, že uděluje takové poznání a zároveň udává potřebné podmínky k získání takového poznání.

U svatého Matouše (5, 8) praví: „Blahoslavení čistého srdce, neboť oni Boha viděti budou“.

Všichni vykladači souhlasí, že smysl tohoto místa jest nejenom, že čistí srdcem mohou očekávati, že budou patřiti na Boha v budoucím životě v nebi, nýbrž, že do jisté míry vidí Boha již za svého

*) Někdo může přijíti k poznání Boha čtením Písem svatých. Svátosti platně a hodně přijaté získávají duši milost Boží a tím zároveň prohlubuje se poznání Boha, aspoň u těch, kteří dospěli k užívání rozumu. „Přisluhování lidí“ sluší pak rozuměti poučování ať slovem, ať písmem. (Poznámka překladatele.)

pozemského putování. Jakým způsobem? Tímto: Mají postřehnouti Boha, které jest osobní, experimentální takového druhu, jakého se nedostává těm, kteří nejsou čistí. A tomu, jenž by nechápal toto mystické, vyšší poznání Boha a byl nakloněn ke skepsi (pochybovačnosti), řekl bych: „Příteli, jest srdce tvé čisté? Jsi čistý v myšlenkách, skutcích a náklonnostech? Jestliže nikoliv, pak jest právě to překážkou. Nemůžeš doufat, že porozumíš, dokud nebudeš čistého srdce“. Dle svatého Pavla (2. Kor. 2, 14) „smyslný člověk“) nechápe (nepřijímá) těch věcí, které jsou Duchu Božího“; ubohý hříšník, otrok zlých žádostí, nemůže ovšem chápati těchto věcí. Pročež nechať stanou se ti, kteří touží nejen rozumět, nýbrž i okusiti, jak sladký jest Pán, čistými srdcem. Pak začnou bráti účast na tomto vyšším či mystickém poznání Boha.

Dále praví Kristus Pán u svatého Jana (14, 21): „Kdo mne miluje, zjevím se mu“^{**}). Zde jest patrné, že mluví o onom zvláštním zjevení sebe sama, jehož se dostane člověku ne rozumem, nýbrž láskou. Není zde již řeči o úředním zjevení, kteréž učinil všem lidem skrze Církev, nýbrž o zvláštní přízni, prokázané duši, o onom blízkém a bezprostředním spojení, jímž dává svému věrnému služebniku okusiti svou sladkost. Slova Páně nepřipouští jiného výkladu. „Zjevím se mu“, t. j. chci ukázati sebe sama jemu přímým a intimním způsobem. Takový způsob nemůže býti bez příjemnosti a sladkosti. Jest patrna příčina, pro kterou Bůh vyhrazuje těm, kteří jej milují, intimnější, vzácnější a rozkošnější poznání Sebe, než jest popřáno hříšníkovi. I nejzkaženější hříšník může míti čistě spekulativní poznání Boha, jakého může zjednatí studium filosofie a theologie.

Jinde zase (Luk. 10, 21) praví Pán Ježíš: „Velebím tebe, Otče, Pane nebe i země, že jsi skryl tyto věci před moudrými a opatrnými a zjevil jsi je malíčkým“. Zde nás poučuje, že jsou věci, které se Bohu zalíbilo zjevití malíčkým, t. j. všem těm, kteří pokorou se stávají malými ve svých vlastních očích, kdežto odpírá ono zvláštní poznání těm, kteří jsou hrdi na svou učinnost nebo na své přirozené síly. Avšak co jsou ony věci takto zjevené? Jaké jest ono po-

^{*)} Latinské „animalis homo“ bývá obecněji vykládáno „smyslný“ či „tělesný člověk“. Sýkora překládá dle řeckého „psychikos“ „duševní člověk“ a vykládá to o člověku, který by byl ve stavu pouhé přirozenosti a řídil by se pouze přirozeným rozumem svým, ani milostí Boží osvíceným, ani zlou žádostivostí porušeným, na rozdíl od člověka „duchovního“, t. j. vykoupěného a milostí Boží osvíceného. (Pozn. překlad.)

^{**}) Celé místo zní: „Kdo však miluje mne, bude milován od Otce mého, i já budu jej milovati a zjevím se mu“. (Pozn. překlad.)

znání Boha, kteréž jest odepřeno mudrci anebo i učenému theologovi, není-li pokorný jako malé dítě? Nemůže to býti jiné poznání, než ono vyšší, bezprostřední, osobní, experimentální poznání Boha, jímž Bůh sám se dává, aby byl okoušen milující, pokornou, dětinou duší.

Mnoho jiných citátů z evangelíí a ze Zjevení svatého Jana bychom mohli uvést, které by byly stejně výmluvnými jako ty, kterých jsme použili, abychom dokázali, že poznání Boha ze zkušenosti není jen nábožný výmysl ani vynález přehorlivých, oklamanych duší.

Uvedme ještě aspoň jeden citát. U svatého Marka (10, 15) praví Kristus Pán: „Amen, pravím vám, kdožkoliv nepřijme království Božího jako malé dítě, nevejde do něho“. Jak přijímá malé dítě evangelium z úst své matky nebo řeholních sester*) nebo kněze? S největší prostotou a naprostou důvěrou. Nerozumuje o tom, nehání toho a nevybírá si, aby něčím opovrhlo. Kdybychom zašli do školy k dítkám na hodinu katechismu, viděli bychom, jak dítě přijímá pravdy, které se mu vykládají. Zde bychom nenalezli modernismu**). Jest to dětská bláhovost? Zajisté nikoliv. Milost svatého křtu jest ještě čerstvá v duši takového dítěte, pomáhá mu i přirozená nevinnost, a tak přijímá rozumně, opravdově a poctivě za pravdu vše, co se mu jako pravdivé vykládá. Dítě dělá konečně závěrky přesně. Bylo by překvapeno, kdyby mu někdo řekl, aby nemilovalo Pána Boha, anebo, aby ho milovalo jen málo. Dítě nesmlouvá, když přijímá království Boží. Byl čas, kdy jsme byli také takoví. Avšak, ach, to jest už dávno!

Byli jsme kdysi malými dítkami a přijímali království Boží v prostotě a toužili jsme milovati svého božského Mistra z celého srdce. Vyrostli jsme, ale ve světské moudrosti, a nezkoumající a nerozdělená láska, kterou jsme slíbili Bohu, když jsme byli maličkými, byla rozhozena do větru. Shledali jsme, že by nás to stálo velikou námahu, a sice doživotní, abychom milovali Boha, jak jsme povinni, abychom jej dále milovali, jak jej milují dítky, a tak jsme ustoupili. Již nepřijímáme a nedržíme království Božího, t. j. učení evangelia, „jako malé dítě“, a proto nemůžeme do něho vniknouti. Toto království Boží na zemi, kterýmž jest mystický život, poznání Boha láskou, rozkošné spojení s ním, a jako výsledek všeho toho,

*) V Anglii mají katolíci své školy a na mnohých místech vyučují tu řeholní sestry, které také pod dozorem kněze učí katechismu. (Poznámka překladatele.)

**) t. j. subjektivního a libovolného výkladu náboženských pravd. (Poznámka překladatele.)

podivuhodné posvěcení duše, jest nám odepřeno, protože nám chybí podmínky, za jakých bychom toho došli. „Amen, pravím vám, kdožkoliv nepřijme království Božího jako dítko, nevejde do něho.“

První přikázání zní: „Milovati budeš Pána Boha svého“. Pán Ježíš neřekl: „Rozumem chápati budeš Pána Boha svého“ nebo „Nabud' učennosti o něm“, nýbrž toliko: „Milovati budeš“. A zároveň nám praví, jak to máme činiti: „Z celého srdce svého, z celé duše své, ze vši myslí své, ze vši síly své“. Jen tak můžeme doufat, že dojdeme mystického poznání Boha, že okusíme a uvidíme, jak sladký jest Pán.

Toto pozvání či spíše tento rozkaz není dán jen několika lidem, nejen vyvolené třídě nebo jen jeho apoštolům, nýbrž všem lidem. Všichni jsou pozváni, avšak jak málo, velmi málo jest těch, kteří přicházejí k hostině! Viděli jsme, že toto zvláštní poznání Boha se svou rozkošnou sladkostí jest dáno duším dobré vůle. Známe také podmínky, za jakých se ho někomu dostane. Jsou totiž: čistota srdce, pokora a svatá prostota ctnosti, kteréž doprovázejí pravou lásku k Bohu.

Nad toto poznání není většího ani vyššího, vyjma to, kteréž jest údělem svatých v nebi v oblažujícím patření na Boha.

Při posvátných obřadech.

Svaté člení při mši svaté.

(Pokračování.)

Tichou nocí nad betlemským krajem dozněl chvalozpěv andělský Nadšené myslí pastýřů spěchají k věčnému Slovu, které se stalo tělem (Jan I.). Božské Dítě v jeslích svou slabostí mluví o milosrdenství a lásce Boha našeho, jeho úsměv vypravuje o ztraceném ráji, v němž očekává Otec svého syna — zbloudilé lidstvo — hloubka očí objevuje v srdci propast lásky — prosí pastýři první okoušejí pravdy evangelia, stojí v zadumání nad skutkem věčného Slova, duše jejich tone v hloubi pokoje a míru.

Věčné Slovo pokračovalo v podivuhodném učení, v nové nauce, znějící k uchu lidstva unaveného bludnou stezkou jako něžný vánek donášející unavenému, žízňivému poutníku bubláni blízkého potůčku. Hlásá světu o synovství, které nebeský Otec udílí lidstvu bez ohledu na osobu; chudý i bohatý, učený i ne-

učený jest volán do království, jehož odznakem jest láska, pokoj a mír v Duchu Svatém. Zbioudilé ovečky mají přístup, jsou vyhledávány od Pastýře lásky, nalezené spočívají v jeho objetí. Marnotratný syn umírající hladem dostává od Otce políbení smíru a hojnost otcova domu stává se jeho vlastní. Trpící nalézají těšitele, nemocní jsou uzdravováni a hořký pláč se mění v slzy radosti. Láska a milosrdenství strhuje na sebe panství nad světem a lidstvo jest jeho blaženou obětí, otvírá se mu cesta, pravda a život.

Není odsouzen člověk, aby zahynul se svými ranami, milosrdný Samaritán nalil oleje své Krve do hlubokých jeho ran a pozvedl ho zase k životu plnému Božské rozkoše, neb sám Bůh stává se jeho pokrmem, jeho životním kmenem, z něhož čerpá člověk životní sílu, aby nežil již sobě, nýbrž Bohu a kochal se v jeho rozkošech.

Pokoj a mír plynoucí z lásky, toť vrchol, toť nejvyšší bod výšin evangelického učení.

Církev svatá, mystické tělo Kristovo, když dozpívala chvalozpěv chvály nejsvětější Trojice, hlásá ve svatém čtení žíznícím duším tyto drahé poklady pravdy, aby se připravily svatými cítěním a svatým nadšením k největšímu a nejsvětějšímu úkonu oběti.

Shromažďuje duše kolem mluvícího Krista, aby se jemu připodobnily), aby se s ním sjednotily a tak se staly schopnými býti obětovány s Kristem v oběti na oltáři Otci. Zalíbení Otcovo na Jednorozeném Synu se tak rozšiřuje na celé mystické tělo. Půda duše jest zúrodněna svatým čtením, aby na rozsáhlé její stráni vyrostla jarní doba nového života, života v Kristu, který hlásá a tvoří oběti, líbezný zápal před Hospodinem, a rozmnožuje jeho nesmírnou slávu. Oběti pak uzrává vonný květ nadšené duše v ovoce působící rozkoš, radost, mír, pokoj, trpělivost, statečnost, důvěru, moudrost; všechny schopnosti lidské dostávají své meze a svá práva.*

Božský Učitel pronikl až do nejtajemnější hlubiny duše, aby ji zdokonalil, neboť jest jejím Původcem a cílem.

(Pokračování.)

Olomouc.

P. Method Habáň O. P.

*) P. E. Caronti O. S. B.: *Il Sacrificio Cristiano*, pag. 210.

Liturgické myšlenky Vánoc.

Vánoce jsou v prvé řadě svátkem světla. Tato myšlenka nalézá hojného uplatnění ve vánoční liturgii. Tež venku v přírodě jest tomu tak; pouze vycházející slunce sledujeme a opěváváme je plni radostí, slunci polednímu nemůžeme se již dívatí do tváře, tím spíše však je cítíme.

První adventní hlas ohlašuje blížící se den a očekávaný Vykupitel jest nazýván ve svatém nadšení „věčné světlo těch, kteří v něho věří“. Prosby, které po celý advent neumlkají a které projevují nesmírnou touhu po Moudrosti Boží, člověkem se stavší, dosahují svého vrcholu v antifoně nešpor čtvrtého dne před Hodem Božím „O Oriens“. V předvečer Vánoc očekává Církev svatá s posvátnou netrpělivostí problesknutí prvního paprsku světelného. Nyní konečně objevilo se Světlo světa, nebeské Slunce, „tamquam Sponsus dominus procedens de thalamo suo — Podoběn ženichu vystupujícímu z komory svatební“.

To, že liturgie obrací 18. žalm na Krista, má veliký význam. Oba dva díly tohoto žalmu, které opěvují nadšenými slovy Slunce a Zákon, jeví se býti na první pohled osře od sebe oddělenými. Svou jednotu však nalézají v myšlence tak pravdivé, že zákon jest sluncem našeho nadpřirozeného života. Vztahujeme-li je na Krista, mizí všechno rozdělení, vše jest jediným celkem: Kristus jest právě proto naším sluncem, protože jest naším zákonem. Jeho učení jest naším světlem. Toto jest onen zorný úhel, pod nímž jest nutno toto světlo vánoční pozorovati. Světlo svíce velikonoční má zcela jiný ráz. Světlo vánoční jest moudrost, jest poznání, jest odleskem věčného Světla, jest to — tělem učiněné Slovo, které na počátku bylo u Boha. Jednorozený Syn, jenž vyprávěl to, co v lůně Otce svého nebeského viděl, Pravda, v níž Otce poznáváme.

To je to Světlo, které jako modlitba *) první mše svaté vánoční v nevystihlé, hluboké své krátkosti praví, osvěcuje přesvatou noc vánoční, jehož tajemství již zde na světě poznati jest předchutí věčné blaženosti, jejíž podstata tkví právě v požívání tohoto Světla. To jest též důvodem, proč Kristus zpívá tuto modlitbu při mši svaté

*) Bože, jenž jsi tuto přesvatou noc jasem pravého světla ozářil, dej, prosíme, abychom téhož světla, jehož tajemství jsme poznali na zemi, také radostí požívali v nebi. Jenž s tebou živ jest a kraluje . . .

ve vidění svaté Gertrudy *), bohatém na hluboký, dogmaticko-mystický obsah. Tato mše² svatá znázorňuje totiž zpodstatnění díla vykupitelského v duši³, spojení nebe se zemí v osobě Kristově, spojení duše s Kristem⁴ a úplné její splnutí v jeho světle, program to křesťanského života.

Vánoce. — Ukázka beuronského umění.

Duše má své Vánoce, má je vždy, v každé době církevního roku, též o Velikonocích a svátcích svatodušních, ba, vánoční nálada musí být základem. Neboť jak by mohlo být srdce křesťana naplněno touhou velikonoční a pláti láskou svatodušní, kdyby nebyla noc jeho duše zasvěcena a osvětlena nebeským světlem, světlem

*) Vyslanec božské lásky, IV. kniha, poslední kapitola.

víry svaté? Když však církevní rok nám každoročně opětně přináší svátky vánoční, prožívá duše opět a opět v posvátné liturgii toto seslání světla, a novou silou vyzbrojena, kráčí dále po cestě světla tak dlouho, dokud se nepromění Vánoce víry ve věčné Vánoce patření. Světlem ozářené Vánoce jsou svátky víry. —

Druhou známkou liturgie vánoční jest kladení obzvláštního přízvuku na Otce, jenž svého Syna na tento svět posílá. Světlo ze Světla. Církev svatá poklekne za nedlouho, na svátek Zjevení Páně, před Božským Dítěm na kolena a bude mu své dary obětovati. Nyní však chce opěvati slitování Otce Světla a „nebe, zemi, moře a vše, co v nich jest,“ pozvati k prozpěvování chvály jemu. Nikdy se nezjevila „dobrota a lidumilnost“ Otce, „Boha spásy,“ (epištola 3. mše vánoční) v tak jasném světle, jako v poslání svého Syna. Syn jest náš Vykupitel, ale posléze přichází vykoupení naše též od Otce, a na to právě jsme o Vánocích upomínáni, když se srdcem překypujícím radostí a vděčností zpíváme: „Redemptionem misit Dominus populo suo, apud Dominum misericordia et copiosa apud eum redemptio — Spásu seslal Hospodin lidu svému, u Pána jest milosrdenství a bezměrná u něho spása“. Tak v Božské logice posvátného cyklu roku církevního jsou Vánoce svátky Boha Otce, tak jako Velikonoce jsou svátky Syna a svátky svatodušní svátky Ducha Svatého.

S tím souvisí též — a to lze označiti jakožto třetí známku — ustoupení „vánoční idily“ betlemské do pozadí před věčným zrozením Syna z lůna Otce. Tomu též odpovídá nakupení nejvýznamnějších jmen a přívlastků, vztahujících se na osobu Božského Dítka: Bůh, Stvořitel, Vykupitel, Světlo, Život, Bohočlověk, Odlesk Světla atd. atd. Lze jich naléztí asi čtyřicet v celém officiu. Skutečná to Christologie!

Člověk jest náchylný vkládati do jesliček příliš mnoho sentimentality a nechati volnou uzdu fantasii. Pravda, jest jisto, že milé jesličky slouží zbožnosti, podporují život ctnostný a budí pravou a vroucí lásku k Spasiteli; nic není nás tak vzdáleno, jako posuzovatel snad Církvi svatou schválený a všude zdomácnělý zvyk, přesto však můžeme připomenouti, že jesličky pocházejí z doby, kdy lid nejevil již takového porozumění pro mluvu Církve svaté v její liturgii, tak jako před tím. Člověk si znenáhla zvykl, při velmi správném poznání vlastní bezmocnosti a potřeby vyšší pomoci, živiti zbožnost svou spíše tklivou meditací, že Bůh se stal člověkem, nežli myšlenkou věrou proniknutou, že to, co zde v jesličkách zříme, to slaboučké

dítko, jest pravým Bohem, druhou božskou osobou, věčnou Moudrostí. A přece jenom jest to právě tato druhá myšlenka, která jest základem všech liturgických textů, a tato mluva Církve svaté působí vpravdě mohutným dojmem.

Právě tam, kde liturgie, kdyby byla pouhým lidským dílem, všemi jí poruce jsoucími prostředky by měla ukazovati na nesmírnou hodnost lásky v jesličkách ležícího milouckého Ježíška a svými radostnými chvalozpěvy se připojili ke zbožným pastýřům, slyšíme zcela jiná slova, zcela jiné tóny: „Dominus dixit ad me: Filius meus es tu, ego hodie genui te — Pán řekl ke mně: Syn můj jsi ty, já dnes zplodil jsem tebe“. Jména a názvy, jimiž vánoční liturgie v tak bohaté míře narozeného Spasitele uctívá, mluví stejnou mluvou, mluvou víry. A musí tomu tak býti. Slova něžné lásky tkví již v naší přirozenosti a my již nalezneme dosti takových slov u jesliček. Ve mluvě víry jsme však vždy slabými; zde musí nám Církev svatá slova předříkávat a pak teprve můžeme tato vznešená slova s nevýslovnou radostí opakovati.

Pomyslíme-li, že jest to účelem roku církevního, mystického Krista státe obnovovati a do duší Kristův obraz vtisknouti, zdá se to téměř samozřejmým, že na počátku roku církevního, ve svátek, kdy Kristus na nebi liturgie zazáří, viděti tak mocně do popředí posunutou víru, která jest základem našeho nadpřirozeného života.

Konečně za čtvrté vyznamenává se liturgie vánoční nevyslovitelně jemným zabarvením mariánským. Nejblahoslavenější Panna jest co nejúžeji spojena s celým vykupitelským dílem. Ona má též svůj podíl na Velikonocích a na svátcích svatodušních, avšak čím výše slunce stoupá, tím více musí světlo měsíční blednouti. Ona září svým plným jasem měsíčním, když oznamuje svým Neposkvrněným Početím východ Božského Slunce, a opětně, když se po Nanebevstoupení Páně a seslání Utěšitele ve svém slavném Nanebevzeří podává jakožto zralý a nadmíru sladký plod svého nového mateřství. V těchto dvou velikých svátcích jsme jati pohledem na její krásu. Když však Božské Slunce opisuje svou dráhu na liturgickém nebi, musí Maria ustoupiti do pozadí. Jest však zde, vždyt' jako bledá luna prorazí jasné světlo denní, tak i Maria jest neodlučitelná od Krista.

Liturgie dává výraz tomuto významu Blahoslavené Panny Marie, jevícímu se v pokorném držení se v povzdálí, sobě vlastním vroucím a významným způsobem. Ve svátek Narození Páně dere se přirozeně do popředí myšlenka na Matku s větším důrazem, než když Kristus

v plné své mužné síle slaví své triumfy, ač i zde zná liturgie dávati zaznívati přiměřeným způsobem zvukům mariánským. Mariánská povaha bohoslužeb svátků vánočních sestává z četných narážek v responsoriích, antifonách a hymnech, ze zakončení hymnů (doxologie*), užívaného po celou dobu vánoční, a neméně též z jemného smyslu Církve svaté, která již o svatvečeru a na Hod Boží po dvakrátě dává shromažďovati se lidu křesťanskému v prvním na celém světě Matce Boží zasvěceném chrámu S. Maria Maggiore.

Mluva Církve svaté v její posvátné liturgii uvádí nás hluboce do tajemství Božích.

Beuron.

P. Wolfgang Czernin.

První český překlad života sv. Benedikta a jeho řehole.

Rajhradského probošta Bonaventuru Pitra (1708—64) hodnotí literární historikové jako „předchůdce Dobnerova a spoluzakladatele kritického dějepytu českého“ (Český časopis historický 1909, str. 286). Jistě právem. Jeho působení spadá do doby, kdy západoevropská historiografie přes Německo a Rakousy pronikala do českých zemí a zasáhla také benediktinský řád. Slavná kongregace francouzských Maurinů měla pronikavý vliv zvláště na Bonaventuru Pitra, který ve svém historickém snažení nemohl té doby míti lepšího vzoru, než jaký skýtalo sdružení učených Benediktinů, které ve Francii k věhlasu přivedl Dom Jean Mabillon.

Životním dílem Pitrovým měly se státi zvláště dva veliké podniky: sbírka vypravovacích pramenů českých — „Scriptores rerum bohemicarum“ — a rozsáhlá sbírka listin moravských klášterů — „Monasticon Moraviense diplomatico-historico-chronologicum“. Pro obě kolekce nashromáždil Piter obrovský materiál, který však, bohužel, zůstal jenom v rukopise, protože zamýšlené vydání tiskem naráželo jak na nepříznivou dobu válek prusko-tereziánských, tak na obtíže finanční. Než i tak, mezi rukopisy rajhradského archivu uložený, zůstává obdivuhodným pomníkem vpravdě benediktinské pile, učenecké důkladnosti a sběratelské horlivosti.

*) Gloria Tibi, Domine, Qui natus es de Virgine, Cum Patre et Sancto Spiritu, in sempiterna saecula.

Tištěných prací Pírových, které významem svým daleko zůstávají za rukopisnou pozůstalostí, není mnoho. S výjimkou hagiografického spisu o svatém Vintířovi („Thesaurus absconditus in agro seu monasterio Brzewnoviensi seu s. Guntherus“, vyšlo v Brně u Emanuele Svobody roku 1762), který jest pracován více s hlediska historické diplomatiky, mají všechny ráz po výtce náboženský. Píter vůbec byl toho přesvědčení, že pro vědecké záliby nelze zanedbávati života duchovního. „Jest mi třeba pracovati jak v diplomatice, tak i v asketice“, píše 5. května 1760 Benediktinu P. Vojtěchu Raimannovi. — „Žijme tak, abychom nikdy nelitovali, že jsme žili. Neboť co prospěje člověku, kdyby celý svět získal, na své duši však škodu trpěl?“

První práce toho druhu vyšla roku 1748: „Hlas na výsosti, nařikání žalosti a pláče Rachel, plačící synů svých. Kniha bratrská bolestné matky Panny Marie na výsosti hory Kalvarské stojící, u Benediktinův v Polici 1592 začatá. Sepsaná od jednoho kněze (B. P.) řádu (Bened. kláštera Břevnov)“. V Hradci u J. Tibelly 1748 v 8° (Jungmann, Histor. liter. V., 1229). — Po ní následovala „Pietas Benedictina“ (v Benátkách u Jana Křt. Albrizziho 1751 v 8°). Je to přetisk spisku P. Ruperta Hausdorfa, řeholníka břevnovského, z roku 1678, jakési kompendium pobožností benediktinských, Píterem upravených se zřetelem k posledním dekretům papežské Stolice, týkajícím se řádu vůbec a kongregace česko-moravské zvláště.

Tyto dvě knížky vydal Píter ještě za svého působení v mateřinci břevnovském, kde poslední léta před svým povoláním na prelaturu rajhradskou (1756) zastával úřad archiváře řádu a sekretáře opata, visitátora česko-moravské benediktinské provincie. Jako probošt rajhradského kláštera dal svým nákladem roku 1760 vytisknouti spisek o 224 stranách pod názvem „Ržehola aneb zákon svatého Otce Benedykta oppata, od téhož svatého arcioťce sepsaná, a od svatého Ržehorže papeže toho jména Prvního čtená, schválená a potvrzená; nyní s jeho životem, jakž jej týž sv. papež sepsal, poprvé z latinského jazyka v jazyk český přeložená a na světlo vydaná pilností a prací Bonaventury Pytra, starožitého, svobodného a vejhradního kláštera Rayhradského ržádu svatého Otce Benedykta v markrabství moravském probošta a preláta. V Brně. Vytíštěná u Emmanuele Svobody, privilegovaného impressora, 1760“ (Jungmann, V., 477).

Tento překlad řehole benediktinské a 2. knihy Dialogů svatého Řehoře Velikého, obsahující život svatého Benedikta, s přidáním církevních hodinek a pobožností ke cti zakladatele řádu, ovoce to kvadragesimálních duchovních exercicií Pitrových, věnován jest k padesátiletému jubileu řeholní profese „vysoce důstojné a vysoce osvícené svaté římské říše kněžně a paní, paní Anně Školastice Paulerovej z Hoburku, z milosti Boží kněžně a abatyši starožitného královského kláštera panenského řádu sv. Benedikta, pod ochranou sv. Jiří na královském hradu pražském“, kde od časů blahoslavené Mlady a bratra jejího vévody Boleslava II., zakladatelů toho kláštera, „svatá řehola v českém jazyku v tom panenském domě neporušeně čtená i ctěná byla a se zachovávala; a jakž ustanovení téhož kláštera přikazuje, každodenně až posavád se čte a ctí a co nejpilněji zachovává“.

Poukázav v obsáhlé dedikaci na slavnou minulost svatojiřského kláštera, jehož abatyše, vybírané z nejpřednějších rodů, pro svou důstojnost a urozenost zaujímaly zvláštní postavení v zemi, promlouvá pak v předmluvě „k pobožnému a duchovnímu čtenáři“ o dokonalosti, přednostech a užítku regule svatého Benedikta a o vznešenosti jeho řádu, dovolává se při tom výroků papežů, církevních otců a jiných duchovních autorit.

Na straně 1.—128. podává překlad vlastní řehole, jejíž prolog a 73 kapitoly rozdělil na úryvky, „rozdíly“, připadající na jednotlivé dny v roce, a to tak, aby celá řehole přečtla se za rok třikráte. Řehole se čtla veřejně třikráte za den: „Předně při Pretiosa v kapitole, potom u stolu při obědě a při večeři; soukromě ustavičně pro cvičení se v ní a ustavičnost zachovávání“.

Strany 129.—208. obsahují „Život a zázraky svatého Otce Benedykta, tak jakž je popsal sv. Řehoř papež, toho jména První neb Veliký. Lib. 2. Dialog.“. K tomu přidány jsou (str. 209—224) „hodinky k sv. otci Benedyktu“ a litanie, obojí upravené podle příručky soukromých řádových pobožností „Pietas Benedictina“ (str. 163—179), dále modlitby k svatému Benedyktu, „synovské sebe-poroučení“ a za šťastnou hodinku smrti.

Překlad po jazykové a slohové stránce nijak nevyniká nad prostřednost, vykazuje všechny známky chatrné spisovné řeči české z doby kolem poloviny 18. století. Do jisté míry zajímavé jsou překlady hymnů („chval“), které Piter podle latinského znění podává rýmovaně. Jako ukázkou uvádíme hymnus z matulina:

Aurora surgit aurea
Festa restaurans annua,
Cum Benedictus arduum
Coeli scandit palatium.

Dennice zlatá vychází,
Novou se stkví slavností,
Když Beneš do nebe vchází,
Požívat věčné radosti.

Quanta in summis accipit,
Qui in imis claruit,
Cujus micant prodigia
Per ampla mundi climata.

Jakou slávou na výsosti,
Dostal po zemské strásti,
Stkvěl se divy, stkvěl se ctností,
By všel do věčné vlasti.

O Sacro-Sancta Trinitas
Sit tibi laus et gloria,
Qua Benedictus fruitur
Per infinita saecula, Amen.

O Svato-Svatá Trojice,
Tobě bud' čest' a sláva,
Již Beneš požívající,
Věčnou čest tobě vzdává, Amen.

Význam tohoto jediného, česky vydaného spisku Pitrova tkví v tom, že jest prvním českým vydáním života svatého Benedikta a jeho řehole, „která v rozličných jazycích, nikdy ale v českém nebyla vydaná“, a která po více než 100 let byla jediným českým spisem toho druhu, neboť další edice jsou již z doby novější: jubilejní rajhradská (P. Sarkandra Navrátila) z r. 1880 a beuronská, vydaná opatstvím Emauzským v Praze, z roku 1902.

Rajhrad.

P. Václav J. Pokorný.

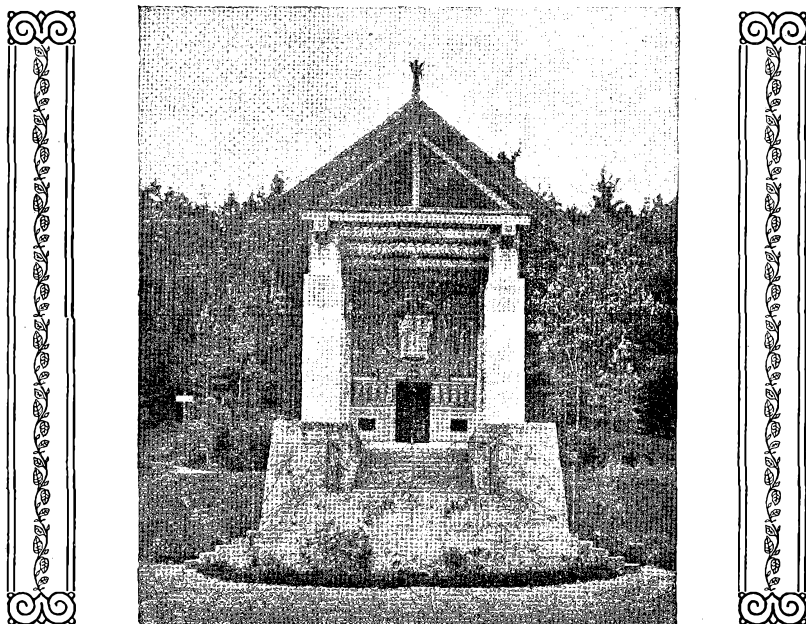
Liturgické umění.

(Dokončení.)

Liturgické umění beuronské vykazuje nejvlasnější rysy v malířství. Zde nejpádněji zdůrazňuje svůj služební poměr k liturgii a k liturgickému místu, na němž jest při bohoslužbě zvláštním způsobem přítomen Bůh se svým andělským komonstvem. Ono nechce odvésti tvou pozornost k sobě, nýbrž k neviditelnému světu, jenž tě zvláště na místech bohoslužebných obklopuje.

Umění, které vyzdobuje liturgické místo, má je opravdu jen vyzdobovati, ne však hlasitě nebo prostořece na sebe upozorňovati a přetrhávati tím neviditelné nitky, kterými Bůh duši opřádá a k sobě poulá. To nejvyšší, co nás má zaměstnávat, není umění, nýbrž spojení s Bohem. Viditelný svět se svými uměleckými krásami má být jenom důstojným a klidným místem, kde by se k tomuto nejrozkošnějšímu spojení mohlo dojíti.

Beuronské malířství chce býti pouze krásným šatem liturgické budovy — kostela. Slouží architektuře, tato pak panuje. Beuronsťij mají právo prvotnosti, že po dobách nemírného vyzvedání malířství nad architekturu zdobeného místa jako první se odvážili svými pracemi protestovati proti převrácenému řádu v umění. Žádný obraz nesmí u nich dominovati nad architekturou, ba ani nesmí stavěti se do jedné řady s ní, nesmí rušiti souměrnosti a proporcí stavby, nýbrž naopak musí všechny linie a plochy stavby vyzvedávati a činíti je určitějšími. Rytmus kamenné básně, již chrámová budova jest,

Kaple svatého Maura u Beuronu — pohled z předu.

musí býti úplně přejat malířskou výzdobou, aby liturgické místo bylo stánkem harmonicky působivým. Teprve když si uvědomíme tento poměr malířství k architektuře, poznáme, jak hluboce umělecky jemnocitnými byli umělci starořečtí, egyptští, asyrští a jsou dosud umělci japonští.

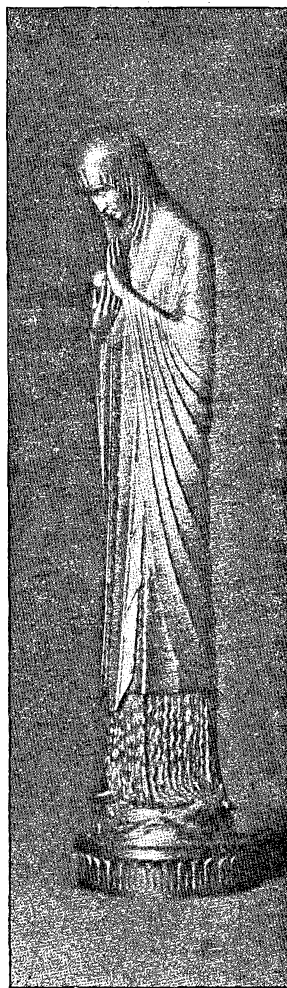
Chrámové zdi nejsou bezcenným papírem nebo pylovinou, která nabývá hodnoty teprve pomalováním a zarámováním, nýbrž ony chlí působiti už svou hmotou. O ten úspěch je malba nesmí připraviti. Pomalovaná zeď musí zůstati zdí, plocha plochou, oblouk

obloukem, pilíř pilířem. Malíř nesmí pomalovati zdi plasticky, nýbrž smí plastiku nejvýš naznačiti. Nestačí však pouhá stylisace malovaných předmětů. Ani jejich pozadí nesmí nahrazovati dojem plošnosti nějakou prostorovou perspektivou. — Viděl jsem v jednom kostele pilíře pomalovány stylisovanými postavami světců, kteří byli postaveni do krajiny rovněž stylisované, ale s pěknou prostorovou perspektivou. Plocha takového pilíře pro zrak ovšem zmizela. Co tomu říká architekt, jenž vložil do chrámových pilířů své stavitelské umění?

Malířské umění kostelní musí být tedy především monumentální a architektonické. Takovou musí být také liturgická plastika. Musí být opřeny o architekturu prostoru a splývati s ní. Tyto vlastnosti požadují ovšem na umělci, aby byl rovněž architektem.

Beuronské umění liturgické zrodilo se z posvátné architektury chrámové. Z kterého slohu stavebního? Jeho sloh jest dosud fiktivní — odmyslíme-li si malou kapli svatého Maura u Beuronu — neboť nemělo dodnes příležitosti postavit ve svém slohu chrám (kostel u sv. Gabriele v Praze-Smíchově neodpovídá stavitelským principům beuronským).

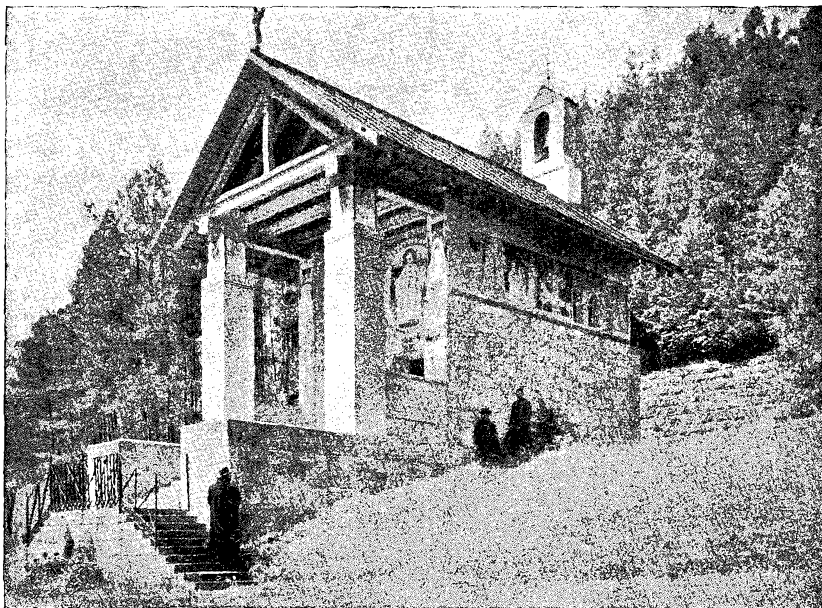
Beuronský sloh není ani egyptský ani syrský, ani řecký ani římský, ani byzantský ani gotický, ačkoliv bys u něho mohl naleznouti prvky těchto slohů. Nikdo mu však nemůže vytknouti eklekticismus, jak v něm hýřilo 19. století, které nebylo schopno vytvořiti vlastní sloh a mísilo ve svých dílech všechny možné slohy v nemožném spojení. Tak se v této době dostaly měkké malby Nazarenů do strohého gotického prostředí. Eklekticismus může se hledati pouze tam, kde různorodé slohy a principy stmelují se v neforemnou hmotu.

Ukázka
beuronského umění.

Beuronský sluh představuje pevnou jednotu, všechny jeho části souvisí spolu organicky. Tento organismus jest ve své bytnosti vytvářen duší, která si přivlastňuje z venčí pouze to, co se srovnává s její podstatou.

Úplný chrám, s architekturou a výzdobou, jak si jej představuje staříčkový zakladatel beuronské umělecké školy, byl by jedinečným výtvozem církevního, liturgického umění, který by neměl na světě sobě rovného díla.

Kaple svatého Maura u Beuronu — pohled se strany.

P. Desiderius Lenz má k němu úplně vypracované plány, které stále leží na jeho pracovním stole a na nichž ustavičně něco zdokonaluje. Kdo však vyplní přání skoro stoletého kmeta-umělce a dodá mu k výstavbě drahocenný materiál, jež vyžaduje pro toto dílo, které žije v jeho duši omilostněné nejvyšším Umělcem?

Emauzy.

P. Marian Schaller.

Péče o zemřelé.

(Z knihy svatého Augustina, kap. 2., 3. a 4.)*

Péče o pohřbení zesnulého, pohřební obřady a nádherný pohřební průvod, to vše slouží spíše k úléše pozůstalých nežli ku pomoci mrtvým. Přesto však nesmí se tělem zemřelých pohrdati a jeho si nevážiti, zvláště pak těl spravedlivých a věřících, neboť jich užíval Duch Svátý za nástroje a nádoby k všelikým dobrým skutkům. Když již oděv otcův nebo prsten nebo kterýkoliv jiný podobný předmět tím dražší bývá dítkám, čím více rodičů svých milovaly, oč spíše pak nesmíme pohrdati těly, s nimiž přece mnohem více než s kterýmkoliv kouskem oděvu, který nosíme, jsme spřízněni a spojeni. Neboť tělo neslouží pouze k ozdobě nebo za nástroj zevní, nýbrž náleží k samotné přirozenosti lidské. Proto bylo též s mrtvým tělem spravedlivých za starodávna zacházeno s povinnou úctou a láskou, konaly se pohřební slavnosti a staráno bylo o pohřeb. Předkové sami ještě za svého života nařizovali svým dítkám, kam je mají pohřbiti nebo k pohřbu přenéstí**).

Vzpomínají-li věřící v lásce a modlitbě svých milých zesnulých, není žádné pochybnosti, že to prospívá těm, kteří, dokud žili v těle svém, stali se takověto vzpomínky hodnými. Avšak i kdyby z jakéhokoliv důvodu nebylo možno tělo zesnulého pochovati v zemi posvěcené nebo vůbec ani pochovati, přece nesmíme zapomínati za duše zemřelých se modliti, tak jako činí Církev svatá, která vzpomíná v modlitbách všech, kteří ve společenství římsko-katolické Círky zemřeli, i těch, jejichž jména jsou jí neznáma. Tak vykonává jediná, všem společná a dobrotivá matka povinnost i vůči těm, kterým zde na světě k tomu již chybí rodiče, dítky nebo jiní příbuzní a přátelé. Kdyby tyto přímluvné modlitby za zemřelé byly opominuty nebo kdyby nevycházely z opravdové víry a zbožnosti, myslím, že by nic neprospělo duším zemřelých, kdyby těla jejich i na sebe světějším místě byla pohřbena***).

*) Tuto knihu sepsal svatý Augustin v roce 421 a jest určena pro svatého Paulína, biskupa v Nole. Odpovídá mu zde na jeho otázku, prospívá-li duším zemřelých, jsou-li pochovávána těla jejich v basilikách svatých mučedníků.

***) Tak nechtěl býti patriarcha Jakub pohřben v Egyptě, nýbrž v zemi Kananejské v hrobě svých předků (1. Mojž. 47, 40). Podobně i Josef přisahou zavázal své bratry, že při svém odchodu z Egypta vezmou tělesné pozůstatky jeho s sebou do země svých předků (Gen. 50, 24).

***)) Hřbitov sám o sobě nepřináší duším zemřelých žádného užitku, pozvuzuje však věřící k modlitbě za ně.

Je-li tomu vskutku tak, nesmíme se pak domnívatí, že prokazujeme zemřelým, o jichž památku pečujeme, dobrodiní, nepřinášíme-li za ně zároveň také oběť oltární, modlitby nebo almužny, byť by i tyto oběti nepřinášely užítku všem, za něž se přinášejí, nýbrž toliko těm, kteří se jich stali za svého života hodnými. Protože však nemůžeme sami o tom rozhodovati, musíme oběti přinášeti za všechny, kteří křtem svatým znovuzrozeni byli, a nesmíme z jejich užítku nikoho vylučovati, komu by mohly nebo měly býti dobrodiním. Neboť mnohem lépe jest přinášeti je nadarmo i za ty, kterým nemohou ani prospěti ani škoditi (blaženým v nebi a zavrženým v pekle), než jich vůbec neprokázati těm, jimž mohou prospěti (duším v očistci).

S větší horlivostí ovšem se modlí každý za své příbuzné, aby i jemu bylo později od svých podobně pomáháno. Cokoli však se vynakládá k pohřbení mrtvého těla, neprospívá k spasení, nýbrž jest lidskou povinností a odpovídá též přirozené lásce, neboť nikdo nikdy nenáviděl vlastní tělo své*). Proto jest třeba, abychom dle možnosti pečovali o tělo zesnulého bližního. Neboť, jednají-li tak ti, kteří nevěří v těla vzkříšení, tím spíše mají tak jednati, kdož v ně věří.

Byť i tělo mrtvým bylo, vstane přece z mrtvých a bude věčně žíti; proto jest též služba, prokázaná mrtvému tělu, jakýmsi dokladem víry ve vzkříšení.

Věra v Ježíše Krista — základ křesťanského života.

Z knihy: *Le Christ — Vie de l'Ame.*

Napsal Opat Columban Marmion O. S. B. — Přeložil P. Marian Schaller, Emauzy.

Věra — první vzhopení duše a základ života nadpřirozeného.

V pojednáních, která tvoří výklad celého díla, snažil jsem se vám ukázati samo o sobě uvažované uspořádání božích záměrů.

Viděli jsme věčný plán svého předurčení, jímž jsme přijali za vlastní v Ježíši Kristu, uskutečnění tohoto plánu Vtělením, Kristem —

*) Svatý Pavel k Efeským (5, 29): „Nikdo zajisté nikdy neměl v návistí těla svého, nýbrž živí a zachovává je“.

Synem Otce —, jenž jest zároveň naším vzorem, naším vykoupením, naším životem. Konečně poslání Církve, která za působení Ducha Svátého pokračuje zde na zemi v posvěcovacím díle Spasitelově.

Božská postava Kristova ovládá celý tento plán. Věčné myšlenky zastavují se u něho; jest Alfa, jest Omega. Před ním — obrazy, znamení, obřady a proroctví sbíhají se k němu; po jeho příchodu — všecko se obrací zpět a znovu k němu přimyká. Jest opravdu u prostřed božského plánu.

Jest tedy také, jak jsme to viděli, uprostřed života nadpřirozeného. Nadpřirozeno potkává se nejprve v něm, v Bohočlověku — dokonalém lidství nerozlučně spojeném s božskou osobou — majícím plnost milosti a pokladů nebeských a zasluhujícím svým utrpením a svou smrtí, aby se stal jejich všeobecným rozdělovačem.

Jest cesta, jediná však, po níž se může přijít k Otci věčnému. Mimo tuto cestu se zbloudí: „Nikdo nepřichází k Otci leč jen skrze mne“ (Jan 14, 6). Mimo tento základ předem od Boha položený nic není trvalého: „Neboť nikdo nemůže položit základ jiný mimo ten, který jest položen, a tím jest Ježíš Kristus“ (I. Kor. 3, 11). Kromě tohoto Vykupitele a víry v jeho zásluhy není spásy, a ještě méně svatosti: „V nikom jiném není spásy; neboť není jiného jména pod nebem daného lidem, v němž bychom měli býti spaseni“ (Skut. 4, 12). — Ježíš Kristus jest jediná cesta, jediná pravda, jediný život. Kdo nejde touto cestou, odchyluje se od pravdy a marně hledá život: „Kdo má Syna, má život; kdo nemá Syna, nemá života“ (I. Jan 5, 12).

Žítí nadpřirozeně znamená pro nás všechny účastnit se božského života, který jest v Kristu Ježíši: „Já jsem přišel, aby měli život. — A z plnosti jeho my všichni jsme byli obdrželi“. Hodnost přijatých dítek obdrželi jsme od něho. Jsme dítkami Božími jenom potud, pokud se podobáme tomu, jenž sám jest zákonitě pravý Jednorozený Otcův a který chce skrze milost posvěcující kolem sebe mít množství bratří; veškeré nadpřirozené dílo, jak jest pozorováno se strany Boží, k tomu se vztahuje.

Abyste to bylo skutečně, Kristus přišel a daroval se: „Abychom obdrželi přijetí za syny Boží“ (Gal. 4, 5). Předal všechny svoje poklady a veškerou svou moc Církvi, které poslal a dále posílá „Ducha pravdy, Ducha posvěcování“, aby ji řídil, vedl a zdokonaľoval svým působením v duších — dílem svatosti — až by mystické tělo na konci časů dospělo k úplné dokonalosti. Blaženost sama, konečné rozvíjení našeho nadpřirozeného přijetí, jest jenom dědictví,

o něž se Kristus s námi dělí: „Dědici Božími, spoludědici Kristovými“ (Řím. 8, 17).

Jako Kristus jest a zůstává jediným předmětem božího zalíbení, tak jeho vyvolení, kteří tvoří jeho království, pouze v něm a skrze něho jsou obestřeni stejným, věčným pohledem lásky: „Kristus týž včera i dnes i na věky“ (Žid. 13, 8).

Až dosud jsme viděli toto.

Málo by nám však posloužilo, kdybychom pouze způsobem odtažitým a naukově pozorovali tento božský plán, v němž se skví moudrost a dobrota našeho Boha. Musíme se činně přizpůsobiti tomuto plánu pod trestem ztráty podílu na království Kristově. Toto uvidíme v následujících pojednáních. Budu se snažiti, abych vám ukázal, kterak naše duše při křtu jsou zabírány milostí — dílo Boží dějící se v nás, podmínky naší osobní činnosti jakožto tvorů svobodných, které by nás uschopňovaly bráti účastenství na božském životě v míře co možná největší.

Uvidíme, že základem celé této stavby duchovní jest víra v Božství našeho Pána, a že křest, první ze všech svátostí, poznamenává celé naše bytí dvojím znakem, smrti a života, „smrti hříchu“ a „života pro Boha“.

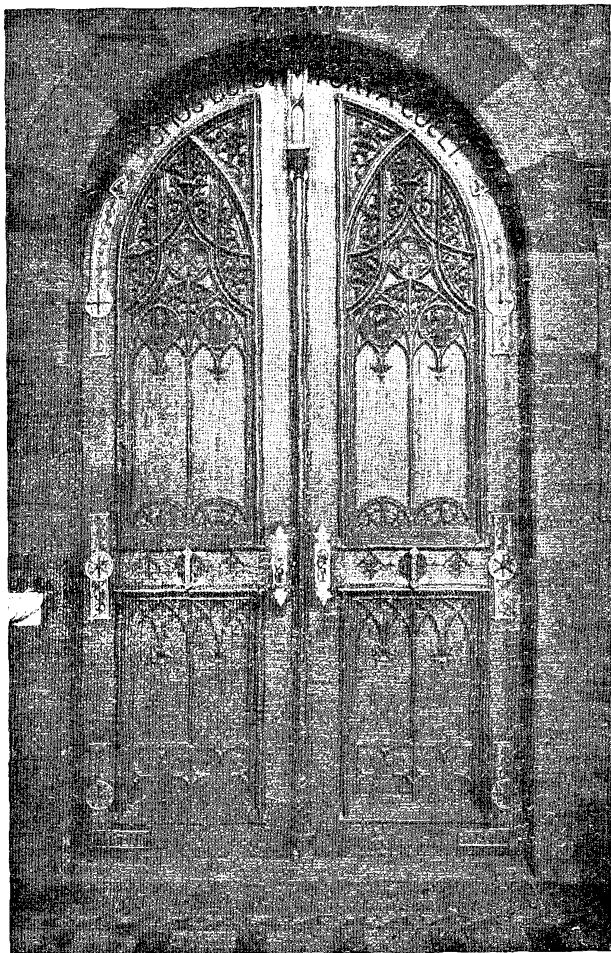
V překrásné promluvě, kterou proslavil při poslední večeři v předvečer své smrti a v které jakoby nadzvedl cíp závoje, jenž nám skrývá tajemství života božího, náš Pán pravil, že jest slávou jeho Otce, abychom přinášeli hojného užitku: „V tom jest oslaven Otec můj, abyste přinášeli mnoho užitku“ (Jan 15, 8). To tedy znamená vniknutí do věčných myšlenek, snažíme-li se přivésti v sobě k nejvyššímu stupni rozkvětu hodnost dítek Božích.

Prosme Ježíše Krista, jednorozeného Syna Otce a svůj vzor, aby nám dal prakticky poznati nejen jak on přebývá v nás, ale také jak my máme přebývat v něm, neboť to je zde na světě jediný prostředek pro nás, kterým bychom přinášeli ono hojné ovoce, pro něž nás Otec uzná za své milé syny: „Kdo zůstává ve mně, a já v něm, ten přináší ovoce mnohé“ (Jan 15, 5).

Všecka naše svatost, pravil jsem vám — a mým největším přáním jest, aby tato pravda byla vryta na dno vašich duší — pochází od toho, že běreme podíl na svatosti Ježíše Krista, Syna Božího.

Avšak jak bráti na ní podíl? — Přijímáním Ježíše Krista, jenž jest jejím jediným zřídlem. Svatý Jan, mluvě o Vtělení, praví nám, že všichni, kdož přijali Krista, stali se dítkami Božími: „Kdokoliv

však jej přijali, dal jim moc státi se dítkami Božími“. A jak přijímá se Kristus, vtělené Slovo? Předně a především věrou: „Těm, kteří věří ve jméno jeho“ (Jan 1, 12).

Dvěře z kostela do klausury kláštera Emauzského.
(Ukázka liturgického umění.)

Svatý Jan nám tedy praví, že víra v Ježíše Krista z nás činí dítky Boží. To jest rovněž myšlenka svatého Pavla: „Všichni syny Božími jste věrou v Krista Ježíše“ (Gal. 3, 26). Nebot' věrou v Božství Ježíše Krista ztotožňujeme se s ním; přijímáme jej tak, jak jest, Syna Božího a vtělené Slovo. Víra nás vydává Kristu; a Kristus,

uváděje nás do nadpřirozené oblasti, vydává nás svému Otci. — A čím jest víra v Božství Kristovo dokonalejší, hlubší, živější a stálejší, tím větší právo máme jakožto dítky Boží na sdílení života božského. Přijímající Krista věrou, stáváme se milostí tím, čím on jest od přirozenosti: dítkami Božími; a tehdy náš stav požaduje na Otci nebeském vliv života Božského. Náš stav, jakožto dítek Božích, jest jako ustavičná modlitba: „Ó, Otče svatý, chléb náš vezdejší dej nám dnes, totiž život Božský, jehož plnost má tvůj Syn“.

O této víře budu pojednávat. — Víra tvoří první postoj, který musíme míti ve svých vztazích k Bohu: „První spojení člověka s Bohem je skrze víru“ (Sv. Tomáš, IV. Sent. dist. 39, a. 6, ad 2). Svatý Augustin praví totéž: „Víra jest prvá, která podřizuje duši Bohu“ (De agone christiano, c. 13, n. 14). Jest zapotřebí, praví svatý Pavel, aby ti, kteří chtějí se přiblížiti k Bohu, počali věřiti, neboť bez víry nelze líbiti se Bohu (Žid. 11, 6). Tím méně lze dospěti k přátelství s ním a zůstatí jeho dítkami: „Nemožno jest dospěti k společenství jeho dítek“ (Concil. Trid. Sess. 6, cap. 8).

Cítíte okamžitě, že tento předmět jest nejen důležitý, ale i životní. — Neporozumíme ničemu ze života nadpřirozeného, ze života božského v našich duších, jestliže nepochopíme, že jest veskrze založen na této víře („ve víře založení“ Kol. 1, 23), na tomto důvěrném a hlubokém přesvědčení o Božství Ježíše Krista. Neboť, jak praví sněm Tridentýský, „víra jest počátkem lidské spásy, základem a kořenem veškerého ospravedlnění“ (Sess. 6, cap. 8) a tím veškeré radosti.

Vizme tedy, co je tato víra, který jest její předmět a jak se projevuje.

Kristus požaduje víru jakožto předchozí podmínku spojení s ním.

Uvažujme, co se dělo, když náš Pán žil v Judey. — Když přehlízíme vypravování o jeho životě v Evangelích, vidíme, že je to víra, kterou především požaduje od těch, kdo se obracejí k němu.

Čteme, že jednou jej následovali dva slepci volající: „Synu Davidův, smiluj se nad námi!“ Ježíš je nechal přiblížiti se a řekl jim: „Věříte-li, že vás mohu uzdravit?“ I odpovídají: „Ovšem, Pane!“ Tu dotýká se Ježíš očí jejich a vrací jim zrak, pravě: „Staniž se vám podle víry vaší“ (Mat. 9, 27—30). — Podobně, po svém Proměnění, nalézá na úpatí hory Tábor otce, který jej žádá o uzdravení svého zlým duchem posedlého dítky. A co mu praví Ježíš?

„Můžeš-li věřiti, všechno jest možno věřícímu.“ A hned otec dítěte volá: „Věřím, Pane, pomoz slabé víře mé“. A Ježíš osvobozuje dítě (Mat. 17, 9—14; Mar. 9, 16—26; Luk. 9, 38—43). — Když představený synagogy žádá na něm vzkříšení své dcery, dává mu náš Pán také stejnou odpověď: „Věř toliko, a bude zdráva“ (Luk. 8, 50). — Velice často vrací se tato slova na jeho rty, velice často také slyšíme jej říkati: „Jdi, víra tvá tě spasila, víra tvá tě uzdravila“. Říká to chromému, říká to ženě dvanáct let nemocné, která byla uzdravena, že se s věrou dotkla pláště jeho (Mar. 5, 25—34).

On činí z víry v sebe nezbytnou podmínku svých zázraků; i u těch, které miluje nejvíce, vyžaduje tuto víru. Hled'te, když Marta, sestra Lazarova, jenž byl jeho přítelem a jež se chystal vzkřísiti, dává mu na srozuměnou, že mohl lehce zameziti, aby její bratr nezemřel, Pán jí praví, že Lazar bude vzkříšen; ale chce před učiněním zázraku, aby Marta vykonala skutek víry v jeho osobu: „Já jsem Vzkříšení a Život; věříš-li tomu?“ (Jan 11, 25—26; srovnej: 10, 40 a 42.)

Kde nepolkává víry, tam rozhodně omezuje účinky své moci. Evangelium nám říká výslovně, že v Nazaretě „neučinil divů mnoho pro jejich nevěru“ (Mat. 13, 58). Zdá se, že nedostatek víry ochromuje, smím-li se tak vyjádřiti, činnost Kristovu.

Avšak tam, kde ji nalézá, nemůže jí ničeho odepřiti; libuje si chváliti ji veřejně, široce. — Jednoho dne, když byl Ježíš v Kafarnau, jakýsi pohan, důstojník, který velel setnině mužů, přiblížil se k němu a žádal jej o uzdravení svého nemocného služebníka. Ježíš mu odpověděl: „Přijdu a uzdravím jej“. Avšak setník mu ihned odvětil: „Pane, nenamáhej se tolik, neboť nejsem hoden, abys vešel pod střechu mou; ale toliko rci slovo, a uzdraven bude služebník můj. Hle, mám vojáky pod svou mocí. Díím tomuto: ‚Jdi, i jde, a jinému: ‚Přijď, a přijde, a služebniku svému: ‚Učiň toto‘, i učiní. Rovněž tobě postačí říci slovo, poručiti nemoci, a ona zmizí“. Jaká víra u tohoto pohana! Také Ježíš Kristus dříve nežli vysloví uzdravující slovo, projevuje radost, již mu působí tato víra: „Vskutku — ani u synů israelských nenalezl jsem víry tak veliké. Pro ni přijdou pohané a stolovati budou při hodokvasu života věčného v království nebeském, zatím co synové israelští, kteří byli nejprve povoláni k této hostině, budou vyvrženi pro svou nevěru“. A obrátiv se k setníkovi, řekl mu: „Jdi, a jak jsi uvěřil, staň se tobě“ (Mat. 8, 1—13; Luk. 7, 1—10).

Víra jest dokonce tak příjemna Ježíši, že se jí konečně podaří obdržeti od něho i to, co zprvu nebylo jeho úmyslem prokázati. — Máme o tom do očí bijící příklad v uzdravení vyžádaném ženou kananejskou. Pán Ježíš přišel k hranicím Tyru a Sidonu, krajiny pohanské. Jakási žena z těchto končin přišedši tam, kde se nalézal, jme se hlasitě volati: „Smiluj se nade mnou, Pane, synu Davidův! Dcera má jest krutě trápena od zlého ducha“. Avšak Ježíš neodpověděl jí ani slova. I přistoupili učeníci jeho k němu a pravili mu: „Propust' ji, uděliv jí, čeho si žádá, neboť nás obtěžuje svým voláním“. Kristus jim řekl: „Mým posláním jest, kázati pouze Židům“ *). A hle, žena přichází a padá před ním, říká: „Pane, pomoz mi!“ A Ježíš jí namítá stejnou věc jako apoštolům, užívaje však příslovečného výrazu, jehož se tehdy používalo k rozlišování Židů od pohanů: „Není dobré, vzítí chléb dítek a dáti jej psům“. Avšak žena, povzbuzena svou věrou, volá: „Ovšem, Pane, ale psíci žerou alespoň drobtý, které padají se stolu pánů jejich“. Ježíš je tak dojat touto věrou, že si nemůže odepřít, aby ji chválil a udělal jí hned, nač naléhá: „Ó, ženo, víra tvá jest veliká; staniž se tobě, jak žádáš“. I uzdravena jest dcera její od té hodiny (Matouš 15, 22—28).

Bezpochyby jedná se skoro ve všech těchto případech o uzdravení tělesná; avšak pro víru Pán Ježíš odpouští také hříchy a uděluje život věčný. — Hle, co praví Magdaleně, když tato hříšnice přichází a vrhá se k jeho nohám a skrání je slzami: „Odpouštějí se tobě hříchy tvoje“. Odpuštění hříchů jest zajisté milost řádu čistě duchovního. Nuže, jaký jest důvod, pro něž Kristus vrací život milosti Magdaleně? Pro její víru. Ježíš Kristus jí říká přesně taťáž slova, jako těm, které uzdravoval z jejich tělesných neduhů: „Jdi, víra tvá tě spasila“ (Lukáš 7, 50). Vizme konečně, co se dělo na Kalvarii. Jakou velkolepou odměnu dává Ježíš dobrému lotru pro jeho víru! Tento lotr byl pravděpodobně lupičem; avšak na kříži, kdy všichni nepřátelé Ježíše napájeli jízlivostí a posměchem („Je-li synem Božím, jak to pravil, ať sestoupí s kříže, a uvěříme v něj“), tento lotr vyznává Božství Krista, opuštěného svými učeníky a umírajícího na kříži. Neboť mluví k Ježíši o „jeho království“ v okamžiku, kdy Ježíš umírá; žádá na něm místa v tomto království. Jaká to víra v moc Krista skonávajícího! A jak jest Ježíš dojat touto věrou: „Vpravdě, ještě dnes budeš se mnou v ráji“. Odpouští mu

*) Ponechal svým apoštolům dílo evangelisace pohanů.

pro tuto víru všechny jeho hříchy a zajišťuje mu místo ve věčném království.

Víra jest tudíž první ctnost, kterou náš Pán žádá od těch, kteří se mu blíží. A tak se Kristus chová stále k nám všem.

Posílaje před svým nanebevstoupením apoštoly své, aby pokračovali v poslání jeho putující celým světem, žádá především víru; soustřeďuje v ní takřka všechno uskutečnění křesťanského života: „Jdouce, učte všechny národy . . . ; kdož uvěří a pokřtěni budou, budou spaseni; kdo neuvěří, zatracen bude“. — Stačí pouhá víra? Nikoliv, svátostí a plnění přikázání jest rovněž potřebí; kdo však v Ježíše Krista nevěří, neví, co počítí s jeho přikázáními a s jeho svátostmi. A naopak, protože věříme v Božství Ježíše Krista, ostříháme jeho přikázání a přistupujeme ke svátostem: víra jest tudíž základem všeho našeho života nadpřirozeného.

Bůh žádá, abychom mu po dobu pozemského života svého sloužili ve víře; jeho sláva tomu tak chce. Poctu od nás očekává, která v podstatě tvoří naši zkoušku, než dojdeme cíle věčného. Jednoho dne spatříme Boha bez závoje, jeho sláva bude tedy v tom, že plně ve vši nádheře a jasů své věčné blaženosti bude se sdělovati. Pokud jsme však zde na zemi, náleží do účelnosti božského plánu, aby Bůh byl pro nás Bohem skrytým; zde dole chce Bůh býti poznán, ctěn a obsloužen ve víře — a čím tato víra jest rozsáhlejší, živější a účinnější, tím příjemnější jsme Bohu.

Nouvè.

(Dokončení.)

Jak časově a místně dovedl Saboly oživití své koledy, ukazuje tato delší skladba, která jest psána zase dialogicky. Anděl mluví francouzsky, oba démoni provençalsky. Jedná se pak o chrám svatého Petra v Avignonu, kde Saboly byl činným jako kněz i regenschori.

LXII.

Anděl:

Pryč, chaso prokletého rodu!
 Jak? svěcenou mám vzíti vodu,
 bych z toho místa zahnal vás?
 Jsem Anděl Boží! tedy v ráz

at' poslechnete moci mojí!
 Jak? někdo k odporu se zbrojí?
 což nevíte, že já jsem kdys
 vás vyhnal z ráje? meč můj viz!

I. démon:

Nic nemluv více, slova maře,
 Já poznal jsem tě dle tvé tváře.
 já nevím, zda ty líp to víš?
 chci tobě říci, kdo jsem, spíš:
 Jsem ten, jenž mistrovské své dílo
 tam v Ráji vykonal, až milo!
 když podobu jsem vzal jak had,
 bych jab'ko mohl k ústům dát
 Adamu, Evě, družce jeho.

II. démon:

Jsem ten, jenž rány všeho zlého
 jsem uvrhnul kdys na Joba,
 když z mraků ohně podoba
 hned sjela v stáda, domy jeho,
 a když jsem odňal beze všeho
 i život sedmi dětem hned!
 I jeho ranil naposled,
 že od nohy až k hlavě, jisto,
 již zdravé neměl jedno místo.

I. démon:

Já jsem to, který jednal zkrátka,
 že pobita jsou Nemluvnátka! . . .

II. démon:

Zda věříš? má to rada bystrá,
 že Jidáš zradil svého Mistra?
 Vždy byl jsem jemu po boku,
 bych sved' ho, užil úskoku,
 jej donutil jsem, by Ho prodal;
 by zoufalství se potom oddal,
 já dal mu provaz oprátky,
 že na zem hodil nazpátky
 těch třicet šeklů! Má to práce!

I. démon:

Já horší věci proved hladce:
Sem tam jsem chodil, po chvíli
jsem potlouk všecko obilí!

II. démon:

Já jednou ranou šišky z jedle
jsem očesal, vše víno hnedle,
a kde jsem hrozen ponechal,
tam víno zmizelo, byl žal.

I. démon:

Já spustil hrozné krupobití,
že všechny mandle v nic se řítí,
ba, ani ořech nemá být —
když bude — třeba zaplatit!

II. démon:

Já přišel zřít dřív, nežli zvětrá,
ten kostel u svatého Petra,
jenž hlavní je můj nepřítel,
že klíče rajske v rukou měl.
Mně nechce víc otevřít bránu!
Jej nenávidět neustanu,
že chtěl bych mu vše zpusťošit.

I. démon:

Ted' právě čas, se na něm mstit.

II. démon:

Já chci mu smazat všechny malby!

I. démon:

Můj dráp i zlato sloupal by
a rozlámal vše ozdoby.

II. démon:

Chci zničit mešní nádoby
a šaty, cíl mé pohany!

I. démon:

Já na zem shodím varhany
a chci jim protrhnouti měch,
jenž vzadu dodává jim dech.

II. démon:

Já ranou rohů zničím zvony,
že nevydají více tóny
a zmlkne jejich kďákání
i hodin opakování!

I. démon:

Já zničím obrazy mu na skle,
u epištoly spadnou prasklé;
i jiné léčky bych mu nes,
však nejde to, je vítr dnes.

II. démon:

Dnes jeho stavba bezvadná je,
však mnou už nepořádek zraje
a strhnu všecko dolů v prach.
Ty myslíš snad, že já mám strach?
že hrozba tvá mi tresty chystá?

Anděl:

Pryč odtud všichni z toho místa!
pryč, ďábli, lidstva škůdcové!
Bůh, jenž vás svázal, ďáblové,
jen zdvojí za to vaše muka
a chloubu ztrestá jeho ruka.
Pryč odtud! klid'te se z mých cest!
neb zde Dům Hospodinův jest! —

Několik koled líčí příchod Tří Králů a vždycky jinak. Poslyšte tuto klasickou koledu:

XLIII.

Hvězda krásná,
nad vše jasná,
vede Krále Tarsiské
z Ostrovů a z Arabie
do chléva, kde dlí Marie
a Král říše nebeské.

Přebohatí,
nelakotí,
nesou dary z pravidla!
Mají pokladnic půl tuctu,
přeplněných, vezou úctu
myrrhy, zlata, kadidla.

Co četníků!
bojovníků,
regimentů pět či šest!
Mají krásné ekvipáže,
samý sluha, lokaj, páže,
vyšňořeni — všecka čest!

Ale v městě
při jich cestě
strachu víc je nežli zla:
myslí, že ti žandarmové
verbuji pro války nové,
najímají vojska svá!

V tuto chvíli
král Maur milý
vyhlášku k svým lidem má:
Že, kdo oškubal by kuře,
bude za to viset chuře —
a to v prostředí Betlema!

Ušlechtilá
mysl milá
nechce vydírání mít!
A tak všechen lid tu, jisto,
ve stáji chce najít místo
a chce Adoraci zřít! —

To jsou Tři králové dle představy lidu přímo nedostižně vykreslení! Žádná archaeologie, žádná věda, ale výtvor lidu obdivuhodný!

Jak Saboly své koledy skládal, o tom poučuje nás nouvè XVII. Jedna brána v Avignonu má jméno dle Sant Laze = svatého Lazara, jenž byl prvním biskupem v Marsilii. Za vpádů saracénských bylo jeho tělo převezeno do Autunu, hlava — dle tradice — zůstala v Marsilii a dosud je tam uctívána.

Slavný nouvelista Micoulau Saboly patří do století sedmnáctého (1614—1675). Ve století následujícím vynikl a znárodněl prostý řemeslník, stolař avignonský, Antòni Peyrol (Peiròu). Roumanille, básník a knihkupec a jeho napodobitel, vydal výbor z jeho koled a praví v úvodu: „A. Peyrol byl v našem milém městě Avignonu obchodník dřívím, truhlář a také prostý a dobrácký zpěvák betlemský (1779). Sebral jsem všechny nouvè tohoto svatého muže, které se zpívají až dosud, neboť některé už dávno jsou zapomenuty a nezpívají se“. Bylo to roku 1852 a Roumanille vybral 21 koled.

Překládám na ukázkou první z nich, která znamenitě doplňuje můj výklad o hostině štědrovečerní v Provinci. Formu originálu jsem přesně zachoval. Peyrol jest mistrný veršovec a důkladný žák Sabolyův.

Na Štědrý Večer již,
nevím, zda to víš,
každý k svým se domů vrací,
paličky a války v práci
na sto kroků uslyšíš;
zvoní lžíce,
hřmí puklice,
rozně, pánve, rendlíky,
ten večer hřmot je veliký.

U Malované z bran
dav je namačkán,
u kramářů nakupují,
plné kotle naplňují
nejchutnějším olejem,
lívanečky,
polívečky
z chleba kůrky, se žloutkem,
i „olej z révy“ chutná všem.

Jdou vložit ohnivec
 slavně večer v pec,
 chystají se mnohé vděky:
 vidím vařící se šneky,
 voda kypí přes hrnec;
 rybky zlaté,
 jikrnaté,
 smaží a vše druhy ryb,
 jak Avignon to umí líp.

Ten večer syt je krk,
 největší hlad zmlk,
 ovoce je všeho druhu,
 lahůdky jdou všechněm k duhu,
 dnes by našel se i vlk!
 Cukrovinek,
 laskominek!
 Bílé víno! Ořecháč
 dnes chroupe chuďas i boháč.

A zítra Velký den
 bude hodů plen!
 všecko na česneku strojí:
 skopovou i drůbež svojí.
 Co tu hřmotu ven a ven!
 Kuře v kmíně,
 na slatině,
 kohouty a slepice
 zřím, kapouny i zajíce.

Má každý ze zvyku
 chuťnou paštlku,
 roštěnka se tučná smaží,
 krocán na rožni se praží,
 vzácné sousto jazyku.
 Na pekáči
 vše se smačí;
 rožeň, to' ten nástroj jen,
 jímž každý bývá spokojen.

A vánoček tu zřím
 víc než pomyslím!
 koláče jen máslem voní,
 chuť, že srdce touží po ní,
 radostno je domácím!
 Kočka mňouká,
 strachy brouká,
 neustále vyje pes
 a pátrá, kde co hne se dnes.

Dnes každý řemesník
 bělostný chléb pík',
 nežloutne se po šafránu!
 skývu má dnes cukrovánu.
 Pánvi věru patří dík:
 za lívance,
 za mazance,
 za klobásy, jelita,
 i koblíhy Hod uvítá.

A když je plný břich,
 každý šťasten ztich;
 není třeba více říci
 při té chutné veselici
 krásných Hodů Vánočních.
 Přes ty svátky
 drž se zpátky
 zavřen doma, panečku,
 a chrupej si svou vánočku.

Tak učil jsem tu vás!
 líp bych činil as:
 o jídle miň vyprávěti!
 Pravá radost, milé děti,
 z lásky Boží přijde v nás.
 Oslavení
 Narození
 Boha srdce oblaží,
 a blažen, kdo to uváží!

Již hodování dost!
 v tom je pravá ctnost:
 myslit na své duše spásu;
 dbej též Spasitele hlasu,
 který káře nestřídmost.
 V jeslích spása!
 Ježíš hlásá,
 že se třeba umrtvit,
 vždyť přišel, by to učil lid!

Peyrol jest zajímavá hlava básnická a zasloužil by širšího rozboru, škoda, že pro nedostatek místa nemohu tak učiniti.

Když Roumanille (1818—1891), otec a patriarcha nové poesie provençalské naší doby, získal ideálům svým Mistrala a když založen byl vlastenecký spolek Felibrige, který jako jihofrancouzská Akademie věd a umění pronikl veškero myšlení Provençalů, starodávné koledy oživily a Roumanille sám celou knížku nových složil. (Viz o něm naši velikou monografii v „Obzoru“ [1891] a o Felibrigi náš článek v „Bohoslovném Slovníku“ Podlahově.)

Roumanille byl vroucí katolík životem, slovem, příkladem i písmem. Umíral jako světec. Staré koledy Sabolyovy, Peyrolovy, Puechovy (kanovník v Aixu Louis Puech, básník, žil v letech 1624—1688), Domerguovy (děkan v Aramonu) a jiné neznámých autorů vydal pečlivě několikrát. Učený hudebník provençalský Seguin nalezl v knihovně avignonské nápěvy koled Sabolyových a vydal je i s notami. Staré tradice se oživily a nové koledy se skládaly. Vedle felibrů vynikl zvláště Denis Cassan, nový trubadúr lidový (* 1810 v Avignonu). Mimo Felibrige stál také kněz Simeoun Lambert, jehož Betlem (vyšel roku 1870) jest celá kniha romancí a skladeb vánočních. Narozen roku 1815 v Beaucaire, zemřel jako farář roku 1868 v Saint-Gervasy. (Viz naši stať „Farář Lambert, katolický básník provençalský“ v časopise „Museum“, XXVI., 1891—1892.) Patří k největším básníkům Provence, ač jest dnes skoro neznám. Émile Ripert v povrchní knížce své „Le Félibrige“ o něm skoro neví. Jinak ocenili ho Němci: slavný Jesuít P. Baumgartner a Pater Kreiten S. J., který ho přeložil do němčiny.

Z vlastních felibrů psal Theodor Aubanel grandiosní trilogii o Mláďátkách a Roumanille vydal celou knížku koled, psaných v letech 1845—1859: Li Nouvè de Roumanille; obsahuje 15 skladeb, které našly veliké obliby. Když při pohřbu Roumanillově

26. května 1891 varhaník na kůru zahrál nápěv jeho koledy Slepá dívka (skladatel P. Scudo), všichni přítomní se rozplakali, neboť poznali známou koledu básníkovu

Le chato avuglo.

To bylo v krásný den, kdy panna porodila
tam v Bellemě,
plod svatý třásl se, když v slámu uložila
jej dojemně.

Na nebi Gloria ve sboru andělové
jak zpívají,
tu k stáji se všech stran pastýřky, pastýřové,
si klekají.

A tu se vypráví, že tehdy dívka lepá
prý plakala,
že děva ubohá, od narození slepá,
tak zalkala:

„Ó, proč mě zanechat zde samotnu chceš, máti
má nejsladší,
až budeš děťátko ve stáji kolébatí,
já zapláči“.

„Tvé slzy, krvi má“, jí matka odvětila,
„mě rmoučí již,
vzít mohla bych tě též, však co tam? dcero milá,
vždyť nevidíš!“

Však zítra večer přec, jak budeš potom ráda,
až přijdu zpět,
co uzřím, tobě vše, má trpitelko mladá,
chci povědět!“

„Já vím! až do hrobu že půjdu v temném mraku
vždy žitím svým,
ó, slunce zlatisté, já nikdy beze zraku
tě neuzřím!“

Což třeba očí jest, bych mohla uvěřiti
a pokleknout?
chci rukou Ježíška, když nemohu jej zříti,
se doteknout.“

A slepá pláče tak, tak prosí, ubožátko,
ba kleká hned,
že musíš v soucitu své srdce pohnout, matko,
ji vyslyšet!

Jak potom ve stáji se třásla, dívka milá,
jak pobledla!
Na srdce Ježíška svou ručku položila —
a prohlédla!

Jiné koledy Roumanillovy viz v „Obzoru“ (1891).

Učelivý žák Sabolyův postaral se o to, aby mu v Monteux na náměstí byl postaven pomník, při kteréžto slavnosti Roumanille starého koledáře oslavil skvělou řečí.

Broumov.

P. Sigismund Bouška.

Z řádu svatého Benedíkta.

Povýšení opatského chrámu v Maria-Laach na Basiliku minor. — Už třikrát v tomto roce vyznamenal sv. Otec opatství v Maria-Laach. Po prvé, když dal dp. převoru Albertu Hammenstedovi v hodinu trvajících audienci možnost podrobně referovali o cílech a úspěších liturgických prací svého nejdůstojnějšího opata a svých spolubratří. Laskavý zájem, který Jeho Svatost při této příležitosti projevovala, vyzíral nejen z jeho souhlasných slov, nýbrž především ve výslovném přání viděti sestaveny zásady liturgického apoštolátu ve zvláštní Promemoria. Se srdečným povzbuzením k další práci a se zvláštním milostivým požehnáním pro nejdůstojnějšího pana opata z Laachu propustil svatý Otec převora. Hned po obdržení Promemoria dal svatý Otec po svém státním sekretáři, kardinálu Gasparim, vysloviti blahopřání panu opatovi k jeho liturgickým snahám.

To však Jeho Svatosti nepostačovalo. Na žádost nejvyšších církevních hodnostářů povýšil opatský chrám v Maria-Laachu na Basiliku minor. Právě v týž den, kdy opatství slavilo výročí posvěcení chrámu, shromáždila se klášterní rodina po pontifikální mši svaté v sakristii, aby vyslechla breve, jímž se toto povýšení oznamuje.

Zajisté, že toto vyznamenání není pouze poctou opatství v Maria-Laach a vzácným uznáním jeho snah, nýbrž také radostí a povzbuzením pro všechny, kteří jsou ve spojení s opatstvím u jezera.

Posudky o knihách.

Leben und Wundertaten des heiligen Franz von Assisi. Erzählt von **Thomas von Celano**, übersetzt von P. Camill Bröll O. M. Cap., mit einer Einleitung von Otto Karrer. München, 1925. Verlag von J. Pfeiffer. 8°, 383 stran, vázané v plátně M 5:80.

Tato poutavá kniha obsahuje první a druhý životopis a traktát „O zázracích“. Tomáš z Celana se narodil kolem roku 1200 a již v patnácti letech se připojil k družině svatého Františka. Ztrávil několik let v léto škole svatého zakladatele odebral se ještě za života jeho do Německa a hlásal slovo Boží v Mohuči, Wormsu a Kólině nad Rýnem. Svatý František umřel leta Páně 1226 a brzy potom vrátil se Tomáš do své vlasti. Následujícího roku obdržel rozkaz od papeže Řehoře IX., aby složil životopis svatého Františka. Tomáš se dal do práce a již dne 25. února 1229 mohl odevzdati papeži svůj spis. V tomto překladu zaujímá první životopis strany 22—122. Na stranách 122—134 vypravuje se o zázracích, které se staly po smrti svatého Františka. Druhý životopis zaujímá v našem překladu strany 135—312. Jest tedy značně obsírnější než první. Kolem roku 1245 požádalo generální shromáždění Františkánů tři bratry řádu: Leona, Rufina a Angela, kteří bývali důvěrnými přáteli svatého zakladatele, aby sepsali své vzpomínky na život světčův. Vyhověli a hotovou práci odevzdali tehdejšímu generálu řádu Krescenciovi, který jí předal k zpracování osvědčenému již životopisci Tomáši z Celana. V tomto životopise jest mezi jiným uvedeno též vypravování o zázračném obrácení svatého Františka, jehož první životopis neobsahuje.

Traktát „O divech“ zaujímá v našem překladu strany 317—375. Jsou to doplňky k prvému a druhému životopisu. Zde se také vypravuje o stigmatiscaci čili jizvách svatého Františka.

Tyto životopisy se pěkně řadí k starým životopisům: svatého Martina (od Sulpicia Severa) a svatého Benedikta (od svatého Řehoře Velikého). Nechťají jen sdělili suché životní údaje, nýbrž líčí působení milosti Boží v duši světčově a skrze něj v jiných duších. Proto jest to čtení na výsost poutavé a povznášející, ať se čte v originále anebo v kterémkoliv dobrém překladu. Z té příčiny doporučujeme i tento německý překlad co nejlépe.

P. Bernard Velišek.

Svatý František z Assisi a Čechové. 1226—1926. Uspořádal Antonín Šorm. Nákladem Československé akciové tiskárny v Praze, 1926. Stran 166 velikého kvartu. Cena Kč 20.—.

Trvalým památkem letošního františkánského roku u nás bude beze sporu bohatý sborník, jehož vydání a uspořádání svěřila Lidová Akademie povoláním a v podobných podnicích osvědčeným rukám spisovatele Antonína Šorma. Přední badatelé a autoři snesli tu v 19 větších i v četných drobnějších příspěvcích spoustu nepřeberně a často málo známé nebo vůbec neznámé látky o vlivu svatého Františka a jeho řeholí, o dějinách františkánského kultu, o hlasu jeho poesie, o historii českých klášterů svatého Františka, o staré františkánské Praze, o obrazech a medailích svatého Františka Serafinského i ostatních svatých a blahoslavených jeho řádu a tak dále. Živé slovo úvah a přehledů, fotografických snímků, dřevorytů. Kniha jest vzorně vypravena a tištěna na křídovém papíru krásnými, zřetelnými typy. Pietní účel této jubilejní publikace, oslava Serafinského Chudáčka z Umbrie, určoval i cenu knihy, která se stane dojistá tím, čím by měla býti: Lidovou čítankou o svatém Františku Serafinském u nás.

1. **Ottlie Bödiker: Die heilige Messe.** Aus dem Italienischen übersetzt. „Eucharistische Funken“, svazek VI. 1.—4. vydání. IX a 260 stran. Freiburg i. Br. Herder, 1925. Vázané RM 3:30.

2. **Dr. Clemens Oberhammer: Im Lichte des Christkinds.** Liturgische Tagesgedanken zum eucharistischen Opfer und Opfermahl für die Winterzeit. „Liturgische Lebensbücher“, svazek I. 2. vydání. 332 stran. Innsbruck, Verlagsanstalt Tyrolia, 1925.
3. **Leo Wolpert: Gebetsweisheit der Kirche.** Lesungen im Anschluß an die Sonn- und Festtagsorationen. VIII a 273 stran. Freiburg im Br. Herder, 1925. Vázané RM 5'60.

Katolická liturgie se stala racionalistickými vlivy minulého století přemnohým „fons signatus — studnicí uzavřenou a zapečetěnou“. Lidé chodili do kostela, ale pro bohoslužby měli málo porozumění; byli přítomni mši svatě, ale mezi ní se oddávali soukromým pobožnostem; za dveřmi chrámovými končil vliv liturgie, pro duchovní život se z ní málo čerpal.

V posledních letech nastal potěšitelný obrat a víc a více zřejmý návrat k „prvotním a nenahraditelným zdrojům“ pravého katolického ducha a zbožného života, jak svatý papež Pius X. nazval liturgii. Zájem o liturgii roste a liturgie na tomto poli se množí. Tak ukazují též tři shora uvedené spisy, jak lze čerpati z liturgických úkonů a textů bohatý obsah a opravdové prohloubení pro život duší. Všechny tři se obírají mši svatou; ale není to postupný výklad všech částí ani vědecký rozbor jednotlivých úkonů nebo slov.

1. „Mše svatá“, již Bödikerová dle italského originálu zpracovala, sleduje postup eucharistické oběti a doprovází hlavní její momenty zbožnými úvahami. Jsou to vsuktku hřející „jiskry“, které zde z tajemství eucharistie jsou křesány a které osvětlují krásu a nekonečnou cenu mše svatě a budí zároveň duchovní radost z ní. Zvláštní zásluhou autorky jest, že se snažila vytyčiti vznešené poslání a důstojnost toho, ježž Bůh vyvolil, by mu přinášel přesvatou obět' — katolického kněze. Zde poznají rodiče, jakým významem to jest, vyvolil-li si Bůh svého zástupce z jejich rodiny. A zajisté že budou simě povolání ke s.avu duchovnímu, které vložil božský rozsěvač do srdce jejich dítk, sřezřiti a s láskou pěstovati.

2. Dr. Oberhammer, který čerpal svou lásku k liturgii v arcidiecézi beuronské, vydal již čtyři svazečky liturgických myšlenek pro celý běh církevního roku. Čerpá je výhradně z Offertoria a Communia mše svatě a tím nás uvádí k opravdovému jádru mše svatě — k oběti. Úvahy odvozené ze zpěvů při obětování mohou sloužiti jako příprava, myšlenky ze zpěvů při podávání svatého přijímání jako dík po mši svatě. Autor „vyssál opravdu strdí ze skály a olej z kamene nejtvrdšího“ (Deut. 32, 13). Tento svazeček obsahuje dobu adventní a vánoční; druhý: „In Leid und Sieg“, jedná o době postní a velikonoční, třetí: „Im Feuer des heiligen Geistes“, projednává dobu kolem Letnic, čtvrtý: „In Herbstestagen“, pak poslední měsíce roku církevního. Tyto cenné úvahy hodí se pro kněze i laiky.

3. Třetí spis osvětluje mešní orace. Wolpert, spisovatel zaslouženého věhlasu, označuje za svůj hlavní úkol: „vybrati z orací tu neb onu myšlenku plnou křesťanské moudrosti a odvoditi z ní užitečné poučení pro praktický život“. Jeho myšlenky nejsou všední a jsou vždy ryze křesťanské a zdravé. Způsob, jakým je vyslovuje, jest pln života a svěžesti. Přílehlavé příklady zvyšují působivost náboženských pravd, které se zde podávají. Podobným způsobem vybírá autor ve své dřívější knize: „In der Apostelschule“, vždy některou větu z nedělní epištoly a navazuje na ni obsažné rozjímání.

S radostí doporučujeme našim čtenářům tyto cenné pomůcky k poznání liturgie a litujeme jen, že pro nové myšlenky a náměty si musíme stále choditi ke svým bližším nebo vzdálenějším sousedům.

Opat Arnošt Vykoukal.

Vermeersch: Ein Muttergottesbuch. 3. Band: Der Muttergottes-
tag. 456 stran. Marianischer Verlag, Innsbruck. V celoplátěné vazbě
RM 5.—, S 8.

Tato kniha zasluhuje si, aby byla všemi opravdovými Mariánskými dítkami a věrnými jejich ctiteli promeditována. Spisovatelé se podařilo dů-

stojným a půvabným způsobem vylíčí milosti a ctnosti Matky Boží a celou nauku církevní o Marii názorně a prakticky pro život využití. Kdo se chce v sobotu na čtvrt hodinku s láskou Pannou Marií zabývat, tomu dává tato kniha k tomu nejlepší příležitost. Můžeme co nejvřeleji všem opravdovým čtenářům Marie tuto knihu doporučit k rozjímání a za duchovní četbu.

P. Marcel Higi.

René Bazin: Čtyři malé dívky. Román. Přeložil dr. Ota Dubský. Upravil V. H. Brunner. Vydala nakladat. společnost „Rozmach“, Praha-II., Voršilská ulice č. 3. L. P. 1926. — Cena 24 Kč, s poštovným 25 Kč. Na 10 výtisků 1 zdarma.

Slavný člen francouzské Akademie vydal tuto svou knihu po světové válce. Vyšla už ve 200 vydáních, což jistě svědčí o její populární ceně. Rozruch, který tato kniha způsobila, jest tím pozoruhodnější, uvážíme-li, že každá stránka její dýše láskou k Bohu a k Církvi a že jest v ní líčen život křesťanského lidu podle ideálů katolického náboženství. Spisovatel napsal v „Revue de Paris“, že toto své nové dílo složil pro děti katolických škol, aby lépe poznaly a milovaly svou vlast. Kniha ta se však hodí i pro naše české děti, které poutavou četbou naučí se cítit a milovat své rodiče, kostel a služebníky Boží. Kniha líčí příběhy v době světové války. Se spisovatelem prožíváme strastiplný život kmenů a vojenských kolonií i v Africe, první let Saharou, kocháme se úchvatným líčením africké přírody a dětí pouště. Kněz nemůže dát svým osadníkům lepší knihy pod vánoční stromek.

P. Marian Schaller.

Glöckleins-Kalender für das Jahr 1927. 41. Jahrgang. Ein Jahrbuch für alle Freunde und Gönner des heiligen Franziskus von Assisi und besonders für die Mitglieder seiner drei Orden. Herausgegeben von Mitgliedern des Franziskaner-Ordens. Verlagsanstalt Tyrolia, A.-G., Innsbruck-Wien-München. 122 stran. Cena S 1'20, RM —80.

K jubileu svatého Františka vyšlo v celém světě veliké množství různých publikací. Také v zemích s německou řečí známý „Glöckleins-Kalender“, ačkoliv jest určen pro rok 1927, vyšel tentokrát dříve, aby přispěl svou hřívnou k letošnímu jubileu. Většina textů jest věnována svatému Františku. Mnoho místa ponecháno též pro líčení misionářské práce františkánské. Mnoho zajímavých fotografií doplňuje cenné články. Jelikož čistý výtěžek jest věnován pro misie mezi pohany, každý kupující i učiní dobrý skutek i zaopatří si pěknou četbu.

P. Marian Schaller.

Svatá Terezie Ježíškova: Listy. Přeložil P. S. Braitto O. P. — Vydala nakladat. společn. „Rozmach“, Praha-II., Voršilská ul. č. 3. L. P. 1925. Cena 10 Kč.

Je zbytečno povídati ještě něco o těchto dopisech Svěťice, které jsou už v celém světě známy. Mladá Karmelitánka v nich zanechala vonné a čisté stopy své dětsky prosté a heroicky milující duše. Z nich se poučíme, že svatost jest něco neskonatelně krásného a následování hodného. S takovou, v pravém slova smyslu „krásnou literaturou“ by se měl každý seznámiti.

P. Marian Schaller.

Pokračování viz na 3. stránce obálky.

Majitel, vydavatel a nakladatel: Opatství Emauzské v Praze-II., 320.

Odpovědný redaktor: P. Marian Schaller O. S. B.

Tiskla: Arcibiskupská knihtiskárna v Praze-I., Klementinum.